

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ

ΛΕΥΚΩΣΙΑ, Κυριακή 10 Σεπτεμβρίου 2023 • Έτος 15° • Αρ. φύλλου 784

Κυπριακή Πολιτική και Οικονομική Εφημερίδα

www.kathimerini.com.cy | €2,90

ΕΥΘΥΜΙΟΣ ΔΙΠΛΑΡΟΣ

Οι εκλογές
χάθηκαν πριν
από την κάλπη

Η μάχη για τον ΔΗΣΥ δίνεται από τις επάλξεις της παράταξης και όλοι κρίνονται στην παραγωγή του έργου και όχι όταν με ευκολία κουνάνε το δάκτυλο, τονίζει ο αναπληρωτής πρόεδρος του ΔΗΣΥ Ευθύμιος Δίπλαρος. Προσθέτει ότι δεν υπάρχει από καμία πλευρά οποιαδήποτε πίεση. **Σελ. 7**

ΓΙΩΡΓΟΣ ΚΟΥΚΟΥΜΑΣ

Ο τόπος θέλει
πρόεδρο και όχι
επικοινωνιολόγο

Υποτίμηση της νοημοσύνης του κόσμου θεωρεί το βίντεο Χριστοδουλίδου, ο Γ. Κουκουμάς, επικρίνει την Αν. Δημητρίου ότι ξεπλένει την Ακροδεξιά και σημειώνει πως για την αντιμετώπιση της θα κριθούν και τα κόμματα του Κέντρου. **Σελ. 9**

ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΟ

Εχει δρόμο
ακόμα
το «Αφροδίτη»

Το αποτέλεσμα της Τριμερούς σε σχέση με το εν λόγω επίπεδο λήψης αποφάσεων, που ανακοινώθηκε, έκανε λόγο για αποφάσεις σε βάθος έξι μηνών. Το παζλ, ωστόσο, της περιοχής παραμένει σύνθετο. **Σελ. 8**

ΟΥΡΣΟΥΛΑ ΦΟΝ ΝΤΕΡ ΛΑΪΕΝ

Ποιος (δεν)
θέλει τη σιδηρά
πρόεδρο

Οι συζητήσεις δίνουν και παίρνουν στις Βρυξέλλες για το εάν η Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν θα διεκδικήσει να παραμείνει στη θέση της «στρατηγού» της Επιτροπής, πριν από τις ευρωεκλογές του 2024. **Σελ. 22**

Ο ανασχηματισμός περνά από τον ΔΗΣΥ

Ο πρόεδρος ελπίζει πλέον στη σύμπλευση του Συναγερμού

Τη λήξη των διπλών εκλογών τον Ιούνιο του 2024 περιμένει ο Νίκος Χριστοδουλίδης για να προχωρήσει σε ανασχηματισμό. Ο λόγος είναι ότι ελπίζει στο ενδεχόμενο να συμπλεύσει μαζί του τελικά ο Δημοκρατικός

Συναγερμός, χωρίς να αποκλείεται να προχωρήσει σε μεμονωμένες αλλαγές αδύναμων κρίκων στο μεσοδιάστημα. Υπάρχουν συναγερμικά στελέχη που ευνοούν ένα τέτοιο σενάριο, ωστόσο η Αννίτα Δημητρίου δεν

φαίνεται να άλλαξε άποψη για τον αντιπολιτευτικό ρόλο του κόμματος. Ένα ζήτημα που ενδεχομένως να βοηθήσει στην αλλαγή θέσης, θεωρείται το Κυπριακό και το ενδεχόμενο εξελίξεων. **Σελ. 3**

Η ΑΝΑΤΟΜΙΑ ΤΗΣ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗΣ

Ζωές θαμμένες στη λάσπη

Η επομένη του κατακλυσμού βρήκε τον Βόλο θαμμένο στη λάσπη, όπως και σχεδόν ολόκληρη τη Θεσσαλία. Η «Κ» κατέγραψε την περιπέτεια των κατοίκων, που είδαν κόπους μιας ζωής να χάνονται κάτω από τόνους λάσπης. Επίσης, επιστήμονες εξηγούν γιατί η νέα «ρουτίνα» των ακραίων φαινομένων είναι αποτέλεσμα της κλιματικής αλλαγής. **Σελ. 18-20**

ΑΚΤΟΠΛΟΪΑ

Τα «ναυάγια» πριν το έγκλημα

Μια σειρά παθογενειών ενοχοποιείται για το τραγικό συμβάν που κόστισε τη ζωή στον 36χρονο Αντώνη Καρυώτη στο λιμάνι του Πειραιά. Η παραβίαση πρωτοκόλλων ασφαλείας είναι ρουτίνα, ενώ για την επιλογή προσωπικού δεν υπάρχουν φίλτρα. Βετεράνοι της ελληνικής ακτοπλοΐας μιλούν για όσα είδαν το βράδυ της Τρίτης στον καταπέλτη του «Blue Horizon». **Σελ. 16**

ΣΤΟ ΠΕΡΙΘΩΡΙΟ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ

Μακάριος, ΗΠΑ και Κίνα

Ποια ήταν η θέση της Κύπρου το καλοκαίρι του 1971, όταν στη Νέα Υόρκη είχε ξεσπάσει μια διπλωματική μάχη γύρω από την εκπροσώπηση της Κίνας; Η πολιτική ορθή θέση για την Κύπρο ήταν με τους Αδέσμευτους, η πολιτικά ρεαλιστική ήταν με την Κίνα. Η Ουάσιγκτον ζήτησε τη βοήθεια του Μακαρίου, ο οποίος «δεσμεύθηκε» να στηρίξει τις ΗΠΑ. **Σελ. 10**

ΚΟΥΚΟΥΛΟΦΟΡΟΙ

Μαύρη
κουκούλα
φοράει η βία

Στην Κύπρο παρατηρείται μιας μορφής ριζοσπαστικοποίησης ατόμων που δρουν και συμπεριφέρονται υπό καθεστώς ανωνυμίας, λένε στην «Κ» ο κοινωνιολόγος Νίκος Περιστιάνης και ο ομότιμος καθηγητής του Πανεπιστημίου Κύπρου, εγκληματολόγος Ανδρέας Καπαρδής. **Σελ. 6**

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΟ

Το σκληρό ροκ
Ερντογάν
για δύο κράτη

Διασφαλίσεις ώστε «μια νέα διαδικασία στο Κυπριακό να οδηγεί σε κυριαρχική ισότητα της ΤΔΒΚ» απαιτεί ο Ερντογάν, λίγο πριν από τις συναντήσεις Γκουτέρες στο περιθώριο της Γενικής Συνέλευσης, στη Νέα Υόρκη. **Σελ. 4**

ΚΥΡΙΟ ΑΡΘΡΟ

Ηθική πώρωση

Τα γεγονότα των τελευταίων ημερών στην Κύπρο, αλλά και το αποτρόπαιο περιστατικό με τον θάνατο του Αντώνη Καρυώτη στο λιμάνι του Πειραιά, έχουν πλήξει τον πυρήνα της ανθρωπίνης υπόστασής μας. Όλα όσα συμβαίνουν δεν είναι κεραυνός εν αιθρία, αλλά το αποτέλεσμα μιας μακράς περιόδου κοινωνικής και πολιτικής αποσάθρωσης, τα επίχειρα της οποίας φαίνεται ότι ζούμε σήμερα. Εκπλησώμαστε με όσα δυστοπικά μάς περιβάλλουν, ωστόσο σπάνια τολμούμε να διεκδικήσουμε όσα δικαιωματικά μάς ανήκουν, η δε Πολιτεία μοιάζει παρωμένη και εγκλωβισμένη σε πολιτικές και αντίκριση της κοινωνίας περασμένων δεκαετιών.

Ένα τραπεζικό
κατάστημα
στα χέρια σου

Διαθέσιμο σε BoC Mobile App
και Internet banking.

Σε κάθε επόμενη κίνηση

Τράπεζα Κύπρου

ΕΠΙ ΤΑΠΗΤΟΣ ΤΑ ΚΑΤΑΘΕΤΙΚΑ ΕΠΙΤΟΚΙΑ

Κρίσιμο τετ-α-τετ Κεραυνού - Νικολάου

Κρίσιμη για το θέμα των καταθετικών επιτοκίων χαρακτηρίζεται η συνάντηση που θα έχουν την Τρίτη ο ΥΠΟΙΚ Μάκης Κεραυνός με τον

CEO της Τρ. Κύπρου Πανίκο Νικολάου. Αναμένονται εξελίξεις εντός της εβδομάδας και για τις χρεώσεις τραπεζών. **Οικονομική, σελ. 3**

ΕΚΔΗΛΩΣΗ

Κόμικς και
Λογοτεχνία

Ο Τάσος Καπλάνης, ο Γιάννης Παλαβός και ο Θανάσιος Πέτρου μίλησαν στην «Κ» για τη σχέση κόμικς και λογοτεχνίας. Το Βιβλιοτρόπιο διοργανώνει στη Λεμεσό την εκδήλωση «Κόμικς και Λογοτεχνία». **Τέχνες, σελ. 4**

ΑΦΙΕΡΩΜΑ

Μαρία Κάλλας,
η ιερή φλόγα

Κορυφαίες ερμηνεύτριες μιλούν στην «Κ» για τη «La Divina», την Ελληνίδα καλλιτέχνη που με την επανάστασή της μετέτρεψε την όπερα σε θέατρο δραστικό και πειστικό αλλάζοντάς την για πάντα. **Τέχνες, σελ. 8-9**

ZENITH

TIME TO REACH YOUR STAR

Vassos Eliades Accessories Ltd
Nicosia - Limassol, Tel.: 22 897 361

PILOT
BIG DATE
FLYBACK

ΤΑ ΙΟΥΛΙΑΝΑ / Γράφει ο ΣΤΑΥΡΟΣ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ

Ω, τι κόσμος γιαγιά!

«**Εμείς** στο χωρκόν λαλούμεν το μπούκκωμαν» δήλωσε με παρρησία η Ελλού, προκαλώντας μια μικρή αναταραχή στο καρέ. Οι κυρίες κατέβασαν πρώτα τις εφημερίδες κι έπειτα ανασήκωσαν τα φρύδια τους. «Είναι brunch, ανόητη», είπε η Ιουλία αποκαθιστώντας την τάξη. Τα φρύδια κατέβηκαν και οι εφημερίδες ανασπώθηκαν ξανά, με το σκορ ανάμεσα στην επαρχία και την αστική Λευκωσία να είναι ισοπαλο.

Brunch ή μπούκκωμαν, όπως και να το πει κανείς, παραμένει μια αγαπημένη συνήθεια του καρέ. Κατά τις 11 το πρωί της Κυριακής οι κυρίες απολαμβάνουν τον καφέ τους, συνοδευόντάς τον με νόστιμες σπιτικές πίτες. Κι ύστερα αφοσιώνονται στην ανάγνωση των κυριακάτικων εφημερίδων, συζητούν ζωηρά για τα θέματα της επικαιρότητας και όταν πια μεσημεριάζει αποσύρονται για τη νενομισμένη σιέστα. Τίποτα δεν μπορεί να διαταράξει το τελετουργικό, του οποίου οι ρίζες φτάνουν στα βάθη της ιστορίας.

Το τίποτα, βεβαίως, είναι σχετική έννοια, γεγονός που αποδείχτηκε την περασμένη Κυριακή όταν το «ζαβό» –ο έφηβος εγγονός της Ευγενίας της Καλαμαρούς– εμφανίστηκε όλως αιφνιδίως στο καρέ αναζητώντας τη γιαγιά του. Αναζητώντας 50 ευρώ χατζιλίκι κατ' ακρίβειαν, αλλά αυτό δεν είναι το θέμα μας. «Τι φάση;» ψέλλισε το ζαβό, καθώς αντίκρισε τις κυρίες με τις εφημερίδες μπροστά στα μούτρα τους. Πλησίασε διστακτικά, με την περιέργεια κάποιου που βρίσκεται μπροστά σε κάτι αληθινά αξιοπερίεργο, και άγγιξε δειλά την εφημερίδα. «Μην φοβάσαι, παιδί μου, δεν δαγκώνει!» είπε η στωική γιαγιά και παλαιά φιλόλογος. «Τι φάση;» ψέλλισε το ζαβό, εμφανώς εντυπωσιασμένο.

Τη λύση του μυστηρίου ανέλαβε να εξηγήσει στο πυροβολημένο νιάτο,

Η ανάγνωση των κυριακάτικων εφημερίδων παραμένει μία από τις πιο αγαπημένες συνήθειες του καρέ. Συνήθεια που ανάγεται στα βάθη της ιστορίας...

η εκ φύσεως μοντέρνα Ιουλία Παλαιολόγου Ουίλσον: «Πώς είναι το tablet που βρίσκεις πράγματα και διαβάξεις; Αυτό, αλλά τυπωμένο σε χαρτί». «Τι φάση;» επανέλαβε το ζαβό. «Τι γλωσσικός πλούτος!» σχολίασε η Ιουλία, η οποία έβρισκε την όλη φάση εξαιρετικά διασκεδαστική. «Το πολύ το TikTok κάνει το παιδί...» συμπλήρωσε, κι έπειτα ζήτησε από την Καλαμαρού να πληρώσει το χαράτι των 50 ευρώ για να συνεχίσει την ανάγνωση της συνέντευξης –Μπεν Χουρ του λαλίστατου Νίκਾਰου στον Φιλελεύθερο.

Η συνέντευξη του τέως στην Αν-

δρούλα Ταραμουντά ήταν χορταστική από κάθε άποψη. «Κάτι σαν βροντάει ο Όλυμπος, αστράφτει η Γκιώνα» μετέφερε η Ιουλία στο καρέ τις πρώτες της εντυπώσεις. «Η για να το περιγράψω πιο παραστατικά, κάτι σαν 50 τρόποι για ν' αδειάσει κανείς τον Αβέρωφ χωρίς να αναφέρει πουθενά το όνομά του. Εκ παραλλήλου έστειλε και μήνυμα στα τσικό που γρούνται του ΔΗΣΥ, ότι θα κάνει "δημιουργικές παρεμβάσεις εκεί όπου και όταν τα δρώμενα το απαιτούν". Τουτέστιν, αν νομίζετε ότι θα επιτρέψω το κόμμα να γίνει παιδική χαρά πλανάσθε πλάνην οικτράν».

Τρία είναι τα θέματα που απασχολούν την αστική Λευκωσία: Πρώτον ο κοσμικός μαραθώνιος των ακάματων αδελφών Δημητρίου, δεύτερον το ατυχές μούσι του Νίκου Χριστοδουλίδη και τρίτον η διαταραχή πολυληλής προσωπικότητας που ταλαινίζει τον ΔΗΣΥ. Η συνέντευξη του Νίκਾਰου ήταν μια καλή αφορμή για να ξηφουλκήσουν τα εκλεκτά μέλη της αγγλόφωνης Δεξιάς κατά της νέας ηγεσίας. Η μνημειώδης απορία του αναπληρωτή προέδρου Ευθύμιου Δίπλαρου –ποιος θα ξηνά στις 2 τα ζημερώματα για τα επείγοντα περιστατικά ασθενών που πρέπει να πάνε στο εξωτερικό– κατάφερε δύο

πράγματα: Αφενός ξεπέρασε σε γελοiotητα το προσωπικό του ρεκόρ για τις αιμομιξίες των αγρινών και αφετέρου απέδειξε ότι η πολιτική κατηφόρα δεν έχει πάτο.

Μια άλλη συνέντευξη που προβληματίσε τα μάλα τις κυρίες του καρέ ήταν του Κωνσταντίνου Λετυμιώτη στον Ανδρέα Κημήτρη και την Καθημερινή. «Δεν έχει νόημα να μπούμε σε λεπτομέρειες», πήρε τον λόγο η αριστερή (με την καλή έννοια) Κουλλίτσα Κυριακού. «Ο τίτλος και μόνο αρκεί». «Τουτέστιν;». «Τουτέστιν όταν στη Χλώρακα έγινε ο κακός χαμός και μερικές μέρες

μετά στη Λεμεσό ακροδεξιοί φασίστες έκαναν κανονικό πογκρόμ σε μετανάστες, είναι αδιανόητο ο κυβερνητικός εκπρόσωπος να δηλώνει: Δεν υπάρχει ρατσιστικό παραλήρημα. Αν δεν μπορεί να αντιληφθεί τα στοιχειώδη, ας πάει σπίτι του» ξέσπασε η ηγερία της Αριστεράς και της Προόδου.

«**Κανείς** δεν θα πάει σπίτι του» ξεκίνησε τους ολοφύρμιους η Ευγενία η Καλαμαρού. Το ρεπορτάζ του Πολίτη «Ο ανασχηματισμός που μάλλον πήρε αναβολή» ψαλίδισε και τις τελευταίες ελπίδες ότι κάποιοι υπουργοί θα έπαρναν πόδι το φθινόπωρο. «Δηλαδή ο μόνος που απέτυχε στον ρόλο του ήταν ο Χατζηγιάννης;» έθεσε το ελλογο ερώτημα η Ιουλία, όχι μόνο επειδή κάποτε ως φαν είχε γράψει χιλιόμετρα πρώτο τραπέζι στο Vox, αλλά επειδή ελάχιστη αυτογνωσία θα έστειλε κάποιους εθελοντικά στα σπίτια τους. «Ο Μιχάλης πάντως ετοιμάζει τη συναυλία του στον Λυκαβηττό και απολαμβάνει την επιστροφή στην κανονικότητα. Σε ένα βίντεο που ανέβασε πρόσφατα οδηγεί το αυτοκίνητό του και τραγουδά εμφανώς ανακουφισμένος, ό,τι κι αν σημαίνει αυτό».

«Η Ειρήνη Πική, πάλι, ανεξάρτητα από την τύχη του ανασχηματισμού, θα κάνει το homework που της ανατέθηκε και θα αξιολογήσει τους υπουργούς. Μια αξιολόγηση που αποτελεί πρόκληση για τη διερευνητική δημοσιογραφία» είπε η Ιουλία. «Μιλάς με γρίφους, γερόντισσα» την προκάλεσαν οι άλλες καθώς τους είχε εξάψει την περιέργεια. «Ας δεχτούμε ότι κάτι θα βρει να γράψει για τον καθένα, έστω και αρνητικό σχόλιο. Για τον υπουργό Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος Πέτρο Ξενοφώντος, τι στο καλό θα γράψει η γυναίκα; Ουκ αν λάβοις παρά του μη έχοντος, μάνα μου...».

stavros.christodoulou@gmail.com

Ο ΦΙΛΙΣΤΩΡ

Επιλογή και επιμέλεια:
ΒΑΣΙΛΗΣ ΜΗΝΑΚΑΚΗΣ, ΜΥΡΤΩ ΚΑΤΣΙΓΕΡΑ

90 χρόνια πριν στην «Κ»
10.9.1933

ΔΕΘ: Εις την Θεσσαλονίκην ανοίγει σήμερα τας πύλας της η 8η Διεθνής Εκθεσίς, έκθεσις των προόδων της Εθνικής Οικονομίας της χώρας εις όλους σχεδόν τους τομείς, αποτελούσα την καλύτεραν επίδειξιν των γονίμων προσπαθειών του τόπου μας όπως όπως αγωνισθή εις μίαν ευγενή και ειλικρινή άμιλλαν τα γειτονικά του κράτη και εμφανίζουσα με την αθρόαν συμμετοχίν των εκθετών τόσοσ του εσωτερικού όσον και των άλλων βαλκανικών χωρών μίαν αρκετά πιστήν εικόναν της οικονομικής και βιομηχανικής εξελίξεως ολοκλήρου της Βαλκανικής. Η εφτερινή έκθεσις, κατά κοινήν ομολογίαν των μακεδονικών συναδέλφων, υπερέβη εις πλούτον εκθεμάτων και τελειότητα εμφανίσεως τας προγενεστέρας εκθέσεις. Και ήτο φυσικόν. Η κτηθείσα πείρα, αφ' ενός, αφ' ετέρου δε η εδραιωθείσα πεποίθησις επί την σκοπιμότητα και την ωφελιμότητα της εμποροπανηγύρεως αυτής συνήργησαν ώστε η Εκθεσίς της μακεδονικής πρωτεύουσας να θεωρήται ήδη ως η αντιπροσωπευτικότερα της Βαλκανικής και πρότυπος διά την Ανατολήν.

ΑΪΝΣΤΑΪΝ: Εις την εφημερίδα «Ανθρωπίνη Πατρίς», ο Αϊνστάιν δημοσιεύει επιστολήν, εν τη οποία μεταξύ άλλων γράφει: «Πρό τίνος χρόνου θα ηδυνάτο τις να ελπίσθ ότι θα ήτο δυνατό η καταπολέμησις του милитарισμού εις την Ευρώπην διά μιας ομαδικής ανυποταξίας. Σήμεραν όμως ευρισκόμεθα υπό εντελώς διαφόρους συνθήκας. Εις το κέντρον της Ευρώπης υφίσταται εν κράτος το οποίον προπαρασκευάζει δημοσία τον πόλεμον δι' όλων των μέσων, αι δε λατινικάί χώραι και κυρίως η Γαλλία και το Βέλγιον διατρέχουν μέγιστον κίνδυνον μη δυνάμενες να στηρικθούσν αλλαχού, ειμή μόνον εις μίαν σύντηνον στρατιωτικήν προπαρασκευήν».

ΠΡΩΑΓΩΓΗ: Τηλεγραφοούν εξ Αβάνας ότι ο λοχίας Μπατίστα, κυριώτερος αρχηγός του στρατιωτικού συνδέσμου όστις ανέτρεψε πρό τινων Θεσπένδες, προήγαγεν εαυτόν εις συνταγματάρχην, όπως εξαλείψη την ανωμαλίαν ήτις υφίστατο εκ του ότι εις απλούς λοχίας είχαν αναλάβει την διοίκεισιν του στρατού.

Ήταν μεγάλη έκπληξη για πολλούς το ότι ο πρόεδρος δεν έκοψε την κορδέλα στο φεστιβάλ Μεγάλης Πατάτας Ξυλοφάγου, αφού ως γνωστόν τα εγκαίνια είναι το φόρτε του. Δυστυχώς οι πατάτες Ξυλοφάγου πέρασαν σε δεύτερη μοίρα αφού όλος ο κυβερνητικός μηχανισμός έτρεχε να μαζέψει τα αγγούρια της Χλώρακας.

Ο υφυπουργός Τουρισμού κύριος Κουμής προσφέρει δωρεάν διακοπές στους αραβικής καταγωγής τουρίστες που ξυλοκοπήσαμε πριν από λίγες μέρες στη Λεμεσό. Θα παρέχουμε δωρεάν διαμονή, διατροφή και την υπόσχεση πως ίσως δεν τους ξανακάνουν άχρηστους στο ξύλο, αν και δεν παίρνουμε και όρκο.

Το Υπουργικό ενέκρινε τη δημιουργία υφυπουργείου Ευρωπαϊκών Υποθέσεων και έτσι με περιφάνια μπορώ να σας ανακοινώσω ότι έχουμε γίνει πλέον η χώρα με τις περισσότερα υπουργεία κατ' αναλογία πληθυσμού στον πλανήτη. Και παρόλο που έχουμε σπάσει το ρεκόρ Γκίνες –με μεγάλη διαφορά από τους δεύτερους– είμαι σίγουρος πως θα φτιάξουμε πολλά υφυπουργεία ακόμη. Είναι βλέπετε πολλοί αυτοί που πρέπει να βολευτούν.

Το μοναδικό μάθημα στο οποίο είχε 20 ήταν η Γυμναστική, δήλωσε ο πρόεδρος σε επίσκεψή του σε γυμνάσιο, και σαφέστατα ανέβηκε στην εκτίμησή μας για τον αυτοσαρκασμό του. Ο Μόρφου πάντως σχολίασε ότι απογοητεύτηκε, διότι ανέμενε από τον πρόεδρο να είχε 20 και στα Θρησκευτικά. Μπαίνω στον πειρασμό να

ΟΜΗΡΟΥ & Σ Ε Β Ε Ρ Η / Γράφει ο ΟΝΑΣΑΓΟΡΑΣ

Η Χλώρακα πετά

Δεν περίμενα τέτοιους ερασιτεχνισμούς από την Αστυνομία σε ένα κράτος όπου όλα λειτουργούν σαν ελβετικό ρολόι.

εισηγηθώ να κάνουμε υφυπουργείο Ολυμπιακής Γυμναστικής. Κάπου θα μας χρειαστεί.

Η υπουργός Δικαιοσύνης είχε ένα τεράστιο δίλημμα την Πέμπτη: να πάει στο Υπουργικό όπου ο Χριστοδουλίδης θα την έβλεπε με το μισό του ή να παρουσιαστεί στη Βουλή όπου οι βουλευτές θα την βομβάρδιζαν με ερωτήσεις στις οποίες δεν θα είχε ικανοποιητικές απαντήσεις. Επέλεξε το πρώτο. Οι κακές γλώσσες λένε πως ο ίδιος ο πρόεδρος της εισηγήθηκε να αποφύγει τη Βουλή ώστε να μη δοθεί ευκαιρία σε αντιπολιτευόμενους βουλευτές να την αποδομήσουν, κτυπώντας έμμεσα την κυβέρνηση. Είναι φανερό πως ο ξεκάθαρος Νίκος, αν και απογοητευμένος, θέλει να της δώσει μια δεύτερη ευκαιρία

και φημολογείται πως αυτό ίσως γίνει με μετακίνηση σε άλλο υφυπουργείο. Εξάλλου όπως είπαμε θα έχουμε σύντομα πολλά υφυπουργεία, να φαν κι οι κότες.

Έπρεπε να παρεμβαίναμε στην αντιμετώπιση του όχλου αλλά δεν ήμασταν σίγουροι τότε. Βέβαια, αν παρεμβαίναμε, τα πράγματα μπορούσε να γίνουν και χειρότερα. Πάντως έπρεπε να παρέμβουμε νωρίτερα. Αυτά τα ολίγον μπερδεμένα δήλωσε ο αρχηγός της Αστυνομίας ενώπιον της Βουλής και όλοι καταλάβαμε τον λόγο που οι επικειρήσεις της αστυνομίας είναι συνήθως «πού σου νέφκω πού πάεις».

Την εβδομάδα που πέρασε βρήκα εξαιρετικά ενδιαφέρον το ότι το ΕΛΑΜ τιμώρησε δημοτικό του σύμ-

βουλο για έντονη ρητορική μίσους. Φίλος χορτοφάγος μου είπε πως θα ήταν εξίσου άβολο αν τιμωρούσαν οι χορτοφάγοι έναν βίγκαν διότι εκφράζεται έντονα για τα όφελη της σαλάτας.

Διαβάζω και κλείδωσε συνάντηση του ξεκάθαρα ταλαιπωρημένου Νίκου μας με τον γενικό γραμματέα των Ηνωμένων Εθνών. Το θέμα όμως δεν είναι να κλειδώσει η συνάντηση αλλά να ξεκλειδώσει το αδιέξοδο. Εδώ σε θέλω κάθουρα, να περπατάς στα κάρβουνα.

Ο Συναγερμός εξέδωσε ανακοίνωση με αναφορές σε βαρύτατες ευθύνες του ΕΛΑΜ για το φαινόμενο της διαγκούμενης ξενόφобης νοοτροπίας. Η απορία είναι αν η σχετική ανακοίνωση υπογράφεται και από τον αντιπρόεδρο του κόμματος, Μάριο Πελεκάνο, του οποίου η ρητορική ελάχιστα διαφέρει από του ΕΛΑΜ.

Ξεκίνησε την Πέμπτη το πολυσυζητημένο πρότζεκτ Park η Ride. Όπως ήταν αναμενόμενο τα πρώτα πέντε λεωφορεία δεν είχαν ούτε και έναν επιβάτη ενώ η συνέχεια ήταν δυστυχώς εξίσου απογοητευτική. Ας ελπίσουμε τις επόμενες βδομάδες το σκέδιο να αγκαλιαστεί από περισσότερους, γιατί το κυκλοφοριακό πρόβλημα της πρωτεύουσας έχει πλέον ξεπεράσει τα όρια του τραγικού. Η Μητρόπολη Πάφου εξέδωσε ανακοίνωση για την σεξουαλική διαπαιδαγώγηση των παιδιών στα σχολεία. Όχι το αρμόδιο υπουργείο. Η Μητρόπολη. Σε κοσμικό κράτος. Για το σχολείο. Δεν έχω σχόλιο.

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Ιδιοκτησία
«Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ
ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΕΚΔΟΣΗ ΚΥΠΡΟΥ ΛΤΔ»

Εκδίδεται σε συνεργασία και μετά από άδεια της εταιρείας
ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ Α.Ε.

Διευθύνων Σύμβουλος: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΛΟΤΤΙΑΝΗΣ • Διευθύντρια: ΜΑΡΙΝΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ • Σύμβουλος Εκδόσης: ΑΛΚΗΣ ΑΝΔΡΕΟΥ

Υπεύθυνος Υλης: ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗΣ • Υπεύθυνος Ατελιέ: ΠΑΝΤΕΛΗΣ ΔΑΜΙΑΝΟΥ

Νικόλαου Σαρτιόπουλου 2 & Λεωφ. Λυκαβηττού, 2401 Έγκωμη, Λευκωσία, Κύπρος
e-mail: info@kathimerini.com.cy Τηλ.: +357 22472500 Fax: Σύνταξη +357 22472540
Fax: Διαφημιστικό Τμήμα - Μικρές Αγγελίες +357 22472550

ΑΠΑΓΟΡΕΥΕΤΑΙ η αναδημοσίευση, αναπαραγωγή, διασκευή ή απόδοση του περιεχομένου της εφημερίδας με οποιονδήποτε τρόπο, χωρίς προηγούμενη γραπτή άδεια του εκδότη.

Διευθυντής: ΑΛΕΞΗΣ ΠΑΠΑΧΕΛΑΣ • Διεύθυνση συντάξεως: ΚΩΣΤΗΣ ΦΑΦΟΥΤΗΣ - ΝΟΤΗΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

Ανασχηματισμός στο περίμενε για τον ΔΗΣΥ

Ο Νίκος Χριστοδουλίδης αναβάλλει τις σκέψεις σοβαρών αντικαταστάσεων μέχρι και τον Ιούνιο του 2024

Της **ΜΑΡΙΝΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ**

Όταν την επομένη των επεισοδίων στη Λεμεσό γίνονταν viral το βίντεο από τη σύσκεψη του Νίκου Χριστοδουλίδη στο Προεδρικό, πολλοί ήταν εκείνοι που εκτίμησαν πως υπουργός Δικαιοσύνης και αρχηγός Αστυνομίας μετρούσαν αντίστροφα ώρες στο πόστο τους. Κάποιοι διέκριναν πως, σε αντίθεση με προκατόχους του, ο Νίκος Χριστοδουλίδης δεν είχε κανένα απολύτως ενδοιασμό να αδειάσει δημοσίες συνεργάτες του όταν αυτοί του προκαλούσαν πολιτικό κόστος. Οι κύκλοι, ωστόσο, που τον γνωρίζουν καλύτερα υποστήριξαν πως όσα εκτυλίσθηκαν δημοσίες είναι μία ακόμη ένδειξη της κακής κημείας που έχει με μέρος του Υπουργικού Συμβουλίου και της εμφανής διάθεσής του για αλλαγές στο κυβερνητικό σχήμα. Η γενική διαπίστωση όλων, ακόμα και στελεχών που βρίσκονται δίπλα στον πρόεδρο, είναι ότι ενισχύθηκε η εντύπωση της ακυβερνησίας. Ένα αίσθημα ανασφάλειας και ερωτημάτων για το πού πάει τελικά αυτή η κυβέρνηση. Το ερώτημα βεβαίως είναι κατά πόσο τα επεισόδια στη Χλώρα και τη Λεμεσό αποτελούν την κατάλληλη αφορμή ώστε ο Νίκος Χριστοδουλίδης να προχωρήσει στον αναμενόμενο ανασχηματισμό. Τον είχαν άλλωστε ευνοήσουν προαναγγέλει όταν η Ειρήνη Πιλή μιλούσε στην «Κ» για επαναξιολόγηση των υπουργών τον Σεπτέμβριο. Με τα μέχρι σήμερα δεδομένα πάντως, το σενάριο του ανασχηματισμού παίρνει σημαντική αναβολή όπως άλλωστε αποκάλυψε την περασμένη βδομάδα η «Κ», καθώς πρόωπος στόχος για ανασχηματισμό σε ό,τι αφορά την επιθυμία του προέδρου είναι η συμμετοχή του ΔΗΣΥ μετά τις εκλογές. Στο μεσοδιάστημα μέχρι και τον Ιούνιο, ο πρόεδρος της Δημοκρατίας δεν αποκλείεται να προχωρήσει σε μεμονωμένες αλλαγές, όπως έγινε στην περίπτωση Χατζηγιάννη, ωστόσο η κύρια επιδίωξή του είναι στον νέο ανασχηματισμό να συμμετέχει και το κόμμα της Δεξιάς.

Το μήνυμα Αναστασιάδη

Δεν ήταν καθόλου τυχαία η τοποθέτηση του κυβερνητικού εκπροσώπου Κωνσταντίνου Λετυμιπίτη στην «Κ», ο οποίος άνοιγε επί της ουσίας την πόρτα της διακυβέρνησης στον Συναγερμό. Κυρίως όμως, δεν ήταν καθόλου τυχαία η αναφορά του τέως προέδρου της Δημοκρατίας Νίκου Αναστασιάδη στον «Φ» όταν μίλησε για την πρωτοβουλία επανασυγκόλλησης του κόμματος. Στον ΔΗΣΥ ερμήνευσαν τα περί επανασυγκόλλησης όχι ως μία προσπάθεια να γεφυρωθούν οι σημαντικές διαφωνίες μεταξύ των κύριων επικριτών (Νεοφύτου, Πετρίδη, Σοφοκλέους, Παμπορίδης) με την υφιστάμενη ηγεσία και τον τρόπο που ηγείται, αλλά επανασυ-

γκόλλησή της Πινδάρου με το Προεδρικό. Όσοι βρέθηκαν στο τελευταίο Εθνικό Συμβούλιο άλλωστε, είδαν τον τέως πρόεδρο να εκθειάζει τις κινήσεις Χριστοδουλίδη στο Κυπριακό και να προσπαθεί να καπελώσει την Αννίτα Δημητρίου, η οποία βεβαίως του ανταπάντησε, όταν αυτός την διέκοψε. Ο Νίκος Αναστασιάδης δεν έκρυψε την επιθυμία του από την αρχή ώστε ο ΔΗΣΥ να συγκυβερνήσει με τον Νίκο Χριστοδουλίδη. Σε συνάντηση μάλιστα που είχε με την Αννίτα Δημητρίου της διαμήνυσε πως η ίδια είναι ακόμη ηλικιακά νεαρή για τον προεδρικό θώκο και πως θα πρέπει να κάνει υπομονή, στέλνοντας το μήνυμα πως τη δεδομένη στιγμή

Ο Νίκος Αναστασιάδης στέλνει το μήνυμα στην Αννίτα Δημητρίου πως είναι ηλικιακά νεαρή και μπορεί να περιμένει για τον προεδρικό θώκο στηρίζοντας προς το παρόν τον Νίκο Χριστοδουλίδη.

θα πρέπει να στηρίζει τον Νίκο Χριστοδουλίδη. Με αυτό τον τρόπο ο τέως πρόεδρος θεωρεί πως θα λυθούν και τα όποια προβλήματα υπάρχουν κάτω από το χαλί του ΔΗΣΥ.

Το στρατηγικό κενό

Τα προβλήματα βεβαίως ενισχύονται με την πάροδο του χρόνου αντί να λύνονται. Είναι πλέον εμφανές το στρατηγικό κενό που υπάρχει στο κόμμα. Φάνηκε η αδυναμία και η αμηχανία με την οποία αντιμετωπίζει το ΕΛΑΜ –μετά και τα ρατσιστικά επεισόδια– ενώ παρατηρείται δυστοκία στην πολιτική για το μεταναστευτικό. Η Πινδάρου δεν ξέρει πώς να διαχειριστεί λεκτικά το όλο ζήτημα, δεδομένου ότι οι μέ-χρι τώρα αναφορές Νίκου Νουρή

θεωρούνται από τους προοδευτικούς-φιλελεύθερους κύκλους ως βούτυρο στο ψωμί της ξενοφοβίας και τους απομακρύνει. Την ίδια στιγμή, ωστόσο, υπάρχουν και στελέχη πέραν του Νίκου Νουρή που πατώντας πάνω στη σκληρή γραμμή για το μεταναστευτικό, όπως ο Μάριος Πελεκάνος, έχουν ενισχυθεί πολιτικά. Το αντισυμβατικό πλέον που εντοπίζεται στον ΔΗΣΥ, είναι το γεγονός ότι υιοθετώντας το ίδιο περίπου αφήγημα με το ΕΛΑΜ, το τελευταίο κανονικοποιείται και αντί ο ΔΗΣΥ να επωφεληθεί, βλέπει τη συνεχή διαδρομή ψήφων χειρότερα. Καθόλου τυχαίες λοιπόν και οι ανακοινώσεις οι οποίες δεν έχουν συγκεκριμένο μήνυμα και περιορίζονται σε θεωρίες των δύο άκρων. Πέραν όμως του ΕΛΑΜ, αμηχανία διαπιστώθηκε πολλές φορές. Τα κύρια σημεία που ενόχλησαν στελέχη όπως τον τέως πρόεδρο του κόμματος Αβέρωφ Νεοφύτου, τον τέως υπουργό Οικονομικών Κωνσταντίνο Πετρίδη και τον εκτελεστικό διευθυντή του Ινστιτούτου Γλαύκος Κληρίδης Μιχάλη Σοφοκλέους ήταν η μη αντίδραση-κριτική στην επιμονή Χριστοδουλίδη για διορισμό απεσταλμένου στην Ε.Ε., η απουσία σοβαρής απάντησης στη διάσκεψη των 100 ημερών διακυβέρνησης και κυρίως η οικονομία. Τα εν λόγω πρωτοκλασάτα στελέχη είχαν βγει ο καθένας ξεχωριστά να ψέξουν τους οικονομικούς χειρισμούς. Η απάντηση του Χάρη Γεωργιάδη ωστόσο –εμμέσως στα όσα κατάγγελλε ο Κωνσταντίνος Πετρίδης– ήταν ενδεικτική της σοβαρής διαφωνίας που υπάρχει μεταξύ των δύο τάσεων. Αυτό σε συνδυασμό με τοποθετήσεις του Νίκου Τορνάριτη που φωτογραφίζουν τον Μιχάλη Σοφοκλέους για λαϊκισμό –όταν ο τελευταίος κάλεσε τον Νίκο Χριστοδουλίδη να «πάσει δουλειά»– και οι σπόντες Διπλάρου και Ορφανίδη για όσους ασκούν κριτική ήταν αρκετές ενδείξεις του προβλήματος. Ήδη ο Μιχάλης Σοφοκλέους έχει δείξει τη δυσφορία του με πο-

Ο Νίκος Χριστοδουλίδης δεν έχει κρύψει τη δυσφορία του για συγκεκριμένα μέλη του Υπουργικού Συμβουλίου, ενώ την ίδια στιγμή επικρίνεται πως γίνεται συγκεντρωτικός, καπελώνοντας κάποιους υπουργούς.

λιτικές της νέας ηγεσίας και δεν αποκλείεται το επόμενο διάστημα να υπάρξουν ανακοινώσεις για τα επόμενα του βήματα, σφραγίζοντας έτσι την απομάκρυνση στελεχών της υπέρβασης από την πρώτη γραμμή του κόμματος.

Απόσχιση και πλατφόρμα

Το ζητούμενο είναι αν τα αδρανοποιημένα πλέον συναγερμικά στελέχη προτίθενται να οργανωθούν πολιτικά. Ο Γιώργος Παμπορίδης, ο οποίος έχει τη δική του πολιτική πορεία, εξήγγειλε την πρόθεσή του να δημιουργήσει πολιτική πλατφόρμα που να παρακολουθείται στενά από την Πινδάρου καθώς υπάρχει η ανησυχία μιας σημαντικής διαρροής ψηφοφόρων της φιλελεύθερης τάσης του κόμματος και γιατί όχι στελεχών όπως οι παραπάνω. Ο Κωνσταντίνος Πετρίδης άλλωστε μίλησε για την ανάγκη δημιουργίας νέου πολιτικού χώρου και εξέφρασε τις διαφωνίες του με τη νέα ηγεσία. Το κατά πόσο είναι έτοιμος να μετακινηθεί αλλού είναι ένα άλλο ζήτημα. Για πολλούς, αυτό θα εξαρτηθεί από το πώς θα κινηθεί ο ΔΗΣΥ. Αν για παράδειγμα συμπλεύσει με τον Νίκο Χριστοδουλίδη, πηγές της «Κ» σημειώνουν πως θα είναι και η αιτία αποχώρησης σημαντικών στελεχών που πρωταγωνίστησαν στον προεκλογικό απέναντι από τον Νίκο Χριστοδουλίδη. Υπάρχουν, ωστόσο, και στελέχη που θεωρούνται ιδιαί-

τερα φιλικά προς το Προεδρικό. Όπως σημειώνουν πολιτικά πρόσωπα στην «Κ», αυτά τα πρόσωπα που ανήκουν και στην ηγεσία έχουν καθημερινή επαφή –και δεν το κρύβουν– με το Προεδρικό και βλέπουν όπως και ο Νίκος Αναστασιάδης θετικά τη συμπλεύση με την κυβέρνηση, τόσο για τους ίδιους όσο και για το κόμμα. Γέφυρα πάντως μεταξύ Προεδρικού και ΔΗΣΥ θεωρείται ο Κωνσταντίνος Ιωάννου, ο οποίος θεωρείται από τους πιο στενούς συνεργάτες-υπουργούς του Νίκου Χριστοδουλίδη και ο Κωνσταντίνος Λετυμιπίτης. Η κύρια σκέψη αυτής της ομάδας είναι το ενδεχόμενο συμπλεύσης με την κυβέρνηση Χριστοδουλίδη μετά τις διπλές εκλογές. Αυτό που πιστεύεται πως θα αποτελέσει την κατάλληλη αφορμή που δεν θα αφήσει εκτεθειμένο και το κόμμα, είναι το ενδεχόμενο εξελίξεων στο Κυπριακό. Τέτοιες εξελίξεις που θα «αναγκάσουν» τον ΔΗΣΥ να συμπλεύσει με την κυβέρνηση Χριστοδουλίδη για επανέναξη των συνομιλιών και λύση. Το ενδεχόμενο να ανοίξει προεκλογικά κάτι τέτοιο θεωρείται για όλους ζητημένο, όχι μόνο γιατί θα προκαλέσει εσωστρέφεια –λίγο πριν από τη μεγάλη διπλή μάχη– και δημόσιες αντιπαραθέσεις στελεχών, αλλά και γιατί στον ΔΗΣΥ ανησυχούν για το ενδεχόμενο της απόσχισης. Πάντως, η Αννίτα Δημητρίου δεν έχει στείλει ουδέποτε το μήνυμα πως σκέφτεται το ενδε-

χόμενο συγκυβέρνησης με τον Νίκο Χριστοδουλίδη. Αυτό που προς το παρόν επιθυμεί είναι να διατηρεί το χαρτί της αντιπολίτευσης, αλλά παράλληλα να στηρίζει την κυβέρνηση εκεί και όπου χρειάζεται. Ανοικτό είναι αν αυτή η γραμμή θα της βγει μέχρι τέλους ή αν τα ποσοστά που θα λάβει το κόμμα στις εκλογές θα συμβάλουν σε αλλαγή πλεύσης είτε συγκυβερνώντας είτε ασκώντας σκληρότερη αντιπολίτευση.

Τετ-α-τετ Νικόλα - Αννίτας

Σε αυτή τη συζήτηση, βεβαίως μένει ανοικτό το πώς βλέπουν τα συγκυβερνώντα κόμματα την όλη κουβέντα συμπλεύσης του ΔΗΣΥ. Ο Νίκος Χριστοδουλίδης έχει νιώσει πολλές φορές εκτεθειμένος, καθώς ακόμη και στην περίπτωση των επεισοδίων σε Χλώρα και Λεμεσό δεν ένωσε τη θερμή στήριξη των κυβερνητικών πολιτικών από τα στελέχη των συγκυβερνώντων κομμάτων. Εκτιμά συνεπώς πως ένα δυνατό και μεγάλο κόμμα όπως ο ΔΗΣΥ, θα αποτελεί την επικοινωνιακή του ασπίδα και έναν σημαντικό σύμμαχο στη Βουλή για να εγκρίνονται τα νομοσχέδιά του. Το ενδιαφέρον, όπως άλλωστε είχε καταγράψει και στο παρελθόν η «Κ», είναι πως και ο Νικόλας Παπαδόπουλος βλέπει θετικά το ενδεχόμενο συμπλεύσης του ΔΗΣΥ. Ο ίδιος έχει αντιληφθεί τις δυσκολίες του να περάσουν νομοσχέδια σε μία τόσο ιδιόζουσα από συμμαχίες κυβέρνηση και θεωρεί ότι με τον ΔΗΣΥ στο πλευρό του τα πράγματα θα είναι καλύτερα. Άλλωστε με αυτό τον τρόπο θα επιμερίζονται την ευθύνη για τις ενδεχόμενες κυβερνητικές αστοχίες. Ο ΔΗΚΟϊκός πρόεδρος, ωστόσο, θέλει παράλληλα να ανοίξει κανάλι συνεργασίας με τον ΔΗΣΥ, ίσως γιατί προσβλέπει στο μέλλον και γνωρίζει καλά πως με τις τελευταίες εξελίξεις μία συμμαχία με το ΑΚΕΛ είναι πολύ δύσκολη. Αξίζει άλλωστε να σημειωθεί πως πριν από λίγες μέρες ο πρόεδρος του ΔΗΚΟ είχε συνάντηση με την πρόεδρο του ΔΗΣΥ για τις δημοτικές εκλογές. Στο τραπέζι της συζήτησης μπήκε το ενδεχόμενο μιας ευρύτερης συμμαχίας μεταξύ των δύο κομμάτων, χωρίς να αποκλείονται βεβαίως και περιφερειακές συνεργασίες με το ΑΚΕΛ.

Οι αδύναμοι κρίκοι και το πολιτικό καρουζέλ

Όσο όμως και αν ο Νίκος Χριστοδουλίδης προσβλέπει στη στήριξη του ΔΗΣΥ, αυτή τη φορά για να κυβερνήσει, στο μεσοδιάστημα εγείρονται ερωτήματα για το κατά πόσο θα υπάρξουν αλλαγές. Δεν αποκλείεται να χρησιμοποιήσει το μοντέλο Παπανδρέου με στόχο να αλλάξει κάποιες αδύναμες μονάδες. Πριν από δεκαπέντε μέρες ο αδύναμος κρίκος ήταν η Πόπη Κανάρη, η οποία βρίσκεται εδώ και καιρό σε δυσμένεια από τον Νίκο Χριστοδουλίδη. Θεωρείται πως επί του παρόντος έχει διαφύγει από την κόκκινη ζώνη. Τα βλήματα πλέον στρέφονται στην Άννα Προκοπίου, η οποία δέχεται πίεση για το αν θα παραμείνει ή όχι. Η υπουργός Δικαιοσύνης εκτός από τη δυσφορία του προέδρου έχει έρθει ήδη σε ρήξη με άλλους

Ο πρόεδρος προσβλέπει στη στήριξη του ΔΗΣΥ μετά τις εκλογές. Μέχρι τότε δεν αποκλείεται να κάνει αλλαγές υπουργών, όπως προηγήθηκε με τον Μιχάλη Χατζηγιάννη.

υπουργούς. Υπενθυμίζεται πως πριν από τα επεισόδια είχε ξεσπάσει διπλωματικό επεισόδιο, όταν η ίδια συνάντησε τον Ισραηλινό υπουργό Εθνικής Ασφάλειας Μπεν Γκβρι, ο οποίος λόγω των απόψεών του είναι απομονωμένος διεθνώς και στη χώρα

του. Κυβερνητικοί κύκλοι σημείωναν πως αυτό είχε μεγάλες πολιτικές προεκτάσεις και ξεηγούσαν πως αναμενόταν από την ίδια να το απέφυγε λόγω και του επαγγέλματός της ως διεθνολόγου. Υπάρχουν πάντως και οι πολιτικοί κύκλοι που θεωρούν ότι η κα Κουκκίδη αδικείται καθώς πέφτει πάνω της η ανεπάρκεια της Αστυνομίας. Δεν είναι τυχαίο ότι ο αρχηγός της Αστυνομίας είχε υποβαθμίσει σοβαρά τον κίνδυνο των επεισοδίων. Το ενδεχόμενο αντικατάστασής του θεωρείται δύσκολο καθώς όπως σημειώνεται οι εναλλακτικές δεν θεωρούνται καλύτερες. Την Άννα Κουκκίδη πάντως στήριξε πλήρως το ΔΗΚΟ, το οποίο και την πρότεινε και θεωρείται πως δεν θα την αφήσουν να θυσιαστεί πολιτικά.

Κυπριακές Αξίες,
Παγκόσμιας Αποδοχής

1880 εργαζόμενοι παγκοσμίως

22 γραφεία παγκοσμίως

πωλήσεις σε 110 χώρες

29% των κυπριακών εξαγωγών

Σκληρό ροκ Ερντογάν για δύο κράτη

Παρωχημένα τα ψηφίσματα Σ.Α. λέει η Αγκυρα στον ΟΗΕ – Απαιτεί εγγυήσεις για κυριαρχική ισότητα

Του ΠΑΥΛΟΥ Κ. ΞΑΝΘΟΥΛΗ

«**Διασφαλίσεις** υπό τύπον εγγυήσεων» ώστε «για νέα διαδικασία στο Κυπριακό να οδηγή σε κυριαρχική ισότητα της ΤΔΒΚ, ανεξαρτήτως αποτελέσματος», απαιτεί ο Ερντογάν, μερικές μέρες πριν από τα επιδιωκόμενα ραντεβού του γενικού γραμματέα ΟΗΕ, Αντόνιο Γκουτέρες, στο περιθώριο της γενικής συνέλευσης, στη Νέα Υόρκη. Πληροφορίες της «Κ» αναφέρουν ότι η Αγκυρα υπέδειξε προς τον

Εξήν διπλωματική πηγή ανέφερε στην «Κ» ότι «έχει διαμνυθεί αρμοδίως προς την Αγκυρα και προς την τουρκοκυπριακή κοινότητα, ότι θα είναι ‘ελεύθερες’ να θέσουν τις θέσεις τους σε μια νέα διαδικασία υπό τον ΟΗΕ». Ωστόσο, «αυτό δεν φαίνεται να θεωρείται επαρκές από τον Ταγίπ Ερντογάν».

απεσταλμένο του ΟΗΕ, βοηθό γενικό γραμματέα Μίροσλαβ Γκιέτζια, ότι τα ψηφίσματα του Σ.Α. για το Κυπριακό, είναι «παρωχημένα (obsolete)», καλώντας ουσιαστικά τα Ηνωμένα Έθνη να δρομολογήσουν ένα νέο πλαίσιο συζητήσεων, το οποίο να κινείται εκτός του «συμφωνημένου», δηλαδή της διζωνικής, δικαιοδικής ομοσπονδίας. (ΔΔΟ) Συναφείς πληροφορίες αναφέρουν ότι η Αγκυρα «εξήγησε» στον βοηθό γ.γ. του ΟΗΕ ότι, εάν οι θέσεις της τουρκικής πλευράς δεν ικανοποιηθούν, με επίκεντρο τη «διασφάλιση κυριαρχικής ισότητας, ως στόχο μιας νέας διαδικασίας», τότε η Τουρκία δεν θα μπορεί να συναινέσει στην έναρξη νέου διαπραγματευτικού διαλόγου υπό τον ΟΗΕ, με πρόσχημα ότι δεν θα είναι σε θέση να παραγάγει αποτελέσματα.

Κοινοτικοί κύκλοι, οι οποίοι έχουν λάβει «ανάλογη ενημέρωση» από την Αγκυρα, αποδίδουν τις τουρκικές θέσεις σε μια «σκληρή τακτική προσέγγιση», ώστε να επιβάλει τους όρους της και να διασφαλίσει εκ των προτέρων ότι μια νέα διαδικασία θα έχει ως καταληκτικό σημείο την ικανοποίηση της «κυριαρχικής ισότητας». Εξασφαλίζοντας όχι μόνο την ανοχή της διεθνούς κοινότητας, αλλά και την εκ των προτέρων σύμφωνο γνώμη της, ως επίσης και την παροχή εγγυήσεων προς αυτή την κατεύθυνση. Εξήν διπλωματική πηγή ανέφερε στην «Κ» ότι «έχει διαμνυθεί αρμοδίως προς την Αγκυρα και προς

την τουρκοκυπριακή κοινότητα, ότι θα είναι ‘ελεύθερες’ να θέσουν τις θέσεις τους σε μια νέα διαδικασία υπό τον ΟΗΕ». Ωστόσο, «αυτό δεν φαίνεται να θεωρείται επαρκές από τον Ταγίπ Ερντογάν», ο οποίος όπως μας λέχθηκε, «ίσως απαιτεί κάποιες ισχυρότερες διασφαλίσεις», πριν ανάψει πράσινο φως για τη δρομολόγηση μιας νέας διαδικασίας στο Κυπριακό «εξασφαλίζοντας ότι σε κάθε περίπτωση και ανεξαρτήτως

αποτελέσματος, η τουρκοκυπριακή κοινότητα θα απολαμβάνει καθεστώς κυριαρχικής ισότητας».

Σε επίπεδο τακτικής, όπως πληροφορούμαστε, ο ΥΠΕΞ της Τουρκίας Χακάν Φιντάν επεδίωξε να εμφανιστεί διαλλακτικός στη συνάντηση με τον Έλληνα ομολόγό του, Γιώργο Γεραπετρίτη, αναφορικά με τη δρομολόγηση εξελίξεων στο Κυπριακό. Απαντώντας σε παρότρυνση του ΥΠΕΞ της Ελλάδας για τον διο-

ρισμό απεσταλμένου του ΟΗΕ και για την ανάγκη δημιουργίας συνθηκών διευθέτησης του Κυπριακού, ο Τούρκος ΥΠΕΞ αρκέστηκε σε μισόλογα. Είπε «θα το δούμε», αποφεύγοντας πάντως να δεσμευθεί, ενώ παρέπεμψε στην Τουρκοκυπριακή πλευρά για τις όποιες αποφάσεις, με ό,τι αυτό συνεπάγεται.

Σε κάθε περίπτωση, το Κυπριακό βρίσκεται εκτός της ουσιαστικής ατζέντας συζητήσεων Ελλάδας-

Τουρκίας, η οποία εξαντλείται, επί του παρόντος τουλάχιστον, σε ζητήματα χαμηλής πολιτικής. Για επέκταση του μορατόριουμ, για άμεση συνεννόηση των δύο χωρών σε ενδεχόμενη περίπτωση κρίσεων και για την επίτευξη συμφωνίας σε κάποια σημεία της θετικής ατζέντας, ώστε να παραχθούν και να παρουσιαστούν αποτελέσματα πριν από τη σύγκληση του Ανωτάτου Συμβουλίου Συνεργασίας Ελλάδας-

Σχέσεις με Ε.Ε. χωρίς «κυπριακό βαρίδι»

Η Αγκυρα αναμένει τις επόμενες κινήσεις της Ε.Ε. στο πεδίο των ευρωτουρκικών σχέσεων, ενόψει της έκθεσης που ετοιμάζουν από κοινού ο ύπατος εκπρόσωπος Γιοσέπ Μπορέλ και η Κομισιόν με στόχο «τα επόμενα βήματα να γίνουν με στρατηγικό και μακρόπνοο τρόπο». Έγκυρη κοινοτική πηγή, ανέφερε ότι στη συνάντηση του Χακάν Φιντάν με τον επίτροπο διεύθυνσης Oliver Varhelyi, ο Τούρκος ΥΠΕΞ «πρόταξε» την ανάγκη «απαλλαγής» των ευρωτουρκικών σχέσεων από πολιτικά βαρίδια, που όπως είπε, επιστρατεύουν κάποια κράτη-μέλη, φωτογραφίζοντας ευκρινώς την Κυπριακή Δημοκρατία, για το Κυπριακό. Ο κ. Φιντάν απαίτησε επανέναρξη της ενταξιακής διαδικασίας και ξεπάγωμα διαπραγματευτικών κεφαλαίων (που μπλοκάρει η Λευκωσία), ενώ έθεσε στην πρώτη γραμμή των προτεραιοτήτων της Αγκυρας την αναβάθμιση της Τελωνειακής Ένωσης της

Τουρκίας. Κάτι που εκτιμάται ότι θα δώσει μεγάλες οικονομικές ανάσες στην Τουρκία, μεσοπρόθεσμα, εκτινάσσοντας τον εμπορικό όγκο ευρωτουρκικών συναλλαγών από 140 δισεκατομμύρια ευρώ σε 320 δισεκατομμύρια ευρώ ετησίως. Όπως δημοσίευσε η «Κ» την περασμένη Κυριακή, οι Βρυξέλλες, υπό την εποπτεία του Βερολίνου, εμφανίζονται θετικές και τείνουν να διαμορφώσουν ένα «ενισχυμένο στρατηγικό πλαίσιο συνεργασίας» Ε.Ε.-Τουρκίας. Σημειώνεται ότι στην κοινή συνέντευξη Τύπου του ΥΠΕΞ της Τουρκίας με τον επίτροπο διεύθυνσης, ο κ. Φιντάν υπέδειξε και δημοσίως ότι «οι σχέσεις μεταξύ της Τουρκίας και της Ε.Ε. δεν θα πρέπει να καθίστανται όμηροι των στενών πολιτικών συμφερόντων ορισμένων κρατών-μελών», τα οποία δεν κατονόμασε.

Ο επίτροπος Διεύθυνσης δεν απέρριψε το αίτημα επανέναρξης των ενταξιακών

διαπραγματεύσεων. Το άφησε ανοικτό, επιστρέφοντας όμως το μπαλάκι στην ίδια την Τουρκία και σημειώνοντας ότι «για να επανεκκινήσουν υπάρχουν πολύ σαφή κριτήρια που πρέπει να καθοριστούν, η δημοκρατία και το κράτος δικαίου». Σημειώνεται ότι θετικά διακείμενος για την επανέναρξη της ενταξιακής διαδικασίας της Τουρκίας είχε εμφανιστεί ο συγγραφέας της αναμενόμενης έκθεσης για τον στρατηγικό προσανατολισμό των ευρωτουρκικών σχέσεων, Γιοσέπ Μπορέλ, χαρακτηρίζοντας «καλά νέα» τη θέση της Αγκυρας για αναζωογόνηση της ενταξιακής της προοπτικής. Ακόμη πιο θερμές είναι οι ΗΠΑ, που τάσσονται υπέρ της πλήρους ένταξης της Τουρκίας στην Ε.Ε., προσδοκώντας ότι μέσω ευρωπαϊκών ανταλλαγμάτων θα καταφέρουν να «επαναπατρίσουν» τον Ερντογάν από την αγκαλιά του Πούτιν, στο δυτικό στρατόπεδο.

ΑΡΘΡΟ / Του ΔΗΜΗΤΡΗ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ

Κουκούλες ή ενσωμάτωση;

Γροθιά στο στομάχι τα όσα είδαμε σε Χλώρακα και Λεμεσό. Κτύπημα στον πολιτισμό μας, γύμνια της παιδείας μας, αποτυχία όλων μας. Τυφλά κτυπήματα σε ξένους, ή σε όσους έμοιαζαν με ξένους, επιθέσεις που παραπέμπουν περισσότερο σε παράνομες οργανώσεις παρά σε οτιδήποτε άλλο. Οι κουκούλες, οι λοστοί και οι πέτρες προφανώς δεν έχουν καμία σχέση με τη δημοκρατία και τον πολιτισμό μας. Χωρίς αυτό που θα πω πιο κάτω να αποτελεί αιτιολογία, το μεταναστευτικό-προσφυγικό ζήτημα όπως εξελίσσεται στη χώρα μας τα τελευταία χρόνια ενίσχυσε τη μισαλλοδοξία και τον ρατσισμό, καθώς και όλη αυτή τη ρητορεία της ξενοφοβίας. Σε καμία όμως περίπτωση δεν είναι η αιτία όλων αυτών της νοοτροπίας και της βρόδους. Ας τα πάρουμε όμως ένα-ένα. Τα αντανακλαστικά της αστυνομίας δεν λειτουργούν, ή για να είμαστε πιο σωστοί δεν λειτουργήσαν την περασμένη βδομάδα. Ούτε στη Χλώρακα, ούτε στη Λεμεσό. Υπάρ-

χουν ευθύνες και σε πολιτικό επίπεδο και σε επιχειρησιακό. Και είναι παρήγορο που ο αρχηγός της Αστυνομίας το παραδέχτηκε. Βεβαίως, είναι λάθος να κατηγορήσουμε σήμερα όλα τα μέλη της δύναμης, που ακολουθούν εντολές και κατά καιρούς με την κριτική που ασκούμε απονευρώνουμε τη δράση τους. Για την ανάγκη συνεχούς συνεργασίας της Αστυνομίας με άλλες υπηρεσίες πιστεύω πως δεν χρειάζεται να το αναλύσουμε. Είναι απαραίτητη. Και για την εξάρθρωση των κυκλωμάτων που φέρνουν τις ροές των μεταναστών στη χώρα μας, μα και για να οδηγηθούν στους πυρήνες των οργανώσεων, που προσομοιάζει με εγκληματικών οργανώσεων, που έδρασαν την περασμένη βδομάδα. Αν επωάζουν στους οργανωμένους οπαδούς των ομάδων, πρέπει να μπουκάρουν και να τους κλείσουν τα στέκια τους. Αν είναι άλλες οργανώσεις η δράση τους κράτους δεν μπορεί να διαφέρει. Και επειδή ζούμε σε μια μικρή χώρα, θα ξαφνιαστώ αρ-

Για την ανάγκη συνεχούς συνεργασίας της Αστυνομίας με άλλες υπηρεσίες πιστεύω πως δεν χρειάζεται να το αναλύσουμε. Είναι απαραίτητη.

νητικά αν δεν ξέρουν ή έστω αν δεν υποψιάζονται ποιοι ήταν οι πυρήνες των επεισοδίων. Αν τώρα πάμε να δούμε τη ρίζα του προβλήματος, πιστεύω πως θα συμφωνήσουμε πως η έλλειψη σεβασμού ακόμα και για τον ίδιο τον εαυτό μας, πόσω μάλλον για τον

δίπλα μας, κυριαρχεί. Σημαντικός παράγοντας είναι και η ρητορική εμάς των πολιτικών. Και προφανώς σε πολλές περιπτώσεις ήταν τέτοια που δεν βοήθησε. Μάλλον το αντίθετο. Και εδώ θα πρέπει να συζητήσουμε πώς διαχειριζόμαστε και τους αιτητές πολιτικού ασύλου.

Ποια είναι η πολιτική ασύλου δηλαδή της χώρας μας; Πώς ενσωματώνουμε στην κυπριακή κοινωνία όλους όσους εγκρίθηκαν και μένουν ή θα μένουν στη χώρα μας. Στη δική μου αντίληψη θα πρέπει να τους αντιμετωπίσουμε, αυτούς και τα παιδιά τους, ως εν δυνάμει Έλληνες Κύπριους, να προσφέρουμε δηλαδή στους ανθρώπους που έρχονται για να εργαστούν και να ζήσουν στη χώρα μας μια ελκυστική προοπτική για το μέλλον. Σε επίπεδο διαχείρισης της πολιτικής ασύλου, τις αιτήσεις δηλαδή, και πώς μειώνουμε τις ροές, πιστεύω πως το πρώτο που πρέπει να κάνουμε για να κόψουμε αυτές τις ροές είναι να αντιμετωπίσουμε τα κυκλώματα που εδρεύουν εδώ και εμπορεύονται ανθρώπους. Επίσης πρέπει να μειώσουμε το ελκυστικό του προσορισμού, και σε αυτό πρέπει να επανεξετάσουμε το δικαίωμα να εργάζονται –που είναι άμεσα συνυφασμένο με την περαιτέρω μείωση του χρόνου εξέτασης των αιτήσεων. Επίσης, οι επιστροφές,

Τουρκίας, τους επόμενους μήνες. Όπως δημοσίευσε ο Βασίλης Νέδος της «Κ» «ακόμα και στο πιο θετικό σενάριο για τις ελληνοτουρκικές σχέσεις, το Κυπριακό δεν θα διαδραματίσει κανένα ρόλο. Η απόφαση των δύο πλευρών να αφήσουν το Κυπριακό εκτός ουσιαστικής ατζέντας αποτελεί από τη μία ένδειξη των αντικειμενικών δυσκολιών που συνδέονται με το θέμα, από την άλλη απόδειξη ότι Αθήνα και Αγκυρα δεν επιθυμούν να βαρύνουν την ατζέντα με κάτι που μπορεί να θεωρείται πρακτικά αδύνατον να επιλυθεί υπό τις παρούσες συνθήκες».

Ο Κυριάκος Μητσοτάκης που θα συναντηθεί με τον Ταγίπ Ερντογάν στις 18 Σεπτεμβρίου, στη Νέα Υόρκη, αναμένεται να επιχειρήσει να ενθαρρύνει τον Τούρκο πρόεδρο να συναινέσει στον διορισμό απεσταλμένου του ΟΗΕ και στην έναρξη μιας νέας προσπάθειας διευθέτησης του Κυπριακού. Την ίδια ώρα, η Λευκωσία, διά του προέδρου Χριστοδουλίδη απέστειλε νέα επιστολή προς τον Αντόνιο Γκουτέρες, ζητώντας για μία ακόμη φορά τον διορισμό απεσταλμένου στο Κυπριακό, προκειμένου να υποβληθεί και να δρομολογήσει την επανέναρξη νέας διαπραγματευτικής διαδικασίας. Ο πρόεδρος της Δημοκρατίας που θα προσφωνήσει τη γενική συνέλευση του ΟΗΕ στις 20 Σεπτεμβρίου, «κράτα» το ραντεβού με τον γενικό γραμματέα, στις 22 του μηνός και προσβλέπει σε μια τριμερή συνάντηση (Γκουτέρες με τους ηγέτες των δύο κοινοτήτων).

Τριμερής συνάντηση, η οποία σύμφωνα με ξένες διπλωματικές πηγές εκτιμάται ότι «πιθανότατα να επιδιωχθεί από τον γενικό γραμματέα, παρά τα παιχνίδια τακτικής και την προσπάθεια ανατροπής του πλαισίου μιας ενδεχόμενης λύσης από πλευράς της Αγκυρας». Άλλωστε, όπως έχει επισημανθεί προς την τουρκική πλευρά, «υπό μορφή καθυσυχαστικής πρόσκλησης», ο Αντόνιο Γκουτέρες έχει δεσμευθεί δημοσίως να επιχειρήσει ένα «συγκερασμό των θέσεων των δύο πλευρών», με τις γνώστες του δηλώσεις περί τετραγωνισμού του κύκλου μεταξύ ΔΔΟ και των θέσεων της τουρκικής πλευράς για δύο κράτη. «Υπό αυτή την έννοια, η Αγκυρα μπορεί να θεωρεί δεδομένη τη δυνατότητα της να θέσει στο τραπέζι τη δική της θέση για την επιδιωκόμενη λύση», έλεγε η ίδια πηγή, σημειώνοντας και την αντίστοιχη δυνατότητα της Λευκωσίας να εμμένει σε λύση ΔΔΟ, επιστρατεύοντας τα ψηφίσματα του Σ.Α. Αν και για την τουρκική πλευρά αυτά θεωρούνται «παρωχημένα», θέση με την οποία τείνουν να συμφωνήσουν και κάποιοι επίσημοι των Ηνωμένων Εθνών.

οι οικειοθελείς επαναπατρισμοί είναι κρίσιμη παράμετρος στην αντιμετώπιση του ζητήματος. Αυτά πολύ επηρεαζόταν, χωρίς να έχουν αναφερθεί στην εργαλειοποίηση από την Τουρκία και τις ροές που έρχονται κυρίως μέσω κατεχομένων. Τέλος, σε πολιτικό επίπεδο, τα φιλελεύθερα κόμματα σε όλη την Ευρώπη έγιναν μεγαλύτερα όταν έπαψαν να λοξοκοιτούν ή να κοιτούν κατάματα δεξιότερα. Αν ψελλίζουμε ατάκες ακροδεξιών κάνουμε από την αξιοπιστία μας και κρεοκοπούμε ως σύγχρονο κεντροδεξιό κόμμα. Χρειάζεται να μιλήσουμε με ρεαλισμό, με σεβασμό στον άνθρωπο και στα δικαιώματά του, με σεβασμό στις υποχρεώσεις μας ως χώρας-μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης αλλά και με σεβασμό στη χώρα μας και στην ανάγκη επιβίωσης μας.

Ο κ. Δημήτρης Δημητρίου είναι Βουλευτής Λευκωσίας ΔΗΣΥ, πρόεδρος Κοινοβουλευτικής Επιτροπής Θεσμών. twitter: @dmdemetriou

Η ανήσυχη μοναξιά του Πενταγώνου

Στην ατζέντα του Νίκου Δένδια δεν χωρά ο ελληνoturκικός διάλογος, αλλά κυριαρχεί η αγωνία για τα εξοπλιστικά

Του **ΒΑΣΙΛΗ ΝΕΛΟΥ**

Πριν από περίπου δέκα ημέρες, από το υπουργείο Εθνικής Αμυνας έγινε γνωστό με αρκετά κάθετο τρόπο ότι ένα ραντεβού ανάμεσα στον Νίκο Δένδια και στον Τούρκο ομόλογό του Γιασάρ Γκιουλέρ δεν επίκειται, καθώς δεν έχει καν αποσταλεί η σχετική πρόσκληση.

Οι διαρροές είχαν ως στόχο να διαψεύσουν δημοσιεύματα του τουρκικού Τύπου, αλλά και να οριοθετήσουν τις προτεραιότητες του νέου υπουργού Εθνικής Αμυνας, σε μια φάση όπου —εκ των πραγμάτων— τα ζητήματα που αφορούν τις τρέχουσες συζητήσεις Ελλάδας - Τουρκίας δεν βρίσκονται στη δική του ατζέντα. Ο κ. Δένδιας, βέβαια, δεν πρόκειται να εγκαταλείψει —όπως φάνηκε και από την πρόσφατη επίσκεψή του στο Αμπου Ντάμπι, όπου πέρα από τις προγραμματισμένες συναντήσεις συνομιλήσε και με τον πρώην Ιταλό ομόλογό του Λουίτζι ντι Μάιο— το πλέγμα των πολλών και ποικίλων διεθνών επαφών του.

Αντιθέτως, στην ατζέντα του κ. Δένδια βρίσκονται εξ ορισμού μια σειρά από ζητήματα που άπτονται της αμυντικής βιομηχανίας, όπως η Ελλάδα χωλαίνει ποικιλοτρόπως. Σε αυτό το πλαίσιο, η αντιμετώπιση των προβλημάτων που δημιουργεί η δυσλειτουργία της ΕΑΒ αλλά και η ανάγκη για μετατροπή των εργοστασίων των ΕΑΣ από έναν αδρανή οργανισμό σε παραγωγικές μονάδες είναι τα πιο σημαντικά. Στην περίπτωση των ΕΑΣ αναζητείται τρόπος τα πέντε εργοστάσια να σπάσουν σε ισάριθμα μερίδια και να ιδιωτικοποιηθούν, με το ελληνικό κράτος να κρατάει ένα προκειμένου να εξυπηρετούνται οι ανάγκες των Ε.Δ. Αυτή τη στιγμή ούτε η ΕΑΒ ούτε τα ΕΑΣ παραδίδουν στις Ε.Δ. όσα έχουν την υποχρέωση να κάνουν με βάση τις συμβατικές υποχρεώσεις τους. Ειδικά στην περίπτωση της ΕΑΒ, υπενθυμίζεται ότι εναέρια μέσα με κρίσιμο ρόλο και στο πλαίσιο της πολιτικής προστασίας (όπως για παράδειγμα τα C-130) παραμένουν σε πολύ χαμηλή διαθεσιμότητα.

Λύση αναζητείται και για τη δημιουργία δομών που θα επιτρέψουν στην Ελλάδα να αποκτήσει δομές συνεργασίας με χώρες όπως το Ισραήλ ή τα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα (ΗΑΕ) στους τομείς της αμυντικής καινοτομίας. Επί αυτού ο κ. Δένδιας έχει ήδη επεξεργαστεί μια σειρά από πιθανές λύσεις, οι οποίες περιλαμβάνουν το ΕΚΕ-ΦΕ «Δημόκριτος» ως οργανισμό διασφάλισης της επιστημονικής αριστείας, αλλά και χρηματοδοτικά εργαλεία που είχαν αρχίσει να αναπτύσσονται επί των ημερών του στο υπουργείο Ανάπτυξης το 2014. Ήδη η σχετική αρχική συμφωνία έχει γίνει με το Ισραήλ και αναμένονται τα επόμενα βήματα.

Με έναν τρόπο σε αυτό το πλαίσιο της ανάγκης για άλλα στον 21ο αιώνα εντάσσεται και η παροχή ψηφιακών δεξιοτήτων στη διάρκεια της θητείας στρατευσίμων. Όπως ανέφεραν στην «Κ» έμπειροι παρατηρητές, η παροχή ψηφιακών δεξιοτήτων που θα δίνουν στους στρατεύσιμους σε λίγους μήνες μια πρόγευση ελέγχου οπλικών συστημάτων στα οποία θα κληθούν να εκπαιδευθούν ή και να χρησιμοποιηθούν σε περίπτωση ανάγκης.

Το πλέον σημαντικό πρόβλημα που έχει να αντιμετωπίσει αυτή τη στιγμή ο νέος υπουργός Εθνικής Αμυνας αφορά τον δημόσιο διάλογο για τα αεροσκάφη πέμπτης γενιάς F-35 για τις ανάγκες της Πολεμικής Αεροπορίας (Π.Α.) αλλά και οι κορβέτες του Πολεμικού Ναυτικού (Π.Ν.). Με βάση έναν γενικό υπολογισμό, τα 20 F-35 θα κοστίσουν 3,3-3,6 δισ., ενώ οι κορβέτες περί το 1,7 δισ. (τα 2,2 δισ. είναι το ανώτατο όριο προϋπολογισμού και είναι ένα λογιστικό μέγεθος).

Στην πρώτη περίπτωση, η καθυστέρηση άφιξης της LoA (επιτολή αποδοχής του αιτήματος της Π.Α.) από τις ΗΠΑ συνδέεται και με το παζάρι Ουάσινγκτον - Αγκυρας για την εισδοχή της Σουπιδας στο ΝΑΤΟ, και το πρόστιμο φως για την αγορά 40 νέων F-16 και αναβάθμιση υφιστάμενων 80 της τουρκικής αεροπορίας σε διαμόρφωση Viper μεταθέτει τη συζήτηση για τα F-35 εκ των πραγμάτων στο 2024 και τις αποφάσεις για χρηματοδότηση —άρα και αναζήτηση για δημοσιονομικό κενό— από το 2025 και έπειτα.

Οι κορβέτες

Προβληματισμοί υπάρχουν και για το πρόγραμμα των κορβετών (ανταγωνιστές η Γαλλία και η Ιταλία), με τις αποφάσεις να προχωρούν επίσης με αργό ρυθμό. Αλλωστε η ανάγκη να

Ο υπουργός Αμυνας στο Μνημείο Ηρώων του Αμπου Ντάμπι, κατά την πρόσφατη επίσκεψή του στα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα. Η κατάσταση της αμυντικής βιομηχανίας αποτελεί έναν από τους γρίφους που πρέπει να λύσει ο Νίκος Δένδιας.

Προβληματισμό προκαλεί η συρρίκνωση του δημοσιονομικού χώρου που διατίθεται για εκκρεμή προγράμματα των Ενόπλων Δυνάμεων.

Τα δύο πλέον δημοφιλή στον δημόσιο διάλογο είναι τα αεροσκάφη πέμπτης γενιάς F-35 για τις ανάγκες της Πολεμικής Αεροπορίας (Π.Α.) αλλά και οι κορβέτες του Πολεμικού Ναυτικού (Π.Ν.). Με βάση έναν γενικό υπολογισμό, τα 20 F-35 θα κοστίσουν 3,3-3,6 δισ., ενώ οι κορβέτες περί το 1,7 δισ. (τα 2,2 δισ. είναι το ανώτατο όριο προϋπολογισμού και είναι ένα λογιστικό μέγεθος).

Στην πρώτη περίπτωση, η καθυστέρηση άφιξης της LoA (επιτολή αποδοχής του αιτήματος της Π.Α.) από τις ΗΠΑ συνδέεται και με το παζάρι Ουάσινγκτον - Αγκυρας για την εισδοχή της Σουπιδας στο ΝΑΤΟ, και το πρόστιμο φως για την αγορά 40 νέων F-16 και αναβάθμιση υφιστάμενων 80 της τουρκικής αεροπορίας σε διαμόρφωση Viper μεταθέτει τη συζήτηση για τα F-35 εκ των πραγμάτων στο 2024 και τις αποφάσεις για χρηματοδότηση —άρα και αναζήτηση για δημοσιονομικό κενό— από το 2025 και έπειτα.

Οι κορβέτες Προβληματισμοί υπάρχουν και για το πρόγραμμα των κορβετών (ανταγωνιστές η Γαλλία και η Ιταλία), με τις αποφάσεις να προχωρούν επίσης με αργό ρυθμό. Αλλωστε η ανάγκη να

προκύψουν γρήγορες λύσεις, που θα αντικαταστήσουν έναν ταχέως γυράσκοντα στόλο επιφανείας, είναι αυτή που έφερε στο προσκήνιο και τις υπό απόσυρση αμερικανικές LCS στο τραπέζι. Τα στενά δημοσιονομικά περιθώρια δημιουργούν δυσκολίες για προγράμματα τα οποία το ΓΕΕΘΑ, η Π.Α. και το Π.Ν. έχουν περιγράψει ως ύψιστης επιχειρησιακής αξίας, όπως η αναβάθμιση των συστημάτων πολλαπλών εκτοξευτών πυραύλων (MLRS M270), των συστημάτων αυτοπροστασίας F-16 και η αναβάθμιση των φρεγατών τύπου MEKO.

Περιττό να υπογραμμιστεί ότι η Π.Α. δεν διαθέτει στην πραγματικότητα αρκετά λειτουργικά ελικόπτερα έρευνας και διάσωσης (SAR), με τα Super Puma —όπως φάνηκε και στην περίπτωση των απεγκλωβισμών στην Καρδίτσα τις προηγούμενες ημέρες— να επιχειρούν στα όρια των δυνατοτήτων τους.

Σε κεντρικό κυβερνητικό επίπεδο διεξάγεται αρκετό καιρό η προσπάθεια για εξαίρεση των αμυντικών δαπανών από τον υπολογισμό του ελλείμματος, εξέλιξη που θα έδινε ζωτικό δημοσιονομικό χώρο για την προώθηση τουλάχιστον των προγραμμάτων τα οποία έχουν κριθεί ως απαραίτητα.

Οι συζητήσεις του υπουργείου Οικονομικών με την Κομισιόν για το θέμα δεν είναι πάντα εύκολες. Την ίδια στιγμή, πάντως, το επιτελείο του κ. Δένδια αναζητεί τρόπους να περικλώσει δαπάνες που κάνουν τόσο το υπουργείο όσο και τα επιτελεία οι οποίες δεν προσφέρουν κάτι, απλώς επιβαρύνουν τον προϋπολογισμό με τρόπο ανορθολογικό.

Οι «κρυφές» δαπάνες είναι αρκετές και πολλές φορές βαρύνουν τον προϋπολογισμό του υπουργείου δυσανάλογα, ιδιαίτερα σε μια περίοδο αναζήτησης πόρων και για την υποστήριξη του προσωπικού.

Αισιοδοξία στην Αγκυρα για τον «πολιτικό διάλογο»

Βασικός στόχος, λένε, είναι η αποφυγή της έντασης, η διατήρηση του κλίματος ηρεμίας σε Αιγαίο και Ανατολική Μεσόγειο

Του **ανταποκριτή μας**

στην ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΗ
ΜΑΝΩΛΗ ΚΩΣΤΙΑΗ

Ανευ όρων πολιτικός διάλογος για την επίλυση των προβλημάτων μεταξύ της Ελλάδας και της Τουρκίας, στο πλαίσιο του διεθνούς δικαίου με σεβασμό στα αμοιβαία δικαιώματα και συμφέροντα είναι το συμπέρασμα της τουρκικής πλευράς από την επίσκεψη του Γιώργου Γεραπερίτη στην Αγκυρα και τη συνάντηση που είχε με τον Τούρκο ομόλογό του Χακάν Φιντάν.

Οι υπουργοί Εξωτερικών των δύο χωρών στις ανακοινώσεις που έκαναν μετά τις συνομιλίες και το γεύμα, που συνολικά είχαν διάρκεια τεσσάρων ωρών, ήταν συγκρατημένοι και προσεκτικοί στις δηλώσεις τους. Έμπειροι πολιτικοί αναλυτές τις γεγονοτικές χώρες παρατήρησαν πως ο κ. Φιντάν, ενώ μίλησε για άνευ όρων διάλογο, πρόσθεσε και τον όρο του διεθνούς δικαίου, όπως ο κ. Γεραπερίτης μίλησε για το διεθνές δίκαιο και καταστατικό χάρ-

τη των Ηνωμένων Εθνών, όμως δεν αναφέρθηκε ξεκάθαρα στο δίκαιο της Θάλασσας όπως και σε μοναδική διαφορά στο Αιγαίο.

Θεωρείται πως στον πολιτικό διάλογο που θα ξεκινήσει στην Αθήνα, θα πρέπει να γίνουν προσεκτικά βήματα και από τις δύο

«Είδαμε πως μπορούμε να συνομιλήσουμε», είπε στην «Κ» ο διευθυντής της εφημερίδας Milliyet, Οζάι Σεντίρ, για τη συνάντηση Γεραπερίτη - Φιντάν.

πλευρές για να φτάσουν σε σημείο σύγκλισης έστω για να καλυφθούν ξεκάθαρα τα σημεία των διαφορών. Ο διευθυντής της εφημερίδας Milliyet Οζάι Σεντίρ, στις δηλώσεις του στην «Κ» υποστηρίζει ότι «το πιο θεμελιώδες αποτέλεσμα της συνάντησης στην Τουρκία ήταν ότι

είδαμε πως μπορούμε να συνομιλήσουμε ως δύο ανεξάρτητες χώρες και το δείξαμε σε όλο τον κόσμο. Δεν είχαν όφελος οι συνομιλίες που επισκιάζονταν από την Ουάσινγκτον ή από τις Βρυξέλλες, μέχρι τώρα έχουν κάνει κακό. Τώρα, έχει ξεκινήσει μια πιο ψύχραιμη διαδικασία, στην οποία τα μέρη σκοπεύουν όχι μόνο να μιλήσουν αλλά και να ακούσουν».

Η Milliyet είναι η εφημερίδα που δημοσίευσε το άρθρο του Γιώργου Γεραπερίτη την ημέρα της άφιξής του στην Αγκυρα.

Στην ερώτησή μας για την πιθανότητα της προσφυγής των δύο χωρών στο Διεθνές Δικαστήριο της Χάγης, ο κ. Σεντίρ αναφέρει ότι «είναι πολύ νωρίς να μιλήσουμε για τη Χάγη αυτή τη στιγμή, γιατί δεν μπορούμε να συμφωνήσουμε για τον αριθμό των θεμάτων στα οποία διαφωνούμε. Κατά τη γνώμη μου, το πρώτο πράγμα που πρέπει να κάνουμε είναι να δημιουργήσουμε συνεργασίες, που φοβόμαστε να χάσουμε. Αυτό μπορεί

να είναι τουριστική συνεργασία ή ενεργειακή συνεργασία. Ίσως μπορούμε επίσης να σκεφτούμε να οργανώσουμε μια αθλητική διοργάνωση μαζί. Τα πανεπιστήμια, οι μη κυβερνητικές οργανώσεις, ακόμη και τα κοινοβούλια των δύο χωρών θα πρέπει να συναντηθούν περισσότερο. Είμαι σίγουρος ότι όσο ακούμε ο ένας τον άλλον, θα μειώνονται τα θέματα που προκαλούν ένταση».

Οι διπλωμάτες

Αυτό που διαπιστώσαμε στη συνάντηση ήταν και οι επαφές που είχαν οι διπλωμάτες των δύο χωρών μεταξύ τους. Κατά τη διάρκεια της τετ α τετ συνομιλίας των δύο υπουργών, οι Έλληνες και οι Τούρκοι διπλωμάτες είχαν την ευκαιρία να ανταλλάξουν απόψεις σχετικά με τις μελλοντικές εξελίξεις και επαφές. Οι περισσότεροι έχουν υπηρετήσει στις πρεσβείες των χωρών τους σε Αθήνα και Αγκυρα και έχουν συναντηθεί πολλές φορές.

Πολιτικοί αναλυτές που συναντήσαμε στην τουρκική πρωτεύουσα μας αναφέρουν πως οι διαφορές της Ελλάδας και της Τουρκίας παραμένουν. Βασικός στόχος είναι η αποφυγή της έντασης, η διατήρηση του κλίματος ηρεμίας σε Αιγαίο και Ανατολική Μεσόγειο και η αντιμετώπιση των πιθανών «προβλημάτων» που ενδεχομένως προκύψουν.

Οι διπλωμάτες και των δύο χωρών γνωρίζουν καλά τα ζητήματα και το πού μπορούν να υπάρχουν συμφωνίες στο θέμα της υφαλοκρηπίδας και με όλα όσα αφορούν ή επιπράζουν αυτή τη διαφορά. Πάντως, όσοι μίλησαν στην «Κ» παραδέχονται πως οι αξιωματούχοι των δύο υπουργείων Εξωτερικών μπορούν να προχωρήσουν έως ένα όριο. Από εκεί και πέρα φαίνεται πως θα χρειαστούν πολιτικές αποφάσεις από τον Κυριάκο Μητσοτάκη και τον Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν, για να κάνουν το επόμενο μεγάλο βήμα της επίλυσης των διαφορών.

Οι στόχοι

Το κρατικό πρακτορείο Ανατολή δημοσίευσε άρθρο του καθηγητή Ταρίκ Ογυυζλού που ίσως είναι ενδεικτικό για τους επiplέον στόχους της Αγκυρας, πέρα από τη βελτίωση των σχέσεων με την Ελλάδα.

Ο Τούρκος καθηγητής αναφέρει χαρακτηριστικά πως η Αθήνα ίσως βοηθήσει στη βελτίωση των σχέσεων με τις δυτικές χώρες, καθώς υποστηρίζει ότι «πιθανή βελτίωση στις σχέσεις μεταξύ Τουρκίας και Ελλάδας ενδέχεται να επιπράξει θετικά τη διαδικασία σχετικά με τα μαχητικά αεροσκάφη F-16 που η Τουρκία ελπίζει να αγοράσει από τις Ηνωμένες Πολιτείες. Το κλίμα σταθερότητας και συνεργασίας στο Αιγαίο και την Ανατολική Μεσόγειο αναμφίβολα θα αντανακλάται θετικά στις σχέσεις της Τουρκίας με τις ΗΠΑ και την Ε.Ε. Πράγματι, φαίνεται ότι χώρες της Ε.Ε. και οι ΗΠΑ υποστηρίζουν την προσέγγιση στις ελληνοτουρκικές σχέσεις».

Η τροπή καθώς και η συχνότητα των φαινομένων κοινωνικής βίας οδηγούν στο συμπέρασμα, με το οποίο συμφωνούν ο κοινωνιολόγος Νίκος Περιστιάνης και ο ομότιμος καθηγητής του Πανεπιστημίου Κύπρου Ανδρέας Καπαρδής, πως και στην Κύπρο παρατηρείται μιας μορφής ριζοσπαστικοποίησης ατόμων που δρουν και συμπεριφέρονται υπό καθεστώς ανωνυμίας.

Το πρόσωπο της βίας πίσω από την κουκούλα

Το προφίλ του Κύπριου κουκουλοφόρου, η κοινωνιολογική ακτινογραφία του, η εκκόλαιψη και η προέλευση

Του **ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΤΟΜΑΡΑ**

Όσα θλιβερά διαδραματίστηκαν στη Λεμεσό μπορούν να θεωρηθούν και ως η πρεμιέρα εμφάνισης και στην Κύπρο ενός φαινομένου που μαστίζει την Ευρώπη, αυτή των κουκουλοφόρων —που έκαναν την εμφάνισή τους σε μια εκδήλωση βίας με καθαρά κοινωνικά ελατήρια. Μέχρι πρότινος, η παρουσία ατόμων που έκρυβαν τα χαρακτηριστικά τους κάτω από μια κουκούλα περιοριζόταν κυρίως σε οπαδικές συγκρούσεις. Το αντιμεταναστευτικό μένος που εμφανίστηκε στη Λεμεσό βάζει και την Κύπρο στον χάρτη του ευρωπαϊκού φασιστικού κινήματος, τα μέλη του οποίου ξεκάθαρα δείχνουν να έχουν ριζοσπαστικοποιηθεί με κύριο χαρακτηριστικό ακραίες και βίαιες συμπεριφορές, όπως τονίζουν στην «Κ» ο κοινωνιολόγος Νίκος Περιστιάνης και ο εγκληματολόγος Ανδρέας Καπαρδής, ομότιμος καθηγητής εγκληματολογίας του Πανεπιστημίου Κύπρου, οι οποίοι επιχειρούν να προσδιορίσουν το προφίλ του κουκουλοφόρου. Ποιο είναι λοιπόν το προφίλ των ατόμων που κρύβονται πίσω από μια κουκούλα; Ποια η κοινωνική τους προέλευση, και ποια τα αίτια που τους οδηγούν σε ακραίες συμπεριφορές; Οι ενέργειές τους πηγάζουν από ιδεολογικο-πολιτικά κίνητρα ή πρόκειται για άτομα του κοινού ποινικού δικαίου που βρίσκουν στέγη σε ομάδες; Στη σκιαγράφηση του κουκουλοφόρου ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει ο ρόλος που φαίνεται να έχουν διαδραματίσει τα κοινωνικά δίκτυα στην εκκόλαιψη και έξαρση φαινομένων κοινωνικής βίας και ρατσισμού.

Κοινωνικό προφίλ

Το πρώτο βασικό ζητούμενο στην προσπάθεια σκιαγράφησης ενός κουκουλοφόρου είναι η κοινωνική προέλευσή του. Και οι δύο ειδικοί, από τους οποίους η «Κ» ζήτησε απαντήσεις, συμφωνούν πως τα άτομα αυτά προέρχονται, κατά κύριο λόγο, από χαμηλά κοινωνικά στρώματα. Κατά τον κ. Περιστιάνη πρόκειται συνήθως για παιδιά οικογενειών που πιέζονται κοινωνικά και οικονομικά με διάφορους τρόπους. «π.χ. παιδιά προσφύγων του 1974 που δεν κατάφεραν να ξεκολλήσουν από τον πάτο που τους οδήγησε η προσφυγιά. Να αντιμετωπίσουν τις οικονομικές δυσκολίες με αποτέλεσμα να ζουν σε υποβαθμισμένες περιοχές». Κατά τον κ. Καπαρδή το κοινωνικό στάτους δεν είναι αυστηρό κριτήριο που χαρακτηρίζει έναν κουκουλοφόρο. «Πρόκειται για άτομα 25 με 30 ετών που δεν προέρχονται μόνο από χαμηλά κοινωνικά στρώματα και νιώθουν θυματοποιημένοι. Υπάρχουν και άτομα ευκατάστατων οικογενειών».

Το προφίλ της μάσκας

Τι μπορεί να είναι αυτό που οδηγεί ένα άτομο να κρύψει τα χαρακτηριστικά του και να στραφεί σε ακραίες συμπεριφορές; Στο ερώτημα αυτό οι απόψεις των δύο ειδικών συγκλίνουν. Ο κοινωνιολόγος Νίκος Περιστιάνης, στο ερώτημα αυτό κάνει μια σύγκριση με τη χρήση της μάσκας από αρχαιότατων χρόνων. Η μάσκα είχε ως στόχο την απόκρυψη της ταυτότητας του ατόμου προσωρινά. Στην προκειμένη περίπτωση ο κ. Περιστιάνης θεωρεί πως η κουκούλα κάνει όποιον τη χρησιμοποιεί έναν απρόσωπο διαδηλωτή. Τα μαύρα δείχνουν μια ομοιομορφία της ομάδας και τονίζουν τη συλλογικότητα ενάντια στους μετανάστες, στην προκειμένη περίπτωση. «Τα άτομα με κουκούλες εκείνη την ώρα δεν λειτουργούν

Οι δύο ειδικοί που μιλούν στην «Κ» υποστηρίζουν πως οι κουκουλοφόροι στην Κύπρο προέρχονται από τον χώρο της άκρας Δεξιάς και Αριστεράς και πως αυτό που τους διαφοροποιεί είναι οι επιδιώξεις τους,

με βάση τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά τους και τους νόμους μιας συντεταγμένης κοινωνίας. Λειτουργούν κάτω από την ανωνυμία και χωρίς περιορισμούς και ηθικούς κανόνες».

Καταβολές κουκουλοφόρων

Με αφορμή και τα έκτροπα της Λεμεσού, η παρουσία κουκουλοφόρων στην Κύπρο σχετίζεται με τον ακροδεξιό χώρο. Ο εγκληματολόγος Ανδρέας Καπαρδής, σκιαγραφώντας τα άτομα αυτά, θεωρεί πως βασικά στοιχεία της ταυτότητάς τους είναι το μίσος και η επιθετικότητα για συγκεκριμένες κατηγορίες ανθρώπων, και κάνει μια σύγκριση με φαινόμενα που εμφανίσθηκαν στην Ευρώπη την πρώτη

τριαντακονταετία του προηγούμενου αιώνα. Ο κ. Καπαρδής προσδιορίζει ως χώρο προέλευσης των κουκουλοφόρων τους σκληρούς πυρήνες που έχουν δημιουργηθεί σε κάποιες ομάδες ποδοσφαίρου, οι οποίοι ωστόσο έχουν ως αφετηρία ακροδεξιές και νεοφασιστικές αντιλήψεις. Από κοινωνιολογικής άποψης η σκιαγράφηση του κ. Περιστιάνη δεν περιορίζεται μόνο στον ακροδεξιό χώρο. Οι αντιεξουσιαστές, κατά τον κ. Περιστιάνη, είναι η άλλη πλευρά του ίδιου νομίσματος. «Οι αντιεξουσιαστές προέρχονται από τον αριστερό χώρο. Στην Ελλάδα τα έχουν με την κρατική εξουσία. Στην Κύπρο ο αντίπαλος είναι η Ακροδεξιά».

Ιδεολογικό υπόβαθρο

Η έξαρση της βίας πέρα από τους αθλητικούς χώρους, εκ των πραγμάτων θέτει το ζήτημα του ιδεολογικού υποβάθρου των δραστηρίων. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει η ανάλυση του κ. Περιστιάνη στο κατά πόσο τα άτομα με κουκούλες δρουν υπό τον μανδύα μιας ιδεολογικής επικάλυψης. Για τους μεν ακροδεξιούς το μείζον ζήτημα, κατά τον κ. Περιστιάνη, είναι πως η εκάστοτε εξουσία αφήνει περιθώρια διάβρωσης της εθνικής ταυτότητας, των παραδοσιακών θεσμών, οικογένειας και θρησκείας, θεωρώντας ως υπεύθυνους τους μετανάστες. Από την άλλη οι αντιεξουσιαστές, όπως επισημαίνει ο ίδιος, αποδέχονται τη διαφορετικότητα και αντιδρούν όχι όμως ως κοινωνικό κατεστημένο.

Ριζοσπαστικοποίηση

Η τροπή καθώς και η συχνότητα των φαινομένων κοινωνικής βίας οδηγούν στο συμπέρασμα, με το οποίο συμφωνούν οι δύο ειδικοί, πως και στην Κύπρο παρατηρείται μιας μορφής ριζοσπαστικοποίησης ατόμων που δρουν και συμπεριφέρονται υπό καθεστώς ανωνυμίας. Για τον κ. Καπαρδή η παρουσία κουκουλοφόρων στην Κύπρο πάει πίσω —πλην όμως στο παρελθόν περιοριζόταν κυρίως στον χώρο του ποδοσφαίρου. Το τελευταίο διάστημα, όπως επισημαίνει ο κ. Περιστιάνης, τα φαινόμενα βίας δείχνουν μια έξαρση και μπορούν να αποδοθούν σε κρίσεις, κοινωνικές και οικονομικές, που μαστιίζουν και την κυπριακή κοινωνία. Ένας άλλος παράγοντας είναι η τεχνολογική έξαρση στον τομέα της επικοινωνίας. Κατά τον κ. Καπαρδή, τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης συμβάλλουν στην παρουσία ομάδων με παραβατική συμπεριφορά σε σημείο τέτοιο που η μια να αντιγράφει την άλλη ή και ακόμα να είναι σε στενή επικοινωνία μεταξύ τους. Ο κ. Καπαρδής φέρνει ως παράδειγμα άλλες χώρες, θέτοντας ως προβληματισμό την ποινικοποίηση της χρήσης κουκούλας.

ΑΡΘΡΟ / Του **ΧΑΡΙΔΗΜΟΥ Κ. ΤΣΟΥΚΑ**

Πάμε κι όπου βγει, ξανά

Δυστυχήματα όπως ο φόνος του επιβάτη Αντώνη Καρυώτη, μετά τη βίαιη απόβυσή του από το πλήρωμα του πλοίου «Blue Horizon» στο λιμάνι του Πειραιά, ενόσω αυτός επιχειρούσε να επιβιβασθεί, προκαλούν οργή. Η κοινή γνώμη αγανακτεί, τα ΜΜΕ φωνασκούν, οι πολιτικοί εκφράζουν τη λύπη τους. Μετά από λίγο καιρό, όμως, το θέμα ξεχνιέται — η αενάως μεταβαλλόμενη επικαιρότητα τροφοδοτεί με νέο υλικό τον προβληματισμό μας. Ποιος θυμάται σήμερα τα Τέμπη;

Τα ατυχήματα, ακόμη και τα πιο φρικτά, είναι ευκαιρίες για μάθηση. Η NASA έμαθε πολλά μετά τη φωνική έκρηξη του «Τσάλεντζερ». Οι μεταφορές έγιναν, γενικά, πιο ασφαλείς μετά από διάφορα ατυχήματα παγκοσμίως. Οι πρακτικές της αμερικανικής αστυνομίας αναθεωρήθηκαν μετά από περιστατικά φονικής βίας κατά Αφροαμερικανών. Τα κρίσιμα ερωτήματα, κάθε φορά, είναι τρία: Τι πήγε λάθος; Γιατί; Τι πρέπει να γίνει για να μην ξανα συμβεί; Για να απαντηθούν χρειάζεται η κατάλληλη γλώσσα — περιγραφικά ακριβής και αναλυτικά εκλεπτυσμένη. Αυτή η γλώσσα συνήθως σπανίζει στην ελληνική δημόσια σφαίρα.

Δείτε τις αντιδράσεις στα Μέσα

Κοινωνικής Δικτύωσης (ΜΚΔ) και τα ΜΜΕ. Στα ΜΚΔ κυριαρχεί, εύλογα, ο θυμός. Δεν χρειάζεται να ξέρουμε την αλληλουχία συγκεκριμένων γεγονότων για να εκφράσουμε τη συναισθηματική ταραχή που βιώνουμε όταν χάνονται ανθρώπινες ζωές από ανθρωπογενή σφάλματα. Τα ΜΜΕ συνήθως μεταφέρουν ακατέργαστα αυτόν τον θυμό. Θέτουν μεν εύλογα ερωτήματα, αλλά ενδίδουν συχνά στον πειρασμό της εντυπωσιοθηρίας — μένουν στην επιφάνεια. Δείτε τι έννοιες κυριαρχούν στον δημόσιο λόγο για το φονικό δυστύχημα στον Πειραιά: αδιαφορία, απάθεια, αποκτώνωση, αγριότητα.

Αυτές οι έννοιες είναι πολύ γενικές για να είναι χρήσιμες. Εύκολα εξηγείς κάθε αποτρόπαιο συμβάν με όρους γενικής ανθρωπίνης ψυχολογίας. Το αναλυτικώς δύσκολο είναι να εξηγήσεις πώς συγκεκριμένα παράγονται η αδιαφορία, η απάθεια, η αγριότητα. Γι' αυτό χρειάζονται περιγραφική ακρίβεια και αναλυτική οξύνοια.

Αν θέλουμε να ακριβολογούμε, τον Αντώνη Καρυώτη δεν τον πέταξαν στη θάλασσα τα δύο μέλη του πληρώματος. Τον απώθησαν βίαια από τον καταπέλτη, το οποίο, σε συνδυασμό με τη διαδικασία του απόπλου, η οποία βρισκόταν

Συγκέντρωση διαμαρτυρίας πραγματοποιήθηκε προχθές στο λιμάνι του Ηρακλείου για τον 36χρονο Αντώνη Καρυώτη, ο οποίος έχασε τη ζωή του όταν μέλη του πληρώματος του πλοίου «Blue Horizon» τον έσπρωξαν ενώ βρισκόταν στον καταπέλτη για να επιβιβαστεί, την ώρα που ξεκινούσε ο απόπλους.

σε εξέλιξη και, συνεπώς, τη μετακίνηση του καταπέλτη από την προβλήτα, επέφερε την πτώση του στη θάλασσα. Εχουμε, δηλαδή, τη συνδρομή δύο γεγονότων: βίαιη απόβυσση και βαθμιαία απόσυρση του καταπέλτη. Και τα δύο συνιστούν παραβιάσεις κανόνων ασφαλείας.

Πρώτον, δεν χειροδικείς με τον επιβάτη, ακόμη κι αν αυτός προσπαθεί να επιβιβασθεί, παρά την απαγόρευση. Από τη στιγμή που

βρίσκεται στον καταπέλτη προέχει η ασφάλειά του, όχι η ριψοκίνδυνη απόβυσή του χάριν της απαγόρευσης. Δεύτερον, το πλοίο δεν ξεκινάει τον απόπλου με τον καταπέλτη κατεβασμένο. Τρίτον, όταν επιβάτης σου βρεθεί στη θάλασσα, μερμινάς για την ασφαλή ανάσυρσή του. Τέταρτον, σκαμπάζεις τον απόπλου από τη στιγμή που ένα απροσδόκητο συμβάν λαμβάνει χώρα στον καταπέλτη. Πέμπτον, δεν συνεχίζεις

τον απόπλου για 40 λεπτά μετά το δυστύχημα, σαν να μη συνέβη τίποτα. Όλα αυτά συνιστούν παραβιάσεις κανόνων και καλών πρακτικών ασφαλείας.

Γιατί συνέβησαν; Η ιδιοκτητρία εταιρεία του πλοίου, Attica Group, σε ανακοίνωσή της ανέφερε ότι «οι σκηνές που όλοι είδαμε χθες βράδυ είναι αδιανόητες, δεν συνάδουν με τις αξίες του ομίλου και δεν εκφράζουν ούτε στο ελάχιστο το ήθος και τον επαγγελματισμό όχι μόνο των πληρωμάτων μας, αλλά και της ελληνικής ναυτοσύνης στο σύνολό της». Πρόκειται για στομφώδη αερολογία.

Οι «αξίες» έχουν νόημα μόνο όταν μετουσιώνονται σε πρακτικές, αλλιώς παραμένουν στη σφαίρα της επικοινωνιακής προπαγάνδας. Οι «σκηνές που είδαμε» (βίαιη απόβυσση επιβάτη, διαδικασία απόπλου χωρίς τήρηση πρωτοκόλλων ασφαλείας, αδιαφορία για τον επιβάτη στη θάλασσα, μη ακύρωση του απόπλου στη διάρκεια και του συμβάντος αλλά και μετά από αυτό) είναι πολλές για να είναι μεμονωμένες. Συνθέτουν ένα μοτίβο εργασιακών πρακτικών, το οποίο υποδηλώνει ότι οι πρακτικές ασφαλείας στα πλοία της εταιρείας (ή τουλάχιστον στο συγκεκριμένο πλοίο) είναι διαβρωμένες. Οι εμπειδωμένες

συνήθειες στο πεδίο του πλοίου επισκιάζουν τις «αξιακές» δεσμεύσεις στα σαλόνια της εταιρείας. Γιατί; Πώς ασκείται η διοίκηση; Πάμε κι όπου βγει;

Μήπως ο απόπλους, πιθανότατα, τείνει να είναι μια εσπευσμένη διαδικασία στα πλοία της Attica Group (και όχι μόνον), χωρίς ιδιαίτερη μέριμνα για την τήρηση των πρωτοκόλλων ασφαλείας (π.χ. το πλοίο αρχίζει κινείται πριν ανυψωθεί ο καταπέλτης); Μήπως το πλήρωμα δεν έχει εκπαιδευθεί καλά για την αντιμετώπιση έκτακτων περιστατικών (π.χ. αργοπορημένη επιβίβαση παρά την απαγόρευση), προσφευγόντας ενστικτωδώς στη σωματική απόβυσση, χωρίς επίγνωση κινδύνων; Μήπως ο πλοίαρχος, ανεπιγνώστα, νοιάζεται περισσότερο για την αποδοτικότητα (efficiency) (απόπλους το ταχύτερο δυνατόν) και λιγότερο για την ασφάλεια των επιβατών;

Η ιδιοκτητρία εταιρεία έχει τεράστιες ευθύνες για την κουλτούρα και τις πρακτικές ασφαλείας που έχουν εμπειδωθεί στα πλοία της. Θα τις αναλάβει η ηγεσία της;

Ο κ. Χαρίδημος Κ. Τσούκας (www.htsoukas.com) είναι καθηγητής στο Πανεπιστήμιο Κύπρου και ερευνητής καθηγητής στο Πανεπιστήμιο Warwick.

Συνέντευξη στην
ΟΡΙΑΝΑ ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ

«**Είναι ισχυρή** η άποψή μου ότι θα πρέπει επιτέλους να σταματήσει η όποια περιρρέουσα ατμόσφαιρα προτάσσει ότι η νέα ηγεσία του ΔΗΣΥ δεχόμαστε υποδείξεις στην άσκηση των πολιτικών μας καθηκόντων εντός κόμματος. Δεν υπάρχει από καμία πλευρά η οποιαδήποτε πίεση» δηλώνει σε συνέντευξή του στη «Κ» ο αναπληρωτής πρόεδρος του ΔΗΣΥ Ευθύμιος Δίπλαρος. Προσθέτει ότι το ΔΗΣΥ δεν στερείται ούτε φωνής ούτε παρουσίας, ενώ χαρακτηρίζει καλοδεχούμενες τις πρωτοβουλίες για να επουλωθούν οι πληγές και να ενδυναμωθεί ακόμη περισσότερο η παράταξη, όταν αυτές εντάσσονται σε συγκεκριμένο πλαίσιο. Επισημαίνει ότι «όσοι συντηρούν κατά την άποψή μου τη συζήτηση γύρω από έναν 'απολιτικό' ΔΗΣΥ το κάνουν γιατί δεν μπορούν να παραγάγουν οι ίδιοι πολιτική και αρέσκονται στο κουτσομπολιό και την άνευ επιχειρημάτων ρητορική».

—**Ολοκληρώθηκε η φάση των εσωτερικών αλλαγών στον ΔΗΣΥ, από τη νέα ηγεσία;**

—Ξέραμε από την αρχή ότι είχαμε ένα βουνό να ανέβουμε, αλλά βλέπαμε από το ξεκίνημα τους εαυτούς μας στην κορυφή. Κι αυτό γιατί είχαμε πείσμα και θέληση όλα όσα υποσχεθήκαμε προεκλογικά, με ταπεινότητα και υπευθυνότητα, να τα κάνουμε πράξη. Γνωρίζετε καλά τα όσα ήδη έχουν γίνει και αφορούν τις εσωτερικές αλλαγές. Απομένουν ακόμη σημαντικές κι-

“

Η μάχη για τον ΔΗΣΥ δίνεται από τις επάλξεις της παράταξης. Εκεί κρινόμαστε όλοι, στην παραγωγή του έργου μας και όχι όταν με ευκολία κουνάμε το δάχτυλο.

νήσεις όπως η ολοκλήρωση των μελών αυτού που αποκαλούμε «σκιάδους υπουργικού συμβουλίου», που αναμένεται να συγκροτηθεί το αμέσως επόμενο διάστημα εφόσον υπάρχει κατάληξη στα ονόματα, ο διορισμός των μελών του Εκτελεστικού Γραφείου, του Πολιτικού Γραφείου και του Ανατόλου Συμβουλίου και άλλα όπως η επαναδραστηριοποίηση των Ομάδων Παραγωγής Πολιτικής. Είχαμε δηλώσει προεκλογικά ότι ένα από τα βασικά μας χαρακτηριστικά ως νέα ηγεσία του ΔΗΣΥ θα είναι η εξωστρέφεια, και κάνουμε πράξη τα λεγόμενά μας.

—**Ποια τα μηνύματα που λάβατε από τη βάση του κόμματος, μέσα από τις επαφές που είχατε;**

—Η επαφή με τη βάση του ΔΗΣΥ, μετά το εκλογικό αποτέλεσμα για την προεδρία της Δημοκρατίας και όλη τη διαδικασία που ακολουθήθηκε βάσει του καταστατικού μας και τις εσωτερικές διαδικασίες που

έλαβαν χώρα, ήταν η πρώτη κίνηση που θέλαμε να κάνουμε ως νέα ηγεσία. Τόσο η Αννίτα Δημητρίου ως πρόεδρος, όσο εγώ ως αναπληρωτής πρόεδρος αλλά και όλοι μας, θέλαμε να μιλήσουμε με τους δικούς μας ανθρώπους, με τη βάση μας. Γυρίσαμε όλη την Κύπρο, όλες τις επαρχίες και τις κοινότητές μας και το βασικό μήνυμα που μας μεταφέρθηκε μέσα από τον γόνιμο διάλογο που αναπτύχθηκε ήταν ένα: να επαναφέρουμε τον ΔΗΣΥ στις ρίζες του, η ηγεσία να είναι δίπλα στη βάση και να αφήσουμε στην άκρη αλαζονικές συμπεριφορές που μας πλήγωσαν. Να πορευτούμε ταπεινά και συλλογικά. Αυτά αποτελούν τον δικό μας φάρο πλέον και έτσι πορευόμαστε. Όχι μόνο γιατί αυτό ζητάει από εμάς ο κόσμος, αλλά και επειδή αυτά τα στοιχεία μάς χαρακτηρίζουν ως νέα ηγεσία. Δεν μπορείτε να λες ότι πολιτεύεσαι και να κοιτάς τον εαυτό σου. Εμείς γυρνάμε την πλάτη στους καθρέφτες

και αντικρίζουμε την κοινωνία με καθαρό το βλέμμα, για να δημιουργήσουμε μαζί τον Δημοκρατικό Συναγερμό του αύριο.

—**Τελικά συζητήσατε επί της ουσίας τυχόν λάθος χειρισμούς, αποφάσεις και ευθύνες που οδήγησαν στην ήττα του κόμματος;**

—Θα είμαι απολύτως ειλικρινής μαζί σας και με τους αναγνώστες σας. Εκ του αποτελέσματος των προεδρικών εκλογών φάνηκε ότι είχαμε χάσει τις εκλογές πριν πάμε στην κάλπη. Και αυτό, που ήταν ένα από τα μεγάλα μας λάθη, το γνώριζαν λίγοι. Όσοι είχαν πρόσβαση σε σχετικές δημοσκοπήσεις που γίνονταν εκείνη την εποχή. Ο Δημοκρατικός Συναγερμός θα είναι ξανά πρώτος, με οδηγό τη βάση του και την κοινωνία την ίδια.

—**Εντός του κόμματος υπάρχει συνυπόρξη διαφορετικών τάσεων;**

—Αυτό δεν είναι κάτι νέο για τη μεγάλη φιλελεύθερη παράταξή μας. Από την ίδρυσή του ο Δημοκρατικός

Συναγερμός εκφράζει και στεγάζει πολλές απόψεις που εκπροσωπούν διαφορετικές τάσεις. Η διαχρονική και επιτυχημένη σύνθεση των τάσεων αυτών δημιούργησε το DNA του Δημοκρατικού Συναγερμού, πάνω στη βάση του πατριωτικού ρεαλισμού και του οικονομικού φιλελευθερισμού.

—**Εσείς πού ανήκετε; Αποδέχεστε ότι εκπροσωπείτε τη λαϊκή δεξιά;**

—Όπως σας ανέφερα ανήκω και ανήκουμε στην πατριωτική δεξιά στην οποία συμπεριλαμβάνονται και η λαϊκή αλλά και η αστική δεξιά. Σημασία δεν έχουν οι κατηγοριοποιήσεις αλλά η παραγωγή του πολιτικού έργου και η άσκηση της πολιτικής με ήθος και ακεραιότητα. Αυτά εκπροσωπούμε ως περήφανοι Συναγερμικοί.

—**Η νέα ηγεσία του ΔΗΣΥ επιλέγει να κρατά μία απολιτική στάση για να είναι αρεστή στην πλειοψηφία;**

—Θα μου επιτρέψετε να διαφωνήσω με την προσέγγισή σας. Και

να σας ρωτήσω ευθέως. Πότε κρατήσαμε ως ΔΗΣΥ «απολιτική» στάση και για ποιο θέμα; Σας διαβεβαιώ προσωπικά. Δεν υπάρχει ούτε και ένα θέμα στην επικαιρότητα που να μην τοποθετηθήκαμε. Ειδικότερα σε ζητήματα που έχει και λόγο και ρόλο και η Ευρωπαϊκή Ένωση και στους αξιωματούχους του ΕΔΚ εκ μέρους της προέδρου μας της Αννίτας Δημητρίου. Όσοι συντηρούν κατά την άποψή μου τη συζήτηση γύρω από έναν «απολιτικό» ΔΗΣΥ το κάνουν γιατί δεν μπορούν να παραγάγουν οι ίδιοι πολιτική, και αρέσκονται στο κουτσομπολιό και την άνευ επιχειρημάτων ρητορική.

Υπεύθυνη δύναμη

—**Η υπεύθυνη αντιπολιτευση την οποία επικαλείστε χαρακτηρίζεται από μέλη του ίδιου του κόμματός σας ως μια στάση στήριξης της**

κυβέρνησης;

—Ο Δημοκρατικός Συναγερμός, το έχουμε πει και δημόσια, θα είναι πάντα μια υπεύθυνη πολιτική δύναμη. Με αυτό ως βάση, δεν μπορεί να μας κατηγορήσει κανείς για τις πολιτικές μας προτάσεις που και ολοκληρωμένες είναι και στοιχειοθετημένες. Αυτός ήταν άλλωστε πάντοτε ο πολιτικός μας λόγος. Όπου συμφωνούμε με τις κινήσεις της κυβέρνησης βγαίνουμε χωρίς προσκόμματα και το δηλώνουμε. Από την άλλη, και το έχετε δει να συμβαίνει, εκφράζουμε δημόσια τη διαφωνία μας, όταν θεωρούμε ότι ανακύπτουν ζητήματα, όπως κάναμε με την οικονομία, τη διακοπή των μέτρων στήριξης για τα καύσιμα και το ρεύμα, την υγεία και άλλα. Αυτό σημαίνει υπευθυνότητα. Να βάσεις μπροστά το καλό της χώρας και όχι το κομματικό καλό.

—**Υπάρχει χώρος για όλους εντός του ΔΗΣΥ, αν λάβουμε υπόψη ότι πρωτοκλασάτα στελέχη όπως ο Κωνσταντίνος Πετρίδης δεν διαστάζουν να εκφράσουν τη διαφωνία τους δημόσια με τις θέσεις του κόμματος;**

—Φυσικά και υπάρχει χώρος για όλους. Ο ΔΗΣΥ δεν έκλεισε την πόρτα του σε κανέναν, αλλά και ο καθένας κάνει τις επιλογές του και εκφράζει τις απόψεις του. Ο Δημοκρατικός Συναγερμός δεν στερείται ούτε φωνής ούτε παρουσίας. Τοποθετούμαστε καθημερινά και κρινόμαστε από τους πολίτες, όπως όλοι μας.

—**Ποιος είναι σήμερα ο ρόλος του Αβέρωφ Νεοφύτου;**

—Ο Αβέρωφ Νεοφύτου υπήρξε επί σειρά ετών ο πρόεδρος της παράταξής μας και όπως από κάθε πόστο έτσι και από αυτό, παρέδωσε υψηλή υπηρεσία με την παραγωγή ωφέλιμων πολιτικών για τον τόπο. —**Ισχύει αυτό που υποστηρίζουν ορισμένοι ότι αναμειγνύεται στα εσωτερικά από την πίσω πόρτα και προσπαθεί να επιβληθεί στην πρόεδρο;**

—Δεν έχω διαπιστώσει ανάμειξη του.

—**Έθεσε θέμα για ανακήρυξη του σε επίτιμο πρόεδρο του ΔΗΣΥ;**

—Είναι ζήτημα που αφορά ευρύτερα την ηγεσία του Δημοκρατικού Συναγερμού.

—**Οι ισχυρισμοί ότι και ο Νίκος Αναστασιάδης δεν σας αφήνει ως νέα ηγεσία να κινηθείε αυτόβουλα ευσταθών;**

—Ουδέν αναληθέστερο. Είναι ισχυρή η άποψή μου ότι θα πρέπει επιτέλους να σταματήσει η όποια περιρρέουσα ατμόσφαιρα προτάσσει ότι η νέα ηγεσία του ΔΗΣΥ, η πρόεδρός μας η Αννίτα Δημητρίου και όλοι εμείς που την πλαισιώνουμε, δεχόμαστε υποδείξεις στην άσκηση των πολιτικών μας καθηκόντων εντός κόμματος. Δεν υπάρχει από καμία πλευρά οποιαδήποτε πίεση. Η ηγεσία της παράταξης μας βρίσκεται σε ανοιχτό διάλογο με τη βάση του κόμματος, όπως το αποδείξαμε φέροντας από τις πρώτες μέρες εις πέρας μια παγκύπρια εκστρατεία ενημέρωσης και ανταλλαγής απόψεων, και έτσι θα συνεχίσουμε. Καλοδεχούμενες σε αυτό το πλαίσιο είναι φυσικά και οι όποιες πρωτοβουλίες για να επουλωθούν οι πληγές και να ενδυναμωθεί ακόμη περισσότερο η παράταξη.

Οι σχέσεις με το Προεδρικό ήταν πιο ισχυρές επί Αναστασιάδη

—**Πώς σχολιάζετε την πρόθεση για δημιουργία πολιτικής πλατφόρμας από τον Γιώργο Παμπορίδη, στέλεχος του ΔΗΣΥ;**

—Η μάχη για τον Δημοκρατικό Συναγερμό δίνεται από τις επάλξεις της παράταξης. Εκεί κρινόμαστε όλοι, εκεί είναι το πεδίο που η κοινωνία πριν και πάνω από όλα μας κρίνει. Στην παραγωγή του έργου μας και όχι όταν με ευκολία κουνάμε το δάχτυλο. Η εμπειρία των πρώτων υπουργών της διακυβέρνησής μας είναι πολύ σημαντική για εμάς, όμως οι μόνες πλατφόρμες τις οποίες γνωρίζω έχουν να κάνουν με την αντίληψη υδρογονανθράκων.

—**Ισχύει το σενάριο που συζητείται έντονα ότι μετά τις εκλογές του 2024 ο ΔΗΣΥ θα μπει στην κυβέρνηση;**

—Ο σωστός πολιτικός κατά την άποψή μου διακρίνεται από το αν ενδίδει ή όχι σε σενάρια και υποθέσεις. Είναι άλλο ο μακρόπνοος

“

Η εμπειρία των πρώτων υπουργών της διακυβέρνησής μας είναι πολύ σημαντική για εμάς, όμως οι μόνες πλατφόρμες τις οποίες γνωρίζω έχουν να κάνουν με την αντίληψη υδρογονανθράκων.

πολιτικός σχεδιασμός και η βήμα προς βήμα στρατηγική και άλλο τα σενάρια. Εμείς ξέρουμε πολύ καλά ποιοι είμαστε, ποιος είναι ο Δημοκρατικός Συναγερμός που εκπροσωπούμε και πού στεκόμαστε.

—**Ισχύει ότι έχετε στενές σχέσεις με το Προεδρικό;**

—Όπως σας προανέφερα, δεν θα διαστάσουμε να έχουμε υποστηρικτικό λόγο προς τις αποφάσεις της κυβέρνησης, όταν βλέπουμε ακριβώς ότι οι αποφάσεις αυτές είναι προς όφελος της κοινωνίας. Η πραγματικότητα είναι όμως μία. Οι σχέσεις με το Προεδρικό ήταν σίγουρα πιο ισχυρές επί διακυβέρνησης Αναστασιάδη.

—**Εσείς θα επιθυμούσατε να μπει ο ΔΗΣΥ στη κυβέρνηση;**

—Η μηδενιστική προσέγγιση δεν μας αρμόζει και δεν θα την υιοθετήσουμε ποτέ. Προχωράμε μέρα με τη μέρα παράγοντας ωφέλιμες για τον τόπο πολιτικές. Δεν είναι αυτοσκοπός η καρέκλα. Ποτέ δεν ήταν.

—**Ποιες είναι οι σχέσεις σας με την Αννίτα Δημητρίου;**

—Τολμά να πω με κάθε ταπεινότητα ότι είμαι εκ των πιο στενών συνεργατών της Αννίτας Δημητρίου, όπως οφείλει άλλωστε να είναι κάθε αναπληρωτής πρόεδρος για τον πρόεδρό του. Πέραν τούτου, βεβαίως έχουμε πάρα πολύ καλές σχέσεις και σε προσωπικό και οικογενειακό επίπεδο χρόνια τώρα. Το γνωρίζουν όλοι. Κοιτάζτε, δεν είναι εύκολο το έργο που ανέλαβε η Αννίτα Δημητρίου. Αλλά να μην έχει κανείς την αμφιβολία ότι μπορεί να το φέρει εις πέρας. Και θα είμαι δίπλα της σε κάθε βήμα, όπως και όλοι όσοι αγωνιζόμαστε για τον ΔΗΣΥ πρέπει να πράξουμε, μακριά από προσωπικές ατζέντες και σκοπιμότητες. Έτσι θα επέλθει και η ενότητα στην πράξη.

—**Πιστεύετε ότι η πρόεδρος του κόμματός σας θα μπορούσε να είναι υποψήφια στις επόμενες προεδρικές εκλογές;**

—Σε ό,τι επιλέξει η ίδια να κάνει γνωρίζει ότι εγώ προσωπικά θα είμαι ο πρώτος υποστηρικτής της. Αλλά μια τέτοια συζήτηση είναι

ου, όπως οφείλει άλλωστε να είναι κάθε αναπληρωτής πρόεδρος για τον πρόεδρό του. Πέραν τούτου, βεβαίως έχουμε πάρα πολύ καλές σχέσεις και σε προσωπικό και οικογενειακό επίπεδο χρόνια τώρα. Το γνωρίζουν όλοι. Κοιτάζτε, δεν είναι εύκολο το έργο που ανέλαβε η Αννίτα Δημητρίου. Αλλά να μην έχει κανείς την αμφιβολία ότι μπορεί να το φέρει εις πέρας. Και θα είμαι δίπλα της σε κάθε βήμα, όπως και όλοι όσοι αγωνιζόμαστε για τον ΔΗΣΥ πρέπει να πράξουμε, μακριά από προσωπικές ατζέντες και σκοπιμότητες. Έτσι θα επέλθει και η ενότητα στην πράξη.

—**Πιστεύετε ότι η πρόεδρος του κόμματός σας θα μπορούσε να είναι υποψήφια στις επόμενες προεδρικές εκλογές;**

—Σε ό,τι επιλέξει η ίδια να κάνει γνωρίζει ότι εγώ προσωπικά θα είμαι ο πρώτος υποστηρικτής της. Αλλά μια τέτοια συζήτηση είναι

άτοπη και ανεδαφική. Προτεραιότητα όλων μας, και για την ίδια, είναι ο Δημοκρατικός Συναγερμός και η Κύπρος μας, τίποτε άλλο.

—**Ο Χάρης Γεωργιάδης ανήκει στη στενή ομάδα του πρωινού καφέ;**

—Ήταν και είναι πολύ μεγάλο πολιτικό κεφάλαιο για την παράταξή μας ο Χάρης Γεωργιάδης. Ένας πολιτικός που γαλουχήθηκε στα δύσκολα, στα πολύ δύσκολα που πέρασε η οικονομία και δεν πρέπει να τα ξεχνάμε, φέροντας εις πέρας τις δύσκολες αποστολές που του ανέθεσε ο Νίκος Αναστασιάδης ως πρόεδρος της Δημοκρατίας. Δυστυχώς, πλήρωσε άδικα και πολιτικό κόστος. Ως δε αναπληρωτής πρόεδρος του ΔΗΣΥ είχε πολύπλευρη και πολύτιμη συνεισφορά, ενεργώντας πάντα με νηφαλιότητα και ψυχραιμία. Είναι και θα παραμείνει πολύτιμο κεφάλαιο για τον ΔΗΣΥ ο Χάρης Γεωργιάδης, και μόνο τυχεροί μπορούμε να αισθανόμαστε

έχοντάς τον ανάμεσά μας ως στέλεχος της πρώτης γραμμής.

—**Και οι στόχοι του ΔΗΣΥ για τις εκλογές του 2024;**

—Ο Δημοκρατικός Συναγερμός είναι πρωταγωνιστική πολιτική δύναμη στον τόπο μας. Είμαστε το κόμμα που με σοβαρότητα αντιμετωπίζουμε όλα τα ζητήματα, μακριά από τον λαϊκισμό και την ευκολία. Η κοινωνία δεν μας έδωσε την προεδρία της χώρας για άλλους λόγους, είναι όμως η ίδια η κοινωνία που ξέρεi ότι μπορεί να στηριχτεί σε εμάς για τη δική της πρόοδο. Κι αυτό θα φανεί και εντός του 2024 με τα εκλογικά αποτελέσματα που θα φέρει ο Δημοκρατικός Συναγερμός. Αυτό θα είναι το αποτέλεσμα του διαλόγου που βρίσκεται σε εξέλιξη με την κοινωνία αλλά και η απαρχή για ακόμη καλύτερες μέρες για την κοινωνία την ίδια. Το συμβόλαιο του ΔΗΣΥ με την κοινωνία, δεν έσπασε ποτέ.

Έχει δρόμο ακόμη η «Αφροδίτη»

Ρευστό παραμένει ακόμα το ενεργειακό σκηνικό στην Ανατολική Μεσόγειο μετά και την Τριμερή Κύπρου-Ελλάδας-Ισραήλ

Του ΓΙΑΝΝΗ ΙΩΑΝΝΟΥ

Η κάθοδος Νετανιάχου στην Κύπρο, για την Τριμερή με την Ελλάδα, στις αρχές της περασμένης εβδομάδας, ήταν σημειολογική για πολλούς λόγους. Όχι μόνο για την ανάρτησή του στο Twitter πριν αφιχθεί στην Κύπρο την περασμένη Κυριακή, όπου αναφέρθηκε στο ότι έρχεται να συζητήσει για την ενεργειακή διασύνδεση των τριών χωρών αλλά και γιατί την ίδια στιγμή ο υπουργός Ενέργειας του Ισραήλ, Ισραήλ Κατζ, ανακοίνωνε ότι μόλις είχε κλείσει το τηλέφωνο με τον Τούρκο ομόλογό του, Αλπαρσλάν Μπαϊρακτάρ. Η σημειολογία δεν πρέπει να εκπλήσσει μιας και ο χρονισμός επίσκεψης του Ισραηλινού πρωθυπουργού στην Κύπρο ήρθε λίγες μέρες αφού ο υπουργός Ενέργειας της Κύπρου απέρριψε για σκοπούς επαναδιαπραγμάτευσης το πλάνο ανάπτυξης (FDP) της κοινοπραξίας (Chevron, New Med Energy και Shell) του τεμαχίου 12 («Αφροδίτη»), το τρίτο ουσιαστικά μετά από δύο αντίστοιχα πλάνα που κατατέθηκαν το 2015 και το 2019, για ένα κοιτάσμα που μετά την ανακάλυψή του το 2011, η Κυπριακή Δημοκρατία δεν κατόρθωσε να αναπτύξει για σκοπούς αξιοποίησης των αποδεδειγμένα υπαρκτών 4,5 tcf φυσικού αερίου. Τόσο τα ζητήματα αποφάσεων σε επίπεδο οικονομικής και εμπορικής βιωσιμότητας, από τις εμπλεκόμενες εταιρείες, όσο και οι γεωπολιτικές μετατοπίσεις στην πάντα ρευστή περιοχή της Ανατολικής Μεσογείου συνθέτουν ένα πολύπλοκο παζλ σε σχέση με τους υδρογονάνθρακες (ή την ηλεκτρική διασύνδεση) και το πώς η ΚΔ, μάλλον ανεπιτυχώς, προσπαθεί να αναζητήσει ρόλο στην περιοχή αλλά και πραγματικά οφέλη από την εμπορική αξιοποίησή τους, 12 χρόνια μετά την ανακάλυψή της «Αφροδίτης».

Το αποτέλεσμα της Τριμερούς, την περασμένη εβδομάδα, σε σχέση με το εν λόγω επίπεδο λήψης αποφάσεων έκανε λόγο για αποφάσεις σε βάθος έξι μηνών (Μάρτιος 2024). Το παζλ ωστόσο της περιοχής παραμένει σύνθετο και με αρκετά επιμέρους κομμάτια.

Η μεγάλη εικόνα

Οι επιλογές, στον άξονα της στρατηγικής συνεργασίας Κύπρου-Ισραήλ, εξακολουθούν να κινούνται σε τρεις βασικούς άξονες που μπορεί σε πολιτικό επίπεδο να προτάσσονται δημοσίως ή σε αναλύσεις αλλά εξακολουθούν να υπόκεινται και στο επίπεδο της απόφασης των εμπλεκόμενων εταιρειών για σκοπούς εμπορικής και οικονομικής βιωσιμότητας:

- Ο EastMed, που εξακολουθεί να προτάσσεται από τον Νετανιάχου και ελληνικούς κύκλους, ωστόσο

πλέον έχει μετατοπιστεί από το concept της κατασκευής ενός αγωγού και παραμένει περισσότερο μια επιλογή όδευσης για άλλες επιλογές εξαγωγής φυσικού αερίου.

- Η επιλογή της σύνδεσης της Κύπρου με το κοιτάσμα «Λεβιάθαν» μέσω αγωγού, επιλογή που ανά διαστήματα επανέρχεται ή αποσύρεται. Ακούστηκε κατά τη διάρκεια επίσκεψης Χριστοδουλίδου στο Ισραήλ αλλά αγνοήθηκε όταν ο Νετανιάχου επέστρεψε την επίσημη επίσκεψη –η επιλογή προϋποθέτει φυσική τη δημιουργία τεμαχικού υφροποίησης επί κυπριακού εδάφους.

- Η επιλογή της εξαγωγής του φυσικού αερίου της «Αφροδίτης» στην Αίγυπτο δεδομένης τόσο της αύξησης των εξαγωγών του «Λεβιάθαν» προς τα αιγυπτιακά τερματικά όσο και λόγω της δέσμευσης της κοινοπραξίας του «Αφροδίτη» με επικεφαλής της Chevron με την κυπριακή κυβέρνηση, το 2019.

- Μια επιλογή εξαγωγής ως επιλογή όδευσης ανεξαρτήτως τεχνικής επιλογής κοιτασμάτων του «Λεβιάθαν» προς την Τουρκία, που επανέρχεται στη δημόσια συζήτηση εντός Ισραήλ και Τουρκίας μετά την αποκατάσταση των διπλωματικών σχέσεων μεταξύ Τελ Αβιβ και Άγκυρας.

Φυσικά, μέσα σε αυτό το περιβάλλον της μεγάλης εικόνας του ενεργειακού παζλ της περιοχής,

Κύπρος και Ισραήλ παραμένουν, από το 2015, σε διάσταση ως προς τη συμφωνία συνεκμετάλλευσής του «Αφροδίτη-Ισάι», ζητήματος που πέρασε από διάφορες φάσεις διαπραγματεύσεων σε επίπεδο εταιρειών και διμερές Λευκωσίας-Ισραήλ και που όπως είναι σε θέση να γνωρίζει η «Κ» ακόμη δεν έχει καταλήξει ως προς τις επιλογές επιδιαιτησίας ή πρότασης εξαγωγής του «Ισάι» από την κοινοπραξία του «12», με τις δύο αυτές επιλογές να παραμένουν κυρίαρχες αλλά να εμποδίζουν, παράλληλα, την ανάπτυξη του κοιτάσματος μέχρι νεότερας.

Παζάρι με Chevron

Τον περασμένο Μάιο η Chevron προχώρησε με το αναθεωρημένο πλάνο εμπορικής και οικονομικής ανάπτυξης του «Αφροδίτη» το οποίο κατέθεσε προς τις αρχές της ΚΔ. Στις 25 Αυγούστου, το υπουργείο Ενέργειας διά επιστολής του αρμόδιου υπουργού κ. Γιώργου Παπαναστασίου, απέρριψε το αναθεωρημένο πλάνο δίνοντας προς τη Chevron μια περίοδο 30 ημερών, την οποία διανύουμε, προκειμένου να επανέλθει με βελτιωτική πρόταση. Οι λόγοι απόρριψης δεν έγιναν δημοσίως γνωστοί πέραν της ειδήσεως που μετέδωσε το διεθνές ειδησιογραφικό πρακτορείο «Bloomberg». Σύμφωνα με καλά ενημερωμένες πηγές της «Κ», το σκε-

πτικό απόρριψης εκ μέρους της Λευκωσίας (η οποία δεσμεύεται από τη συμφωνία του 2019 με την κοινοπραξία του «Αφροδίτη» για τη μεταφορά του φυσικού αερίου προς την Αίγυπτο) συνδέεται με τεχνικοοικονομικούς λόγους: α) σε σχέση με το ποσοστό των κρατικών εσόδων από την ανάπτυξη του τεμαχίου 12 και β) τη διασφάλιση της βιωσιμότητας του ταμειυτήρα σε συνδυασμό με την αειφόρο supply security. Αξίζει σε αυτό το σημείο να τονιστεί πως η πρόταση της Chevron, όπως είναι σε θέση να αντιληφθεί η «Κ», συνάδει με την πολιτική της εταιρείας για μείωση των κόστων της αλλά και αποτελεί ένα αντικείμενο διαπραγμά-

τευσης, το οποίο δεν αναμένεται να επιλυθεί άμεσα δεδομένων όχι μόνο των επιδιώξεων της ΚΔ για καλύτερη «ποζισιόν» στην περιοχή (μέσω αναβαθμισμένου ρόλου) αλλά και λόγω της εκκρεμότητας με το «Ισάι» καθώς και της δέσμευσης όλων των μερών να εξαχθεί μέρος του «Αφροδίτη» στο αιγυπτιακό τερματικό στο Ίνγκου, με την όδευση εκεί να υπογορεύει συγκεκριμένες λύσεις όπως π.χ. η αξιοποίηση από την Shell (μέρος της κοινοπραξίας του «Αφροδίτη») των offshore εγκαταστάσεων της στο WDDM (West Delta Deep Marine).

Την εν λόγω διαπραγμάτευση αξίζει, για σκοπούς ανάλυσης, να την παρακολουθήσει κάποιος προκειμένου να εξετάσει αν θα οδηγήσει σε άμεση, εντός του 2024, δρομολόγηση εξελιξών σε σχέση με την έλευση του φυσικού αερίου στην Κύπρο ή θα οδηγήσει σε περαιτέρω αδιέξοδα, τα οποία θα καθυστερήσουν την ανάπτυξη του «Αφροδίτη», που παραμένει εδώ και μια δωδεκαετία από την ανακάλυψή του ανεκμετάλλευτο. Και πρέπει να ιδωθεί μακριά από τις συνηθισμένες επιφανειακές γεωπολιτικές αναλύσεις με φόντο τις Τριμερείς ή τη συζήτηση περί αποκλεισμού ή συμπεριληπτικότητας της Τουρκίας με προέκταση στη συζήτηση περί επίλυσης του Κυπριακού.

Το κρίσιμο 2024

Οι επόμενοι μήνες κρίνονται ως ιδιαίτερα σημαντικοί τόσο για τον τρόπο με τον οποίο η Λευκωσία θα κινηθεί σε σχέση με τη μεγάλη εξίσωση στην Ανατολική Μεσόγειο όπως και το τι θα συμβεί στον άξονα της συνεργασίας των κρατών της περιοχής δεδομένου ότι το Ισραήλ προκρίνει τη στρατηγική σχέση με την Ελλάδα και την Κύπρο αλλά ταυτόχρονα διασφαλίζει την προοπτική της Αιγύπτου, στην οποία στηρίζει ολόκληρη την αρχιτεκτονική ασφάλειας στην περιοχή, ενώ διατηρεί τις ισορροπίες με την Τουρκία, που βλέπει μαζί με τα άλλα κράτη του αραβομουσουλμανικού κόσμου μέσα από το πλαίσιο εξωτερικής πολιτικής που ορίζουν οι «Συμφωνίες του Αβραάμ». Δεδομένου ότι τόσο το Κυπριακό παραμένει ένα τεράστιο κεφάλαιο ως προς την προοπτική επένταξης του διαλόγου όσο και τα ελληνοτουρκικά έχουν εισέλθει σε μια τροχιά ενδιαφερουσών διεργασιών το φυσικό αέριο στην περιοχή επανέρχεται στο προσκήνιο: Τόσο σε σχέση με την συνεχιζόμενη αβεβαιότητα της Ε.Ε. και της ενεργειακής της ασφάλειας λόγω του πολέμου στην Ουκρανία όσο και ως κατ'ύλης που θα λειτουργήσει συμπεριληπτικά ή σε πεδίο συγκρούσεων στην περιοχή της Ανατολικής Μεσογείου με φόντο την Τουρκία. Σε αυτό το πλαίσιο η ΚΔ θα βρεθεί σε διλήμματα που μεταξύ άλλων αφορούν την απομάκρυνση σε σχέση με την ενεργειακή εξάρτηση της Ευρώπης από τη Ρωσία, το ζήτημα των ασιατικών αγορών και του αμερικανικού LNG, θέματα όπως οι επιλογές σε σχέση με τη diversification (εναλλακτικές επιλογές σε σχέση με τη Ρωσία) που εδράζονται στο τρίπτυχο Ανατολική Μεσόγειος-Κατάρ-Βόρειος Αφρική και φυσικά στο αιώνιο δίλημμα της βιομηχανίας offshore για επέκταση των δικτύων αγωγών μεταφοράς φυσικού αερίου VS της επένδυσης σε υποδομές LNG. Δώδεκα χρόνια μετά αναζητούνται και απαντήσεις, και η διασφάλιση ρόλου για την ΚΔ αλλά και η έλευση, στην Κύπρο, φυσικού αερίου που θα μειώσει, κυρίως, το κόστος της παραγωγής ηλεκτρισμού. Η «Αφροδίτη» πάντως έχει ακόμη δρόμο.

ΑΡΘΡΟ / Του δόκτορος ΞΕΝΟΦΩΝΤΑ ΧΑΣΑΠΗ

Από τον Oppenheimer στην Τεχνητή Νοημοσύνη - Ρυθμίσεις ή laissez-faire;

Εκουμε συνήθισι να αναφερόμαστε σε νέες συνθήκες που μπαίνουν στη ζωή μας ως αναπόφευκτες, κι' αυτή είναι μισή αλήθεια. Φυσικά και τα smartphones, τα διάφορα apps, τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, η Τεχνητή Νοημοσύνη ήλθαν για να μείνουν. Όμως τι συμφέρει την κοινωνία, να είναι ανεξέλεγκτα ή να υπόκεινται σε ρυθμίσεις και ελέγχους; Αν είστε γονιός ανήλικου παιδιού, έχετε πάρει ήδη μια καλή γεύση ατέλειωτης χρήσης του smartphone και πασιζέτε με αυστηρότητα να βάλετε όρια (παρενθετικά, αν δεν θέτει ο γονιός όριο στην προσωπική χρήση, είναι αδύνατον να πεισθεί το παιδί). Είναι άραγε εφικτό σε ευρύτερο επίπεδο να ρυθμίσουν οι λειτουργίες τέτοιων νέων αγορών;

Δείτε την φαρμακευτική βιομηχανία και αναλογιστείτε πόσα εξοπλισμένα θα είχαν στην αγορά επικίνδυνα ή ατελή φάρμακα, αν οι αρχές (Food and Drug Administration στις ΗΠΑ, Εθνικός Οργανισμός

Φαρμάκων στην Ελλάδα, κ.λπ.) δεν εφάρμοζαν τα αυστηρά πλαίσια εγκρίσεων που γνωρίζουμε, πριν επιτρέψουν σε κάθε νέο προϊόν να πωληθεί. Γιατί να μην ισχύσει το ίδιο με νέες τεχνολογίες;

Η απάντηση δεν είναι απλή. Ένα εμπόδιο εμφανίζεται από την υστέρηση που αναπόφευκτα έχουν οι ρυθμιστικές αρχές στην κατανοήση των νέων τεχνολογιών, όταν καλούνται να συνομιλήσουν με τους δημιουργούς τους. Η αμερικανική Βουλή έχει συνειδητήσει τον δημιουργό του Facebook την άνοιξη 2018, για παράδειγμα, και οι δυσκολίες που αντιμετώπισαν οι βουλευτές ήταν ευδιάκριτες. Στο θέμα περί ρυθμίσεων, ο Mark Zuckerberg δήλωσε ότι «I think the real question, as the internet becomes more important in people's lives, is what is the right regulation, not whether there should be or not». Ποιοι θα αναλάβουν τη ρύθμιση, και πώς θα τα καταφέρουν, λοιπόν; Ο γερουσιαστής Richard

Blumenthal, του Connecticut ήταν σκεπτικός «Unless there's a law, their business model is going to continue to maximize profit over privacy». Το οποίο μας φέρνει σε ένα επόμενο, μεγαλύτερο εμπόδιο.

Πώς θα διευκολύνουν οι γνωστοί, λίγοι παγκόσμιοι κολοσσοί νέων τεχνολογιών την εισαγωγή ρυθμίσεων της Τεχνητής Νοημοσύνης, όταν προτάσσουν τον στόχο μεγιστοποίησης κερδοφορίας έναντι κάθε άλλου; Για την εξυπηρέτηση των σκοπών τους δε, δαπανούν τεράστια ποσά για lobbying. Μόνο οι Apple, Amazon, Google και Facebook το 2021 δαπάνησαν άνω των \$55 εκατ. σε lobbying της αμερικανικής κεντρικής κυβέρνησης. Αντιλαμβάνεστε ότι οι αρχές που θα εμπλακούν με ρυθμίσεις έχουν ένα βουνό να ανέβουν.

Πολύ περισσότερο τώρα, όταν από τον Νοέμβριο του 2022 μπήκαν στην αγορά Τεχνητής Νοημοσύνης το ChatGPT και αντίστοιχα προϊόντα, που φέρνουν ακόμη περισσό-

τερες ευκολίες στους χρήστες. Όπως π.χ. στους σπουδαστές, που πα δεν θα χρειάζονται να μελετήσουν ένα θέμα, αν δεν θέλουν, αφού ένα ChatGPT θα δημιουργεί το κείμενο για την εργασία τους πανεύκολα αντί γι' αυτούς! Παρά τους προφανείς κινδύνους που προκύπτουν, αρκετοί ακαδημαϊκοί εμφανίζονται καθουσιασμένοι, ίσως από φόβο μην χαρακτηριστούν ενάντιοι στην πρόοδο. Άλλοι κλάδοι δεν δειλίασαν. Στη βιομηχανία του θεάματος πολλοί δημιουργοί εναντιώνονται στην απειλή εμφάνισης στην αγορά στίχων, σεναρίων, μουσικής, εκτελέσεων, εικόνων που παραβιάζουν τα πνευματικά δικαιώματα. Το γνωστό πρακτορείο εικόνων Getty Images έχει ήδη κινηθεί νομικές διαδικασίες στο Λονδίνο εναντίον ενός τέτοιου προϊόντος.

Κι ύστερα, είναι η εμφάνιση ψευδών και παραπλανητικών δημιουργιών από συστήματα τύπου ChatGPT. Ο έγκυρος βρετανικός Guardian έχει καταγγείλει την πρά-

ξη παραποίησης δημιουργίας και απόπειρας εμφάνισης της ως προερχόμενης από αυτόν. Η Ιστορία είναι γεμάτη από παραδείγματα συνειδητής πλάνης του κοινού. Μόλις πριν λίγες εβδομάδες βγήκε στους κινηματογράφους η ταινία «Oppenheimer», βασισμένη στο βιβλίο των Kai Bird και Martin Sherwin. Απόρροια σοβαρής έρευνας, παρουσιάζει τον βίο του J. Robert Oppenheimer, δημιουργού της ατομικής βόμβας. Στο στάδιο της δημιουργίας της βόμβας, οι ΗΠΑ εργαζόντουσαν πυρετωδώς, μην τους προλάβει η ναζιστική Γερμανία. Μετά την καταστροφή σε Χιροσίμα και Ναγκασάκι (Αύγουστος 1945), ο Oppenheimer συνειδητοποίησε την ασύλληπτη απειλή για την ανθρωπότητα και εκφράστηκε τόσο δημόσια όσο και με προσεγγίσεις στην κυβέρνηση, ζητώντας αυστηρούς ελέγχους στα πυρηνικά όπλα. Δεν τα κατάφερε.

As προσέξουμε παραταύτα τι δώλωσε σ' αυτή την εφημερίδα την

περασμένη Κυριακή σε συνέντευξη του στον Γιάννη Παλαιολόγο ο Kai Bird, συγγραφέας του «Oppenheimer», όταν ερωτήθηκε σχετικά με τον δημόσιο διάλογο γύρω από την Τεχνητή Νοημοσύνη. «Ο διάλογος αυτός εξακολουθεί να μη συμβάλλει όπως θα έπρεπε στην ενημέρωση του κοινού. Εξακολουθούμε να μην έχουμε διεθνείς προσωπικότητες με την αίγλη ενός Αϊνστάιν, που θα μας εξηγήσουν ποια είναι τα δύσκολα ερωτήματα που γεννάει αυτή η νέα τεχνολογία και τι πρέπει να κάνουμε για να τη ρυθμίσουμε προς όφελος της ανθρωπότητας. Αντ' αυτού, η τεχνολογία αυτή εξαπολύεται –και φοβάμαι ότι θα έχει σοβαρές ακούσιες συνέπειες». Είναι ανάγκη να αντιμετωπίσουμε τα πράγματα με περισσότερη σοβαρότητα!

Ο δρ. Ξενοφών Χασάπης είναι σύμβουλος και εκπαιδευτής Στελεχών Επιχειρήσεων και Νέων.
Xenophon.hasapis@gmail.com

Συνέντευξη στον **ΑΝΤΡΕΑ ΚΗΜΗΤΡΗ**

Υπάρχουν κραυγαλέες πολιτικές ευθύνες για τα επεισόδια σε Χλώρακα και Λεμεσό, τονίζει σε συνέντευξή του στην «Κ» ο εκπρόσωπος Τύπου του ΑΚΕΛ Γιώργος Κουκουμάς και συμπληρώνει ότι αυτές ανήκουν πρωτίστως στον κ. Χριστοδουλίδη και την κυβέρνηση του συνολικά. Ωστόσο, δεν δίνει ξεκάθαρη απάντηση αν πρέπει να παραιτηθούν η υπουργός Δικαιοσύνης και ο αρχηγός Αστυνομίας. Επισημαίνει ότι ο τόπος χρειάζεται πρόεδρο και όχι επικοινωνιολόγο, επικρίνει έντονα την Αννίτα Δημητρίου ότι ξεπλύνει την Ακροδεξιά διά της πлагίας και αναφέρει ότι στο θέμα αντιμετώπισης της θα κριθούν και τα κόμματα του κέντρου. Απαντά και στο «επιχείρημα» κάποιων «πάρτε τους μετανάστες έσσω σας». Αναφερόμενος στη διπλή εκλογική αναμέτρηση του 2024, δηλώνει ότι το ΑΚΕΛ σήμερα δεν συζητάει για κεντρική πολιτική συνεργασία με ΔΗΚΟ και ΕΔΕΚ, όπως γινόταν προτού οι ηγεσίες τους κάνουν τη μεγάλη δεξιά στροφή.

–Υπάρχουν πολιτικές ευθύνες για τα επεισόδια σε Χλώρακα και Λεμεσό;

–Κραυγαλέες. Και πρωτίστως ανήκουν στον κ. Χριστοδουλίδη και την κυβέρνηση συνολικά. Πέραν από τις επιχειρησιακές αποτυχίες, εδώ κρίνεται η βούληση της κυβέρνησης να αντιπαρατεθεί με την ακροδεξιά βία και τον ρατσισμό που διαβρώνει την κοινωνία. Το να διαρρέει το προεδρικό βίντεο από έκτακτη σύσκεψη με τον «θυμωμένο

Οι εξηγήσεις που δίνει ο ρατσισμός είναι πιο εύπεπτες, αλλά δεν σημαίνει ότι είναι βάσιμες.

πρόεδρο» είναι υποτίμηση της νομοσύνης των πολιτών. Η χώρα χρειάζεται πρόεδρο, όχι επικοινωνιολόγο. Ευθύνες υπάρχουν και για το ότι η αστυνομία είχε εντολές να κάτσει να βλέπει ατάραχη τους ακροδεξιούς κουκουλοφόρους να λεηλατούν το κέντρο της Λεμεσού, ενώ πριν από δύο χρόνια διατάχθηκε να διαλύσει με τον Αϊαντα μια ειρηνική διαδήλωση.

–Πρέπει να παραιτηθούν αρχηγός Αστυνομίας και υπουργός Δικαιοσύνης; Κι αν δεν παραιτηθούν να τους παύσει ο πρόεδρος της Δημοκρατίας;

–Αυτές τις στιγμές εμείς επιμένουμε σε κάτι άλλο. Να αντιληφθούν όλοι ότι ενώπιόν μας δεν έχουμε κάποιους με «ανησυχίες» για το μεταναστευτικό. Ούτε χούλιγκαν που εκφράζουν με «λανθασμένο τρόπο» το αίσθημα της κοινωνίας. Το μεταναστευτικό είναι η πρόφαση. Αυτό θα βρουν άλλα θέματα. Κάτω από τις κουκούλες και πίσω από τα οργανωμένα fake news βρίσκεται η ακροδεξιά σε επίθεση που θέλει να επιβληθεί στην κοινωνία και αύριο στο κράτος.

–Καμία ανοχή στην Ακροδεξιά

ήταν ο τίτλος της εκδήλωσης του ΑΚΕΛ στη Λεμεσό μετά τα επεισόδια. Η πρόεδρος του ΔΗΣΥ είπε ότι δεν είναι ώρα για πορείες, ούτε να οξύνουμε το κλίμα και μίλησε για Ακροδεξιά και για Ακροαριστερά, χωρίς όμως να κάνει ειδική αναφορά στο ΑΚΕΛ.

–Η κα Δημητρίου δεν αντιλαμβάνεται –είτε κάνει ότι δεν αντιλαμβάνεται– ότι είναι αδιανόητο να εξισώνει τη φασιστική βία με μαζικές ειρηνικές διαδηλώσεις που υπερασπίζονται τη δημοκρατία και την αλληλεγγύη. Ουσιαστικά ξεπλύνει την Ακροδεξιά διά της πлагίας, επιστρατεύοντας τη θεωρία «των δύο άκρων» και κατασκευάζοντας κάποια «Ακροαριστερά» που δεν ξέρουμε ποιους εννοεί και τι τους προσάπτει. Αν θεωρεί ότι με αυτά θα ισορροπήσει με τους ακραίους στο κόμμα της, ισχυρίζομαι ότι θα συμβεί το αντίθετο. Αν όμως πραγματικά δεν αντιλαμβάνεται πού οδηγεί αυτή η λογική, υπάρχουν πολλά και χρήσιμα βιβλία Ιστορίας. **–Πάντως, τι θεωρία των δύο άκρων την επικαλούνται διάφοροι στον δημόσιο διάλογο κατατάσσοντας το ΕΛΑΜ στο ένα άκρο**

και το ΑΚΕΛ στο άλλο, επιχειρώντας αυτή την αντιστοιχία.

–Το ΑΚΕΛ μιλάει και αγωνίζεται για δημοκρατία, ενόπτητα εργαζομένων, αλληλεγγύη, ανθρώπινα δικαιώματα. Αυτά είναι «το άλλο άκρο»; Όχι. Αυτά είναι η σωστή πλευρά της Ιστορίας.

–Ποιους εννοείτε ως ακραίους στον Συναγερμό;

–Όταν μιλούν οι κύριοι Πελεκάνος και Νουρής για το μεταναστευτικό, δεν τους ξεχωρίζεις από την επίσημη Ακροδεξιά.

–Ο κ. Στεφάνου μίλησε για ερωτοτροπίες της κυβέρνησης Αναστασιάδη-ΔΗΣΥ με το νεοναζιστικό ΕΛΑΜ και ευρύτερα την Ακροδεξιά. Υπάρχει κάτι συγκεκριμένο που να τεκμηριώνει τον ισχυρισμό;

–Για να το πω κομπιά, τα όρια μεταξύ Συναγερμού και Ακροδεξιάς δεν είναι και πολύ διακριτά. Με τις ψήφους του ΕΛΑΜ βρέθηκαν στην εξουσία ο κ. Αναστασιάδης και ο κ. Χριστοδουλίδης. Η πιο καραμπινάτη συνδιαλλαγή βέβαια, έγινε για την προεδρία της Βουλής με αντάλλαγμα την παράδοση στο ΕΛΑΜ της προεδρίας της υποεπιτροπής

Η χώρα χρειάζεται πρόεδρο, όχι επικοινωνιολόγο

Το να διαρρέει το Προεδρικό βίντεο από έκτακτη σύσκεψη με τον «θυμωμένο πρόεδρο» είναι υποτίμηση της νομοσύνης των πολιτών

Το ΑΚΕΛ αγωνίζεται για δημοκρατία, ενόπτητα εργαζομένων, αλληλεγγύη, ανθρώπινα δικαιώματα. Αυτά είναι «το άλλο άκρο»; Όχι. Αυτά είναι η σωστή πλευρά της Ιστορίας.

για το δημογραφικό. Σε πολλές ευρωπαϊκές χώρες αυτά δεν διανοούνται να τα κάνουν ούτε τα κόμματα της Δεξιάς. Στην Κύπρο όμως το ένα χέρι νίβει τ' άλλο.

–Το ΑΚΕΛ αποφάσισε να μη λαμβάνει μέρος σε συζητήσεις με εκπροσώπους του ΕΛΑΜ. Τι εξυπηρετεί αυτή η κίνηση;

–Πρέπει όλοι να καταλάβουν ότι η Ακροδεξιά έχει πλέον περάσει τη γραμμή. Χρειάζεται διαφορετική αντιμετώπιση.

–Είναι ωσάν να αφήνεται το ΕΛΑΜ να αλωνίζει, να λείει τα δικά του και να μην υπάρχει αντίλογος.

–Μα τα «επιχειρήματά» τους τα ακούμε ούτως ή άλλως από άλλα κόμματα. Copy-paste συχνά. Και τα απαντούμε δεόντως.

–Πάντως, το ΕΛΑΜ είναι κοινοβουλευτικό κόμμα.

–Και η Χρυσή Αυγή ήταν. Και οι Ναζί στη Γερμανία επίσης.

–Θεωρείτε ότι υπάρχουν και στην Κύπρο το υπόβαθρο για δική τύπου Χρυσής Αυγής;

–Κάποιοι εμφανέστατα φοβούνται ένα τέτοιο ενδεχόμενο. Κι αυτό λέει πολλά. Το 2017 με πρωτοβουλία του ΑΚΕΛ η Βουλή κάλεσε τις Αρχές

να παρακολουθούν τη δική της Χρυσής Αυγής και να εξετάσουν αν προκύπτει διάπραξη ποινικών αδικημάτων της και στην Κύπρο. Αυτό δεν έγινε ποτέ. Γιατί;

–Καταγγείλατε δημοτικό σύμβουλο του ΕΛΑΜ στη Λεμεσό. Το ΕΛΑΜ τον διέγραψε. Σημαίνει κάτι αυτή η κίνηση;

–Το ερώτημα είναι αν ο συγκεκριμένος, που θέλει να σκοτώνει ξένους όπου τους έβρει, είναι η εξαίρεσή τους ή αυτός που φώναξε δυνατά όσα λένε και οι άλλοι;

–Θέσατε και θέμα για την προεδρία του ΕΛΑΜ στην υποεπιτροπή του δημογραφικού. Γενικότερα, ποιο μήνυμα στέλνουν αυτές οι κινήσεις του ΑΚΕΛ;

–Ότι δεν μπορεί να συνεχιστεί η κανονικοποίηση της Ακροδεξιάς. Το ΑΚΕΛ ήταν πάντα ξεκάθαρο σε αυτό. Οι υπόλοιποι; Τώρα θα κριθεί και ο ΔΗΣΥ και τα κόμματα του Κέντρου.

–Επικρίνετε πάντως ότι κάποιες φορές ψηφίζετε το ίδιο με το ΕΛΑΜ στη Βουλή, όπως π.χ. στο θέμα των εκποιήσεων.

–Όταν έχουν ψηφίσει το κλείσιμο του Συναγερμού και έχουν εκλέ-

ξει τις κυβερνήσεις που έφεραν το απαράδεκτο πλαίσιο των εκποιήσεων, τότε η στάση τους στο θέμα είναι προφανέστατα άσφαιρη.

–Το ΑΚΕΛ επικρίνεται ότι η στάση του στο μεταναστευτικό δεν συνάδει με το μέγεθος του προβλήματος που αντιμετωπίζει η Κύπρος αυτό το διάστημα. Ότι περίπου είναι υπέρ των ανοιχτών συνόρων.

–Πολλοί δεν κατανοούν ότι το δίκαιο για το άσυλο δεν είναι η άποψη ενός κόμματος ή μιας κυβέρνησης. Είναι διεθνής υποχρέωση της Κυπριακής Δημοκρατίας. Αναμφισβήτητη η Κύπρος δέχεται λόγω της θέσης της μεγάλο αριθμό αιτήσεων ασύλου. Η λύση δεν είναι να παραβιάσουμε το διεθνές δίκαιο. Αλλά να απαιτήσουμε την κατάργηση του Κανονισμού του Δουβλίνου που εγκλωβίζει όλους τους πρόσφυγες στις χώρες πρώτες εισόδου στην Ε.Ε., δηλαδή τον μεσογειακό νότο. Αν λοιπόν τούτο δεν αντικατασταθεί με ένα σύστημα φιλοξενίας των προσφύγων σε όλα τα κράτη-μέλη της Ε.Ε. ανάλογα με τον πληθυσμό και τις δυνατότητες του καθενός, δεν πρόκειται να αλλάξει η κατάσταση. Η μεγάλη υποκρισία όμως είναι άλλη. Ενώ ο ΔΗΣΥ και οι κυβερνήσεις του στήριξαν τη συνέχιση του Κανονισμού, ωρύονται που εγκλωβίζονται οι αιτούντες άσυλου στην Κύπρο.

–«Πάρτε τους έσσω σας» είναι βασικό «επιχείρημα» όσων αντιδρούν στην υπεράσπιση δικαιωμάτων των μεταναστών. Πώς μπορεί να απαντηθεί;

–Πρέπει να παραδεχθούμε ότι οι εξηγήσεις που δίνει ο ρατσισμός είναι πιο εύπεπτες για ένα κομμάτι της κοινωνίας. Αυτό όμως δεν τις

Τα όρια μεταξύ Συναγερμού και Ακροδεξιάς δεν είναι και πολύ διακριτά.

καθιστά βάσιμες. Αμφισβητεί κανείς ότι κλάδοι της κυπριακής οικονομίας στηρίζονται σε εργαζόμενους μεταναστές; Ότι το Ταμείο Κοινωνικών Ασφαλίσεων βασίζεται κατά 1/3 στις εισφορές τους; Αν τους «πάρουμε έσσω μας» τότε ποιος θα δουλεύει στα χωράφια, στα κτίσματα, στα ξενοδοχεία, στα πρατήρια; Ποιος θα είναι μέρα-νύχτα στους δρόμους να ντελιβερι; Ποιος θα φροντίζει τους ηλικιωμένους; Το πρόβλημα βρίσκεται αλλού. Στο ότι ένα τμήμα της εργοδοσίας βολεύεται με την αδήλωτη εργασία και το παράνομο καθεστώς των ξένων εργαζομένων. Γιατί έτσι είναι πιο εύκολο και αναγκαίοι να δουλέψουν με μισθούς πείνας. Και την ίδια ώρα, έχουμε τους εργοδοτικούς συνδέσμους να ζητούν επίσημα ακόμα περισσότερο ξένο δυναμικό, με όρους βέβαια μεγαλύτερης εκμετάλλευσης. Εδώ το θέμα δεν είναι απλώς ανθρωπιστικό. Είναι και προς το συμφέρον των Κύπριων εργαζομένων να μην επιτρέψουν την εκμετάλλευση των μεταναστών που δουλεύουν διπλά τους. Γιατί αυτό σπρώχνει τους μισθούς και τα δικαιώματα όλων των εργαζομένων προς τα κάτω.

Στόχος προοδευτικές και νικηφόρες υποψηφιότητες

–Απευθύνετε κάλεσμα στον ευρύτερο προοδευτικό χώρο να συνταχθεί με το ΑΚΕΛ, με στόχο τον σχηματισμό μιας ισχυρής κοινωνικής συμμαχίας. Πού βρίσκεται αυτή η προσπάθεια;

–Είναι σε πολύ καλό δρόμο. Μετά τα τελευταία γεγονότα επιβεβαιώνεται πόσο σημαντικό είναι ο προοδευτικός κόσμος να σταθεί ενωμένος και να αντιστρέψει την πορεία που πήρε η χώρα.

–Ήρθαν άτομα κοντά;

–Δεν θα ήθελα να αναφερθώ μόνο σε ορισμένους. Στην πρώτη συγκέντρωση παρευρέθηκαν πάνω από εκατό προσωπικότητες. Με γνώσεις προσδοκίες βλέπουν το εγχείρημα κι άλλοι άνθρωποι από την ευρύτερη Αριστερά και όχι μόνο.

–Ο κ. Στεφάνου είχε αναφερθεί και σε αλλαγές που προωθούνται στο ΑΚΕΛ για να γίνει πιο αποτελεσματικό. Ποιες είναι αυτές οι αλλαγές και πού βρίσκονται οι διαδिकाίες;

–Το φθινόπωρο θα είναι μια περίοδος ζωντανών, συλλογικών διεργασιών και αλλαγών για το ΑΚΕΛ.

Συστάθηκαν τρεις επιτροπές που επεξεργάζονται ιδέες για την εσωτερική λειτουργία και οργανωτική δομή, για την εμφάνιση της εσωκομματικής δημοκρατίας και για μια πιο δομημένη συνεργασία με ανθρώπους πέραν του κόμματος. Αυτές τις μέρες ολοκληρώνεται η επεξεργασία. Ακολουθως, οι ιδέες θα τεθούν ενώπιον της Κεντρικής Επιτροπής, η οποία θα οριστικοποιήσει μια συνολική πρόταση που στη συνέχεια θα συζητηθεί από τα μέλη του ΑΚΕΛ. Τις τελικές αποφάσεις θα πάρει το Καταστατικό Συνέδριο του Νοέμβρη.

–Πότε θα είναι έτοιμα τα ψηφοδέλτια του κόμματος για ευρωεκλογές και εκλογές τοπικής αυτοδιοίκησης;

–Αυτή την περίοδο τα μέλη μας καταθέτουν εισηγήσεις για υποψηφίους. Πριν από το τέλος του χρόνου θα είμαστε έτοιμοι και για τις δύο αναμετρήσεις. **–Θα επιδιώξετε συνεργασίες με ΔΗΚΟ και ΕΔΕΚ –οι οποίες μιλούσαν απαξιωτικά για το ΑΚΕΛ στις προεδρικές;**

Δεν συζητάμε για κεντρική πολιτική συνεργασία με ΔΗΚΟ και ΕΔΕΚ, όπως γινόταν προτού οι ηγεσίες τους κάνουν τη μεγάλη δεξιά στροφή.

–Συνεργασίες από τα κάτω, επαρχιακά και τοπικά, που εκφράζουν τις ανάγκες των τοπικών κοινωνιών, επιδιώκουμε να υπάρξουν. Όμως σήμερα δεν συζητάμε για κεντρική πολιτική συνεργασία με αυτά τα κόμματα, όπως γινόταν προτού οι ηγεσίες τους κάνουν τη μεγάλη

δεξιά στροφή.

–Υπάρχουν σενάρια που φέρουν το ΑΚΕΛ να εξετάζει ενδεχόμενη υποψηφιότητα Αρμενύτη στη Λεμεσό και Αχιλλέα Δημητριάδη στη Λευκωσία.

–Και αυτά και πολλά άλλα ονόματα συζητούνται μέσα στην κοινωνία και φυσιολογικά προτείνονται στο ΑΚΕΛ. Η ώρα των αποφάσεων θα είναι τους αμέσως επόμενους μήνες.

–Υπάρχει η εντύπωση ότι στελέχη πρώτης γραμμής δεν ενδιαφέρονται, σε αντίθεση π.χ. με τι συμβαίνει στον ΔΗΣΥ. Και ότι το ΑΚΕΛ δεν μπορεί να διεκδικήσει τους μεγάλους δήμους κι έτσι αρκείται στην περιφέρεια.

–Και μπορεί και θα το πράξει. Και σε μικρούς και σε μεγάλους δήμους. Για εμάς όμως δεν είναι αυτοσκοπός οι κομματικές υποψηφιότητες. Στόχος είναι υποψηφιότητες προοδευτικές και νικηφόρες, που ναγκαλιάζονται πλατιά από τις τοπικές κοινωνίες.

–Θα υπάρχει Τουρκοκύπριος στο ψηφοδέλτιο των ευρωεκλογών;

–Το βήμα που έγινε το 2019 ήταν μια ιστορική τομή στα πολιτικά πράγματα. Και με ουσία και με συμβολισμό. Σίγουρα θέλουμε να έχει συνέχεια. Το ΑΚΕΛ είναι κόμμα όλου του λαού της Κύπρου.

–Θα είναι ο κ. Κιζίλιγιουρκε; Η συνεργασία σας ήταν τέτοια που να επιτρέπει και συνέχεια;

–Η δουλειά που γίνεται από τους δύο ευρωβουλευτές μας είναι πολύ αξιόλογη. Για τις υποψηφιότητες θα συζητήσουμε στη συνέχεια.

–Ακουστήκε και το όνομα του κ. Λουκαΐδη για τις ευρωεκλογές. Τι ισχύει;

–Αυτό που ισχύει είναι ότι δεν έχουμε μπει στη συζήτηση ονομάτων.

–Σας ενδιαφέρουν οι ευρωεκλογές; Ήσασταν υποψήφιος την προηγούμενη φορά.

–Προτεραιότητα έχουν τα καθήκοντα που πρόσφατα ανέλαβα ως εκπρόσωπος Τύπου του κόμματος και βουλευτής.

–Το ΑΚΕΛ ζητάει επαναφορά μέτρων για το ρεύμα και τα καύσιμα και εφαρμογή σχεδίου επιδότσης

επιτοκίων σε στεγαστικά δάνεια. Συχνά, επικρίνεται για τις θέσεις του στην οικονομία. Αυτά τα μέτρα είναι κοστολογημένα; Από πού θα εξευρεθούν οι πόροι;

–Την ώρα που αδειάζουν οι τσέπες νοικοκυριών και μικρών επιχειρήσεων, κάποιες άλλες τσέπες γεμίζουν και ξεχειλίζουν. Το πρώτο εξάμνη του 2023 τετραπλασιάστηκε το πλεόνασμα στα κρατικά ταμεία, λόγω της ακρίβειας που διπλοπληρώνει ο κόσμος. Υποδείξαμε επίσης κάτι που εφαρμόζουν άλλα ευρωπαϊκά κράτη. Φορολόγηση των τραπεζικών και των εταιρειών ενέργειας για τα υπερκέρδη τους. Από εδώ θα βρεθούν οι πόροι. Αν δεν θέλει η κυβέρνηση, είναι άλλο πράγμα.

–Και για αυτό κατηγορηθήκατε ότι εισηγήσατε μέτρα που υποθετούν ακροδεξιές κυβερνήσεις στην Ευρώπη.

–Να δούμε τι άλλο θα προφασιστούν για να μη θίξουν τις τράπεζες, που παρεμπιπτόντως ετοιμάζονται για τη δέκατη αύξηση στα επιτόκια μέσα σε ένα χρόνο.

Του **ΑΝΔΡΕΑ ΧΑΤΖΗΚΥΡΙΑΚΟΥ**

Η αποδέσμευση απόρρητων εγγράφων –συνήθως από τις ΗΠΑ και τη Βρετανία– μετά την παρέλευση κάποιων χρόνων φωτίζει πτυχές κρίσιμων ιστορικών στιγμών, φέρνοντας ταυτόχρονα στην επιφάνεια και πληθώρα άλλων πληροφοριών που παραμένουν στο περιθώριο της ιστορίας, άγνωστες στο ευρύ κοινό. Συναόχρηστα, αναζητώντας κάτι άλλο, «σκουντουφλά» σε τέτοιες πληροφορίες που είτε έχουν αξία, διότι φανερώνουν συμπεριφορές και νοοτροπίες ιστορικών προσώπων, είτε απλώς γιατί οι λεπτομέρειές τους είναι πικάντικες και ελκυστικές για τους φίλους της ιστορίας.

Το σημειντό άγνωστο στιγμή-τυπο διαδραματίζεται την εποχή του ψυχρού πολέμου μεταξύ των Ηνωμένων Πολιτειών και του Κύπριου προέδρου, Αρχιεπισκόπου Μακαρίου, και φανερώνει την κοινοποιηριά, θα πουν κάποιοι, του Κύπριου ηγέτη που τραυμάτισε ανεπανόρθωτα την αξιοπιστία του στο δυτικό στρατόπεδο ή, θα πουν άλλοι, το πόσο δύσκολο ήταν να ελίσσεται μια λιλιπούτεια χώρα μεταξύ των υπερδυνάμεων της εποχής για να κρατά τις ισορροπίες, όχι πάντα με επιτυχία.

Το καλοκαίρι του 1971 στην έδρα του ΟΗΕ στη Νέα Υόρκη είχε ξεσπάσει μια διπλωματική μάχη γύρω από την εκπροσώπηση της Κίνας. Η μεγαλύτερη χώρα στον κόσμο ουσιαστικά δεν εκπροσωπείτο στον διεθνή οργανισμό. Το 1945, όταν ιδρύθηκε ο ΟΗΕ, την Κίνα κυβερνούσε το καθεστώς του Τσαν Κάι Σεκ, το οποίο όμως συρρικνώθηκε στην Ταϊβάν το 1949 μετά την επικράτηση των κομμουνιστών του Μάο Τσε Τουνγκ, που εγκαθίδρυσε την Λαϊκή Δημοκρατία της Κίνας. Η Ταϊβάν, όμως, διατήρησε την έδρα στον ΟΗΕ λόγω της στήριξης των ΗΠΑ.

Εκείνο το καλοκαίρι, μια ομάδα κρατών, κυρίως του Ανατολικού Μπλοκ και της ομάδας των Αδεσμευτων –της οποίας ιδρυτικό μέλος ήταν η Κύπρος– κίνησαν τις διαδικασίες αναγνώρισης της Λαϊκής Δημοκρατίας της Κίνας ως της «μόνης νόμιμης εκπροσώπου της Κίνας στα Ηνωμένα Έθνη» και να αποβληθεί από τον οργανισμό το καθεστώς του Τσαν Καά Σεκ. Οι ΗΠΑ τάσσονταν σαφώς εναντίον.

Η πολιτικά ορθή θέση για την Κύπρο, σ’ αυτή την ιδιόδικα, όπως θα δούμε, μάχη του ψυχρού πολέμου ήταν με τους Αδέσμευτους. Η πολιτικά ρεαλιστική ήταν με την Κίνα, μιας και το ψήφισμα συγκέντρωνε την πλειοψηφία. Η Ουάσιγκτον, ωστόσο, ζήτησε τη βοήθεια της Λευκωσίας, και ο τότε πρόεδρος Μακάριος «δεσμεύθηκε να στηρίξει τις ΗΠΑ στην ψηφοφορία στη Γενική Συνέλευση του ΟΗΕ για την εκπροσώπηση της Κίνας». Γιατί ο Μακάριος πήρε μια τέτοια απόφαση, την οποία μάλιστα επαναβεβαίωσε στον Αμερικανό πρόεδρο Ντέιβιντ Πόππερ, είναι άγνωστο. Ενδεχομένως να το είδε ως ευκαιρία να αποκαταστήσει τη φήμη του στην Ουάσιγκτον, όπου από το 1964 τον υποκαθιστούσαν «[Φιντέλ] Κάστρο της Μεσογείου» και «ερυθρό ρασοφόρο».

Στις 25 Οκτωβρίου, 1971 ενώπιον της Γενικής Συνέλευσης τέθηκε το ψήφισμα 2578 που αναγνώριζε τη

Ο Μακάριος στρυμωγμένος μεταξύ Κίνας και ΗΠΑ το 1971

Μια ιστορία βυζαντινών διπλωματικών τακτικισμών, «φόρτωμα» ευθύνης σε άλλους και αδυναμία να νικήσει τα συμφέροντα του κατεστημένου γύρω του

Ο Μακάριος ζήτησε την παρέμβαση της Ουάσιγκτον για να σταματήσει τη διενέργεια πραξικοπήματος που σχεδίαζε η κυβέρνηση των Αθηνών εναντίον του στις 14 Φεβρουαρίου 1972, με αφορμή την εισαγωγή όπλων από την Τσεχοσλοβακία για να εξοπλίσει ομάδες υποστηρικτών του.

Λαϊκή Δημοκρατία της Κίνας ως τον μόνο εκπρόσωπο της χώρας και απέβαλλε την Ταϊβάν. Υπέρ ψήφισαν 76 χώρες, εναντίον 35 και 17 τήρησαν αποχή. Οι ΗΠΑ βρίσκονταν σε δεινή θέση. Ούτε σύμμαχοι, όπως η Βρετανία και η Γαλλία, τις υποστήριξαν. Υπερψήφισαν το 2578, όπως και η Τουρκία, ενώ η χούντα, που κυβερνούσε τότε την Ελλάδα, τήρησε αποχή. Όλα αυτά όμως οι ΗΠΑ τα ανέμεναν. Αυτό που τους αιφνίδιασε ήταν η Κύπρος.

Υπουργός Εξωτερικών τότε ήταν ο Σπύρος Κυπριανού, ο οποίος βρισκόταν στη Νέα Υόρκη για τη Γενική Συνέλευση. Και την κρίσιμη στιγμή, η Κύπρος, αντί να ψηφίσει υπέρ, τήρησε αποχή, αθετώντας τον λόγο του Μακαρίου προς την υπερδύναμη. Οι Αμερικανοί εξοργίστηκαν. «Η εμπιστοσύνη των ΗΠΑ στην Κυπριακή Δημοκρατία κλονίστηκε άσχημα», διαμαρτυρήθηκε ο πρόεδρος Πόππερ στον γενικό διευθυντή του υπουργείου Εξωτερικών Χριστόδουλο Βενιαμίν. Λογικά, ενισχύθηκε και η αμερικανική καχυποψία στο πρόσωπο του Μακαρίου, ο οποίος εξέφρασε τη θλίψη του, αλλά αποποιήθηκε της όποιας ευθύνης. Επρόκειτο για ένα «ατυχές λάθος», είπε και επέριψε εξ ολοκλήρου την ευθύνη στον Σπύρο Κυπριανού. Από την πρώτη στιγμή ο Μακάριος επιχείρησε να πείσει την Ουάσιγκτον για το πόσο σημαντική θεωρούσε την αποκατάσταση της ζημιάς στις διμερείς σχέσεις, αλλά και στη δική του σχέση με τον πρόεδρο Νίξον, τον οποίο είχε συναντήσει ακριβώς πριν από ένα χρόνο. Ο Κύπριος πρόεδρος ζήτησε από τον Κυπριανού να σπεύσει να δώσει εξηγήσεις στον μόνιμο αντιπρόσωπο των ΗΠΑ στον ΟΗΕ, ο οποίος τότε ήταν ο Τζόρτζ Μπους, μετέπειτα διευθυντής της CIA, αντιπρόεδρος των ΗΠΑ από το 1980 μέχρι το 1988 –όταν εξελέγη πρόεδρος. Είναι άγνωστο τι εξηγήσεις έδωσε ο Κυπριανού στον Μπους,

Στις 25 Οκτωβρίου 1971 ενώπιον της Γενικής Συνέλευσης τέθηκε το ψήφισμα 2578 που αναγνώριζε τη Λαϊκή Δημοκρατία της Κίνας ως τον μόνο εκπρόσωπο της χώρας και απέβαλλε την Ταϊβάν. Υπέρ ψήφισαν 76 χώρες, εναντίον 35 και 17 τήρησαν αποχή. Αυτό που τους αιφνίδιασε ήταν η Κύπρος («Μεσημβρινή» 26 Οκτωβρίου 1971).

αλλά ο τελευταίος του είπε ότι όταν οι «κυβερνήσεις δεν τηρούν τις επισημες δεσμεύσεις τους δυσκολεύουν την ειρήνη».

Βαθύτατα παραγμένους

Το πόσο ενοχλημένοι ήταν οι Αμερικανοί από «την αποτυχία του Κυπριανού να τιμήσει τη δεσμευση του Μακαρίου» έγινε ξεκάθαρο στη Λευκωσία. Ο πρόεδρος Πόππερ είπε στον Μακάριο ότι «δεν θα είναι εύκολο για μας να συνεργαζόμαστε με τον Κυπριανού», το οποίο ουσιαστικά αποτελούσε έμμεσο αίτημα απομάκρυνσης του Κύπριου υπουργού Εξωτερικών. Η Λευκωσία άρνησε το θέμα σε υπνώτουςα κατάσταση μέχρι τις 3 Ιανουαρίου 1972, όταν ο Βενιαμίν το ήγειρε ξανά στους Αμερικανούς.

«Ο Μακαριώτατος εξακολουθεί να είναι βαθύτατα παραγμένος» από το σφάλμα του Κυπριανού, είπε στον Αμερικανό επιτετραμμένο (και μετέπειτα πρόσβη στην Κύπρο) Μπιλ Κρόφορντ. «Δυστυχώς», συνέχισε ο Βενιαμίν, «το να αντικαταστήσει τον υπουργό Εξωτερικών είναι κάτι

που ο αρχιεπίσκοπος, ως ανθρωπίνης, δεν θα μπορούσε να κάνει τώρα» λόγω της κατάστασης της υγείας του Κυπριανού, ο οποίος αντιμετώπιζε προβλήματα καρδιάς και «ο κλονισμός μιας αποστομής θα μπορούσε να τον σκοτώσει». Οι Αμερικανοί γνώριζαν για την κατάσταση υγείας του Κυπριανού, αλλά θεώρησαν υπερβολή τη δικαιολογία του Μακαρίου.

Ο Βενιαμίν λοιπόν ζήτησε από τον Κρόφορντ να διαβουλευθεί με τον πρόσβη και να επανέλθει με νέες αμερικανικές ιδέες για το πώς θα μπορούσαν να αποκατασταθούν οι διμερείς σχέσεις. Ο Βενιαμίν θα επισκεπτόταν τη Ρουμανία την επομένη, αλλά πίεσε τον συνομιλητή του να είναι έτοιμος με εισηγήσεις του συντομότερο, μιας και, όπως του είπε, «συγκεκριμένοι καλοθελητές, που δεν θέλουν η Κύπρος να έχει καλές σχέσεις με τις ΗΠΑ, προσπαθούν να μεγαλώσουν το χάσμα μεταφέροντας στον Κυπριανού ιστορίες για μειωτικά σχόλια για εκείνον, που υποτίθεται ότι κάνουν αξιωματικού της πρεσβείας».

«Θα εσφιγγε τα λουριά»...

Όποια κι αν ήταν τα πραγματικά κίνητρα του Μακαρίου, οι Αμερικανοί ήθελαν να εκμεταλλευθούν τη δύσκολη θέση στην οποία αυτός-εγκλωβίστηκε. Η πρεσβεία συζήτησε το θέμα με το Στέιτ Ντιπάρτμεντ και κατέληξαν ότι θα ζήτησαν δύο πράγματα: το πρώτο, που μάλλον αποτελούσε διπλωματική φιλοφρόνηση, ήταν να εργασθεί η Λευκωσία για επίτευξη προόδου στο Κυπριακό.

Το δεύτερο, που ήταν η ουσία, αφορούσε τη χρησιμοποίηση, από την Κούβα, πλοίων υπό κυπριακή σημαία για να σπάζουν το εμπάργκο που τους είχαν επιβάλει οι Αμερικανοί. Ήταν ένα θέμα που είχαν εγείρει εδώ και καιρό οι ΗΠΑ, ζητώντας συγκεκριμένες αλλαγές στην κυπριακή νομοθεσία που θα δυσκόλευαν τους Κουβανούς. Η Λευκωσία υποσχόταν ότι θα «εσφιγγε τα λουριά» και θα επέβαλλε αυστηρότερους ελέγχους στην εγγραφή πλοιοκτητριών εταιρειών, αλλά έμενε στα λόγια.

Την επομένη της επιστροφής του από το Βουκουρέστι, στις 10 Ιανουαρίου 1972, ο Βενιαμίν έσπευσε να συναντήσει τον Κρόφορντ για να πληροφορηθεί τα αμερικανικά αιτήματα. Μόλις άκουσε το θέμα για την εγγραφή πλοιοκτητριών εταιρειών πήρε ένα περίλυπο ύψος προειδεζόντας τον Αμερικανό συνομιλητή του για μια απογοητευτική απάντηση. Το κυπριακό υπουργείο Εξωτερικών, είπε στον Κρόφορντ, είχε ήδη υποβάλει σχετικές εισηγήσεις στο υπουργείο Συγκοινωνιών, όπου υπαγόταν το Τμήμα Εμπορικής Ναυτιλίας καθώς και στον γενικό εισαγγελέα, οι οποίες είχαν απορριφθεί. Ούτε αυτό το θεώρησαν απόλυτα ειλικρινές οι Αμερικανοί. «Ήδη γνώριζαν ότι οργανωμένα οικονομικά συμφέροντα αντιστέκονταν σε αλλαγές της νομοθεσίας που θα περιόριζαν το πεδίο δράσης τους. Στην ενημέρωση που έστειλε ο Πόππερ στην Ουάσιγκτον για τη συνάντησή, φρόντισαν να σημειώσουν ότι ο γιος ανώτατου Κύπριου πολιτειακού αξιωματούχου, δικηγόρος στο επάγγελμα, «σύμφωνα με αξιόπιστες αναφορές, είναι σημαντικός παίκτης στη σύσταση εικονικών κυπριακών εταιρειών που απαιτούνται για την εγγραφή πλοίων».

Οι Αμερικανοί δεν επανήλθαν επί του θέματος. Ο Μακάριος, όμως, μόλις ένα μήνα αργότερα, ζήτησε την επείγουσα παρέμβαση της Ουάσιγκτον για να σταματήσει τη διενέργεια πραξικοπήματος που σχεδίαζε η χούντα των Αθηνών εναντίον του στις 14 Φεβρουαρίου 1972, με αφορμή την εισαγωγή όπλων από την Τσεχοσλοβακία για να εξοπλίσει ομάδες υποστηρικτών του. Το πραξικόπημα δεν εκδηλώθηκε, όχι απαραίτητα λόγω αμερικανικής παρέμβασης (αλλά αυτό είναι ένα άλλο στιγμιότυπο από το περιθώριο της Ιστορίας).

Επιρροή, τον Μάιο του 1972, ικανοποίησε αίτημα της χούντας και έκανε αποδεκτή την παραίτηση του Σπύρου Κυπριανού, παρά τα προβλήματα υγείας που αντιμετώπιζε. Πέντε χρόνια αργότερα ο Μακάριος θα πέθαινε από καρδιακό έμφραγμα και θα τον διαδεχόταν ο Κυπριανού για μια δεκαετία.

Πηγές: • Τηλεγράφημα πρεσβείας ΗΠΑ στη Λευκωσία προς τον Υπουργό Εξωτερικών, 5 Ιανουαρίου, 1972. • Τηλεγράφημα πρεσβείας ΗΠΑ στη Λευκωσία προς τον Υπουργό Εξωτερικών, 6 Ιανουαρίου, 1972. • Τηλεγράφημα Υπουργού Εξωτερικών προς πρεσβεία ΗΠΑ Λευκωσίας, 8 Ιανουαρίου, 1972. • Τηλεγράφημα πρεσβείας ΗΠΑ στη Λευκωσία προς τον Υπουργό Εξωτερικών, 12 Ιανουαρίου, 1972.

ahadjikyriacos@gnora.com

ΑΡΘΡΟ / Του **ΑΝΔΡΕΑ ΡΙΠΗ**

«Πες το δυνατά χρυσό μου, μην ντρέπεσαι»*

Οι απαρόδεκτες και καταδικαστέες επιθέσεις εναντίον μεταναστριών, προσφύγων και όχι μόνο, σε Χλώρακα και Λεμεσό δεν έσκασαν ως κεραυνός εν αιθρία. Αντιθέτως, αποτελούσαν τη λογική συνέχεια μιας απόλυτα προβλέψιμης και διαχρονικά προβληματικής κατάστασης. Πού αλλού νομίζαμε δηλαδή, ότι θα οδηγούσε η ρητορική περί «τρίτου Αττίλα» από τον τώως υπουργό Εσωτερικών και η άκριτη αναπαραγωγή αυτής από τα πλείστα ΜΜΕ; Τι νομίζαμε ότι θα γινόταν, όταν κυκλοφορούσε η αστήρικτη υπόθεση ότι μετανάστριες και πρόσφυγες είναι «κουβαλιόπι της Τουρκίας», όταν στην πλειονότητα της ελληνοκυπριακής κοινότητας υπάρχει έμφυτος αντιτουρκισμός;

Φανταστείτε το: έρχονται μετανάστριες και πρόσφυγες, συνήθως διαφορετικού χρώματος και θρη-

σκείας από το «κανονικό» στη νότια πλευρά του νησιού. Εξ ορισμού δηλαδή, άτομα ευάλωτα σε διακρίσεις. Και σε αυτό έρχεται το επίσημο κράτος και πολλά ΜΜΕ να προσθέσουν πάνω τους την τάση ότι είναι περίπου «πράκτορες του εχθρού». Και προφανώς, η ρητορική αυτή δεν έβγαίνει μόνο από το κράτος και τις κυβερνήσεις των τελευταίων δέκα και κάτι ετών. Ξεκάθαρη ρητορική μίσους, γιατί περί αυτού πρόκειται, έβγαίνει και βγαίνει και από όλο το σύστημα εξουσίας, πολιτικό και μιντιακό. Τι να πρωτοθυμηθούμε; Το προεκλογικό ρατσιστικό παραλήρημα του Αβέρωφ Νεοφύτου στην Έμπα; Την επικρότηση της «αυτοδικίας» από τον Μάριο Πελεκάνο για τα πογκρόμ στη Χλώρακα; Τον κ. Κουλιάνη ανεμίζει επιταγές στα κανάλια, προβάλλοντας ψευδείς ισχυρισμούς για τα επιδόματα σε

μετανάστριες και πρόσφυγες; Τον πρόεδρο της κατ’ όνομα σοσιαλιστικής ΕΔΕΚ να μας λέει ότι πρέπει να διασφαλίσουμε τα ανθρώπινα δικαιώματα «σε όσους τα δικαιούνται»; Την άκριτη αναπαραγωγή fake news από κυρίαρχα ΜΜΕ;

Η διαχρονική κανονικοποίηση της ξενοφοβικής ρητορικής λοιπόν, εκθρόνιζε τα θηρία. Και σε αυτά έχουμε πλέον την ad hoc επιτροπή δημογραφικού της Βουλής –θυμάστε, αυτήν που χάρισε ο ΔΗΣΥ για να εξασφαλίσει την υποστήριξη του ΕΛΑΜ και να βγάλει πρόεδρο της Βουλής την Αννίτα Δημητρίου, η οποία καταδικάζει σήμερα τα ρατσιστικά πογκρόμ, κρατώντας ένα «αλλά» για το τέλος και χωρίς να μαζεύει τους Πελεκάνους και τα άλλα ακραία στοιχεία του κόμματός της, που σε εβδομαδιαία βάση διαδίδουν ψευδείς ειδήσεις για

να γαργαλέει ρατσιστικά αντανάκλαστικά.

Οφείλουμε όμως να καταγράψουμε τα δημοκρατικά αντανάκλαστικά των πολιτών. Δύο αντιρατσιστικές πορείες στη Λεμεσό σε τρεις μέρες με τη συμμετοχή 2.000 πολιτών, δεκάδες χιλιάδες ευρώ σε διαδίκτυακούς εράνους για αποκατάσταση των ζημιών που υπέστησαν μαγαζιά μεταναστών και τρίτη αντιφασιστική κινητοποίηση σήμερα στη Λευκωσία. Η αντίδραση των πολιτών δείχνει πως ενδεχομένως η Ακροδεξιά άπλωσε το χέρι της περισσότερο απ’ όσο αντέχει η ελληνοκυπριακή κοινωνία. Και δεν είναι η πρώτη φορά που οι πολίτες του τόπου δείχνουν άμεσα αντανάκλαστικά, χωρίς να νιώθουν ότι πρέπει να περιμένουν μια θεσμική απάντηση.

• Είχαμε το 2010 την απόπειρα

του ΕΛΑΜ να παρελάσει στο κέντρο της Λευκωσίας και την αντισυγκέντρωση δημοκρατικών πολιτών στη διασταύρωση του Αστυνομικού Τμήματος Λυκαβηττού.

• Είχαμε το 2013 την απειλή του ΕΛΑΜ να «καθαρίσει» την παλιά Λευκωσία από τους μετανάστες και την αντισυγκέντρωση εκατοντάδων αντιφασιστών στην Πλατεία Φανερωμένων.

• Είχαμε φέτος την καταδίκη του εθνικιστή δικηγόρου Παναγιώτη Κλεοβούλου ως ενорχοστρωτή της φασιστικής επίθεσης σε εκδήλωση υπέρ της διζωνικής/δικονικής μορσπονδίας τον Μάιο του 2017, για την οποία κάποια άτομα από τον αντιφασιστικό χώρο τώλμησαν να καταθέσουν επώνυμα στις Αρχές.

Οι δημοκρατικοί πολίτες λοιπόν κάνουν ενδεχομένως περισσότερα

από όσα τους αναλογούν για την ανατροπή αυτής της πορείας προς το απόλυτο σκοτάδι. Μια πορεία για την οποία το κράτος ελάχιστα πράττει, ενδεχομένως νιώθοντας άνετα ότι μπορεί να χρησιμοποιεί τον φασισμό ως το μακρύ του χέρι.

Η αδράνεια της αστυνομίας σε Χλώρακα και Λεμεσό δεν μπορεί να εξηγηθεί διαφορετικά, ειδικά αν τεθεί σε αντιπαραβολή με το ανελέητο ζύλο σε όσους/ες διαδήλωναν ειρηνικά στις 13 Φεβρουαρίου του 2021 με το Ως Δαμέ. Και η απροθυμία της Πολιτείας να ψελλίσει τη λέξη «ρατσισμός» ή «ακροδεξιά» (*εξού και ο τίτλος του άρθρου, αναφορά σε μια από τις πιο πετυχημένες διαφήμισεις της δεκαετίας του '90 για πάνες ακράτειας) δείχνει είτε ότι το πρόβλημα δεν γίνεται αντιληπτό, είτε ότι «Βολεύει» την εξουσία. Όση «ντροπή» κι αν νιώθει ο πρόεδρος...

Ένα Προεδρικό μετατρέπεται σε reality

Αναντικατάστατος επίτροπος

Σε εκκρεμότητα βρίσκεται πέραν των δύο μηνών η θέση του χρηματοοικονομικού επιτρόπου. Η θητεία του Παύλου Ιωάννου ολοκληρώθηκε στις 30 Ιουνίου και έκτοτε κανείς δεν τον έχει διαδεχθεί. Υπενθυμίζεται ότι το εν λόγω γραφείο είναι ακέφαλο τη στιγμή που η Βουλή προτίθεται να αυξήσει αρκετά τον ρόλο του χρηματοοικονομικού επιτρόπου. Όπως μαθαίνει η στήλη, ο Παύλος Ιωάννου δεν είναι μόνο εκλεκτός του προέδρου αλλά και όλων των κομμάτων. Πώς για παράδειγμα είναι η Χριστίνα Γιαννάκη για τους βουλευτές στον τομέα της υγείας; Έτσι και ο Παύλος Ιωάννου για τα χρηματοοικονομικά. Έχει –εδώ και καιρό– δημιουργηθεί μία άτυπη συνεννόηση των κομμάτων με τον κ. Ιωάννου, ο οποίος πολύ βολικά τους βοηθά για ζητήματα που αφορούν ψηφοφόρους τους ή πολίτες που απευθύνονται στα κόμματα για τα οικονομικά τους. Αυτή την αγαστή συνεργασία θέλουν να την συνεχίσουν και προφανώς μόνο τον κύριο Ιωάννου θεωρούν ως τον ιδανικό σύμμαχό τους. Το ίδιο ισχύει βεβαίως και για τον Νίκο Χριστοδουλίδη, ο οποίος προσπαθεί εδώ και δύο μήνες να βρει παραθυράκια για να τον διορίσει. Υπενθυμίζεται ότι βάσει και των προνοιών, ο χρηματοοικονομικός επίτροπος είναι δύο θητειών και γι’ αυτό τον λόγο δεν θα έπρεπε να επαναδιοριστεί. Έχουν ωστόσο βρει τα κατάλληλα παραθυράκια του νόμου με αποτέλεσμα ο κ. Ιωάννου να αποστείλει το βιογραφικό του προς αξιολόγηση τη στιγμή που άνοιξε η εν λόγω θέση. Σύμφωνα με τις πληροφορίες, ο ίδιος είναι πρώτος στη βαθμολογία, διερωντάται όμως κανείς, δεν υπάρχουν άλλοι άξιοι και ικανοί να αναλάβουν την εν λόγω θέση εκτός του κ. Ιωάννου; Από πότε έγινε αναντικατάστατος και για ποιο λόγο;

● ● ● ●

Φύλακες στη Λάρα

Δεν μπαίνουν κρεβατάκια και ομπρέλες στην παραλία της Λάρας, φαίνεται να ξεκαθάρισε επίσημα και ανεπίσημα ο υπουργός Γεωργίας Πέτρος Ξενοφώντος στον κοινοτάρχη Ίνειας Γιάνγκο Τσίβικο. Υπενθυμίζεται ότι τις προηγούμενες μέρες ανακοινώθηκαν τα αντισταθμιστικά μέτρα για τις κοινότητες του Ακάμα. Μεταξύ άλλων αποφασίστηκε να παραχωρηθεί στην Ίνεια ποσοστό του οικονομικού οφέλους από το αναψυκτήριο στον νότιο κόλπο της Λάρας, αξιοποίηση θαλασσινού αλατιού και αξιοποίηση των βράχων για σκοπούς αναρρίκησης. Η Ίνεια επιμένει για ομπρέλες και κρεβατάκια και έχει μάλιστα προμηθευτεί τον σχετικό εξοπλισμό, όπως δήλωσε πρόσφατα ο πρόεδρος του Κοινοτικού Συμβουλίου της κοινότητας. Πάντως, όπως πληροφορείται η στήλη, το αρμόδιο υπουργείο ετοιμάζεται να τοποθετήσει φύλακες στην περιοχή, οι οποίοι θα επιτηρούν τον κόλπο της Λάρας και θα ελέγχουν ουσιαστικά αν κάποιος πάει στην παραλία για να

Μετά το κτύπημα στο γραφείο και τους υψηλούς τόνους του προέδρου προς το Υπουργικό του, στήθηκε νέα παράσταση στο Γυμνάσιο της Ακρόπολης.

τοποθετήσει ομπρέλα ή ξαπλώστρα. Η διαδικασία να προσλήψουν αναμένεται ότι θα ξεκινήσει το επόμενο διάστημα.

● ● ● ●

Ο ρόλος των τέως

Δεν ήταν λίγες οι φορές που οι τέως αρχηγοί και του κράτους και των κομμάτων, έφεραν σε δύσκολη θέση τους διάδοχούς τους. Το είδαμε πολλές φορές στην περίπτωση του Δημήτρη Χριστόφια, όταν με δηλώσεις του ή με παρεμβάσεις του έδειχνε πως αποτελεί τον ελέφαντα στο δωμάτιο της Εξέκρια Παπαϊωάννου. Σε τέτοιο σημείο που πολλοί διευρτωνόταν αν ο Άντρος Κυπριανού είναι ο πραγματικός ηγέτης του ΑΚΕΛ ή ο Δημήτρης Χριστόφιας ο σκιάδης. Τη σκυτάλη σε όλο αυτό πήρε ο Άντρος Κυπριανού που μέσω της συνέντευξής του στην «Κ» και των παραδοχών του προκάλεσε μίνι εγκαταστάσεις στον Στέφανο Στεφάνου. Τα εγκαταστάσεις επεκτάθηκαν στην Πινδάρου την Κυριακή που πέρασε με τη συνέντευξη του Νίκου Αναστασιάδη στον «Φιλελεύθερο», που μας ενημέρωσε πως θα αναλάβει πρωτοβουλία διάσωσης του Συνταγμού, αφότου με τις κινήσεις του συνέβαλε καταλυτικά για να το διασπάσει. Τοποθετήσεις οι οποίες καταδεικνύουν εκτός από

την έλλειψη επαφής με την πραγματικότητα, πως δεν θα αφήσουν την Αννίτα Δημητρίου να ηγηθεί επαρκώς και να δώσει τη δική της σφραγίδα στο κόμμα. Αποστομωτική ήταν για πρώτη φορά η απάντηση της Αννίτας Δημητρίου, η οποία ξεκαθάρισε πως η νέα ηγεσία ξέρει πως να συνεχίσει.

● ● ● ●

Χωρίς ρόλο οι υπουργοί

Πάντως, η στήλη μίλησε με πρώην υπουργούς και πρωτοκλασάτα στελέχη και υπογράμμισαν πως ακόμα δεν γνωρίζουν τι προτίθεται να κάνει η νέα ηγεσία. Πώς δηλαδή θα επουλώσει τις πληγές και πώς θα βρει τη δική της πολιτική ταυτότητα. Ακόμα και η πρόθεση για αξιοποίηση των τέως υπουργών φαίνεται να έμεινε στη μέση. Ίσως γιατί πολλοί από αυτούς δυσφόρησαν και θεωρήσαν πως αποτελούσαν μέρος της επικοινωνιακής πολιτικής της νέας προέδρου, είτε γιατί πράγματι έτσι ήταν. Πάντως, ούτε group στο WhatsApp έκαναν τελικά για να ενημερώνονται τέως και νέα ηγεσία, ούτε βεβαίως και προσκλήθηκαν ξανά να εκφράσουν άποψη για κάτι.

● ● ● ●

Πετρίδης ο ακαδημαϊκός

Μπορεί η Αννίτα Δημητρίου να μην αξιοποίησε τελικά τους υπουργούς –για να είμαστε δίκαιοι οι πλειστοί δεν ήθελαν ρόλο– όμως ο τέως υπουργός Οικονομικών Κωνσταντίνος Πετρίδης ετοιμάζεται για νέα βήματα. Θα διδάσκει στο Πανεπιστήμιο Κύπρου και στο Τμήμα Οικονομικών, μάθημα με τίτλο «Θέματα Κυπριακής Οικονομίας» το οποίο και θα είναι περιορισμένης επιλογής. Σύμφωνα με το syllabus που έχει στην κατοχή της η στήλη, ο κ. Πετρίδης θα δώσει έμφαση στους κύριους σταθμούς της κυπριακής οικονομίας, από την οθωμανική περίοδο μέχρι σήμερα. Θα εξηγηθεί η μετάβαση από το φεουδαρχικό σύστημα, την αποικιοκρατία και τις οικονομικές παραμέτρους που καθόρισαν την πορεία της οικονομίας τότε, την περίοδο της εισβολής και το οικονομικό της κόστος, όμως σημαντικό μέρος του μαθήματος θα αποτελέσει η ευρωπαϊκή πορεία της Κύπρου, με παραδείγματα από την εμπειρία του πρώτα ως τεχνοκράτης και στη συνέχεια ως πολιτικός. Ενδιαφέρον θα είναι αν θα δώσει έμφαση και στην εποχή του κουρέματος, φωτίζοντας έτσι κάποιες πτυχές που είναι ακόμη σκοτεινές.

● ● ● ●

Ευρωψηφοδέλτιο η ΔΗΠΑ

Αυτόνομη κάθοδο στις ευρωεκλογές προκρίνει η ΔΗΠΑ, θεωρώντας απομακρυσμένο το σενάριο για συνεργασία με κόμματα που στήριξαν την υποψηφιότητα Νίκου Χριστοδουλίδη. Σε πρόσφατη συζήτηση του θέματος στην ηγετική πυραμίδα επισημάνθηκε ότι η ΔΗΠΑ μπορεί να εκλέξει ευρωβουλευτή, και σε αυτή την προσπάθεια έχει στο πλευρό της τη Συμμαχία Φιλελεύθερων και Δημοκρατών για την Ευρώπη (ALDE) –την ευρωπαϊκή πολιτική ομάδα στην οποία συμμετέχει. Μάλιστα, τα θέματα που σχετίζονται με τις ευρωεκλογές θα συζητήσει ο Μάριος Καρογιάν αρχές Νοεμβρίου με την ηγεσία της Συμμαχίας που θα βρεθεί στην Κύπρο. Η αντιπροσωπεία πέρα από τις επαφές με τη ΔΗΠΑ αναμένεται να έχει συναντήσεις και με τις ηγεσίες ΔΗΚΟ και ΕΔΕΚ, σε μία προσπάθεια συνεργασιών ενόψει δημοτικών εκλογών.

Γράφει **Ο ΙΑΝΟΣ**

ΑΥΘΟΡΜΗΤΩΣ / Γράφει ο ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗΣ

Και ξέρουμε... και δεν κάνουμε τίποτα

Το βίντεο με πρωταγωνιστή τον πρόεδρο της Δημοκρατίας Νίκο Χριστοδουλίδη έκανε αίσθηση εντός της αίσθησας που συνεδριάζει το Υπουργικό Συμβούλιο, κατά τη συνεδρίασή του, μετά τα έκτροπα της Λεμεσού. Ο πρόεδρος φαίνεται να είναι πάρα πολύ θυμωμένος με όσα συνέβησαν και είναι και λογικό. Στο βίντεο ακούγεται να λέει «Αντρέπουμαι, τζαι εν έχει να κάμει τίποτε με το μεταναστευτικό, δεν είναι το μεταναστευτικό το πρόβλημα. Ξέρουμε πολλά καλά ποιοι εμπλέκονται σε τούτα τα πράματα. Δεν μπορούμε να προστατεύσουμε τους πολίτες μας, δεν μπορούμε να προστατεύσουμε τους τουρίστες που έρχονται σε τούτην την χώρα». Είναι εξοργισμένος..., αλλά η δική μου απορία είναι αν δεν είναι η κακή διαχείριση του μεταναστευτικού το πρόβλημα, ποιο είναι; Επίσης αφού ξέρουμε ποιοι είναι γιατί δεν τους πιάνουμε; Γιατί ο αρχηγός της Αστυνομίας είναι ακόμα στο απυρόβλητο; Μάλιστα, παραδέχθηκε και ολιγωρία. Ή ξέρουμε ή δεν ξέρουμε...

Ουούρα, Ουούρα!

Ένα δεύτερο βίντεο, που έκανε εντύπωση, για το οποίο φυσικά ο πρόεδρος της Δημοκρατίας δεν έχει ευθύνη, είναι αυτό από το Γυμνάσιο της Ακρόπολης όπου ένας καθηγητής ανέλαβε να οργανώσει τους μαθητές για να χειροκροτήσουν τον κ. Χριστοδουλίδη, ωσάν να οργανώνουν οπαδούς ποδοσφαιρικής ομάδας να χειροκροτήσουν τους παίκτες κατά την είσοδό τους στο γήπεδο ή ως παρουσιαστής βραδινής ψυχαγωγικής εκπομπής που καλωσορίζει τη φίρμα τραγουδιστή/τρια. Ο καθηγητής στο μικρόφωνο ακούγεται

Ο κ. Ευθύμιος Δίπλαρος μπορεί να μεταπηδήσει από όροφο σε όροφο και από σκάμνο σε παραθρόνιο, ελπίζοντας κάποια στιγμή να καθίσει στον θρόνο!

να λέει «Ένα θερμό χειροκρότημα στον πρόεδρο της Κυπριακής Δημοκρατίας...» και μετά από λίγο «Δυνατά...». Τελικά ο μακαριστός Χρυσόστομος Β΄ είχε δικιο όταν είχε χαρακτηρίσει τον κ. Χριστοδουλίδη ως νέο Μακάριο. Φαντάζεστε να ξεκινούσε ο πρόεδρος να μιλάει στη μαθητώρα νεολογία «Είναι ο Νίκος που σας ομιλεί!». Μετά απορούμε από πού πηγάζει ο φανατισμός και η προσκόλληση στα πρόσωπα. Πάντως, για την υπουργό Παιδείας δεν επεφύλαξε την ίδια υποδοχή!

Άλλα λόγια θκιε παπά

Δεν έχουμε στελέχη στον ΔΗΣΥ που εκφράζονται ρατσιστικά είπε η Φωτεινή Τσιρίδου, στη Διασπορά Ειδήσεων της Οριάνας Παπαντωνίου, στον ΣΠΟΡ FM, έχουν επίπεδο στον ΔΗΣΥ, τώρα αυτά που λέει ο κ. Πελεκάνος είναι άλλου παπά Ευαγγέλιο, αυτό το λέω εγώ, δεν το είπε εκείνη... Και τώρα που είπα για παπά και Ευαγγέλιο, στη Μητρόπολη Πάφου εξέδόθη εγκύκλιος κατά της σεξουαλικής διαπαιδαγώγησης. «Σοβαρές

περιπτώσεις γονιών παιδιών τα οποία έκαναν κατά την παρελθούσα σχολική χρονιά το μάθημα και υποστηρίζεται ότι τα όσα ειπώθηκαν από τους διδάξαντες είναι ανήκουστα, επαίσχυντα, έφεραν τα παιδιά τους σε πολύ δύσκολη θέση και δυσφορία, αλλά και κατανόησαν οι γονείς αυτοί πού τελικά σκοπεύει η τέτοιου είδους διαπαιδαγώγηση», αυτά αναφέρονται στην εγκύκλιο, αυτά και άλλα... Έχω μεγάλη απορία να μάθω τι ακριβώς είπαν αυτοί οι διαβολοδόσκαλοι, όχι τί-

ποτε άλλο, αλλά γιατί θέλω τα δικά μου τέλη της ζωής να είναι ανώδυνα, ανεπαίσχυντα και ειρηνικά.

Ουαί υμίν

«Εμείς εκτιμούμε, αγαπητή Κάτια, ότι ο Αβέρωφ Νεοφύτου και θέλω να το σημειώσετε, τώρα να το σημειώσετε, ότι θα είναι πρώτος στην πρώτη Κυριακή...» τάδε έφη ο σημερινός αναπληρωτής πρόεδρος του ΔΗΣΥ Ευθύμιος Δίπλαρος στην Κάτια Σάββα στις 22 Οκτωβρίου 2022. Στο βίντεο που έχει αναρτήσει ο κ. Δίπλαρος στο κανάλι του στο YouTube γράφει: «Στην κάλη γραφονται τα αληθινά αποτελέσματα.. τα ίδια αποτελέσματα στις δημοσκοπήσεις σας και στις προεδρικές του 2008, τα ίδια και στις βουλευτικές εκλογές του 2021 ακόμη και στα exit polls. Αποτελέσματα που καμιά σχέση δεν έχουν με τις δικές μας ΕΣΩΤΕΡΙΚΕΣ μετρήσεις. Σας χρωστάμε άλλη μια απάντηση στις 5 Φεβρουαρίου. Στην κάλη.. (τενέκκα να θυμάστε έτσι);». Σήμερα, στη συνέντευξη του στη συνάδελφο Οριάντα Παπαντωνίου (σελ. 7) εν είδει εξομολόγησης λέει: «Θα είμαι απολύτως ειλικρινής μαζί σας και με τους αναγνώστες σας. Εκ του αποτελέσματος των προεδρικών εκλογών φάνηκε ότι είχαμε χάσει τις εκλογές πριν πάμε στην κάλη. Και αυτό, που ήταν ένα από τα μεγάλα μας λάθη, το γνώριζαν λίγοι. Όσοι είχαν πρόσβαση σε σχετικές δημοσκοπήσεις που γίνονταν εκείνη την εποχή». Άρα είτε ο κ. Δίπλαρος δεν είχε καμία μα καμία γνώση των εσωτερικών μετρήσεων και απλώς έγγραφε και έλεγε φληναφήματα, είτε ήξερε και αγωνιζόταν, μέχρι τελευταίας ρανίδας του αίματός του... και τώρα βγήκε να πει τα σύκα... Ουαί υμίν!

Καιρός για ερωτήματα

Της **ΕΛΕΝΗΣ ΞΕΝΟΥ**

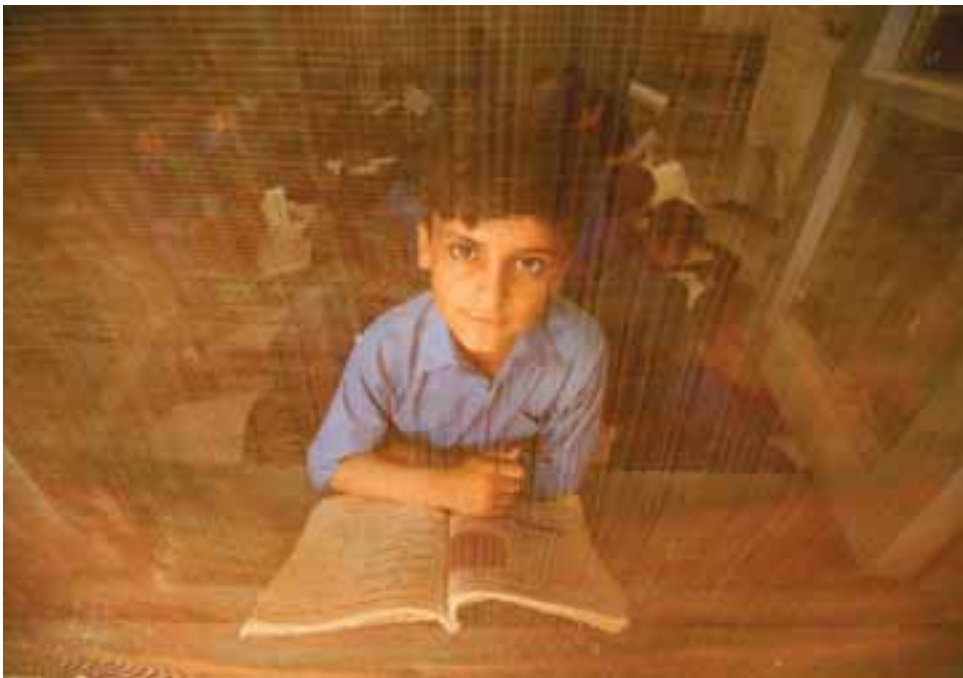
Ακόμη δεν μπορώ να κλείσω μάτι τη νύκτα, μου λέει ο Α. στο τηλέφωνο. Ο Α. είναι φίλος μου, βρέθηκε στα γεγονότα της Λεμεσού, ήταν με το ποδήλατό του στον Μόλο, δίπλα του μια ομάδα μασκοφόρων άρκισε να χτυπάει έναν νεαρό αλλοδαπό, ούτε είκοσι χρονών δεν θα ήταν ο ξένος, ο άνθρωπος ούρλιαζε, οι μασκοφόροι κρατούσαν ρόπαλα και σιδερολοστούς, και τον χτυπούσαν αλύππτα, ο Α. προσπάθησε απενανωμένα να τον βοηθήσει, οι μασκοφόροι τον απείλησαν πως αν δεν ξεκουμπιστεί θα ήταν ο επόμενος. Έφυγε τρέχοντας να βρει την Αστυνομία που στεκόταν πιο πέρα αδρανής, ανίκανη να προλάβει τα γεγονότα, τους είπε τι συνέβαινε, δεν κουνήθηκαν από τη θέση τους, κανένας δεν κουνήθηκε από τη θέση του. Ο Α. μου λέει πως ακούει ακόμα τα ουρλιαχτά του ανθρώπου μέσα στ’ αφτιά του και δεν μπορεί να κοιμηθεί, μου λέει επίσης πως φοβάται να βγει από το σπίτι του, πως αισθάνεται ότι ζούμε σε ένα κράτος ακυβέρνητο, πως τα ρατσιστικά περιστατικά είναι καθημερινά, μικρά στην αρχή που γίνονται όμως μεγάλα και αποκτούν φωνή ουρλιαχτού.

Τι μας συμβαίνει λοιπόν; Και πώς είναι δυνατό να μας συμβαίνει αυτό που μας συμβαίνει; Δεν είμαστε μια μεγάλη χώρα όπου το χάος είναι πιο εύκολο να παρεισφρήσει. Είμαστε ένα μικρό νησί όπου η ανθρωπιά θα έπρεπε να είναι το κύριο χαρακτηριστικό μας, να νοιάζόμαστε για τον άνθρωπο και τα ουρλιαχτά του πάνω και πρώτα απ’ όλα. Τι μας συμβαίνει; Το ερώτημα είναι πιο βαθύ και πολύπλοκο από ότι οι οποίες οργισμένες αναρτήσεις στα σόσιαλ ή οι άνευ ουσίας –ως επί το πλείστον– τοποθετήσεις πολιτικών και «αρμοδίων». Και αν πραγματικά αντιλαμβανόμαστε την πολυπλοκότητά του, τότε θα ήταν πιο χρήσιμο – και τίμιο– να μην εγκλωβίσουμε τη σκέψη μας στη βεβαιότητα ότι γνωρίζουμε ή αναγνωρίζουμε τις απαντήσεις.

Οφείλουμε να απλώσουμε τη σκέψη μας πέρα από την πρώτη –ίσως και δεύτερη– ανάνγωση των γεγονότων και να θέσουμε ένα σωρό ερωτήματα πρωτίστως στους εαυτούς μας. Γιατί χάνουμε την ανθρωπιά μας τόσο αβίαστα; Γιατί κάποιες ανθρώπινες ζωές «κρίνονται» υποδεέστερες; Γιατί αναδύεται ο κυνισμός και η μισανθρωπία και ένας αμοιβαίος χωρίς προηγούμενο; Γιατί ψάχνουμε ευθύνες μόνο έξω από τους εαυτούς μας; Γιατί δεν αναζητούμε τη μεγάλη εικόνα και αντιμετωπίζουμε τα γεγονότα κομματιαστά; Γιατί πολιτικοί αρχηγοί και πρόεδροι παραμένουν δημοφιλείς, ενώ δεν διαθέτουν την πολιτική τόλημ να διαχωρίσουν τη θέση τους από δηλώσεις όπως εκείνες του κ. Πελεκάνου («παραμύθι περί ενσωμάτωσης») ή του κ. Σιζόπουλου («να διασφαλιστούν τα ανθρώπινα δικαιώματα όσον δικαιούνται») ή του οποίου άλλοι πολιτικοί ή ιερωμένου βάζει λάδι στη φωτιά; Γιατί ανεχόμαστε τόσο σοβαρά θέματα όπως είναι η απώλεια της ανθρωπιάς, η μισαλλοδοξία και ο θυμός να εργαλειοποιούνται από κόμματα –και δη κόμματα με επλεκτικές εναισθησίες– για δικές τους σκοπιμότητες; Γιατί δεν διερωτόμαστε τι και ποιος συντέινει στη μισαλλοδοξία και στον θυμό, συστατικά με τα οποία φτναιώνει η ανθρώπινη ζωή; Γιατί ακόμα δεν τιμωρήθηκε κανείς πολιτικά υπεύθυνος για τα γεγονότα;

Γιατί ακόμα δεν απαγορεύτηκε να κυκλοφορούν μασκοφόροι στις εκδηλώσεις διαμαρτυρίας; Γιατί θεωρείται θεμιτό να κυκλοφορεί σε βίντεο το Προεδρικό τον «θυμό» του προέδρου; Γιατί επικροτούμε καθημερινά την εικόνα αντί την ουσία, επιτρέποντας στους κυβερνώντες και μν να εξαντλούν την φαιά ουσία τους στο φαίνεσθαι; Γιατί ψάχνουμε άλλοθι στα διάφορα «ναι μεν αλλά», όταν ακόμα ακούγεται το ουρλιαχτό του ανθρώπου; Ασ διερωτηθούμε λοιπόν μήπως και σταματήσουμε επιτέλους να ερμηνεύουμε τα γεγονότα κομματιαστά. Ή όπως αλλιώς το λέει η συγγραφέας Όλγα Τοκαρτσούκ: «Το να βλέπεις τα πάντα σημαίνει μια εντελώς διαφορετική ευθύνη για τον κόσμο, γιατί γίνεται φανερό ότι κάθε χειρονομία εδώ συνδέεται με μια χειρονομία εκεί , ότι μια απόφαση που λαμβάνεται σε ένα μέρος του κόσμου θα έχει συνέπειες σε κάποιο άλλο μέρος του, και ότι η διαχειριστική μεταβή του δικού μου και του δικού σου καθίσταται σταδιακά αμφισβητήσιμη».

elenixenou11@gmail.com

ΕΡ. BELVAL/ARAB

Αγόρι από το Πεσαβάρ του Πακιστάν ποζάρει, ενώ παρακολουθεί μάθημα κατά τη διάρκεια της Διεθνούς Ημέρας Αλφαριθμητισμού, που γιορτάζεται κάθε χρόνο στις 8 Σεπτεμβρίου.

Τα δεκανίκια

Της **ΜΑΡΙΝΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ**

Το προκλήτικό όσων ακολούθησαν των φασιστικών επεισοδίων σε Χλώρακα και Λεμεσό δεν ήταν μόνο η απουσία πλάνου διαχείρισης αυτής της μεγάλης κρίσης. Ίσως ούτε ότι μέρος του πολιτικού συστήματος θεωρεί πως απευθύνεται σε πρόσωπα χωρίς μνήμη και χωρίς αντίληψη. Είναι κυρίως η ευκολία με την οποία επιχείρησαν να αποείσουν από πάνω τους την ευθύνη που τους αναλογεί. Που ενώ κάποιιο από αυτούς τάιζαν το τέρας του ρατσισμού και με τις δηλώσεις τους φρόντισαν να τον θεσμοθετήσουν στη συνειδηση της κοινωνίας, σήμερα δηλώνουν έκπληκτοι.

Θύμωσε και χτύπησε το χέρι του στο τραπέζι ο πρόεδρος της Δημοκρατίας την επομένη των ακροτήτων στη Λεμεσό. Όμως η κοινωνία δεν τον έχει εκλέξει για να εκφράζει την ντροπή του και να θυμώνει δημοσίως στα μέλη του Υπουργικού του Συμβουλίου. Ένας πρόεδρος εκλέγεται για να κυβερνήσει, να διαχειριστεί και να αποτρέψει μεγάλες κρίσεις. Αν σε αυτή την πορεία τα μέλη του Υπουργικού του Συμβουλίου αποδεικνύονται βαρίδια, τα παύει χωρίς να προηγείται αυτή η ακρείαστη παράσταση –αλήθεια σήμερα ποιος σέβεται τον αρχηγό της Αστυνομίας ή την αρμόδια υπουργή μετά από τέτοιο δημόσιο κατ’αδίασμα; Κυρίως, όμως, μία κυβέρνηση δίνει μέσω πολιτικών προτάσεων λύσεις. Δεν εμπεδώνει την ακυβερνησία. Μας είπε για παράδειγμα ο πρόεδρος πως ξέρουν πολύ καλά ποιοι εμπλέκονται στα επεισόδια. Αν ο πρόεδρος ξέρει ποιοι είναι, θα έπρεπε εκ των προτέρων να τους αντιμετωπίσει, όμως την ίδια ώρα έχει την ευθύνη να τους κατονομάσει. Η πολιτική όμως δεν είναι καταγραφή γεγονότων, ούτε απλή επικοινωνία. Δεν είναι η εκ των υστέρων αντίληψη του προβλήματος, η έκπληξη για την τροπή των γεγονότων. Κυρίως όμως δεν θα έπρεπε να διακατέχεται από τέτοια υποκρισία.

Τον δρόμο της υποκρισίας επέλεξε δυστυχώς η Αννίτα Δημητρίου. Η θεωρία των άκρων που παρουσίασε βολικά προχτές είναι η πιο εύκολη μέθοδος για την απόσχιση ευθυνών, αλλά κυρίως αποτελεί το καλύτερο πλυντήριο για την Ακροδεξιά και το ΕΛΑΜ. Ένας σοβαρός πολιτικός κατονομάζει το πρόβλημα. Είτε λοιπόν η κα Δημητρίου δεν ζει στην Κύπρο τα τελευταία χρόνια, είτε η δήλωσή της ήταν καθαρά εκ του πονηρού για να αποφυγει την ευθύνη που αναλογεί και στο κόμμα της και

προσωπικά στην ίδια. Γιατί είναι ο Συναγεμρός που κυβερνούσε τα τελευταία δέκα χρόνια. Αυτός όφειλε να διαχειριστεί επαρκώς το μεταναστευτικό και δεν τα κατάφερε. Για να καλύψει την ανεπάρκειά του επέλεξε να κατασκευάσει εχθρό με ψέματα και δηλητήριο. Ο Νίκος Νουρής είναι ίσως το πιο χαρακτηριστικό παράδειγμα του πώς το ρατσιστικό παραλήρημα θεσμοθετείται και πώς ο φόβος για το «ξένο» εμπεδώνεται.

Όμως ο Νίκος Νουρής δεν έδρασε μόνος. Από τον Νίκο Σύκα που δήλωνε ρατσιστής, στον Μάριο Πελεκάνο που ζητούσε «απελάσεις τώρα», μέχρι και τον Αβέρωφ Νεοφύτου που υποσχόταν ανέγερση φράχτη για να εκλεγεί. Ο ΔΗΣΥ, που σήμερα δεν βλέπει, δεν ακούει δεν καταλαβαίνει. Έχουν χτίσει πολλοί καριέρα με όχημα την Ακροδεξιά, περιλαμβανομένης της προέδρου του ΔΗΣΥ. Γιατί όταν τον Ιούνιο του 2021 η Αννίτα Δημητρίου πανηγύριζε την εκλογή της στην προεδρία της Βουλής ευχαριστώντας το ΕΛΑΜ για την ψήφο εμπιστοσύνης, αγνοούσε βολικά πως σε αυτή τη θητεία θα κανονικοποιείτο η Ακροδεξιά. Κυρίως όμως αγνοούσε τον κίνδυνο, όταν τους παραχωρούσε ως αντάλλαγμα το πιο δυνατό όπλο: να διασπείρουν θεσμοθετημένα, μέσω της περιβόητης ad hoc επιτροπής, τα ψέματά τους και το μίσος τους για τον «άλλον».

Και αν η πρόεδρος της Βουλής δεν ήθελε να αποτρέψει τη δημιουργία της, θα μπορούσε να τη διαχειριστεί στη συνέχεια. Αυτό θα έπρεπε να σκεφτεί η κα Δημητρίου. Αν όχι για να σταματήσει το δηλητήριο που διέχυε στην κοινωνία, τουλάχιστον για να προστατεύσει τον θεσμό που ηγείται και να αποφυγει τη θεσμική εκτροπή.

Η Ακροδεξιά υπήρξε βολική για όλους αυτούς. Η Ακροδεξιά τούς βοήθησε να αποείσουν τις ευθύνες τους για την ανεπάρκειά τους. Η Ακροδεξιά τούς βόλεψε για να παρουσιάσουν ως ριζα του κακού το διαφορετικό και όχι τη δική τους ανικανότητα. Για την Ακροδεξιά λοιπόν υπάρχουν οι ηθικοί αυτουργοί, υπάρχουν όμως και οι πολιτικοί-δεκανίκια που βολικά έχτισαν την καριέρα τους, τρέφοντάς τους διά της πлагίας. Το δυστύχημα είναι πλέον για μας. Μία χώρα βορά στα χέρια λαϊκιστών. Λαϊκιστών που τρέφουν τον ρατσισμό για το πολιτικό τους όφελος και στη συνέχεια κάνουν πως κλαίνε επί ερειπίων.

economidoum@kathimerini.com.cy

Το καζάνι της υγείας

Του **ΣΤΑΥΡΟΥ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ**

Καζάνι που βράζει είναι ο τομέας της υγείας. Ενίοτε, δε, ένα καζάνι που βράζει και κύνεται. Το θλιβερό είναι όταν αυτό συμβαίνει στη Βουλή, όπως τη βδομάδα που πέρασε, με αυτουργούς τους «συνθήεις υπόπτιους». Βουλεύετες που αποκαλούμε συνήθως «ιδιοσυγκρασιακούς» (όπως π.χ. ο Κουλιός), ενώ στην πραγματικότητα έχουν ξεπεράσει προ πολλού τα όρια της γραφικότητας. Το πράγμα σοβαρεύει, όταν στο σόου λαϊκισμού πρωταγωνιστεί ο αναπληρωτής πρόεδρος του Δημοκρατικού Συναγεμριού, ο πληθωρικός (για να το θέσω όσο πιο κομψά γίνεται) Ευθύμιος Δίπλωρος, ο οποίος, ως πρόεδρος της Κοινοβουλευτικής Επιτροπής Υγείας, συμπεριφέρθηκε για ακόμη μία φορά με αβήη τρόπο τόσο στους εκπροσώπους των Οργανωμένων Ασθενών όσο και του Οργανισμού Ασφάλισης Υγείας. Ήταν δε τόσο απαράδεκτες οι συμπεριφορές στην Επιτροπή, ώστε να προκαλέσουν το ξέσπασμα του προέδρου του Δ.Σ. του ΟΑΥ. «Απαξιώνετε συνεχώς τον Οργανισμό. Λες και είμαστε ανίκανοι. Εδώ και μια ώρα κάθομαι και σας ακούω να μας παρουσιάζετε ότι πάνω-κάτω είμαστε ανίκανοι κι ότι θα θέσουμε σε κίνδυνο ανθρώπινες ζωές» είπε ο Σταύρος Μιχαήλ, συμπληρώνοντας ότι, αν αυτή είναι η άποψη της Βουλής τότε δεν μένει άλλη επιλογή από την παραίτηση του ιδίου και των 13 μελών του διοικητικού συμβουλίου. Όσο για την απαξιωτική συμπεριφορά των «ιδιοσυγκρασιακών» βουλευτών προς τους διευθυντές του ΟΑΥ, υπέδειξε το αυτονόητο: «Αυτοί οι άνθρωποι έχουν ξεφυτκήσει για το ΓεΣΥ και τους αξίζει μεγαλύτερους σεβασμούς».

Δεν περιμένω πολιτικά πρόσωπα όπως ο Κουλιός (ο οποίος δεν μπορεί ακόμα να καταλάβει τη διαφορά ανάμεσα στον ΟΑΥ και τον ΟΚΥπΥ!) ή ο Δίπλωρος (ο οποίος αναρωτήθηκε ποιος θα ζηπνάνει η ώρα 2 ην νύχτα για να χειριστεί τα περιστατικά ασθενών που πρέπει να μεταβούν στο εξωτερικό!) μπορούν να αντιληφθούν τη δυσφορία που προκαλεί η συμπεριφορά τους στην κοινή γνώμη. Αν όμως εκείνοι έμαθαν να πλατσοσυρίζουν στα λαοπόνερα της πολιτικής, είναι υποχρέωση των πολιτικών τους αρχηγών να τους μαζέψουν. Ο Νικόλας Παπαδόπουλος είναι καιρός να καταλάβει επιτέλους ότι ο Κουλιός εκθέτει το κόμμα που τον εξέλεξε. Η γραφικότητά του δεν έχει πα ούτε καν πλάκα. Είναι απλώς απαράδεκτος. Η δε Αννίτα Δημητρίου –και ως πρόεδρος της Βουλής– as υποδείξει στον εξωστρεφή Ευθύμη ότι η Βουλή δεν είναι καφενές. Τις μαγκίες να τις κρατήσει για τα εθνικόφρονα σωματεία απ’ όπου αντλεί ψήφους.

Για την ιστορία να πούμε ότι το θέμα που ξεχειλισε αυτή τη φορά το καζάνι, η υπηρεσία αποστολής ασθενών στο εξωτερικό, θα ενταχθεί με τη συμφωνία γνώμη όλων στο ΓεΣΥ. Το θέμα είχε ανοίξει σε συνέντευξη του ο εκπρόσωπος της ΟΣΑΚ Μίλτος Μιλτιάδους, όταν για το πρώτο εξάμηνο του 2023 το υπουργείο Υγείας έστειλε στον ΟΑΥ λογαριασμό 12 εκατομμυρίων ευρώ. Η υπουργός Υγείας στη συνέχεια δεν μπόρεσε να λύσει την αποστήριξη τη μεταφορά της υπηρεσίας στο ΓεΣΥ έτσι όπως προνοεί η σχετική νομοθεσία. Έπειτα από τους ολοφωρμούς του γενικού ελεγκτή (για τον ΟΑΥ που κατασπαταλάει το δημόσιο χρήμα κ.λπ.) και τις παρεμβάσεις των διαχρονικά πολέμιων του ΓεΣΥ επιτέλους πρυτάνευσε η λογική: Ο πρόεδρος της Δημοκρατίας στήριξε την υπουργό του και η Πολιτεία κλήθηκε να εφαρμόσει τον νόμο. «Είναι άξιο απορίας που η Βουλή ζήτησε να ενημερωθεί για την απόφαση της κυβέρνησης να εφαρμόσει τον νόμο που η Βουλή ψήφισε» δήλωσε η Πόπη Κανάρη, γράφοντας έτσι τον επίλογο μιας ιλαροτραγωδίας με πρωταγωνιστές υπεύθυνα πρόσωπα του δημόσιου βίου, με θεσμικό μάλιστα βάρος.

Τα πράγματα είναι απλά: Ο ΟΑΥ διαχειρίζεται έναν προϋπολογισμό πέραν του ενάμισι δις. ευρώ για τη λειτουργία ενός εξαιρετικά σύνθετου Συστήματος Υγείας, οπότε είναι ο πλέον αρμόδιος για να χειριστεί και την υπηρεσία αποστολής ασθενών στο εξωτερικό. Όσο και αν δεν αρέσει σε κάποιους, το ΓεΣΥ ήρθε για να μείνει, κόντρα στον λαϊκισμό βουλευτών όπως ο Κουλιός και ο Δίπλωρος, τις εμμονές αξιωματούχων όπως ο Οδυσσεύς Μιχαηλίδης ή την προσωπική ατζέντα πολιτικών όπως ο Σιζόπουλος. Φωνές που μπορεί να θορυβούν, αλλά εντέλει απευθύνονται σε ένα μειονοτικό ακροατήριο.

stavros.christodoulou@gmail.com

Ο «ιδιοκτήτης» της έννοιας της ντροπής σε μια κυβέρνηση

Του **ΠΑΥΛΟΥ Κ. ΞΑΝΘΟΥΛΗ**

Οι πολίτες με την ψήφο τους εξέλεξαν τον περασμένο Φεβρουάριο τον Νίκο Χριστοδουλίδη πρόεδρο της Κυπριακής Δημοκρατίας και προφανώς τον εξέλεξαν

προσδοκώντας, μεταξύ άλλων, ότι θα ήταν σε θέση να παρουσιάσει ένα αξιόλογο κυβερνητικό σχήμα, το οποίο να ανταποκρίνεται στις απαιτήσεις ενός σύγχρονου κράτους. Ο πρόεδρος της Δημοκρατίας έχει κάνει τις επιλογές του, οι οποίες εκ του αποτελέσματος «μπαζουν», σε αρκετά υπουργεία/υφυπουργεία. Ο Χατζηγιάννης παραιτήθηκε από το υφυπουργείο Πολιτισμού –και καλά έκανε– επιδεικνύοντας αξιοπρεπή στάση, αλλά αρκετοί άλλοι έχουν μείνει κολλημένοι στις καρέκλες τους, παρά το γεγονός ότι δεν τις γεμίζουν.

Με βάση τα όσα διαδραματίστηκαν στη Χλώρακα και στη Λεμεσό, τις τελευταίες μέρες, η Άννα Κουκκίδη-Προκοπίου θα έπρεπε να είχε ήδη παραιτηθεί. Αναλαμβάνοντας την πολιτική ευθύνη και για την ανικανότητα της κυπριακής Αστυνο-

μίας να ενεργήσει προληπτικά, ή έστω να αναخαιτίσει όσα διαδραματίστηκαν, τα οποία έκαναν τον γύρο του κόσμου. Σε τέτοιο βαθμό, ώστε να αξιοποιούνται πλέον από την προπαγάνδα της Άγκυρας και του ψευδοκράτους.

Παρελθόν έπρεπε να ήταν και η υπουργός Υγείας Πόπη Κανάρη, η οποία θεώρησε ότι μπορούσε να πάρει τον νόμο στα χέρια της και να υποκαταστήσει την Αστυνομία, την Εισαγγελία, τον γενικό ελεγκτή και ενδεχομένως και άλλους και να προβεί η ίδια σε έρευνα για τη γνησιότητα των πτυχίων της γενικής της διευθύντριας.

Αν και το ζήτημα των πτυχίων θα έπρεπε να έχει διαλευκανθεί, η άνεση που αισθάνθηκε μια υπουργός, θεωρώντας ότι μπορεί να υπερβαίνει συνταγματικές διατάξεις, περιλαμβανομένης και της διακρισης των εξουσιών, ελέγχοντας, αποφασίζοντας και καταδικάζοντας οποιονδήποτε, είναι πολύ πιο τρομακτική για ένα κράτος από την όποια αμφισβήτηση της γνησιότητας πτυχίων.

Υπάρχουν πολλά άλλα, όπως το παρά-

δειγμα του υφυπουργού Καινοτομίας Φίλιππου Χατζηζαχαρία, που δεν έχει καμιά σχέση με το καρτοφυλάκιο που του ανατέθηκε. Ή του υφυπουργού Τουρισμού Κώστα Κουμή που είχε προσλάβει ως συνεργάτιδά του μια 19χρονη φοιτήτρια, με δράση στην προεκλογική εκστρατεία Χριστοδουλίδη. Την πρόσληψη είχε επικρίνει ως πρόδηλα καταχρηστική και παράνομη η Ελεγκτική Υπηρεσία.

Στο υπουργείο Γεωργίας, ο Πέτρος Ξενοφώντας είναι ανύπαρκτος στα ζητήματα ευημερίας των ζώων, καθώς εδώ και έξι μήνες δεν έχει κάνει το παραμικρό που να δημιουργεί έστω την εντύπωση ότι αυτή η κυβέρνηση προσπαθεί να εκπνήσει ένα αποτελεσματικό σχέδιο για τα αδέσποτα σκυλιά και γατιά. Αντίθετα, οι πρόνοιες περί ευθανασίας αδέσποτων σκύλων ως επίσης και η εξίσου απάνθρωπη προσέγγιση για θεσμοθέτηση της τοποθέτησης σκύλων σε κλουβιά, για όλη τους τη ζωή, είναι τουλάχιστον ενδεικτικές του «οράματος» της κυβέρνησης Χριστοδουλίδη. Ένα «όραμα» που αποτελεί τον με-

γαλύτερο εφιάλτη φιλοζωικών οργανώσεων και όσων από μας θεωρούμε τους εαυτούς μας φιλόζωους.

Η ευθύνη για τις πολιτικές συμπεριφορές υπουργών δεν μπορεί όμως να εξαντλείται στα πρόσωπα των υπουργών της κυβέρνησης. Άλλωστε, τον πήχη των προσδοκώμενων πολιτικών επιδόσεων των υπουργών, τον τοποθετεί ο πρόεδρος της Δημοκρατίας, στον οποίο ανήκει το κυβερνητικό πρόγραμμα και έχει και το συνταγματικό προνόμιο να το ελέγχει. Κι αν ο κ. Χριστοδουλίδης θεωρεί ότι με βάση τα όσα είδαμε στη Λεμεσό και στη Χλώρακα, ο πήχης στο υπουργείο Δικαιοσύνης και Δημόσιας Τάξης βρίσκεται στο επιθυμητό για τον ίδιο ύψος, τότε τα λόγια είναι περιττά. Και οι έννοιες χάνουν το νόημά τους. Περιλαμβανομένης και της έννοιας της «ντροπής», την οποία απέδωσε ο ίδιος ο πρόεδρος Χριστοδουλίδης, μιλώντας για τα γεγονότα της Λεμεσού και της Χλώρακας.

Η έννοια λοιπόν της «ντροπής», που επιστράτευσε ο κ. Χριστοδουλίδης, μπορεί

μεν να παραπέμπει στους χειρισμούς που έγιναν από την αρμόδια υπουργό, αλλά επιστρέφει στο πρόσωπο αυτού που την επέλεξε. Πόσω μάλλον όταν ο πρόεδρος της Δημοκρατίας δείχνει αναβλητικότητα ή/και αδυναμία να λάβει αποφάσεις και να ζητήσει την παραίτηση όσων ευθύνονται για γεγονότα που εκθέτουν την υπόσταση του κράτους, την οποία έχει υποχρέωση να διαφυλάττει.

Κατά συνέπεια, η έννοια της «ντροπής» που εκστόμισε ο πρόεδρος Χριστοδουλίδης αφορά κατ’ εξοχήν τον ίδιο και λιγότερο τους όποιους υπουργούς επέλεξε στο κυβερνητικό του σχήμα. Άλλωστε, η οποία προσπάθεια μετάθεσης ευθυνών αποκλειστικά σε υπουργούς δεν απαλλάσσει τον ίδιο τον πρόεδρο της Δημοκρατίας, ο οποίος είναι ο «διοικητής» του υπουργικού σχήματος που μας παρουσίασε και κατά συνέπεια και της όποιας έννοιας «ντροπής», το Υπουργικό του Συμβούλιου, ενδεχομένως εκπέμπει. Και εμφανώς εκπέμπει.

xanthoulis.pavlos@gmail.com

Ή θα σοβαρευτούμε ή θα βουλιάξουμε

Του **ΑΛΕΞΗ ΠΑΠΑΧΕΛΑ**

Είμαστε σε έναν καινούργιο «πόλεμο» και αν δεν το πάροουμε χαμπάρι, η ίδια η επιβίωση της χώρας θα είναι αμφίβολη. Ή θα σοβαρευτούμε ή θα βουλιάξουμε. Είναι η ώρα να βάλουμε όλοι μας τον εγωισμό μας στην άκρη. Πρώτος ο πρωθυπουργός. Το 42% δεν ήταν εντολή να τοποθετήσει όποιον ήθελε όπου να 'ναι, να βάλει λάιτ πολιτικούς σε κρίσιμα πόστα. Αν δεν μπορούσε να βρει στον πάγκο του ή στο Κοινοβούλιο, ας διάλεγε από τον εθνικό πάγκο, πέρα από κομματικές ή προσωπικές προτιμήσεις. Αλλά ακόμη και οι υπουργοί που δείχνουν να λιώνουν –καθώς τα δίνουν όλα βέβαια οι άνθρωποι– θα έπρεπε να ξεπεράσουν τον εγωισμό τους και να καταλάβουν ότι δεν μπορούν να τα βγάλουν πέρα με όσα αντιμετωπίζουμε. Όσο για τους αφανείς διαπληκτισμούς εξουσίας μεταξύ κορυφαίων στελεχών που είτε διεκδικούν επικοινωνιακά οφέλη είτε προσπαθούν να ριζούν αλλού το μπαλάκι των ευθυνών έπειτα από μια τραγωδία, τι να πει κανείς...

Εχει φτάσει η ώρα να σοβαρευτούμε σαν χώρα και να σπάσουμε αυγά. Κάθε φορά που έχουμε μια μεγάλη κρίση ανακαλύπτουμε ότι δεν διαθέτουμε τον στοιχειώδη αριθμό αεροσκαφών ή ελικοπτέρων. Μικρό αλλά κρίσιμο παράδειγμα. Τα διαθέτουμε, δηλαδή, όλα αυτά στα χαρτιά αλλά όχι στο πεδίο. Αρχίζουμε συζητήσεις επί συζητήσεων και καταλήγουμε ότι η χώρα χρειάζεται αμυντική βιομηχανία και βάση υποστήριξης. Μάλιστα. Ποιος είναι ο καλύτερος να τη διοικήσει; Ο Χ. Ο άνθρωπος προσφέρεται μέχρι που ανακαλύπτει ότι θα

πληρώνεται 2.200 ευρώ, με έναν εισαγγελέα συνέχεια πάνω από τον ώμο του και συνδικαλιστές και διάφορα δικτυωμένα λαμόγια να τον κυνηγάνε. Προτιμάει να μείνει σπίτι του και η χώρα να παραμείνει αθωράκιστη, όταν η Τουρκία κάνει άλματα.

Εχει επίσης έλθει η ώρα της μηδενικής ανοχής στη διαφθορά και την κακοδιαχείριση. Δεν είναι μόνο ότι χάνονται χρήματα του Έλληνα φορολογουμένου. Είναι ότι το φαινόμενο αυτό ροκανίζει την επιβίωση της χώρας όταν κάποιος κάνουν τα στραβά μάτια σε κακοτεχνίες και καθυστερήσεις ή όταν ένας δήμαρχος παίρνει τα κονδύλια των αντιπλημμυρικών και τα κάνει φιέστες γιατί αυτές φαίνονται και φέρνουν ψήφους.

Τον εγωισμό μας πρέπει όλοι μας να τον βάλουμε στην άκρη. Και εμείς οι ψηφοφόροι. Να καταλάβουμε πόσο αυτοκτονικές, πλithες είναι συχνά οι επιλογές μας. Που ψηφίζουμε για βουλευτές, περιφερειάρχες, δημάρχους ανθρώπους που είναι τέλειοι στα πανηγύρια, στα βαφτίσια μας και στις σέλφι αλλά ανίκανοι και εξαφανισμένοι όταν γίνεται η στραβή. Δικό μας είναι το λάθος, εμείς τους ψηφίζουμε χωρίς να ρωτάμε «τι έχεις κάνει στη ζωή σου; Έχεις δουλέψει ποτέ σε κανονική δουλειά, έχεις νιώσει τον κίνδυνο της απόλυσης;».

Στεκόμαστε με δέος, ανασφάλεια και θυμό κοιτώντας τις καταστροφές των τελευταίων μηνών. Δεν μπορούμε να αλλάξουμε τη φύση ή τη γεωγραφία. Το ζητούμενο είναι να ξυπνήσουμε όλοι, από τον πρωθυπουργό μέχρι τον τελευταίο πολίτη, και να καταλάβουμε ότι αν δεν βγούμε από την αδράνεια και τον κυνικό μας λήθαργο, θα καταλήξουμε ένα «αποτυχημένο κράτος».

«Ημέραι πονηραί...»

Του **ΚΩΣΤΑ ΙΩΡΔΑΝΙΔΗ**

Τα αποτελέσματα των συνομιλιών στην Αγκυρα μεταξύ των υπουργών Εξωτερικών Ελλάδος και Τουρκίας δεν ήταν συγκλονιστικά. Ούτε αναμενόμενα άλλωστε κάτι διαφορετικό. Ανακοινώθηκαν οι ημερομηνίες των επομένων συναντήσεων, που αφορούν πρωτίστως σε θέματα «ήπιας πολιτικής», όπως συνέβη και άλλοτε στο παρελθόν.

Το ενδιαφέρον συνεπώς επικεντρώνεται στις συνομιλίες που θα έχουν ο πρόεδρος της Τουρκίας Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν και ο πρωθυπουργός Κυριάκος Μητσοτάκης σε δέκα μέρες από σήμερα, στο περιθώριο της Γενικής Συνελεύσεως του ΟΗΕ στη Νέα Υόρκη.

Αμφίβολο εάν υπάρξει πρόοδος ουσιαστική επί των διαφορών που έχουν συσσωρευθεί στις σχέσεις Ελλάδος και Τουρκίας τις τελευταίες δεκαετίες. Αλλά και ασύννετο ταυτόχρονα να προσεγγίσει κάποιος τα μελλούμενα.

Η συνάντηση των κ. Γιώργου Γεραπετρίτη και Χακάν Φιντάν πήγε «ατμοσφαιρικός» κατά τις διαβεβαιώσεις των αρμοδίων πολύ καλά. Τουρκικές εφημερίδες μίλησαν για «νέα εποχή» στις σχέσεις των δύο χωρών. Κάποιοι εν Ελλάδα επεσήμαναν ότι ο κ. Φιντάν δεν αναφέρθηκε στην «τουρκική» μειονότητα στη Θράκη, αλλά σε «ομογενείς». Κατά τα άλλα και οι δύο υπουργοί επανέλαβαν τις πάγιες θέσεις των χωρών που εκπροσωπούν.

Ισως το μόνον που θα μπορούσε να υποστηριχθεί με ασφάλεια είναι ότι και σε αυτήν τη φάση οι δύο πλευρές εξαγοράζουν χρόνο. Πρόκειται περί «τεχνικής» παλαιοτάτης που χρησιμοποιείται στη διπλωματία αλλά όχι μόνο. «Περιπατείτε, μη ως άσοφοι, αλλ' ως σοφοί, εξαγοράζομενοι τον καιρόν, ότι αι ημέραι πονηραί ει-

σι» έγραφε ο Απόστολος Παύλος στην προς Εφεσίους επιστολή του.

Την εποχή εκείνη οι Χριστιανοί, προς τους οποίους απευθυνόταν ο Παύλος, πίστευαν ακραδάντως ότι επίκειται η Δεύτερα Παρουσία και συνιστούσε αναμονή στους πιστούς και αποχή από οποιονδήποτε περισπασμό. «Αι ημέραι πονηραί εισιν» και σήμερα, δίκως καμία μεταφυσική αναφορά, ωστόσο. Ο πόλεμος της Δύσεως εναντίον της Ρωσίας του προέδρου Πούτιν, καθώς επίσης και η κλιμακούμενη ένταση στις σχέσεις της Ουάσινγκτον με το Πεκίνο, αλλά και η τάση απεξαρτήσεως από το δολάριο των χωρών που ανήκουν στην ομάδα των BRICS.

Όλα αυτά δημιουργούν επικίνδυνη ρευστότητα στην περιοχή, με την Ελλάδα να έχει επιλέξει την πλήρη εναρμόνισή της με την πολιτική των ΗΠΑ, και την Τουρκία να υποστηρίζει μεν την Ουκρανία και ταυτοχρόνως να διατηρεί διαύλους επικοινωνίας με τη Μόσχα. Δεν υπάρχει καμία αμφιβολία ότι και η Αγκυρα ακολουθεί πολιτική «εξαγοράς του καιρού». Η Αθήνα θεωρεί πως η Τουρκία αναμένει να αρθεί η απαγόρευση από τη Γερουσία στο θέμα της προμήθειας των νέων F-16 από την Αγκυρα.

Ισχύει αυτό δίκως αμφιβολία, αλλά το «αντάλλαγμα» θα είναι πιθανότατα η εμβάθυνση της συνεργασίας στα θέματα «ήπιας πολιτικής». Περί των ουσιαστικών διαφορών ουδείς λόγος να γίνεται. Κάποιος μπορεί να ελπίζουν σε «θαύματα».

Κάποιοι άλλοι ανησυχούν μήπως προβεί η κυβέρνηση σε απαράδεκτες παραχωρήσεις προς την Αγκυρα. Επειτα από όσα συμβαίνουν εν Ελλάδι σήμερα προέχει πλέον η ανόρθωση της χώρας από το χάος του πυρός και των νεροποντών. Εχει ο καιρός γυρίσματα...

Ο φίλος Μιχάλης Νικολάου είναι γιατρός ογκολόγος στον Άγιο Σάββα. Είναι όμως δεμένος με τον τόπο της καταγωγής του, την Καρδίτσα. Του τηλεφώνησα προχθές για να μάθω αν είναι καλά αυτός και οι οικείοι του. Μιλώντας μου εξέθεσε μια πιο ψυχραιμη, πλην όμως απαισιόδοξη, εκτίμηση της μεγάλης καταστροφής. Κατ' αρχάς μου είπε ότι τα περισσότερα από τα χωριά δεν είναι πρώτη φορά που πνίγονται. Δεκαετίες τώρα «κάποιοι» –ποιοι άραγε– θα έπρεπε να έχουν πάρει τη γενναία απόφαση να μεταφέρουν τους οικισμούς σε άλλα ασφαλέστερα σημεία. Δύσκολο; Δύσκολο. Όμως πιο εύκολο απ' αυτό που ζούμε σήμερα. Και τι είναι αυτό που ζούμε σήμερα; Δεν χρειάζεται να επαναλάβω εδώ το προφανές, τον πόνο των συνανθρώπων μας που κάνουν τα σπίτια τους, τα ζωντανά τους και τα χωράφια τους. Και δεν χρειάζεται να αναφερθώ στην αγωνία που όλοι μοιραζόμαστε: τι είναι αυτό που θα αντικρίσουμε όταν τα νερά υποχωρήσουν και βρεθούν όσοι σήμερα αγνοούνται.

Υπάρχει όμως και η κοινωνική πλευρά της καταστροφής. Οι περισσότεροι από τους αποκλεισμένους είναι άνθρωποι μεγάλης ή προκλημένης ηλικίας. Θεωρείται

σχεδόν φυσιολογικό. Ο ηλικιωμένος δύσκολα εγκαταλείπει το σπίτι του, όπως και ο αγρότης δύσκολα εγκαταλείπει το χωράφι του ή τα ζωντανά του. Μ' αυτά έχει δέσει τη ζωή του, ένα δέσιμο ψυχολογικό που είναι υπέρτερο οποιουδήποτε οικονομικού συμφέροντος. Και κανείς νεότερος δεν εγκαταλείπει τους γονείς ή τους παππούδες του για να σωθεί ο ίδιος. Η απάντηση είναι ότι ο αγροτικός πληθυσμός της χώρας είναι γερασμένος. Οι νεότεροι απλώς δεν ήσαν εκεί, πλην εξαιρέσεων εννοείται.

Ο Θεσσαλικός κάμπος και η Καρδίτσα είναι το κέντρο της ελάχιστης πρωτογενούς παραγωγής που έχει απομείνει στη χώρα. Με τις πλημμύρες δεν καταστράφηκε η παραγωγή. Καταστράφηκαν οι προϋποθέσεις της παραγωγής, τα ίδια τα χωράφια. Άκουσα κάπου ότι χρειάζονται τουλάχιστον έξι χρόνια για να αποκατασταθούν. Όταν είσαι εξηντάρης, ή και πενήνταρης με ποια διάθεση και ποιο κουράγιο θα δουλέψεις περιμένοντας τον έκτο χρόνο; Η ήδη παραμειμένη αγροτική παραγωγή με τις πλημμύρες δέχθηκε τη χαριστική βολή. Και αυτήν τη βλάβη καμιά κρατική παρέμβαση και καμιά χρηματική αρωγή, όσο γενναία κι αν είναι, δεν μπορεί να τη θεραπεύσει. Η κοινωνική διάσταση της καταστρο-

φής δεν περιορίζεται στους αγνοούμενους, τους άστεγους ή όσους ταλαιπωρούνται ημέρες τώρα αποκλεισμένοι στις στέγες.

Το αποτέλεσμα των εκλογών του Ιουνίου δημιούργησε ένα κλίμα ευφορίας όχι μόνον στην κυβέρνηση αλλά και σε όσους την ψήφισαν, σχεδόν το μισό εκλογικό σώμα. Η χώρα όχι μόνον είχε ξεπεράσει τον σκόπελο της ακυρενσιότητας με την οποία την απειλούσε η απλή αναλογική, αλλά είχε αποκτήσει μια κυβέρνηση ισχυρή που θα της επέτρεπε να υλοποιήσει το πολλά υποσχόμενο πρόγραμμά της. Είχε στο ενεργητικό της την επιτυχημένη αντιμετώπιση μιας πρωτόγνωρης πανδημίας, τον υβριδικό πόλεμο του μεταναστευτικού, την αναβάθμιση της θέσης της χώρας στον διεθνή χώρο. Στο παθητικό της είχε το πολύνεκρο δυστύχημα στα Τέμπη που αποκάλυψε τις παθογένειες του βαθέος κράτους το οποίο ξεκινάει από τον πολιτικός υπεύθυνο υπουργό και φτάνει ως τον σταθμάρχη. Είχε έρθει η ώρα για να συγκρουσθεί με τις δυσπλασίες δεκαετιών που κατατρώνε σαν νεοπλασίες τον κοινωνικό οργανισμό. Η ευφορία κατέρρευσε μέσα στα αποκαΐδια του Ιουλίου και του Αυγούστου, και τώρα στην ολοκληρωτική καταστροφή του μεγαλύτερου μέρους

της κεντρικής Ελλάδας.

Δεν μπορώ να μη σκεφτώ τον Θουκυδίδη. Στο δεύτερο βιβλίο της Ιστορίας του καταγράφει τον Επιτάφιο του Περικλή. Επικήδειος λόγος για τους νεκρούς του πρώτου έτους του Πελοποννησιακού Πολέμου, στην πραγματικότητα όμως ύμνος στην πολιτεία του. Στην επόμενη παράγραφο της Ιστορίας του αρχίζει η περιγραφή του μεγάλου λοιμού που αποδεκάτισε τον πληθυσμό και απείλησε τους θεσμούς της δημοκρατίας. Αν ο Θουκυδίδης ήταν τραγικός ποιητής θα μιλούσαμε για Υβρι και για Νέμεσι. Όμως είναι ιστορικός. Μας θυμίζει ότι αυτές οι μεταπτώσεις της μοίρας δεν είναι αποκαΐδια της δημιουργικής φαντασίας των ποιητών. Λειτουργούν εξίσου αποτελεσματικά και στην πραγματικότητα.

Αυτό είναι το μόνο πολιτικό συμπέρασμα που μπορώ να βγάλω από τα «συμβάντα» των τελευταίων μηνών. Την εξέγερση του κλίματος η μικρή Ελλάδα δεν μπορεί να την αντιμετωπίσει μόνη της. Στην κλιματική αλλαγή είμαστε ο τελευταίος τροχός της αμάξης. Η χώρα χρειάζεται να ανακτήσει, για μια ακόμη φορά, την καταρρακωμένη της αυτοπεποίθηση. Η Υβρις από αρχαιοτάτων χρόνων υπήρξε κακόβουλος σύμβουλος.

ΣΚΙΤΣΟ ΤΟΥ ΗΛΙΑ ΜΑΚΡΗ. imakris@kathimerini.gr

Αξιοθαύμαστοι στα δύσκολα

Της **ΑΘΗΝΑΣ ΚΑΚΟΥΡΗ**

Στη δημοσιογραφία παγκοσμίως επικρατεί η αντίληψη ότι τα μόνα «καλά» νέα είναι τα κακά νέα, δηλαδή αυτό που πουλάει δεν είναι ποτέ μια καλή είδηση, αλλά μια κακή (The good news is the bad news). Τον Σεπτέμβριο του 1984 έκανε πάταγο η μελέτη του Μπεν Βάτενμπεργκ, με τίτλο «The good news is the bad news, is wrong». Το βιβλίο ξεκινάει λέγοντας πως αν ένας εξωγήινος έπεφτε στη Νέα Υόρκη έχοντας μελετήσει τον αμερικανικό τύπο, θα σόσφιζε βλέποντας ολόγυρά του την ευμάρεια και τη ζωντάνια και θα πειθόταν πως είχε βρεθεί κατά λάθος σε άλλον πλανήτη. Τόσο διαφορετική είναι η πραγματικότητα από αυτό που εμφανίζουν οι εφημερίδες. Η σταθερή προτίμηση του τύπου στην προβολή κάθε αποτυχίας, αδικίας, δυστυχίας και κυβερνητικής στραβοπομπιάς, κατασκευάζει τελικά μια εικόνα που δεν αντιστοιχεί στην αλήθεια.

Το σκεπτόμουν αυτό προ ημερών, διαβάζοντας τους κομπασμούς του γείτονά μας πρωθυπουργού για την ήττα μας το 1922 στη Μικρασία. Είναι ένα τραύμα μας, που ούτε κοιкуοιυάμεται ούτε επιρρέπεται να μένει πολιτικός μύθος. Ευτυχώς η εμπλοκή μας στη Μικρασία άρχισε επιτέλους να εξετάζεται ψύχραιμα, καθώς χαλαρώνουν οι πολιτικές σκοπιμότητες και χλωμιάζουν τα συνακόλουθα

φτιασιδώματα, που τις υποστήριζαν. Σε ένα τέτοιο βιβλίο, το εξαιρετικά σοβαρό και στέρεα τεκμηριωμένο «Οι τελευταίες ημέρες του αρμοστή» (εκδ. Οξύ), του Κωνσταντίνου Βλάσση, βρήκα στη σελίδα 116 την εξής πληροφορία που με ξάφνιασε: Μεταξύ 21 Αυγούστου και 5 Σεπτεμβρίου 1922, δεν μεταφέρθηκε μόνον από τη δυτική Μικρασία στην Ελλάδα ο στρατός μας μαζί με το υλικό του, αλλά και το ένα τρίτο του άμαχου πληθυσμού. Συνολικά 200.000 άνδρες στρατού και το 1/3 των μη μουσουλμάνων κατοίκων της υπό ελληνικό έλεγχο περιοχής, δηλαδή 200.000 άμαχοι.

Κατόρθωμα! Για να καταλάβουμε πόσο μεγάλο κατόρθωμα ήταν, φτάνει να το συγκρίνουμε με το «θαύμα της Δουνκέρκης». Θυμίζω εδώ πολύ σύντομα το επεισόδιο εκείνου του Β' Παγκοσμίου Πολέμου: στις ακτές της Γαλλίας και γύρω από το μικρό λιμάνι της Δουνκέρκης είχαν στριμωχθεί στα τέλη Μαΐου του 1940 τα υπολείμματα του αγγλικού, γαλλικού και βελγικού στρατού, που οι χιτλερικές δυνάμεις είχαν κυνηγήσει μέχρι τη Μάγχη και κυκλωμένα τα σφυροκοπούσαν από αέρος, έτοιμες να τα αιχμαλωτίσουν. Ο Τσώρτσιλ έδωσε την εντολή στο πολεμικό ναυτικό να κάνει ό,τι μπορεί για να διασώσει αυτούς τους στρατιώτες στην Αγγλία. Και πράγματι, το ναυτικό επίταξε όλα τα πλωτά μέσα και σε εννέα μέρες κατόρθωσε να

μεταφέρει στις αγγλικές ακτές 340.000 στρατό, αφήνοντας πίσω το πολεμικό τους υλικό.

Ας συγκρίνουμε τα δυο επιτεύγματα: μέσα σε εννιά μέρες οι Αγγλοι μετέφεραν 340.000 στρατό διασχίζοντας τη Μάγχη, εμείς μέσα σε 14 μέρες μεταφέραμε 400.000 άτομα διασχίζοντας το Αιγαίο. Η Αγγλία ήταν το 1940 μια χώρα πειθαρχημένη και στην αρχή ενός πολέμου, εμείς από το 1912 και την έναρξη των Βαλκανικών Πολέμων βρισκόμαστε είτε σε μάχες είτε σε επιστράτευση είτε σε δικασμό μέχρι εξοντώσεως. Η Αγγλία διέθετε τα υλικά μέσα μιας μεγάλης δύναμης. Εμείς είμαστε οικονομικά τελείως εξαντλημένοι. Οι Αγγλοι μετακινούσαν στρατιωτικές μονάδες, δηλαδή συγκροτήματα που υπάκουαν στα εκπαιδευμένα στελέχη τους και ακολουθούσαν διαταγές. Εμείς μετακινήσαμε μαζί με τις 200.000 στρατούς και μια εξίσου μεγάλη μάζα ανοργάνωτη, γέρους, γυναικες, παιδιά, ακμαίους και ανήμπορους, ένα ανομοιογενές πλήθος, δίκως κανενός είδους στελέχωση που να δίνει τη δυνατότητα να τη διοικήσεις. Μας ευνοούσε μόνον η απόσταση, που στην περίπτωση των Αγγλων ήταν σταθερή –250 χιλιόμετρα από τη γαλλική στην αγγλική ακτή– ενώ σε μας παρεμβάλλονταν νησιά, και μάλιστα εκείνα του ανατολικού Αιγαίου, που βρίσκονται πολύ κοντά στη μικρασιατική ακτή. Και πάλι όμως, κάποιο πλεούμενο θα χρ-

σιμοποίησαν αυτοί οι άνθρωποι, δεν θα πέρασαν κολυμπώντας.

Τεράστιο, λοιπόν, το επίτευγμα το δικό μας, αλλά δεν το μνημονεύουμε. Γιατί άραγε; Εχει επικρατήσει κι εδώ ένα είδος «η κακή είδηση είναι η καλή είδηση», δηλαδή η ιδέα πως μόνον η περιγραφή καταστροφών, δυστυχιών, ατιμιών ενδιαφέρει και όλα τα άλλα είναι «νερόβραστα» για μυθιστόρημα και άκρυστα για την Ιστορία; Ή μήπως τον καιρό που όλα αυτά ήταν πρόσφατα στη μνήμη των ανθρώπων, λειτουργήσαν αποτελεσματικά πολιτικές σκοπιμότητες, που ήθελαν τη συντηρητική παράταξη ανελέητα εχθρική προς τους Μικρασιότες πρόσφυγες; Ή, απλούστατα, το επεισόδιο αυτό δεν έτυχε να προκαλέσει το ενδιαφέρον κάποιου ιστορικού;

Χρήσιμο όμως είναι να το θυμηθούμε εμείς αυτές τις μέρες, που αποτελούν και επέτειο, και ενώ ακούμε τα γαβγίσματα εξ ανατολών μας. Και μαζί ως θυμηθούμε και το απόφθεγμα του Εντμόν Αμπου, στο βιβλίο του «Η Σύγχρονη Ελλάδα». Εκεί περιγράφει με τρόπο αρκετά πικρόκολο και υπεροπτικό την Ελλάδα του Οθωμαν, αλλά ανάμεσα στις ειρωνείες και τους ψόγους, καταθέτει και τη μαρτυρία: «Οι Έλληνες είναι αξιοθαύμαστοι στα δύσκολα». (Les Grecs sont admirables dans l'adversite).

Η κ. Αθηνά Κακούρη είναι συγγραφέας.

Δέκα χρόνια φαγούρας

Του **ΓΙΑΝΝΗ ΙΩΑΝΝΟΥ**

Η επίσκεψη Νετανιάχου στην Κύπρο μπορεί να δημιουργήσει μια ακόμη ενδιαφέρουσα και δυνατή, επικοινωνιακή, εικόνα για την συνεργασία των κρατών στην Ανατολική Μεσόγειο, αλλά ούτε ο αγωγός EastMed φτιάχτηκε, ούτε λεφτά βρήκαμε για το καλώδιο της ηλεκτρικής διασύνδεσης Ελλάδας-Κύπρου-Ισραήλ. Για την ακρίβεια, εδώ και μια δεκαετία και πλέον, και εννιά χρόνια ακριβώς μετά την κήρυξη του τεμαχίου «12» («Αφροδίτη») ως εμπορικά αξιοποιήσιμου στην Κύπρο, δεν είδαμε κανένα οικονομικό όφελος από τα αποδεδειγμένα κοιτάσματα υδρογονανθράκων τα οποία βρίσκονται βαθιά κάπου στο υφαλοπρανές της κυπριακής υφαλοκρηπίδας –παραμένοντας ανεκμετάλλευτα εδώ και χρόνια.

Επιπλέον, η κάθοδος Νετανιάχου στην Κύπρο, δεν μας είπε τίποτα καινούργιο για την εκκρεμότητα με το συνορεύον κοιτάσμα «Ισάι», ενώ οι ανακοινώσεις περί αποφάσεων για την ενέργεια σε βάθος χρόνου έξι μήνες δημιουργούν, πλέον, την αίσθηση ότι σε έξι μήνες πάλι εδώ θα είμαστε –κατά πάσα πιθανότητα χωρίς κάποιο απτό αποτέλεσμα.

Το Ισραήλ είναι το τέλειο παράδειγμα, που τόσο συχνά επικαλούμαστε με διάθεση θαυμασμού για την ισχύ και την κουλτούρα ασφάλειάς του, για το πως ανέπτυξε ολόκληρες ερήμους σε τεχνολογικά θαύματα καλλιέργειας, υδροπονίας και αγροτικής τεχνολογίας ήδη από τα τέλη της δεκαετίας του '50, όταν ήταν ένα νεοσύστατο κράτος περικυκλωμένο από εχθρικά κράτη. Το ίδιο

Το Ισραήλ βλέπει τόσο το εθνικό συμφέρον του όσο και την ανάγκη επιβίωσης αλλά και ευημερίας των πολιτών του χωρίς φοβικά σύνδρομα ή διαδικασίες σκέψης που υπάγονται σε lazy thinking.

εξετάζει τις εξαγωγές σε κράτη που μέχρι πρότινος δεν είχε καν συνάψει διπλωματικές σχέσεις, όπως το Μαρόκο. Όσο ο Νετανιάχου πόζαρε με τους κ.κ. Χριστοδουλίδη και Μπιστοτάκη, ο Ισραηλινός ΥΠΕΞ επισκέπτονταν, για πρώτη φορά ιστορικά, το Μπακρέιν. Με τον Λίβανο, που βρίσκονται σε εμπόλεμη κατάσταση και δεν αναγνωρίζουν ο ένας τον άλλο ως de jure οντότητες, επιλύσαν την αντίστοιχη διαφορά τύπου «Αφροδίτη-Ισάι» και ήδη μια εταιρεία κολλοσός προχωρά με νέες γεωτρήσεις στην ΑΟΖ του Λιβάνου.

Τι κάνει το Ισραήλ συνεπώς πριν διατηρήσει πολλές επιλογές ως προς τον στρατηγικό του σχεδιασμό; Είναι τολμηρό. Βλέπει τόσο το εθνικό συμφέρον του όσο και την ανάγκη επιβίωσης αλλά και ευημερίας των πολιτών του χωρίς φοβικά σύνδρομα ή διαδικασίες σκέψης που υπάγονται σε lazy thinking. Σκέφτεται και δρα έξω από το κουτί. Με άλλα λόγια ακόμη κι αν προτάξει την Κύπρο ως κόμβο (το έκανε ξανά το 2013-2014) ως κόμβο μεταφοράς ή υδροποίησης φυσικού αερίου στην περιοχή προσθέτει πάντα και τον μακροοικονομικό αστερίσκο: Με κόστος που δεν θα εξασφαλίσει το ίδιο.

Η Κύπρος, δώδεκα χρόνια μετά την ανακάλυψη κοιτασμάτων φυσικού αερίου, δεν έχει κατορθώσει ακόμη να απεξαρτηθεί από το μαζούτ. Παραμένει μια οικονομία που σε επίπεδο νοικοκυριού αλλά και επιχειρήσεων –πόσω μάλλον στον τομέα των κρατικών χωρητικότητων– πληρώνει ακριβά για ρεύμα, ενώ κάθε φορά που συζητά για το φυσικό αέριο της ανατολικής Μεσογείου διακατέχεται από ένα σύμπλεγμα, μάλλον, γεωπολιτικού μεγαλείου –παρά σε σχέση με το τι έχει κατορθώσει να πετύχει στον εν λόγω τομέα, σε μια συγκυρία μάλιστα που η Ε.Ε. χρειάζεται εναλλακτικές πηγές παροχής φυσικού αερίου για την ενεργειακή της ασφάλεια.

Δέκα χρόνια φαγούρας λοιπόν. Όπου κυριότερα δεν έχουμε δει ούτε μισό εκατοστό φυσικού αερίου. Και που, αν συνεχίσουμε με ορισμένες ίδιες νοοτροπίες, μπορεί να μην δούμε ούτε στο προσεχές μέλλον.

ioannoug@kathimerini.com.cy
Twitter: @JohnPikpas

Πλημμυρισμένο εμπορικό κέντρο στην πόλη του Χονγκ Κονγκ, μετά από καταρρακτώδεις βροχές που έφεραν εκτεταμένες πλημμύρες σε ολόκληρη την πόλη.

Τρίπτυχο πάνω από το Αιγαίο

Του **ΛΑΡΚΟΥ ΛΑΡΚΟΥ**

«Η σκέψη που με συνοδεύει σε αυτό το ταξίδι είναι ότι, αν το 1923, την επαύριον ενός σκληρού πολέμου με τεράστιες απώλειες και για τις δύο πλευρές, η Ελλάδα και η Τουρκία κατόρθωσαν να γεφυρώσουν τις διαφορές τους, τότε και εμείς, υπό ασυγκρίτως καλύτερες συνθήκες, οφείλουμε να βαδίσουμε με ειλικρίνεια τον δρόμο της ειρηνικής συνεργασίας τηρώντας τις αρχές και τους κανόνες του διεθνούς δικαίου». Γ. Γεραπετρίτης, ΥΠΕΞ Ελλάδας, άρθρο στην εφ/δα Milliyet με τίτλο «Μήνυμα Φιλίας» 4/9. Οι ε/τ σχέσεις αλλάζουν σελίδα. Χθες Γεραπετρίτης - Φιντάν. Οδικός χάρτης σε τρία επίπεδα:

1) Πολιτικός διάλογος, έναρξη με ευθύνη της ΥΦΥΠΕΞ της Ελλάδας Αλ. Παπαδοπούλου στις 16/10.
2) Εφαρμογή και ενίσχυση ΜΟΕ.
3) Θετική ατζέντα σε τομείς όπως επενδύσεις, γεωργία, τουρισμός, εμπόριο, ναυτιλία, κλιματική κρίση με ευθύνη στον ΥΦΥΠΕΞ Κ. Φραγκογιάννη».

Ο πρωταγωνιστής, Γεραπετρίτης - Φιντάν:

Γ.Γ.: «Είναι απαραίτητο να χτίσουμε πάνω σε αυτά που μας ενώνουν και να κατανοήσουμε καλύτερα αυτά που μας χωρίζουν» (Πηνή, το Βήμα, 5/9).

Χ.Φ.: «Οι δύο γείτονες θα εργαστούν πάνω σε οδικό χάρτη που προβλέπει συνομιλίες για επίλυση των προβλημάτων που απορρέουν από το Αιγαίο» (Πηνή, Χουριέτ, 5/9).

Έτσι, στις 18 Σεπτεμβρίου οι Μπιστοτάκης - Ερντογάν στη Νέα Υόρκη και «διοργάνωση μετά από

7 χρόνια του Ανωτάτου Συμβουλίου Συνεργασίας στη Θεσσαλονίκη, μέχρι το τέλος του έτους» (Πηνή, το Βήμα).

Η πέμπτη Σεπτεμβρίου μπορεί να θεωρηθεί ως η σημαντικότερη ημέρα στις ε/τ σχέσεις εδώ και κοντά 20 χρόνια. Η περίοδος που πέρασε είχε ως κυρίαρχα στοιχεία της την καχυποψία, την αντιπαράθεση πάνω σε πραγματικά ή και ανύπαρκτα ζητήματα, τις αλληλοκατηγορίες, την ακραία οξύτητα. Έτσι η αλλαγή σελίδας είναι εκ πρώτης όψεως εντυπωσιακή. Προηγήθηκαν οι προϋποθέσεις: εκλογική επικράτηση Ερντογάν και Μπιστοτάκη στις εθνικές τους εκλογές, γεγονός που τους έδωσε νέα πολιτική ισχύ. Όπως βέβαια και η απομάκρυνση Δένδια από την ηγεσία του ελληνικού ΥΠΕΞ και η αντικατάστασή του από τον Γ. Γεραπετρίτη. Πάρα ταύτα, ο Νίκος Δένδιας περιφέρει τις εθνικολαϊκίστικες μονομανίες του σε διάφορα επίπεδα και υπονομεύει την αλλαγή πολιτικής.

Τα ε/τ προβλήματα λύνονται με δύο τρόπους: ή με διμερή διάλογο ή με προσφυγή στη διαιτησία που παρέχει σε όλες τις χώρες το Διεθνές Δικαστήριο της Χάγης. Ο σκληρός πυρήνας των ε/τ υποθέσεων δεν είναι αυτές καθαυτές οι διαφορές –αν δεν μπορείς με τον πρώτο, προχωράς στον δεύτερο τρόπο. Συχνά είναι οι δυνάμεις που θέλουν διαιώνιση των διαφορών περιμένοντας «πάλι με χρόνια», είτε οι δυνάμεις εκείνες που θέλουν το σκορ κάθε φορά στο 100-0. Το τρίπτυχο «πολιτικό περιβάλλον, ακριβής ενημέρωση της κοινής γνώμης, χαμηλοί τόνοι» είναι η πιο δύσκολη πλευρά της υπόθεσης. Από τη διαχείριση του «τρίπτυχου» θα εξαρτηθεί εν

πολλοίς και η εξέλιξη και η ολοκλήρωση του εγχειρήματος.

Ελληνοτουρκικά και Κυπριακά δεν είναι ίδια ζητήματα, διαθέτουν διαφορετικό περιεχόμενο –άλλη η εξέλιξη του ενός ή του άλλου. Επιρεάζει το ένα το άλλο; Βέβαια. Οι ε/τ σχέσεις το 1999, 2004, (ήπιο κλίμα) συνέβαλαν στην ένταξη της Κύπρου στην Ε.Ε. Εξαρτάται η επίλυση του ενός (Κυπριακό) από το άλλο (Αιγαίο); Όχι, δεν συνιστά προϋπόθεση η επίλυση του ενός από το άλλο. Τα περιεχόμενα είναι διαφορετικά. Κυπριακό: κυρίως πολιτικό, αποχώρηση στρατευμάτων, ομοσπονδιακή δομή σε ένα ενωμένο κράτος, Η.Ε.-Ε.Ε. Αιγαιακό: κυρίως νομικό, με ισχυρές πολιτικές πιέσεις κυρίως σε σχέση με την έκταση των Χωρικών Υδάτων και του Εθνικού Εναέριου Χώρου, λύση μέσω Χάγης. Όμως η επίλυση του ενός οπωσδήποτε συνιστά μια ουσιαστική θετική εξέλιξη για το άλλο. Αν λ.χ. το Κυπριακό είχε επιλυθεί στο Κραν Μοντανά, η προ τριετίας αντιπαράθεση Ελλάδας-Τουρκίας δεν θα συνέβαινε και οι συνομιλίες για ΑΟΖ θα διεξάγονταν σε άλλο κλίμα.

Αλλά τώρα είμαστε εδώ. Το Κυπριακό στο τέλμα από το καλοκαίρι του 2017, ενώ οι ε/τ σχέσεις αποκτούν ένα μομέντομ. Η κυπριακή διάσταση σε τρία επίπεδα:

1) Η γκρίνια: «μείναμε μόνοι μας κ.λπ.», «μα δεν έθεσε το Κυπριακό η Ελλάδα».

2) Η «σχολή»... Νετανιάχου, διαρκής αντιπαράθεση, στρατικοποίηση των θεμάτων, άζωνας Κύπρου-Ελλάδας-Ισραήλ κ.λπ.

3) Η αξιοποίηση της συγκυρίας για να παίξει η Κύπρος στο γήπεδο της μεγάλης πολιτικής.

Η άποψη του καθηγητή Χρήστου

Ροζάκη, υφυπουργού Εξωτερικών στην πρώτη κυβέρνηση Σημίτη (1996) έχει σταθερή αξία, καθώς διαθέτει μοναδική και βαθιά εμπειρία και για τα δύο θέματα:

«Μην ξεχνάτε ότι η Κύπρος έχασε δύο μεγάλες ευκαιρίες, τουλάχιστον, για να λύσει το πρόβλημά της. Είναι το Σχέδιο Ανάν και είναι και η πρόσφατη στο Κραν Μοντάνα. Στο Κραν Μοντάνα είναι ευθύνη της Κύπρου το ότι δεν προχώρησε σε μία επίλυση. Ως εκ τούτου, και εμείς δεν μπορούμε να περιμένουμε επί' άπειρον να λυθεί το Κυπριακό προκειμένου να λύσουμε τα ελληνοτουρκικά» (Πηνή: Πρώτο Πρόγραμμα EPT 06/09/23).

Στις 22 Σεπτεμβρίου η συνάντηση Γκουτέρες - Χριστοδουλίδη. Δύο τα πιο σημαντικά θέματα: 1) Η «κυριαρχική ισότητα» του Ε. Τατάρ, τι ακριβώς σημαίνει και ως πού εκτείνεται, 2) Η θολή πολιτική Χριστοδουλίδη, ο οποίος στις δηλώσεις εμφανίζεται θετικός υπέρ της επίλυσης, αλλά τα έργα του δεν συμβαδίζουν με τις δηλώσεις του. Αυτό το θολό τοπίο ίσως προκαλέσει την κινητικότητα των Η.Ε. Ο γ.γ. των Η.Ε. να διορίσει νέο απεσταλμένο του για να βολεδοσκοπήσει τα μέρη πάνω στη γραμμή που υιοθετεί: «διαπραγματεύσεις στοχευμένες στο αποτέλεσμα μέσα σε καθορισμένο χρονικό πλαίσιο». Για όσους βλέπουν τη μεγάλη εικόνα ιδού οι ενισχυμένες δυνατότητες που προκύπτουν για την Κύπρο από την ρ/τ προσέγγιση. Τα «Έξι Σημεία» του Πλαισίου Γκουτέρες είναι εκεί, όσοι θέλουν να αρπάξουν την ευκαιρία, χωρίς αστερίσκους και υποσημειώσεις, μπορούν!

www.larkoslarkou.org.cy

Φέτος το καλοκαίρι... στην Ελλάδα

Του **ΘΟΔΩΡΗ ΓΕΩΡΓΑΚΟΠΟΥΛΟΥ**

Φέτος το καλοκαίρι, ένα πλοίο γεμάτο μετανάστες βούλιαξε στα ανοιχτά της Πύλου με αποτέλεσμα να πνιγούν εκατοντάδες άνθρωποι. Εκατοντάδες Κροάτες κούλιγκαν, αψηφώντας απαγορεύσεις, διέσχισαν ολόκληρη την Ελλάδα ανενόχλητοι και έφθασαν στην Αθήνα, όπου συνεπιδάκισαν με οπαδούς της ΑΕΚ. Κατά τη διάρκεια των επεισοδίων δολοφονήθηκε ένας 29χρονος Έλληνας οπαδός. Στη Θεσσαλονίκη, ένας 50χρονος πολίτης έκανε παρατήρηση σε νεαρό διανομέα που περνούσε με το μηχανάκι του από πεζόδρομο και ο διανομέας τον ξυλοκόπησε και τον σκότωσε. Τέσσερις νεαροί Έλληνες συνελήφθησαν για τη δολοφονία 23χρονου Πακιστανού μετανάστη την ώρα που πήγαινε στη δουλειά του σε λαϊκή αγορά στον Περισσό. Ένας 20χρονος που είχε παρασώσει και σκοτώσει ένα ζευγάρι νεαρών φοιτητών και το σκυλί τους στην Κρήτη, τρέχοντας με 125 χιλιόμετρα την

ώρα σε δρόμο με όριο ταχύτητας τα 40, καταδικάστηκε τελικά φέτος, έξι χρόνια αργότερα, σε εξαγοράσιμη ποινή, χωρίς να μπει ούτε μία ημέρα στη φυλακή.

Φέτος το καλοκαίρι, ξέσπασαν καταστροφικές πυρκαγιές στην Αττική, στη Μαγνησία, στη Φθιώτιδα, στο Λουτράκι, στην Κέρκυρα και στην Εύβοια. Στον Εβρο συνέβη η μεγαλύτερη δασική πυρκαγιά στη σύγχρονη ιστορία της χώρας, ξεπερνώντας το ρεκόρ της βόρειας Εύβοιας από πρόπερσι. Από τις πυρκαγιές σκοτώθηκαν 28 άνθρωποι, από τους δύο πιλότους του Canadair στην Κάρυστο μέχρι 20 μετανάστες στον Εβρο. Στη Νέα Αγχίαλο η πυρκαγιά έφθασε στις αποθήκες πυρομαχικών της Πολεμικής Αεροπορίας προκαλώντας τεράστια έκρηξη.

Και μετά ήρθαν οι καταρρακτώδεις βροχές και οι πλημμύρες, ο «Daniel», η καταστροφή του Πηλίου, του Βόλου και της Θεσσαλίας. Αυτοκίνητα, περιουσίες και κτίρια τα

πήρε το νερό και τα πήγε αλλού. Γέφυρες που σαρώθηκαν και κατέρρευσαν πριν από τρία χρόνια από τον «Ιανό», και που μετά ξαναχτίστηκαν, φέτος ξανασαρώθηκαν και ξανακατέρρευσαν. Κι ακόμη ο Πηνειός φουσκώνει. Η καταγραφή των ζημιών και των απωλειών συνεχίζεται και θα συνεχιστεί μέχρι να υποχωρήσουν τα νερά. Φέτος το καλοκαίρι, στον Εβρο, κατά τη διάρκεια της μεγάλης πυρκαγιάς, συνεληφθήσαν πολίτες που είχαν κλειδωμένους 13 μετανάστες σε τρέιλερ. Αλλά βίντεο που ανέβηκαν στα social media έδειχναν παραστρατιωτικές ομάδες στον Εβρο να μαζεύονται και να συντονίζονται για να εξαπολύσουν πογκρόμ κατά μετανάστων.

Φέτος το καλοκαίρι, πόλεις έκαναν ουρές για να ανανεώσουν τις παλιές τους ταυτότητες πριν αρχίσουν να εκδίδονται οι νέου τύπου, οι οποίες νομίζουν ότι έχουν τσιπάκι για να τους παρακολουθεί. Στην εθνική οδό Αθηνών - Κορίνθου ένα

βυτιοφόρο ακινητοποιήθηκε και έπιασε φωτιά, κι αυτό είχε ως αποτέλεσμα εκατοντάδες οδηγοί να μείνουν εγκλωβισμένοι στον δρόμο για 8 ώρες. Σε προστατευμένη περιοχή Natura στη Λέσβο έσκαψαν με γκρέιντερ δρόμο και έβαλαν κατασκευές για τη διεξαγωγή παράνομων ιπποδρομιών. Στην τελετή απονομής παρευρέθηκε και ο περιφερειάρχης. Σε σχεδόν 3.500 ελέγχους που έγιναν σε παραλίες της Ελλάδας μέσα στον Αύγουστο διαπιστώθηκαν παραβάσεις από σχεδόν 1 στις 3 επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται εκεί. Σε πολλές περιπτώσεις, όταν οι ελεγκτές έφευγαν οι επιχειρηματίες επανέφεραν τις ξαπλώστρες.

Φέτος το καλοκαίρι, μάθαμε ότι λούνα παρκ λειτουργούσε στην Αθήνα για 17 χρόνια χωρίς άδεια. Ότι κάποιος χτίζει ένα συγκρότημα με λυόμενα μέσα στο Εθνικό Πάρκο Σχινιά. Ότι ο δήμαρχος Ναυπλίου πετούσε περιττώματα σκύλου και

σκουπίδια έξω από το εξοχικό αντισπάλου του. Είχε, μάλιστα, επανλάβει την πράξη 22 φορές.

Και, βέβαια, τις προάλλες υπάλληλος του επιβατικού πλοίου «Blue Horizon», που έφευγε με ανοιχτό τον καταπέλτη, πέταξε στη θάλασσα τον 36χρονο Αντώνη Καρυώτη. Το πλοίο απέπλευσε κανονικά και πήγαινε στον δρόμο του για 40 λεπτά, σαν να μη συνέβη τίποτα.

Όλα αυτά συνέβησαν μέσα στο περασμένο τρίμηνο. Το μήνυμα που μας στέλνει η πραγματικότητα ολόκληρο το καλοκαίρι, σχεδόν κάθε μέρα, είναι ότι δεν λειτουργεί σχεδόν τίποτα σωστά. Υπάρχουμε από τύχη. Το μίσος, το αντικοινωνικό μένος και η ατιμωρησία είναι κυρίαρχα φαινόμενα. Κι αν συμβεί η στραβή, κανείς δεν θα έρθει να μας σώσει. Οι ειδήσεις κάθε μέρα μας θυμίζουν ότι οι θεομοί μας είναι ανέτοιμοι, δυσλειτουργικοί και διαβρωμένοι. Ότι η ίδια η κοινωνία μας, κάτω από τη διακοσμτική επιφάνεια του δυ-

τικού τύπου κράτους-μέλους της Ευρωπαϊκής Ενωσης, είναι οάπια.

Κι είναι ακόμη πιο δύσκολο να το διαχειριστεί κανείς επειδή όλο αυτό το σκηνικό ανικανότητας και ανεπάρκειας εκτυλίσσεται σε ένα περιβάλλον που χειροτερεύει από μόνο του. Ξέρουμε ότι αυτό το καλοκαίρι θα αποδειχθεί ένα από τα πιο δροσερά της υπόλοιπης ζωής μας. Τα επόμενα θα είναι ολόένα και πιο δύσκολα. 900.000 στρέμματα στον Εβρο κάπναι φέτος, 720.000 στρέμματα στη Θεσσαλία πλημμύρισαν. Ξέρουμε ότι περισσότερα στρέμματα θα καούν του χρόνου ή του παραχρόνου, ότι ακόμη πιο «πρωτοφανείς» πλημμύρες θα ζήσουμε τα επόμενα χρόνια. Πώς θα αντιμετωπίσουμε έναν κόσμο που γίνεται πιο αφιλόενος; Πώς θα αντιμετωπίσουμε ένα χειρότερο που θα έρθουν; Με αυτό το κράτος; Με αυτό το πολιτικό προσωπικό; Με αυτούς τους πολίτες; Με αυτή την κοινωνία;

Ερωτας και εξουσία

Του **ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΚΑΠΑΡΗ**

«**ΑΛΛΑΪΖΕΙ** ο κόσμος όταν φιλιούνται δύο. Μεταμορφώνεται, όλα αγιάζουν»... τραγούδησε ο Σωκράτης Μάλαμας, σε στίχους του Θανάση Παπακωνσταντίνου. Ο έρωτας και η αγάπη όχι μόνο διώχνουν τον φόβο, αλλά μπορούν να αλλάξουν και να αγιάσουν και όλο τον κόσμο. Εξάλλου ο έρωτας είναι ισχυρός όπως ο θάνατος, και έτσι καταγράφεται και στο πιο ερωτικό ποίημα όλων των εποχών, στο «Άσμα Ασμάτων». Από την άλλη, στον χώρο της πολικής, η εξουσία είναι ισχυρότερη και από το πιο ισχυρό αφροdisιακό. Έστω κι αν οι άνθρωποι της εξουσίας επιμένουν ότι όλα πρέπει να κινούνται στη βάση μόνο της ψυχρής λογικής και των συμφερόντων. Ποιος τελικά κινεί αυτόν τον κόσμο, η πολιτική ή το συναίσθημα, εκτός βεβαίως από το Θεό, ή όπως αλλιώς λέγονται οι μεταφυσικές δυνάμεις.

Άραγε ποιο είναι πιο ισχυρό, η λογική ή το συναίσθημα; Η απάντηση δεν είναι πάντα το προφανές. Τα συναισθήματα μπορούν να κινούν, αλλά και ενίοτε να καταστρέφουν τον κόσμο και τον άνθρωπο. Έχουν τόση δύναμη, ώστε να μπορούν να ανατρέπουν τους ισχυρότερους ηλεκτρονικούς υπολογιστές, αλλά και αυτή την τεχνητή νοημοσύνη, την νέα απειλή για τον σύγχρονο κόσμο.

Στην Κύπρο υπάρχει μια φοβερή ρήση η οποία λέει ότι, μία γυναίκα τρίχα μπορεί να σύρει ολόκληρο καρβάι στα βουνά. Του λόγου το αληθές, επιβεβαιώθηκε με επιστημονικό τρόπο, πριν ένα περίπου αιώνα, από τον Σίγκμουντ Φρόιντ, τον θεμελιωτή της ψυχανάλυσης, τον άνθρωπο ο οποίος ανοίξε δρόμους για την ανάλυση του ασυνείδητου, της απώθησης, της λίμπιντο, της ερμηνείας των ονείρων και της παιδικής σεξουαλικότητας. Ήταν ο ψυχίατρος ο οποίος έκανε τότε επανάσταση και θεσμοθέτησε τον διάλογο μεταξύ ασθενή και γιατρού.

Ο αείμνηστος Κωνσταντίνος Καραμανλής έλεγε ότι στέγνωσε την ψυχική του, για να μπορέσει να κυβερνήσει την Ελλάδα. Τα έλεγε όλα αυτά, σε μια μεγάλη σχετικά ηλικία, όταν οι νεανικές του ορμές και τα νεανικά του παραστρατήματα είχαν κοπάσει, και εξόριστος στην Γαλλία διάβαζε και εμπέδωνε τον Θουκυδίδη, τον επονομαζόμενο πατέρας της σχολής του πολιτικού ρεαλισμού. Δηλαδή της πολιτικής η οποία στηρίζεται στην λογική του συμφέροντος και όχι του συναισθήματος. Ο Θουκυδίδης ήταν ο άνθρωπος ο οποίος πολέμησε στον Πελοποννησιακό Πόλεμο αλλά και εξορίστηκε από την Αθήνα, για να κα-

ταστεί τελικά ο μεγαλύτερος δασκαλός όλων των σχολών πολιτικής, διπλωματίας και διεθνών σχέσεων.

Σε ένα παράλληλο επίπεδο, έχουμε τα φαινόμενα της καθημερινής τρέλας της εξουσίας των μικρών. Άντρες σκέφτονται με την «κάτω κεφαλή» και τότε γαία πυρί μικθίτω. Παραδίδονται στα πάθη τους, αδυνατούν να ανταποκριθούν και στα ελάχιστα των ευθυνών τους και τελικά «τρώνε και το κεφάλι τους» και μαζί όλους τους υφισταμένους τους. Αλλά και γυναίκες όταν «κουινούνται στην υψηλή καρέκλα τους» ενεργούν με φοβερή εμπειρία, εναντίον όλων όσων αμφισβητούν την εξουσία τους. Και αν προχωρήσουν στο επίπεδο του πληγωμένου «αδύνατου φύλου», αλίμονο σε όποιον βρεθεί απέναντί τους.

Στο εκκρεμές του έρωτα, τα δεδομένα δεν διαφέρουν και πολύ. Εξάλλου ο έρωτας είναι ισχυρός όπως και ο θάνατος. Τα πάθη των αντρών για γυναίκες, «λάνγες και ερωτιάρες», στα προηγούμενα χρόνια λύνονταν με φόνους και αυτοκτονίες, ενώ στις μέρες μας συνοδεύονται πρώτα με διάλυση οικογενειών και ακολούθως με εξάνεμιση περιουσιών. Τα πάθη των γυναικών για άντρες, κινούνται κυρίως στον χορό των καταθλίψεων, ενώ όταν μπει στην μέση και το μίσος, τότε επαναλαμβάνεται με ποικίλες μορφές η ιστορία της Ηρώδιάδας, η οποία ζήτησε το κεφάλι του Ιωάννη του Προδρόμου, μέσα σε ένα πιάτο. Ήταν η πληρωμή της, για τον λάγνο χορό της κόρης της Σαλώμης, χορός ο οποίος «σάλεψε» τον τετράρχη Ηρώδη. Και όλα αυτά γιατί ο Προφήτης έλεγχε την Ηρώδιάδα, η οποία συζύσε με τον αδελφό του άντρα της.

Η ψυχή του ανθρώπου είναι άβυσσος και –όχι σπάνια– αλλά λέει, αλλά κάνει και άλλα εννοεί. Ο αείμνηστος Μάνος Χατζηδάκης έγραψε το περίφημο τραγούδι του «Κεμάλ» κατά τη διάρκεια μιας επίσκεψής του στην Αμερική. Πολύ αργότερα ο Νίκος Γκάτσος, έγραψε τους συγκλονιστικούς στίχους στα ελληνικά. «Καληνύχτα, Κεμάλ. Αυτός ο κόσμος δεν θα αλλάξει ποτέ. Καληνύχτα». Ο Μάνος Χατζηδάκης αποκάλυψε ύστερα από χρόνια ότι συνάντησε στη Νέα Υόρκη, τον χειμώνα του 1968, τον 20χρονο Κεμάλ. «Είχε φύγει απ' τον τόπο του με πρόσχημα κάποιες πολιτικές του αντιθέσεις.

Στην πραγματικότητα, φαντάζομαι, ήθελε να καθεί μες στην Αμερική. Του το είπα. Χαμογέλασε...». Και όπως τραγούδησε κάποτε η Βίκυ Λεάνδρος «Χαμογέλα, η ζωή είναι μια τρέλα, μάθε να ζεις την χαρά, σαν παιδί κάθε φορά...».

kaparispan@yahoo.gr

Αν ήταν η Αννίτα πούζα

Της **ΑΝΤΡΗΣ ΧΑΤΖΗΑΝΔΡΕΟΥ**

«**Αν ήταν** η αζούλα πούζα, είσιε να πουζιάσει ο κόσμος ούλλος». Η γνωστή κυπριακή παροιμία εξηγεί ότι, αν η ζήλια, ένα πολύ κοινό συναίσθημα, ήταν πούζα, μια παθολογική κατάσταση της κοιλιάς όπου το έντερο βγαίνει έξω από τα τοιχώματά της δημιουργώντας μια κήλη, θα την είχαν όλοι. Συνεπώς, αν η ζήλια ήταν πούζα, θα την είχαμε όλοι, διότι όλοι ζηλεύουμε.

Κατά παρόμοιο και σχεδόν ισοπεδωτικό τρόπο, η μεταφορική απόδοση της συγκεκριμένης παροιμίας στη σύγχρονη πολιτική σκηνή του τόπου θα μπορούσε να προσαρμοστεί στην επικαιρότητα με συνειρμό σκέψης, του τύπου, «αν η Αννίτα ήταν ψέμα, θα την είχαμε όλοι, διότι όλοι λέμε ψέματα». Άρα αυτό θα σήμαινε ότι όλοι, περιλαμβανομένης και της ΠτΒ, λέμε ψέματα. Και για να είμαστε πολιτικά ορθοί ακόμα και στη σφαίρα του φαντασιακού, επαναδιατυπώνω λέγοντας ότι, όλοι ανεξαιρέτως οι άνθρωποι, εκφράζουμε μία προσέγγιση στην αλήθεια. Τη δική μας προσέγγιση στην αλήθεια. Τα δύο μας προσεγγίση στην αλήθεια, έτσι όπως εμείς την αντιλαμβανόμαστε ή θέλουμε να την αντιληφθούμε. Τοιοιτοτρόπως, καλείται συχνά να εκφραστεί και η ΠτΒ, ως μια πολύ κοινή πολιτική παρουσία στα κοινοτικά τοιχώματα της ευρύτερης Δεξιάς. Ακόμα και της Ακροδεξιάς.

Ας πάρουμε τα πράγματα από την αρχή, καταβάλλοντας κάθε δυνατή προσπάθεια αποφυγής της ισοπέδωσης σημαντικών εννοιών, αρχών και αξιών. Η ειλικρίνεια, έχει δύο άκρα. Την αλήθεια και το ψέμα. Η προσέγγιση στην αλήθεια και η προσέγγιση στο ψέμα, καθορίζουν το επίπεδο της ειλικρίνειάς μας. Τα

πο απομακρυσμένα σημεία της ειλικρίνειας είναι εκεί όπου αναπόφευκτα συναντιέται η αλήθεια με το ψέμα. Εκεί, δηλαδή, όπου ο κύκλος ολοκληρώνεται και κατά κάποια ερμηνεία ισορροπεί.

Πάμε στο ψητό. Τη Δευτέρα 4 Σεπτεμβρίου, η ΠτΒ φιλοξενήθηκε στην εκπομπή Πρωτοσέλιδο του Σίγμα, δίνοντας συνέντευξη στον δημοσιογράφο Ανδρέα Δημητρώπουλο. Στο σημείο της συζήτησης για το μεταναστευτικό, η Αννίτα λίγο-πολύ άφησε να νοηθεί ότι, όχι μόνο είναι υπαρκτά τα δύο άκρα της Δεξιάς και της Αριστεράς στην Κύπρο, αλλά και ότι συναντιούνται ιδεολογικά όντας τα πιο απομακρυσμένα σημεία της πολιτικής. Εκεί δηλαδή, όπου ολοκληρώνεται ο κύκλος και υποβάλεται ο ρατσισμός και η ξενοφοβία με παρόμοιο τρόπο και παρόμοια εργαλεία. Η ΠτΒ, εν ολίγοις, εξίσωσε την υπαρκτή άκρα δεξιά και την εγκληματική της δράση, με την ιστορικά ανυπαρκτή άκρα Αριστερά, ενώ ολοκλήρωσε τα όσα ασυνάρτητα έλεγε με την εξής οξύμωρη τοποθέτηση: «Πρέπει να αφήσουμε τις πορείες και τα μεγάλα λόγια και να κάσουμε κάτω να δούμε τι περισσότερο μπορούμε να κάνουμε. Δεν μπορεί να εξισώνονται (!) τα πάντα. Ο καθένας την ευθύνη του. Να μην τυχάνει εκμετάλλευσης (το μεταναστευτικό) είτε από την άκρα δεξιά είτε από την άκρα αριστερά, δεν έχω πρόβλημα να το πω». Μια άκρως ισοπεδωτική τοποθέτηση, απ' όπου κι αν την αγγίζει κανείς.

Η περίπτωση της Αννίτας. Η Αννίτα δεν έχει πρόβλημα να το λέει, ωσάν κάποιος να της υπέβαλε ασυνείδητα τον γνωστό στίχο «θέλω να τ' ακούω να το λες». Τι είναι

όμως αυτό που τελικά καλείται να λέει όλα αυτά τα χρόνια και ποια είναι η θέση την οποία πρεσβεύει (ακόμα και στον ύπνο της) από την αρχή της πολιτικής της καριέρας μέχρι και σήμερα; Αυτή, της ενωτικής οπτασίας. «Με αγάπη και νηφαλιότητα, μαζί, ενωμένοι και σοβαροί, να βρούμε εκείνους τους τρόπους που θα μας επιτρέψουν να γίνουμε ακόμα πιο δυνατοί και ακόμα πιο διεκδικητικοί ως υπεύθυνη δημοκρατική παράταξη με αρχές και αξίες». Γνώριμη και επαγγελματική η φωνή της. Τα δύο άκρα του Συναγερμού. Η εργαλειοποίηση που τυχάνει η Αννίτα από τη Δεξιά ως γυναίκα πολιτικός και πρόεδρος του ΔΗΣΥ από τη μία, και από τη δράση της άκρας Δεξιάς ως γυναίκα πολιτικός πρόεδρος της Βουλής από την άλλη, προσομοιάζει, δυστυχώς, με μια δική της πρακτική. Με την πρακτική της εργαλειοποίησης του μεταναστευτικού στην Κύπρο, μέσα από την οποία επιχειρεί να προειδοποιήσει τους πολίτες για την ύπαρξη της επικίνδυνης άκρας Αριστεράς στην Κύπρο, διασκεδάζοντας έτσι τις ανησυχίες των παλαιών και ενδεχομένως μελλοντικών της ψηφοφόρων.

Και όλα αυτά, μια ανάσα πριν από τον φημολογούμενο ανασχηματισμό της παρούσας κυβέρνησης και μόλις δύο μέρες μετά την ανακοίνωση του πρώην ΠτΔ Νίκου Αναστασιάδη ότι θα βγει μπροστά για να ενισχύσει τη δική της θέση, τη θέση της ίδιας της προέδρου του ΔΗΣΥ εντός του κόμματος. Και εδώ είναι το σημείο όπου εγείρονται τα εξής σημαντικά ερωτήματα: Έχει ή δεν έχει ηγεσία ο Συναγερμός; Έχει ή δεν έχει πρόεδρο η Πιν-δάρου; Είναι η Αννίτα η επίσημη

ηγεσία της πρώτης γραμμής ή καλιναγωγείται από δεύτερες και τρίτες δυνάμεις ακόμα κι όταν προεδρεύει της Βουλής; Και τι παριστάνει, τελικά, η Αννίτα στο κάδρο της αναδόμησης και του εκσυγχρονισμού του ΔΗΣΥ, την κήλη ή την προσέγγιση στην αλήθεια; Διότι αν η Αννίτα έχει ήδη μετατραπεί σε κήλη του ανώριμου μιμητισμού αναμεταξύ ζηλιάρηδων πολιτικών στελεχών (συνεχιστών και μη) στην κοιλιακή χώρα της δεξιάς, αυτόματα την καθιστά ενοχλητική και χειρουργήσιμη. Στη γη των κορισιών που γελούν, των αγοριών που μεθούν, στην Κύπρο της αγάπης και του ονείρου, η Αννίτα θα συνεχίσει να ονειροπολεί τη μέρα που ο Συναγερμός –πρότερος και τωρινός– θα ενώσει τα μικροδάκτυλά του για συμφιλίωση ή θα αναλάβει τις ευθύνες που της αναλογούν ως ΠτΒ βάζοντας τα σκουπίδια του φασισμού και του ρατσισμού εκεί όπου τους αξίζει;

Πάντως, η πρωτοβουλία του Νίκου Αναστασιάδη για διάσωση και ενοποίηση του ΔΗΣΥ επιβεβαιώνει κατά κάποια ερμηνεία ότι το κεφάλαιο Αννίτα έχει ήδη κινηθεί από το φαντασιακό «αν ήταν η Αννίτα ψέμα», στο ρεαλιστικό «αν ήταν η Αννίτα πούζα». Και ενώ η Αννίτα μετατρέπεται σε κήλη στα εσωτερικά τοιχώματα της δεξιάς και ακροδεξιάς με την ίδια να διαβεβαιώνει ότι ο ΔΗΣΥ, και ηγεσία έχει και ξέρει τι κάνει αλλά και πως να το κάνει, η αλήθεια τη διαχέει σαν ακτίνα φωτός χωρίς διακυμάνσεις. Και η αλήθεια είναι μία: ότι ο ΔΗΣΥ με το δεξί του άκρο «έπραξε», και η Αννίτα με το δεξιότερο του άκρο «εισέπραξε». Κι αυτό απαιτεί απόσβεση δανείου.

ΣΚΙΤΣΟ ΤΟΥ ΗΛΙΑ ΜΑΚΡΗ. imakris@kathimerini.gr

ΕΠΙΦΥΛΛΙΔΑ / Του **ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΧΡΙΣΤΙΑ**

Η κοινοτοπία του κακού

Μία από τις μεγαλύτερες μελέτες για τη φύση και τον χαρακτήρα του κακού στον άνθρωπο είναι αναμφισβήτητη οι ανταποκρίσεις της Hannah Arendt από τη δίκη του διαβόητου Ναζι εγκληματία πολέμου Adolf Eichmann για το αμερικανικό περιοδικό New Yorker. «Ο Eichmann στην Ιερουσαλήμ», όπως είναι ο τίτλος του βιβλίου που εκδόθηκε το 1963 και συγκεντρώνει όλα τα άρθρα της Arendt για τη δίκη της Ιερουσαλήμ, έχει ως υπότιτλο: «Έκθεση πάνω στην κοινοτοπία του κακού» ("Eichmann in Jerusalem: A report on the banality of evil"). Η διεισδυτική ματιά της φιλοσόφου δεν διέκρινε κανένα φέλος μπροστά της, υπεύθυνο για τη θανάτωση εκατομμυρίων ανθρώπων όντων. Διέκρινε μόνο ένα άβουλο ανθρώπινο που με δυσκολία εκφραζόταν, ενώ χρησιμοποιούσε πάντα μια ξύλινη, γραφειοκρατική γλώσσα. Πίσω από αυτόν τον άκαρο τρόπο έκφρασης βρισκόταν η χιτλερική διακυβέρνηση. Ήταν υπεύθυνος για τις πράξεις του, ή ήταν απλώς ένα

άβουλο θύμα του ναζισμού;

Κατά τη διάρκεια της δίκης του, ο Eichmann ερωτήθηκε από δικαστή αν θα μπορούσε να μην υπακούσει στον ναζιστικό νόμο που απαιτούσε τη δίωξη και τελικά θανάτωση των Εβραίων. Ο Γερμανός εγκληματίας πολέμου απάντησε ότι για να συμβεί αυτό θα έπρεπε ο νόμος να είχε προβλέψει την ανυπακοή. Η απάντησή του και η συνολική υπερασπιστική του γραμμή ήταν να κρύβεται πίσω από τον ναζιστικό νόμο και να επιμένει στη θέση ότι κανένας πολίτης δεν μπορεί να θεωρηθεί ατομικά ένοχος, επειδή υπακούει στον νόμο της πατρίδας του. Ο Eichmann δεν έδειξε ούτε ενοχή για τις πράξεις του αλλά ούτε και μίσος για εκείνους που τον δικάζαν, ισχυριζόμενος ότι δεν φέρει καμία ευθύνη για το Ολοκαύτωμα. Όπως χαρακτηριστικά αναφέρει η Arendt, ο άνθρωπος απλώς «έκανε τη δουλειά του», «έκανε το 'καθήκον' του», δεν υπάκουε δηλαδή απλώς και μόνο στις «διαταγές» των ανωτέρων του, αλλά και στον «νόμο». Ως κύριος εγkéφαλος του σχεδιασμού και της υλοποίησης της μεταφοράς εκατομ-

Ο καθημερινός άνθρωπος, ξέρει πολύ καλά ότι όταν ένας συνάνθρωπός του ρισκάρει τη ζωή του για να πηδήξει σε ένα πλοίο που αποπλέει, το καθήκον, ο νόμος, η «κατηγορική προσταγή», όλα έρχονται σε δεύτερη μοίρα.

μυρίων Εβραίων από όλη την Ευρώπη στα στρατόπεδα εξόντωσης πρόσθεσε μάλιστα ότι είχε σώσει μακρινή του συγγενή που ήταν «μισή Εβραία», ότι το έκανε με βαριά καρδιά και ότι εκ των υστέρων ένιωθε τύψεις επειδή έτσι έγινε παραβάτης και επιπόρκος.

Κανείς δεν γνωρίζει βέβαια εάν κάτι τέτοιο έχει όντως συμβεί. Το περισσότερο όμως αυτό παραπέμπει στον Kant και τη θεωρία του περί της «κατηγορικής προσταγής», που ορίζει την άνευ όρων υποταγή του ατόμου στον νόμο, και του «ριζικού

κακού». Ως ριζικό κακό, ως ρίζα του κακού στις ανθρώπινες κοινωνίες, ο Γερμανός φιλόσοφος ορίζει το να προτιμάνε κανείς να υπακούσει το συμφέρον του παρά τον νόμο. Αν και ο Eichmann μπορεί να είχε αντιστοίχες τάσεις, η Arendt υποστήριξε ότι δεν επέδειξε «σε καμία περίπτωση παράλογο μίσος για τους Εβραίους, φανατικό αντισημιτισμό ή κατήχηση οποιασδήποτε είδους». «Προσωπικά δεν είχε ποτέ τίποτα απολύτως εναντίον των Εβραίων» καταλήγει η Arendt. Κατά κάποιο τρόπο, πάθος επέδεικνε μόνο στη σχέση του με τον νόμο, το οποίο εκφραζόταν κυρίως ως προσήλωσή στους ανωτέρους του που τον καλούσε να εξολοθρεύσει τους Εβραίους. Ήταν απλώς ένας άνθρωπος του «καθήκοντος». Επομένως για τις συνέπειες των πράξεών του υπεύθυνος ήταν ο νόμος, αυτός δεν είχε κάνει κανένα «κακό». Αντίθετα, είχε ήσυχη τη συνειδησή του ότι επιτέλεσε ορθά το έργο του. Σε όλο το βιβλίο της, η Arendt φαίνεται πεπεισμένη για την ειλικρίνεια του εγκληματία πολέμου. Πιστεύε ότι, παρά τα δολοφονικά γραφειοκρατικά του επι-

τεύγματα, είχε πολύ χαμηλή νοημοσύνη.

Κανείς βέβαια δεν θα μάθει ποτέ τι πραγματικά κρύβεται στις ψυχές και τα μυαλά των ανθρώπων που έσπρωξαν τον δύστυχο Αντώνη από τον καταπέλτη του πλοίου, πώς ένωσαν οι επιτελικοί του οχηματαγωγού και του λιμενικού, όταν έβλεπαν τον άτυχο άνδρα να πνίγεται αβοήθητος. Κανείς δεν μπορεί να πει με βεβαιότητα ότι οι δράστες που σόκαραν με την ωμότητα και τον κυνισμό τους το πανελλήνιο είχαν πρόθεση να σκοτώσουν τον άτυχο Αντώνη. Το βέβαιο είναι όμως, ότι δεν σκέφτηκαν καν ότι οι πράξεις τους ήταν επικίνδυνες για τη ζωή του. Το κίνητρό τους δεν τους επέτρεπε να δουν ότι τίθεται σε κίνδυνο η ασφάλεια ενός ανθρώπου. Ο καθημερινός άνθρωπος, όμως, ξέρει πολύ καλά ότι όταν ένας συνάνθρωπός του ρισκάρει τη ζωή του για να πηδήξει σε ένα πλοίο που αποπλέει, το καθήκον, ο νόμος, η «κατηγορική προσταγή», όλα έρχονται σε δεύτερη μοίρα. Ποιος σκέφτεται το «καθήκον» του σε μια τέτοια στιγμή; Μόνο το ένστικτο μιλά, και αυτό επιτάσσει να

βοηθήσουμε με κάθε μέσο ώστε να μην κινδυνέψει ο άνθρωπος, ακόμη και αν αυτός φέρεται ριψοκίνδυνο. Εκτός βέβαια αν το ένστικτο αυτό έχει διαφθαρεί από την κοινωνία στην οποία ζούμε. Η κοινοτοπία του κακού έχει τις ρίζες της βαθιά στην κοινωνική συνείδηση και συμπεριφορά, στην ενστικτώδη προσήλωσή στην επιτυχία και την κοινωνική ανέλιξη. Θέση της Arendt είναι ότι ο Eichmann δεν ήταν στην πραγματικότητα φανατικός ή κοινωνιοπαθής, αλλά ένας μέτριος και συνηθισμένος άνθρωπος που βασιζόταν σε κλισέ αντί να σκέφτεται μόνος του, είχε κίνητρο την επαγγελματική του ανέλιξη και όχι την ιδεολογία και πίστευε στην επιτυχία, την οποία θεωρούσε ως το κύριο πρότυπο της «καλής κοινωνίας». «Κοινοτοπία του κακού» δεν σημαίνει ότι τέτοιες θηριωδίες είναι συνηθισμένες, αλλά ότι οι δράστες υποκινούνται από ένα απόλυτα συνηθισμένο –για τις κοινωνίες μας– είδος ερπυσματισμού.

Ο κ. Παναγιώτης Χριστιάς είναι αν. καθηγητής πολιτικής και κοινωνικής φιλοσοφίας του Πανεπιστημίου Κύπρου.

Τα «ναυάγια» πριν από το έγκλημα στο λιμάνι

Η παράκαμψη των κανόνων ασφαλείας και η απουσία φίλτρων για το προσωπικό είναι οι παθογένειες της ακτοπλοΐας

Του **ΗΛΙΑ Γ. ΜΠΕΛΛΟΥ**

Χρειάζεται το 2023, σε μια χώρα της Ευρωζώνης, να διασφαλίσουμε ότι τα πληρώματα των ακτοπλοϊκών πλοίων γνωρίζουν πως δεν πρέπει να πετάμε ανθρώπους στη θάλασσα; Κι όμως, όπως αποδείχθηκε από τα τραγικά γεγονότα στο πλοίο της Attica Group στο λιμάνι του Πειραιά αυτή την εβδομάδα, χρειάζεται. Κι αν η αποτρόπαια και εγκληματική αυτή συμπεριφορά εκδηλώνεται από μέλη του πληρώματος πλοίου της Attica Group, της μεγαλύτερης ελληνικής ακτοπλοϊκής και πολλάκις βραβευμένης, τότε τι σημαίνει αυτό για ολόκληρο τον κλάδο και άλλες εταιρείες; Υφίσταται, λοιπόν, συστημικός κίνδυνος στον κλάδο; Είναι αφελές να θεωρήσει κανείς πως όσα συνέβησαν μετά την απόληση του άτυχου Αντώνη είναι τραγικές συμπτώσεις αστοχίας. Τα γεγονότα στον Πειραιά αποτελούν απότοκο του πλήθους των παθογενειών που χαρακτηρίζουν πλέον την ελληνική ακτοπλοΐα, το λιμενικό σύστημα και τις αρμόδιες αρχές, τείνουν να συμφωνήσουν οι ειδικοί.

Γιατί, όπως αποδείχθηκε εκ του τραγικού αποτελέσματος, τίποτα δεν δούλεψε στο πλοίο όπως θα

Τα δρομολόγια Πειραιάς - Κρήτη ανήκουν στην περίμετρο των κανονισμών ασφαλείας ISPS, βάσει των οποίων οι περριοχές επιβίβασης και αποβίβασης πρέπει να είναι περιχαρακωμένες και να φυλάσσονται.

έπρεπε, αλλά ούτε και στο λιμάνι. Αξιοματικός και μέλη του πληρώματος του πλοίου στον καταπέλτη απωθούν την πλέον ακατάλληλη και επικίνδυνη ώρα επιβάτη, οδηγώντας τον νομοτελειακά στη θάλασσα. Οι προπέλες του πλοίου συνεχίζουν να δουλεύουν, οδηγώντας τον, επίσης νομοτελειακά, σε πνιγμό. Ακόμη κι έτσι, κανείς –ούτε τα άμεσα εμπλεκόμενα μέλη του πληρώματος ούτε άλλοι– δεν κάνει αμέσως μετά την πτώση του άτυχου άνδρα το στοιχειώδες: να ρίξει ένα σωσίβιο στον άνθρωπο που πνίγεται. Ο πλοίαρχος του «Blue Horizon» αντιλαμβάνεται ότι υπάρχει άνθρωπος στη θάλασσα και παρ' όλα αυτά, χωρίς ακόμα να έχει διευκρινιστεί περσιτικά ο λόγος, αποπλέει για τον προορισμό του. Το λιμενικό δεν βρίσκεται εκεί. Ούτε για να απαγορεύσει στον άτυχο επιβάτη να πλησιάσει τον καταπέλτη του πλοίου ούτε για να τον διασώσει ούτε καν για να σταματήσει το πλοίο. Ούτε κανείς όμως από την ασφάλεια των Οργανισμού Λιμένος Πειραιώς και άλλων, παρ' το γεγονός πως τα δρομολόγια Πειραιάς - Κρήτη ανήκουν στην περίμετρο των κανονισμών ISPS. Πρόκειται για τον διεθνή κώδικα για την ασφάλεια των πλοίων και των λιμενικών εγκαταστάσεων, που επιτάσσει μεταξύ άλλων να είναι οι περιοχές επιβίβασης και αποβίβασης περιχαρτωμένες με φράκτη και να φυλάσσονται. Τα ίδια ισχύουν και στην Ηγουμενίτσα και την Πάτρα για τα δρομολόγια με την Ιταλία. Ωστόσο, ολόκληρος ο κλάδος μοιά-

ζει να κυνηγάει πλέον πρωτίστως «το ρολόι» και μόνον δευτερευόντως την ασφάλεια. Ακόμη και οι καλύτεροι αξιωματικοί, πληρώματα και επιχειρήσεις λειτουργούν σε ένα χαοτικό περιβάλλον, όπου όλοι βιάζονται να ανέβουν στο πλοίο και να φτάσουν στον προορισμό τους. Ούτε στους επιβάτες δίνονται σωστές οδηγίες. Όμως, τη θάλασσα πρέπει να τη σέβεσαι, έλεγαν οι παλαιότεροι.

Είναι προφανές πλέον πως η ελληνική ακτοπλοΐα έχει πολλά να μάθει, όπως για παράδειγμα από την αεροπορία, αλλά και τα ελληνικά λιμάνια από τα αεροδρόμια. Όμως, η πρωτοφανής αποτρόπαια συμπεριφορά στον καταπέλτη του «Blue Horizon» γεννάει το εύλογο ερώτημα κατά πόσον οι εσωτερικοί κανονισμοί της Attica Group, όπως και όλων των ακτοπλοϊκών επιχειρήσεων μεγάλων και μικρών, είναι επαρκείς, αν τηρούνται και αν έχουν εκπαιδευθεί σ' αυτούς όλα τα μέλη των πληρωμάτων. Ακόμη περισσότερο αν ελέγχονται αξιωματικοί και πληρώματα για την επάρκειά τους και τη συμμόρφωσή τους με αυτούς.

Σε ενημερωτικό σημείωμα που διένειμε η Attica Group μετά την τραγωδία, παραδέχεται η ίδια ότι «τα πρωτόκολλα ασφαλείας και οι διαδικασίες της εταιρείας σύμφωνα με τη νομοθεσία και τον κώδικα ασφαλών διαχειρίσας προβλέπουν πριν από την απόδωση του πλοίου το κλείσιμο όλων των εξωτερικών ανοιγμάτων, συμπεριλαμβανομένου και του καταπέλτη, αλλά εκ του αποτελέσματος φαίνεται ότι οι προβλεπόμενες διαδικασίες δεν ακολουθήθηκαν». Το σύνολο των Ελλήνων επιβατών που ταξίδεψε φέτος το καλοκαίρι μπορεί να διαβεβαιώσει ότι αυτό δεν τηρείται σχεδόν ποτέ. Μέχρι που έχασε τη ζωή του ο Αντώνης και τώρα όλοι προσπαθούν να κάνουν ευλαβική τήρηση του συγκεκριμένου πρωτοκόλλου.

Εκπαίδευση

Πηγές της ελληνικής ναυτιλίας, επιβατηγού αλλά και ποντοπόρου, θέτουν επίσης ζήτημα ποσοτικής επάρκειας εργαζομένων στον κλάδο, του ύψους των αμοιβών τους και της πληρότητας της εκπαίδευσής τους. «Όταν η δεξαμενή από την οποία αντλείς προσωπικό», λένε, «είναι μικρή, είναι πιθανό να αντλήσεις και ακατάλληλους ανθρώπους». Αλλά αυτό σε καμιά περίπτωση δεν είναι δικαιολογία. Είναι όμως γεγονός.

Η τραγωδία αυτής της εβδομάδας στον Πειραιά αποκαλύπτει ότι υπάρχει συστημικός κίνδυνος. Και καθώς ολόκληρος ο κλάδος και οι επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται σε αυτόν βρίσκονται και μπροστά στο κρίσιμο σταυροδρόμι της πράσινης μετάβασης και της θεμελίωσης της ελληνικής ακτοπλοΐας των επόμενων δεκαετιών, είναι δύσκολο να φανταστεί κανείς ποιος επενδυτής θα εμπιστευόταν τα κεφάλαιά του για να χρηματοδοτήσει έναν κλάδο που ακόμη δεν έχει κατακτήσει στοιχειώδη και αυτονόητα ορόσημα συμπεριφοράς. Αλλά και μια αγορά στην οποία οι ελέγχοντες, όπως το λιμενικό και οι διαχειριστές των υποδομών, όπως οι οργανισμοί λιμένων, είναι απόντες.

Η συνολική ανάπτυξη του κλάδου των θαλάσσιων μεταφορών αποτελεί πλέον επιτακτική ανάγκη, αλλά και ζήτημα πολιτισμού.

Λίγα λουλούδια στον καταπέλτη πλοίου που έχει δέσει στο σημείο όπου έχασε τη ζωή του ο Αντώνης Καρυώτης. Άνθρωποι με θπεία στην ακτοπλοΐα και στο λιμενικό βεβαιώνουν ότι αν όλοι οι εμπλεκόμενοι στον απόηχο του «Blue Horizon» τηρούσαν τα πρωτόκολλα ασφαλείας, η τραγωδία θα είχε αποφευχθεί.

«Το βαπόρι δεν είχε πάρει δρόμο. Ένα σκονινί θα ρίχνανε...»

Του **ΔΗΜΗΤΡΗ ΚΑΡΑΪΣΚΟΥ**

Όσοι ασκούνται με τη θάλασσα λένε πως «τα καράβια είναι ζωντανά». Και αν είναι κάτι που τους δίνει ζωή, είναι οι άνθρωποι τους. Ναυπηγοί και ναυτικοί, πλοιοκτήτες και επιβάτες, λιμενικοί και εκκονιστές, είναι οι άνθρωποι που κινούν τον κύκλο που πρέπει να συνεργαστεί άψογα με έναν διαχρονικώς επειγμένο στόχο: την ασφάλεια εν πλώ. Τη χρονιά που πέρασε 18 εκατ. άνθρωποι ταξίδεψαν με πλοία της γραμμής από και προς τα 227 κατοικημένα νησιά μας, και τα εμπιστεύθηκαν για να τους μεταφέρουν με ασφάλεια στο λιμάνι του προορισμού τους.

Τα καράβια της επιβατηγού ναυτιλίας είναι σύμβολα. Και όλα αυτά που συμβολίζουν, το βράδυ της Τρίτης που πέρασε βούλιαξαν λίγα μέτρα δίπλα από τον πειραιώτικο ντόκο όταν ο υπάρχος του «Blue Horizon» της Blue Star Ferries, που απέπλεε με προορισμό την Κρήτη, έσπρωξε έναν επιβάτη «της τελευταίας στιγμής», με αποτέλεσμα αυτός να πέσει στη θάλασσα και να πνιγεί.

Γιατί δεν είπε «κράτει»;

Συνταξιούχος εμποροπλοίαρχος με πολύχρονη ηγεσία και στην επιβατηγού ναυτιλία, έχοντας διατελέσει πλοίαρχος της κρουαζιερόπλοια επί σειράν ετών, ο Εμμανουήλ Ψαράκης τονίζει ξανά και ξανά τη μέγιστη σημασία της ανθρώπινης ασφάλειας στη θάλασσα και εκφράζει την οργή και τη θλίψη του: «Νιώθω μεγάλο σοκ. Όχι, δεν είναι «συνάδελφοι» αυτοί. Το τραγικό περιστατικό που όλοι είδαμε είναι αντιναυτικό, είναι ανθελληνικό. Αυτοί οι άνθρωποι δεν πρέπει να είναι ναυτικοί. Δεν έχουν καμιά

σχέση με την ελληνική ναυτοσύνη, και ελπίζω η ελληνική Δικαιοσύνη να τους τιμωρήσει όπως αξίζει», λέει ο καπετάν Μανώλης, συμπληρώνοντας: «Δεν είναι ότι μόνο σκότωσαν έναν άνθρωπο και ότι σπύλωσαν τη ναυτική οικογένεια. Είναι και ότι δυσφήμισαν την Ελλάδα ολόκληρη στο εξωτερικό, όπου έχουν φυσικά κυκλοφορήσει παντού τα βίντεο που τράβηξαν οι μάρτυρες, και τώρα θα λένε πως στη χώρα μας πνίγουμε ανθρώπους.

Βετεράνοι της ελληνικής ακτοπλοΐας και του Λιμενικού μιλούν για όσα με αποτροπιασμό είδαν το βράδυ της Τρίτης στον καταπέλτη του «Blue Horizon».

Γιατί δεν είπε ο καπετάνιος να κάνει κράτει το καράβι, να μην μπουν σε κίνηση οι προπέλες; Αυτές τον πνίξαν, με την περιθώριση των νερών που δημιουργούν. Είναι σαν να χτυπάς έναν άνθρωπο σε τροχαίο και να τον εγκαταλείπεις. Τόσα χρόνια αγώνες των ναυτικών μας στις θάλασσες όλου του κόσμου, και τώρα η ναυτοσύνη μας ντροπιάζεται. Νιώθω θλίψη και ανδία».

Απευθυνόμαστε σε ακόμη έναν έμπειρο συνταξιούχο ναυτικό, τον Γιάννη Νοταράκη, που και αυτός, όπως και ο Μανώλης Ψαράκης, έχει κάνει πλοίαρχος για πολλά χρόνια σε κρουαζιερόπλοια. Όπως μας λέει ο καπετάν Γιάννης, «τα πρώτα πράγματα που μαθαίνει ένας σωστός ναυτικός είναι να διαθέτει σεβασμό για την ανθρώπινη ζωή, σεβασμό

για το βαπόρι το οποίο καβαλάει και σεβασμό για το περιβάλλον. Αλλά ένας επαγγελματίας ναυτικός πρέπει να έχει και ευρύ ορίζοντα σκέψης και να παίρνει αποφάσεις που πιθανόν μόνο εκείνος να μπορεί να δικαιολογήσει εκείνη την κρίσιμη στιγμή. Μπορεί οι πλοιοκτήτριες εταιρείες να έχουν κάποιες οδηγίες και εντολές προς τους ναυτικούς, αλλά υπάρχουν περιπτώσεις που είναι στην κρίση του καπετάνιου, στην κρίση της ναυτικής του συνείδησης, τι τελικά θα αποφασίσει. Μπορεί, π.χ., στην περίπτωση του εν λόγω περιστατικού η εταιρεία να είχε δώσει κάποιες εντολές –π.χ. να τηρηθούν τα ωράρια–, αλλά κατά τη γνώμη μου ο υπάρχος έπρεπε να πει απλά “έλα πάνω, παλικάρι μου, και τα βρίσκουμε μέσα”. Το να είσαι υπάρχος και να τσακώνεσαι πάνω στον καταπέλτη με έναν επιβάτη –πόσο μάλλον αν αυτός είναι ΑμεΑ– και να σε βλέπουν όλα τα καράβια τριγύρω, είναι ό,τι χειρότερο, ό,τι πιο αντιεπαγγελματικό. Βλέπεις έναν άνθρωπο που δεν μπορεί να αμυνθεί, και εσύ, υπάρχος του βαποριού –εν δύναμει καπετάνιος–, τον πατάς κάτω. Δεν μπορώ να φανταστώ κάτι πιο ειδικό από αυτό. Απαράδεκτο –και παράνομο– είναι επίσης να φεύγεις με ανοικτή την μπουκαπόρτα, κάτι που ποτέ δεν γίνεται στο εξωτερικό. Επίσης πώς γίνεται ο καπετάνιος να μην κατάρταξε τι συνέβη ή να μην τον ειδοποιήσει κανείς, ώστε να πει “κράτει όλα, απομονώστε τις προπέλες από τις μηχανές”; Δεν είχε πάρει δρόμο το βαπόρι! Ένα σκονινί θα ρίχνανε και θα σταμάταγε! Ένα σωσίβιο γιατί δεν έπεσε; Ντρέπομαι γι' αυτά και αισθάνομαι βαθιά προσβεβλημένος ως πλοίαρχος και ως

Έλληνας ναυτικός που έχω σώσει ανθρώπους από τη θάλασσα χωρίς να ζητήσω εύσημα».

Αλυσίδα ευθυνών

Ζητήσαμε τη γνώμη και ενός βετεράνου λιμενικού, του αντιναυάρχου Πελοπίδα Αγγελόπουλου, επίτιμου α' υπαρχηγού του Λιμενικού Σώματος, ο οποίος, 22 χρόνια πριν, ήταν σε υπηρεσία όταν συνέβη στα ανοικτά της Παροικίας της Πάρου το πολύνεκρο ναυάγιο του «Εξπρές Σάμινα». «Για το απάνθρωπο περιστατικό της Τρίτης κύρια ευθύνη έχει, όπως φαίνεται, ο υπάρχος, καθώς και το υπόλοιπο πλήρωμα που βρισκόταν δίπλα του. Φταίει όμως και ο καπετάνιος όχι μόνο επειδή σίγουρα με κάποιον τρόπο ήταν ενήμερος για το τι είχε συμβεί και δεν έκανε κάτι γι' αυτό, αλλά και επειδή όφειλε πρώτα να κλείσει την μπουκαπόρτα και εν συνεχεία να βάλει μπρος τη μηχανή. Αν είχε συμβεί αυτό, δεν θα είχε πέσει στη θάλασσα το αδικοχαμένο παλικάρι, και αν είχε πέσει, δεν θα λειτουργούσαν οι προπέλες για να τον ρουφήξουν στη θάλασσα. Και το βασικότερο από όλα είναι ότι έπρεπε να υπάρχει εκεί ένας λιμενικός. Και ως επίτιμος υπαρχηγός του Σώματος το λέω αυτό με μεγάλη λύπη. Σύμφωνα με τη νομοθεσία και τον κανονισμό λιμένα, και στον κατάπλου και στον απόπλου πρέπει να παρευρίσκεται λιμενικό όργανο. Αν παρευρισκόταν, ίσως το τραγικό γεγονός να είχε αποφευχθεί. Ένας άδικος θάνατος ενός νέου συμπολίτη μας που συνέβη από επιπολαιότητα, βιασύνη, αμάθεια, έλλειψη ναυτοσύνης, έλλειψη ανθρωπισμού. Ούτε στους αιχμαλώτους πολέμου δεν συμπεριφερόνται έτσι. Και όλα αυτά πού; Στο κεντρικό λιμάνι της χώρας».

γαστρονόμος

**ΣΤΟΝ
ΓΑΣΤΡΟΝΟΜΟ
ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ**

ΣΥΝΤΑΓΕΣ ΓΙΑ ΟΛΟΥΣ

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΑΡΧΑΡΙΟΥΣ
ΤΟΥΣ ΦΟΙΤΗΤΕΣ
ΤΟΥΣ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟΥΣ
ΤΟΥΣ ΜΥΗΜΕΝΟΥΣ ΑΛΛΑ ΒΙΑΣΤΙΚΟΥΣ

Το τεύχος
που κάνει
το μαγείρεμα
παιχνιδάκι!

**Η ΜΑΡΙΛΕΝΑ
ΙΩΑΝΝΙΔΟΥ
ΜΑΣ ΦΤΙΑΧΝΕΙ**

- ΚΑΠΑΜΑ ΜΕ ΑΡΝΙ ΚΑΙ ΚΟΛΟΚΑΣΙ
- ΧΤΑΠΟΔΙ ΜΕ ΓΛΥΚΟ ΚΡΑΣΙ
- ΕΝΑ ΓΛΥΚΟ-ΣΗΜΑ ΚΑΤΑΤΕΘΕΝ ΤΗΣ ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΗΣ ΚΟΥΖΙΝΑΣ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ

Όλα απλά και πανεύκολα.
Γιατί το απλό είναι το ωραίο.

ΤΗΝ ΚΥΡΙΑΚΗ 17 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ ΜΑΖΙ ΜΕ ΤΗΝ Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Πολίτες στην ουρά στον Βόλο για μια εξάδα νερά. Η υδροδότηση δεν είχε αποκατασταθεί, δεν υπήρχε πόσιμο νερό και δεκάδες άνθρωποι περίμεναν να εφοδιαστούν με μπουκάλια έξω από το δημαρχείο.

Η γέφυρα στα Καλά Νερά γκρεμίστηκε αποκλείοντας την πρόσβαση σε χωριά του Πηλίου. Συνεργεία των Ενόπλων Δυνάμεων προσπαθούσαν να την αποκαταστήσουν προσωρινά.

Ένα από τα υπόγεια στην Αγριά Βόλου που πλημμύρισαν. Ο χειμάρρος έσπασε μια πόρτα, τρύπωσε με ορμή μέσα στο σπίτι και διέλυσε έπιπλα και ηλεκτρικές συσκευές.

«Γύρισα σπίτι κολυμπώντας»

Η επομένη του κατακλυσμού βρήκε τον Βόλο θαμμένο στη λάσπη. Η «Κ» κατέγραψε την περιπέτειά των κατοίκων

ΘΕΣΣΑΛΙΑ

Η ΑΝΑΤΟΜΙΑ ΤΗΣ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗΣ

Του απεσταλμένου μας στον ΒΟΛΟ
ΓΙΑΝΝΗ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ

Προσπαθούσε να μαζέψει τις ανάσες του. Ο Κωστής Σαρακατσάνος είχε περπατήσει χιλιόμετρα σε λάσπες και νεροφαγώματα για να φτάσει από τη Μακρινίτσα στην πόλη του Βόλου και να συλλέξει φάρμακα, πάνες και ό,τι άλλο μπορούσε να κουβαλήσει σε προμήθειες για τους εγκλωβισμένους του χωριού. Η πλημμύρα είχε φράξει τους δρόμους στα αυτοκίνητα, τα πόδια φάνταζαν ως η μόνη λύση. Με την επιστροφή του την επόμενη ημέρα, όμως, είχε ακόμη μία αποστολή.

Τον ενημέρωσαν ότι μια ηλικιωμένη κάτοικος δεν είχε δώσει σημεία ζωής για δύο ημέρες. Μαζί με συντοπίτες του τη βρήκαν στο σπίτι της, τραυματισμένη από πτώση. Χωρίς ρεύμα ή τηλέφωνο δεν είχε καταφέρει να επικοινωνήσει με κάποιον. Τρία άτομα έμειναν στο πλευρό της περιμένοντας να φτάσει μια ομάδα της ΕΜΑΚ για να τη μεταφέρει στο νοσοκομείο. «Αν αργούσαμε θα ήταν νεκρή», λέει ο κ. Σαρακατσάνος.

Γνωρίζει καλά το βουνό, από αυτό ζει καλλιεργώντας στις πλαγιές του αρωματικά φυτά. Πρώτη φορά όμως ερχόταν αντιμέτωπος με μια τόσο σφοδρή κακοκαιρία. Την περασμένη Τρίτη οδήγησε μέχρι την αποθήκη του για να σώσει τα βότανα του. «Από παντού σκάγανε ποτάμια, ξερνούσε η γη νερό», λέει. «Αφησα το αυτοκίνητο για να σωθώ και βράχια πλάκωσαν το πίσω μέρος του. Ήταν σαν να βρίσκεσαι στην Ουκρανία, ένα τοπίο βομβαρδισμένο. Επέζησα από τύχη».

Προσεγγίζοντας τη Μαγνησία αντιλαμβάνεται την καταστροφή πρώτα από την οσμή του καμένου. Οι μαύρες πλαγιές εκατέρωθεν της Εθνικής Οδού μυρίζουν ακόμη, θυμίζοντας όλα όσα είχαν συμβεί στις ανεξέλεγκτες πυρκαγιές του καλοκαιριού. Η περιοχή δεν πρόλαβε να ορθοποδήσει και πλέον πρέπει να επουλώσει νέες πληγές από ακόμη μία φυσική καταστροφή. Στην είσοδο του

Κάτοικος του Βόλου, στη γειτονιά του Παλιού Λιμεναρχείου, προσπαθεί να ισορροπήσει σε δρόμους που μετατράπηκαν σε βούρκο από τον κατακλυσμό. Θα χρειαστούν ημέρες για να απομακρυνθεί η λάσπη από την περιοχή.

«Αφησα το αυτοκίνητο για να σωθώ και βράχια πλάκωσαν το πίσω μέρος του. Ήταν σαν να βρίσκεσαι στην Ουκρανία».

Βόλου τα αυτοκίνητα χάνονται μέσα σε πυκνά σύννεφα σκόνης. Σε βιτρίνες και πόρτες ορισμένων καταστημάτων έχουν τοποθετήσει σακιά με άμμο, ενώ σε άλλα ο χειμάρρος έφτασε με τόση ορμή που έσπασε τις τζαμαρίες. Ολόκληρες συνοικίες στην περιοχή του Παλιού Λιμεναρχείου μοιάζει να επιπλέουν σε βούρκο. Κάτοικοι και μαγαζάτορες προσπαθούν να φτυαρίσουν τη λάσπη. Οι κινήσεις τους μοιάζουν με σισύφειο μαρτύριο.

Ο Γιώργος Σαχαρίδης, αναπληρωτής καθηγητής στο τμήμα Μηχανολόγων Μηχανικών του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας, μένει σε αυτή τη γειτονιά. Όταν ξέσπασε η καταιγίδα μετέφερε το αυτοκίνητό του σε ασφαλές σημείο, ενώ ήδη το νερό είχε φτάσει μέχρι το κάθισμα του οδηγού. Επειτα πήγε στο πανεπιστήμιο. Προσπάθησε να ανεβάσει σε γραφεία κεντρικές μονάδες υπολογιστών και ό,τι άλλο μπορούσε να σώσει προτού εισβάλει το νερό. Έμεινε στο γραφείο του για μία νύχτα και όταν προσπάθησε να επιστρέψει στο σπίτι του χρειάστηκε να κολυμπήσει. «Ήταν τόσο το νερό που με σκέπαζε», λέει.

Μένει στον τελευταίο δρόμο πριν από τις εγκαταστάσεις του λιμανιού. Ένας τοίχος που είχε χτιστεί εκεί για περιφράξη λειτούργησε ως φράγμα, μπλόκα-

ρε λάσπη και φερτά υλικά και πλημμύρισε τη γειτονιά.

Μερικές εκατοντάδες μέτρα πιο μακριά, τα καφέ νερά του ποταμού Κραυσίδωνα χύνονται με ορμή στη θάλασσα. Η στάθμη τους πλέον δεν φαντάζει τόσο απειλητική όπως πριν από μερικές ημέρες. Ο ουρανός έχει καθαρίσει, ο ήλιος ξεραίνει λοφώδεις από λάσπη. Κανείς δεν ξέρει όμως τι μπορεί να συμβεί στην επόμενη δυνατή βροχή, ή σε περίπτωση που δεν αντέξει κάποιο ανάχωμα. «Πριν από 50 χρόνια ο ποταμός είχε άνοιγμα 250 μέτρα και πλέον δεν ξεπερνάει τα 40», λέει ο κ. Σαχαρίδης και δείχνει ένα σημείο πιο ψηλά όπου έχει στενέψει η κοίτη του για να χτιστούν πολυκατοικίες. «Το νερό θα πάει εκεί που πρέπει, όχι εκεί που βολεύει τον άνθρωπο», λέει.

Οι ανθρωπίνες παρεμβάσεις στο φυσικό τοπίο και η καθαρι-

«Πρέπει να καθαρίσουμε τη λάσπη, χολέρα θα πάθουμε. Φοβόμαστε μήπως εκδηλωθεί και άλλη πλημμύρα και συμβούν τα ίδια».

στική συμβολή τους στην τωρινή καταστροφή είναι ένα ζήτημα που θίγουν πολλοί ντόπιοι. Η Ελευθερία Διακόσια και η αδερφή της ξύπνησαν μια από αυτές τις ημέρες στη συνοικία Νέο Δέλτα από τις κραυγές των γειτόνων. «Έσπασε το ποτάμι, έρχεται το νερό», άκουσαν. «Μέσα σε 20 λεπτά πλημμύρισαν οι δρόμοι», λέει η κ. Διακόσια. «Φταίει μια γέφυρα που έφτιαξαν στις Ασπρες Πεταλούδες, εκεί μαζεύει σκουπίδια και φρακάρει», εκτιμά. Αντί-

στοιχα στη Μακρινίτσα, όπου γκρεμίστηκε το πάρκινγκ, ο κ. Σαρακατσάνος μιλάει για προβλήματα που είχαν επισημανθεί στο παρελθόν. «Το πάρκινγκ είχε κλείσει με τσιμέντο το ρέμα και η μεγάλη ζημιά έγινε από εκεί. Εάν υπήρχε μέριμνα για αυτά τα θέματα ίσως το 20% με 30% των υποδομών να είχε σωθεί», λέει. Σε παλιότερη κακοκαιρία ένα κομμάτι του οδικού δικτύου στην περιοχή είχε υποχωρήσει. Δεν έγινε νέα χάραξη και τώρα παρσύρθηκε άλλο κομμάτι του ίδιου δρόμου.

Για ημέρες ο Βόλος και πολλά χωριά του Πηλίου δεν είχαν ρεύμα, ούτε πόσιμο νερό. Κάτοικοι μαζεύαν με τάπερ το βρόχινο νερό από τις υδρορροές, για να το χρησιμοποιήσουν στην τουαλέτα ή να ξεπλύνουν τις λάσπες. Άλλοι στέκονταν σε ουρές των 90 ατόμων έξω από το δημαρχείο του Βόλου για να εφοδιαστούν από μια νταλικά με εξάδες μπουκαλιών. Ένας άνδρας 69 ετών ανασύρθηκε την Παρασκευή νεκρός από τη θάλασσα στην περιοχή του Αναυρου. Κατά μία εκδοχή φέρεται να προσπαθούσε να συλλέξει θαλασσινό νερό, όταν γλίστρησε, παγιδεύτηκε και πνίγηκε. Λίγες ώρες αργότερα εντοπίστηκε η σορός μιας γυναίκας στην παραλία Θεοτόκος.

Το βουπτό

Στην Αγριά, τρία σκαπτικά μηχανήματα προσπαθούν να απομακρύνουν βράχια και κορμούς δέντρων από έναν χειμάρρο. «Δεν το είχαν καθαρίσει καλά και συγκροτημένα πριν από την κακοκαιρία. Παραμέριζαν τα μπάζα και άνοιγαν έναν διάδρομο πλατύς δύο μέτρων, ενώ κανονικά ο χειμάρρος φτάνει τα δέκα μέτρα», λέει ο Δημήτρης Παπαϊωάννου.

Όταν άκουσε το βουπτό του χειμάρρου στάθηκε με τη σύζυγό του στην εξώπορτα. Την μπλόκαραν με τα σώματά τους για να μην περάσει το νερό. Υπήρχε, όμως, και άλλη διόδος. Ο χειμάρρος έσπασε άλλη πόρτα, τρύπωσε στο υπόγειο και ανακάτεψε τα έπιπλα και τις ηλεκτρικές συσκευές. «Πρέπει τώρα να καθαρίσουμε τη λάσπη, χολέρα θα πάθουμε», λέει ο κ. Παπαϊωάννου. «Φοβόμαστε μήπως εκδηλωθεί και άλλη πλημμύρα και συμβούν τα ίδια».

«Ξαφνικά, ολόκληρα χωριά στο Πήλιο έγιναν νησιά»

Η **παραλία** των Καλών Νερών έχει ισοπεδωθεί. Ο δρόμος έχει καλυφθεί με λάσπη και οι κάτοικοι αφήνουν τις πόρτες και τα πορτ μπαγκάζ των αυτοκινήτων τους ανοικτά για να ξεμουχλιάσουν στον ήλιο. Όσες ξαπλώστρες δεν συμπαράλιαισκαν μπορεί να χάθηκαν βαθιά μέσα στη θάλασσα. Ο Γιώργος Παρίσης είχε κατάσταση εκεί, με δέκα ομπρέλες και 60 τραπέζια. Δεν πρόκειται να λειτουργήσει μέχρι το τέλος της τουριστικής σεζόν, που υπό κανονικές συνθήκες θα κρατούσε μέχρι και τον Οκτώβριο. «Όποιος ψαράς ρίξει δίχτυα θα βρίσκει ξαπλώστρες και ομπρέλες», λέει. «Εμείς τα βλέπαμε στην τηλεόραση αυτά τα καιρικά φαινόμενα

και λέγαμε πώς γίνονται. Τώρα το ζήσαμε εδώ».

Ένα τμήμα της γέφυρας των Καλών Νερών έχει καταρρεύσει. Την Παρασκευή συνεργεία των ενόπλων δυνάμεων προσπαθούσαν να τοποθετήσουν μια πτυσσόμενη μεταλλική γέφυρα για να αποκατασταθεί η συγκοινωνία. Ο δήμαρχος νοτίου Πηλίου, Μιχαήλ Μιτζικός, λέει ότι όλο το οδικό δίκτυο που συνδέει δεκάδες χωριά έχει υποστεί σημαντικές φθορές. Σε κάποια σημεία δεν υπήρχε δυνατότητα πρόσβασης και οι κάτοικοι δεν ήξεραν εάν και πότε θα φτάσουν σ' αυτούς βοήθεια και προμήθειες. Στο Χορευτό, χωριό του ανατολικού Πηλίου, το οποίο παρέμε-

Η παραλία στο χωριό Καλά Νερά ισοπεδώθηκε. Η τουριστική σεζόν, που κανονικά θα κρατούσε έως και τον Οκτώβριο, διακόπηκε πρόωρα.

νε το μεσημέρι της Παρασκευής αποκλεισμένο, χωρίς ρεύμα και νερό, η Δέσποινα Τσέλιου αγωνιούσε για την επόμενη μέρα και τόνιζε ότι υπήρχε μεγάλο κενό στην ενημέρωση των πολιτών. «Αυτό είναι το χειρότερο, ότι δεν μας εξηγούν τι θα συμβεί», λέει. Στο ξενοδοχείο της παρέμειναν περίπου 40 τουρίστες, εγκλωβισμένοι κι αυτοί.

Στην Τσαγκαράδα, ο ιδιοκτήτης ξενώνα Φιλάρετος Ψημένος θυμόταν ακόμη την ένταση της καταιγίδας. «Τα ρέματα ξαφνικά θέρισαν, πέρασαν και από σημεία που δεν περνούσαν παλιά», λέει. «Ήταν μια αίσθηση σαν να βρίσκεσαι ο ίδιος μέσα σε ένα ποτάμι. Ακουγόταν το βουπτό,

έρχονταν τα νερά και βλέπαμε ότι η γη δεν προλάβαινε να τα ρουφήξει, ενώ είχε προηγηθεί διμηννη ξηρασία».

Όπως και άλλοι κάτοικοι του Πηλίου προσπαθεί καθημερινά να ενημερώνεται για το ποιοι δρόμοι είναι προσπελάσιμοι και ποιοι όχι. Μία μικρή ύφεση των καιρικών φαινομένων μεσοβδόμαδα τους είχε κάνει να αναθαρρήσουν, έπειτα όμως ο ουρανός ξέσπασε ξανά και είναι πιθανό να προκληθούν νέες καταπονήσεις. «Μιλούσαμε στην Ελλάδα για τη νησιωτικότητα και πόσο δύσκολο είναι να ζεις αποκλεισμένος στη θάλασσα», λέει. «Και ξαφνικά, ολόκληρα χωριά στο Πήλιο έγιναν νησιά».

Οι γάμοι του Ουρανού και της Κόλασης

Δεν θα ξεχάσουμε τους χιλιάδες κεραυνούς που έκαναν τη νύχτα μέρα και το νερό της βροχής που έσμιγε με τη θάλασσα

ΘΕΣΣΑΛΙΑ

Η ΑΝΑΤΟΜΙΑ ΤΗΣ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗΣ

Του ΚΩΣΤΑ ΑΚΡΙΒΟΥ

Τη δεκαετία του '60, παιδί του δημοτικού, τα ονόματα Αναυρος, Κραυσίδωνας και Ξηριάς θυμάμαι οι κάτοικοι της Μαγνησίας να τα προφέρουν με κάποιο φόβο, καθώς δεν είχαν περάσει πολλά χρόνια (Οκτώβριος 1955, λίγους μήνες μετά τον καταστροφικό σεισμό) που οι τρεις αυτοί χειμαρροί είχαν υπερχειλίσει από τη συνεχιζόμενη για μέρες νεροποντή και προκάλεσαν τον θάνα-

το είκοσι επτά ανθρώπων – ιδίως στον χειμαρρό του Αναυρού, με το βεβαρημένο μυθολογικό παρελθόν από την απώλεια του σανδάλου του Ιάσονα. Για τα χωριά μάλιστα του βόρειου Πηλίου, ανάμεσα στα οποία ήταν και το δικό μου, κάθε «φούσκωμα» του Ξηριά σήμαινε την αποκοπή των χωριών για πολλές μέρες από την πόλη του Βόλου. Επρεπε να περάσουν πολλές δεκαετίες και να φτάσουμε στις μέρες μας για να βιώσουμε επώδυνα και εμείς μια ανάλογη κατάσταση.

Το **εφιαλτικό** τετραήμερο με τον «Daniel» ξεκίνησε τη Δευτέρα 4 Σεπτεμβρίου (Μωυσέως του Προφήτου) με ασταμάτητη βροχή, συνεχίστηκε την Τρίτη και την

Τετάρτη με κατακλυσμιαίες πόλεις και τερματίστηκε την Πέμπτη 7/9 (Σώζοντος του Μαρτύρου), με βροχή που αποβραδīs είχε καταποντίσει και τα χωριά του Θεσσαλικού Κάμπου. Ανθρώπινες ζωές χάθηκαν, περιουσίες καταστράφηκαν, αυτοκίνητα βρέθηκαν στη θάλασσα (Αιγαίο και Παγασπτικό), γέφυρες έσπασαν, δέντρα ξεριζώθηκαν, παραλίες εξαφανίστηκαν, οικίες, γηροκομεία, αγροικίες, βιοτεχνίες και εργοστάσια έπαθαν ανεπανόρθωτες ζημιές, δρόμοι κόπηκαν ή πλημμύρισαν από τόνους λάσπης, το πολεοδομικό συγκρότημα του Βόλου των 150.000 κατοίκων και η ευρύτερη περιοχή έμεινε για πάρα πολλές ώρες χωρίς ηλεκτρικό ρεύμα, χωρίς νερό,

χωρίς σύνδεση στο Διαδίκτυο και με τα τηλέφωνα να υπολείπονται. Τα ζήσαμε, τα είδε όλη η Ελλάδα, έγιναν πρώτο θέμα στα CNN και στα BBC της υφλίου.

Απ' όλη αυτή την απόκοσμη, πρωτοφανή κακοκαιρία, ο καθηγητής Λέκκας είπε ότι συμβαίνει μία φορά όχι στα εκατό αλλά στα χίλια χρόνια, νομίζω πως δεν θα ξεχάσουμε ποτέ τους χιλιάδες κεραυνούς που έκαναν τη νύχτα μέρα και τη μέρα να μοιάζει σαν σκηνικό από το «Ουδέν νεότερο από το δυτικό μέτωπο», μαζί και το νερό της βροχής που έσμιγε με τα φουρτουνιασμένα κύματα της θάλασσας, και μονάχα η πένα ενός Χέρμαν Μέλβιλ θα ήταν ικανή να περιγράψει τέτοιες σκηνές.

Ακραιο καιρικό φαινόμενο; Ναι. Αλλά μια ένδειξη της κλιματικής αλλαγής (κι *as ήρθε* νωρίτερα απ' ό,τι την περιμέναμε...); Σύμφωνοι. Ωστόσο, *as είναι* μία ακόμα (η τελευταία;) ευκαιρία για να αναλογιστεί ο καθένας μας την προσωπική του συμβολή στην ανατροπή της ισορροπίας της φύσης. Κυρίως, όμως, να γίνει σκληρό μάθημα για εθνικούς και τοπικούς άρχοντες. Γιατί δεν αρκούν οι πομπώδεις προεκλογικές εξαγγελίες περί «προστασίας του φυσικού περιβάλλοντος», ούτε οι φροντίδες για τον καλλωπισμό των πόλεων με ζαρντινιέρες και χριστουγεννιάτικα λαμπιόνια - «καθρεφτάκια» στους ιθαγενείς/δημότες. Προτεραιότητα από τους κάθε λογής ταγούς, οι

οποίοι δεν χάνουν ευκαιρία σε τέτοιες περιπτώσεις να δίνουν φαιδρά σόου μπροστά στις τηλεοπτικές κάμερες, πρέπει να δίνεται στο πώς να λειτουργούν σωστά τα δίκτυα ηλεκτρισμού, υδροδότησης και αποχέτευσης, στα αντιπλημμυρικά και αντιπυρικά έργα, στον καθαρισμό των φρεατίων και των χειμάρρων... Στα βασικά της ομαλής λειτουργίας μιας πόλης και μιας χώρας δηλαδή, ιδίως σε δύσκολες καταστάσεις.

Τελευταίο μήνυμα (όχι από το «112»): Η φύση δεν εκδικείται, ο άνθρωπος αυτοκτονεί.

Ο κ. Κώστας Ακριβός είναι συγγραφέας.

Στρατιώτες απομακρύνουν φερτά υλικά από την παραλία του χωριού Καλά Νερά, στον Παγασπτικό Κόλπο. Καθώς κορυφωνόταν η κακοκαιρία «Daniel», στις ακτές του Πηλίου η πλημμύρα συγκέρασε ξηρά και θάλασσα.

Η ΤΡΑΓΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΦΙΛΙΠ ΚΑΙ ΤΗΣ ΜΙΚΑΕΛΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΥΣΤΡΙΑ

«Θα παντρευτώ εδώ, στο Πήλιο. Πού αλλού;»

Της ΜΑΡΙΑΝΝΑΣ ΚΑΚΑΟΥΝΑΚΗ

Το **πρωί** της περασμένης Τρίτης, ο Φίλιπ και η Μικαέλα ξύπνησαν ξημερώματα. Είχε αρχίσει να βρέχει από το προηγούμενο βράδυ στο Πήλιο, αλλά δεν ήταν αυτός ο λόγος. Ηθελαν να αποχαιρετήσουν τους γονείς της Μικαέλα που έφευγαν οδικώς για την Αυστρία. Αυτή θα ήταν η τελευταία αναχώρηση της μεγάλης παρέας τους – περίπου σαράντα άτομα, οικογένεια και φίλοι που είχαν ταξιδέψει για τον γάμο τους. Οι νιόπαντροι θα έμεναν για μία ακόμη εβδομάδα, μόνοι στο Πήλιο, πριν επιστρέψουν και εκείνοι στο Γκκρατς της Αυστρίας. Ο Φίλιπ δούλευε εκεί προγραμματιστής, εκείνη τα τελευταία χρόνια ασχολούνταν επαγγελματικά με τη μεγάλη της αγάπη, το σκέιτμπορντ, λαμβάνοντας μέρος σε μεγάλες αθλητικές διοργανώσεις παγκοσμίως εκπροσωπώντας την Αυστρία.

Λίγο μετά τις 6 το πρωί επέστρεψαν στο δωμάτιό τους. Η Μικαέλα μιλούσε κάθε λίγο στο τηλέφωνο με τους γονείς της. Γνωρίζοντας για την επικείμενη επικίνδυνη κακοκαιρία, είχαν προνοήσει να φύγουν νωρίς. Πράγματι, ήδη υπήρχε δυσκολία στον δρόμο, αλλά ευτυχώς κατάφεραν να βγουν από τον νομό με ασφάλεια. Οσο περνούσε η ώρα, η βροχή όλο και δυνάμωνε. Κάποια στιγμή το νεαρό ζευγάρι συνειδητοποίησε πως το νερό είχε αρχίσει να μπαίνει με ορμή στο κτήμα του συγκροτήματος όπου διέμενε, 80 μέτρα από την παραλία Ποτιστικά, στην ανατολική πλευρά του Πηλίου.

Όταν γύρω στη μία το μεσημέρι η βροχή κόπασε, η Μικαέλα

επικοινωνήσε με έναν από τους δύο ιδιοκτήτες στο τηλέφωνο και συμφώνησαν να μεταφερθούν στο μπανγκαλόου όπου έμεναν μέχρι εκείνο το πρωί οι γονείς της. Ήταν ψηλότερα στο κτήμα και θα ήταν πιο ασφαλείς και προστατευμένοι. Το ίδιο έκανε και ένα άλλο ζευγάρι, ο Φριτζ και η Γιοχάνα, επίσης Αυστριακοί, 65 χρόνων, φίλοι πλέον των δύο ιδιοκτητών του συγκροτήματος, που έρχονταν κάθε καλοκαίρι για διακοπές και τον χειμώνα για να τους βοηθήσουν με το μάζεμα της ελιάς. Και οι δύο αυτές οικογένειες από την Αυστρία ένοιωθαν το μέρος αυτό σαν το σπίτι τους. «Δεν έχει ξαναγίνει ποτέ αυτό στην περιοχή», σχολίασαν όταν βρέθηκαν πρώτη φορά εκείνο το μεσημέρι μπαίνοντας στα καινούργια τους δωμάτια, λίγα μόλις μέτρα το ένα από το άλλο.

Η 32χρονη Μικαέλα άρχισε να έρχεται στο Πήλιο σε ηλικία δύο ετών. Οι γονείς της νοίκιαζαν για χρόνια δωμάτια σε μια κοντινή παραλία και όταν εκείνη έκλεισαν, άρχισαν να έρχονται στο συγκεκριμένο συγκρότημα στα Ποτιστικά. Τα τελευταία 15 χρόνια, οι δύο ιδιοκτήτες, ο Θανάσης και ο Θεόδωρος Σαμαράς, τους υποδέχονταν τις ίδιες ημέρες του Αυγούστου στα ίδια δωμάτια που πάντα επέλεγαν. Είδαν τη Μικαέλα και τα δύο της αδελφια να μεγαλώνουν, να τελειώνουν το σχολείο και το πανεπιστήμιο. Πριν από τρία χρόνια γνώρισαν και τον Φίλιπ, το αγόρι της, και όταν πέρυσι τους ανακοίνωσε πως σκοπεύουν να παντρευτούν, εκείνη τη ρώτησαν πού θα γίνει ο γάμος. Γελώντας τους απάντησε: «Μα πού αλλού;». Ήταν χαρούμενη γιατί και ο Φίλιπ είχε αγαπήσει την Ελλάδα.

Ο **Φίλιπ** και η Μικαέλα έκαναν τον γάμο τους στο Πήλιο και ζούσαν τον έρωτά τους στο συγκρότημα παραθεριστικών κατοικιών κοντά στην παραλία Ποτιστικά, όπου η 32χρονη Αυστριακή περνούσε τα καλοκαίρια με την οικογένειά της. Κι έπειτα ήρθε η καταιγίδα και κατέστρεψε τα πάντα.

Γύρω στις 3.30 το μεσημέρι τα νερά άρχισαν να φουσκώνουν ξανά. Ο Φριτζ, συνταξιούχος γυμναστής, χτύπησε την πόρτα του ζευγαριού. Ο Φίλιπ του άνοιξε. Ήταν τόσο δυνατός ο ήχος της βροχής που οι δύο άνδρες έπρεπε να φωνάζουν για να ακούσουν ο ένας τον άλλον. «Το φοβάμαι αυτό που γίνεται εδώ. Πρέπει να φύγουμε», είπε ο Φριτζ. Του έδειξε με το χέρι του τη διαδρομή που θα μπορούσαν να ακολουθήσουν, πίσω από τα μικρά σπιτάκια, παράλληλα με το ρέμα της Ξυνοβρύστis, προς ένα λόφο. «Ίσως πάμε στο αυτοκίνητο για να μπορέσουμε να απομακρυνθούμε γρήγορα εάν χρειαστεί. Ξεκινήστε εσείς και εάν είναι θα ακολουθήσουμε», θυμάται πως του είπαν.

Γύρω στις 5 το απόγευμα διέσχισε το κτήμα και ο Θανάσης Σαμαράς. Είδε πως το αυτοκίνητο του

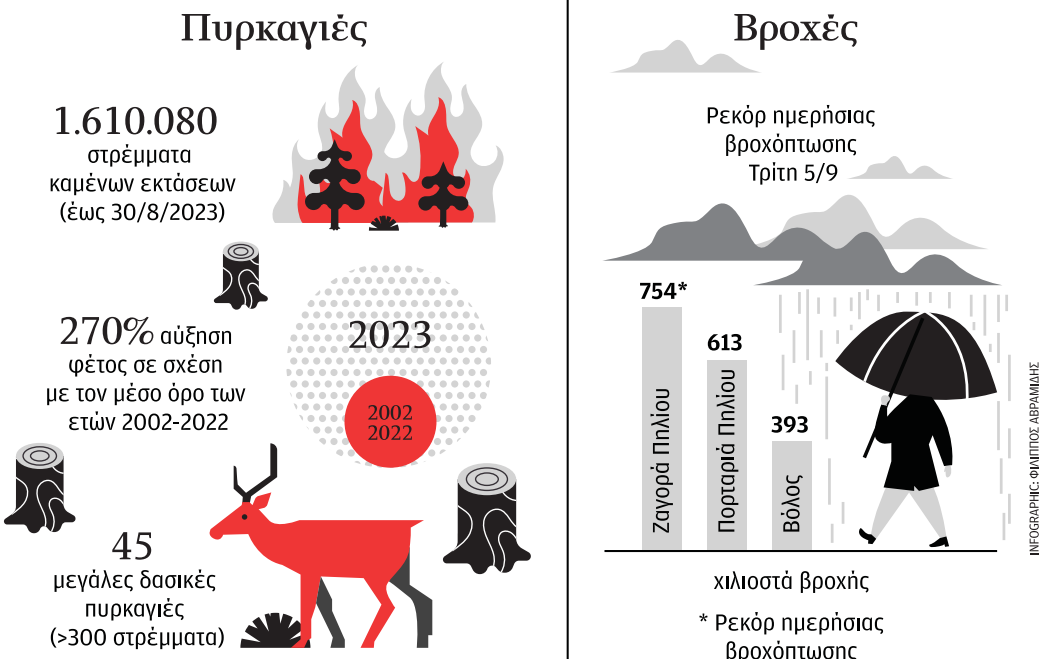
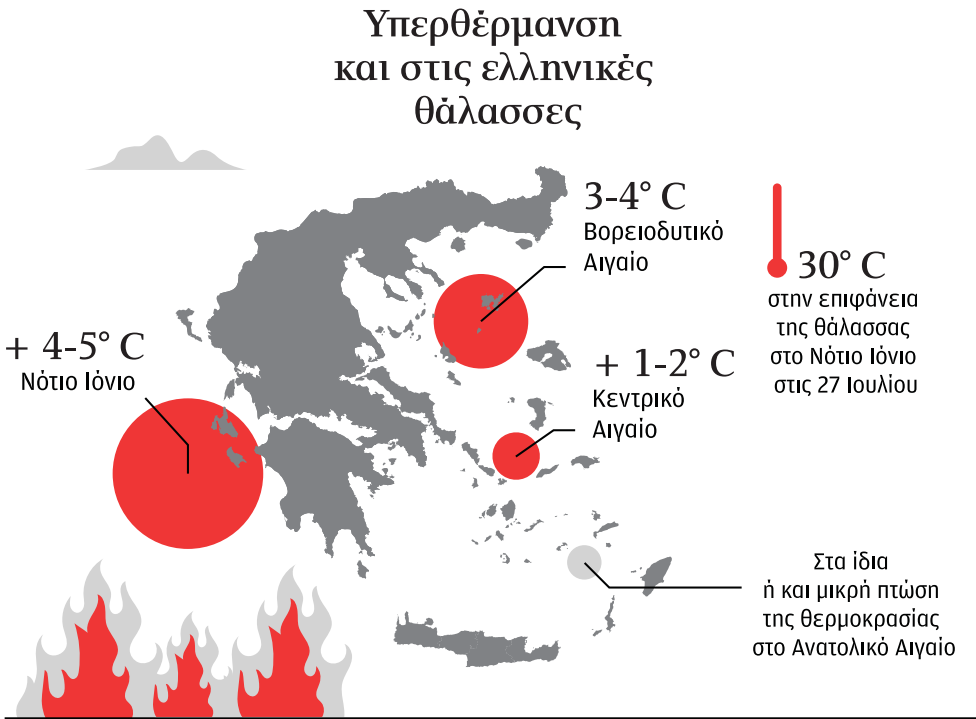
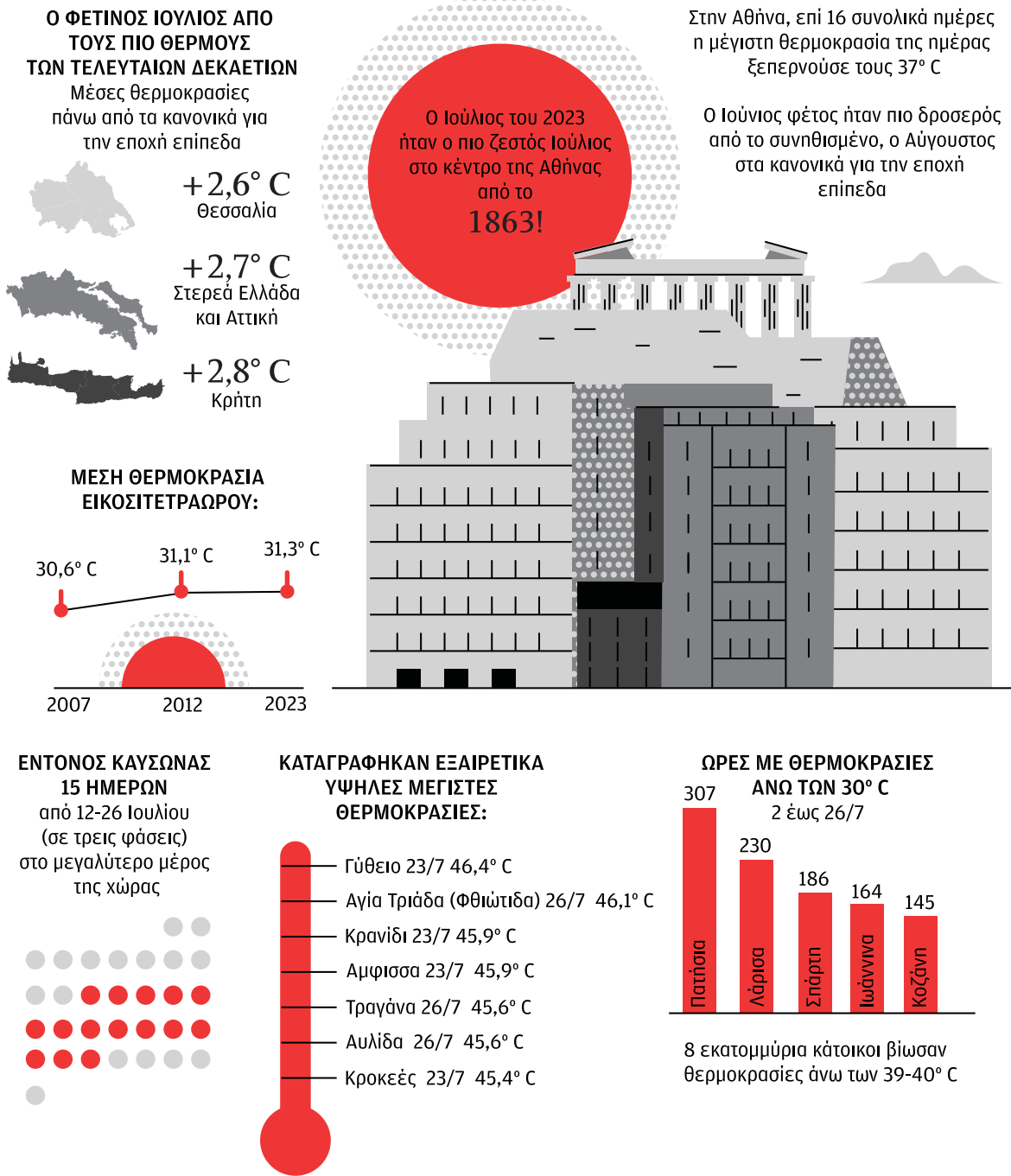
ζευγαριού ήταν ακόμη εκεί, αλλά ξέροντας πως ο Φριτζ είχε φύγει, θεώρησε πως το ζευγάρι είχε φύγει επίσης. Όταν λίγο αργότερα συνάντησε τον Φριτζ και του είπε τι είχε συμβεί, ο Σαμαράς επέστρεψε στο κτήμα για να βρει το ζευγάρι. Αυτό που αντίκρισε ήταν ο απόλυτος εφιάλτης. Το ορμητικό ποτάμι που είχε δημιουργηθεί είχε κυριολεκτικά σπρώξει και παρσώσει από τα θεμέλια δύο από τα μικρά σπιτάκια. Το ένα, αυτό στο οποίο είχαν μεταφερθεί νωρίτερα η Μικαέλα και ο Φίλιπ. Το κτίριο είχε γίνει κομμάτια. Ανέβηκε τρέχοντας στον λόφο και όταν κατάφερε να πιάσει γραμμή στην Πυροσβεστική, τους ενημέρωσε για το τι είχε συμβεί. Το μόνο που όλοι εύχονταν ήταν το ζευγάρι να έχει προλάβει να βγει από το σπίτι πριν από την κατάρρευσή του. Αργά το απόγευμα της Τετάρ-

της δημοσιεύτηκε ένα άρθρο, πως ένα ζευγάρι Αυστριακών εντοπίστηκε. Η πληροφορία τελικά αφορούσε τον Φριτζ και τη Γιοχάνα, αλλά στην περιοχή πολλοί δεν το γνώριζαν και για περίπου ένα 24ωρο όλοι είχαν αναθαρρήσει. Το ίδιο και οι οικογένειες της Μικαέλα και του Φίλιπ, που προσπαθούσαν απεγνωσμένα να μάθουν τι είχε συμβεί στα παιδιά τους. Μόλις δύο εβδομάδες νωρίτερα, στις 12 το μεσημέρι της Πέμπτης 24 Αυγούστου, ήταν όλοι παρόντες στον γάμο στο δημαρχείο. «Ήταν ένα πανέμορφο ζευγάρι. Εκείνη φορούσε ένα νυφικό με κεντημένα κρύσταλλα και κρατούσε μια ανθοδέσμη από δάφνες», λέει στην «Κ» η ληξιαρχος που ήταν σε επικοινωνία με το ζευγάρι όλη την περασμένη χρονιά για να συγκεντρωθούν τα απαραίτητα έγγραφα. Μέσα στην αίσθηση ο αντιδήμαρχος ξεκίνησε μιλώντας αγγλικά, αλλά εκείνοι τον διέκοψαν ζητώντας του να μιλήσει στη γλώσσα του. Τον τελευταίο χρόνο έκαναν μαζί μαθήματα ελληνικών.

Ακολούθησε το βράδυ γλέντι στο αγαπημένο τους εστιατόριο, με ορχήστρα με ελληνική μουσική και χορό. Η πρεσβεία της Αυστρίας στην Αθήνα επιβεβαίωσε την Παρασκευή στην «Κ» πως το ζευγάρι αγνοείται.

Οι ελπίδες για τον εντοπισμό τους λιγότεψαν όταν το απόγευμα της Παρασκευής εντοπίστηκε η σορός μιας γυναίκας, μη αναγνωρίσιμης, σε παραλία δέκα χιλιομέτρα από τα Ποτιστικά. Η οικογένειά της Μικαέλα ενημερώθηκε από τις Αρχές και ξεκίνησαν να οργανώνουν το δύσκολο ταξίδι της επιστροφής στην Ελλάδα για να δώσουν DNA.

Οι καύσωνες τότε και τώρα

Καλωσήρθατε στο κλιματικό χάος

Οι επιστήμονες εξηγούν γιατί η νέα «ρουτίνα» των ακραίων φαινομένων είναι αποτέλεσμα της κλιματικής αλλαγής

ΘΕΣΣΑΛΙΑ Η ΑΝΑΤΟΜΙΑ ΤΗΣ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗΣ

Του ΓΙΑΝΝΗ ΕΛΑΦΡΟΥ

Ο πιο καυτός Ιούλιος εδώ και πολλές δεκαετίες στην Ελλάδα, στην Αθήνα ο πιο ζεστός από το 1860! Ένας καύσωνας διαρκείας 15 ημερών, που διαμόρφωσε αφορητές συνθήκες για εκατομμύρια κατοίκους και επισκέπτες στο μεγαλύτερο μέρος της χώρας. Στη συνέχεια καταστροφικές πυρκαγιές, που κατέκαψαν πάνω από 1,6 εκατομμύρια στρέμματα (μια από τις χειρότερες χρονιές στην Ιστορία), προκάλεσαν δεκάδες θανάτους ανθρώπων και άφησαν στάχτη μοναδικούς βιότοπους και δάση πολύτιμα. Και στο ημερολογιακό τέλος του καλοκαιριού η πρωτοφανής κατοκαίρια «Daniel», με κατακλυσμιαία βροχόπτωση, που έπνιξε τη Μαγνησία, την Καρδίτσα και τη Λάρισα κάτω από τόνους νερού, αφήνοντας ερείπια και νεκρούς. Το φετινό καλοκαίρι δεν μπορεί να δικαιολογηθεί το όνομά του, καθώς έγινε ο χρόνος τώσων καταστροφών.

Μιλάμε για ακραία φαινόμενα και μερικά απ' αυτά είναι πραγματικά ξεχωριστά, όπως για παράδειγμα η πρωτοφανής βροχόπτωση στο Πήλιο, στον Βόλο και ευρύτερα στη Θεσσαλία. Πριν από τρία χρόνια μιλούσαμε για τον «Ιανό» ως κάτι μοναδικό, αλλά σήμερα μοιάζει «λίγος» όσον αφορά τη βροχόπτωση σε σχέση με τον «Daniel». Το ερώτημα που έρχεται ολόένα και πιο έντονα είναι μήπως έχουμε μπει σε μια εποχή γενικευμένων κλιματικής απορρύθμισης, όπου η κλιματική κρίση παράγει πλέον διαρκώς και συχνότερα «ακραία» φαινόμενα και μάλιστα σε όλο και πιο επικίνδυνο επίπεδο; Τείνουν αυτά να γίνουν η νέα κανονικότητα; Είναι άραγε αυτό που ζήσαμε φέτος το νέο κλίμα που θα χαρα-

κτηρίζει το ελληνικό καλοκαίρι; «Όσα σήμερα θεωρούμε ακραία φαινόμενα, στο μέλλον θα είναι συνθισιμένα και τμήμα μιας νέας κανονικότητας. Δεν θα έχουμε κάθε χρόνο τόσο ακραία γεγονότα όπως φέτος. Ίσως η ετήσια επανάληψη μπορεί να γίνει μετά το 2050. Αλλά πλέον πυκνώνουν ιδιαίτερα, επανέρχονται ολόένα και συχνότερα. Για παράδειγμα, μέχρι τη δεκαετία του 1990 οι καύσωνες ήταν σπάνιοι στην Ελλάδα. Το 1987 είχαμε έναν μεγάλο και πολύ φονικό καύσωνα. Ο επόμενος καύσωνας διαρκείας ήρθε το 1998, χρειάστηκαν 11 χρόνια. Από το 2000 μέχρι το 2023 εκδηλώθηκαν 11 καύσωνες διαρκείας στην Ελλά-

«Αν συνεχίσουμε έτσι, το 2050 θα είναι όντως αυτό το κλίμα μας, ενώ προς το τέλος του αιώνα τα ζεστά καλοκαίρια των ημερών μας θα είναι τα δροσερά τότε».

δα», λέει στην «Κ» ο Νίκος Μιχαλόπουλος, διευθυντής Ερευνών στο Αστεροσκοπείο Αθηνών.

Κάθε χίλια χρόνια

«Η βροχόπτωση του «Ιανού» στη Θεσσαλία ξεπέρασε τα επίπεδα πλημμύρας που εμφανίζονται κάθε 1.000 έτη. Με τον «Daniel», ύστερα από τρία χρόνια, τα επίπεδα της χιλιετίας ξεπεράστηκαν και πάλι. Όπως φαίνεται, τόσο στην Ελλάδα όσο και διεθνώς, τα λεγόμενα ακραία φαινόμενα επαναλαμβάνονται πολύ πιο συχνά», λέει στην «Κ» ο Ευθύμιος Λέκκας, καθηγητής Διαχείρισης Φυσικών Καταστροφών στο Πανεπιστήμιο Αθηνών.

Σχετίζονται αυτά τα φαινόμενα με την κλιματική αλλαγή; «Ναι, αποτελούν εκφράσεις της. Εάν δούμε τις τάσεις, σε διεθνές και σε εθνικό επίπεδο, θα δούμε

πως βαδίζουμε σύμφωνα με τα μοντέλα. Συχνά ο κόσμος κάνει το λάθος να βλέπει κάθε περιστατικό ξεχωριστά, δεν βλέπει το σύνολο του παζλ και την αλληλεπίδραση των φαινομένων. Για παράδειγμα, πως η ενίσχυση της ξηρασίας οδηγεί στις καταστροφικές πυρκαγιές. Ή πως η αυξημένη θερμοκρασία της επιφάνειας των θαλασσών προκαλεί υδρατμούς που οδηγούν σε μεγάλες βροχοπτώσεις, όπως αυτές που είδαμε στο Πήλιο», εξηγεί ο κ. Μιχαλόπουλος. «Αν συνεχίσουμε έτσι, το 2050 θα είναι όντως αυτό το κλίμα μας, ενώ προς το τέλος του αιώνα τα ζεστά καλοκαίρια των ημερών μας θα είναι τα δροσερά τότε. Στην εκτίμηση αυτή οδηγεί και η τάση εξασθένισης της ταχύτητας των ανέμων, όπως έχει σημειώσει η διακυβερνητική επιτροπή για την κλιματική αλλαγή, κάτι που εμφανίζεται και στην Ελλάδα με τα μελέτημα».

«Είναι πρόωρο να θεωρήσουμε ότι κάθε καλοκαίρι θα είναι σαν το φετινό, με τον καύσωνα, τις δασικές πυρκαγιές, τις ακραίες καταιγίδες και τα πλημμυρικά φαινόμενα που ζήσαμε. Κανένας δεν μπορεί να πει με σιγουριά ότι αυτή είναι η νέα κανονικότητα. Όμως, υπάρχει μια νέα κανονικότητα που δεν χρειάζεται περαιτέρω έρευνα για να επιβεβαιωθεί. Η θερμοκρασία έχει αυξηθεί κατά 1,2 βαθμούς Κελσίου σε σύγκριση με την προβλεπόμενη περίοδο, με αποτέλεσμα μια γενικευμένη κλιματική αστάθεια, που αποτυπώνεται σε όλες τις περιοχές του πλανήτη και εκδηλώνεται με κατά τόπους ακραία καιρικά και κλιματικά φαινόμενα», σημειώνει από την πλευρά του ο Κώστας Καρτάλης, καθηγητής στο Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο και μέλος της επιστημονικής Επιτροπής της Ε.Ε. για την κλιματική αλλαγή.

«Σε ό,τι αφορά την ανατολική Μεσόγειο, που θεωρείται κλιματικό hot spot από τα Ηνωμένα Έθνη, οι καύσωνες είναι ήδη συχνότεροι και έχουν μεγαλύτερη

διάρκεια, ενώ οι προσομοιώσεις μας δείχνουν ότι ο χρόνος επιστροφής ακραίων φαινομένων μειώνεται συστηματικά, ιδιαίτερα δε για τους καύσωνες».

Ο κ. Καρτάλης συσχετίζει συγκεκριμένα την πρωτοφανή κατοκαίρια «Daniel» με την κλιματική αλλαγή, μιλώντας για «συχνότερη εμφάνιση των εμποδισμών Ωμέγα (η ονομασία έχει προκύψει από τη διάταξη πεδίων υψηλών και χαμηλών πιέσεων με τρόπο που διαμορφώνει το ελληνικό γράμμα Ωμέγα). Το σύστημα «Daniel» ήταν αποτέλεσμα ενός τέτοιου εμποδισμού, καθώς λόγω του στάσιμου πεδίου χαμηλών πιέσεων που δημιουργήθηκε στο Ιόνιο, προκλήθηκε μεταφορά μεγάλων ποσοτήτων θερμών και υγρών αερίων μαζών από το Αιγαίο και τη Μαύρη Θάλασσα προς τη Θεσσαλία». Και υπογραμμίζει: «Αυτό που μας ανησυχεί περισσότερο είναι η συχνότερη εμφάνιση συνδυασμένων φαινομένων (compound events), δηλαδή ξηρασίας με καύσωνα ή θαλάσσιου καύσωνα με ακραίες καταιγίδες, κ.λπ. Σε τέτοιες περιπτώσεις οι επιπτώσεις του κάθε φαινομένου δεν αθροίζονται απλώς, αλλά οι επιπτώσεις του ενός φαινομένου πολλαπλασιάζουν αυτές του άλλου, με αποτέλεσμα επιπτώσεις που είναι πρωτόγνωρες και ακραία καταστροφικές. Το διαπιστώσαμε άλλωστε και κατά το φετινό καλοκαίρι».

«Την περίοδο της κλιματικής κρίσης δεν έχουμε μόνο πιο συχνά ακραία καιρικά φαινόμενα. Μεγαλώνει επίσης η ταχύτητα εναλλαγής πολλών φαινομένων, ενώ πληττονται και νέες γεωγραφικές περιοχές. Διογκώνονται σε μεγάλο βαθμό οι καταστροφικές επιπτώσεις στην οικονομία και την κοινωνία, ενώ συμπαράσπονται πολλαπλοί επικίνδυνοι παράγοντες. Παράδειγμα, μια ισχυρή βροχόπτωση θα φέρει πλημμύρες, κατολισθήσεις, διάβρωση εδαφών», τονίζει ο κ. Λέκκας.

Αν μπαίνουμε σε μια νέα περίοδο με ολόένα συχνότερα επι-

κίνδυνα καιρικά φαινόμενα, τι σημαίνει αυτό για τα μέτρα πρόληψης που πρέπει να πάρουμε; «Η «οργή της φύσης» δεν αντιμετωπίζεται με τα σημερινά μέτρα, που έχουν ουσιαστικά φθάσει στο όριό τους», τονίζει ο κ. Καρτάλης, ενώ ο κ. Μιχαλόπουλος αναφέρει πως «τα μέτρα προστασίας και προστασίας σε πολλές περιπτώσεις αποδεικνύονται παρωχημένα και ανεπαρκή».

«Κατά συνέπεια χρειάζεται να δούμε ξανά το ζήτημα της ανθεκτικότητας των υποδομών, των πόλεων, του φυσικού περιβάλλοντος, αλλά και των παραγωγικών τομέων, όπως της γεωργίας ή του τουρισμού, με άλλο πρίσμα. Είναι εφικτό; Η απάντηση είναι

«Υπάρχει ανάγκη ενισχυμένων τεχνικών έργων με νέες διαστάσεις, αλλά πρέπει να αποφύγουμε φαραωνικά έργα, που δεν αντέχει ούτε το περιβάλλον ούτε η οικονομία.

δείγμα, πρέπει να ξαναδούμε το μέγεθος των φρεατίων, τις διατομές, έτσι ώστε να αυξηθεί στο αναγκαίο επίπεδο η παροχρητική ικανότητα».

«Υπάρχει ανάγκη ενισχυμένων τεχνικών έργων με νέες διαστάσεις, αλλά πρέπει να αποφύγουμε φαραωνικά έργα, που δεν αντέχει ούτε το περιβάλλον ούτε η οικονομία. Απαιτείται ένας επιχειρησιακός σχεδιασμός με βάση τα νέα δεδομένα και με αξιοποίηση των επιστημονικών στοιχείων. Είναι σημαντικό, για παράδειγμα, να γνωρίζεις σε κάθε περιοχή πώς θα μειώσεις την έκθεση του πληθυσμού στους πολλαπλούς κινδύνους, που όπως βλέπουμε εμφανίζονται συνδυαστικά. Αυτό σημαίνει πως πρέπει να έχουμε χάρτες για τις κατολισθήσεις, για τις πλημμύρες, για την τραγωδία του οδικού δικτύου. Και με βάση αυτά να υπάρχει αντίστοιχη εκπαίδευση του πληθυσμού. Σκεφθείτε ένα 112 που δεν θα λέει μόνο απομακρυνθείτε, αλλά πρέπει να φύγετε από εκείνον τον δρόμο και όχι τον άλλον, γιατί γνωρίζουμε πού μπορεί να γίνουν κατολισθήσεις, να υπάρχουν πλημμυρικά φαινόμενα», εξηγεί ο κ. Λέκκας.

Αμυντικά όπλα

Ιδιαίτερη έμφαση στην αξιοποίηση των πιο σύγχρονων τεχνολογιών δίνει και ο κ. Μιχαλόπουλος. «Στην αντιμετώπιση των πυρκαγιών και άλλων φυσικών καταστροφών μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε drones, αισθητήρες και συστήματα τεχνητής νοημοσύνης, τα οποία μπορούν με βάση τα δεδομένα να παρέχουν πληροφόρηση για το πώς θα κινηθεί η φωτιά, καθώς και προτάσεις για την αντιμετώπισή της».

Αυτό που ξεχωρίζει ο κ. Μιχαλόπουλος είναι η προετοιμασία του ανθρώπινου παράγοντα. «Πρέπει να προχωρήσουμε σε εκπαίδευση του κόσμου για τις πλημμύρες και τις φωτιές, όπως σε έναν βαθμό έχει γίνει με τους σεισμούς».

Τα μπλοκάκια του β' γύρου

Η αναβολή των εκλογών στον ΣΥΡΙΖΑ επηρεάζει και τα σενάρια για το τοπίο της αναμέτρησης τη δεύτερη Κυριακή

Του **ΑΝΤΩΝΗ ΑΝΤΖΟΛΕΤΟΥ**

Τη «βαριά σκιά» που απλώθηκε πάνω από την κυβέρνηση με τις φονικές πλημμύρες και, λίγο καιρό πριν, με τις καταστροφικές πυρκαγιές αδυνατούν να «αξιοποιήσουν» μέχρι στιγμής στην Κουμουνδούρου. Ο Θεσσαλικός Κάμπος κανονικά θα έπρεπε να αποτελέσει σημείο αναφοράς για την αξιωματική αντιπολίτευση ενόψει των εκλογών των ΟΤΑ. Καμία στρατηγική δεν φαίνεται να έχει το κόμμα ώστε να εκμεταλλευθεί τους γαλάζιους «αντάρτες» που απειλούν ο χάρτης των περιφερειών να μη θυμίζει και τόσο πολύ το 2019. Ο Κώστας Ζαχαριάδης στην Αθήνα και ο Σπύρος Πέγκας στη Θεσσαλονίκη παλεύουν σχεδόν μόνοι τους για να πετύχουν ένα καλό ποσοστό. Και πλέον, μετά την αναβολή των εκλογών, ο ΣΥΡΙΖΑ κινδυνεύει να μείνει για ακόμη μία εβδομάδα «ακέφαλος» και ο νέος πρόεδρος είναι πολύ πιθανόν να έχει μόλις 15 ημέρες μπροστά του, πριν στηθούν οι κάλπες.

Οι πέντε υποψήφιοι μπορεί να ασκούν κριτική στην κυβέρνηση, όμως η φωνή που θα ασκήσει δομική αντιπολίτευση λείπει, αφού η Κουμουνδούρου κινείται σχεδόν αποκλειστικά στον «αστερισμό» των εκλογών. Η επιρροή σε τάσεις και ρεύματα, η προσέγγιση νέων μελών και φρέσκων εγγεγραφών είναι τα μέσα για να υπάρξουν μέγιστες συσπειρώσεις. Το αντιπολιτευτικό έργο μένει πίσω, καθώς σε αυτή τη φάση η κάλυψη του κενού της ηγεσίας είναι η προτεραιότητα. Έτσι η σκέψη του Πάνου Ρήγα, στην Πολιτική Γραμματεία της Πέμπτης, η ημερομηνία των εκλογών να μείνει ανοιχτή δεν βρήκε ανταπόκριση.

Δημοσκοπήσεις δεν υπάρχουν, καθώς το κομματικό κοινό του ΣΥΡΙΖΑ είναι πολύ δύσκολο να προσεγγιστεί. Και στην αντίστοιχη διαδικασία του ΠΙΑΣΟΚ, στα τέλη του 2021, οι μετρήσεις των εταιρειών έρευνας δεν τα πήγαν και τόσο καλά. Για την παράταση μιας εβδομάδας η ανάγκη είναι διττή: δεν συμφέρει αυτόν που προηγείται, καθώς μια «στραβοτιμονιά» μπορεί να αλλάξει πάντα. Μπορεί, όμως,

Συντροφικές αβρόττες στο συνέδριο του ΣΥΡΙΖΑ το περασμένο Σάββατο. Ποιον ευνοεί η αναβολή των εκλογών για την επόμενη Κυριακή; Περισσότερο κρίσιμο, λένε, είναι το ερώτημα ποιος θα είναι δεύτερος, μετά το φαβορί, και σε ποια απόσταση.

Μόνο μια υψηλή συμμετοχή, περί τις 60.000, θα δώσει στον νικητή τη νομιμοποίηση και την ώθηση που χρειάζεται.

να φέρει κομματικό κοινό στις κάλπες ή να κινητοποιήσει την Κουμουνδούρου να ταυτίσει τις εκλογές με ψήφο διαμαρτυρίας κατά της κυβέρνησης μετά τις φονικές πλημμύρες. Μια καλή συμμετοχή, άνω των 60.000 ψηφοφόρων, θα δώσει στον νέο πρόεδρο τη νομιμοποίηση και τη φόρα που χρειάζεται.

Ακλόνητο φαβορί

Η Εφη Αχτσιόγλου, ως το ακλόνητο φαβορί, δεν θα μπορούσε να μην έχει από τώρα στρατι-

μένο το βλέμμα της και στον επαναληπτικό γύρο. Η απόσταση που θα έχει από τον δεύτερο είναι κομβική, όμως ακόμη πιο σημαντική είναι με ποιον θα αναμετρηθεί στις 24 Σεπτεμβρίου. Οι πέντε υποψηφιότητες απομακρύνουν την πιθανότητα να πετύχει το 50%+1 που θα την οδηγούσε αυτομάτως στον έβδομο όροφο της Κουμουνδούρου, όχι όμως και στον «έβδομο ουρανό». Για να πετύχει ο νέος αρχηγός το δεύτερο θα πρέπει να περάσει επιτυχώς τον σκόπελο των ευρωεκλογών. Η ίδια δηλώνει αισιόδοξη για την πρώτη Κυριακή και το τελευταίο διάστημα συσπειρώνει δυνάμεις σε μια προσπάθεια να «καθαρίσει» την εκλογική μάχη. Η πρώην υπουργός Εργασίας κατάφερε από την πρώτη στιγμή να αποκτήσει ερείσματα σε όλες τις τάσεις και αυτό φάνηκε από τις δημόσιες τοποθετήσεις κορυφαίων στελεχών που τη στηρίζουν. Από τότε απέκτησε έναν «αέρα» που

εξακολουθεί να διατηρεί.

Από την αριστερή πτέρυγα θεωρούν πως ο Ευκλείδης Τσακαλώτος πολύ δύσκολα θα τεθεί «νοκ αουτ» από την ερχόμενη Κυριακή. Μπορεί η «Ομπρέλα» να μην εμφανίζεται συντεταγμένη, ωστόσο ο «πυρήνας» της εκτιμάται πως ακολούθησε τον πρώην υπουργό Οικονομικών, ο οποίος λόγω του πολιτικού του εκτοπίσματος ανοίχτηκε και σε άλλα κοινά. Και το μεγάλο ερώτημα είναι το εξής: ο Ευκλείδης Τσακαλώτος με την «αστική αυτοπεποίθηση» θα μπει στη διαδικασία μιας δεύτερης αναμέτρησης; Ειδικά αν η διαφορά είναι μεγάλη και με δεδομένο πως οι «δεξαμενές» του θα έχουν εξαντληθεί. Υπενθυμίζεται πως μόνο όσοι ψηφίσουν την πρώτη Κυριακή θα έχουν δικαίωμα να βρεθούν στις κάλπες τη δεύτερη. Οπότε τα «κουκιά» θα είναι μετρημένα. Στο επιτελείο του γνωρίζουν πως δεν έχουν να περιμένουν πολ-

λά πράγματα ούτε από τον Νίκο Παππά ούτε από τον Στέφανο Κασσελάκη. Ισως κάποιες ψηφους οριακά από τον Στέφανο Τζουμάκα. Η παρουσία του στο διαρκές συνέδριο του έδωσε πολλούς πόντους, με αρκετούς να αναρωτιούνται μήπως ανάλωση σημαντικό μέρος του πολιτικού κεφαλαίου του τα τελευταία τέσσερα χρόνια ως επικεφαλής της εσωκομματικής αντιπολίτευσης. Κατά πολλούς ο Ευκλείδης Τσακαλώτος επανασυσπείρωσε δυνάμεις της «Ομπρέλας», οι οποίες υπό τον φόβο ο Στέφανος Κασσελάκης να περάσει στον δεύτερο γύρο έφυγαν από την «αγκαλιά» της Εφης Αχτσιόγλου. Το ίδιο βέβαια δικαιούται να υποστηρίξει και η πλευρά της κ. Αχτσιόγλου, η οποία μπορεί να κάνει αρχηγικές εμφανίσεις, ωστόσο κρατά τις ισορροπίες, καθώς η σιγουριά της νίκης ενδεχομένως να προκαλέσει αποσυσπειρώσεις.

Ο Νίκος Παππάς έχει δύο

«άσους» στο μανίκι του: τη δυναμική περιοδεία που πραγματοποίησε με περίπου 25 συγκεντρώσεις έως τώρα, αλλά και το γεγονός ότι εκπροσωπεί την πλειοψηφική τάση των «προεδρικών» στην κούρσα διαδοχής. Η διάσπαση της βέβαια ήταν πολλοπλή για να μπορεί να ελπίζει σε ένα πολύ υψηλό ποσοστό. Στην περίπτωση που πάρει το «εισιτήριο» για τον δεύτερο γύρο είναι σίγουρο πως θα δώσει τη μάχη στο όνομα της διεύρυνσης προς το Κέντρο, επιχειρώντας να ισχυροποιήσει ακόμη πιο πολύ την επιρροή του στον ΣΥΡΙΖΑ για την επόμενη ημέρα. Σε αυτή την περίπτωση, άλλωστε, ο Παύλος Πολάκης, ως «κομματάρχης» του Στέφανου Κασσελάκη, αναμένεται να στηρίξει τον πρώην φίλο και σύντροφό, με τον οποίον πολύ πρόσφατα και αναπάντεχα οι δρόμοι τους χώρισαν. Από τα αριστερά του κόμματος, όμως, δεν μπορεί να περιμένει πολλά πράγματα.

Ο νεοφώτιστος

Το αποτύπωμα του Στέφανου Κασσελάκη είναι πολύ δύσκολο να μετρηθεί. Αρχικά η είσοδός του στη συριζαϊκή κούρσα διαδοχής προκάλεσε μια «φρενιτίδα». Πλέον ο αρχικός ενθουσιασμός δεν υπάρχει. Γι' αυτό άλλωστε εκτιμάται πως το επιτελείο του εμφανίστηκε αρχικά διστακτικό όταν την Πέμπτη το πρωί πρωτοακούστηκε πως θα αναβληθούν οι εκλογές. Μετά όμως συμφωνήσε. Πόσο κόσμο «εκτός των τειχών» της Κουμουνδούρου μπορεί να φέρει στις κάλπες; Και πόσα μέλη του κόμματος δεν παθαίνουν «αλλεργία» στη σκέψη πως κάποιος «ξένος», χωρίς «ένσημα» στην Αριστερά, θα αναλάβει την προεδρία. Ο 35χρονος επιχειρηματίας έκανε τη διαφορά μετατρέποντας κατά πολλούς τη μάχη για τη δεύτερη θέση σε «ντέρμπι», αυξάνοντας παράλληλα τις προσδοκίες για τον πάχυν της συμμετοχής. Όσο περισσότερα μέλη καταφέρει να εγγράψει τόσο πιο πιθανό είναι να κάνει την ανατροπή. Ο χρόνος δεν φαίνεται να κυλάει υπέρ του, όμως στην Κουμουνδούρου πολλά μπορούν να γίνουν σε επτά ημέρες.

ΑΠΟΨΗ

Πρόβα ορχήστρας

Του **ΓΙΑΝΝΗ ΜΠΑΛΑΜΠΑΝΙΔΗ**

Τι κάνει ένα κόμμα όταν αποσύρεται ο χαρισματικός ηγέτης του; Μια ιδέα είναι να αναζητήσει την καινούργια χαρισματική προσωπικότητα που θα καλύψει το κενό. Μια λιγότερο κακή ιδέα είναι να αναδείξει έναν πλουραλισμό επιλογών, που θα πρότειναν ένα διαφορετικό στυλ ηγεσίας.

Ο ΣΥΡΙΖΑ φαίνεται να κλίνει προς τη δεύτερη επιλογή, την ίδια στιγμή όμως που παραμένει ο πειρασμός της πρώτης. Το πρόβλημα της ηγεσίας, όσο και αν ξενίζει όσους έχουν αναφορά σε περισσότερο συλλογικές εκδοχές της πολιτικής, είναι καθοριστικό σε μια εποχή όπου η πολιτική τείνει προς την «προεδροποίηση» (presidentialisation), στην οργάνωσή της γύρω από μια ισχυρή φιγούρα ηγέτη. Εκών άκων, ο ΣΥΡΙΖΑ δείχνει να κατανοεί ότι η επιβεβαίωση της ικανότητάς του να παραμένει ένα κόμμα εν κινήσει, το αναγκαίο rebranding δηλαδή, περνάει μέσα και από την οδό της αλλαγής ηγετικού στυλ – που με τη σειρά του δείχνει ότι είναι κόμμα λιγότερο «αντισυστημικό» από όσο θεωρούν πολλοί φίλοι του.

Σαν κακοκουρδισμένη ορχήστρα που χάνει τον μαέστρο της, αναγκάστηκε να οργανώσει μια οντι-

σίων για να διαλέξει το χέρι που θα κρατήσει την μπαγκέτα. Ως προς αυτό επίσης ευθυγραμμίστηκε με την ευρύτερη τάση των ανοιχτών διαδικασιών επιλογής – των primaries, για να χρησιμοποιήσουμε κάπως προκλητικά άλλη μια «αμερικανική» έννοια. Έτσι όμως κατάφερε, μετά από καιρό, να αποκτήσει ξανά ενδιαφέρον. Παρουσιάζοντας ένα φάσμα

Οποιος διαβάζει μια κομματική παρτιτούρα, δεν βλέπτε να έχει κατά νουν ότι τον ρυθμό δίνει τελικά το αίτημα πολιτικής εκπροσώπησης στο οποίο το «σοκ ηγεσίας» καλείται να ανταποκριθεί.

υποψηφίων με πολύ διαφορετικά προφίλ, διόλου αυτονόητα για την ελληνική πολιτική: μία νεαρή γυναίκα, ένας ανοιχτά ομοφυλόφιλος άνδρας, ένας φλεγματικός «Βρετανός» με καλές σπουδές.

Οποιος διαβάζει, όμως, μια κομματική παρτιτούρα, δεν βλέπτε να έχει κατά νουν ότι τον ρυθμό δίνει τελικά το αίτημα πολιτικής εκπροσώπησης στο οποίο το «σοκ ηγεσίας» καλείται να

ανταποκριθεί. Και ο ρυθμός αυτός ποικίλλει.

Ηγεσία: Allegro moderato. Από την πλευρά της πολιτικής ζήτησης (demand-side) υπάρχουν δύο αντίρροπες τάσεις. Ο Τσίπρας υπήρξε ο ισχυρός συνδετικός ιστός, αλλά και το όριο στη μετατόπιση προς ένα πιο «σοσιαλδημοκρατικό» προφίλ που θα μπορούσε να διασπάσει το αντι-ΣΥΡΙΖΑ μέτωπο ρίχνοντας γέφυρες με ευρύτερα κοινά. Ο μετασχηματισμός αυτός, ωστόσο, μοιάζει ζωτικός, εάν τουλάχιστον το κόμμα θέλει να διατηρήσει μια δυναμική κυβερνησιμότητας. Ταυτόχρονα, μέρος του κομματικού ακροατηρίου συνεχίζει να συγκινείται από ό,τι θυμίζει την εποχή της ανόδου του. Θα έλεγε κανείς ότι η Εφη Αχτσιόγλου είναι η πιο κατάλληλα τοποθετημένη για ένα ρόλο που θα συνδυάζει τον λελογισμένο ριζοσπαστισμό με μια στροφή προς την «αριστερή σοσιαλδημοκρατία». Υπό τον όρο ότι δεν θα νομιμάρει την επικοινωνιακή και επαγγελματική διάσταση της πολιτικής – εξάλλου, όταν η Αλεξάντρια Οκάσιο-Κορτέζ πήγαινε σε γκαλά φορώντας ένα κομψό φόρεμα στο οποίο έγραφε «Φορολόγηστε τους πλούσιους», πολιτική επικοινωνία δεν έκανε;

Κομματική ανασυγκρότηση: ...ma non troppo. Η επιλογή ηγεσίας

πηγαίνει μαζί με την ανασυγκρότηση του κομματικού οργανισμού. Εάν κάτι έλειψε δραματικά από τον ΣΥΡΙΖΑ στο πέρασμά από τη διαμαρτυρία στη διακυβέρνηση ήταν το ριζωμα και η ανατροφοδότηση από το κοινωνικό πεδίο. Παρά τις περί του αντιθέτου διαβεβαιώσεις, δεν είναι παρωχημένο εργαλείο ένας καλοκουρδισμένος κομματικός οργανισμός. Ταυτόχρονα όμως, τα κόμματα εν γένει είναι απαξιωμένα από τους πολίτες. Ειδικά ο κομματικός ΣΥΡΙΖΑ μοιάζει να θεωρείται εμπόδιο από τον πολύ ευρύτερο και χωρίς ισχυρές ταυτίσεις κοινωνικό ΣΥΡΙΖΑ. Εξ ου το «σύμπτωμα Κασσελάκη», που οφείλει εν πολλοίς την επιτυχία του στο ότι αυτοπαρουσιάζεται (περίπου μασιόκα!) ως μια υποψηφιότητα έξω και ενάντια στους βαρείς κομματικούς μηχανισμούς. Με τον κίνδυνο, βέβαια, η αναζήτηση μιας φωτογενούς «μοντέρνας» προσωπικότητας – που θυμίζει Μακρόν και ομνύει στην αδιαμεσολάβητη σχέση ηγέτη-λαού– να αναπαράγει ένα μοντέλο τυπικά λαϊκιστικής και τελικά αυταρχικής ηγεσίας.

Ιδεολογικό προφίλ: Andante cantabile. Η πολιτική είναι αγώνας ημιαντοχής. Είναι εμφανής η ανυπομονησία να βρεθεί ο ηγέτης που θα τα βάλει «στα ίσια» με τον Μητσοτάκη. Ωστόσο, καμία νίκη δεν ήρθε ποτέ χωρίς προγραμμα-

τική προπαρασκευή και ανανέωση – εργασία στην οποία επίσης το κόμμα αυτό βαθμολογήθηκε χαμηλά, αφού αρνήθηκε να αξιοποιήσει την εμπειρία που απέκτησε στα χρόνια της διακυβέρνησης, όταν ο βολонταρισμός χτύπησε στον τοίχο της εφαρμοσμένης πολιτικής. Η πρόταξη στοιχείων ατζέντας (agenda issues) ιδίως από τον Ευκλείδη Τσακαλώτο, λ.χ. μια φορολογική μεταρρύθμιση όχι αρεστή σε όλους, έδωσε ένα στίγμα, που ακόμη ωστόσο απέχει από τη διαμόρφωση μιας πειστικής αφήγησης – μιας ρεαλιστικής ουστοπίας, για να θυμηθούμε τον Erik Olin Wright.

Coda: Η «Συμφωνία του Νέου Κόσμου». Μένει μια τελευταία παράκληση. Το κόμμα της Αριστεράς προτείνει στους φίλους και στα μέλη του πλουραλιστικές υποψηφιότητες, που στον έναν ή στον άλλο βαθμό ανταποκρίνονται σε πρότυπα της αγγλοσαξονικής πολιτικής. Ο Κασσελάκης μοιάζει να έχει βγει από το επικοινωνιακό textbook των Αμερικανών Δημοκρατικών η Αχτσιόγλου θα μπορούσε υπό προϋποθέσεις να ενσαρκώσει ένα μοντέλο σύγχρονης πολιτικού σαν την Τζασίντα Αρντερν των Νεοζηλανδών Εργατικών, μια δυναμική γυναίκα με ανεπτυγμένη ενσυναίσθηση και ιδέες που προσιδιάζουν σε έναν πραγματιστικό δημοκρατι-

κό σοσιαλισμό ο Τσακαλώτος φέρει τις αποσκευές της αριστερής πτέρυγας των Βρετανών Εργατικών, στην εκδοχή του Τζέρεμι Κόρμπιν.

Σημάδι συμφιλίωσης με την «αμερικανική» πολιτική; Ενδείξη πραγματισμού που αναζητεί έμπνευση σε ό,τι πιο προωθημένο έχει να επιδείξει σήμερα η προοδευτική πολιτική; Η εστίαση στον ρόλο της ηγεσίας, το rebranding, οι primaries, η έστω απρόθυμη αποδοχή της σημασίας της επικοινωνίας είναι δείκτες πως ένα σημαντικό τμήμα της ελληνικής Αριστεράς παύει να θεωρεί «αμερικανίες» ορισμένα ουσιαστά στοιχεία της σύγχρονης πολιτικής.

Βέβαια, η ηγεσία είναι μέρος μόνο μιας σύνθετης άσκησης, που περιλαμβάνει επίσης αξιακές αιχμές (υλικές: ανισότητες, μετα-υλιστικές: δικαιώματα/μειονότητες, ή και τα δύο: κλιματική κρίση/οικολογία), πολιτικές-κοινωνικές συμμάχιες, εντέλει ένα πρόταγμα εκπροσώπησης και διακυβέρνησης. Ως προς αυτό, μήπως το «ιβηρικό παράδειγμα» της Πορτογαλίας ή της Ισπανίας είναι πιο συμβατό με τα δεδομένα του ελληνικού κομματικού ανταγωνισμού; Θα φανεί στην πρόβα.

Ο κ. Γιάννης Μπαλαμπανίδης είναι πολιτικός επιστήμονας, συγγραφέας.

Οι σταθμοί της θητείας της

Διαχείριση πανδημίας	Πόλεμος στην Ουκρανία	Πράσινη συμφωνία	Η συμφωνία με την Pfizer	«Το σκάνδαλο του καναπέ»
Στις 100 πρώτες ημέρες της προεδρίας της η πανδημία εισέβαλε στην Ευρώπη. Πιστώνεται την κοινή στρατηγική για τα εμβόλια και την «ιστορική» δημιουργία του Ταμείου Ανάκαμψης, καθώς αφορούσε για πρώτη φορά κοινό ευρωπαϊκό δανεισμό.	Προτεραιότητα της προέδρου της Κομισιόν ήταν ο γεωπολιτικός προσανατολισμός της Ε.Ε. και τελικά η ρωσική εισβολή αναβάθμισε τον ρόλο της επιτυγχάνοντας: χρηματοδότηση στρατιωτικής βοήθειας από τον κοινό προϋπολογισμό, πρωτοφανή ενεργοποίηση της οδηγίας προσωρινής προστασίας για τους Ουκρανούς πρόσφυγες, συνολικά 11 πακέτα κυρώσεων εναντίον της Ρωσίας.	Πρωτοβουλία - σήμα κατατεθέν της, με κεντρικό στόχο η Ε.Ε. να έχει ουδέτερο ισοζύγιο άνθρακα έως το 2050, αναβαθμίζοντας συγχρόνως σχεδόν κάθε τομέα της οικονομίας. Κινδυνεύει ωστόσο να εξελιχθεί στην αχίλλειο πτέρνα της, καθώς αρκετοί τής καταμαρτυρούν ότι ήδη σιωπά όταν νομοθετήματα της συμφωνίας αμφισβητούνται πλέον από την «πολιτική της οικογένεια», το ΕΛΚ.	Η συμφωνία που έκλεισε για την αγορά εμβολίων από την Pfizer στο απόγειο της πανδημίας, καθώς και η άρνηση της Κομισιόν να δημοσιοποιήσει τα ηλεκτρονικά μηνύματα που αντάλλαξε σχετικά η Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν με τον πρόεδρο της Pfizer, Αλμπερτ Μπουρλό, με το επιχείρημα είτε ότι σβήστηκαν είτε για λόγους ασφαλείας,	Μία από τις πιο χαρακτηριστικές στιγμές για τη σχέση της με τον πρόεδρο του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου. Οι δυο τους δεν τα πήγαν ποτέ καλά, όμως το «ρήγμα» προκλήθηκε στην Αγκυρα το 2021 όταν ο Σαρλ Μισέλ άφησε όρθια την αμύχανη Φον ντερ Λάιεν, επιλέγοντας τη μοναδική καρέκλα στην κοινή τους συνάντηση δίπλα από τον Ερντογάν.

Ποιος (δεν) θέλει τη σιδηρά πρόεδρο

Η πιθανότητα μιας δεύτερης θητείας της Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν έχει περισσότερους οπαδούς εκτός του στρατηγείου των Βρυξελλών

Της ανταποκριτριάς μας στις ΒΥΞΕΛΛΕΣ
ΑΛΕΞΑΝΔΡΑΣ ΒΟΥΔΟΥΡΗ

Απομένουν σχεδόν 48 ώρες για την τελευταία ομιλία της προέδρου της Κομισιόν σχετικά με την «Κατάσταση της Ευρωπαϊκής Ένωσης», πριν από τις ευρωεκλογές του 2024 και οι συζητήσεις δίνουν και παίρνουν στις Βρυξέλλες για το εάν η Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν θα διεκδικήσει να παραμείνει στη θέση της «στρατηγού» της Επιτροπής. Γιατί, αν κάτι πέτυχε σίγουρα ως πρώτη γυναίκα πρόεδρος της Κομισιόν, είναι να την αποκαλούν ηγέτες εντός και εκτός της Ε.Ε. «τη φωνή» της Ευρώπης.

Γερμανός πολιτικός, πρώην αξιωματούχος της Ε.Ε., μας αποκαλύπτει ότι όταν στο παροιμιώδες πλέον ερώτημά του «ποιον να καλέσω, εάν θέλω να μιλήσω με κάποιον στις Βρυξέλλες;» εκείνος απαντά χωρίς δεύτερες σκέψεις «την Ούρσουλα!».

Υστερα από σχεδόν 1.300 ημέρες στην ηγεσία της Κομισιόν, η Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν διανύει πλέον τα τελευταία χιλιόμετρα μιας πραγματικά «επεισοδιακής» προεδρίας, που ξεκίνησε τον Δεκέμβριο του 2019 με πολύ διαφο-

«Το Κολέγιο των Επιτρόπων έχασε τον “κολεγιακό”» του χαρακτήρα και εξελίχθηκε σε αμιγώς προεδρικό σύστημα. Με πολιτικό κόστος», λέει στην «Κ» Ευρωπαίος διπλωμάτης.

ρετικές προτεραιότητες και μια εξαιρετικά φιλόδοξη ατζέντα –κυρίως γύρω από την πράσινη και ψηφιακή μετάβαση της Ε.Ε.– για να βρεθεί αντιμέτωπη με μια άνευ προηγουμένου υγειονομική κρίση, αλλά και τον μεγαλύτερο πόλεμο σε ευρωπαϊκό έδαφος από το 1945. Η έως τότε άγνωστη πρόεδρος της Κομισιόν, που σε όλη τη διάρκεια της πολιτικής καριέρας της κατηγορήθηκε ότι βρέθηκε σε θέσεις «αλεξιπτωτικά», ανέλαβε αμέσως δράση και έχοντας διατελέσει προηγουμένως υπουργός Αμυνας της Γερμανίας εξελίχθηκε γρήγορα σε «στρατηγό», όπως αναφέρει χαρακτηριστικά Ευρωπαίος διπλωμάτης, που εξηγεί παράλληλα ότι «το Κολέγιο των Επιτρόπων έχασε τον “κολεγιακό” του χαρακτήρα και εξελίχθηκε σε αμιγώς προεδρικό σύστημα. Με πολιτικό κόστος».

Πράγματι, το συγκεντρωτικό στυλ εξουσίας της δεν την καθιστά δημοφιλή ανάμεσα στους συναδέλφους της. «Στο Κολέγιο, πάντως, θα ήθελαν μια πρόεδρο primus inter pares (πρώτη μεταξύ ίσων) και εκείνη δεν είναι», τονίζει Ευρωπαίος αξιωματούχος. Παροιμιώδεις ήταν εξάλλου –αναφέρει ο ίδιος– οι συγκρούσεις της με τον πρώην πλέον αντιπρόεδρό της, Σοσιαλδημοκράτη Φρανς Τίμερμανς –ο οποίος ίσως δεν της συγχώρεσε ποτέ ότι δεν έγινε εκείνος πρόεδρος– ενώ δεν συμβουλευόταν ποτέ κανέναν, ούτε καν εκείνους με προώθηση στην Κομισιόν, όπως η Μαργκρέτε Βεστράγκερ. Ετερος αξιωματούχος εξηγεί ότι ίσως σε αυτό να οφείλεται και η

πρόσφατη αποχώρηση των δύο αυτών αντιπροέδρων της.

Δεν είναι Γιούνκερ

Συνάδελφοί της άλλωστε τη χαρακτηρίζουν «άφιλη», ενώ σε αντίθεση με τον προκάτοχό της Ζαν-Κλοντ Γιούνκερ της λείπει –ισχυρίζονται– «κοινωνική ενσυναίσθηση». Σε αντίθεση με τον Γιούνκερ, εξάλλου, η Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν σπάνια δίνει συνεντεύξεις, εμφανίζεται πάντα ατσάλακωτη, σχολαστικά στο πρόγραμμά της και είναι εργασιομανής. Διάγει ασκητικό βίο, αφού έχει επιλέξει να διαμένει στον 13ο όροφο του Μπερλεμόντ, σε δωμάτιο μόλις 20 τ.μ. Η συνεργασία της με έναν «κλειστό κύκλο ανθρώπων» και κυρίως με τον 42χρονο επικεφαλής του γραφείου της, Μπγιονν Ζάιμπερτ, δίνει την εντύπωση μιας μάλλον απόμακρης προέδρου.

Την ίδια εικόνα είχαν αρχικά για εκείνη και οι 27 ηγέτες της Ε.Ε., ενώ συνάδελφός της στην Επιτροπή μάς περιγράφει πόσο ενοχλημένοι εμφανίζονταν, ανάμεσά τους και η πολιτική της μέντορας, Άγκελα Μέρκελ, όταν πρωτοπαρουσιάσε, χωρίς να εξηγεί επαρκώς, τις

προτάσεις της για τις παραδόσεις των εμβολίων στις αρχές του 2021, ενώ επικριτικός ήταν στο σύνολό του τότε και ο ευρωπαϊκός Τύπος. Αντί όμως να πτοηθεί, «η κρίση αυτή τελικά την ανέδειξε ως πολιτικό από μέταλλο» ισχυρίζεται Ευρωπαίος αξιωματούχος, υπενθυμίζοντας ταυτόχρονα ότι από την άνοιξη του 2021 ξεκίνησε το γιγαντιαίο πρόγραμμα των εμβολίων ενισχύοντας την εικόνα της ίδιας και της Κομισιόν.

Το «μελανό σημείο» της προεδρίας της, πάντως, αφορά ακριβώς την υπόθεση των εμβολίων. Ο Αλμπέρτο Αλεμάνο, καθηγητής Ευρωπαϊκού Δικαίου στο College d’Europe, τονίζει ότι η εικόνα της Φον ντερ Λάιεν αμαυρώθηκε από το «διαπραγματεύσει για τα εμβόλια Pfizer και τα μηνύματα που αντάλλαξε με τον πρόεδρο της εταιρείας στο κινητό της, την ύπαρξη των οποίων αρνήθηκε». Ο ίδιος θεωρεί, εξάλλου, ότι «η προεδρία της ήταν ουσιαστικά μια “επιτροπή διαχείρισης κρίσεων”, που καθοδηγούνταν όχι μόνον από τα γεγονότα, αλλά και από τις τελικές αποφάσεις των 27 Ευρωπαίων».

Συνάδελφός της στο Κολέγιο

διαφωνεί με αυτή την εκτίμηση, καθώς πιστεύει ότι η ίδια «επιβλήθηκε» τελικά στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο ενεργώντας επί της ουσίας «ως μια CEO με εκείνους ως το διοικητικό της συμβούλιο». Την ίδια εκτίμηση έχει Ευρωπαίος διπλωμάτης, που υπογραμμίζει ότι «η πρόεδρος της Κομισιόν δίνει συχνά την εντύπωση ότι τα κράτη-μέλη είναι απλώς “σφραγίδες”, δηλαδή εγώ αποφασίζω, εσείς επικυρώνετε».

Το Ταμείο Ανάκαμψης

Αδιαμφισβήτητη, το εγχείρημα του Ταμείου Ανάκαμψης –όταν τα κράτη-μέλη συμφώνησαν το καλοκαίρι του 2020 για πρώτη φορά κοινό ευρωπαϊκό δανεισμό– «πιστώνεται» στην ίδια, ενώ με την άμεση και άμεγκτη στάση της έναντι της ρωσικής εισβολής στην Ουκρανία κέρδισε τον σεβασμό και την εμπιστοσύνη όχι μόνο των Ευρωπαίων ηγετών, αλλά και των Αμερικανών. Ακριβώς γι’ αυτόν τον λόγο κάποιοι θεωρούν ότι ενδεχομένως να της ασκηθούν «πίεσεις» από την Ουάσινγκτον να γίνει εκείνη η «διάδοχος» του Γενς Στόλτενμπεργκ στο ΝΑΤΟ.

Θα μπορούσε αυτή η θέση να αποτελέσει «εναλλακτική» για εκείνη, όπως ακούγεται; «Η αλήθεια είναι ότι σήμερα η Φον ντερ Λάιεν βρίσκεται μεταξύ σφύρας και άκμονος: από τη μία πλευρά χρειάζεται τη στήριξη του κόμματός της ΕΛΚ, προκειμένου να διασφαλίσει την υποψηφιότητά της, αυτή τη φορά ως Spitzenkandidat (η περίφημη διαδικασία του κορυφαίου υποψηφίου των ευρωπαϊκών κομμάτων για το αξίωμα της Κομισιόν), αλλά από την άλλη, το ίδιο το ΕΛΚ αντιτίθεται στην πλήρη υιοθέτηση της δικής της «πράσινης ατζέντας», τονίζει ο Αλμπέρτο Αλεμάνο.

Πολιτικό στέλεχος του ΕΛΚ, βέβαια, επιβεβαιώνει ότι «οι σχέσεις της προέδρου με την ευρωομάδα είναι τραγικές», προσθέτοντας ότι «ακόμη και σήμερα πληρώνουμε την πολιτική επιλογή του 2019 με την απευθείας ανάθεση της προεδρίας σε εκείνη, που δεν είχε καμία πολιτική νομιμοποίηση» περιγράφοντας επί της ουσίας την προβληματική σχέση της από τότε με τον πρόεδρο του κόμματος, Μάνφρεντ Βέμπερ, που ήταν ο Spitzenkandidat του κόμματος.

Το ΕΛΚ ίσως να ενόχλησε επίσης το «πιο προοδευτικό πρό-

Πολιτικό στέλεχος του ΕΛΚ επιβεβαιώνει ότι «οι σχέσεις της με την ευρωομάδα είναι τραγικές», με μεγαλύτερο «αγκάθι» την πράσινη ατζέντα της Spitzenkandidat.

γραμμα που υιοθέτησε ποτέ η Κομισιόν», θεωρεί στέλεχος της ευρωομάδας των Σοσιαλιστών, που υπενθυμίζει όμως ότι αρκετές κοινωνικές πολιτικές που υιοθέτησε η ίδια ήταν ύστερα από υποδείξεις τους. «Δεν είναι τυχαίο, πάντως, ότι στην περυσινή ομιλία της στο Στρασβούργο περισσότερα χειροκροτήματα έλαβε από την αριστερή και κεντροαριστερή πτέρυγα του Κοινοβουλίου», εκμυστηρεύεται Ευρωπαίος αξιωματούχος.

«Κλειδί», ωστόσο, για μια ενδεχόμενη δεύτερη θητεία, κατά τον Ρικάρντο Μπόργκες ντε Κάστρο, αναπληρωτή διευθυντή του Κέντρου Ευρωπαϊκής Πολιτικής (EPC), είναι το εάν θα δεχθεί η Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν να γίνει Spitzenkandidat του ΕΛΚ το 2024 ή αν θα επαναληφθεί η διαδικασία του 2019, που ενόχλησε πολλούς και όχι μόνο στο κόμμα της. Για τον Πορτογάλο αναλυτή και παρά το γεγονός ότι «ο κόσμος πια την αναγνωρίζει, η ίδια μάλλον δεν θα κατέβει ποτέ στον δρόμο, όπως συννηθίζουν οι πολιτικοί εν μέσω προεκλογικής εκστρατείας». Ο ίδιος –με θητεία στην Κομισιόν επί Ζοζέ Μπαρόζο– εκτιμά το πόσο του επηρεάσε η Επιτροπή ως «το πιο δύσκολο στις Βρυξέλλες, αφού θα πρέπει να ισορροπεί ανάμεσα στις επιταγές του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου και στη “μαχητικότητα” του αναβαθμισμένου ρόλου του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου».

Η Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν, ωστόσο, γνωρίζει πλέον καλά να παίζει αυτό το παιχνίδι.

Η διαχείριση της κρίσης της πανδημίας ανέδειξε την Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν ως «πολιτικό από μέταλλο», υπογραμμίζει στην «Κ» Ευρωπαίος αξιωματούχος.

AP PHOTO/ VIRGINIA MARYO

Επιχείρηση «καθαρά χέρια» στο Κίεβο

Τα πλοκάμια της διαφθοράς πίσω από την αποπομπή του υπουργού Αμυνας και οι εκκαθαρίσεις του Ζελένσκι

Της **ΞΕΝΙΑΣ ΚΟΥΝΑΛΑΚΗ**

Με σειρά συλλήψεων και αποπομπών ανώτατων κυβερνητικών στελεχών, αλλά και μέτρων διαφάνειας προσπαθεί να αποδείξει ο Ουκρανός πρόεδρος Βολοντίμιρ Ζελένσκι ότι είναι αποφασισμένος να ξεριζώσει τη διαφθορά από τη χώρα του, ώστε να επιβεβαιώσει ενώπιον της Δύσης ότι αυτή είναι έτοιμη για ένταξη στην Ε.Ε. και στο ΝΑΤΟ. Μέσα στην εβδομάδα που πέρασε ανακοινώθηκε η αντικατάσταση του υπουργού Αμυνας, Ολέκσι Ρέζνικοφ, επί υπουργίας του οποίου δόθηκαν αδιαφανή συμβόλαια για την τροφοδοσία των ενόπλων δυνάμεων. Αν και ο ίδιος δεν ενέχεται προσωπικά στην υπόθεση, θεωρείται υπεύθυνος για το πάρτι αναθέσεων, το οποίο απέτυχε να αποτρέψει.

Η απομάκρυνσή του προκάλεσε αίσθηση ειδικά για μια χώρα που βρίσκεται σε εμπόλεμη κατάσταση. Ο 57χρονος πρώην δικηγόρος επέβλεψε τη μετεξέλιξη των ουκρανικών ενόπλων δυνάμεων από έναν μετασοβιετικό στρατό σε ένα σώμα πολύ δυναμικότερο και σαφώς καλύτερα εξοπλισμένο. Παρά τα εγκώμια για τον ρόλο του στην εξασφάλιση προηγμένου οπλισμού αξίας πολλών δισ. δολαρίων, κυρίως από τις ΗΠΑ και το Ηνωμένο Βασίλειο, μια σειρά σκανδάλων παρέσυρε και τη δική του αξιοπιστία και οδήγησε στην πτώση του.

Ο αναπληρωτής του είχε ήδη παραιτηθεί από τον Ιανουάριο, αφότου το υπουργείο κατηγορήθηκε ότι υπέγραφε συμβόλαια τροφοδοσίας σε υπερβολικά φουσκωμένες τιμές. Λίγους μήνες αργότερα ένας Ουκρανός δημοσιογράφος αποκάλυψε μια αδιανόητη αύξηση τιμής –τριπλάσια, για την ακρίβεια– για μια παρτίδα χειμερινών στρατιωτικών χιτωνίων, που κατασκευάστηκαν στην Τουρκία και ήταν ελάχιστα ζεστά.

Τον Ρέζνικοφ και τη χαμένη τιμή του ουκρανικού υπουργείου Αμυνας καλείται τώρα να αποκαταστήσει ο Ρουστέμ Ουμέροφ, 41 ετών, Τάταρος από την Κριμαία, που διατηρεί άριστες σχέσεις με την Τουρκία και έχει μακρά εμπειρία διαπραγματεύσεων, αφού συμμετείχε στις βραχύβιες συνομιλίες με τη Ρωσία και τη συμφωνία για τα σιτηρά.

Σύλληψη ολιγάρχη

Το περασμένο Σαββατοκύριακο συνελήφθη, εξάλλου, ο Ιχόρ

Κολομόισκι, ένας από τους πλουσιότερους ανθρώπους στη χώρα με περιουσία 1,67 δισ. δολ., πρώην σύμμαχος του Ζελένσκι, αφού από τον όμιλο ΜΜΕ του ξεκίνησε τη σταδιοδρομία του ως κωμικός. Οι δραστηριότητες του ολιγάρχη, που διαθέτει κυπριακό και ισραηλινό διαβατήριο, κυμαίνονταν από τους τομείς της ενέργειας και των τραπεζών έως τα ΜΜΕ. Αξίζει να σημειωθεί ότι παρόλο που στην Κύπρο καταζητείται για ξέπλυμα «μαύρου» χρήματος ύψους 5,5 δισ. δολ., δεν έχει καταστεί εφικτή η

Ο πρόεδρος της Ουκρανίας θέλει να ξεριζώσει τη διαφθορά και να δείξει στη Δύση ότι η χώρα του είναι έτοιμη για ένταξη σε Ε.Ε. και ΝΑΤΟ.

ανάκληση της υπηκοότητάς του παρά τη σχετική απόφαση της κυπριακής κυβέρνησης εδώ και τέσσερα χρόνια, λόγω νομικών προβλημάτων. Η σύλληψή του θεωρείται επίδειξη ισχύος από τον Ζελένσκι στη μονομαχία με τους ολιγάρχες της χώρας αλλά και γενικότερης χειραφέτησης από επιχειρηματικά συμφέροντα.

Οι υποψίες για διαφθορά εις βάρος του Κολομόισκι είναι πολύ παλιές. Το 2017 εγκατέλειψε την Ουκρανία με προορισμό την Ελβετία και το Ισραήλ. Εφυγε διωγμένος από την κυβέρνηση του τότε προέδρου Πέτρο Ποροσένκο, που κατέσχεσε μια τράπεζα της οποίας ήταν συνιδιοκτήτης, και τον κατηγορήσε για απάτη που απείλησε να αποσταθεροποιήσει ολόκληρη την ουκρανική οικονομία. Επέστρεψε όμως το 2019 όταν ο Ζελένσκι επικράτησε του Ποροσένκο, εγείροντας ανησυχίες ότι η ειδική σχέση τους θα του επιτρέψει να ανακτήσει την οικονομική και πο-

λιτική επιρροή του. Ωστόσο ένα χρόνο αργότερα το Κοινοβούλιο ψήφισε νόμο που απαγορεύει την επιστροφή εθνικοποιημένων τραπεζών στους αρχικούς ιδιοκτήτες τους, που φάνηκε να φωτογραφίζει τον Κολομόισκι.

Ένα χρόνο αργότερα, οι ΗΠΑ επέβαλαν κυρώσεις στον Ουκρανό ολιγάρχη κατηγορώντας τον ότι χρησιμοποίησε τη θέση του ως περιφερειακού κυβερνήτη για να αποκομίσει προσωπικά οφέλη και επιδόθηκε σε εκστρατεία υπονόμευσης των δημοκρατικών διαδικασιών και θεσμών της Ουκρανίας. Η ρωσική εισβολή επηρέασε περαιτέρω τα συμφέροντά του. Οι ρωσικές δυνάμεις κατέστρεψαν ένα διυλιστήριό του στο Κρεμεντσούκ, που ελεγχόταν από μία από τις επιχειρήσεις του. Φέτος η ουκρανική κυβέρνηση εθνικοποίησε την πετρελαϊκή εταιρεία και ακόμη μία που του ανήκει, επικαλούμενη την ανάγκη για εξασφάλιση βασικής τροφοδοσίας.

Ο Ζελένσκι φρόντισε παράλληλα να ξεμπροστιάσει τη συστημική διαφθορά που διέπει τις ιατρικές εξαιρέσεις από τη θητεία στις ένοπλες δυνάμεις με αντίτιμο 3.000-15.000 δολάρια. Πρόκειται για ένα εκτεταμένο δίκτυο δωροδοκίας που οδήγησε στην έξοδο χιλιάδων ανδρών στο εξωτερικό, είπε. «Όλα τα ύποπτα περιστατικά θα ερευνηθούν», υποσχέθηκε. «Είναι απαραίτητο να ελέγχουμε έναν σημαντικό αριθμό αποφάσεων της ιατρικής επιτροπής που αποφασίζει για την ικανότητα και καταλληλότητα

Σειρά σκανδάλων σχετικά με αδιαφανή συμβόλαια για την τροφοδοσία του στρατού προκάλεσε την αποπομπή του Ρέζνικοφ.

των στρατιωτών μετά την 24η Φεβρουαρίου», οπότε ξεκίνησε η ρωσική εισβολή στην Ουκρανία. Σε κάποιες περιοχές της Ουκρανίας ο αριθμός των ανδρών που απομακρύνθηκαν από τους στρατιωτικούς καταλόγους λόγω ιατρικών γνωμοδοτήσεων δεκαπλασιάστηκε από όταν άρχισε ο πόλεμος. «Είναι απολύτως σαφές τι είναι αυτές οι αποφάσεις. Είναι διεφθαρμένες», κατήγγειλε ο πρόεδρος. Το ζήτημα της διαφθοράς στην ουκρανική στρατολόγηση εφεδρών ήρθε στο φως της δημοσιότητας τον Ιούνιο, όταν δημοσιογραφική έρευνα αποκάλυψε τον ύποπτο πλουτισμό του επικεφαλής της αρμόδιας επιτροπής, Γεβγιέν Μπόρισοφ, ο οποίος εμφανίστηκε να έχει στην κατοχή του ακίνητα και πολυτελή αυτοκίνητα αξίας πολλών εκατομμυρίων δολαρίων. Ο ίδιος αρνήθηκε όλες τις κατηγορίες αποδίδοντας τα περιουσιακά στοιχεία στην οικογένειά του, με την οποία υποτίθεται ότι δεν έχει καμία οικονομική σχέση.

Διεθνής αντίκτυπος

Αν και οι υποστηρικτές του Κιέβου θεωρούν την προεδρική εκστρατεία κατά της διαφθοράς εκ των ων ουκ άνευ για την τελική νίκη επί του Βλαντιμίρ Πούτιν, την ανοικοδόμηση της χώρας και την ένταξη στη διεθνή κοινότητα και τις δυτικές δομές, οι επικριτές του Ζελένσκι είναι πιθανό να αδράξουν την ευκαιρία για να καταγγείλουν τη χώρα για ενδημική διαφθορά και να μπλοκάρουν περαιτέρω στρατιωτική και οικονομική βοήθεια. Βουλευτές στην Ουάσινγκτον εξετάζουν το αίτημα του προέδρου Τζο Μπάιντεν για παροχή βοήθειας 24 δισ. δολαρίων στην Ουκρανία, αλλά μια μικρή, πλην φωνακλάδικη ομάδα Ρεπουμπλικανών βουλευτών αντιτίθεται σε οποιαδήποτε νέα πρωτοβουλία. Οι New York Times αποκάλυψαν ότι πριν από την επιχείρηση «καθαρά χέρια» εκ μέρους του Ζελένσκι είχαν προηγηθεί ασφυκτικές πιέσεις από τον Αμερικανό σύμβουλο Εθνικής Ασφαλείας, Τζέικ Σάλιβαν, να αναλάβει συγκεκριμένες πρωτοβουλίες προκειμένου να σιωπήσουν οι αντιπολιτευτικές φωνές στην Ουάσινγκτον. Τέλος, οι Ουκρανοί βουλευτές επανέφεραν αυτή την εβδομάδα τη ρύθμιση που προβλέπει δημοσιοποίηση των περιουσιακών στοιχείων τους, έναν όρο που έθεσε το ΔΝΤ για να αποδεσμεύσει μέρος του οικονομικού πακέτου 15,6 δισ. δολ. στο Κίεβο.

TYLER HICKS/THE NEW YORK TIMES

Ουκρανός στρατιώτης πυροδοτεί ένα πυροβόλο Χάουιτζερ 155 χιλιοστών, το οποίο μπορεί να βάλλει οβίδες διασποράς. Περισσότερες από 100 χώρες έχουν απαγορεύσει τα συγκεκριμένα πυρομαχικά καθώς, όταν δεν εκρήγνυνται, «ναρκοθετούν» ολόκληρες περιοχές και αποτελούν θανάσιμη απειλή για τους αμάχους.

Ουκρανική προέλαση χάρη στις βόμβες διασποράς

The **NEW YORK TIMES**
Των **ΛΑΡΑ ΤΖΕΚΙΣ** και **ΕΡΙΚ ΣΜΙΤ**

Οι εικόνες Ρώσων στρατιωτών να υποχωρούν άτακτα από ουκρανικό χωριό δεν αφήνουν την παραμικρή αμφιβολία για τις επιπτώσεις των πυρομαχικών διασποράς στο πεδίο της μάχης, βλάνοντας τους στρατιώτες να προσπαθούν να διαφύγουν από συστάδα εκρήξεων γύρω τους. Αυτές οι εικόνες από drone τον Αύγουστο έδειχναν την υποχώρηση των Ρώσων από το χωριό Ουροζάινε της νοτιοανατολικής Ουκρανίας και την ισχύ αυτών των όπλων. Η χρήση τους, όμως, αφήνει ανοικτές την Ουκρανία και τις ΗΠΑ σε επικρίσεις για παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων εξαιτίας του μακροπρόθεσμου κινδύνου για τους αμάχους από ενεργά πυρομαχικά στο πεδίο.

Σήμερα, δύο μήνες αφότου οι ΗΠΑ προώθησαν το πρώτο φορτίο πυρομαχικών διασποράς στην Ουκρανία, τρεις Αμερικανοί αξιωματικοί επιβεβαιώνουν ότι η κυβέρνηση Μπάιντεν σχεδιάζει πολύ σύντομα να προχωρήσει στην επόμενη παράδοση. Ένας από τους αξιωματικούς εκτιμά

ότι αυτές οι βόμβες βοηθούν την Ουκρανία να διατηρεί την επιθετική ορμή της στο νότιο μέτωπο.

Η απόφαση της κυβέρνησης Μπάιντεν αυτό το καλοκαίρι να στείλει βόμβες διασποράς στην Ουκρανία, ύστερα από επανειλημμένες εκκλήσεις του προέδρου Ζελένσκι, προκάλεσε επικρίσεις ακόμη και από ορισμένους στενούς συμμάχους της

Τα συγκεκριμένα πυρομαχικά έχουν απαγορευθεί από τις περισσότερες χώρες εξαιτίας του κινδύνου για τον άμαχο πληθυσμό μελλοντικά.

Ουάσινγκτον. Οι στρατοί των δύο πλευρών χρησιμοποιούσαν ήδη αυτά τα βομβίδια πολύ πριν από την άφιξη του πρώτου αμερικανικού φορτίου στα μέσα Ιουλίου.

Τα πυρομαχικά διασποράς έχουν απαγορευθεί σε περισσότερες από 100 χώρες του κόσμου εξαιτίας των καταστροφικών συνεπειών τους σε αμάχους, συχνά

παιδιά, οι οποίοι ακόμη και χρόνια αργότερα έρχονται σε επαφή με ενεργές βόμβες.

«Πλεονέκτημα»

Ορισμένοι Ουκρανοί στρατιώτες επιμένουν ότι οι βόμβες διασποράς προσφέρουν σημαντικό πλεονέκτημα στην αντεπίθεση και αποτελούν αναγκαία εναλλακτική λύση για τα σχεδόν εξαντλημένα αποθέματα οβίδων των 155 χιλιοστών. «Είναι πολύ αποτελεσματικά. Όταν οι άνδρες μας τα βλέπουν να χτυπούν τους Ρώσους, το πηκτικό τους ανεβαίνει», λέει Ουκρανός πεζοναύτης. Άλλοι Ουκρανοί, όμως, είναι πιο προσεκτικοί, λέγοντας ότι τα πυρομαχικά διασποράς χρησιμοποιούνται μόνο σε περιπτώσεις όπου το πεζικό του εχθρού είναι εκτεθειμένο, τονίζοντας την αναποτελεσματικότητά τους εναντίον του πυκνού δικτύου ρωσικών χαρακωμάτων και πολυβολείων – κρίσιμα εμπόδια στην ουκρανική αντεπίθεση.

Δυτικοί αξιωματικοί και ειδικοί συμφωνούν ότι οι βόμβες διασποράς –πολλαπλά βομβίδια σε βλήματα, τα οποία εξαπλώνονται σε μεγάλη έκταση προτού εκραγούν– είναι πιο αποτελεσματικές

εναντίον πομπών οχημάτων και τμημάτων πεζικού σε ανοικτό πεδίο. Η φύση αυτών των πυρομαχικών δεν επιτρέπει, στο μεταξύ, μεγάλη ακρίβεια στις βολές τους. Μέχρι στιγμής έχουν χρησιμοποιηθεί εναντίον συγκεντρωμένων ρωσικών στρατευμάτων, συστοιχιών πυροβολικού, αεράμυνας, αποθηκών πυρομαχικών, σταθμών ραντάρ και οχημάτων. «Έχουμε διαπιστώσει ότι είναι αποτελεσματικά σε τέτοια επιχειρησιακή χρήση», είπε η Λόρα Κούπερ, Αμερικανίδα υφυπουργός Αμυνας, αρμόδια για θέματα Ρωσίας, Ουκρανίας και Ευρασίας. Αμερικανοί αξιωματικοί αποφεύγουν, όμως, να αποκαλύψουν τον αριθμό βομβών διασποράς στο πρώτο φορτίο.

Τα αμερικανικά πυρομαχικά διασποράς εκτοξεύονται από πυροβόλο τύπου Χάουιτζερ 155 χιλιοστών, με βεληνεκές περίπου 18 χλμ. Ορισμένοι ειδικοί συνιστούν τώρα στην Ουάσινγκτον να συμπεριλάβει στο επόμενο φορτίο βόμβες διασποράς ικανές να απελευθερώνονται από συστήματα εκτόξευσης πυραύλων, αυξάνοντας σημαντικά το βεληνεκές τους.

Η σταδιακή εξάντληση των

αποθεμάτων άλλων πυρομαχικών στις αποθήκες συμμάχων του ΝΑΤΟ και η αδυναμία των κατασκευαστών σε ΗΠΑ και Ευρώπη να ικανοποιήσουν τη ζήτηση σημαίνουν ότι αυτά τα πυρομαχικά είναι πια η μοναδική λύση για την αναπλήρωση των ουκρανικών αποθεμάτων.

Η αίσιαστη όρεξη της Ουκρανίας για πυρομαχικά αναμένεται μάλιστα να ενισχυθεί περαιτέρω, καθώς ολοένα και περισσότερα στρατιωτικά τμήματα εξαρτώνται από το βαρύ πυροβολικό, προκειμένου να προετοιμασθεί το έδαφος για προελάσεις μεικτών όπλων, σύμφωνα με τα νατοϊκά επιχειρησιακά πρότυπα που πασχίζουν να διαδαθούν οι Ουκρανοί. Αμερικανοί αξιωματικοί εκτιμούν ότι οι Ουκρανοί «ξοδεύουν» κάθε ημέρα 8.000 βλήματα πυροβολικού, συμπεριλαμβανομένων και εκατοντάδων βομβών διασποράς.

Αντιδράσεις

Τα πυρομαχικά διασποράς τείνουν να μονιμοποιηθούν στο ουκρανικό οπλοστάσιο, προκαλώντας την ανησυχία όσων αντιτίθενται στη χρήση τους. «Η Ουκρανία επιθυμεί να αποδείξει την

αξία των βομβών διασποράς στο πεδίο της μάχης. Αυτά τα όπλα, όμως, είναι απαγορευμένα εξαιτίας της ζημιάς που προκαλούν σε αμάχους και κυρίως παιδιά, δεκαετίες μετά τη χρήση τους», λέει η Μέρι Ουέρχαμ, στέλεχος της ανθρωπιστικής οργάνωσης Παράτηρητήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων.

Χωρίς αυτό, όμως, η Ουκρανία διατείνεται ότι δεν μπορεί να αντιταχθεί στη ρωσική ισχύ πυρός. Για την ώρα, ο ουκρανικός στρατός διαπιστώνει ότι η άφιξη αμερικανικών πυρομαχικών διασποράς δεν ανέβαζε μόνο το πηκτικό, αλλά βοήθησε και στην εξουδετέρωση ρωσικών αμυντικών θέσεων στον Νότο, στη διατήρηση της πίεσης πάνω στα ρωσικά στρατεύματα στην Ανατολή και στην ανόσχεση των ρωσικών επιθέσεων στα βορειοανατολικά.

Τα πυρομαχικά διασποράς βόλησαν αποδεχθέντα στη μάχη του χωριού Κουπάινσκ στην επαρχία του Χαρκόβου. Εκεί ο ουκρανικός στρατός αξιοποίησε αποτελεσματικά βόμβες διασποράς για την άμυνα του απέναντι σε ρωσικές αντεπιθέσεις, στις οποίες ο εχθρός είχε βγει από τα χαρακώματα.

Η Premier League δημιούργησε νέο ρεκόρ, δαπανώντας 2,43 δισ., ποσό που αντιστοιχεί στο 32% του παγκόσμιου τζίρου!

Η νέα εποχή στο ποδόσφαιρο και το χάσμα που μεγαλώνει

Η επίδειξη των Αγγλων, το μπάσιμο των Σαουδαραβών, η πτώση της Ισπανίας και ο «Μίδας» Μέσι!

Του **ΑΝΔΡΕΑ ΒΙΟΛΑΡΗ**

Το ποδόσφαιρο είναι μια μικρογραφία της κοινωνίας, όπου συνήθως επικρατεί ο πιο δυνατός. Ο πιο πλούσιος. Αυτή η διαφορά... δύναμης αποτυπώνεται πολύ έντονα στα μεταγραφικά παράθυρα, όπου επικρατεί ο νόμος της ζούγκλας. Η φετινή μεταγραφική περίοδος δεν μπορεί να συγκριθεί με καμιά άλλη. Τα ποσά που ξοδεύτηκαν ήταν εξωφρενικά και διαλύθηκε κάθε προηγούμενο ρεκόρ στην ιστορία του ποδοσφαίρου. Ο παγκόσμιος τζίρος για το καλοκαίρι του 2023 ξεπέρασε τα 7,5 δισ. ευρώ για την πώληση-αγορά περίπου 1.700 ποδοσφαιριστών, με την Premier League να κάνει επίδειξη δύναμης στο μεταγραφικό παζάρι. Οι Άγγλοι ξόδεψαν το 1/3 του συνολικού ποσού και σχεδόν τα τριπλάσια από τη δεύτερη χώρα, που δεν είναι άλλη από την Σαουδική Αραβία! Η αγγλική λίγκα δημιούργησε νέο ρεκόρ δαπανώντας €2,43 δισ. (για 295 παίκτες), ποσό που αντιστοιχεί στο 32% του συνολικού τζίρου και στο 48% των χρημάτων που ξόδεψαν οι ομάδες των Top5 πρωταθλημάτων στον κόσμο.

Μόνο την τελευταία μέρα των μεταγραφών, οι σύλλογοι της Premier League ξόδεψαν €298,5 εκατομμύρια. Εάν, μάλιστα, συνυπολογίσουμε και τα χρήματα που έδωσαν τον περασμένο Ιανουάριο τότε το συνολικό ποσό που δαπάνησαν μέσα στο 2023 ανέρχεται €3,72 δισ.! Στη 2η θέση είναι οι Σαουδάραβες (€896 εκ.) και ακολουθούν Ιταλία (€794 εκ.), Γερμανία (€696 εκ.), Γαλλία (€691 εκ.) και Ισπανία (€398 εκ.).

Οι... «κλέφτες» Άγγλοι

Οι ομάδες της Σαουδικής Αραβίας τάραξαν τα νερά στο ευρωπαϊκό ποδόσφαιρο, άλλαξαν τις ισορροπίες και φυσικά προκάλεσαν έντονες αντιδράσεις, κυρίως από τις ομάδες της Αγγλίας. Η Premier League νιώθει ότι απειλείται η πρωτοκαθεδρία της στο μεταγραφικό παζάρι, αφού κάποιιοι από τους κορυφαίους παίκτες στον κόσμο μετακομίζουν στη χώρα του Αραβικού Κόλπου. Τι να πουν όμως και οι υπόλοιπες μεγάλες δυνάμεις της Ευρώπης για τους Άγγλους;

Η μεγάλη πτημένη του φετινού

Ράις, Καϊσέδο, Κέν και Μπέλινχαμ ήταν μερικές από τις πιο ακριβές μεταγραφές της φετινής καλοκαιρινής περιόδου.

Σε πρόσφατη δημόσια τοποθέτησή του, ο πρόεδρος της ισπανικής Ομοσπονδίας χαρακτήρισε τους Αγγλους «κλέφτες» και «απατεώνες».

καλοκαιριοί ήταν χωρίς αμφιβολία η Ισπανία. Η μεγαλύτερη ποδοσφαιρική δύναμη της Ευρώπης την τελευταία 20ετία, κατάντησε ο φτωχός συγγενής μεταξύ «μεγάλων». Διαχρονικά, οι ισπανικές ομάδες κατείχαν ένα πολύ μεγάλο κομμάτι της παγκόσμιας μεταγραφικής πίτας. Την τελευταία πενταετία ξόδευαν κατά μέσο όρο το 18,5% του παγκόσμιου τζίρου, ποσοστό που φέτος καταρρίφθηκε στο 4%!

Σε πρόσφατη δημόσια τοποθέτησή του, ο πρόεδρος της Ομοσπονδίας Χαβιέρ Τέμπας άνοιξε πυρ κατά των Άγγλων, χαρακτηρίζοντάς τους κλέφτες και απατεώνες! Κατηγόρησε τους ιδιοκτήτες συλλόγων της Premier League για «οικονομικό ντομπάρισμα με αμφιλεγόμενους προέξουσους χρήματα», με αποτέλεσμα να δημιουργηθεί ένα «ασταθές και μη βιώσιμο οικονομικό μοντέλο», το οποίο δεν μπορούν να ακολουθήσουν τα υπόλοιπα μεγάλα πρωταθλήματα. Επίσης, ζήτησε από την UEFA να εισάγει νέους κανόνες

με σκοπό να περιοριστεί η «εξαπάτηση» στην Αγγλία, τοποθετώντας πλάφόν στα ποσά που μπορούν να επενδύουν, αλλά και αυστηρότερες κυρώσεις σε όσους παραβιάζουν τους κανονισμούς. Τα πιο πάνω περιέχουν αλήθειες, σε καμιά όμως περίπτωση δεν παρουσιάζουν όλη την πραγματικότητα, αλλά και τις ευθύνες του ισπανικού ποδοσφαίρου. Μπορεί οι ευρωπαϊκές κούπες να συνεχίζουν να κατάληγουν στις τροπαιοθήκες ομάδων της ιβηρικής χώρας, ωστόσο, σε όσους παρακολουθούν επιστάμενα και διαχρονικά το πρωτάθλημα είναι ευδιάκριτη η πτώση στην ποιότητα και αυτό δεν οφείλεται μόνο στην αποχώρηση των Μέσι και Ρονάλντο.

Οι πολυδάπανες μεταγραφές και η κακοδιαχείριση των προηγούμενων δεκαετιών σε συνάρτηση με τις καταστροφικές συνέπειες του Covid-19, δημιούργησαν χρέη δισεκατομμυρίων με αποτέλεσμα η κυβέρνηση και οι ποδοσφαιρικές αρχές της χώρας να λάβουν αυστηρά μέτρα. Εφάρμοσαν νέους κανονισμούς και πολύ αυστηρούς ελέγχους με σκοπό να γίνει διαχειρίσιμη η κατάσταση και το χρέος βιώσιμο. Επιπρόσθετα, η La Liga αναγκάστηκε να προχωρήσει στον δανεισμό περίπου €2 δισ. από ιδιωτική εταιρία (CVC Capital Partners), με αντάλλαγμα την παραχώρηση του 8,2% της εμπορευματοποίησης των αγώνων και του brand name του πρωταθλήματος για τα επόμενα 50 χρόνια.

στην ιστορία του MLS, ενώ η Apple TV είδε τους συνδρομητές του «MLS Season Pass» να αυξάνονται μέσα σε ένα βράδυ από 124.000 σε 288.000! Η αύξηση στις τιμές των εισιτηρίων του πρωταθλήματος ανέβηκε κατά 558% (!) και ταυτόχρονα δημιουργήθηκε νέο ρεκόρ sold out αγώνων στην ιστορία της διοργάνωσης! Τα πιο πάνω είναι μόνο μερικά από τα—αγωνιστικά και μη—κατορθώματά του... «Μίδα» Μέσι στις ΗΠΑ, τα οποία εκτόξευσαν τη δημοφιλή του αθλήματος στη χώρα και βοήθησαν να δημιουργηθεί μια νέα βάση οπαδών, ενώ χιλιάδες αγόρια και κορίτσια έχουν εγγραφεί σε ποδοσφαιρικές ακαδημίες σε όλη τη χώρα! Και όλα αυτά μόλις σε δύο μήνες παρουσίας του στις ΗΠΑ.

Από δανειστές... ιδιοκτήτες

Τα ίδια και χειρότερα ισχύουν και στην Ιταλία, όπου και εκεί τα χρέη είναι θεόρατα και οι εκτιμήσεις των ειδικών αναφέρουν πως η οικονομική κρίση στο ποδόσφαιρο της χώρας θα μεγαλώσει τα επόμενα χρόνια. Οι δυσοίωνες προβλέψεις βασίζονται στην αβεβαιότητα που υπάρχει για την επόμενη μέρα της ολοκλήρωσης του τριετούς τηλεοπτικού συμβολαίου με το Sky Italia (2021-’24). Οι πιο πρόσφατες διαπραγματεύσεις της Serie A για τα δικαιώματα της πενταετίας 2024-’29, με δίκτυα όπως DAZN, Mediaset και Sky έχουν μπει στον πάγο και η διοργάνωση αρχά εξετάζει ακόμα και το ενδεχόμενο να ξεκινήσει δική της πλατφόρμα μετάδοσης αγώνων χωρίς μεσάζοντες.

Τα πράγματα είναι ήδη τραγικά στο ιταλικό ποδόσφαιρο και οι κορυφαίοι σύλλογοι χρωστάνε εκατοντάδες εκατομμύρια ευρώ. Χαρακτηριστικό παράδειγμα η φινελίστ του τελευταίου Champions League, Ίντερ. Οι Κινέζοι ιδιοκτήτες της δανείστηκαν €275 εκ., ποσό που δεν κατάφεραν να αποπληρώσουν λόγω των περιορισμών για απόσυρση κεφαλαίου από την Κίνα, αλλά και της πανδημίας. Μν έχοντας άλλη διέξοδο, δανείστηκαν και πάλι, αυτή τη φορά από την αμερικανικό κολοσσό Oaktree Capital, με επιτόκιο στα 10%, ενώ αναγκάστηκαν να πουλήσουν έναντι μεγάλων ποσών σπμαντικούς παίκτες όπως οι Λουκάκου και Χακίμι. Σε περίπτωση που το εν λόγω δάνειο δεν αποπληρωθεί μέσα στο 2024, τότε η Ίντερ θα καταλήξει στα χέρια των δανειστών της, δηλαδή της Oaktree! Ό,τι ακριβώς έγινε και με τον άλλο μεγάλο σύλλογο του Μιλάνου πριν από μια πενταετία.

Το 2017 ο Κινέζος επιχειρηματίας Λι Γιονγκ Χονγκ αγόρασε την Μίλαν από τον Σίλβιο Μπερλουσκόνι έναντι €740 εκ., με τα €300 εκ. να είναι δάνειο από την εταιρεία Elliott. Ποσό που δεσμεύτηκε να αποπληρώσει εντός 12 μηνών, αλλά απέτυχε. Ως αποτέλεσμα, ένα από τα μεγαλύτερα κλαμπ στον κόσμο κατέληξε τα χέρια ενός σχετικά μικρού και άσημου fund της Wall Street, χωρίς την παραμικρή εμπειρία στη διαχείριση ποδοσφαιρικού συλλόγου!

Ο Μέσι οδήγησε την Ίντερ Μαϊάμι στον πρώτο τίτλο στην ιστορία της!

ΑΠΟΨΕΙΣ

Μάθημα δημοσιογραφίας...

Του **ΧΡΙΣΤΟΥ ΖΑΒΟΥ**

εστί σωστό και τι λάθος, πώς ασκείται το επάγγελμα, πώς αξιολογείται μια είδηση, πώς φιλτράρεται και πώς δημοσιεύεται στο κοινό.

Τούτη τη φορά ήταν η σειρά του Νίκου Κίρζη. Ο οποίος—μεταξύ άλλων—κατά τη διάρκεια των τοποθετήσεών του, απαντώντας σε ερώτηση, προέτρεψε τον καθένα να κοιτάει τη δουλειά του. Τι το ήθελε και το είπε; Εντός ολίγων λεπτών αναίρεσε τα λεγόμενά του ασκώντας κριτική για το πώς λειτουργεί η δημοσιογραφία στον τόπο, ωσάν και είναι διάδεκτο σε πανεπιστήμιο!!!

Τελικώς, εξ όσων διαπιστώνουμε διαχρονικά μέσα από τις δηλώσεις των παραγόντων και εκπροσώπων τύπου, οι καλύτεροι δημοσιογράφοι είναι εκτός επαγγέλματος. Διοικούν ομάδες, μαντζάρουν παίκτες ή λειτουργούν γραφεία τύπου, έτσι όπως διοικούνται στις κυπριακές ποδοσφαιρικές εταιρείες.

Δεν εξηγείται αλλιώς. Όλοι γνωρίζουν, όλοι υποδεικνύουν, όλοι δίνουν οδηγίες για το πώς και τι, εκτός από την αρχοντιά μας, που όντως είναι ανεπαρκής, αδύναμη, κακά στελεχωμένη και εκατό τοις εκατό υποθαμβισμένη. Ομολογούμενος οι επιθέσεις σε δημοσιογράφους γίνονται όταν ο επιτιθέμενος βρίσκεται σε άβολη θέση και πρέπει να δώσει εξηγήσεις. Συνήθως οι δημοσιογράφοι λειτουργούν ως σανίδα σωτηρίας για να αλλάξουν την ατζέντα και ν’ αναλάβουν τον ρόλο του κακού ή του εχθρού της ομάδας.

Συνήθως δε, μετά από τις επιθέσεις σε δημοσιογράφους επιτυγχάνεται η ποθητή συσπείρωση, καθώς οι κόσμοι και διοίκηση, αφού τα έβαλαν με τον κακό δημοσιογράφο, προχωρούν μονιασμένοι στην ολοκλήρωση των στόχων.

Μέχρι την επόμενη φορά που θα διχαστούν, και θα βρεθεί ο επόμενος «δάσκαλος» που με το χάρακα στο χέρι θα παραδώσει νέα μαθήματα, στους κακόμενους δημοσιογράφους!

Για τους... βιαστικούς

Του **ΓΙΩΡΓΟΥ ΛΟΓΙΑΝ**

νιάζει, γιατί ανάλογο σκηνικό παρουσιάζεται κάθε χρόνο τέτοια εποχή.

Μια απλή μόνο υπενθύμιση σε όλους αυτούς. Τον Άρν, πέραι τέτοια εποχή, κανείς δεν τον υπολόγιζε πρωταθλητή. Την «προβληματική»—σε τέτοιο βαθμό—χρονιά για Ομόνοια και Απόλλωνα λίγιοι την ανέμεναν. Η Πάφος του Χένινγκ Μπεργκ για μεγάλο χρονικό διάστημα ήταν το πρώτο φαβορί για τον τίτλο. Την ομάδα του ΑΠΟΕΛ, μετά από ένα μέτριο ξεκίνημα, αρκετοί την είχαν ξεγραμμένη και μετά από την αγωνιστική της ανάκαμψη, πολλοί την ανέδειξαν πρωταθλήτρια! Μην ξεχνάμε και πόσες φορές ακούστηκε πέρσι η έκφραση/εκτίμηση πως φέτος είναι η χρονιά της ΑΕΚ.

Ούτε απαγορεύονται και ούτε σημαίνει πως οι όποιες εκτιμήσεις, τέτοια εποχή, θα πέσουν έξω. Αρχές Σεπτεμβρίου, ωστόσο, για ένα πρωτάθλημα που τελειώνει τον Μάιο, δεν μπορεί να είναι η πιο αξιόπιστη περίοδος για ασφαλείς εκτιμήσεις. Κανείς δεν αμφισβητεί πως ο Άρνος δείχνει δυνατός και έτοιμος να υπερασπιστεί τον τίτλο του. Σαφώς και ένα ερωτηματικό εξακολουθεί να συνοδεύει τους ανταγωνιστές του, χωρίς ωστόσο να εξυπακούεται ότι το ερωτηματικό ισοδυναμεί με αρνητική απάντηση ως προς το ποιος μπορεί να τον εκτοπίσει από την κορυφή.

Επιπρόσθετα, η μεταγραφική περίοδος—φέτος—είναι ακόμη σε εξέλιξη. Σημαντικές κινήσεις σε κάποιες ομάδες έχουν γίνει, κάποιες ακόμη αναμένονται, και αν η αξιολόγησή τους μετά από μερικές εβδομάδες δώσει πρόσχημο θετικό, την ίδια ώρα τα δεδομένα διαφοροποιούνται.

Η καλύτερη ομάδα, ή έστω η ικανότερη να μαζεύει βαθμούς, θα πάρει τον τίτλο. Το επιθετικό ή εντυπωσιακό παιχνίδι δεν δίνει πάντα τους τρεις βαθμούς, αφού πολλές φορές συγκυρίες ή λεπτομέρειες καθορίζουν ένα αποτέλεσμα ή ακόμη και έναν τίτλο. Μην βιαζόμαστε λοιπόν, γιατί είμαστε ακόμη στην αρχή. Ένα γκολ περισσότερο να έβαζε, ένα γκολ απ’ αυτά που δέχθηκε να μπορούσε να αποφύγει ο ΑΠΟΕΛ, ακόμη και στο τελευταίο πρωταθλητικό του διάστημα στο περσινό πρωτάθλημα, ίσως η έκβαση της διεκδίκησης του τίτλου να ήταν διαφορετική, όσο δίκαιη και αν θεωρείται η κατάκτηση του περσινού πρωταθλήματος από τον Άρν...

Μεταβολές εβδομάδας

X.A.K.
-1,60%

X.A.
-3,07%

Dow Jones

-0,76%

Nasdaq

-1,80%

Nikkei

-0,32%

Dax

-0,76%

FTSE 100

-0,26%

ΗΠΑ
Άμεση απειλή
για τις τράπεζες
η «καθίζηση»
του Real Estate
Σελ. 11

Πετρέλαιο

3,53%

€/ \$

-0,62%

ΔΙΑΒΑΣΤΕ

ΚΥΡΙΩΣ Η ΣΑΟΥΔΙΚΗ ΑΡΑΒΙΑ

Η Μέση Ανατολή γίνεται
πάλι το ATM του πλανήτη

Η Σαουδική Αραβία μετατρέπεται στον νέο χρηματοδότη του πλανήτη. Ομοίως και άλλες μοναρχίες του Κόλπου που πλημμυρίζουν μετρητά λόγω της «έκρηξης» των ενεργειακών εσόδων. Τα κρατικά επενδυτικά ταμεία μετατρέπονται εκ νέου σε «Ελντοράντο» για ιδιωτικά επενδυτικά κεφάλαια. **Σελ. 10**

ΕΩΣ ΤΟ 2030 ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Επενδύσεις 45 δισ.
στην αγορά κατοικίας

Πάνω από 45 δισ. ευρώ, ή 6 δισ. ευρώ ετησίως, αναμένεται να επενδυθούν στην αγορά κατοικίας έως το 2030, αναφέρει έκθεση της Εθνικής Τράπεζας. Τα 40 δισ. ευρώ θα κατευθυνθούν στην κατασκευή 350.000 νέων κατοικιών και 5 δισ. για ενεργειακή αναβάθμιση των υφιστάμενων. **Σελ. 12**

Αναπτυξιακός ο προϋπολογισμός 2024

Μάκης Κεραυνός: Έχουν ενσωματωθεί μέτρα ελαχιστοποίησης των επιπτώσεων της ακρίβειας

Στην τελική ευθεία βρίσκεται η ετοιμασία του προϋπολογισμού του 2024. Οι λειτουργοί του υπ. Οικονομικών εργάζονται πυρετωδώς προκειμένου το τελευταίο πενθήμερο Σεπτεμβρίου να κατατεθεί στο Υπουργικό Συμβούλιο

και ακολούθως στη Βουλή. Όπως δήλωσε στην «Κ» ο υπουργός Οικονομικών Μάκης Κεραυνός, ο προϋπολογισμός του 2024 θα είναι αναπτυξιακός και πλεονασματικός και γνώμονα έχει τη διασφάλιση της δημοσιονομικής

σταθερότητας. Πρόσθεσε ότι στόχος του προϋπολογισμού και του μεσοπρόθεσμου δημοσιονομικού πλαισίου 2024-2026 είναι η αντιμετώπιση των προκλήσεων και η σταθεροποίηση των συνθηκών βιώσιμης ανάπτυξης της οικονο-

μίας. Υπέδειξε πως θα στοχεύει στην μεσοπρόθεσμη μείωση του δημοσίου χρέους, ικανοποιώντας παράλληλα τα δημοσιονομικά πλαίσια που έθεσε η Κομισιόν. Σε ερώτηση αν έχουν ληφθεί μέτρα για μείωση των επιπτώσεων

του πληθωρισμού, ο κ. Κεραυνός εξήγησε πως, έχουν ενσωματωθεί μέτρα ελαχιστοποίησης των επιπτώσεων της ακρίβειας, ωστόσο μέτρα θα ανακοινώνονται συνέχεια βάσει των αναγκών και των εξελίξεων. **Σελ. 3**

Εισιτήριο για είσοδο στη Βενετία

Εισιτήριο θα πληρώνουν όσοι θέλουν να δουν το ιστορικό κέντρο της Βενετίας, καθώς η πόλη αναζητεί τρόπους για να αντιμετωπίσει το πρόβλημα του υπερτουρισμού. Το εκτελεστικό συμβούλιο της πόλης ενέκρινε την επιβολή του εισιτηρίου την Τρίτη, λίγες εβδομάδες αφότου η UNESCO πρότεινε να προστεθεί η Βενετία στη λίστα των επειγουσμένων μνημείων παγκόσμιας πολιτιστικής κληρονομιάς. Το σύστημα θα εφαρμοστεί πιλοτικά από την άνοιξη του 2024 και προβλέπει ότι από το εισιτήριο των 5 ευρώ θα εξαιρούνται οι κάτοικοι, όσοι μπαίνουν στο ιστορικό κέντρο για να εργαστούν, τα παιδιά κάτω των 14 ετών, καθώς και οι τουρίστες που μένουν τη νύχτα στην πόλη. **Σελ. 9**

Καθοριστικό ραντεβού ΥΠΟΙΚ -CEO Τρ. Κύπρου για καταθετικά

Κινήσεις μέσα στη βδομάδα

Καθοριστική για το θέμα των καταθετικών επιτοκίων χαρακτηρίζεται η συνάντηση που θα έχουν την Τρίτη ο ΥΠΟΙΚ Μάκης Κεραυνός με τον CEO της Τράπεζας Κύπρου Πάνικο Νικολάου. Όπως πληροφορείται η «Κ», εντός της εβδομάδας πιθανόν να δούμε αποφάσεις που σχετίζονται με τα καταθετικά επιτόκια από την Τράπεζα Κύπρου, αλλά και αποφάσεις σχετικές με χρεώσεις. **Σελ. 5**

Προτελευταίοι στην ηλεκτρονική διακυβέρνηση

Στοιχεία της Κομισιόν

Έπεσαν οι επιδόσεις της Κύπρου στο e-Government και παραμένει κάτω από τον ευρωπαϊκό μέσο όρο. Είναι δεύτερη από το τέλος στην παροχή ψηφιακών δημόσιων υπηρεσιών, σύμφωνα με στοιχεία έκθεσης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Ξεπερνά μόνο τη Ρουμανία. Αισιοδοξία για βελτίωση της κατάστασης το 2024. **Σελ. 4**

ΑΝΑΛΥΣΗ / Των ΑΝΔΡΕΑ ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΥΣ και ΟΜΗΡΟΥ ΠΙΣΣΑΡΙΔΗ

Επέκταση των BRICS και πολιτικοοικονομικές προεκτάσεις

Οι γεωπολιτικές εντάσεις των τελευταίων ετών επιβάρυναν το κλίμα συνεργασίας, ιδιαίτερα μεταξύ των μεγάλων χωρών. Η παγκόσμια οικονομία παρουσιάζει υποτοντικότητα, οι συνθήκες χρηματοδότησης έχουν επιδεινωθεί, ενώ παράλληλα εμπεδώνεται ένα κλίμα προστατευτισμού στις εμπορικές σχέσεις.

Σε αυτό το πλαίσιο, η ανακοινωθείσα, στην πρόσφατη σύνοδο κορυφής στο Γιοχάνεσμπουργκ, πρόθεση των χωρών της επανομαζόμενης BRICS να καλέσουν έξι νέες χώρες να γίνουν μέλη της συμμαχίας, δεν προκαλεί έκπληξη. Με την προσθήκη της Αργεντινής, Αιγύπτου, Ιράν, ΗΑΕ, Σαουδικής Αραβίας και Αιθιοπίας, τα υφιστάμενα μέλη (Βραζιλία, Ρωσία, Ινδία, Κίνα και Νότια Αφρική) φιλοδοξούν να δημιουργήσουν ένα μεγάλο πολιτικό και οικονομικό συ-

νασπισμό, ο οποίος να αποτελέσει το αντίπαλο δέος των G7 (που περιλαμβάνει τις μεγάλες δυτικές χώρες) και να προωθήσει τα συμφέροντά τους, σε αντιδιαστολή της ηγεμονίας των ΗΠΑ. Η επέκταση της BRICS αναμένεται να ενισχύσει το μερίδιό της στην παγκόσμια οικονομία στο 37%. Συναφώς, επισημαίνονται τα πιο κάτω:

Πρώτον, αν και η προβλεπόμενη επέκταση θα οδηγήσει σε ενδυνάμωση του ρόλου της BRICS, το ιδιαίτερα φιλόδοξο σχέδιο της δημιουργίας κοινού νομίματος, που θα χρησιμοποιείται στις μεταξύ τους συναλλαγές, δεν αποτελεί αναγκαίο συστατικό για την επίτευξη των στόχων. Η επιδιωκόμενη αμφισβήτηση της ηγεμονίας του αμερικανικού δολαρίου, το οποίο είναι το κυρίαρχο παγκόσμιο νόμισμα, με μερίδιο σχε-

δόν 60% σε αποθεματικά και πέραν του 70% των παγκόσμιων εμπορικών συναλλαγών, αποτελεί ένα εξαιρετικά δύσκολο και περιπλοκό εγχείρημα, που προϋποθέτει, μεταξύ άλλων, ουσιαστικές συγκλίσεις των οικονομιών, μηχανισμό σταθεροποίησης των συναλλαγματικών ισοτιμιών, συντονισμό των πολιτικών και υποστηρικτικές δομές εκτελεστικού και διοικητικού χαρακτήρα.

Δεύτερον, η επιδιωκόμενη δημιουργία χρηματοδοτικών οργανισμών, κατά το πρότυπο του ΔΝΤ και της ΠΤ, δεν αναμένεται να φέρει τα προσδοκώμενα οφέλη.

Τρίτον, τα μέλη της BRICS έχουν διαφορετικά οικονομικά χαρακτηριστικά και συμφέροντα, γεγονός που περιορίζει το γεωπολιτικό της αποτύπωμα. Ενδεικτικά, αναφέρεται η στρατηγική αντιπαλότητα μεταξύ των μεγα-

λύτερων μελών, της Κίνας, μιας ανερχόμενης οικονομικής δύναμης με τεράστια συναλλαγματικά αποθέματα, και της Ινδίας. Περαιτέρω, το Ιράν, μια χώρα με αξιοσημείωτο φυσικό πλούτο, προσβλέπει σε διέξοδο από την πολιτικοοικονομική του απομόνωση. Η Αίγυπτος, που υπέφερε ένεκα απόσυρσης επενδύσεων και βυθίστηκε στην κρίση λόγω υψηλών τιμών καυσίμων και σιτηρών, επιδιώκει, προσχωρώντας στη συμμαχία, να προσελκύσει νέους συμμάχους. Η Σαουδική Αραβία και τα ΗΑΕ στοχεύουν στη διατήρηση φιλικών σχέσεων με τις ΗΠΑ και, ταυτόχρονα, στη σύσφιξη σχέσεων με τις χώρες της BRICS. Τα πετρελαϊκά αποθέματα της Σαουδικής Αραβίας την καθιστούν σημαντικό εταίρο της BRICS, αλλά προκαλούν τριγμούς στις σχέσεις της με τις ΗΠΑ.

Τέταρτον, προκλήσεις προκαλεί η συμμετοχή της Ρωσίας, η οποία βρίσκεται σε εμπόλεμη κατάσταση με την Ουκρανία.

Καταληκτικά, η επέκταση της BRICS είναι μέρος της γενικότερης προσπάθειας προώθησης εθνικών συμφερόντων σε παγκόσμια κλίμακα, που εντείνει το φαινόμενο του προστατευτισμού, από αριθμό χωρών που φιλοδοξούν να περιορίσουν την οικονομική και γεωπολιτική επιρροή του παραδοσιακού δυτικού μετώπου και ιδιαίτερα των ΗΠΑ. Η προσπάθεια αυτή αντικατοπτρίζει τη μερική μετάπτωση του παγκόσμιου οικονομικού βάρους προς την Ασία, ωστόσο αντιμετωπίζει τεράστιες προκλήσεις και η επιτυχία της είναι αβέβαιη.

Ο Ανδρέας Χαράλαμπος και ο Όμιρος Πισσαρίδης είναι οικονομολόγοι.

PWC

Κάνε το επόμενο βήμα στην καριέρα σου Γίνε επαγγελματίας Coach & Mentor

Μάθετε περισσότερα
και εγγραφείτε

ΑΝΑΛΥΣΗ Του ΦΡΑΝΘΕΣΚΟ ΓΚΕΡΕΡΑ / REUTERS BREAKINGVIEWS

Το πικρό φάρμακο της Κριστίν Λαγκάρντ λειτουργεί με παρενέργειες

Η **Ευρώπη** μπορεί να χρειαστεί ένα θαύμα για να επαναλάβει τον «άψογο αποπληθωρισμό» των ΗΠΑ, όπου οι πιέσεις στις τιμές υποχωρούν χωρίς ύφεση ή τεράστιες απώλειες θέσεων εργασίας. Η οικονομία της Ευρωζώνης, η οποία στήριζεται στις εξαγωγές, είναι αδύναμη, οι καταναλωτές

Ο πληθωρισμός μειώθηκε στο ήμισυ, αλλά η Ευρωζώνη διέφυγε ελάχιστα φέτος την ύφεση.

και οι επιχειρήσεις ζητούν λιγότερες πιστώσεις και το υψηλότερο κόστος δανεισμού σημαίνει ότι υπάρχει περαιτέρω δυσκολία. Οι αντιδιαμετρικές προοπτικές της Κριστίν Λαγκάρντ, προέδρου της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, και του Τζερόμ Πάουελ, προέδρου της Ομοσπονδιακής Τράπεζας των ΗΠΑ (Fed), μπορούν να συνοψιστούν σε δύο αριθμούς. Ο πληθωρισμός των ΗΠΑ τον Ιούλιο ήταν 3,2%, ενώ το ΑΕΠ αυξήθηκε 2,1% σε ετήσια βάση το β' τρίμηνο. Τα μεγέθη για την Ευρωζώνη ήταν 5,3% και 0,6%, αντίστοιχως. Πρόκειται απλώς για την ιστορία δύο οικονομιών. Στις ΗΠΑ η αιφνίδια αύξηση των επιτοκίων της Fed κατόρθωσε να ωθήσει τον πληθωρισμό προς τον στόχο της του 2% άνευ υφέσεως. Η παρόμοια επιθετική σύσφιξη της EKT ήταν λιγότερο

επιτυχής, ωστόσο κινδυνεύει να οδηγήσει την Ευρωζώνη σε ύφεση. Οι 20 χώρες-μέλη της διέφυγαν ελάχιστα φέτος την ύφεση. Ωστόσο, οι κίνδυνοι ελλοχεύουν. Η μεταποίηση, η οποία εισφέρει σχεδόν το ένα πέμπτο του ΑΕΠ, ήδη περιορίζεται. Η δραστηριότητα των εργοστασίων τον Ιούλιο μειώθηκε με τον ταχύτερο ρυθμό από την κορύφωση της πανδημίας τον Μάιο του 2020, βάσει έρευνας της S&P Global με τη συμμετοχή σχεδόν 5.000 εταιρειών. Ανέκαμψε ελαφρώς τον Αύγουστο, αλλά παραμένει σε επίπεδα που παραπέμπουν σε ύφεση. Η γερμανική εξαγωγική οικονομία, η μεγαλύτερη της Ευρωζώνης, θα δει το ΑΕΠ της να μειώνεται 0,3% φέτος, σύμφωνα με το ΔΝΤ. Η δραστηριότητα στις υπηρεσίες, που αποτελούν τη μερίδα του λέοντος στην παραγωγή της Ευρωζώνης, βυθίζεται επίσης, αγγίζοντας το χαμηλό 30 μηνών τον Αύγουστο, σύμφωνα με την S&P Global. Καθώς οι κυβερνήσεις απέσυραν τα μέτρα για δημοσιονομική στήριξη και οι υψηλότερες τιμές και το κόστος δανεισμού έπληξαν τα οικονομικά των καταναλωτών, οι εταιρείες παροχής υπηρεσιών υπέστησαν τον προηγούμενο μήνα τη χειρότερη πτώση στις νέες παραγγελίες από τον Μάιο του 2013, εξαιρουμένων των ετών της πανδημίας. Οι εννέα διαδοχικές αυξήσεις του επιτοκίου από την EKT από πέρυσι καθιστούν επίσης την πίστωση σημαντικότερη και λιγότερο επιθυμητή.

Συνεπώς, το πικρό φάρμακο που χορηγείται από τη Λαγκάρντ και τους συνεργάτες της λειτουργεί. Ο πληθωρισμός μειώθηκε στο ήμισυ από το ανώτατο όριο του 10,6% τον Οκτώβριο του 2022. Ωστόσο, οι τιμές εξακολουθούν να ανέρχονται περισσότερο από το διπλάσιο του στόχου της EKT για 2%. Στελέχη της Τράπεζας υπαινίσσονται, τέλος, ότι ακόμη και αν τα επιτόκια σταματήσουν να αυξάνονται σύντομα, θα παραμείνουν υψηλά για λίγο. Αυτό θα ασκήσει μεγαλύτερες καθοδικές πιέσεις στην οικονομία.

ΔΗΚΤΗΣ

Επιχειρηματικός κίνδυνος

Η **κλιματική** και περιβαλλοντική κρίση -εκτός των άλλων- αποτελεί για τις επιχειρήσεις πηγή κινδύνων λόγω της πιθανότητας να εγερθούν αγωγές για κακές πρακτικές σε σχέση με την αντιμετώπιση των διδύμων κρίσεων. Στο παρελθόν είχαμε δει τέτοιες αγωγές να καταχωρούνται κατά πετρελαϊκών επιχειρήσεων ως επί το πλείστον. Σήμερα αυτή η πρακτική εκτείνεται σε εταιρείες τροφίμων, αερογραμμές, αυτοκινητοβιομηχανίες και κατασκευαστές πλαστικών. Αυτή η πραγματικότητα θέτει αρκετές επιχειρήσεις ενώπιον του κινδύνου να υποστούν σημαντικές ποινές από τα δικαστήρια, επηρεάζοντας την βιωσιμότητά τους και κατ' επέκταση την υγεία του χρηματοπιστωτικού συστήματος. Το πρόβλημα για τις τράπεζες όμως, δεν περιορίζεται στις έμμεσες συνέπειες αλλά εκτείνεται και σε απευθείας αγωγές από πολίτες και ΜΚΟ για χρηματοδοτικές αποφάσεις που κατά τεκμήριο βλάπτουν το περιβάλλον.

• • • •

Προσέγγιση των δύο αγορών

Το **καθεστώς** ψηλών επιτοκίων εκτός από κέρδη φέρνει και την επιστροφή στην κανονικότητα για τις τράπεζες που βλέπουν να διανοίγονται προοπτικές για αύξηση των αμοιβών των διευθυντικών στελεχών αφού προηγουμένως καταβληθούν τα μερίσματα στους μετόχους. Η τάση αυτή ξεκίνησε από τις ελληνικές τράπεζες και δεν θα αργήσει να επεκταθεί και στην Κύπρο. Άλλωστε οι πρόσφατες κινήσεις της Eurobank και ο έλεγχος που πέτυχε στη δεύτερη μεγαλύτερη τράπεζα της χώρας αναμένεται πως θα φέρει τα δύο τραπεζικά συστήματα πιο κοντά. Εξάλλου οι προκλήσεις που αντιμετώπισαν στο παρελθόν και θα αντιμετωπίσουν στο μέλλον είναι σε κάποιο βαθμό παρόμοιες.

• • • •

Πολύτιμο εργαλείο

Στη **μάχη** κατά του πληθωρισμού η επικοινωνία αποτελεί για τις κεντρικές τράπεζες ένα σημαντικό εργαλείο που πρέπει να αξιοποιηθεί παράλληλα με τις κινήσεις στο μέτωπο των επιτοκίων. Μέσα από την επικοινωνία οι κεντρικές τράπεζες επιδιώκουν να δημιουργήσουν τις κατάλληλες προσδοκίες για το τι μέλλει γενέσθαι. Εφόσον αυτή η προσπάθεια είναι επιτυχής θα μπορούν να αποφευχθούν ακραίες κινήσεις κυρίως από επιχειρηματικής πλευράς, στο ζήτημα της προς τα πάνω αναθεώρησης των τιμών. Αν οι προσδοκίες είναι προς τη λάθος κατεύθυνση τότε διατρέχουμε τον κίνδυνο να τροφοδοτείται η ακρίβεια αδυνατίζοντας τα νομισματικά μέτρα που λαμβάνουν οι κεντρικές τράπεζες.

• • • •

Θετικός αντίκτυπος

Η **EKT** ολοκλήρωσε και δημοσιεύει τα αποτελέσματα της δεύτερης άσκησης ακραίων σεναρίων

diktis@kathimerini.com.cy

Οι **αντιτιμήσεις** στα βασικά μέσα διαβίωσης απειλεί με νέες επισφάλειες την υγεία του χρηματοπιστωτικού συστήματος

σε σχέση με την κλιματική αλλαγή. Στόχος να αποτυπωθεί η μελλοντική επίδραση που θα έχουν τα ακραία καιρικά φαινόμενα στις επιχειρήσεις, στα νοικοκυριά και στο χρηματοπιστωτικό σύστημα. Το αποτέλεσμα, αν και αναμενόμενο, κατέδειξε ότι η επιτάχυνση της πράσινης μετάβασης είναι προς όφελος της οικονομίας. Αν και το σενάριο της επιτάχυνσης εξ υπακούει αυξημένο κόστος, προκύπτει ότι μεσοπρόθεσμα επιτυγχάνεται η διατήρηση των κερδών των επιχειρήσεων και της αγοραστικής δύναμης των νοικοκυριών.

• • • •

Η ΛΕΞΗ ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΑΣ

Συμπληρωματικά Αγαθά

CYPRUS INSTITUTE OF MARKETING THE CYPRUS BUSINESS SCHOOL

Συμπληρωματικά καλούνται δύο (ή περισσότερα) αγαθά όταν η αύξηση στην τιμή του ενός μειώνει τη ζήτηση του άλλου. Τα αγαθά αυτά ικανοποιούν από κοινού μια ανάγκη του καταναλωτή. Δηλαδή, πρέπει να χρησιμοποιηθούν και τα δύο (ή περισσότερα) για την ικανοποίηση της συγκεκριμένης ανάγκης και αποτελούν σημαντικό προσδιοριστικό παράγοντα της ζήτησης ενός αγαθού.

Μάριος Χαραλαμπίδης
Καθηγητής Διοίκησης και Οικονομικών
Cyprus Institute of Marketing / The Cyprus Business School

Εύθραυστες αγορές

Αν και η οικονομία βρίσκεται σε διαδικασία προσαρμογής στα δεδομένα του επίμονου πληθωρισμού, του αυξημένου κόστους χρήματος και της αβεβαιότητας σε όλα τα επίπεδα, πιθανή χειρότερηση του κλίματος δυνατόν να επηρεάσει δυσμενώς τις αγορές οι οποίες δείχνουν να ξεμεινούν από ανταχές. Σύμφωνα με τους ειδικούς η πιθανότητα μιας διόρθωσης στις αγορές των μετοχών και των ομολόγων λόγω έλλειψης ρευστότητας είναι αυξημένη. Σημαντική παράμετρος που αναδεικνύεται προκειμένου να αποφευχθούν τα χειρότερα είναι η διατήρηση της εμπιστοσύνης των επενδυτών, η οποία όμως παραμένει εύθραυστη και δυνατόν να καταρρεύσει εφόσον προκύψει μια νέα αρνητική εξέλιξη (π.χ. μια νέα κατάρρευση μεγάλης τράπεζας ή επιχειρήσης).

• • • •

Εμπορικός πόλεμος

Τέσσερις μήνες στην σειρά είναι πολλοί για την κινεζική οικονομία η οποία καταγράφει πτώση των εξαγωγών, με την ένδειξη Αυγούστου να παρουσιάζει υποχώρηση της τάξης του 8,8% σε ετήσια βάση. Το τέλος της πανδημίας βρήκε την κινεζική οικονομία με σημαντικές ρωγμές στην αγορά ακινήτων και υποχώρηση των καταλωτικών δαπανών. Οι βασικοί πυλώνες ανάπτυξης της σημαντικότερης εξαγωγικής χώρας στον πλανήτη πλήττονται λόγω της μειωμένης παγκόσμιας ζήτησης και της έντασης που επικρατεί μεταξύ Ουάσιγκτον και Πεκίνο, η οποία (ένταση) εξελίσσεται σε έναν ιδιότυπο εμπορικό πόλεμο.

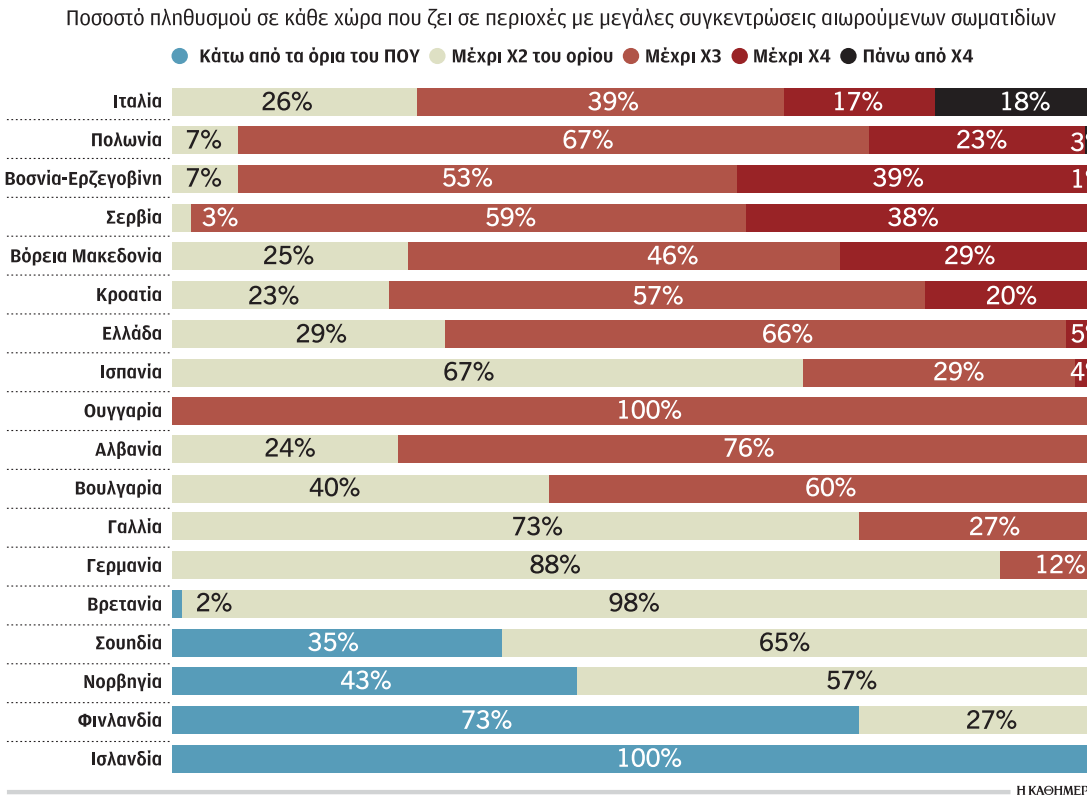
Μολυσμένο αέρα αναπνέουν οι Ευρωπαίοι

ΣΤΡΑΣΒΟΥΡΓΟ. Την ώρα που η Ευρωπαϊκή Ένωση ψηφίζει νέους κανόνες ποιότητας του αέρα, δορυφορικά στοιχεία δείχνουν ότι 98% των κατοίκων της ηπείρου μας επισπνέουν πολύ μεγαλύτερο όγκο ρύπων από αυτόν που θεωρεί ασφαλής ο Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας. Σχεδόν όλοι οι Ευρωπαίοι ζουν σε μολυσμένες πόλεις, όπου ο ετήσιος μέσος όρος συγκέντρωσης βλαβερών αιωρούμενων σωματιδίων είναι υψηλότερος από τα όρια ασφαλείας του ΠΟΥ, σύμφωνα με άρθρο της Deutsche Welle. Πρακτικά, αυτό σημαίνει ότι σχεδόν όλοι οι Ευρωπαίοι αναπνέουν μολυσμένο και αποδεδειγμένα θανατηφόρο αέρα. Η ατμοσφαιρική ρύπανση αυξάνει τον κίνδυνο εμφάνισης αναπνευστικών και καρδιακών νοσημάτων και μειώνει το προσδόκιμο ζωής. «Με τα σημερινά επίπεδα ατμοσφαιρικής ρύπανσης, ο αριθμός ασθενών αυξάνεται σταθερά. Η επιστήμη έχει αποδείξει ότι ο περιορισμός των ρύπων του αέρα μπορεί να περιορίσει τα ποσοστά αυτά», λέει ο Μαρκ Νοϊβανχόιζεν, διευθυντής του Ινστιτούτου Παγκόσμιας Υγείας ISGlobal στη Βαρκελώνη. Στοιχεία από δορυφορικές παρατηρήσεις του προγράμματος «Κοπέρινκος» το 2022 έδειξαν ότι σχεδόν όλοι οι Ευρωπαίοι (ποσοστό 98%) ζουν σε περιοχές μεγάλων επιβάρυνσης από αιωρούμενα σωματίδια, γνωστά ως PM 2,5. Ο ΠΟΥ θεωρεί ότι ο ετήσιος μέσος όρος συγκέντρωσης αιωρούμενων σωματιδίων

δεν πρέπει να υπερβαίνει τα 5 μικρογραμμάρια ανά κυβικό μέτρο αέρα. Τα επίπεδα ατμοσφαιρικής ρύπανσης διαφέρουν μεταξύ ευρωπαϊκών περιοχών. Τα ποσοστά αυτά είναι ιδιαίτερα αυξημένα σε τμήματα της κεντρικής Ευρώπης, της κοιλάδας του ποταμού Ρο στη βόρεια Ιταλία και σε μεγαλουπόλεις, όπως η Αθήνα, η Βαρκελώνη και το Παρίσι. Η ανάλυση των δορυφορικών δεδομένων δείχνει ότι στις πιο μολυσμένες περιοχές, ο ετήσιος μέσος όρος σωματιδίων PM 2,5 είναι γύρω στα 25 μικρογραμμάρια ανά κυβικό μέτρο αέρα. Ασφυκτική ατμοσφαιρική ρύπανση έχει καταγραφεί και στο παρελθόν σε πόλεις της ηπείρου, τα νέα στοιχεία όμως προσφέρουν την πρώτη πανευρωπαϊκή συγκριτική απεικόνιση του προβλήματος σε διάφορα γεωγραφικά σημεία. Στη βόρεια Ιταλία, για παράδειγμα, τα ποσοστά ρύπανσης είναι υψηλά και μοιάζουν να παραμένουν τέτοια. Στη νότια Πολωνία, τα ποσοστά PM 2,5 είναι και εκεί υψηλά, αλλά με τάση μείωσης. Τα PM 2,5 αποτελούνται από μικρά αιωρούμενα στερεά σωματίδια και υγρά μόρια διαφόρων ρύπων και υλικών. Τα σωματίδια είναι αδρανή στο ανθρώπινο μάτι και έχουν διάμετρο μικρότερη των 2,5 μικρογραμμάτων, 30 φορές πιο λεπτά από μία ανθρώπινη τρίχα. Παρότι πολλοί ρυπαρόντι παράγοντες επηρεάζουν την ανθρώπινη υγεία, η επιστημονική κοινότητα εστιάζει στα σωματίδια αυτά καθώς οι επι-

βλαβείς συνέπειές τους στη δημόσια υγεία έχουν αποδειχθεί πέρα από κάθε αμφιβολία. Η ποιότητα του αέρα στην Ευρώπη είναι καλύτερη από αυτή πολλών άλλων περιοχών του κόσμου. Σε πόλεις της βόρειας Ινδίας, όπως το Δελχί, το Βαρανάσι και η Αγκρα, ο μέσος όρος PM 2,5 μπορεί να φθάσει ακόμη και τα 100 μικρογραμμάρια ανά κυβικό. Στην Ευρώπη τα ανώτατα επίπεδα είναι της τάξης των 25 μικρογραμμάτων. Ακόμη, όμως, και με τα συγκριτικά χαμηλότερα ευρωπαϊκά επίπεδα, η ατμοσφαιρική ρύπανση μπορεί να έχει καταστροφικές επιπτώσεις στην ανθρώπινη υγεία. Ο νέος ευρωπαϊκός κανονισμός για την ποιότητα του αέρα θα περιορίζει τα ποσοστά PM 2,5 στα 10 μγρ ανά κυβικό, σύμφωνα με την Επιτροπή Περιβάλλοντος του Ευρωκοινοβουλίου. Οι σημερινοί κανονισμοί της Ε.Ε. επιτρέπουν συγκεντρώσεις PM 2,5 της τάξης των 20 μγρ ανά κυβικό, τέσσερις φορές πάνω από τη σύσταση του ΠΟΥ για ανώτατη συγκέντρωση 5 μγρ. Υγειονομικές και περιβαλλοντικές οργανώσεις υποστηρίζουν ότι οι νέοι ευρωπαϊκοί κανονισμοί θα έπρεπε να υιοθετούν τα ποσοστά του ΠΟΥ, παρότι ομολογούν ότι κάτι τέτοιο θα ήταν πολύ δύσκολο. «Οι ευρωπαϊκοί κανονισμοί για τον αέρα δεν αφορούν μόνο την υγεία, αλλά και τις οικονομικές ανάγκες, ενώ τα όρια που θέτει ο ΠΟΥ έχουν επιλεγεί από ειδικούς με μόνο γνώμονα

Οι «πρωταθλητές» της ατμοσφαιρικής ρύπανσης και η εξαίρεση του Βορρά

τη δημόσια υγεία. Ελπίζω να ακολουθήσουν τις συστάσεις του ΠΟΥ, αλλά φοβάμαι ότι θα υποστηρίξουν ότι αυτό είναι υπερβολικά δαπανηρό», τονίζει ο Νοϊβανχόιζεν. Αισιόδοξη νότα αποτελεί η περίπτωση της Πολωνίας, χάρη κυρίως σε τοπικού χαρακτήρα πρωτοβουλίες. Παρότι περιοχές της χώρας εμφανίζουν από τα υψηλότερα ποσοστά ατμοσφαιρικής ρύπανσης στην Ευρώπη, αυτά υποχωρούν σταθερά από το 2018. Στην Κρακοβία, δεύτερη μεγαλύτερη πόλη της χώρας, ο ετήσιος μέσος όρος συγκέντρωσης PM 2,5

ήταν της τάξης των 25 μγρ ανά κυβικό. Στα τέλη του 2022, ο μέσος όρος είχε μειωθεί κατά 20%. Οι γειτονικές πόλεις Κατοβίτσε και Γκλνίβιτσε, το Πόζναν και η Βαρσοβία διαπίστωσαν και αυτές υποχώρηση στις ατμοσφαιρικές ρύπανσης. Η βελτίωση αυτή κατέστη δυνατή χάρη στην πρωτοβουλία των τοπικών πολιτικών αρχών να επιδοτήσουν τον εκσυγχρονισμό των συστημάτων οικιακής θέρμανσης στις περιοχές αυτές. «Οι παλιοί καυστήρες ήταν γνωστοί ως “καπνίστρες” καθώς παρήγαν πολύ καπνό. Στα δέκα χρόνια του προγράμματος έχουν

αντικατασταθεί περίπου 800.000, αλλά απομένουν άλλα τρία εκατομμύρια», σημειώνει ο Πιοτρ Σιέρζι, μέλος περιβαλλοντικής οργάνωσης. Στην περιοχή της Κρακοβίας, όπου επιβλήθηκε απαγόρευση καύσης κάρβουνου και ξύλου για οικιακή θέρμανση το 2019, σχεδόν όλοι οι παλιοί καυστήρες πετρελαιοί έχουν αντικατασταθεί. «Πριν από δέκα χρόνια, όταν μιλούσες για την ατμοσφαιρική ρύπανση στην Πολωνία αντιμετώπιζες απάθεια. Υστερα από χρόνια επιμονής, όμως, οι αντιλήψεις έχουν αρχίσει να αλλάζουν», λέει ο Σιέρζι.

Τελευταίες πινελιές στον προϋπολογισμό 2024

Μάκης Κεραυνός: Θα είναι πλεονασματικός και αναπτυξιακός – Στόχος η αντιμετώπιση των προκλήσεων

Τον ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΡΟΥΓΚΑΛΑ

Στο τελικό στάδιο για την ετοιμασία του προϋπολογισμού του 2024 βρίσκεται το υπουργείο Οικονομικών. Στόχος, στο τελευταίο πενταήμερο του Σεπτεμβρίου να κατατεθεί ενώπιον του Υπουργικού Συμβουλίου για έγκριση και κατόπιν, ως εϊθισται, να πάρει τον δρόμο από τον λόφο του Προεδρικού για τη Βουλή των Αντιπροσώπων.

Όπως δήλωσε στην «Κ» ο υπουργός Οικονομικών, κ. Μάκης Κεραυνός, ο προϋπολογισμός του 2024 καταρτίζεται στο πλαίσιο της εξαγγελθείσας πολιτικής της κυβέρνησης για δημοσιονομική πειθαρχία και γνώμονα έχει –όπως υπογράμμισε– τη διασφάλιση της δημοσιονομικής σταθερότητας. Τόνισε πως είναι αναπτυξιακός και στοχεύει ιδιαίτερα στη μείωση του ρυθμού αύξησης της απασχόλησης στον δημόσιο τομέα και στην αύξηση της παραγωγικότητας. Ερωτηθείς σχετικά με τους στόχους της κυβέρνησης που θα επιτευχθούν μέσω του προϋπολογισμού του 2024, ο κ. Κεραυνός απάντησε ότι στόχος του προϋπολογισμού του 2024 και του μεσοπρόθεσμου δημοσιονομικού πλαισίου 2024-2026 είναι η αντιμετώπιση των προκλήσεων και η σταθεροποίηση των συνθηκών βιώσιμης ανάπτυξης της οικονομίας. Κληθείς να δώσει κάποια χαρακτηριστικά του, υπέδειξε πως θα είναι πλεονασματικός και θα στοχεύει στην μεσοπρόθεσμη μείωση του δημοσίου χρέους, ικανοποιώντας παράλληλα τα δημοσιονομικά πλαίσια που έθεσε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

Σε ερώτηση αν έχουν ληφθεί μέτρα για μείωση των επιπτώσεων της ακρίβειας και του πληθωρισμού, ο κ. Κεραυνός εξήγησε πως, έχουν εν-

Το συνολικό ανώτατο όριο δαπανών για την κεντρική κυβέρνηση καθορίζεται στα 9,38 δισ. ευρώ για το 2024, στα 9,48 δισ. ευρώ για το 2025 και στα 9,42 δισ. ευρώ για το 2026.

σωματωθεί μέτρα ελαχιστοποίησης των επιπτώσεων της ακρίβειας, ωστόσο μέτρα θα ανακοινώνονται συνέχεια βάσει των αναγκών και των εξελίξεων. Παράλληλα, ο κ. υπουργός συμπλήρωσε ότι ενσωματωμένα στον προϋπολογισμό του 2024 είναι μέτρα και δράσεις που αφορούν το Σχέδιο Ανάπτυξης και Ανθεκτικότητας που οδηγούν σε πράσινη ανάπτυξη και ψηφιοποίηση. «Στόχος να μετατρέψουν τα παραπάνω την οικονομία και την κοινωνία σε μία πορεία καλύτερης προοπτικής», κατέληξε.

Τα ανώτατα όρια δαπανών

Σύμφωνα με τον κρατικό προϋπολογισμό 2024 και μεσοπρόθεσμο δημοσιονομικό πλαίσιο 2025-2026 που συμπεριλαμβάνεται στο Στρατηγικό Πλαίσιο Δημοσιονομικής Πολιτικής 2024-2026 του υπουργείου Οικονομικών, το συνολικό ανώτατο όριο δαπανών για την κεντρική κυβέρνηση καθορίζεται στα 9,38 δισ. ευρώ για το 2024, στα 9,48 δισ. ευρώ για το 2025 και στα 9,42 δισ. ευρώ

Κατά το 2024 θα πρέπει να καταβληθεί κάθε προσπάθεια ώστε να μην υποβάλλονται νέες προτάσεις πολιτικής προς το υπουργικό που συνεπάγονται πρόσθετο δημοσιονομικό κόστος.

για το 2026. Όπως έχει ήδη «σταλεί το μήνυμα», κατά τη διάρκεια του 2024 θα πρέπει να καταβληθεί κάθε προσπάθεια ώστε να μην υποβάλλονται νέες προτάσεις πολιτικής προς το Υπουργικό Συμβούλιο που συνεπάγονται πρόσθετο δημοσιονομικό κόστος. Η υποβολή νέων προτάσεων από τα υπουργεία/υφυπουργεία/ τμήματα/ ανεξάρτητες υπηρεσίες όπως υπάρχει στο Στρα-

τηγικό Πλαίσιο Δημοσιονομικής Πολιτικής θα πρέπει να εντάσσεται στη διαδικασία κατάρτισης του προϋπολογισμού και εντός των καθορισμένων ανώτατων οροφών. «Μόνο σε εξαιρετικές και απρόβλεπτες περιπτώσεις θα εξετάζονται νέες προτάσεις μετά την έγκριση του προϋπολογισμού, με την προϋπόθεση ότι οι αναγκαίες πιστώσεις θα καλύπτονται από εξοικονομήσεις χωρίς να διαφοροποιείται η συνολική οροφή του προϋπολογισμού και κατ'επέκταση να επηρεάζεται η επίτευξη των δημοσιονομικών στόχων, με πλήρη ανάλυση του ετησίου και μεσοπρόθεσμου κόστους που η πρόταση συνεπάγεται», σημειώνεται χαρακτηριστικά.

Πληθώρα κινδύνων

Σύμφωνα με τους κύριους κινδύνους που περιλαμβάνονται στο Σχέδιο, αυτοί απορρέουν από τις πρόσφατες γεωπολιτικές εξελίξεις στην Ουκρανία, μετά από την εισβολή από τη Ρωσία. Όπως αναφέρει το

υπουργείο, οι αυστηρές κυρώσεις που επιβλήθηκαν στη Ρωσία και Λευκορωσία από την Ε.Ε., τις ΗΠΑ και το Η.Β. έχουν επιφέρει άμεσες και έμμεσες επιπτώσεις στην ευρωπαϊκή οικονομία, συμπεριλαμβανομένης της Κύπρου. Οι επιπτώσεις αυτές περιλαμβάνουν τη σημαντική αύξηση του πληθωρισμού, ο οποίος διαβρώνει το πραγματικό εισόδημα των πολιτών. Επίσης, η συμπερίληψη νομικών και φυσικών προσώπων από την Κύπρο στις λίστες κυρώσεων των ΗΠΑ και του Η.Β., έχει πλήξει τον τομέα παροχής υπηρεσιών στην Κύπρο. Σε περίπτωση επανάληψης του φαινομένου αυτού, το πλήγμα ενδέχεται να ενταθεί.

Κατά το υπουργείο, οι εξελίξεις στον τραπεζικό τομέα εξακολουθούν να θεωρούνται πιθανή πηγή κινδύνου κυρίως λόγω του ακόμη υψηλού (παρά τη σημαντική πρόοδο) ποσοστού των μη εξυπηρετούμενων δανείων (ΜΕΔ). Δεδομένης της εισβολής στην Ουκρανία, των κυρώσεων που επιβλήθηκαν των επιπτώσεων στην πραγματική οικονομία και της ανόδου των βασικών επιτοκίων, δεν μπορεί να αποκλειστεί μια αύξηση των ΜΕΔ. Από την άλλη, όπως σημειώνει, γίνονται συνεχώς σημαντικά βήματα προς την αποτελεσματική μείωση του επιπέδου των ΜΕΔ, ενώ το τραπεζικό σύστημα υποστηρίζεται από άνθεκτική κεφαλαιακή θέση και πλεονάζουσα ρευστότητα. Επιπρόσθετα, δυνητικό κίνδυνο αποτελεί η επιβάρυνση των δημοσίων οικονομικών από το ΓεΣΥ, κυρίως μέσω των ελλειμμάτων του ΟΚΥπΥ, τα οποία δύναται να καλύπτει το κράτος κατά τα πρώτα πέντε χρόνια λειτουργίας του, οι εργασίες του οποίου έχουν επιβαρυνθεί ιδιαίτερα λόγω της πανδημίας.

Προειδοποιεί το Συμβούλιο

Λίγες ημέρες νωρίτερα, το Δημοσιονομικό Συμβούλιο Κύπρου προχώρησε σε παρατηρήσεις επί των δημοσίων οικονομικών της Κύπρου. Μέσα στις εισηγήσεις του, υπάρχει η άμεση παρακολούθηση και μέτρα περιορισμού των ανελαστικών δαπανών, καθώς και την άμεση έναρξη σχεδιασμού για την βελτίωση της παραγωγικότητας στο Δημόσιο, η οποία θα πρέπει να προηγηθεί των μαζικών προσλήψεων οι οποίες σχεδιάζονται. Εισαγγέλλεται επίσης την άμεση ένταξη στους σχεδιασμούς και εκτιμήσεις της κυβέρνησης, των δαπανών οι οποίες δεν έχουν ολοκληρωθεί αλλά για τις οποίες έχουν δημιουργηθεί σχεδιασμοί ή πολιτικές δεσμεύσεις. Έκανε ιδιαίτερη αναφορά στην άμεση έναρξη σχεδιασμών για τη σταδιακή αντιμετώπιση του χρέους προς το Ταμείο Κοινωνικών Ασφαλίσεων, αλλά και νύξη για επιτάχυνση της υλοποίησης των όρων του Σχεδίου Ανάπτυξης και Ανθεκτικότητας που μπορεί να αποτελέσει ένα από τα κλειδιά εν όψει της αναμενόμενης επιβράδυνσης της οικονομίας.

Ο ΟΚΥπΥ διαθέτει τον πιο σύγχρονο Ψηφιακό Αγγειογράφο στην Κύπρο

Η ένταξη της τεχνολογίας στα νοσοκομεία αποτελεί κορυφαία προτεραιότητα για κάθε χώρα που θέλει να προσφέρει ποιτικές υπηρεσίες υγείας στους κατοίκους της. Ο Οργανισμός Κρατικών Υπηρεσιών Υγείας (ΟΚΥπΥ), ως ο μεγαλύτερος πάροχος Υγείας στην Κύπρο, με 9 νοσηλευτήρια και 37 κέντρα υγείας σε όλες τις πόλεις και επαρχίες, αντιλαμβάνεται το θετικό αντίκτυπο που μπορεί να επιφέρει η τεχνολογία στις ολοκληρωμένες υπηρεσίες υγείας που προσφέρει, για αυτό και επενδύει στη συνεχή υιοθέτηση σύγχρονου ιατρικού εξοπλισμού.

Συσκευές αιχμής

Στο πλαίσιο αυτό, ο ΟΚΥπΥ, ενισχύει συνεχώς τα νοσηλευτήρια του με υπερσύγχρονα συστήματα απεικόνισης αλλά και χειρουργικές συσκευές αιχμής, με στόχο την αντιμετώπιση των πολύπλοκων ιατρικών προκλήσεων της εποχής μας. Μέσα από επενδύσεις που γίνονται σε ιατρικό εξοπλισμό, ενισχύει τις διαγνωστικές δυνατότητες, διευρύνει τις θεραπευτικές επιλογές, βελτιώνει την παρακολούθηση των ασθενών, επιτρέπει την εξατομικευμένη ιατρική, προωθεί την έρευνα και διευκολύνει την τηλεϊατρική. Σήμερα, τα Δημόσια Νοσηλευτήρια είναι εξοπλισμένα με ισχυρά εργαλεία για τη διάγνωση, τη θεραπεία, και τη διαχείριση ιατρικών καταστάσεων, που συμβάλουν καθοριστικά στην εκπλήρωση της αποστολής του ΟΚΥπΥ για την παροχή των καλύτερων υπηρεσιών υγείας προς τους πολίτες.

Η αγγειογραφία

Η αγγειογραφία, αποτελεί ακτινοσκοπική εξέταση (με χρήση ακτίνων Χ). Χρησιμοποιείται στην απεικόνιση του αυλού των αρτηριών

μετά από έγχυση σκιαγραφικής ουσίας μέσα στην αρτηρία με τη βοήθεια ειδικού καθετήρα. Η αγγειογραφία των στεφανιαίων αγγείων (αρτηρίες της καρδιάς), χρησιμοποιείται στην ανίχνευση πιθανών στενώσεων ή αποφράξεων σε αυτές. Οι στενώσεις ή αποφράξεις των στεφανιαίων αρτηριών οφείλονται σε συσσώρευση χοληστερόλης στο τοίχωμα του αγγείου και αποτελούν αιτία πόνου στο στήθος (στηθάγχη). Αιφνίδια απόφραξη στεφανιαίας αρτηρίας λόγω θρόμβου (πήγμα αίματος) προκαλεί έμφραγμα μυοκαρδίου.

Οι δυνατότητες του ψηφιακού αγγειογράφου

Το σύστημα ψηφιακής αγγειογραφίας, είναι ένα από αυτά τα εργαλεία. Ένα σύστημα που αναβαθμίζει το Εργαστήριο Καθετηριασμών των Καρδιολογικών Τμημάτων των νοσηλευτηρίων του ΟΚΥπΥ. Με ψηφιακό ανιχνευτή μεγάλου ωφέλιμου οπτικού πεδίου (30 x 40 cm) υψηλής ευαισθησίας και απόδοσης, εφαρμόζονται τεχνολογίες αιχμής τόσο στο απεικονιστικό κομμάτι του συστήματος, όσο και στα πλαίσια μείωσης της δόσης ακτινοβολίας. Η ψηφιακή αγγειογραφία εξυπηρετεί περιστατικά όπως: οξύ και αιφνίδιο θωρακικό άλγος λόγω οξέως εμφράγματος μυοκαρδίου, οξύ και αιφνίδιο θωρακικό άλγος λόγω μερικής απόφραξης στεφανιαίας αρτηρίας, βαλβιδική νόσο (συνήθως σοβαρή στένωση αορτικής βαλβίδας ή σοβαρή ανεπάρκεια μιτροειδούς βαλβίδας). Χρησιμοποιείται επίσης στην απεικόνιση των αρτηριών που αιματώνουν την καρδιά με σκοπό την αποκάλυψη στενώσεων, τη μελέτη της σοβαρότητας των στενώσεων αυτών και για εμφύτευση βηματοδοτών και απινειδωτών, παρακέντηση περικαρδιακού υγρού, μέτρηση ενδοκαρδιακών πιέσεων.

Την ίδια στιγμή, επιτυγχάνει την ελαχιστοποίηση της δόσης ακτινοβολίας.

Σύμμαχος στις προσπάθειες του προσωπικού

Σε μία εποχή, όπου η τεχνολογία αλλάζει και μετασχηματίζει τα πάντα στο πέρασμά της, ο σύγχρονος εξοπλισμός φέρνει την επανάσταση στην υγειονομική περίθαλψη, ως ένας σπουδαίος σύμμαχος στην καθημερινή μάχη του ιατρικού προσωπικού, για καλύτερες υπηρεσίες υγείας προς τους πολίτες. Ο ΟΚΥπΥ υλοποιεί συνεχώς ουσιαστικές δράσεις προς την κατεύθυνση αυτή, με στόχο την παροχή καλύτερης

ιατρικής φροντίδας, την αναβάθμιση της ποιότητας ζωής και κατ'επέκταση την αύξηση των ποσοστών επιβίωσης των ασθενών.

Καρδιολογική Κλινική του ΓΝ Λεμεσού ΟΚΥπΥ

Το Τμήμα Επεμβατικής Καρδιολογίας του ΓΝ Λεμεσού του ΟΚΥπΥ, που ιδρύθηκε το 2005, στελεχώνεται με έμπειρους Ιατρούς, Νοσηλευτές και παραϊατρικό προσωπικό και είναι πλήρως εξοπλισμένο με όλα τα μέσα για διάγνωση και θεραπεία όλων των παθήσεων που εμπίπτουν στο συγκεκριμένο πεδίο. Το Τμήμα υπάγεται

στην Καρδιολογική Κλινική του ΓΝ Λεμεσού, έργο της οποίας είναι η πρόληψη, διάγνωση και θεραπεία όλων των παθήσεων του καρδιαγγειακού συστήματος. Στην Κλινική αντιμετωπίζονται όλα τα περιστατικά, ακόμη και τα πλέον απαιτητικά/πολύπλοκα περιστατικά, παρέχοντας ολοκληρωμένη ιατρική κάλυψη και φροντίδα στον ασθενή.

Για περισσότερες πληροφορίες και ραντεβού με την Καρδιολογική Κλινική ΓΝ Λεμεσού του ΟΚΥπΥ επικοινωνήστε με το 25801630 και 25801631 ή επισκεφθείτε την ιστοσελίδα του Τμήματος, <https://shso.org.cy/>

Προτελευταία στο e-Government η Κύπρος

Επесαν οι επιδόσεις σε σχέση με την προηγούμενη καταμέτρηση – Αισθητά κάτω από τον ευρωπαϊκό μέσο όρο

Της **ΜΑΡΙΑΣ ΗΡΑΚΛΕΟΥΣ**

Την **ώρα** που τονίζεται από πλευράς του προέδρου της Δημοκρατίας ότι η ενίσχυση της τεχνολογίας και της καινοτομίας αποτελεί τον ακρογωνιαίο λίθο του προγράμματος διακυβέρνησης και του οράματος για την κυπριακή οικονομία, τα στοιχεία έκθεσης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για τις επιδόσεις της χώρας μας στον τομέα της ψηφιοποίησης δείχνουν ότι άλλες χώρες προχωρούν πιο γρήγορα σε αυτόν τον τομέα, ότι η Κύπρος υστερεί σε αρκετά σημεία, και ότι ο δρόμος που έχει να διανύσει η χώρα μας σε αυτό το κομμάτι είναι μάλλον μακρύς.

Εξι στους δέκα πολίτες έχουν υποβάλει διαδικτυακά αίτηση για κάποια κυβερνητική υπηρεσία μέσα στο 2022 στην Κύπρο, αριθμός χαμηλότερος σε σχέση με τον μέσο όρο στην Ε.Ε.

Η έρευνα επικεντρώνεται σε δύο τομείς της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης –την διεύθυνση– ή καλύτερα τον βαθμό που χρησιμοποιείται μια ψηφιακή δημόσια υπηρεσία ή πρόγραμμα και το επίπεδο ψηφιοποίησης των δημόσιων υπηρεσιών. Στο πρώτο πεδίο το σκορ της χώρας μας είναι 63% και χαμηλότερο σε σχέση με τον ευρωπαϊκό μέσο όρο που ανέρχεται στο 71%.

Αυτό σημαίνει ότι έξι στους δέκα πολίτες στην Κύπρο (και σε επίπεδο ευρωπαϊκού μέσου όρου τα 2/3 των πολιτών της Ε.Ε.) έχουν υποβάλει μια διαδικτυακή αίτηση για κυβερνητική υπηρεσία τους τελευταίους 12 μήνες. Η συγκεκριμένη επίδοση κατατάσσει τη χώρα μας στην δεκάδα των κρατών-μελών με τις χαμηλότερες επιδόσεις. Στο κομμάτι της ψηφιοποίησης, το σκορ της Κύπρου είναι

ακόμη πιο κάτω –μόλις στο 50%. Ο ευρωπαϊκός μέσος όρος παραμένει στο 71%.

Χαμηλά στη διαφάνεια

Η Κύπρος με αυτές τις επιδόσεις κατατάσσεται στην ομάδα Non-consolidated e-Gov, μαζί με την Γερμανία, τη Βουλγαρία, την Ιταλία, την Κροατία, τη Σλοβακία, την Πολωνία και τη χώρα με τις χειρότερες επιδόσεις, τη Ρουμανία. Σε χαμηλά επίπεδα και το πόσο διαθέσιμα είναι δεδομένα δημοσίων υπηρεσιών στους πολίτες. Σύμφωνα με την ίδια έρευνα, το 56% των υπηρεσιών διατίθενται διαδικτυακά, το 22% των κυβερνητικών portal δείχνουν κατά πόσο έχουν αξιοποιηθεί, 12% των υπηρεσιών δέχονται χρήση με ηλεκτρονική ταυτότητα και το 42% των υπηρεσιών είναι διαδικτυακές για τους χρήστες εκτός συνόρων. Χαμηλές οι επιδόσεις μας και στο κομμάτι της διαφάνειας –αυτό ορίζεται το να γνωρίζει ο χρήστης σε ποιο στάδιο βρίσκεται η αίτηση του ανά πάσα στιγμή, αν εξετάζεται, αν έχει εγκριθεί κοκ. Το σκορ της Κύπρου στο συγκεκριμένο θέμα είναι στο 31% (59,5% στην Ε.Ε.), ενώ σε επίπεδο παράδοσης της υπηρεσίας πάνε πάτο καταγράφοντας μόλις 17%, με τον ευρωπαϊκό μέσο όρο να ανέρχεται στο 50%.

Ψηφιακή ταυτότητα

Επίσης χαμηλή βαθμολογία καταγράφεται σε εργαλεία-κλειδιά, των οποίων η χρήση δύναται να βελτιώσει αισθητά τα επίπεδα ψηφιοποίησης των υπηρεσιών αλλά και της χρήσης τους από το κοινό. Τέτοια είναι η ηλεκτρονική ταυτότητα και ηλεκτρονική υπογραφή. Είμαστε αρκετά πίσω γιατί δεν εφαρμόσαμε την ηλεκτρονική ταυτότητα ακόμη σε υπηρεσίες. «Όταν ξεκινήσουμε να εφαρμόζουμε την ηλεκτρονική ταυτότητα, τότε οι επιδόσεις της Κύπρου θα βελτιωθούν σημαντικά» αναφέρεται από το υφυπουργείο. Πρόκειται για ένα από τα σημαντικότερα εργαλεία, τα οποία δεν θα αργήσουμε να δούμε την εφαρμογή τους, σύμφωνα με ενημέρωση από το υφυπουργείο Καινοτομίας.

Το αρμόδιο υφυπουργείο εκτιμά ότι το 2024 τα στοιχεία της ίδιας έρευνας θα είναι αισθητά βελτιωμένα, καθώς προγραμματίζει την εφαρμογή σημαντικών εργαλείων όπως είναι η ηλεκτρονική ταυτότητα.

Back και front office

Όπως αναφέρεται στην έρευνα, ένας τρόπος βελτίωσης των δεδομένων θα ήταν η ψηφιοποίηση τόσο στα front office (το σύστημα καταχώρησης μιας αίτησης) όσο και στα back offices τους (το πληροφοριακό σύστημα επεξεργασίας της αίτησης). Βεβαίως χρειάζεται δουλειά και στο κομμάτι που αναλογεί στον χρήστη και στην εξοικείωση του με τη χρήση των ψηφιοποιημένων δημόσιων υπηρεσιών. Σε αυτό το επίπεδο, σύμφωνα με το υφυπουργείο, γίνεται μια προσπάθεια για απλοποίηση των διαδικασιών, ώστε η χρήση να είναι απλή και φιλική προς τον χρήστη. Παράλληλα, είναι σε διαδικασία έναρξης εκπαιδευτικών προγραμμάτων σε συνεργασία με το ΚΕΠΑ και την ακαδημία δημόσιας διοίκησης.

Αναμένεται βελτίωση το 2024

Η «Κ» συζήτησε τα πιο πάνω στοιχεία με τεχνوکράτες του υφυπουργείου Καινοτομίας, οι οποίοι αναγνώρισαν αφενός τις κακές επιδόσεις του 2022, αν και εξέφρασαν την εκτίμηση ότι το 2023 θα αρχίσει να καταγράφεται μια βελτίωσή τους. Ήδη, όπως εξήγησαν, βασικά συστήματα σε καιρία τμήματα προχωρούν στην ψηφιοποίηση. Παράλληλα, εξειδικευμένη ομάδα στο υφυπουργείο έχει πιάσει δουλειά και αναμένεται μέχρι τέλος Σεπτεμβρίου να αποφασίσει και να θέσει ενώπιον του υφυπουργού τις υπηρεσίες οι οποίες θα πρέπει να ψηφιοποιηθούν άμεσα, καθώς και τα εργαλεία τα οποία θα πρέπει να εφαρμοστούν ψηφιακά. Ένα

Με σκορ 50%, η Κύπρος ξεπερνά μόνο τη Ρουμανία στην παροχή ψηφιακών δημόσιων υπηρεσιών.

από αυτά είναι η ηλεκτρονική ταυτότητα. Ήδη υπάρχει το νομικό πλαίσιο και ο πάροχος που είναι η JCC. Αυτό που μένει, είναι να επιλεγούν και να αναπτυχθούν οι υπηρεσίες στις οποίες θα μπορεί να εφαρμοστεί το συγκεκριμένο εργαλείο. Ενδεχομένως, η πρώτη εφαρμογή της ηλεκτρονικής ταυτότητας να γίνει στο

υπουργείο Άμυνας. Κάτι αντίστοιχο θα γίνει και με την ηλεκτρονική υπογραφή (στην ουσία θα πρόκειται για μοναδικό κωδικό τον οποίο θα έχει ο κάθε χρήστης ξεχωριστά). Μέχρι το τέλος Σεπτεμβρίου θα επιλεγούν οι εφαρμογές και οι υπηρεσίες, και θα ξεκινήσει η υλοποίηση μέχρι το 2024. Αυτό συνεπάγεται δύο πράγματα. Πρώτον, ότι ναι μεν το 2023 αναμένεται μια μικρή βελτίωση της εικόνας της Κύπρου στην ψηφιοποίηση της δημόσιας υπηρεσίας, και δεύτερον, ότι ουσιαστική εξέλιξη της Κύπρου σε αυτό το επίπεδο, ή το σημείο αναφοράς στον δρόμο για την ψηφιακή μεταρρύθμιση της χώρας εκτιμάται ότι θα είναι το 2024.

ΑΡΘΡΟ / Του δόκτορος **ΣΤΕΛΙΟΥ ΠΛΑΤΗ***

Εκτακτες τράπεζες και έκτακτο πολιτικό σύστημα

Ο τραπεζικός μας τομέας είναι πάλι επιτακτικά στην ατζέντα. Και όχι άδικα. Οι τράπεζες και γενικότερα ο χρηματοπιστωτικός τομέας αποτελούν τις αμφίδρομες διόδους διοίκησης χρημάτων στην αγορά, στο κράτος, στα νοικοκυριά. Γι' αυτόν τον λόγο, άλλωστε, ο τραπεζικός τομέας θεωρείται ο καθεστώς μιας οικονομίας. Την ίδια όμως στιγμή παρατηρείται και το οικονομικά παράδοξο σήμερα να παρακολουθούμε την σημαντικά αυξημένη κερδοφορία των τραπεζών μας, παρά την μειωμένη (αρνητική το τελευταίο τρίμηνο) ανάπτυξη της οικονομίας και την επιδείνωση της οικονομικής κατάστασης χιλιάδων νοικοκυριών.

Κάτι το οποίο έκδηλα πειθανάγκασε το πολιτικό μας σύστημα να αφουγκραστεί τα παράπονα της κοινωνίας η οποία –δικαιολογημένα– αισθάνεται ότι προκαλείται από τις ανακοινώσεις κερδών από τις τράπεζες μας.

Έτσι βάλθηκαν οι πολιτικοί μας να πείσουν ότι έχουν εγκύψει στα προβλήματα της κοινωνίας –έρχονται και εκλογές άλλωστε. Γι' αυτό ακούμε και διαβάζουμε για εκκλήσεις προς τις τράπεζες, επιστολές (που ενίοτε ανακαλούνται) και εσχάτως το μαστίγιο της επιβολής έκτακτου φόρου στα απροσδόκητα ή έκτακτα κέρδη των τραπεζών (το λεγόμενο windfall gains tax που επιβλήθηκε σε άλλα κράτη-μέλη σε διάφορες περιπτώσεις). Μια ομολογουμένως λογική πρόταση κάτω από ορθές προϋποθέσεις και σε συνεννόηση με τον

Οι εξωφρενικές αυξήσεις στις τραπεζικές χρεώσεις το τελευταίο διάστημα σε συνδυασμό με τις αυξήσεις των δανειστικών επιτοκίων, όσο και τα θέματα πρώτης κατοικίας, επιβάλλεται να τεθούν κάτω από το μικροσκόπιο της Πολιτείας και να δρομολογηθούν λύσεις.

επόπτη του συστήματος. Αρκεί φυσικά αυτές οι έκτακτες εισπράξεις στο Δημόσιο (από τα έκτακτα κέρδη των τραπεζών μας) να μην προστεθούν στις άλλες έκτακτες εισπράξεις του Δημοσίου περίπου 1,5 δισ. ευρώ λόγω ακρίβειας (από αυξημένους φόρους και τέλη σε ψηλότερες τιμές λόγω πληθωρισμού) που απλά κατασπαταλήθηκαν σε αυξήσεις και ΑΤΑ στο Δημόσιο, προσλήψεις, λειτουργικό κόστος, υφυπουργεία και τόσα όσα αναφέρει ο γενικός ελεγκτής στις πολυσέλιδες εκθέσεις του. Με αποτέλεσμα σήμερα να μιλάμε, παρά τα αυξημένα αυτά έσοδα, για δημοσιονομικά ελλείματα και κίνδυνο δημοσιονομικού εκτροχιασμού. Και δίχως να έχει στη-

Οι τράπεζες και γενικότερα ο χρηματοπιστωτικός τομέας αποτελούν τις αμφίδρομες διόδους διοίκησης χρημάτων στην αγορά, στο κράτος, στα νοικοκυριά.

ριχθεί ουσιαστικά η κοινωνία και αυτοί που επηρεάστηκαν περισσότερο. Ας μην ξεχνάμε ότι είναι η κοινωνία που κατέβαλε τον «φόρο ακρίβειας» και στην προκειμένη κλήθηκε να σώσει το τραπεζικό σύστημα πριν μια δεκαετία, για να είναι σε θέση σήμερα να επιδεικνύει τα κέρδη του. Άστε που γενικά υφίσταται η εκτίμηση ότι η κίνηση αυτή του ΥΠΟΙΚ (για τον έκτακτο φόρο) αποσκοπεί περισσότερο στο να ασκηθούν πιέσεις στις τράπεζες ούτως ώστε να σμικρύνουν την ψαλίδα μεταξύ δα-

νειστικών και καταθετικών επιτοκίων. Κάτι που όσο ακούγεται, με βάση τις σημερινές συνθήκες, τόσο πρέπει να προβληματίζει. Γιατί απλούστατα η αύξηση των καταθετικών επιτοκίων δεν αποτελεί φυσικά στήριξη του μέρους της κοινωνίας που επηρεάστηκε περισσότερο από το διπλό κτύπημα της ακρίβειας και της αύξησης του κόστους δανεισμού. Καταθετικά επιτόκια λαμβάνουν αυτοί που έχουν σημαντικές καταθέσεις. Και αυτοί που επηρεάζονται περισσότερο εδώ και δύο χρόνια και χρει-

άζονται τη στήριξη της Πολιτείας, προφανώς δεν έχουν κομπόδεμα σε κάποια τράπεζα. Ενώ σίγουρα τα αυξημένα καταθετικά επιτόκια αντιμάχονται την οικονομική δραστηριότητα, δίνοντας κίνητρα για να μένουν τα χρήματα εκτός αγοράς. Κάτι που οφείλει να προκαλέσει έντονα ερωτήματα ως προς την πραγματική αιτία αυτής της κίνησης.

Από την άλλη, οι εξωφρενικές αυξήσεις στις τραπεζικές χρεώσεις το τελευταίο διάστημα σε συνδυασμό με τις αυξήσεις των δανειστι-

κών επιτοκίων, όσο και τα θέματα πρώτης κατοικίας, επιβάλλεται να τεθούν κάτω από το μικροσκόπιο της Πολιτείας και να δρομολογηθούν λύσεις.

Μιας Πολιτείας που επί σειρά ετών τόσο στο παρασκήνιο –αλλά και ανοικτά– πολιτικοποίησε μαζί με τόσους άλλους τομείς τις τράπεζες μας όσο και τους σχετικούς θεσμούς. Οδηγήθηκε στην κρίση του 2013 για ακριβώς αυτόν τον λόγο, και ακόμη δυστυχώς συνεχίζουμε εν πολλοίς στην ίδια γραμμή –αν και περισσότερο στο παρασκήνιο τώρα. Πρόσφατη απόδειξη το ξέπλυμα των διαβητηρίων σεσημασμένων διεθνών εγκληματιών μέσα από το τραπεζικό μας σύστημα, και υπό την προστασία των ανώτατων πολιτικών μας αρχόντων.

Άρα αναντίλεκτα, το πρόβλημα εδώ είναι πολύ βαθύτερο και δεν μπορεί να αντιμετωπιστεί, έστω μεσοπρόθεσμα, με έκτακτους φόρους, εξαγγελίες, επιστολές ή/και πρόσκαιρα μέτρα. Παρά το ότι, έστω αυτά, επιβάλλονται σήμερα ως βάλασμο στις ανοικτές πληγές της κοινωνίας. Απαιτείται ριζική αναδιάρθρωση του ευρύτερου χρηματοπιστωτικού μας συστήματος και της εποπτείας του. Φυσικά λογικό είναι να αναρωτηθούμε: μόνο του χρηματοπιστωτικού ή και του «έκτακτου» πολιτικού μας συστήματος;

* Ο δρ. Πλατής είναι διδάκτορας χρηματοοικονομικών του Πανεπιστημίου του Cambridge

Εντός της εβδομάδας αποφάσεις για καταθετικά

Κάποιες τράπεζες έχουν δείξει ήδη «καλό πρόσωπο» σε μια προσπάθεια να κλείσει η ψαλίδα σε σύγκριση με τα δανειστικά

Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΡΟΥΓΚΑΛΑ

Εντός της εβδομάδας αναμένεται να υπάρξουν εξελίξεις στο θέμα των καταθετικών επιτοκίων για να μειωθεί η ψαλίδα με τα δανειστικά. Όπως φαίνεται, στην εξίσωση αυτή θα μπουν και πιθανές μειώσεις σε χρεώσεις. Κρίσιμο ραντεβού μεταξύ του υπουργού Οικονομικών κ. Μάκη Κεραυνού και του CEO της Τράπεζας Κύπρου κ. Πανίκου Νικολάου θα υπάρξει την Τρίτη, και πυρήνας της συνάντησης θα είναι η μείωση της απόστασης μεταξύ καταθετικών επιτοκίων και δανειστικών επιτοκίων. Ο υπουργός έχει τονίσει πολλές φορές τους τελευταίους μήνες πως οι τράπεζες πρέπει να δείξουν κατανόηση στο θέμα του πληθωρισμού και της αύξησης των επιτοκίων και να λάβουν μέτρα τα οποία προκύπτουν από την κοινωνική εταιρική τους ευθύνη απέναντι στην κοινωνία και την οικονομία. Στα τέλη του Αυγούστου ο υπουργός είχε σημειώσει στην Επιτροπή Εμπορίου που είχε εξετάσει το θέμα πως, η μέχρι στιγμής θέση των τραπεζών σε σχέση με το ύψος των δανειστικών επιτοκίων δεν τον είχε ικανοποιήσει και γι' αυτό θα συνεχιζόταν η συζήτηση και η όλη προσπάθεια.

Όπως πληροφορείται η «Κ» από τραπεζικές πηγές, από εβδομάδας πιθανόν να δούμε αποφάσεις που σχετίζονται με τα καταθετικά επιτόκια από την Τράπεζα Κύπρου, αλλά και αποφάσεις που θα είναι σχετικές με χρεώσεις. Σε σχέση με τα δανειστικά επιτόκια, πέραν των αποφάσεων που έχουν ληφθεί ήδη με την ανταμοιβή πόντων στους συνεπείς δανειολήπτες στο τέλος του χρόνου από την Τράπεζα Κύπρου δεν αναμένουμε νέες. Θα πρέπει να εστιάσουμε μόνο σε αποφά-

Το επιτόκιο καταθέσεων τον Ιούλιο του 2023 για καταθέσεις προθεσμίας έως ενός έτους από νοικοκυριά, σημείωσε μείωση στο 0,87%, σε σύγκριση με 1,21% τον Ιούνιο του 2023.

σεις που σχετίζονται μόνο με τα καταθετικά επιτόκια και για τις χρεώσεις. Αντίστοιχα, αφήνοντας στην άκρη τη συνάντηση της Τράπεζας Κύπρου με τον υπουργό, πιθανώς να δούμε και άλλες τράπεζες να προχωρούν σε μέτρα σε σχέση με τα καταθετικά και τις χρεώσεις τους, πέραν των όποιων μέτρων έχουν λάβει ήδη. Στο επόμενο διάστημα δηλαδή, και άλλες τράπεζες, μικρότερες, μπορεί να βελτιστοποιήσουν τα μέτρα που ήδη έχουν λάβει προς όφελος των δανειοληπτών και των καταθετών.

Ως τώρα η προσπάθεια των τραπεζών έχει πέσει στα δανειστικά

επιτόκια, με κινήσεις που αφορούν στην επιβράβευση των συνεπών δανειοληπτών, αλλά και με «παγώματα» επιτοκίων σε συγκεκριμένο επίπεδο. Την ίδια ώρα, πρέπει να τονιστεί πως, όσοι δανειολήπτες «ζορίζονται» έχουν τη δυνατότητα να προχωρήσουν σε συζητήσεις με την τράπεζά τους, και στις πλείστες περιπτώσεις βρίσκεται λύση. Η λύση μπορεί να περιλαμβάνει προγράμματα σταθερού επιτοκίου επί παραδείγματι.

Όπως σημειώνει η Κεντρική Τράπεζα της Κύπρου, το επιτόκιο καταθέσεων τον Ιούλιο του 2023 για καταθέσεις προθεσμίας έως ενός έτους από νοικοκυριά σημεί-

ωσε μείωση στο 0,87%, σε σύγκριση με 1,21% τον Ιούνιο του 2023. Το αντίστοιχο επιτόκιο για καταθέσεις από μη χρηματοδοτικές εταιρείες παρουσίασε μείωση στο 1,68%, σε σύγκριση με 1,86% τον προηγούμενο μήνα.

Τα καταθετικά που υπάρχουν

Μπορεί να γίνεται συζήτηση για βελτιστοποίηση των μέτρων των τραπεζών σε σχέση με τα καταθετικά επιτόκια όπως θα γίνει την ερχόμενη Τρίτη, ωστόσο κάποιες τράπεζες έχουν δείξει ήδη «καλό πρόσωπο» σε σχέση με τα καταθετικά. Η Ancoria Bank για παράδειγμα, τη δεδομένη στιγμή

προχώρησε σε αναθεωρημένο καταθετικό επιτόκιο σε υφιστάμενους και νέους πελάτες, με επιτόκιο 3%. Αναλυτικότερα, για λογαριασμούς προθεσμιακών καταθέσεων, ιδιωτών και επιχειρήσεων (Μικρομεσαίες και Μεγάλες), προσφέρεται επιτόκιο με απόδοση 3% για καθορισμένη χρονική διάρκεια 12 μηνών.

Στο 3% έχει φτάσει με προϊόν και η Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος (Κύπρου). Σύμφωνα με ανακοίνωση της Εθνικής Τράπεζας, παρουσίασε το προϊόν προθεσμιακής κατάθεσης

Ως τώρα, η προσπάθεια των τραπεζών έχει πέσει στα δανειστικά επιτόκια, με κινήσεις που αφορούν στην επιβράβευση των συνεπών δανειοληπτών.

«ETHNOPLUS» διάρκειας 18 μηνών. Προσφέρει σύμφωνα με τα δεδομένα του προϊόντος προνομιακό επιτόκιο, αυξανόμενο έως 3% για νέες καταθέσεις ποσού 50 χιλιάδων ευρώ και άνω, ευχέρεια απόκτησης τακτικού εισοδήματος με την καταβολή τριμηνιαίων, αυξανόμενων ανά τρίμηνο αποδόσεων, χωρίς καμία άλλη προϋπόθεση και 100% εγγύηση κεφαλαίου σε περίπτωση πρόωρης ανάληψης.

Η Alpha Bank Κύπρου έχει ανακοινώσει καταθετικό επιτόκιο που φθάνει μέχρι και το 2,10%. Σύμφωνα με τις πρόνοιες του Σχεδίου, οι ιδιώτες μπορούν να επωφεληθούν του προϊόντος Alpha Προθεσμιακές

Καταθέσεις το οποίο προσφέρεται για καταθέσεις άνω των 50 χιλιάδων ευρώ και φέρει σταθερό επιτόκιο για προκαθορισμένη χρονική περίοδο ως 12μην με επιτόκιο 1,20%, ως 18μην με επιτόκιο 1,60% και ως 24μην με επιτόκιο 2,10%.

Στην Ελληνική Τράπεζα το καταθετικό της προϊόν φέρει ετήσιο επιτόκιο 1% και υπάρχει η επιλογή της αυτόματης ανανέωσης. Σύμφωνα με τα δεδομένα το ελάχιστο ποσό κατάθεσης είναι οι 100 χιλιάδες ευρώ και το προϊόν προσφέρεται μόνο σε ευρώ, σε ιδιώτες και επιχειρήσεις.

Στην Τράπεζα Κύπρου υπάρχει το προϊόν εμπρόθεσμος κατάθεσης 18 μηνών «Step-Up». Συγκεκριμένα, απευθύνεται σε ενήλικες ιδιώτες και επιχειρήσεις και αφορά καταθέσεις ποσού από 100 χιλιάδες ευρώ μέχρι 500 χιλιάδες ευρώ, με κλιμακωτό επιτόκιο μέχρι 1,40%. Μέχρι 6 μήνες το επιτόκιο ανέρχεται στο 0,40%, από 6 μέχρι 12 μήνες στο 0,90% και από 12 μέχρι 18 μήνες το επιτόκιο ανέρχεται στο 1,40%. Σημειώνεται πως, το μέσο ετήσιο επιτόκιο της εμπρόθεσμης κατάθεσης ανέρχεται στο 0,90%.

Τέλος, η Astrobank προσφέρει σε υφιστάμενους και νέους πελάτες, ιδιώτες και επιχειρήσεις, σταθερή, προνομιακή απόδοση των αποταμιεύσεών τους. Συγκεκριμένα, η τράπεζα προσφέρει επιτόκια σε προθεσμιακές καταθέσεις 3, 6, 12 και 18 μηνών, ανεξαρτήτως ποσού κατάθεσης. Για 3μην κατάθεση προσφέρει επιτόκιο 0,25%, για 6μην κατάθεση προσφέρει επιτόκιο 0,50%, για 12μην κατάθεση προσφέρει επιτόκιο 1,20% και για 18μην κατάθεση προσφέρει επιτόκιο 1,50%.

Η payabl. στηρίζει το ταχύτερα αναπτυσσόμενο τεχνολογικό event της Κύπρου

Η payabl. Πλατινένιος Χορηγός του Reflect Festival 2023

Η **κορυφαία** εταιρεία PayTech, payabl., θα είναι ο βασικός συνεργάτης του Reflect Festival 2023, που αναμένεται να παρουσιάσει φέτος ένα από τα πιο επιδραστικά και φιλόδοξα του προγράμματα, μέχρι σήμερα.

Το Reflect Festival, διοργανώνεται στην Κύπρο και είναι μία από τις ταχύτερα αναπτυσσόμενες εκδηλώσεις τεχνολογίας στη Νότια Ευρώπη, τη Μέση Ανατολή και τη Βόρεια Αφρική. Η συνεργασία της payabl. με το Reflect αποτελεί τρανή απόδειξη της έμφαση που δίνει η PayTech εταιρεία στην προώθηση της ανάπτυξης και στήριξης της προσπάθειας μετατροπής της Κύπρου σε κέντρο καινοτομίας και τεχνολογίας στην Ευρώπη.

Το Reflect Festival προσελκύει κάθε χρόνο επιχειρηματίες, επενδυτές, φορείς λήψης αποφάσεων και όχι μόνο, που συγκεντρώνονται σε ειδικά διαμορφωμένους χώρους στη Λεμεσό με στόχο να συζητήσουν ιδέες, να αναπτύξουν σχέσεις και να βελτιώσουν την περιφερειακή συνεργασία. Περισσότερες από 200 επιχειρήσεις, συμπεριλαμβανομένων κυπριακών και διεθνών startups, scale-ups και IT εταιρειών, θα παρουσιάσουν τα καινοτόμα concept, προϊόντα και υπηρεσίες τους στη φετινή διοργάνωση. Στην εκδήλωση θα συμμετάσχουν ομιλητές επιπέδου C-suite από οργανισμούς στον χώρο του fintech, όπως μεταξύ άλλων Vacuumlabs, Limitless,, και GoodAI. Επιπλέον, οι εταιρείες Bolt, Visa και Wargaming, θα είναι μεταξύ των ομιλητών που θα βρεθούν επί της ειδικής σκηνής «Money & New Tech» της payabl., εμπλουτίζοντας τις συζητήσεις με τις γνώσεις, τεχνογνωσία και εισιγήσεις τους.

Η Group CEO της payabl. Ugne Buracienne θα φιλοξενήσει στη σκηνή «Money

& New Tech» πάνελ συζήτησης με θέμα την τοπική προσαρμογή πληρωμών, ενώ ο Igor Skachkov, Chief Product Officer της payabl., θα μιλήσει για την ενσωματωμένη χρηματοδότηση. Η παρουσία της payabl. στο φετινό Reflect Festival αναμένεται να είναι ιδιαίτερα εντυπωσιακή και μέσω του ειδικού περιττέρου podcast με το όνομα "Pay it forward: in convo with the payment experts", που θα στηθεί σε συνεργασία με το Fintech Finance News, και που θα φιλοξενεί συνεντεύξεις με τους κορυφαίους ομιλητές της διοργάνωσης.

«Είμαστε ενθουσιασμένοι που είμαστε οι Πλατινένιοι Συνεργάτες του Reflect Festival στην Κύπρο φέτος. Η payabl. στηρίζει το Reflect εδώ και καιρό, καθώς

είναι ο κορυφαίος συνεργάτης του φεστιβάλ τα τελευταία δύο έτη. Μέσα από αυτήν τη συνεργασία, θα φιλοξενήσουμε έμπειρους ειδικούς από τον δυναμικό χώρο του fintech, του Web3, της τεχνητής νοημοσύνης και του gaming στη σκηνή Money & New Tech, προσφέροντας πολύτιμες εισιγήσεις για τις επερχόμενες εξελίξεις σε αυτούς τους ραγδαία εξελισσόμενους τομείς,» δήλωσε η Ugne Buracienne, Group CEO της payabl.

«Ως μία από τις ταχύτερα αναπτυσσόμενες fintech εταιρείες της Ευρώπης, στεκόμαστε δίπλα στους διοργανωτές του Reflect και στους στόχους τους για περαιτέρω ανάδειξη της σημασίας του για την τεχνολογία και την επιχειρηματικότητα, και είμαστε περήφανοι για την

υποστήριξη που προσφέρουμε σε αυτό το εξαιρετικό event,» πρόσθεσε η Ugne Buracienne.

«Η payabl. αποτελεί σημαντικό πυλώνα του Reflect Festival τα τελευταία χρόνια, και είμαστε υπερήφανοι που αποκαλούμε την εταιρεία ως Πλατινένιο Συνεργάτη μας. Καθώς το φεστιβάλ μας είναι η μεγαλύτερη συγκέντρωση μεγάλων παικτών στον τομέα της τεχνολογίας και της καινοτομίας στην περιοχή, συνεργαζόμαστε μόνο με τους πιο έμπιστους, αξιόπιστους και επιρρεπείς οργανισμούς, με στόχο να εκπληρώσουμε τον σκοπό του φεστιβάλ που είναι να φέρνει κοντά τους κύριους λήπτες αποφάσεων στον τομέα της τεχνολογίας κάθε χρόνο,» δήλωσε ο Στυλιανός Λάμπρου, Επιχειρηματίας,

Συνιδρυτής & CEO του Heart Group, Συνιδρυτής του Reflect Festival και Συνιδρυτής του Techisland.

Συνεχίζοντας τη σημαντική τροχιά επέκτασης των τελευταίων τριών χρόνων, η payabl. βρίσκεται στο στάδιο ανάπτυξης της πλατφόρμας payabl.one - μια πλατφόρμα που συγκεντρώνει όλες τις λύσεις της payabl. σε μια μοναδική πύλη, συμπεριλαμβανομένων τραπεζικών υπηρεσιών, επεξεργασίας ηλεκτρονικών πληρωμών (acquiring), και τερματικών POS (point-of-sale) για κατ' ιδίαν πληρωμές.

Για τη payabl.

Με έτος ίδρυσης το 2011, η payabl. είναι ένας κορυφαίος φορέας πληρωμών με περιφερειακά γραφεία σε Κύπρο, Γερμανία, Ολλανδία, και το Ηνωμένο Βασίλειο. Μέσω της ολιστικής της προσφοράς λύσεων πληρωμών, η payabl. μπορεί να διευκολύνει την πραγματοποίηση συναλλαγών από 300+ μεθόδους πληρωμής. Μέσω της εκτεταμένης τεχνογνωσίας της, η payabl. προσφέρει στους πελάτες της προσέγγιση υψηλής τεχνολογίας και επαφής, παρέχοντας αναβαθμισμένες λύσεις πληρωμών για εμπόρους από ένα ευρύ φάσμα τομέων, παγκόσμια. Με απaráμιλλη εμπειρία στο να στηρίζει τους πελάτες να περηνγηθούν στην πολυπλοκότητα ενός εξελισσόμενου περιβάλλοντος πληρωμών, η payabl. είναι ο αξιόπιστος συνεργάτης των μεγαλύτερων εμπόρων στον κόσμο για να ξεκλειδώσουν την ανάπτυξη τους.

Για περισσότερες πληροφορίες επισκεφθείτε: payabl.com

Ανάπτυξη 2,7% κατέγραψε η ελληνική οικονομία το β΄ 3μηνο

Πρωταγωνιστές ξανά η κατανάλωση και οι επενδύσεις σε κατοικίες, κατασκευές

Της ΕΙΡΗΝΗΣ ΧΡΥΣΟΛΩΡΑ

Στο 2,7% διαμορφώθηκε ο ρυθμός ανάπτυξης το β΄ τρίμηνο του 2023, σε σύγκριση με την ίδια περίοδο του 2022, βαδίζοντας μέχρι στιγμής το πρώτο εξάμηνο κατά μέσον όρο στο 2,3%-2,4%, δηλαδή εντός των πλαισίων της κυβερνητικής πρόβλεψης στο Πρόγραμμα Σταθερότητας για 2,3% και της Κομισιόν για 2,4% κατά μέσον όρο φέτος.

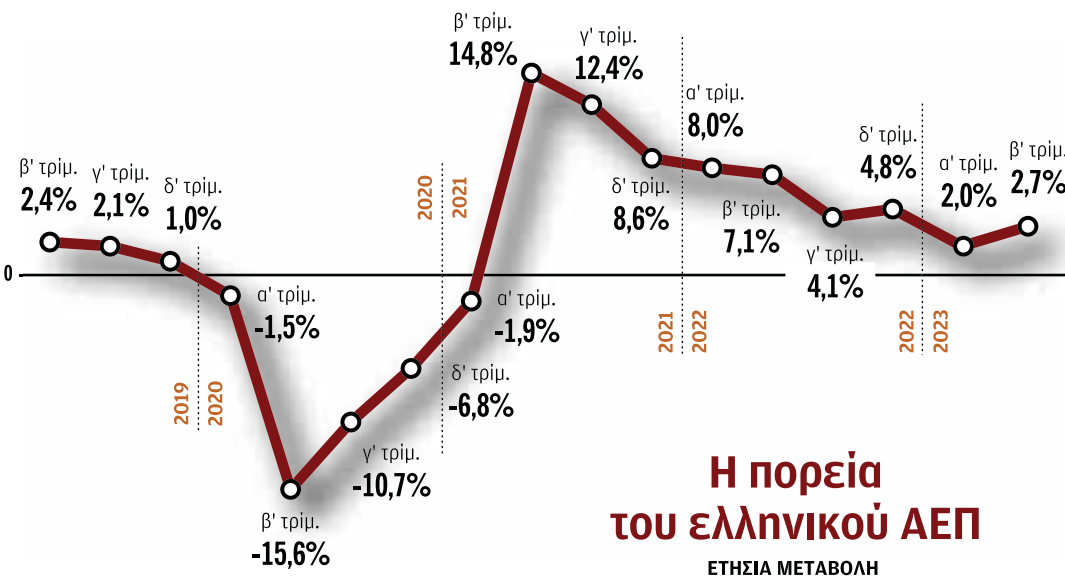
Οι προβλέψεις των οικονομικών αναλυτών κυμαίνονται μεταξύ 2% και 2,8%. Σχολιάζουν ότι το ελληνικό ΑΕΠ διατηρεί τη δυναμική του, ωστόσο αναπόφευκτα αντανakλά την τάση επιβράδυνσης που παρατηρείται στο εξωτερικό.

Σημειώνεται ότι στην Ευρώζων ο ρυθμός ανάπτυξης (σε ετήσια βάση) το β΄ τρίμηνο ήταν 0,6%, σύμφωνα με τα προσωρινά στοιχεία του προηγούμενου μήνα, και η Ελλάδα κατατάσσεται έτσι στις πρώτες θέσεις.

Πηγή ανησυχίας για το μέλλον αποτελεί ο πληθωρισμός, που μπορεί να επηρεάσει αρνητικά την κατανάλωση. Επίσης, τα ποιοτικά στοιχεία του ΑΕΠ δεν έχουν διαφοροποιηθεί, καθώς η κατανάλωση πρωταγωνιστεί ως κινητήρια δύναμη, παρά τον πληθωρισμό, ενώ στις επενδύσεις κυριαρχούν οι κατασκευές.

Σύμφωνα με τον κ. Νίκο Μαγγίνα, επικεφαλής οικονομολόγο της Εθνικής Τράπεζας, η τάση είναι να υπερβεί κατά μέσον όρο φέτος ο ρυθμός ανάπτυξης το 2,5%.

Σε σημείωμα της τράπεζας αναφέρεται ότι η τροχιά του ΑΕΠ και οι πρόδρομοι δείκτες οδηγούν σε πρόβλεψη για ανάπτυξη 2,8%. Ο κ. Μαγγίνας προσθέτει, ωστόσο, ότι

ΠΗΓΗ: ΕΛΣΤΑΤ

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Πηγή ανησυχίας ο πληθωρισμός, που μπορεί να επηρεάσει αρνητικά τις καταναλωτικές δαπάνες εκτιμούν οικονομικοί αναλυτές.

κατά το δ΄ τρίμηνο η αύξηση του ΑΕΠ θα δοκιμαστεί από την τροχιά του πληθωρισμού και των ενεργειακών τιμών και τις επιπτώσεις των επιτοκίων της ΕΚΤ (αν και η ελληνική οικονομία δείχνει μεγαλύτερη ανθεκτικότητα στη νομισματική σύσφιξη από την υπόλοιπη Ευρώπη). Πάντως, καταλήγει, θα πρέπει να σημειωθεί πολύ μεγάλη επιβράδυνση το δ΄ τρίμηνο, στην περιοχή του 1,5%, για να πέσει ο μέσος όρος κάτω από την επίσημη πρόβλεψη για 2,3%-2,4%.

Τα στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ αναφέρουν ότι, σε ετήσια βάση, η καταναλωτική δαπάνη αυξήθηκε κατά 2% (+3,2% των νοικοκυριών), οι ακαθάριστες επενδύσεις παγίου κεφαλαίου κατά 7,0%, οι εξαγωγές αγαθών και υπηρεσιών κατά 0,1% (με τις εξαγωγές αγαθών να έχουν μειωθεί κατά 1,8% και των υπηρεσιών να έχουν αυξηθεί κατά 1,3%), ενώ οι εισαγωγές αγαθών και υπηρεσιών αυξήθηκαν κατά μόλις 0,6% (με τις εισαγωγές αγαθών να έχουν μειωθεί κατά 1,2% και τις εισαγωγές υπηρεσιών να έχουν αυξηθεί κατά 6,1%).

Σχολιάζοντας τα παραπάνω ο κ. Τάσος Αναστασάτος, επικεφαλής οικονομολόγος της Eurobank, σημειώνει ότι η αύξηση της κατανάλωσης -βασικότερης κινητήριας δύναμης της μεγέθυνσης του ΑΕΠ- φαίνεται πως αφορούσε εγχωρίως παραγόμενες υπηρεσίες, ιδίως στην εστίαση και την ψυχαγωγία, δεδομένου ότι την ίδια περίοδο οι εισαγωγές παρ-

μειναν σχετικά στάσιμες και ο όγκος λιανικού εμπορίου συρρικνώθηκε.

Όσο για τις επενδύσεις, ο ίδιος αναφέρει ότι αυξήθηκαν με ικανοποιητικό ρυθμό 7,9%, ωστόσο μεγάλο μέρος της αύξησης προέρχεται από τις αυξημένες επενδύσεις σε κατοικίες κατά 47% και δευτερευόντως από την άνοδο στις λοιπές κατασκευές (15%), ενώ οι επενδύσεις σε τεχνολογίες πληροφορικής και επικοινωνιών μειώθηκαν κατά 22,6%.

«Η αρνητική επίδραση στη μεγέθυνση του ΑΕΠ λόγω της επιδείνωσης του εξωτερικού περιβάλλοντος αναμένεται να συνεχιστεί και στα επόμενα δύο τρίμηνα του έτους, δεδομένου ότι τα οικονομικά στοιχεία, ιδίως της Ευρωζώνης, κατά το τελευταίο διάστημα είναι πολύ αδύναμα (PMI, οικονομικό κλίμα) και δείχνουν ότι η στασιμότητα στην ευρωπαϊκή οικονομία θα συνεχιστεί», σχολιάζει ο κ. Αναστασάτος.

Προσλήψεις για το κέντρο καινοτομίας στην Αθήνα από την JP Morgan

Με την πρόσληψη αρχικά 50 εργαζομένων ξεκινάει το Εργαστήριο Καινοτόμων Πληρωμών της JP Morgan στην Αθήνα. Σύμφωνα με πληροφορίες του moneyreview.gr, οι προσλήψεις θα αφορούν ειδικούς προϊόντων πληρωμών και μηχανικούς.

Στο πλαίσιο αυτό, η JP Morgan Payments θα διοργανώσει εκδήλωση καριέρας στις 14 Σεπτεμβρίου για μηχανικούς και τεχνολόγους που ενδιαφέρονται να ενταχθούν στην εταιρεία και να εργαστούν στο Lab. Η εκδήλωση θα περιλαμβάνει διαδραστικές συνεδρίες πάνελ, στις οποίες θα συμμετέχει και ο Global Head of Payments, Τάκης Γεωργακόπουλος.

«Η επένδυσή μας στην ίδρυση του Payments Innovation Lab στην Αθήνα αποτελεί απόδειξη της μακροπρόθεσμης δέσμευσής της JP Morgan στην Ελλάδα. Ανυπομονούμε να αξιοποιήσουμε τα εξαιρετικά ταλέντα για να βοηθήσουμε στην ανάπτυξη νέων λύσεων για την εξυπηρέτηση των πελατών μας από εδώ», δηλώνει ο Senior Country Officer της JP Morgan, Στέλιος Παπαδόπουλος. Επικεφαλής Managing Director στο νέο κέντρο καινοτομίας στην Αθήνα θα είναι ο Νικόλας Χουλιάκης, ο οποίος αναφέρει χαρακτηριστικά: «Η Αθήνα είναι ένας από τους αναδυόμενους κόμβους καινοτομίας και είμαστε ενθουσιασμένοι που θα αξιοποιήσουμε τόσο το ταλέντο και την τεχνονομία της εταιρείας όσο και του νέου μας εργαστηρίου καινοτομίας. Πιστεύουμε ότι η συμμετοχή στην JP Morgan Payments και η συμβολή τόσο στη βραχυπρόθεσμη όσο και στη μακροπρόθεσμη επιτυχία της επιχείρησής είναι μια συναρπαστική ευκαιρία για τους τεχνολόγους».

Το Payments Innovation Lab

θα παρέχει έρευνα και ανάπτυξη στον τομέα των πληρωμών παγκοσμίως, συμπεριλαμβανομένης της συνεργασίας με την Onyx της JP Morgan. Στελέχη της εταιρείας διευκρινίζουν ότι

Το Εργαστήριο Καινοτόμων Πληρωμών της JP Morgan στην Αθήνα θα προσλάβει 50 εργαζομένους.

Το Payments Innovation Lab θα παρέχει έρευνα και ανάπτυξη στον τομέα των πληρωμών παγκοσμίως.

η Onyx είναι η επιχειρηματική μονάδα της JP Morgan που αξιοποιεί τεχνολογίες αιχμής, όπως το blockchain για την ανάπτυξη καινοτόμων προϊόντων χρηματοοικονομικών υπηρεσιών, πλατφορμών και αγορών για την εταιρεία και τους πελάτες της -το κέντρο θα επεκταθεί στην υποστήριξη της ανάπτυξης λύσεων γύρω από την τεχνολογία κατανεμημένης λογιστικής, την τεχνητή νοημοσύνη και την κρυπτογραφία, που σχετίζονται με συστήματα πληρωμών.

Εξτρα άδεια 4 ημερών σε γονείς για ενημέρωση από το σχολείο

Τη χορήγηση άδειας σχολικής παρακολούθησης προβλέπει η εργατική νομοθεσία για τους εργαζόμενους γονείς και ενόψει της έναρξης της νέας σχολικής χρονιάς, το Κέντρο Πληροφορικής Εργαζομένων και Ανέργων της ΓΣΕΕ (www.kepea.gr) επισημαίνει 10 σημεία που πρέπει να προσέξουν οι γονείς παιδιών ηλικίας έως 18 ετών, τα οποία παρακολουθούν μαθήματα στοιχειώδους (συμπεριλαμβανεται και το νηπιαγωγείο) ή μέσης εκπαίδευσης.

Αναλυτικά, και βάσει της ισχύουσας νομοθεσίας:

- Δικαιούχοι της άδειας σχολικής παρακολούθησης των παιδιών και εν γένει της παρουσίας τους στο σχολείο είναι όλοι οι εργαζόμενοι γονείς, πλήρους ή μερικής απασχόλησης.
- Η διάρκεια της άδειας ορίζεται έως τέσσερις εργάσιμες ημέρες για κάθε ημερολογιακό έτος (συνοψίζονται σε 4 ημέρες).
- Η άδεια σχολικής παρακολούθησης χορηγείται αυτοτελώς για κάθε παιδί που είναι μαθητής-μαθήτρια, ανεξάρτητα από το εάν ο άλλος γονέας εργάζεται ή όχι και ανεξάρτητα από τον αριθμό των εργαζομένων στην επιχείρηση.
- Η άδεια χορηγείται χωρίς περικοπή των αποδοχών.
- Δεν συμψηφίζεται με τις άλλες άδειες που χορηγούνται στους εργαζομένους.
- Οι εργαζόμενοι γονείς δικαιούνται να απουσιάσουν ορισμένες ώρες ή ολόκληρη την ημέρα.
- Εφόσον και οι δύο γονείς εργάζονται αποφασίζουν ποιος από τους δύο θα κάνει χρήση της άδειας αυτής ή εφόσον επιθυ-

μούν την από κοινού της χρήση, αποφασίζουν και ενημερώνουν με υπεύθυνη δήλωσή τους για πόσο χρόνο ο καθένας θα κάνει χρήση της άδειας.

• Εάν ισχύουν ευνοϊκότερες ρυθμίσεις βάσει νόμου, συλλογικών συμβάσεων ή κανονισμών εργασίας, εφαρμόζονται αυτές.

Μπορούν να απουσιάζουν από την εργασία τους ορισμένες ώρες ή ολόκληρη την ημέρα.

• Την άδεια δικαιούνται και οι γονείς παιδιών με αναπηρία, ανεξαρτήτως της ηλικίας τους, που φοιτούν σε δομή ειδικής εκπαίδευσης του υπουργείου Παιδείας ή είναι ενταγμένα και παρακολουθούν προγράμματα σε κέντρα διμείξευσης ημερήσιας φροντίδας ατόμων με αναπηρίες και ειδικά εκπαιδευτήρια.

• Η άδεια σχολικής παρακολούθησης μπορεί να χορηγείται και κατά την ημέρα του αγιασμού, με την έναρξη της σχολικής χρονιάς, καθώς και κατά τις ημέρες των σχολικών εορτών ή εκδηλώσεων, επειδή ο γονέας μπορεί να ενημερωθεί και κατά τις ημέρες αυτές για θέματα λειτουργίας του σχολείου, για την επίδοσή του παιδιού, ενώ μπορεί να ενημερώσει και να συζητήσει γενικά θέματα ή προβλήματα που αφορούν τη φοίτηση, τη συμπεριφορά και την ένταξη του παιδιού στη σχολική μονάδα.

Κάτω από το όριο του 11% η ανεργία τον Ιούλιο

Εσπασε το ψυχολογικό όριο του 11% το ποσοστό ανεργίας του Ιουλίου, σύμφωνα με την Ελληνική Στατιστική Αρχή (ΕΛΣΤΑΤ), καθώς έπεσε στο 10,8%, καταγράφοντας μείωση σε σχέση με το αναθεωρημένο ποσοστό του Ιουνίου (11%) αλλά και το αναθεωρημένο ποσοστό του Ιουλίου του 2022 (12,5%).

Τα στοιχεία δεν αφήνουν βέβαια πολλά περιθώρια για εφησυχασμό, καθώς κατά τον ίδιο μήνα, που η τουριστική κίνηση βρισκόταν σε πλήρη εξέλιξη και τα στοιχεία συνηγορούσαν υπέρ μιας σημαντικής αύξησης, μειώθηκαν μεν οι άνεργοι, μειώθηκαν όμως και οι απασχολούμενοι, καθώς παρουσίασε αύξηση ο οικονομικά μη ενεργός πληθυσμός.

512.721 άνεργοι

Αναλυτικά, και σύμφωνα με τα στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ, οι απασχολούμενοι ανήλθαν σε 4.221.067 άτομα σημειώνοντας αύξηση κατά 105.766 άτομα σε σχέση με τον Ιούλιο του 2022 (2,6%) και μείωση κατά 3.057 άτομα σε σχέση με τον Ιούνιο του 2023 (-0,1%).

Οι άνεργοι ανήλθαν σε 512.721, σημειώνοντας μείωση κατά 72.935 άτομα σε σχέση με τον Ιούλιο του 2022 (-12,5%) και κατά 9.938 άτομα σε σχέση με τον Ιούνιο του 2023 (-1,9%).

Τα άτομα κάτω των 75 ετών που δεν περιλαμβάνονται στο εργατικό δυναμικό, ή

ΠΗΓΗ: ΕΛΣΤΑΤ

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Το ποσοστό ανεργίας των νέων ηλικίας έως 24 ετών παραμένει υψηλό (23,2%).

«άτομα εκτός του εργατικού δυναμικού», δηλαδή τα άτομα που δεν εργάζονται, ούτε αναζητούν εργασία, ανήλθαν σε 3.065.436, σημειώνοντας μείωση κατά 62.007 άτομα σε σχέση με τον Ιούλιο του 2022 (-2,0%) και αύξηση κατά 10.348 άτο-

ΡΟΥΛΑ ΣΑΛΟΥΡΟΥ

Μία στις πέντε μικρομεσαίες δρομολογεί αυξήσεις τιμών

Πληθωρισμός και ρευστότητα αποτελούν τα μεγαλύτερα προβλήματα στον κλάδο

Της ΔΗΜΗΤΡΑΣ ΜΑΝΙΦΑΒΑ

Ανατιμήσεις σκοπεύουν να κάνουν πάνω από μία στις πέντε μικρομεσαίες επιχειρήσεις στα πωλούμενα αγαθά ή υπηρεσίες τους κατά το β' εξάμηνο του 2023, στοιχείο που δείχνει αν μη τι άλλο ότι οι πληθωριστικές πιέσεις θα συνεχιστούν για αρκετό καιρό ακόμη. Παρά την αύξηση, πάντως, του κόστους παραγωγής και λειτουργίας οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις φαίνεται ότι είδαν καλύτερες ημέρες το 2022 με πάνω από τις μισές να καταγράφουν κέρδη πέρυσι, κάτι που είχε να συμβεί από το 2019, και να προβαίνουν σε επενδύσεις, αλλά και σε προσλήψεις νέων εργαζομένων.

Ο μεγάλος φόβος

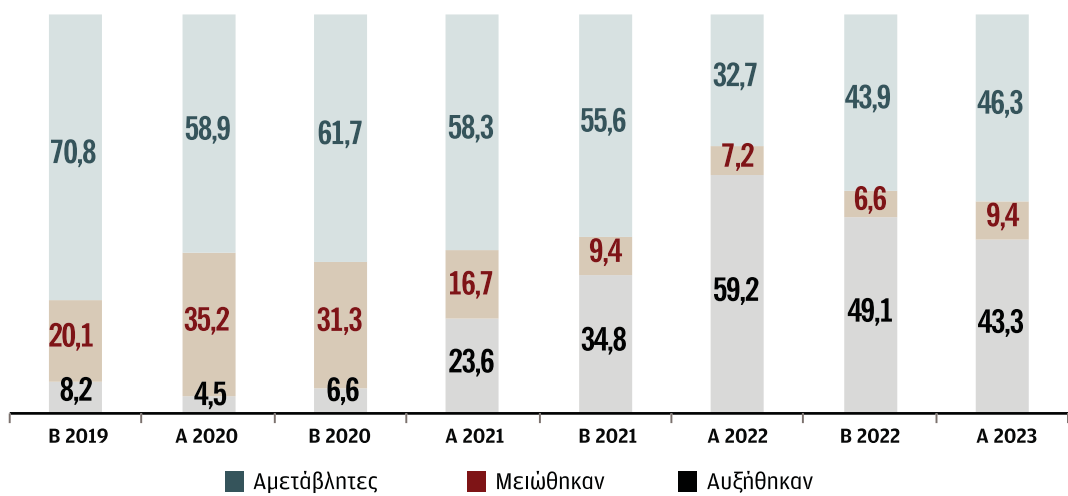
Την ίδια ώρα, τα προβλήματα ρευστότητας –αν και μικρότερα σε σύγκριση με τα προηγούμενα χρόνια– παραμένουν σημαντικά, καθώς μία στις τέσσερις μικρομεσαίες επιχειρήσεις έχει μηδενικά ταμειακά διαθέσιμα. Το πρόβλημα επιδεινώνεται από τη σημαντική, λόγω πληθωρισμού, αύξηση του κόστους των χρήματος. Το ζήτημα αυτό σε συνδυασμό με το γεγονός ότι η συνεχιζόμενη ακρίβεια θα πλήξει περαιτέρω την κατανάλωση ανησυχεί τις επιχειρήσεις, οι οποίες φοβούνται πλέον αρκετά περισσότερο σε σύγκριση με τις αρχές του 2023 τον κίνδυνο διακοπής των δραστηριοτήτων τους.

Σύμφωνα λοιπόν με την εξαμηνιαία έρευνα οικονομικού κλίματος που διενήργησε το Ινστιτούτο Μικρών Επιχειρήσεων της Γενικής Συνομοσπονδίας Επαγγελματιών Βιοτεχνών Εμπόρων Ελλάδος (ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ), ο δείκτης οικονομικού κλίματος των μικρών και πολύ μικρών επιχειρήσεων, μετά τη σημαντική ενίσχυση που κατέγραψε το δεύτερο εξάμηνο του 2022 στις 69,5 μονάδες, αποτελώντας την υψηλότερη επίδοση που έχει καταγραφεί σε έρευνα κλίματος του ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ, υποχώρησε ήπια το πρώτο εξάμηνο του 2023 στις 66,7 μονάδες. Το στοιχείο αυτό, σε συνδυασμό με τα υπόλοιπα ευρήματα της έρευνας, υποδηλώνει ότι η κατάσταση των επιχειρήσεων μετά τις αλληπάλλαδες κρίσεις έχει σταθεροποιηθεί και σε γενικές γραμμές έχει επανέλθει στα προ πανδημίας επίπεδα.

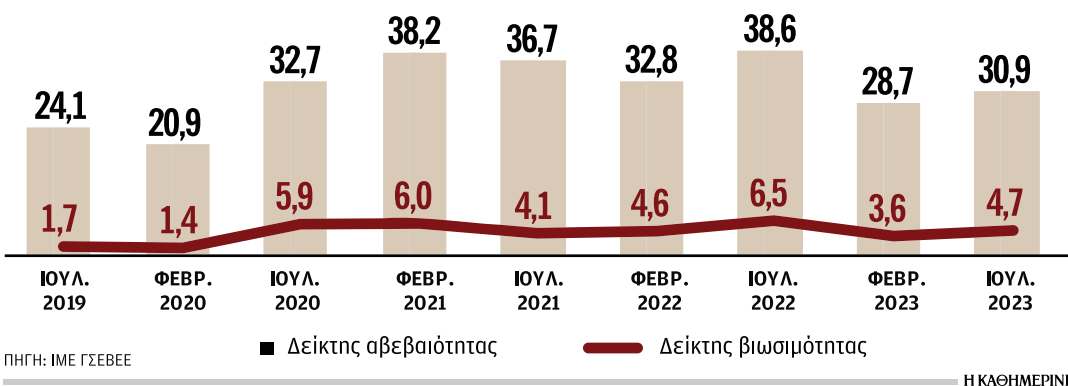
Τούτο προκύπτει και από το γεγονός ότι το 51% των επιχειρήσεων δήλωσε ότι είχε κέρδη το 2022, έναντι 37,5% το 2021

Τιμές πώλησης αγαθών/υπηρεσιών (ποσοστά επιχειρήσεων)

ΑΠΟΤΙΜΗΣΗ ΕΞΑΜΗΝΟΥ - ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΟ ΓΡΑΦΗΜΑ

ΔΕΙΚΤΕΣ ΑΒΕΒΑΙΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΒΙΩΣΙΜΟΤΗΤΑΣ ΜμΕ

ΠΗΓΗ: ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Το 2022 είδαν καλύτερες ημέρες, με πάνω από τις μισές να καταγράφουν κέρδη.

και μόλις 27,3% το 2020, ενώ το 2019 το αντίστοιχο ποσοστό ήταν 55,2%. Αλλο θετικό στοιχείο είναι η αποκλιμάκωση που παρουσιάζουν οι ληξιπρόθεσμες οφειλές των μικρομεσαίων επιχειρήσεων, οι οποίες βρίσκονται σε επίπεδα χαμηλότερα από την προ πανδημίας περίοδο. Συγκεκριμένα, μία τουλάχιστον ληξιπρόθεσμη οφειλή έχει το 27,2% των ΜμΕ, ποσοστό όχι αμελητέο, αλλά αρκετά χαμηλότερο από τα προηγούμενα χρόνια. Τον Φεβρουάριο του 2020, πριν δηλαδή εκδηλωθεί η πανδημία και κυρίως οι επιπτώσεις της στην ελληνική οικονομία, το αντίστοιχο ποσοστό ήταν 38,7%. Το μεγαλύτερο πρόβλημα υπερχρέωσης αντιμετωπίζουν οι επιχειρήσεις εστίασης, καθώς το 20,9% αυτών έχει τρεις ή περισσότερες ληξιπρόθεσμες οφειλές. Πρόκειται για κλάδο που επλήγη μεν σοβαρά από

την πανδημία, πρόκειται όμως και για κλάδο με υψηλό ποσοστό φοροδιαφυγής.

Το κόστος ενέργειας

Σημαντικότερο ίσως πρόβλημα –ακόμη και από τις ληξιπρόθεσμες οφειλές– είναι η αύξηση του κόστους λειτουργίας. Κατά το α' εξάμηνο του 2023 υπολογίζεται ότι το κόστος ενέργειας για τις ΜμΕ αυξήθηκε μεσοσταθμικά κατά 20,8%, το κόστος πρώτων υλών και εμπορευμάτων κατά 19,8%, το κόστος καυσίμων οχημάτων κατά 17,3%, το κόστος προμήθειας εξοπλισμού και μηχανημάτων κατά 7,9%. Βεβαίως, η αύξηση του κόστους μετακυλιέται σε μικρό ή μεγάλο βαθμό στους τελικούς καταναλωτές. Έτσι, μετά τις ανατιμήσεις στις οποίες προχώρησαν οι ΜμΕ το 2022, συνεχίζουν και το 2023. Υπενθυμίζεται ότι το α' εξάμηνο του 2022 το 59,2% των επιχειρήσεων είχε δηλώσει ότι αύξησε τις τιμές, το β' εξάμηνο του 2022 το αντίστοιχο ποσοστό ήταν 49,1% και κατά το πρώτο εξάμηνο του 2023, 43,3%. Το 21,1% των επιχειρήσεων δηλώνει ότι σκοπεύει να αυξήσει τις τιμές προϊόντων και

υπηρεσιών κατά το β' εξάμηνο του 2023 και μόλις το 4,4% δήλωσε ότι θα τις μειώσει. «Φαίνεται λοιπόν πως οδεύουμε σταδιακά σε μια κατάσταση στην οποία οι τιμές θα έχουν σταθεροποιηθεί σε ένα νέο υψηλότερο επίπεδο με μικρά περιθώρια αποκλιμάκωσης», επισημαίνει το ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ.

Ζητούμενο, βεβαίως, είναι εάν η ζήτηση θα παραμείνει σε ανοδική πορεία, με τις τιμές να παραμένουν σε υψηλά επίπεδα. Το α' εξάμηνο του 2023 το 30,9% των ΜμΕ είχε αύξηση ζήτησης και σχεδόν ίδιο (31%) είναι το ποσοστό των επιχειρήσεων που είδαν μείωση. Ωστόσο, στο εμπόριο μείωση της ζήτησης δήλωσε το 37,2% των επιχειρήσεων και αύξηση το 26,2%. Δεν είναι τυχαίο ότι τον Ιούλιο του 2023 αυξήθηκε σε 30,9% από 28,7% τον Φεβρουάριο του 2023 το ποσοστό των επιχειρήσεων που εκφράζει φόβο για ενδεχόμενη διακοπή της δραστηριότητάς του στο μέλλον (δείκτης αβεβαιότητας), όπως επίσης και το ποσοστό των επιχειρήσεων που φοβάται κάτι τέτοιο άμεσα, σε 4,7% από 3,6% τον Φεβρουάριο (δείκτης βιωσιμότητας).

Τρίτη υψηλότερη αύξηση ΑΕΠ στην Ευρωζώνη κατέγραψε η Ελλάδα

Στις πρώτες θέσεις μεταξύ των χωρών της Ευρωζώνης κατατάχθηκε η Ελλάδα όσον αφορά τον ρυθμό ανάπτυξης της το β' τρίμηνο του έτους, σύμφωνα με τα στοιχεία της Eurostat πουδόθηκαν στη δημοσιότητα. Ωστόσο, καθώς η Ευρωζώνη βρίσκεται σε φάση στασιμότητας, απέχοντας οριακά από την ύφεση, οι οικονομολόγοι εκτιμούν ότι αναπόφευκτα θα επηρεαστεί αρνητικά και το ελληνικό ΑΕΠ, μέσω εξαγωγών και τουρισμού.

Σε σύγκριση με το προηγούμενο τρίμηνο, το ΑΕΠ στην Ευρωζώνη αυξήθηκε κατά μόλις 0,1% και στην Ευρωπαϊκή Ένωση των «27» ήταν στάσιμο, ενώ στην Ελλάδα αυξήθηκε κατά 1,3%. Έτσι, η χώρα κατέλαβε την 3η θέση, μετά τη Λιθουανία, όπου το ΑΕΠ αυξήθηκε κατά 2,9%, και τη Σλοβενία, όπου αυξήθηκε κατά 1,4%.

Τη μεγαλύτερη μείωση, σε τριμηνιαία πάντα βάση, σημείωσε το ΑΕΠ της Πολωνίας, κατά 2,2%, της Σουηδίας κατά 0,8% και της Αυστρίας κατά 0,7%.

Σε σύγκριση με το ίδιο τρίμηνο του προηγούμενου έτους, το ΑΕΠ αυξήθηκε κατά 0,5% στην Ευρωζώνη και κατά 0,4% στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Στην Ελλάδα αυξήθηκε με ρυθμό κατά 5-6 φορές υψηλότερο, κατά 2,7%, όπως ανακοίνωσε προχθές η ΕΛΣΤΑΤ. Έτσι, κατέλαβε την 2η θέση, μετά τη Μάλτα.

Ενδιαφέρον παρουσιάζουν, όμως, και τα συστατικά της ανάπτυξης. Κατά το β' τρίμηνο του 2023, αναφέρει η Eurostat, η τελική καταναλωτική δαπάνη των νοικοκυριών ήταν στάσιμη σε σύγκριση με το προηγούμενο τρίμηνο.

Στην Ελλάδα, αντιθέτως, αυξήθηκε κατά 0,9% (πάντα σε σύγκριση με το προηγούμενο τρίμηνο). Και καθώς ούτως ή άλλως η κατανάλωση αποτελεί μεγαλύτερο τμήμα του ΑΕΠ στην Ελλάδα σε σύ-

γκριση με την Ευρωζώνη, η αύξηση αυτή ήταν καθοριστική για τον ρυθμό ανάπτυξης που σημειώθηκε.

Ο ακαθάριστος σχηματισμός παγίου κεφαλαίου αυξήθηκε κατά 0,3% στην Ευρωζώνη και κατά 0,4% στην Ε.Ε. Στην Ελλάδα αυξήθηκε επίσης κατά 0,3%. Ωστόσο, οι επενδύσεις εξακολουθούν να αποτελούν αναλογικά μικρότερο ποσοστό του ΑΕΠ σε σύγκριση με την Ευρωζώνη (15% του ΑΕΠ, έναντι μέσου όρου Ευρωζώνης 22%), επομένως απαιτείται μεγαλύτερη επιτάχυνση για να εξισωθούν τα σχετικά ποσοστά. Οι

Η τελική καταναλωτική δαπάνη των νοικοκυριών αυξήθηκε κατά 0,9% σε σύγκριση με το προηγούμενο τρίμηνο.

εξαγωγές μειώθηκαν κατά 0,7% τόσο στην Ευρωζώνη όσο και στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Στην Ελλάδα οι εξαγωγές μειώθηκαν κατά 1,2%, κυρίως λόγω των εξαγωγών αγαθών που περιορίστηκαν κατά 9,8%, ενώ οι εξαγωγές υπηρεσιών αυξήθηκαν κατά 1,4% χάρη στον τουρισμό. Οι εισαγωγές αυξήθηκαν κατά 0,1% στην Ευρωζώνη και μειώθηκαν κατά 0,2% στην Ε.Ε. Στην Ελλάδα οι εισαγωγές αυξήθηκαν κατά 1% και ειδικότερα οι εισαγωγές αγαθών κατά 1,4% και υπηρεσιών κατά 0,2%.

Εξάλλου, σύμφωνα με τη Eurostat, ο αριθμός των απασχολούμενων κατά το β' τρίμηνο αυξήθηκε κατά 0,2% στην Ευρωζώνη και κατά 0,1% στην Ε.Ε. σε σύγκριση με το α' τρίμηνο του έτους. Η Ελλάδα κατέλαβε την 6η θέση.

ΕΙΡΗΝΗ ΧΡΥΣΟΛΩΡΑ

Καθώς η Ευρωζώνη βρίσκεται σε φάση στασιμότητας, απέχοντας οριακά από την ύφεση, οι οικονομολόγοι εκτιμούν ότι αναπόφευκτα η ελληνική οικονομία και το ΑΕΠ θα επηρεαστούν αρνητικά, μέσω εξαγωγών και τουρισμού.

Μειώθηκαν για τέταρτο συνεχή μήνα τον Ιούλιο οι ελληνικές εξαγωγές

Με αρνητικό πρόσημο έκλεισε και ο Ιούλιος για τις ελληνικές εξαγωγές, στοιχείο που σχετίζεται εν μέρει με την υποχώρηση των τιμών και εν μέρει δυστυχώς με την επιβράδυνση που παρατηρείται στην παγκόσμια οικονομία. Το μόνο παρήγορο είναι η ταυτόχρονη υποχώρηση της αξίας των εισαγωγών, κάτι που οδηγεί σε συρρίκνωση του εμπορικού ελλείμματος. Οι καταστροφικές πυρκαγιές και εν συνεχεία οι καταστροφικές πλημμύρες, οι οποίες αναμφίβολα πλήττουν τη γεωργική και τη ζωική παραγωγή, αναμένεται να προκαλέσουν πλήγμα και στις εξαγωγές, δεδομένου ότι προϊόντα όπως βαμβάκι, ελαιόλαδο, φρούτα και λαχανικά αποτελούν σημαντικά εξαγωγίμα προϊόντα της Ελλάδας.

Σύμφωνα με τα στοιχεία που ανακοίνωσε η Ελληνική Στατιστική Αρχή (ΕΛΣΤΑΤ), η συνολική αξία των εξαγωγών τον Ιούλιο του 2023 διαμορφώθηκε σε 4,26 δισ. ευρώ, υποχωρώντας

Πυρκαγιές και πλημμύρες αναμένεται να πλήξουν σημαντικά εξαγωγίμα αγροτικά προϊόντα.

κατά 14,5% σε σύγκριση με τον αντίστοιχο περυσινό μήνα. Εξαιρουμένων των πετρελαιοειδών, οι εξαγωγές υποχώρησαν κατά 5,6%. Σημειώνεται ότι η αξία των εξαγωγών υποχώρησε κατά τέταρτο συνεχή μήνα, σε σύγκριση πάντα με τον αντίστοιχο μήνα του 2022.

Το διάστημα Ιανουαρίου - Ιουλίου 2023 η αξία των εξαγωγών διαμορφώθηκε σε 30,11 δισ. ευρώ, μειωμένη κατά 3%, ενώ εάν εξαιρεθούν τα πετρελαιοειδή η αξία των εξαγωγών ήταν αυξημένη σε σύγκριση με πέρυσι κατά 4,3%. Το έλλειμμα του εμπορικού ισοζυγίου διαμορφώθηκε τον Ιούλιο σε 2,45 δισ. ευρώ, μει-

ωμένο κατά 21% σε σύγκριση με τον περυσινό Ιούλιο, ενώ σε επίπεδο επταμήνου υποχώρησε κατά 18,2% και διαμορφώθηκε σε 17,34 δισ. ευρώ. Εξαιρουμένων των πετρελαιοειδών, το εμπορικό έλλειμμα υποχώρησε κατά 9,7%.

Η πρόεδρος του Πανελληνίου Συνδέσμου Εξαγωγέων (ΠΣΕ), Χριστίνα Σακελλαρίδου, σχολιάζοντας τα παραπάνω ανέφερε τα εξής: «Αδιαμφισβήτητη η επιδείνωση των συνθηκών στην παγκόσμια οικονομία έχει επηρεάσει τις ελληνικές εξαγωγές. Ωστόσο είναι ενθαρρυντικό ότι κατά το 7μηνο παραμένουν αυξητικές οι εξαγωγές της χώρας, κατά 4,3% χωρίς τα πετρελαιοειδή.

Τέλος θεωρούμε πως υπάρχει η δυναμική για να επιστρέψουμε σε θετικό έδαφος και να εκμεταλλευτούμε τις ευκαιρίες που παρουσιάζονται ακόμη και μέσα σε αυτό το αντίξοο περιβάλλον». Η κατηγορία στην οποία καταγράφεται η μεγαλύτερη

Το έλλειμμα του εμπορικού ισοζυγίου διαμορφώθηκε τον Ιούλιο σε 2,45 δισ. ευρώ, μειωμένο κατά 21% σε σύγκριση με τον περυσινό Ιούλιο.

τερη αύξηση εξαγωγών και συνδέεται με τη μεγάλη αύξηση της τιμής –λόγω των ελλείψεων σε

ισπανικό ελαιόλαδο– είναι των ελαίων. Η αξία των εξαγωγών της συγκεκριμένης κατηγορίας

στο επτάμηνο έχει υπερδιπλασιαστεί (115,6%).

ΔΗΜΗΤΡΑ ΜΑΝΙΦΑΒΑ

Ανοδος πωλήσεων, μείωση κερδών στην δετία για logistics

Ανταγωνιστικός αλλά με υψηλά επίπεδα κατακερματισμού παραμένει ο κλάδος των logistics. Σύμφωνα με την έρευνα της KPMG για τις τελευταίες τάσεις της συγκεκριμένης αγοράς στην Ελλάδα, οι 15 κορυφαίες εταιρείες ελέγχουν το 26,1% της συνολικής αγοράς, που αντιστοιχεί σε 706,7 εκατ. ευρώ. Σύμφωνα με στοιχεία για το 2021, το 63% των επιχειρήσεων εμφανίζει έσοδα μέχρι 1 εκατ. ευρώ, ενώ μόλις 19 εταιρείες διαθέτουν τζίρο άνω των 20 εκατ. ευρώ.

Κατά το διάστημα 2016-2021 καταγράφεται ανοδική τάση στις καθαρές πωλήσεις, αλλά και μείωση του μικτού περιθωρίου κέρδους για την πλειονότητα των επιχειρήσεων, γεγονός που απεικονίζει την αύξηση του κόστους την τελευταία τριετία και τον έντονο ανταγωνισμό. Οι μεγαλύτεροι παίκτες του κλάδου εμφανίζουν ανοδική τάση στις πωλήσεις, προσπαθώντας ταυτόχρονα να βρουν την ισορροπία μεταξύ της βιώσιμης κερδοφορίας και της απόκτησης μεριδίου αγοράς. Από ποιες δραστηριότητες προέρχονται τα περισσότερα έσοδα για τον κλάδο των 3PL, δηλαδή της ανάθεσης βασικών λειτουργιών logistics σε εξωτερικούς παρόχους; Τη μερίδα του λέοντος έχει η βιομηχανία (41%), ακολουθεί το λιανεμπόριο (37%) και ο κλάδος των σούπερ μάρκετ και των τροφίμων.

Ο τομέας των 3PL, ενώ παρουσίαζε σημαντική ανάπτυξη από το 2016 έως το 2019, δέχθηκε ένα χτύπημα το 2020 στην αρχή της πανδημίας. Ανέκαμψε όμως γρήγορα, με μέσο ρυθμό ανάπτυξης (CAGR) 21% από το 2020 έως το 2021.

Όπως διαπιστώνουν οι αναλυτές της KPMG, ένα μεγάλο μέρος των υφιστάμενων εγκαταστάσεων logistics στην Ελλάδα είναι μάλλον ακατάλληλο για την υποστήριξη των σύγχρονων ανα-

γκών της αγοράς. Η πλειονότητα των κέντρων αποθήκευσης και διανομής είναι μικρού μεγέθους με χαμηλό επίπεδο αυτοματισμού. Οι εταιρείες, στην προσπάθεια εκσυγχρονισμού των αποθηκευτικών χώρων, αντιμετωπίζουν σειρά προκλήσεων σχετιζόμενες με την επίτευξη της σωστής ισορροπίας στη χρήση τεχνολογίας και την επιλογή των καταλληλότερων λύσεων για την εξασφάλιση της βιωσιμότητας των επενδύσεων αυτών, στη διαθεσιμότητα εξοπλισμού, στην ανάγκη υλοποίησης των επενδύσεων παράλληλα με την καθημερινή λειτουργία κ.λπ.

«Ο κλάδος των μεταφορών και logistics στην Ελλάδα είναι ιδιαίτερα δυναμικός, με εντυ-

Κατακερματισμένοι ο κλάδος, έξι στις δέκα επιχειρήσεις έχουν έσοδα έως 1 εκατ. ευρώ.

πωσιακά περιθώρια ανάπτυξης και συνεχείς επενδύσεις – οι οποίες αφορούν τόσο την εξοπρότηση της εγχώριας αγοράς όσο και την ανάπτυξη των δυνατοτήτων της χώρας ως διαμετακομιστικό κέντρο μεταξύ Ασίας και Ευρώπης.

Ο τρόπος που θα αντιμετωπίσουμε τις προκλήσεις του εκσυγχρονισμού και αυτοματισμού των αποθηκευτικών χώρων θα παίξει σημαντικό ρόλο τόσο στη σχετική ανταγωνιστικότητα του κλάδου διεθνώς όσο και στην ποιότητα των υπηρεσιών προς τους κλάδους της βιομηχανίας και του εμπορίου, αλλά και στη βελτίωση της εμπειρίας των τελικών καταναλωτών», ανέφερε ο Δημήτρης Παπακανελλίου, εταίρος της KPMG στην Ελλάδα.

Η πλειονότητα των κέντρων αποθήκευσης και διανομής είναι μικρού μεγέθους με χαμηλό επίπεδο αυτοματισμού, σύμφωνα με έρευνα της KPMG.

Μεγέθη της παγκόσμιας αγοράς ψηφιακής υγείας

Τι φρενάρει την ανάπτυξη της ψηφιακής υγείας στην Ελλάδα

Κενά στο νομοθετικό πλαίσιο και κατακερματισμένα συστήματα βλέπει ο ΣΕΒ

Της **ΔΕΣΠΟΙΝΑΣ ΚΟΝΤΗ**

Εξυπνα νοσοκομεία, τηλεϊατρική, «φορητές» συσκευές, όπως εξυπνα ρολόγια και fitness trackers, ψηφιακά δεδομένα υγείας, η αξιοποίηση των οποίων είναι σημαντική για την έρευνα, την επιδημιολογία, την αγορά φαρμάκων και γενικώς τα συστήματα υγείας. Αυτά είναι τα «mega» trends, οι διεθνείς τάσεις που συνθέτουν την παγκόσμια αγορά ψηφιακής υγείας, τα έσοδα της οποίας αναμένεται να αυξηθούν στα 600 δισ. δολ. έως το 2024 από 350 δισ. το 2019, λόγω και της ενίσχυσης του κλάδου κατά τη διάρκεια της πανδημίας.

Χώρες όπως Γερμανία, Δανία, Ισραήλ, Φινλανδία κ.ά. έχουν κάνει σημαντικά βήματα στην υιοθέτηση τέτοιων τεχνολογιών, με τη χρήση τους ωστόσο στην Ελλάδα να είναι περιορισμένη. Ο λόγος; Η Ελλάδα έχει ένα νομοθετικό πλαίσιο που παρουσιάζει «κενά» ως προς την αξιολόγηση, τη συγγραφή και την αποζημίωση ψηφιακών εργαλείων – όπως για παράδειγμα τα health apps –, ενώ διαθέτει κατακερματισμένα πληροφοριακά συστήματα που δεν επιτρέπουν την αξιοποίηση μεγάλου όγκου δεδομένων με σκοπό την παροχή εξατομικευμένης θεραπείας αλλά και την ενίσχυση της έρευνας και της καινοτομίας. Ενδεικτικά, ενώ το Σύστημα Ηλεκτρονικής Συνταγογράφησης (ΣΗΣ) παρέχει πλούτο δε-

δομένων, αφού μέσα από αυτό καταχωρίζονται μηνιαίως 7 εκατ. συνταγές και 3 εκατ. παραπεμπτικά, η συγκεκριμένη πηγή παραμένει ανεκμετάλλευτη. Παράλληλα, τα πληροφοριακά συστήματα στα δημόσια νοσοκομεία δεν έχουν αναπτυχθεί με συντονισμένο και ενιαίο τρόπο, ενώ πολλά δεν διαιτιουργούν με τον φάκελο υγείας, το ΣΗΣ κ.ά.

Λόγω του ρυθμιστικού πλαισίου, ελληνικές startups που αναπτύσσουν ιατροτεχνολογικά προϊόντα εστιάζουν μόνο σε αγορές του εξωτερικού.

Τα παραπάνω ευρήματα αναδεικνύει το special report που εκπόνησε το Παρατηρητήριο του ΣΕΒ για τον ψηφιακό μετασχηματισμό και αναδεικνύει μεταξύ άλλων τις ωφέλειες που μπορεί να καρπωθεί ο Έλληνας ασθενής από την υιοθέτηση ψηφιακών εφαρμογών αλλά και τα βήματα της χώρας για να επιταχύνει την ενσωμάτωσή τους. Σύμφωνα με τη μελέτη, η χρήση εφαρμογών υγείας (health apps), φορητών συσκευών και ψηφιακών πλατφορμών προσφέρει –λόγω και της τεχν-

τικής νοημοσύνης– 40% μεγαλύτερη ακρίβεια στη μέτρηση σακχάρου, ενώ εξοικονομεί περίπου 50 δισ. ευρώ ετησίως στα ευρωπαϊκά συστήματα υγείας μέσω της πρώιμης διάγνωσης. Η Γερμανία πρωτοπορεί στην αποζημίωση τέτοιων ψηφιακών εργαλείων έχοντας σχετική νομοθεσία από το 2019, ωστόσο δεν συμβαίνει το ίδιο στην Ελλάδα, αφού το υπάρχον νομοθετικό πλαίσιο παρουσιάζει στη χώρα μας κενά και δεν είναι εναρμονισμένο με τον νέο κανονισμό περί ιατροτεχνολογικών προϊόντων. Μάλιστα ελληνικές startups, που τα αναπτύσσουν, εστιάζουν σε αγορές του εξωτερικού, αφού τα προϊόντα τους δεν μπορούν να αξιοποιηθούν στην ελληνική αγορά. Όπως αναφέρει η μελέτη, τέτοιες λύσεις εξυπηρετούν σημαντικά τις ανάγκες υγείας πληθυσμών που χαρακτηρίζονται από γήρανση, χρόνιες παθήσεις, ελλείψεις σε ιατρικό και νοσηλευτικό προσωπικό κ.ά., χαρακτηριστικά δηλαδή που διαθέτει η Ελλάδα, εάν αναλογιστούμε πως τα άτομα ηλικίας άνω των 65 ετών αναμένεται να ξεπεράσουν το 25% του πληθυσμού έως το 2030.

Σε ό,τι αφορά τις υπηρεσίες τηλεϊατρικής, στην Ελλάδα αυτές έχουν σημαντικά περιθώρια βελτίωσης, μέσα από την επέκτασή τους σε νέες περιοχές. Ενδεικτικά, μέχρι σήμερα έχουν πραγματοποιηθεί περισσότερα από 10.000 ραντεβού τηλεϊατρικής σε δέκα διαφορετικές

ειδικότητες από 200 γιατρούς και νοσηλευτές του ΕΣΥ, συμβάλλοντας στη μείωση του κόστους και των νοσηλείων. Για να επεκταθούν, ωστόσο, χρειάζεται θεσμικό πλαίσιο και για τους ιδιώτες παρόχους τέτοιων υπηρεσιών (π.χ. νομική κατοχύρωση ιατρικής πράξης από απόσταση). Την ώρα που τα δεδομένα υγείας υπολογίζεται πως θα αυξάνονται κατά 36% τον χρόνο, ρυθμός ταχύτερος από άλλους κλάδους, η Ελλάδα διαθέτει πολλές πηγές πληροφοριών (ΣΗΣ, ΕΟΠΥΥ, ΕΟΦ, ΕΟΔΥ, ΕΔΥΤΕ κ.ά.), των οποίων η δευτερογενής αξιοποίηση παραμένει περιορισμένη. Τα κυριότερα προσκόμματα εντοπίζονται στο ασαφές ρυθμιστικό πλαίσιο και στην ασυμβατότητα των συστημάτων των παρόχων υγείας, γεγονός που εμποδίζει και την ενημέρωση του ατομικού ηλεκτρονικού φακέλου υγείας. Σύμφωνα με τον ΣΕΒ, κάθε 1 εκατ. ευρώ επένδυσης σε ένα κέντρο αριστείας δεδομένων υγείας, συνεισφέρει άμεσα 956.000 ευρώ στο ΑΕΠ και δημιουργεί 24 θέσεις εργασίας. Στο μεταξύ, η μελέτη εστιάζει και στη διαμόρφωση ολοκληρωμένων στρατηγικής για τη μετατροπή μονάδων του ΕΣΥ σε εξυπνα νοσοκομεία, αφού η παρουσία τους στη χώρα μας είναι περιορισμένη. Πρόκειται για καθαρά ψηφιακούς-data driven οργανισμούς που αξιοποιούν τεχνολογίες για να λάβουν αποφάσεις, βελτιώνοντας έως και 95% την εμπειρία του ασθενούς.

1,53 δισ. στην αγορά ένδυσης το α΄ εξάμηνο

Της **ΔΕΣΠΟΙΝΑΣ ΚΟΝΤΗ**

Τις αγορές για καινούργια είδη ένδυσης δεν αποχωρίστηκαν ούτε και κατά το πρώτο εξάμηνο του τρέχοντος έτους οι Έλληνες καταναλωτές, με τις εγχώριες λιανικές πωλήσεις να σημειώνουν άνοδο της τάξεως του 16,6% σε σύγκριση με το αντίστοιχο περυσινό διάστημα, σημειώνοντας πώ-

Κατά 16,6% αυξήθηκαν οι λιανικές πωλήσεις σε σύγκριση με το αντίστοιχο περυσινό διάστημα – Στον αντίποδα, οι εξαγωγές μειώθηκαν κατά 10,2%.

ση 10,2%. «Η αύξηση των πωλήσεων οφείλεται σε μια σχετικά ομαλοποίηση της αγοράς, ο πληθωρισμός μειώθηκε, ενώ μέρος των αυξήσεων οφείλεται και στον τουρισμό», εξηγεί στην

«Κ» ο Θεόφιλος Ασλανίδης, γενικός διευθυντής του ΣΕΠΕΕ. «Οι καταναλωτές στην Ελλάδα λειτουργούν περισσότερο με ένα μεσογειακό ταμπεραμέντο παρά με βορειοευρωπαϊκό», λέει, εκτιμώντας πως όταν η πορεία της οικονομίας δεν είναι καλή, η κατανάλωση σε χώρες όπως η Γερμανία μειώνεται. «Στην Ελλάδα αυτό μπορεί να μη συμβαίνει στον ίδιο βαθμό». Η τάση αυτή ωστόσο αποτυπώνεται εμφανώς στις εξαγωγές. «Οι λιανικές πωλήσεις αφορούν πωλήσεις της στιγμής, όμως οι εξαγωγές περιλαμβάνουν παραδόσεις εμπορευμάτων για παραγγελίες που έγιναν πριν από 8-10 μήνες. Τότε ο πληθωρισμός, όπως και το κόστος ενέργειας, ήταν υψηλότερος, με αποτέλεσμα οι ξένοι να ήταν πιο συγκρατημένοι στις παραγγελίες τους». Οι εξαγωγές ενδυμάτων παρουσίασαν μείωση 15%, της κλωστοϋφαντουργίας 2,4% και του βαμβακιού 9%. Κατά 4,4% μειώ-

ώθηκαν και οι εισαγωγές του κλάδου, σύμφωνα με τα στοιχεία. Ο Ιούνιος, μήνας που οι τουρίστες έχουν αρχίσει να επισκέπτονται διάφορα σημεία της χώρας, έκλεισε με αύξηση των πωλήσεων κατά 14,5%, ενώ υπάρχουν προσδοκίες πως και τους επόμενους μήνες η αγορά κινήθηκε ικανοποιητικά.

«Ύστερα και από την περίοδο της πανδημίας, φέτος έγιναν πολλές εκδηλώσεις, όπως γάμοι, βαφτίσια κ.λπ., γεγονός που έδωσε σημαντική ώθηση στο γυναικείο ένδυμα. Επίσης, επειδή τον φετινό Ιούνιο σημειώθηκαν χαμηλές –για τα δεδομένα της εποχής– θερμοκρασίες και βροχές, πουλήσαμε και λίγο πιο χοντρό ρούχο, το οποίο ανεβάζει τους τζίρους», εξηγεί στην «Κ» ο Μάκης Χατζούλας, διευθύνων σύμβουλος της Forel, ελληνικής εταιρείας που διαθέτει 10 ιδιόκτητα καταστήματα, 6 καταστήματα franchise και διατηρεί συνεργασίες με πελάτες χονδρικής. Η

Η άνοδος των λιανικών πωλήσεων στον κλάδο της ένδυσης τροφοδοτήθηκε από τον τουρισμό και τη μικρή αποκλιμάκωση του πληθωρισμού.

ελληνική εταιρεία σχεδιάζει να προχωρήσει για πρώτη φορά σε ανατιμήσεις έως και 12% το επόμενο διάστημα αφού, μέσα στο καλοκαίρι είδε μεγάλη αύξηση

του κόστους των πρώτων υλών. «Σκεφτόμασταν να απορροφήσουμε εκ νέου το κόστος, αλλά είδαμε μεγάλη αύξησή του στις πρώτες ύλες», καταλήγει.

Εισιτήριο εισόδου στη Βενετία από το 2024

Στόχος, η προστασία του ιστορικού κέντρου από τον υπερτουρισμό

Εισιτήριο θα πληρώνουν πλέον όσοι θέλουν να δουν το ιστορικό κέντρο της Βενετίας, καθώς η πόλη αναζητεί τρόπους να αντιμετωπίσει το πρόβλημα του υπερτουρισμού.

Το εκτελεστικό συμβούλιο της πόλης ενέκρινε την επιβολή του εισιτηρίου την Τρίτη, λίγες εβδο-

Πριν από δύο χρόνια, η Βενετία απαγόρευσε τα μεγάλα κρουαζιερόπλοια από το κέντρο της πόλης, μεταφέροντάς τα σε ένα βιομηχανικό λιμάνι.

μάδες αφότου η UNESCO πρότεινε να προστεθεί η Βενετία στη λίστα των επαιελούμενων μνημείων παγκόσμιας πολιτιστικής κληρονομιάς.

Το σύστημα θα εφαρμοστεί πιλοτικά από την άνοιξη του 2024 και προβλέπεται ότι από το εισιτήριο των 5 ευρώ θα εξαιρούνται οι κάτοικοι, όσοι μπαί-

νουν στο ιστορικό κέντρο για να εργαστούν, τα παιδιά κάτω των 14 ετών, καθώς και οι τουρίστες που μένουν τη νύχτα στην πόλη.

«Είναι αναγκαίο να ρυθμιστούν οι τουριστικές ροές σε συγκεκριμένες περιόδους, αλλά αυτό δεν σημαίνει να κλείσουμε την πόλη. Η Βενετία θα είναι πάντα ανοικτή σε όλους», είπε ο δήμαρχος της Λουίτζι Μπρουνάρο, σύμφωνα με τον Guardian. «Ο στόχος είναι να αποθαρρυνθεί ο ημερήσιος τουρισμός κατά τη διάρκεια συγκεκριμένων περιόδων, καθώς η πόλη είναι εύθραυστη και μοναδική», πρόσθεσε.

Το σχέδιο, που έχει πέσει στο τραπέζι εδώ και καιρό, θα πρέπει τώρα να εγκριθεί και από το δημοτικό συμβούλιο, το οποίο θα συνεδριάσει στις 12 Σεπτεμβρίου. Αρκετές λεπτομέρειες μένουν να καθοριστούν, όπως για παράδειγμα ο αριθμός των εισιτηρίων που θα είναι διαθέσιμος ανά ημέρα.

Σύμφωνα με τον Σιμόνε Βεντουρίνι, υπεύθυνο τουρισμού στο δημοτικό συμβούλιο, το νέο σύστημα θα κάνει τη Βενετία

Οι τοπικές αρχές προσπαθούν εδώ και χρόνια να μετριάσουν τις πιέσεις από τους τεράστιους αριθμούς των τουριστών που συρρέουν καθημερινά στο ιστορικό κέντρο της πόλης και σε αξιοθέατα όπως η πλατεία του Αγίου Μάρκου.

πρωτοπόρο σε παγκόσμιο επίπεδο, σε μια περίοδο που και άλλες πόλεις αναζητούν απαντήσεις στον υπερτουρισμό.

Όπως εξήγησε ο ίδιος, η πόλη δεν στοχεύει να βγάλει χρήματα, καθώς το προτεινόμενο εισιτήριο των 5 ευρώ απλά καλύπτει τα έξοδα του σχεδίου.

Στόχος είναι «να βρεθεί μια ισορροπία ανάμεσα στα δικαιώματα εκείνων που ζουν, σπουδάζουν ή εργάζονται στη Βενετία και εκείνων που επισκέπτονται την πόλη».

Οι τοπικές αρχές προσπαθούν εδώ και χρόνια να μετριάσουν τις πιέσεις από τους τεράστιους αριθμούς των τουριστών που συρρέουν καθημερινά σε αξιοθέατα, όπως η πλατεία του Αγίου Μάρκου. Το σχέδιο για την επιβολή εισιτηρίου έχει πάρει πολλές αναβολές έως τώρα, εν μέσω ανησυχιών για τις επιπτώσεις που θα έχει στα τουριστικά έσοδα και την ελευθερία της κίνησης.

Ωστόσο, πριν από δύο χρόνια η Βενετία απαγόρευσε τα μεγά-

λα κρουαζιερόπλοια –τα οποία έφερναν χιλιάδες επισκέπτες καθημερινά– από το κέντρο της πόλης, μεταφέροντάς τα σε ένα βιομηχανικό λιμάνι. Στόχος της απαγόρευσης ήταν, μεταξύ άλλων, να περιοριστεί και η ζημιά την οποία προκαλούν τα μεγάλα κύματα από αυτά τα πλοία, τόσο στα θεμέλια της πόλης όσο και στο ευαίσθητο οικοσύστημα των καναλιών.

Πάντως, η Βενετία παραμένει πολύ δημοφιλής, καθώς πέρυσι, 3,2 εκατ. επισκέπτες διανυκτέ-

ρυσαν στο ιστορικό κέντρο της πόλης. Η UNESCO συμπεριέλαβε τη Βενετία στη λίστα της παγκόσμιας πολιτικής κληρονομιάς το 1987, σαν ένα «εξαιρετικό αρχιτεκτονικό αριστούργημα», αλλά προειδοποίησε για την ανάγκη «πιο βιώσιμης διαχείρισης του τουρισμού».

Στις 31 Ιουλίου προειδοποίησε ότι η πόλη κινδυνεύει να υποστεί μη αναστρέψιμη ζημιά εξαιτίας μιας σειράς προκλήσεων, από την κλιματική κρίση έως τον υπερτουρισμό.

ΠΡΩΤΗ ΠΑΣΑ
ΓΙΩΡΓΟΣ ΛΟΓΙΔΗΣ
ΣΤΕΛΛΑ ΜΑΡΚΟΥ
ΑΝΤΡΕΑΣ ΓΙΩΡΓΑΛΛΑΣ

ΔΕΥΤΕΡΑ-ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ
07:00 – 10:00

ΣΠΟΡ FM 95.0

ΑΥΤΟ ΑΚΟΥΣ!

ENJOY YOUR WEEKENDS AT

MASTERS
tennis academy

Κρατήσεις Γηπέδων τα Σαββατοκύριακα
στην Ακαδημία Masters Tennis Academy.
€ 20.00 την ώρα.

Περισσότερες πληροφορίες στο:
99631669, 99606689 και 22105929

#HellenicBankMASTERS

ΧΟΡΗΓΟΙ:

Η Μέση Ανατολή γίνεται ξανά το «ΑΤΜ» του πλανήτη

Επενδύσεις δεκάδων δισ. δολαρίων σε όλο τον κόσμο από χώρες του Κόλπου

Ανυπόμονη να αυξήσει το κύρος της σε παγκόσμιο επίπεδο και να βελτιώσει τις σχέσεις της με τη Δύση, που διαταράχθηκαν το 2018 μετά τη δολοφονία του αντικαθεστωτικού δημοσιογράφου Τζαμάλ Κασόγκι, η Σαουδική Αραβία μετατρέπεται στον νέο χρηματοδότη του πλανήτη. Ομοίως και άλλες μοναρχίες του Κόλπου που πλημμυρίζουν μετρητά λόγω της «έκρηξης» των ενεργειακών εσόδων, τη στιγμή που παραδοσιακοί δυτικοί χρηματοδότες, παροπλισμένοι λόγω της αύξησης των επιτοκίων, αποσύρονται από τη σύναψη συμφωνιών και τις ιδιωτικές επενδύσεις.

Τα κρατικά επενδυτικά ταμεία της περιοχής μετατρέπονται εκ νέου σε «Ελντοράντο» για ιδιωτικά επενδυτικά κεφάλαια που αγνοούνται να συγκεντρώσουν χρήματα. Στις πρόσφατα ανακοινωθείσες συμφωνίες ανήκουν η εξαγορά του αμερικανικού private equity fund Fortress από ένα ταμείο του Αμπου Ντάμπι για περισσότερα από 2 δισ. δολάρια και του βραχίονα μίσθωσης αεροσκαφών της Standard Chartered από ένα ταμείο της Σαουδικής Αραβίας έναντι 700 εκατ. δολαρίων. Εταιρείες και κεφάλαια που εποπτεύονται από τον σύμβουλο εθνικής ασφάλει-

ας του Αμπου Ντάμπι, σείχη Ταχνούν μπιν Ζαγιέντ αλ Ναχιάν, έχουν προχωρήσει στην αγορά της Standard Chartered και της επενδυτικής τράπεζας Lazard. Έχουν επίσης συνάψει συμφωνίες για την αγορά μιας βρετανικής εταιρείας υγειονομικής περιθαλψης αξίας 1,2 δισ. δολαρίων και για να πάρουν τον μερικό έλεγχο ενός κολοσσού τροφίμων της Κολομβίας, σχεδόν 6 δισ. δολαρίων.

«Τώρα, όλοι θέλουν να πάνε στη Μέση Ανατολή. Είναι σαν τον πυρετό του χρυσού στις ΗΠΑ κάποτε», λέει ο Πέτερ Γιάντερστεν, ιδρυτής της συμβουλευτικής εταιρείας συγκέντρωσης κεφαλαίων Jade Advisors. Διαχειριστές κεφαλαίων που επισκέπτονται την περιοχή λένε ότι συχνά περιμένουν απέναντι από τους αντιπάλους τους σε αιθουσες αναμονής κρατικών επενδυτικών ταμείων. Διευθυντές της Σιλικον Βάλι και της Νέας Υόρκης έχουν σχεδόν σταθερή παρουσία στο λόμπι με λευκό μάρμαρο του ξενοδοχείου Four Seasons στο Αμπου Ντάμπι, όπως και σε άλλα κορυφαία ξενοδοχεία.

Το επενδυτικό και χρηματοοικονομικό φόρουμ «Μελλοντική επενδυτική πρωτοβουλία» που πραγματοποιείται στο Ριάντ

Το επενδυτικό και χρηματοοικονομικό φόρουμ «Μελλοντική επενδυτική πρωτοβουλία» που πραγματοποιείται στο Ριάντ τον επόμενο μήνα, έργο του πρίγκιπα διαδόχου της Σαουδικής Αραβίας, Μοχάμεντ μπιν Σαλμάν, θα αποτελέσει φέτος πόλο έλξης για επενδυτές. Το «Νταβός της ερήμου», όπως το αποκαλούν, αναμένει τόσο μεγάλη ζήτηση ώστε χρεώνει τα στελέχη 15.000 δολάρια το άτομο για να λάβουν μέρος.

Την ίδια στιγμή, παραδοσιακοί δυτικοί χρηματοδότες, παροπλισμένοι λόγω της αύξησης των επιτοκίων, αποσύρονται από τη σύναψη συμφωνιών.

τον επόμενο μήνα, έργο του πρίγκιπα διαδόχου της Σαουδικής Αραβίας, Μοχάμεντ μπιν Σαλμάν, θα αποτελέσει φέτος πόλο έλξης για επενδυτές. Το «Νταβός της ερήμου», όπως το αποκαλούν, αναμένει τόσο μεγάλη ζήτηση ώστε χρεώνει τα στελέχη 15.000 δολάρια το άτομο για να λάβουν μέρος.

Το 2018, μετά τη δολοφονία του Κασόγκι που μετέτρεψε το

πετρελαιοπαραγωγό βασίλειο σε τοξικό μέρος για επιχειρηματική δραστηριότητα, οι Σαουδάραβες αξιωματούχοι παρακολούθησαν ένα μαζικό κύμα εξόδου των Αμερικανών χρηματοοικονομικών στελεχών. Στα χρόνια που ακολούθησαν πολλές startups και funds απέφευγαν να επενδύσουν στη χώρα.

Από πέρυσι, όταν άρχισαν να μειώνονται οι άλλες πηγές χρηματοδότησης, η Σαουδική Αραβία απέκτησε μεγαλύτερη ζήτηση. Στο κρατικό επενδυτικό fund (PIF) της Σαουδικής Αραβίας, οι δεσμεύσεις για «επενδυτικούς τίτλους» —μία κατηγορία που περιλαμβάνει ιδιωτικά κεφάλαια— αυξήθηκαν στα 56 δισ. δολάρια το 2022, από 33 δισ. δολάρια ένα χρόνο νωρίτερα. Η Mubadala του Αμπου Ντάμπι ανέφερε ότι οι δεσμεύσεις μετοχών διπλασιάστηκαν στα 18 δισ. δολάρια το 2022.

Την ίδια ώρα, οι παραδοσιακοί υποστηρικτές κεφαλαίων — τα συνταξιοδοτικά επενδυτικά προγράμματα και τα κληροδοτήματα κολεγίων— βρίσκονται σε υποχώρηση. Η παγκόσμια στροφή σε υψηλότερα επιτόκια προκάλεσε απώλειες στα μεγαλύτερα μέρη των χαρτοφυλακίων τους, ιδίως σε μετοχές και ομόλογα. Οι επενδυτές διέθεσαν 33 δισ. δολάρια σε ταμεία επιχειρηματικού κεφαλαίου που εδρεύουν στις ΗΠΑ το πρώτο εξάμηνο του 2023, λιγότερο από τα μισά σε σχέση με τα 74 δισ. δολάρια την ίδια περίοδο το 2021, σύμφωνα με το PitchBook. Η παγκόσμια συγκέντρωση κεφαλαίων για όλα τα ιδιωτικά κεφάλαια μειώθηκε 10% πέρυσι στο 1,5 τρισ. δολάρια, σύμφωνα με τον Preqin, πτώση που πολλοί αναμένουν ότι θα συνεχιστεί.

Η συγκέντρωση κεφαλαίων

έχει γίνει πολύ πιο δύσκολη τους τελευταίους 12 μήνες, λένε αναλυτές. Και μέσα σε αυτό το κλίμα ο λόγος για την έκρηξη χρηματοδότησης και τη σύναψη συμφωνιών στη Μέση Ανατολή είναι διπλός. Οι υψηλότερες τιμές ενέργειας —λόγω της ρωσικής εισβολής στην Ουκρανία— έδωσαν στα επενδυτικά ταμεία της περιοχής που εξαρτώνται από το πετρέλαιο και το φυσικό αέριο, δεκάδες δισεκατομμύρια επιπλέον δολάρια για να ξοδέψουν. Την ίδια στιγμή, ο Σαουδάραβας πρίγκιπας Μοχάμεντ και κορυφαίοι αξιωματούχοι στα ΗΑΕ αγωνίζονται για μεγαλύτερη επιρροή στην παγκόσμια σκηνή —από τη γεωπολιτική και την οικονομία μέχρι τον αθλητισμό— διοχετεύοντας επιπλέον χρήματα στα ταμεία τους για να συνάψουν συμφωνίες και να επεκτείνουν τη βιομηχανία στο εσωτερικό.

Σε πτώση για 4ο μήνα στη σειρά οι εξαγωγές της Κίνας, μειώθηκαν και οι εισαγωγές

Οι εξαγωγές της Κίνας μειώθηκαν για τέταρτο συνεχόμενο μήνα καθώς το «εργοστάσιο του κόσμου» παλεύει με την αδύναμη ζήτηση στο εσωτερικό και στο εξωτερικό, και εξακολουθεί να αντιμετωπίζει σοβαρές προκλήσεις μετά την πανδημία. Οι εξαγωγές της χώρας τον Αύγουστο μειώθηκαν κατά 8,8% σε σύγκριση με πέρυσι, ενώ πτώση κατά 7,3% κατέγραψαν και οι εισαγωγές.

Η δεύτερη μεγαλύτερη οικονομία στον κόσμο βρίσκεται στο μικροσκόπιο. Από την άνοιξη, η ανάπτυξη έχει υποχωρήσει και ο κλάδος των ακινήτων υποφέρει, κλονίζοντας την εμπιστοσύνη καταναλωτών και επενδυτών.

Τα νέα στοιχεία αντικατοπτρίζουν την ασθενή ζήτηση στην Κίνα και στο εξωτερικό που συνεχίζεται. Πολλές πολυεθνικές, ειδικά οι μεγάλοι λιανοπωλητές στις ΗΠΑ, ανησυχούν για την εξάρτηση των αλυσίδων εφοδιασμού τους από την Κίνα καθώς οι γεωπολιτικές εντάσεις έχουν

Τα νέα στοιχεία αντικατοπτρίζουν τη συνεχιζόμενη ασθενή ζήτηση στην Κίνα και στο εξωτερικό.

αυξηθεί τα τελευταία χρόνια και οι διεθνείς εμπορικές διαμάχες έχουν ενταθεί.

Η πολιτική μηδενικής ανοχής της Κίνας απέναντι στην COVID-19», ιδιαίτερα τα εβδομαδιαία lockdowns στη Σαγκάι, στη Σενζέν, στην Γκουανγκζού και σε άλλα μεγάλα βιομηχανικά κέντρα και λιμάνια, οδήγησαν σε μεγάλες καθυστερήσεις στη ναυτιλία, όπως και στην αναχώρηση από την Κίνα πολλών μάντζερ πολυεθνικών. Καθώς οι ανησυχίες για την πανδημία εξασθενούν, τα νοικοκυριά σε όλο τον κόσμο, συμπεριλαμβανομένης της Κίνας, έχουν μετατοπίσει τα μπιτζα διαπανών τους προς τα τα-

Οι εξαγωγές της χώρας τον Αύγουστο μειώθηκαν σε ετήσια βάση κατά 8,8%.

ξίδια, τα γεύματα σε εστιατόρια και άλλες υπηρεσίες.

Πολλοί είχαν εφοδιαστεί με βιομηχανικά προϊόντα κατά τη διάρκεια της πανδημίας, συχνά

από την Κίνα, η οποία διαθέτει μακράν τον μεγαλύτερο εργοστασιακό τομέα στον κόσμο. Αυτές οι τάσεις αντικατοπτρίστηκαν στα στοιχεία του Αυγούστου. Οι

εξαγωγές ηλεκτρονικών υπολογιστών, μια κατηγορία στην οποία η Κίνα ηγείται εδώ και χρόνια, μειώθηκαν κατά 18,2% σε αξία τον Αύγουστο του 2023. Οι εξαγωγές ιατρικών και χειρουργικών εργαλείων, που είχαν εκτιναχθεί στη διάρκεια της πανδημίας, μειώθηκαν κατά 7,1%. Ωστόσο, οι εξαγωγές ορισμένων προϊόντων άρχισαν να σταθεροποιούνται: οι πωλήσεις οικιακών συσκευών στο εξωτερικό, όπως ψυγεία και πλυντήρια ρούχων, που μειώθηκαν τον Ιούλιο, αυξήθηκαν κατά 11,4% τον Αύγουστο.

Οι εισαγωγές αγροτικών προϊόντων —η Κίνα βασίζεται σε μεγάλο βαθμό στα τρόφιμα από το εξωτερικό καθώς βελτιώνει τη διατροφή των πολιτών της— μειώθηκαν κατά 7,9% σε σύγκριση με ένα χρόνο πριν, ενώ οι εισαγωγές αγρού πετρελαίου στην πραγματικότητα αυξήθηκαν κατά μισή ποσοστιαία μονάδα.

Η Κίνα βασίζεται σε μεγάλο βαθμό στη δημιουργία μεγάλων εμπορικών πλεονασμάτων κάθε

μήνα ως τρόπο δημιουργίας δεκάδων εκατομμυρίων θέσεων εργασίας, και αυτό είναι ιδιαίτερα σημαντικό φέτος, μιας και η ανεργία των νέων έχει αυξηθεί.

Τα νέα στοιχεία είναι το πιο πρόσφατο σημάδι ότι η συνολική ζήτηση για προϊόντα της Κίνας μπορεί να έχει φτάσει στο χαμηλότερο σημείο. «Οι λιγότερο κακές εξαγωγές και εισαγωγές ενισχύουν την πεποίθησή μας πως ο Ιούλιος ήταν πιθανότατα η πιο σκοτεινή ώρα για την οικονομική δραστηριότητα στην Κίνα», σχολιάζει η Λουίζ Λου, οικονομολόγος της Oxford Economics, στη Σίγκαπούρη.

Η χώρα παραμένει μια βιομηχανική δύναμη. «Οι παραγγελίες εξαγωγών δεν φαίνονται καλές για τις ΗΠΑ ή την Ευρώπη, αλλά από την άποψη της Ασίας και αλλού αυξάνονται σταθερά», ανέφερε πρόσφατο ερευνητικό σημείωμα που εκδόθηκε από την οικονομική ερευνητική ομάδα China Beige Book.

NEW YORK TIMES

Η Ινδία, 3η μεγαλύτερη καταναλωτική αγορά έως το 2027

Η τρίτη μεγαλύτερη καταναλωτική αγορά στον κόσμο έως το 2027 αναμένεται να γίνει η Ινδία, καθώς ο αριθμός των νοικοκυριών μεσαίου έως υψηλού εισοδήματος αυξάνεται, σύμφωνα με έκθεση της BMI, μονάδας της Fitch Solutions.

Η χώρα κατατάσσεται επί του παρόντος στην πέμπτη θέση, αλλά η Fitch Solutions προβλέπει ότι μια αύξηση 29% στις πραγματικές δαπάνες των νοικοκυριών θα ωθήσει την Ινδία να ανέβει δύο θέσεις.

Στην πραγματικότητα, η έκθεση προβλέπει ότι η αύξηση στις κατά κεφαλήν δαπάνες των νοικοκυριών της Ινδίας θα ξεπεράσει αυτή άλλων αναπτυσσόμενων ασιατικών οικονομιών,

Οι δαπάνες των νοικοκυριών αναμένεται να αυξηθούν κατά 29%.

όπως η Ινδονησία, οι Φιλιππίνες και η Ταϊλάνδη κατά 7,8% από έτος σε έτος, όπως μεταδίδει το CNBC.

Η BMI εκτιμά ότι οι δαπάνες των νοικοκυριών της Ινδίας θα ξεπεράσουν τα 3 τρισ. δολάρια καθώς το διαθέσιμο εισόδημα θα αυξηθεί κατά 14,6% ετησίως έως το 2027. Μέχρι τότε, το 25,8% των ινδικών νοικοκυριών αναμένεται να έχει 10.000 δολάρια ετήσιο διαθέσιμο εισόδημα.

«Η πλειοψηφία αυτών των νοικοκυριών θα βρίσκεται σε οικονομικά κέντρα, όπως το Νέο Δελχί, η Βομβάν και η Μπανγκαλόρ. Τα πλουσιότερα νοικοκυριά θα βρίσκονται κυρίως σε αστικές περιοχές, καθιστώντας εύκολο για τους λιανοπωλητές να απευθυνθούν στις βασικές αγορές-στόχους τους», ανέφερε η BMI.

Ο νεανικός πληθυσμός της Ινδίας, ο οποίος είναι μεγάλος σε αριθμό, είναι επίσης κινητήριο δύναμη για την αύξηση των καταναλωτικών δαπανών. Χαρακτηριστικό είναι το γεγονός ότι περίπου το 33% του πληθυσμού της χώρας εκτιμάται ότι είναι μεταξύ 20 και 33 ετών και η BMI αναμένει ότι αυτή η ομάδα θα

δαπανήσει πολλά για ηλεκτρονικές συσκευές. Η συνεχιζόμενη αστικοποίηση της χώρας θα συμβάλει επίσης στην ενίσχυση των καταναλωτικών δαπανών, καθώς οι εταιρείες μπορούν να έχουν πιο εύκολη πρόσβαση στους καταναλωτές και να ανοίξουν περισσότερα φυσικά καταστήματα για να τους εξυπηρετήσουν. Υπενθυμίζεται ότι τον Απρίλιο η Apple άνοιξε δύο καταστήματα στο Νέο Δελχί και στη Βομβάν, ενώ η Samsung ανακοίνωσε τον ίδιο μήνα ότι θα δημιουργήσει 15 καταστήματα για εμπειρία υψηλής ποιότητας σε όλη την Ινδία μέχρι το τέλος του έτους σε μεγάλες πόλεις όπως το Νέο Δελχί, η Βομβάν και το Τσενάι.

Μέχρι το 2027, το 25,8% των ινδικών νοικοκυριών αναμένεται να έχει 10.000 δολάρια ετήσιο διαθέσιμο εισόδημα.

ΑΝΑΛΥΣΗ

Η δεύτερη «ζωή» των ρούχων

Της ΑΝΓΕΛΙΑΣ ΜΕΧΤΑ / REUTERS

Υπάρχει επαρκής ποσότητα ρουχισμού σε όλον τον πλανήτη, ώστε να μη χρειαστεί ποτέ ξανά να υφανθεί ούτε μια νέα κλωστή. Στις Ηνωμένες Πολιτείες και την Ε.Ε., σχεδόν 22 εκατομμύρια τόνοι υφασμάτων απορρίπτονται κάθε χρόνο και βρίσκονται παντού, από τα βάθη του ωκεανού έως την έρημο Ατακάμα στη Χιλή. Μεγάλες ποσότητες από όσα γίνονται σκουπίδια στον παγκόσμιο Βορρά εξάγονται για να γίνουν κάποιων άλλων πρόβλημα στον παγκόσμιο Νότο. Ως αποτέλεσμα, εάν υπήρχε κυκλική οικονομία, οι δισεκατομμύρια τόνοι των υπαρχόντων ενδυμάτων θα έπρεπε να ανακτηθούν και να ανακυκλωθούν σε κλίμακα.

Ορισμένες αμερικανικές πολιτείες προωθούν νομοθεσία σχετική με την εν λόγω ανακύκλωση, ενώ οι συναφείς πρωτασείς της Ε.Ε., που δημοσιοποιήθηκαν τον Ιούλιο, καθιστούν υπευθύνους τους παραγωγούς για τον πλήρη κύκλο ζωής των κλωστοϋφαντουργικών προϊόντων τους, κι αυτό ονομάζεται εκτεταμένη ευθύνη παραγωγού.

Θα πρέπει, ως εκ τούτου, να καλύψουν το κόστος της διαχείρισης των απορριμμάτων τους, ένα μέτρο το οποίο λογίζεται ως κίνητρο να παράγουν λιγότερα απορρίμματα και να σχεδιάζουν μια κυκλική διαδικασία. Υπό κατάρτιση βρίσκεται και η νομοθεσία για οικολογικό σχεδιασμό και ντιζάιν ως μέρος μιας ολιστικής προσέγγισης της κλωστοϋφαντουργίας στην αγορά της Ε.Ε., η οποία οφείλει να είναι και ανακυκλώσιμη και εν πολλοίς βασισμένη σε ανακυκλωμένες ίνες έως το 2030.

Σήμερα, μόνο το 1% των υλικών των ρούχων μετατρέπεται σε νέο ύφασμα, κάτι που έρχεται σε πλήρη αντίθεση με τα ευρήματα ενός έργου για την κυκλική οικονομία στην Ευρώπη υπό την αιγίδα της «Μόδας για καλό σκοπό». Η έρευνα με θέμα τα απορρίμματα της κλωστοϋφαντουργίας από έξι ευρωπαϊκές χώρες κατέδειξε ότι το 74% από τα χρησιμοποιούμενα ενδύματα, ήτοι σχεδόν

500.000 τόνοι, είναι διαθέσιμα και κατάλληλα προς ανακύκλωση. Δυστυχώς η ποσότητα αυτή μπορεί να αποτιμάται περίπου στα 74 εκατ. ευρώ, εάν εισαχθεί εκ νέου στην αλυσίδα αξίας της βιομηχανίας της κλωστοϋφαντουργίας.

Κι ενώ ο κλάδος διαθέτει βάση δεδομένων με 100 μηχανικά και χημικά εργοστάσια ανακύκλωσης διεθνώς, η κλίμακα είναι μικρή. Σύμφωνα με το Χρηματιστήριο Υφασμάτων –μια οργάνωση με στόχο τη μείωση εκπομπών ρύπων του κλάδου–, το 99% του ανακυκλωμένου πολυεστέρα προέρχεται από ανακυκλωμένα πλαστικά μπουκάλια (PET), βάζοντας σε ανταγωνισμό τον τομέα της μόδας με την εμφιάλωση, όπου θεωρητικά το πλαστικό δυνάμει ανακυκλώνεται πολύ περισσότερες φορές.

Ισως η τακτική αυτή να αντιδιαστέλλεται με την προτεινόμενη οδηγία της Ε.Ε. για τους ισχυρισμούς περί φιλικών προς το περιβάλλον στατικών. Στο πλαίσιο αυτό, ο ισχυρισμός ότι η χρήση ανακυκλωμένου PET είναι περιβαλλοντικά επωφέλης μπορεί να αποδειχθεί παραπλανητικός, «εάν ανταγωνίζεται με την ανακύκλωση υλικών που έρχονται σε επαφή με τα τρόφιμα και θεωρούνται πιο ευεργετικά υπό το κριτήριο της κυκλικότητας».

Τέλος, ο Ρίτσαρντ Βιελετσόβσκι, διευθυντής του προγράμματος κλωστοϋφαντουργίας στην οικονομική δεξαμενή σκέψης Planet Tracker, επισημαίνει ότι εναπόκειται στους ομίλους ρουχισμού να επενδύσουν στην καινοτομία, η οποία πάντως δεν είναι φθηνή. «Λόγου χάριν, οι πρωτογενείς ίνες είναι τόσο φθηνές, που η ανακύκλωσή τους είναι δύσκολη, ενώ όταν κάνουμε αναφορά στα νήματα συνολικά, τότε αυτά πρέπει να διαλεχτούν και να διαχωριστούν, αλλά ακόμη και τότε ένα ύφασμα με ετικέτα “βαμβακερό” ή “πολυεστερικό” μπορεί να έχει προσμείξεις με άλλα νήματα, να διαθέτει φερμουάρ και κουμπιά και να έχει βαφτεί», τόνισε εν κατακλείδι ο κ. Βιελετσόβσκι.

Η καθίζηση στην αγορά ακινήτων απειλεί τις τράπεζες των ΗΠΑ

Ο όγκος των πωλήσεων τον Ιούλιο μειώθηκε κατά 74% σε ετήσια βάση

Η επιβράδυνση της αγοράς ακινήτων στις ΗΠΑ ρίχνει βαριά σκιά στο τραπεζικό σύστημα. Τα τρισεκατομμύρια δολάρια σε δάνεια και επενδύσεις αποτελούν μια διαφαινόμενη απειλή για τον τραπεζικό κλάδο και ενδεχομένως την ευρύτερη οικονομία, καθώς πολλά περιφερειακά χρηματοπιστωτικά ιδρύματα είναι σε μεγάλο βαθμό εκτεθειμένα στον κλάδο του real estate.

Τα άδεια κτίρια και τα υψηλά επιτόκια έπειτα από δεκαετίες δανεισμού και ανάπτυξης επιτείνουν τα προβλήματα, έπειτα από χρόνια άνηψης. Οι τράπεζες σχεδόν διπλασίασαν τον δανεισμό τους προς τους ιδιοκτήτες την περίοδο 2015-2022, στα 2,2 τρισ. δολάρια. Οι μικρές και μεσαίες τράπεζες δημιούργησαν πολλά από αυτά τα δάνεια και όλος αυτός ο δανεισμός βοήθησε στην άνοδο των τιμών των ακινήτων. Την τελευταία δεκαετία οι τράπεζες αύξησαν επίσης την έκθεσή τους σε εμπορικά ακίνητα, με τρόπους που συνήθως δεν υπολογίζονται στους λογαριασμούς τους. Δάνεισαν σε χρηματοπιστωτικές εταιρείες που κορηνγούν δάνεια σε ορισμένους από τους ίδιους ιδιοκτήτες και αγόρασαν ομόλογα που υποστηρίζονταν από τους ίδιους τύπους ακινήτων. Αυτός ο έμμεσος δανεισμός –μαζί με τα κατασκευασμένα ακίνητα, τα χαρτοφυλάκια και άλλα περιουσιακά στοιχεία που συνδέονται με εμπορικά ακίνητα– ανεβάζει τη συνολική έκθεση των τραπεζών στα εμπορικά ακίνητα στα 3,6 τρισ. δολάρια, σύμφωνα με ανάλυση της Wall Street Journal. Αυτό ισοδυναμεί περίπου με το 20% των καταθέσεών τους.

Ο όγκος των πωλήσεων εμπορικών ακινήτων τον Ιούλιο μειώθηκε κατά 74% σε σχέση με έναν χρόνο νωρίτερα και οι πωλήσεις επαγγελματικών χώρων έφθασαν στο χαμηλότερο επίπεδο εδώ και τουλάχιστον δύο δεκαετίες, σύμφωνα με την MSCI Real Assets. «Όταν οι συμφωνίες ξεκινήσουν ξανά, θα κλείσουν σε πολύ χαμηλότερες τιμές, κάτι που θα προκαλέσει πρόβλημα στις τράπεζες. Θα είναι πολύ άσχημο» προειδοφεί ο Μάικλ Κομπάρντο, επικεφαλής εμπορικών ακινήτων στην εταιρεία διαχείρισης πε-

Πολλά περιφερειακά χρηματοπιστωτικά ιδρύματα των ΗΠΑ είναι εκτεθειμένα στον κλάδο του real estate. Τα άδεια κτίρια και τα υψηλά επιτόκια έπειτα από δεκαετίες δανεισμού και ανάπτυξης επιτείνουν τα προβλήματα.

Στα 3,6 τρισ. δολ. η συνολική έκθεση των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων σε εμπορικά ακίνητα.

ριουσιακών στοιχείων Benefit Street Partners.

Η τράπεζα OZK, μία από τις πιο δραστήριες στον κλάδο των εμπορικών ακινήτων, είχε δύο υποκαταστήματα στην αγροτική περιοχή του Αρκάνσας, όταν ο διευθύνων σύμβουλος Τζορτζ Γκλίζον την αγόρασε το 1979. Σήμερα έχει δισεκατομμύρια δολάρια σε εμπορικά δάνεια ακινήτων της περιουσίας, συμπεριλαμβανομένων ακινήτων στο Μαϊάμι και το Μανχάταν, όπου συμβάλλει στη χρηματοδότηση της κατασκευής ενός πολυτελούς πύργου κατοικιών στην 5η Λεωφόρο.

Οι περιφερειακές τράπεζες σε όλη τη χώρα ακολούθησαν ένα παρόμοιο εγχειρίδιο την τελευταία δεκαετία, με δάνεια για εμπορικά ακίνητα και συναφείς επενδύσεις σε μεγάλες πόλεις. Η τράπεζα OZK δεν έχει αποσυρθεί από τον δανεισμό, αλλά βλέπει σημάδια προβλημάτων στην αγορά. Τον Ιανουάριο, ένας κατασκευαστής με δάνειο περίπου 60 εκατ. δολαρίων από την OZK, χρεοκόπησε μετά την εκτόξευση του κόστους κατασκευής. Το δάνειο θεωρήθηκε σχετικά ασφαλές επειδή ήταν πολύ χαμηλότερο από την αξία του ακινήτου των 139 εκατ. δολαρίων το 2021. Τον Δεκέμβριο, μια νέα εκτίμηση κατέβασε την αξία του στα 100 εκατ. δολάρια.

Οι περιφερειακές και κοινοτικές τράπεζες κυριαρχούν εδώ και καιρό στον δανεισμό εμπορικών ακινήτων. Η σημασία τους αυξήθηκε μετά την οικονομική κρίση του 2008, όταν οι μεγαλύτερες τράπεζες της χώρας μείωσαν την έκθεσή τους στον ελεγχόμενο από τις ρυθμιστικές

αρχές κλάδο. Τα χαμηλά επιτόκια έκαναν τα δάνεια ακινήτων της περιουσίας υψηλότερης απόδοσης να είναι προσοδοφόρα. Μετά την αύξηση των επιτοκίων από τη Fed, όμως, αυτή η στρατηγική φαίνεται τώρα επικίνδυνη. Οι τράπεζες βρίσκονται υπό πίεση να πληρώσουν περισσότερο τους καταθέτες για να εμποδίσουν τους πελάτες να καταφύγουν σε επενδυτικές εναλλακτικές λύσεις υψηλότερης απόδοσης.

Χωρίς φθηνές καταθέσεις, οι τράπεζες έχουν λιγότερα χρήματα για να δανείσουν και να απορροφήσουν ζημιές από επισφαλή δάνεια. Οι καταθέτες απέσυραν κεφάλαια από πολλούς μικρούς, περιφερειακούς δανειστές νωρίτερα αυτό το έτος, μετά την κατάρρευση τριών μεσαίων τραπεζών (First Republic, Signature και Silicon Valley Bank), που ενίσχυσε τους φόβους για κρίση σε όλο το σύστημα. Είναι φανερό ότι ο κίνδυνος από τη χρεοκοπία τους δεν έχει περάσει.

Request for Proposals for the operation of a Lounge at Larnaka International Airport

Hermes Airports invites proposals from qualified parties to operate a Lounge in the terminal of Larnaka International Airport.

The successful proponent is to provide modern facilities and services that will provide a high standard of service and world class facilities for customers.

The Tender will close on 18th October 2023 at 12:00

For a copy of the tender documents please contact, Panayiota Fiakkou, email: panayiota.fiakkou@hermesairports.com copying Lucas Papaleontiou, email: lucas.papaleontiou@hermesairports.com or visit the Hermes' Website at www.hermesairports.com

ΚΥΠΡΙΑΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΤΕΛΩΝΕΙΟ ΛΕΜΕΣΟΥ**ΔΗΜΟΣΙΟΣ ΠΛΕΙΣΤΗΡΙΑΣΜΟΣ**

Την Πέμπτη 21.09.2023 στις 9.00 π.μ. θα διεξαχθεί στην Αποθήκη Δημοσίου του Τελωνείου Λεμεσού Δημόσιος Πλειστηριασμός.

Όλα τα εμπορεύματα που θα πωληθούν περιλαμβάνονται στην γνωστοποίηση της Διευθύντριας του Τμήματος Τελωνείων που δημοσιεύθηκε στην Επίσημη Εφημερίδα της Δημοκρατίας Αρ.5448 ημερομηνίας 01 Σεπτεμβρίου 2023. Οι ενδιαφερόμενοι μπορούν να βρουν την εν λόγω γνωστοποίηση και στην ιστοσελίδα του τμήματος Τελωνείων www.mof.gov.cy/ce.

Οι ενδιαφερόμενοι μπορούν να επιθεωρήσουν τα εμπορεύματα στην Αποθήκη του Τελωνείου Λεμεσού που βρίσκεται στο Λιμάνι Λεμεσού, αποθήκη αρ.2 καθώς και στις Αποθήκες Προσωρινής Εναπόθεσης στις 18, 19 και 20 Σεπτεμβρίου 2023 μεταξύ των ωρών 9.00 π.μ. - 1.00 μ.μ.

Για περισσότερες πληροφορίες οι ενδιαφερόμενοι μπορούν να αποστεινούνται στους αρμόδιους λειτουργούς του τμήματος (τηλ. 25802438, 25802522, 25802526).

ΚΥΠΡΙΑΚΗ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗ ΔΗΜΟΣΙΟΣ ΠΛΕΙΣΤΗΡΙΑΣΜΟΣ

Την Τετάρτη 20 Σεπτεμβρίου, 2023 στις 9:00πμ στη Δημοσιογραφική Εστία στη Λευκωσία θα διεξαχθεί Δημόσιος Πλειστηριασμός που θα περιλαμβάνει 1 Σκάφος και 82 οχήματα όπως Διπλοκάμπινα, αυτοκίνητα Ισούζου Τρούπερ, Τσιγιάτα, Λάντκρουζερ, Χόντα CR-V, Ford Focus, Μπουμπιάσι Παντζέρ, αστυνομικές Μotosυγκλήτες Σουζούκι, Χόντα και διάφορα άλλα. Τα οχήματα βρίσκονται στον περιφραγμένο χώρο πίσω από την Αστυνομική Ακαδημία στη Λευκωσία.

Οι ενδιαφερόμενοι αγοραστές μπορούν να τα επιθεωρήσουν από την Τετάρτη 13/9/2023 μέχρι και την Τρίτη 19/9/2023 (εκτός Σάββατο/Κυριακή) μεταξύ 8:00πμ-1:00μμ και το πρωί του Πλειστηριασμού μεταξύ 7:30-8:30πμ.

Για περισσότερες πληροφορίες και καταλόγους απευθύνεστε στους Δημοπράτες ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΑΝΤΩΝΙΑΔΗΣ ΑΤΔ Τ. Παπαδόπουλου 6, Άγιος Δομέτιος, Λευκωσία ΤΗΛ.: 99639733, 22778751

ΕΠΑΡΧΙΑΚΟ ΚΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ ΓΡΑΦΕΙΟ: ΛΕΥΚΩΣΙΑΣ ΓΝΩΣΤΟΠΟΙΗΣΗ

Γνωστοποιείται σύμφωνα με το άρθρο 25 του Περί Ακινήτων Ιδιοκτησίας (Διακατοχή, Εγγραφή και Εκτίμηση) Νόμου Κεφ. 224, ότι συμφωνήθηκε να πωληθεί το μερίδιο ή συμφέρον στα ακίνητα που αναφέρονται πιο κάτω

Δήλωση Μεταβίβασης: 1/Π/3614/2023
Πωλητής /τές: THEMIS PORTFOLIO (H3) MANAGEMENT, ARMENIAS 60, HOLDINGS LIMITED, 2006, ΑΓΙΟΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΔΗΜΟΣ ΣΤΡΟΒΟΛΟΥ, ΛΕΥΚΩΣΙΑ
Αγοραστής: ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΘΕΟΛΟΓΟΥ ΡΕΝΟΣ, ΑΓΙΟΥ ΑΝΔΡΟΝΙΚΟΥ 1, 2731 ΠΕΡΙΣΤΕΡΩΝΑ, ΛΕΥΚΩΣΙΑ

Ακίνητο: Αρ. Εγγραφής: 0/3267
Φύλλο/Σχέδ./Τμήμα/Τεμ./Κλίμ.: 29/04/0/383/5
Είδος Ακινήτου: ΧΩΡΑΦΙ
Υποδιοκτησίες: **Εμβαδό τ.μ.:** 586
Γεωγραφική Περιοχή: ΛΕΥΚΩΣΙΑ ΠΕΡΙΣΤΕΡΩΝΑ,
Τοποθεσία: ΔΡΟΜΟΣ ΛΕΥΚΩΣΙΑΣ
Μεταβιβ. Μερίδιο στο Ακιν.: 1/2 **Ποσό Πώλησης:** €7.000,00

ΣΗΜΕΙΩΣΗ: Τα ακίνητα ενδέχεται να υπόκεινται σε Φ.Π.Α., ο οποίος δεν συμπεριλαμβάνεται στο ποσό πώλησης.

Επενδύσεις 45 δισ. σε ακίνητα έως το 2030

Για κατασκευή 350.000 νέων κατοικιών και ενεργειακή αναβάθμιση υφισταμένων, αναφέρει έκθεση της Εθνικής Τράπεζας

Του **ΝΙΚΟΥ Χ. ΡΟΥΣΑΝΟΓΛΟΥ**

Πάνω από 45 δισ. ευρώ, ή 6 δισ. ευρώ σε ετήσια βάση, αναμένεται να επενδυθούν στην αγορά κατοικίας έως το 2030, σύμφωνα με σχετική έκθεση της Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος. Αυτά τα κεφάλαια θα κατευθυνθούν προς δύο κατευθύνσεις, την κατασκευή νέων κατοικιών (40 δισ. ευρώ), όπου υπάρχει σημαντικό έλλειμμα, και τη λειτουργική και ενεργειακή αναβάθμιση του υφιστάμενου κτιριακού αποθέματος (5 δισ. ευρώ). Με αυτόν τον τρόπο εκτιμάται ότι θα προστεθούν συνολικά 350.000 κατοικίες στο απόθεμα των προς πώληση ακινήτων, επιτρέποντας τη διαμόρφωση ισορροπίας σε σχέση με τη ζήτηση. Σε αυτό το πλαίσιο, η Εθνική Τράπεζα κάνει λόγο για μέσο ετήσιο ρυθμό ανόδου των τιμών κατά 3% την περίοδο 2025-2030, ελαφρώς χαμηλότερα από

Οι τιμές των ακινήτων θα αυξάνονται κατά μέσον όρο 3% την περίοδο 2025-2030, εκτιμά η ΕΤΕ.

την προβλεπόμενη αύξηση του διαθέσιμου εισοδήματος των νοικοκυριών.

Για το προσεχές διάστημα, πάντως, οι συνθήκες μειωμένης προσφοράς σε σχέση με τη ζήτηση δεν προβλέπεται να διαφοροποιηθούν, με αποτέλεσμα να συνεχιστεί και η ανοδική πορεία των τιμών πώλησης κατοικιών. Συγκεκριμένα προβλέπεται ότι η μέση αύξηση κατά τη διετία 2023-2024 θα είναι της τάξεως του 7% στο σύνολο της χώρας.

Το «ράλι»

Ήδη, πάντως, οι τιμές αυξάνονται με τον ταχύτερο ρυθμό των τελευταίων 30 ετών, καθώς, σύμφωνα με τους δείκτες της Τράπεζας της Ελλάδος, η μέση τιμή αυξήθηκε κατά 14,5% κατά το φετινό πρώτο τρίμηνο. Παράλληλα, η μέση τιμή πώλησης στην Ευρωζώνη μεταβλήθηκε οριακά, κατά μόλις 0,3%. Όπως σημειώνει η ανάλυση της Εθνικής Τράπεζας, η σωρευτική

Τι «βλέπει» η Εθνική Τράπεζα για την αγορά κατοικίας τα επόμενα χρόνια

€6 δισ.

ΟΙ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΕΤΗΣΙΩΣ έως το 2030 για την κατασκευή **ΝΕΩΝ ΚΑΤΟΙΚΙΩΝ** και την **ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΗ ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗ** υφιστάμενων ακινήτων

7%

η προβλεπόμενη **μέση αύξηση των τιμών** των κατοικιών την περίοδο **2023-2024**

30.000

κατοικίες **θα «λείψουν»** από την αγορά τη διετία **2023-2024**

10%

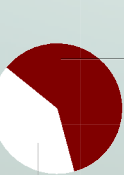
του υφιστάμενου κτιριακού αποθέματος θα πρέπει να **αναβαθμιστεί ενεργειακά** έως το 2030

14%

ΧΑΜΗΛΟΤΕΡΕΣ ΟΙ ΣΗΜΕΡΙΝΕΣ ΤΙΜΕΣ σε σχέση με το ιστορικό υψηλό που είχε σημειωθεί το **τρίτο τρίμηνο του 2008**

14,5%

η **μέση αύξηση των τιμών** των κατοικιών κατά το **φετινό πρώτο τρίμηνο**

60%

των **αγοραπωλησιών** κατοικιών πραγματοποιούνται με **ίδια κεφάλαια**

40%

και το υπόλοιπο με **τραπεζικό δανεισμό**

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Χαμηλές πτήσεις για πλειστηριασμούς

«Μικρό καλάθι» θα πρέπει να κρατούν όσοι ανέμεναν αύξηση της προσφοράς κατοικιών προς πώληση μέσω της διαδικασίας των πλειστηριασμών. Παρότι υπολογίζεται ότι περίπου 40.000-50.000 οικιστικά ακίνητα βρίσκονται στα χέρια τραπεζών και εταιρειών διαχείρισης απαίτησεων, ο ρυθμός των πλειστηριασμών παραμένει πολύ χαμηλός. Κατά την περίοδο 2018-2023 έγιναν συνολικά 15.000 πλειστηριασμοί κατοικιών ή 3.000 ετησίως.

Αυτός ο αριθμός δεν αναμένεται να διαφοροποιηθεί ούτε την περίοδο 2023-2024, ενώ το διάστημα 2025-2030 υπάρχει η προσδοκία για διπλασιασμό των εκπλειστηριαζόμενων κατοικιών σε περίπου 5.000-6.000 κατ'έτος. Ασφαλώς η δυσκολία πρόσβασης των ιδιωτών σε πλειστηριασμούς παραμένει, παρότι γίνονται προσπάθειες για βελτίωση του θεσμικού πλαισίου και των προϋποθέσεων συμμετοχής και υποβολής προσφορών.

κόστος κατασκευής, αναμένεται να συνεχίσει να τροφοδοτεί την ανοδική πορεία των τιμών, παρότι τα επιτόκια δανεισμού έχουν αυξηθεί κατακόρυφα.

Όπως εξηγεί η σχετική ανάλυση, η έντονη συρρίκνωση της κατασκευαστικής δραστηριότητας κατά

90% την περίοδο 2013-2020 διαδραμάτισε κομβικό ρόλο στην απορρόφηση της υπερβάρυσκας προσφοράς που δημιουργήθηκε κατά την περίοδο της οικονομικής κρίσης και υπολογίζεται ότι ξεπέρασε τις 300.000 απούλητες κατοικίες (στις αρχές της προηγούμενης δεκαετίας)

και πιθανώς προσέγγισε ακόμη και τις 350.000 κατοικίες, αν συνυπολογιστούν και οι δευτερεύουσες κι εξοχικές κατοικίες. Σήμερα το σχετικό μέγεθος εκτιμάται από την Εθνική Τράπεζα ότι δεν ξεπερνάει τις 100.000 κατοικίες.

Ακόμη ένας λόγος που περιορίζει την προσφορά κατοικιών είναι το γεγονός ότι κατά τη διάρκεια της οικονομικής κρίσης σημειώθηκε σημαντική υποβάθμιση του υφιστάμενου αποθέματος παλαιότερων κατοικιών, με αποτέλεσμα πολλές εξ αυτών να είναι ακατάλληλες για πώληση. Σύμφωνα με την εκτίμηση της Εθνικής Τράπεζας, κατά τη δεκαετία 2012-2022 σχεδόν 250.000 κατοικίες υποβαθμίστηκαν σημαντικά, με αποτέλεσμα να μειωθεί αντίστοιχα η εμπορευσιμότητά τους. Υπενθυμίζεται ότι το 55% του υφιστάμενου αποθέματος κατοικιών έχει κατασκευαστεί πριν από το 1980, κάτι που μειώνει σημαντικά την απήχσή του, με δεδομένες τις νέες προδιαγραφές δόμησης

αύξηση των τιμών των κατοικιών από το τρίτο τρίμηνο του 2017 μέχρι και το φετινό πρώτο τρίμηνο ανέρχεται σχεδόν στο 50%. Ακόμη κι έτσι βέβαια, οι τιμές υπολείπονται κατά 14% σε σχέση με το ιστορικό υψηλό, που είχε σημειωθεί κατά το τρίτο τρίμηνο του 2008. Στην υπόλοιπη Ευρώπη οι τιμές βρίσκονται κατά 37% υψηλότερα έναντι του 2008, δείγμα του πόσο αντίθετη ήταν η πορεία της εγχώριας κτηματαγοράς.

Ο βασικότερος λόγος για το «ράλι» των τιμών των κατοικιών είναι ασφαλώς η έλλειψη προσφοράς σε σχέση με τη ζήτηση. Όπως σημειώνει η Εθνική Τράπεζα, η ζήτηση για νέες κατοικίες θα συνεχίσει να επιταχύνεται και θα φτάσει τις 35.000 κατοικίες ετησίως, τη στιγμή που με βάση τον ρυθμό έκδοσης νέων αδειών δεν προβλέπεται η κατασκευή περισσότερων των 30.000 νέων κατοικιών τη διετία 2023-2024. Αυτό το γεγονός, σε συνδυασμό και με το υψηλότερο

ΑΡΘΡΟ / Του **ΑΝΔΡΕΑ Α. ΑΝΔΡΕΟΥ**

Οι Κτηματικές Επιδόσεις του Αυγούστου

Ο Αύγουστος κατά κανόνα κύλησε με τους πλεισίτους να βρίσκονται σε διακοπές. Έκανε διακοπές και η αγορά των ακινήτων

Όπως θα δούμε σήμερα, ο μήνας κύλησε πολύ καλά για όλες τις παραλιακές πόλεις και χωρίς ιδιαίτερες εκπλήξεις για τη Λευκωσία η οποία ήταν σε διακοπές. Ιδιαίτερη μνεία οφείλουμε στη Λάρνακα η οποία σχετικά είχε τις καλύτερες επιδόσεις και που για πρώτη φορά ξεπέρασε τη Λευκωσία.

Με αυτή την εισαγωγή, πάμε λοιπόν να αναλύσουμε τα τελευταία στοιχεία. Τον Αύγουστο του 2023 σημειώθηκαν συνολικά 1.391 πωλήσεις (μεταβιβάσεις) ακινήτων. Συγκρινόμενες με τον Ιούλιο του 2023 είναι κατά 197 πωλήσεις μειωμένες (-12,4%), ενώ συγκρινόμενες με τον Αύγουστο του 2022 είναι αυξημένες κατά 4,5% αφού πέροι τον ίδιο μήνα καταγράφηκαν 1.331 πωλήσεις.

Σε επίπεδο πωλητηρίων εγγράφων (μελλοντικές μεταβιβάσεις συναλλαγών που έγιναν), η Παγκύπρια εικόνα για τον Ιούλιο είναι ανεβασμένη κατά 16% σε σχέση με τον Αύγουστο πέροι αφού κατατέθηκαν συνολικά 1.132 πωλητήρια έγγραφα, σε αντίθεση με 972 τον Αύγουστο πέροι. Η συνολική εικόνα της πρώτης

Η συνολική εικόνα της πρώτης οκταμηνίας του 2023 είναι ανεβασμένη κατά 20% σε σχέση με την αντίστοιχη περσινή περίοδο σε ό,τι αφορά στα πωλητήρια έγγραφα.

οκταμηνίας του 2023 είναι ανεβασμένη κατά 20% σε σχέση με την αντίστοιχη περσινή περίοδο σε ό,τι αφορά στα πωλητήρια έγγραφα.

Η συνολική αξία συναλλαγών τον Αύγουστο φέτος κυμάνθηκε περίξ των €322 εκ. –ποσό που είναι τοποθετημένο στις πιο χαμηλές βαθμίδες της μέχρι τώρα χρονιάς, αλλά και κατά 18,8% αυξημένο, συγκρινόμενο με τον Αύγουστο του 2022 όπου η συνολική αξία συναλλαγών ήταν περίξ των €271 εκ.

Πώς διανέμεται αυτή η συνολική απόδοση του μήνα μεταξύ των επαρχιών;

Η Λευκωσία κατέγραψε 337 πωλήσεις με συνολικό όγκο συναλλαγών περίξ των €54,8 εκ. Είχε μερίδιο στη

Η συνολική αξία συναλλαγών τον Αύγουστο φέτος κυμάνθηκε περίξ των €322 εκ. –ποσό που είναι τοποθετημένο στις πιο χαμηλές βαθμίδες της μέχρι τώρα χρονιάς, αλλά και κατά 18,8% αυξημένο συγκρινόμενο με τον Αύγουστο του 2022 όπου η συνολική αξία συναλλαγών ήταν περίξ των €271 εκ.

συνολική αγορά του Αυγούστου 24,2% επί του αριθμού πωλήσεων και μερίδιο 17% επί της αξίας συναλλαγών. Καταγράφεται σαν ο δεύτερος χειρότερος μήνας για τη Λευκωσία. Τον Αύγουστο πέροι είχε καταγράψει 385 συναλλαγές συνολικής αξίας περίξ των €63 εκ. Επιπλέον, η Λευκωσία κατέγραψε και 208 πωλητήρια έγγραφα που είναι κατά 9% αυξημένα σε σχέση με Αύγουστο του 2022. Η επίδοση του Αυγούστου

ήταν για τη Λευκωσία ενισχυτική, αλλά και ενδεικτική του γεγονότος ότι ο μέσος Λευκωσιτάς τον Αύγουστο κολυμπάει παρά επενδύει.

Η Λεμεσός κατέγραψε 436 πωλήσεις με συνολικό όγκο συναλλαγών περίξ των €132 εκ. Είχε μερίδιο στη συνολική αγορά του Αυγούστου 31,3% επί του αριθμού πωλήσεων και μερίδιο 41% επί της αξίας συναλλαγών. Τον Αύγουστο πέροι είχε καταγράψει 398 συναλλαγές συνο-

λικής αξίας περίξ των €96 εκ. Επιπλέον, η Λεμεσός κατέγραψε και 327 πωλητήρια έγγραφα που είναι κατά 9% μειωμένα σε σχέση με τον Αύγουστο του 2022. Η οκταμηνία για τη Λεμεσό έκλεισε με συνολική αύξηση 18% στα πωλητήρια έγγραφα. Η Λεμεσός εξακολουθεί να οδηγεί την κούρσα της επένδυσης σε ακίνητη περιουσία σε όλη την Κύπρο.

Η Λάρνακα κατέγραψε 314 πωλήσεις με συνολικό όγκο συναλλαγών περίξ των €56,9 εκ. Είχε μερίδιο στη συνολική αγορά του Αυγούστου 22,6% επί του αριθμού πωλήσεων και μερίδιο 17,8% επί της αξίας συναλλαγών. Τον Αύγουστο πέροι είχε καταγράψει 261 συναλλαγές συνολικής αξίας περίξ των €46,2 εκ. Επιπλέον η Λάρνακα κατέγραψε και 273 πωλητήρια έγγραφα που είναι κατά 67% αυξημένα σε σχέση με τον Αύγουστο του 2022. Συνολικά η οκταμηνία για τη Λάρνακα είναι 36% ανεβασμένη στα πωλητήρια έγγραφα. Η Λάρνακα ξεπέρασε τη Λευκωσία για πρώτη φορά!

Η Πάφος κατέγραψε 206 πωλήσεις με συνολικό όγκο συναλλαγών περίξ των €45,4 εκ. Είχε μερίδιο στη συνολική αγορά του Αυγούστου 14,8% επί του αριθμού πωλήσεων και μερίδιο 14,1% επί της αξίας συναλλαγών. Τον Αύγουστο πέροι είχε

και ενεργειακής απόδοσης. Το μεγαλύτερο ποσοστό από αυτά τα ακίνητα δεν έχει αναβαθμιστεί/ανακαινιστεί στα χρόνια που μεσολάβησαν, καθώς οι επενδύσεις που έγιναν την τελευταία δεκαετία για τη συντήρηση και ανακατασκευή κτιρίων υπολογίζεται ότι υπολείπονταν κατά 35 δισ. ευρώ σε σχέση με αυτές που απαιτούνταν για τη διατήρηση της αξίας του υφιστάμενου κτιριακού αποθέματος.

Γιατί αυξάνονται

Παράλληλα, η ζήτηση συνεχίζει να ενισχύεται. Επειτα από σωρευτική μείωση του ονομαστικού διαθέσιμου εισοδήματος των νοικοκυριών κατά 33% την περίοδο 2010-2017, καταγράφεται αύξηση κατά 18,7% το διάστημα 2018-2022, ακόμη και με τη μεσολάβηση της πανδημίας. Σημαντικές αγορές ακινήτων με ίδια κεφάλαια γίνονται και λόγω των υψηλών αποθεμάτων ρευστότητας. Είναι ενδεικτικό ότι οι καταθέσεις των νοικοκυριών βρέθηκαν σε υψηλό σχεδόν 12 ετών, ύψους 143 δισ. ευρώ, τον Ιούλιο του 2023, αυξημένες κατά σχεδόν 40 δισ. ευρώ την τελευταία πενταετία.

Επίσης, ένα μέρος των αγορών ακινήτων χρηματοδοτήθηκε και από το υψηλό απόθεμα μετρητών που είχε συσσωρευθεί κατά τη διάρκεια της κρίσης. Το εν λόγω απόθεμα μετρητών συρρικνώθηκε κατά 30 δισ. ευρώ σε σχέση με το υψηλό των 50 δισ. ευρώ κατά το 2015, συνηφφέροντας στην αύξηση των καταθέσεων καθώς και στη χρηματοδότηση σημαντικών δαπανών, όπως ακίνητα, κυρίως από τα νοικοκυριά. Έτσι ερμηνεύεται και το γεγονός ότι πάνω από το 60% των συναλλαγών ακινήτων τα τελευταία χρόνια πραγματοποιείται αποκλειστικά με ίδια κεφάλαια.

Ασφαλώς η ζήτηση ενισχύεται και λόγω των επενδύσεων από το εξωτερικό, που έχουν εκτιναχθεί σε 3,5 δισ. ευρώ την περίοδο 2018-2022, αντιπροσωπεύοντας σχεδόν το 25% του συνόλου των αγοραπωλησιών. Θετική έχει λειτουργήσει και η μείωση της φορολογίας ακινήτων, καθώς ο μέσος φορολογικός συντελεστής του ΕΝΦΙΑ έχει μειωθεί κατά σχεδόν 40%, ενώ μείωση κατά περίπου 25% έχουν σημειώσει και τα έσοδα του φόρου.

καταγράψει 224 συναλλαγές συνολικής αξίας περίξ των €53,8 εκ. Επιπλέον, κατέγραψε και 252 πωλητήρια έγγραφα που είναι κατά 16% αυξημένα σε σχέση με τον Αύγουστο του 2022. Συνολικά η οκταμηνία για την Πάφο είναι 29% ανεβασμένη στα πωλητήρια έγγραφα σε σχέση με την ίδια περίοδο πέροι και έτσι η συνολική εικόνα της πόλης και επαρχίας Πάφου εξακολουθεί να είναι πολύ θετική.

Η Αμμόχωστος κατέγραψε 98 πωλήσεις με συνολικό όγκο συναλλαγών περίξ των €33,4 εκ. Είχε μερίδιο στη συνολική αγορά του Αυγούστου 7% επί του αριθμού πωλήσεων και μερίδιο 10,3% επί της αξίας συναλλαγών. Τον Αύγουστο πέροι είχε καταγράψει 63 συναλλαγές συνολικής αξίας περίξ των €11 εκ. Επιπλέον, η Αμμόχωστος κατέγραψε και 72 πωλητήρια έγγραφα, που είναι αυξημένα κατά 67% σε σχέση με τον Αύγουστο πέροι. Συνολικά η οκταμηνία για την Αμμόχωστο είναι 22% ανεβασμένη στα πωλητήρια έγγραφα σε σχέση με πέροι. Ο μήνας αυτός ήταν ο δεύτερος καλύτερος του έτους μέχρι τώρα.

Ο κ. Ανδρέας Α. Ανδρέου, MRICS, είναι CEO της APS Andreou Property Strategy - Chartered Surveyors.

Η Εμα Στόουν ενσαρκώνει την Μπέλα, μια βικτωριανή νεαρή γυναίκα, την οποία έχει φέρει πίσω στη ζωή ένας ιδιόρρυθμος επιστήμονας. Η ηρώίδα του Λάνθιμου θα ξεκινήσει ένα επικό ταξίδι αυτογνωσίας και χειραφέτησης.

Υμνος στη γυναικεία απελευθέρωση

Ο Γιώργος Λάνθιμος μιλάει στην «Κ» για την ταινία του «Poor things», που παρουσιάστηκε στο Φεστιβάλ της Βενετίας

Συνέντευξη στον **ΑΙΜΙΛΙΟ ΧΑΡΜΠΗ**

Την ώρα που θα δημοσιευθούν αυτές οι γραμμές, ο Γιώργος Λάνθιμος είναι αρκετά πιθανό να κρατάει στα χέρια του ένα από τα σημαντικά βραβεία του φετινού Φεστιβάλ Βενετίας – γιατί όχι και τον Χρυσό Λέοντα. Ακόμη όμως κι αν αυτό δεν συμβεί, το βέβαιο είναι πως το «Poor things», η νέα του ταινία, έχει αποσπάσει διθυραμβικά σχόλια στη Μόστρα, γοητεύοντας τόσο με την αισθητική της όσο και με τη διαχείριση ενός απόλυτα σύγχρονου θέματος, έστω και σε περιβάλλον... εποχής. Η βικτωριανή ηρώίδα του, ερμηνευμένη από την Εμα Στόουν, είναι μια νεαρή γυναίκα, την οποία έχει φέρει πίσω στη ζωή ένας ιδιόρρυθμος επιστήμονας (Γουίλεμ Νταφόε). Ξεκινώντας να μάθει τον κόσμο από την αρχή και μην υπακούοντας σε κανένα από τα στερεότυπα που αφορούν τη «θέση» της γυναίκας, η Μπέλα θα ξεκινήσει ένα επικό ταξίδι αυτογνωσίας και απελευθέρωσης.

Η γυναικεία εμπειρία είναι φυσικά ένα από τα δημοφιλέστερα θέματα αυτή τη στιγμή στο σινεμά. Κάποιοι ωστόσο ισχυρίζονται πως αρμόδιες για να ασχοληθούν μαζί του είναι μόνο οι γυναίκες κινηματογραφίστριες. «Προφανώς και πρέπει να ασχολούνται, και ευτυχώς τα τελευταία χρόνια έχουν την ευκαιρία να το κάνουν περισσότερο. Σίγουρα όμως, αν θέλουμε να υπάρξει κάποια βελτίωση, θα πρέπει και οι άνδρες να αναγνωρίσουν τον ρόλο τους στη διαμόρφωση των συγκεκριμένων κοινωνικών συμβάσεων και στερεοτύπων. Αυτό είναι θετικό βήμα. Αλλιώς θα έχουμε απλώς μια σκέπη αντιπαλότητα και καμία ελπίδα να προχωρήσουμε παραπέρα. Είναι αλήθεια ότι κυρίως άνδρες έφτιαξαν αυτή την ταινία (σ.σ. σεναριογράφος ο Τόνι ΜακΝάμαρα), όμως όλοι μας προσπαθήσαμε με ειλικρίνεια να μιλήσουμε για τη φύση των ανδρών, για τη συνύπαρξη με τις γυναίκες και το πως αιώνες ιστορίας έχουν διαμορφώσει τη σημερινή κατά-

σταση. Και δεν πρέπει να ξεχνάμε ότι η πρωταγωνίστριά μας είναι μια γυναίκα, στην οποία προσπαθούμε, κατά κάποιο τρόπο, να δώσουμε πίσω την ελευθερία που της έχουμε στερήσει», μας λέει το πρωί πριν από την επίσημη πρεμιέρα της ταινίας ο Γιώργος Λάνθιμος.

Η σεξουαλικότητα

Αυτό το ταξίδι χειραφέτησης της Μπέλα είναι σε μεγάλο βαθμό σεξουαλικό. Το ίδιο το φιλμ περιέχει αρκετές ερωτικές σκηνές, σχεδιασμένες ωστόσο όχι με ηδονοληπτική αλλά περισσότερο με εξερευνητική ματιά, όπως συμβαίνει και με τις υπόλοιπες περιπέτειες της ηρώιδας. «Το σεξουαλικό είναι πολύ σημαντικό κομμάτι, όχι μόνο για τις γυναίκες αλλά για τους ανθρώπους γενικότερα, όπως κι αν ταυτίζονται σεξουαλικά. Ίσως εδώ μοιάζει τονισμένο διότι, για κάποιο λόγο, έχει γίνει πια σχεδόν ταμπού να μιλάς για αυτό στο σύγχρονο σινεμά. Αντιθέτως, δεν υπάρχει κανένα πρόβλημα με την απεικόνιση, π.χ., της ακραίας

«Για κάποιο λόγο, έχει γίνει πια σχεδόν ταμπού να μιλάς για το σεξ στο σινεμά. Αντιθέτως, δεν υπάρχει πρόβλημα με την απεικόνιση, π.χ., της ακραίας βίας».

βίας. Για εμάς ήταν σημαντικό να μην είμαστε συντηρητικοί σε αυτό το πεδίο, γιατί διαφορετικά δεν θα ήμασταν ειλικρινείς απέναντι στην Μπέλα και όλη αυτή την αυθόρμητη ελευθερία που εκφράζει σωματικά και σεξουαλικά».

Στο επίκεντρο της ταινίας, φυσικά, δεσπόζει η φιγούρα της Εμα Στόουν. Η βραβευμένη με Όσκαρ ηθοποιός έχει κάνει ήδη τρεις ταινίες με τον Λάνθιμο (μία μικρού και δύο μεγάλου μήκους), ενώ έχει ολοκληρώσει τα γυρίσματα της τέταρτης, σε μια καλλιτεχνική σχέ-

«Η πρωταγωνίστριά μας είναι μια γυναίκα στην οποία προσπαθούμε, κατά κάποιο τρόπο, να δώσουμε πίσω την ελευθερία που της έχουμε στερήσει», λέει στην «Κ» ο Γιώργος Λάνθιμος.

ση που μοιάζει πια αδιαπραγμάτευτη. «Όλα έχουν να κάνουν με τον σεβασμό και την εμπιστοσύνη. Προφανώς την εκτιμώ πολύ ως ηθοποιό και εκείνη εκτιμά τη δουλειά μου, όμως στο τέλος υπάρχει κάτι πιο σπάνιο: να βρεις έναν άνθρωπο με τον οποίο επικοινωνείς σχεδόν χωρίς να χρειάζεται να μιλήσεις. Αυτό είναι πραγματικά πολύτιμο με οποιονδήποτε συνεργάτη. Διαρκώς συζητάμε τι θέλουμε να κάνουμε μαζί, ρίχνουμε ιδέες. Μία ηθοποιός σαν την Εμα είναι φυσικά πολυάσχολη,

όμως αν έχεις στο μυαλό σου ότι το πιο σημαντικό είναι να δουλέψεις με έναν άνθρωπο, βρίσκεις τρόπο να το κάνεις».

Ένα άλλο κομμάτι που ξεχωρίζει το «Poor things» είναι, όπως είπαμε, το αισθητικό. Εχοντας στη διάθεσή του ένα φανερά αυξημένο μπάζετ σε σχέση με την «Ευνοούμενη», ο Έλληνας κινηματογραφιστής το... γλεντάει: και ασπρόμαυρο και έγχρωμο και ειδικά εφέ και περίτεχνα, σχεδόν παραμυθένια, σκηνικά. «Αρχικά, το μπάζετ δεν είναι ποτέ αρκε-

τό», απαντά γελώντας εκείνος και συνεχίζει: «Διαβάζοντας το βιβλίο (σ.σ. του Άλιστερ Γκρέι, στο οποίο βασίζεται) είχα εξαρχής φανταστεί έτσι την ταινία. Ενώ εκείνο λαμβάνει χώρα σε μια πιο συμβατική ατμόσφαιρα εποχής, πάντα ένιωθα πως έπρεπε να φτιαχτεί ένας κόσμος που να αντικατοπτρίζει περισσότερο τον τρόπο με τον οποίο η Μπέλα βλέπει τα πράγματα – όχι απλώς ένα ρεαλιστικό περιβάλλον. Τα μέρη που ταξιδεύει, για παράδειγμα, είναι αναγνωρίσιμα αλλά έχουν και μη οικεία στοιχεία, κάποια φουτουριστικά και άλλα αναχρονιστικά. Θεώρησα επίσης ότι ο καλύτερος τρόπος να χτιστεί όλο αυτό ήταν μέσα σε στούντιο και μάλιστα γυρίζοντας πίσω σε κάποιες πιο παραδοσιακές τεχνικές κινηματογράφου, όταν έσπιναν όλα τα ντεκόρ, ζωγράφιζαν το φόντο κ.ο.κ. Παράλληλα όμως έκανα και την τελευταία τεχνολογία με πλώριες οθόνες LED και ειδικά εφέ, τα οποία χρειάστηκαν αρκετές φορές προκειμένου να συμπληρώσουμε π.χ. τον κόσμο προς τα

«Μια ηθοποιός σαν την Εμα είναι πολυάσχολη, όμως αν έχεις στο μυαλό σου ότι πιο σημαντικό είναι να δουλέψεις με έναν άνθρωπο, βρίσκεις τρόπο να το κάνεις».

πάνω ή στο πλάι, μιας και χρησιμοποιούμε πολύ ευρυγώνιους φακούς και κάποια στιγμή καταλήγαμε να βλέπουμε το ταβάνι του στούντιο».

Αποτελεί η κλίμακα των ταινιών που μεγαλώνει όλο και πιο πολύ –μαζί με τις απαιτήσεις προφανώς– πηγή άγχους για τον Γιώργο Λάνθιμο; «Ξεκίνησα τις ελληνικές μου ταινίες σχεδόν χωρίς καθόλου χρήματα, με τη βοήθεια φίλων που δούλευαν δωρεάν μόνο για τη χαρά του σινεμά. Από την άλλη, όταν έχεις κάποιο μπάζετ,

πλέον πληρώνεις τα πάντα, οπότε αν το σκεφτείς περίπου το ίδιο είναι. Ξαφνικά όλα γίνονται επαγγελματικά και πάλι δεν φτάνουν τα λεφτά. Καλό είναι να μεγαλώνει το μπάζετ, αλλά δεν έχει και σταματημό όλο αυτό. Το άγχος έχει να κάνει με το γεγονός ότι κάποιοι άνθρωποι έχουν επενδύσει σημαντικά ποσά, τα οποία θα πρέπει να έρθουν πίσω. Πραγματικά δεν έχω καμία επιδίωξη να κάνω όλο και μεγαλύτερες ταινίες – η επόμενη π.χ. είναι πολύ μικρότερη. Θέλω μόνο να γίνονται όλα σωστά, να πληρώνονται οι συντελεστές κι εμείς να ζούμε από αυτό που κάνουμε».

«Έχει γνώσεις και γούστο»

Εκτός από τον Γιώργο Λάνθιμο, στη Βενετία είχαμε την ευκαιρία να συναντήσουμε και τον Ρόμπερτ Ράιαν, τον έμπειρο διευθυντή φωτογραφίας με τον οποίο συνεργάστηκε τόσο στο «Poor things» όσο και στην «Ευνοούμενη». «Ο Γιώργος είναι ένας μοναδικά δημιουργικός άνθρωπος και το έργο του κάτι στο οποίο λαχταράς να συμμετέχεις. Έχει τεράστια γνώση του σινεμά και επιπλέον καλό γούστο. Σίγουρα είναι και αρκετά απαιτητικός· εκεί που νομίζεις ότι το έχεις βρει, καταλαβαίνεις ότι πρέπει να περάσεις στο επόμενο επίπεδο. Είναι επίσης ενδιαφέρον να παρατηρείς τη δουλειά του με τους ηθοποιούς. Βλέπεις τι του αρέσει και τι όχι, όμως είναι ανοιχτός σε ιδέες», μας λέει ο Ιρλανδός κινηματογραφιστής.

Οι πολλές ερωτικές σκηνές της ταινίας μάς οδηγούν να τον ρωτήσουμε σχετικά και με τους νέους κανόνες που ισχύουν εδώ και μερικά χρόνια με την παρουσία «συμβούλων εγγύτητας» στα σετ. «Οι σύμβουλοι λειτουργούν κατά κανόνα υπέρ του σκηνοθέτη. Αν υπάρχει κάποια συζήτηση που μπορεί να προκαλέσει αμηχανία, για τις θέσεις π.χ. σε μια ερωτική σκηνή κτλ., εκείνοι το κάνουν πάντα πολύ πρακτικό και διευκολύνουν τους πάντες. Πιστεύω ότι συνολικά είναι θετική εξέλιξη για το σινεμά».

Αιζέντα

Ε Π Ι Λ Ο Γ Ε Σ

10.9 - 16.9.23

Επιμέλεια: ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗΣ
kouroupakisa@kathimerini.com.cy

ΘΕΡΙΝΟ ΣΙΝΕΜΑ

Φεστιβάλ
Chaniartoon

Μετά την περσινή επιτυχία, η Κινηματογραφική Λέσχη Λάρνακας φιλοξενεί και φέτος μέσα από αυτή την παράλληλη εκδήλωση, τις ταινίες που διαγωνίζονται στο Chaniartoon International Comic & Animation Festival. Από τη Λάρνακα, θα ψηφιστεί η αγαπημένη ταινία των θεατών που θα λάβει το «Βραβείο Κοινού». Όλες οι ταινίες θα προβληθούν με αγγλικούς υπότιτλους. Τετάρτη 13 Σεπτεμβρίου, ώρα 8:30 μ.μ. Μουσείο Πιερύδη, Ζήνωνος Κτιέως 4, Λάρνακα. **Πληροφορίες τηλεφώνω 99434793. Είσοδος ελεύθερη.**

ΘΕΑΤΡΟ

«Μια μέλισσα τον Αύγουστο»

Στο πλαίσιο του β΄ μέρους του Πολιτιστικού Φεστιβάλ του Πανεπιστημίου Κύπρου παρουσιάζεται από το Θέατρο Ένα η παράσταση «Μια μέλισσα τον Αύγουστο» του Θωδωρή Αθερίδη, σε σκηνοθεσία Πέτρου Χαραλδήπου. Ο Χάρης βρίσκεται σε μια απομονωμένη παραλία με τις τρεις γυναίκες της ζωής του. Τη σύζυγό του, Βασούλα, τη Γερμανίδα ετεροθαλή αδελφή του, Χίντελγκαρντ, και την ερωμένη του Μαρία που παριστάνει την κωφάλαλη φίλη της αδερφής του. Όλα κυλούν ομαλά, μέχρι τη στιγμή που μια μέλισσα τσιμπάει τον αλλεργικό Χάρη, εκείνος πρήζεται και γίνεται

αγνώριστος. Το τσίμπημα μιας μέλισσας θα γίνει η αφορμή για τον ήρωα να έρθει αντιμέτωπος με κρυμμένα μυστικά αλλά και με τον άλλο του εαυτό - το alter-ego του. Η κωμική αυτή κατάσταση περνάει τα μνύματα. Παίζουν οι Άθως Αντωνίου, Ηλίας Ανδρέου, Ντόρα Μακρυγιάννη, Σωτήρης Μεσάνας, Μαρία Μιχαήλ, Έλενα Ολυμπίου. Παρασκευή 15, Σάββατο 16, Κυριακή 17 Σεπτεμβρίου, ώρα 8:30. Πολιτιστικό Κέντρο «Μιχάλης Πιερής» Πανεπιστήμιο Κύπρου, Αρχοντικό Αξιοθέας, Αξιοθέας 8, Λευκωσία. **Πληροφορίες τηλεφώνω 22894531, www.ucyweb.ucy.ac.cy/cucentre/el/**

ΜΟΥΣΙΚΗ ΔΩΜΑΤΙΟΥ

Waldstein Trio
στην Αξιοθέα

Το Waldstein Trio έρχεται για πρώτη φορά στην Κύπρο και φέρνει στην Αξιοθέα δύο μεγάλα έργα του παγκόσμιου ρεπερτορίου μουσικής δωματίου: το 2ο Τρίο του Ντιμίτρι Σοστακόβιτς και το 1ο Τρίο του Φέλιξ Μέντελσον. Το πρώτο έργο, βαθύ και πολύ προσωπικό, φορτισμένο με το πένθος του Σοστακόβιτς για τον ξαφνικό θάνατο του στενού του φίλου που τον συντάραξε, αποτελεί ένα «hommage» σ' εκείνον, όπως τον γνώρισε. Το δεύτερο έργο πρωτοπαίχτηκε το 1840 και χαρακτηρίστηκε από τον Ρόμπερτ Σούμαν ως το «κύριο τρίο της εποχής μας [...]», δώρο στις επόμενες γενιές» και ο συνθέτης του ως «ο Μότσαρτ του 19ου αιώνα, ο πιο λαμπρός των μουσικών, που κατανοεί ξεκάθαρα τις αντιφάσεις της εποχής μας και είναι ο πρώτος που τις συμφιλιώνει». Τετάρτη 13 Σεπτεμβρίου, ώρα 8:30. Πολιτιστικό Κέντρο «Μιχάλης Πιερής» Πανεπιστήμιο Κύπρου, Αρχοντικό Αξιοθέας, Αξιοθέας 8, Λευκωσία. **Πληροφορίες 22894531, www.ucyweb.ucy.ac.cy/cucentre/el/**

ΠΑΡΑΣΤΑΣΗ

«Το πάρτι της ζωής μου»

Η Ελληνική Τράπεζα παρουσιάζει την παράσταση «Το πάρτι της ζωής μου», με την Ελένη Ράντου, η οποία επιστρέφει θεατρικά στην Κύπρο μετά από είκοσι χρόνια με τη sold out στην Αθήνα, παράστασή της, σε σκηνοθεσία Ανέστη Αζά. Αντλώντας έμπνευση από το «Every Brilliant Thing» των Duncan Macmillan και Jonny Donahoe - η Ελένη Ράντου ξετυλίγει με χιούμορ και αφοπλιστική ειλικρίνεια πενήντα χρόνια «τραυμάτων» της πρωίδας της, με φόντο τα τραύματα της σύγχρονης Ελλάδας, αναζητώντας 5.000 λόγους που τη ζωή αξίζει να τη ζήσεις. Μια απελπισμένη κραυγή ελπίδας στη μετά-covid εποχή μας, μια τρυφερή εξομολόγηση, σε μια άκρως αληθινή ιστορία σε μια παράσταση που ενθουσίασε το κοι-

νό και κριτικούς που την χαρακτήρισαν ως την «παράσταση της χρονιάς». Την Ελένη Ράντου συνοδεύουν ζωντανά επί σκηνής, μελωδικά και όχι μόνο οι String Demons, Κωνσταντίνος και Λυδία Μπουντούνη. Πρεμιέρα στο Δημοτικό θέατρο Λευκωσίας: Τετάρτη 4 Οκτωβρίου. Επόμενες παραστάσεις Πέμπτη 5, Παρασκευή 6, Σάββατο 7 Οκτωβρίου, ώρα 8:30 μ.μ. Κυριακή 8 Οκτωβρίου, ώρα 7:00 μ.μ., απογευματινή παράσταση. Πατίκειο θέατρο Λεμεσού: Τρίτη 10, Τετάρτη 11 και Πέμπτη 12 Οκτωβρίου ώρα 8:30 μ.μ. Σε κάθε θεατή θα δίνεται στην είσοδο του θεάτρου δωρό-επιταγή αξίας 20 ευρώ για αγορές από τα καταστήματα ELECTROLINE. **Εισιτήρια από το Tickethour.com.cy και τα καταστήματα ACS COURIER.**

ΘΕΑΤΡΟ

«Απολυμένη»

Οι θεατρικές ομάδες Point To Contemporary Theater και Anyhow Theatre Ensemble παρουσιάζουν την κωμωδία του Αντώνη Τσιπανίτη «ΑΠΟΛΥΜΕΝΗ» σε σκηνοθεσία Μιχάλη Κολοκοτρώνη. Το έργο θα παρουσιαστεί στο θέατρο WhereHaus 612 στη Λευκωσία με πρεμιέρα στις 15 Σεπτεμβρίου. Η Μαριέτα είναι κοσμικογράφος και εργάζεται σε γνωστό life style περιοδικό. Η στήλη της είναι από τις πιο γνωστές: Η Μαριέτα πάει παντού. Η Μαριέτα έχει πάρα πολλές κοσμικές φίλες. Η Μαριέτα έχει την δυνατότητα να απολαμβάνει μια ζωή γεμάτη λάμψη, κλιδή, πανακριβα επώνυμα ρούχα, συλλεκτικές τσάντες, πολυτελή

ταξίδια και άλλα πολλά. Ξαφνικά όλα τα είναι της Μαριέτας έγιναν ήταν... Γιατί η Μαριέτα απολύθηκε. Και τώρα αρχίζει το έργο. Ένα έργο γεμάτο χιούμορ, σαρκασμό, ειλικρίνεια, πάθος, λάθος, αναστοχασμό και αυτοκριτική. Επί σκηνής η Νάγια Αναστασιάδου. Παραστάσεις: 15, 16, 22, 23 και 30 Σεπτεμβρίου, 13 και 20 Οκτωβρίου, ώρα 8:30 μ.μ. **Πληροφορίες τηλεφώνω 99122552, 99407862.**

ΕΚΘΕΣΗ

«Στα βήματα των μεγάλων εικαστικών»

Η Alpha C.K. Art Gallery παρουσιάζει την τελευταία ατομική έκθεση της γαλλο-κύπριας εικαστικού Michele Ansermet Paradoroulos. Η έκθεση με τίτλο «Στα βήματα των Μεγάλων Εικαστικών» περιλαμβάνει 20 νέους πίνακες μέσα από τους οποίους η καλλιτέχνις αποκαλύπτει έναν ζωντανό διάλογο μεταξύ παράδοσης και σύγχρονης έκφρασης. Εμπνευσμένη από τις γυναικείες φιγούρες στα έργα τέχνης θρυλικών ζωγράφων όπως ο Πικάσο, ο Λικτενστάιν, ο Μπριτσελί και ο Μοντλιάνι, η καλλιτέχνις ζωντανεύει αυτές τις εμβληματικές γυναίκες μ' ένα αναζωογονητικό σύγχρονο στυλ που αποκαλεί «colorees truciencies». Κάθε καμβάς αντχέει με την ξεχωριστή καλ-

λεπχνική φωνή της Michele, εξερευνώντας τη διασαύρωση μεταξύ κληρονομιάς και καινοτομίας. Εγκαίνια Τρίτη 12 Σεπτεμβρίου, ώρα 7:30 μ.μ. **Διάρκεια έως 30 Σεπτεμβρίου. Alpha C.K. Art Gallery, λεωφόρος Μακαρίου & Παπανικολή 3, Λευκωσία, Λευκωσία.**

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ | Του ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ

Νέα πολιτιστική Ίνδικτος

Νομίζω ήρθε καιρός η νέα υφυπουργός Πολιτισμού Λίνα Κασσιανίδου να αρχίσει να γυρίζει πιο γρήγορα τον τροχό υλοποίησης όσων εδώ και χρόνια έχουν μείνει πίσω. Κρίναμε αυστηρά τον κ. Χατζηγιάννη γιατί έπρεπε να μάθει από την αρχή το πολιτιστικό τοπίο της χώρας. Γι' αυτό έκανε συνεχείς συναντήσεις με όλους τους φορείς, με μεμονωμένα άτομα. Τον κρίναμε αυστηρά γιατί έμεινε στο τριπτυχο: «Νομοσχέδιο καθεστώτος καλλιτέχνην», «Κάρτα νέων» και «Θεσμοθέτηση φορολογικών κινήτρων προς τον ιδιωτικό τομέα για επενδύσεις στον Πολιτισμό». Κρίθηκε πολύ για αυτά και για την έλλειψη οράματος για τον Πολιτισμό. Ο κ. Χατζηγιάννης δεν τα κατάφερε και αποχώρησε, μέτρησε τα κουκιά του και ίσως και τις δυνατότητες του και αποχώρησε. Ο διορισμός της κας Κασσιανίδου έφερε μια ανακούφιση, πολλοί σκεφτήκαμε ότι ένας άνθρωπος με πολιτιστικό υπόβαθρο όπως το δικό της θα ήταν επιτέλους μία κάποια λύση για τα προβλήματα του πολιτισμού.

Δόθηκε νομίζω στη νέα υφυπουργό μία καλή ανάσα, δύο μήνες σχεδόν, για να βγάλει παραξέω το όραμά της για τον πολιτισμό της χώρας, δεν ξέρω αν το έκανε, και ίσως γι' αυτό να φταίει το καλοκαίρι. Όπως και να 'χει ακόμα δεν έχω δει ή ακούσει κάτι που να με εμπνέει

για το τι θέλει να κάνει για να ανατάξει τα του πολιτισμού μας. Δεν μου αρκεί να ακούω στη συνέντευξή της στον συνάδελφό Παύλο Χατζηλοΐζου στο ΚΥΠΕ ότι πρέπει να υλοποιήσει το πρόγραμμα διακυβερνητικής της κυβέρνησης Χριστοδουλίδη και ξανά μανά να επικεντρωνόμαστε στην ιερά τριάδα: Νομοσχέδιο καθεστώτος καλλιτέχνην», «Κάρτα νέων» και «θεσμοθέτηση φορολογικών κινήτρων προς τον ιδιωτικό τομέα για επενδύσεις στον Πολιτισμό». Ούτε με ικανοποιεί η διάθεση για αναβάθμιση και στήριξη του πολιτισμού... ούτε και η διάχυση του πολιτισμού στους Κύπριους. Και δεν ικανοποιούμαι, διότι αυτά είναι πολύ δύσκολα θέματα και χρειάζονται κόπο πολύ και αλλαγή πλεύσης. Χρειάζεται να σπάσουν αβγά, δεν αρκεί η διάθεση αλλά συγκεκριμένο όραμα. Θέλω να το δω αυτό το όραμα, και νομίζω πως από εδώ και πέρα η κα Κασσιανίδου θα πρέπει να τρέξει κατ'οστήρι για να μη βάλ-τώσει στην τριάδα των προτεραιοτήτων του κυβερνητικού προγράμματος για τον Πολιτισμό.

Η υποστολέκωση των υπηρεσιών είναι γεγονός, οι νόμοι και τα κτήρια μπορούν να δρομολογηθούν με καλή διάθεση των συναρμόδιων υπουργείων. Αυτό που κανείς δεν μπορεί να χρηματοδοτήσει είναι το όραμα, και η επιμονή στο να το πετύχει όποιος αναλαμβάνει θέσεις

ευθύνων. Η έλλειψη Εθνικής, Κυπριακής ή όπως αλλιώς θέλετε να την ονομάσουμε είναι αποτέλεσμα ακριβώς της δυσκολίας να καταλάβει γιατί χρειάζεται, η απουσία σοβαρών και στιβαρών δομών για τα εικαστικά επίσης δεν πρέπει να μας ξενίζει. Δεν έχουμε συγκροτημένες ωστόσο τέτοιες δομές, γιατί δεν έχουμε πειστεί οι υπεύθυνοι στο κράτος ότι δεν γίνεται να δίνεις εκατομμύρια για τη ΣΠΕΛ και να την έχεις άδεια και πού και πού να τη δίνεις για εκθέσεις και άλλες δράσεις, για να μη σκουριάσει και μας πουν ότι πετάξαμε τα λεφτά μας. Χρειάζεται όραμα για να μη μοιάζουν τα μουσεία μας βγαλμένα από περασμένες δεκαετίες και οι αρχαιολογικοί μας χώροι να είναι ασυγύριστοι και ταυτόχρονα τακτοποιημένοι και ο νωός νοετός.

Χρειάζεται όραμα από το υφυπουργείο Πολιτισμού ώστε να φέρει κοντά κάθε πολίτη στον πολιτισμό, όπως και η ίδια θέλει, όταν η ανακρίνοση του υφυπουργείου για τη συμμετοχή της χώρας στην Μπενάλε της Βενετίας είναι βγαλμένη από τα μύκια των καλλιτεχνών και για να την αντιληφθείς πρέπει να είσαι τουλάχιστον θεωρητικός της φιλοσοφίας της τέχνης...

Η κα Κασσιανίδου πρέπει φυσικά να τρέξει όλα τα διοικητικά καθήκοντά της, πρέπει να εγκατασταθεί στην Ιφιγενείας, πρέπει να φροντίσει για τη στελέκωση

των Τμημάτων του υφυπουργείου της. Φυσικά και πρέπει να δει όλα εκείνα τα πρόσωπα και φορείς που είναι οι φορείς του πολιτισμού μας, αλλά θα πρέπει να είναι έτοιμη να πει και όχι σε αιτήματα, να θέλει να αφήσει το αποτύπωμα της για κάτι μεγαλύτερο, από ό,τι η υπογραφή της σε χρηματοδοτήσεις, ακόμα και από αυτό το πολύ σημαντικό νομοσχέδιο που λέγεται Καθεστώτος Καλλιτέχνην. Κλείνοντας, η κα Κασσιανίδου θεωρώ πως έχει τη σκευή να πάει τα πράγματα λίγο παρακάτω, δεν της λείπει το θεωρητικό υπόβαθρο. Θέλω να πιστεύω ότι έχει και το σθένος να τα υλοποιήσει και να μεταλαμπαδεύσει σε όλους στην Ιφιγενείας ότι πρέπει το καράβι που λέγεται πολιτισμός να αλλάξει ρότα.

Τέλος, ελπίζω πως αυτό που είπε στον συνάδελφό Γιώργο Σαββινίδη, σε συνέντευξή της στον «Φιλελεύθερο» να μην είναι ακριβώς έτσι... ότι δηλαδή την επέλεξε για «να καθοδηγήσει το Τμήμα Αρχαιοτήτων, να διασκεδάσει τις όποιες επιφυλάξεις, τοποθετώντας ένα άτομο που έχει γνώση των ζητημάτων του διακυβεύματος», γιατί αν ισχύει τότε θα πρέπει να ανησυχούμε διπλά για το πως προσλαμβάνει ο πρόεδρος της Δημοκρατίας και τον πολιτισμό και το υφυπουργείο.

kouroupakisa@kathimerini.com.cy

ΑΝΑΓΝΩΣΕΙΣ

Της ΜΑΡΙΑΣ ΚΑΤΣΟΥΝΑΚΗ

Ακίνητοι μετά
την καταστροφή

Ο Αντόνιο Γκουτέρες προειδοποιεί κάθε τόσο με αμείωτη ένταση: «Η κλιματική κατάρρευση άρχισε». Πολύ πρόσφατα, ο γενικός γραμματέας του ΟΗΕ επανέλαβε ότι «το κλίμα μας καταρρέει πιο γρήγορα απ' αυτό που θα μπορούσαμε να αντιμετωπίσουμε, με ακραία μετεωρολογικά φαινόμενα τα οποία πλήττουν όλες τις γωνίες του πλανήτη». Τέλη Ιουλίου, είχε και πάλι αναφερθεί στην τρομακτική ταχύτητα των μεταβολών που μας βρίσκει απροετοίμαστους. «Οι συνέπειες είναι σαφείς και τραγικές: παιδιά παρασύρονται από τις βροχές των μουσώνων, οικογένειες τρέχουν να σωθούν από τις φλόγες, εργάτες καταρρέουν από την καυτή ζέστη».

Είχαμε συνηθίσει στις κάθε είδους «προφητείες» που απασχολούσαν για λίγες ώρες ή, έστω, ημέρες τον πλανήτη, παρακάμπτονταν ως κινδυνολογίες (κάποιες, πράγματι, ήταν) και ο καιρός περνούσε με λίγους ανήσυχους (επιστήμονες κυρίως) και συντριπτικά πολλούς εφησυχασμένους, το μεγαλύτερο μέρος του πληθυσμού της Γης. Ωσπου οι καταστροφές έγιναν σχεδόν καθημερινότητα. Αν δεν τις βιώνουμε οι ίδιοι, τις παρακολουθούμε να συμβαίνουν σε άλλες χώρες. Και οι εικόνες μοιάζουν πια, τραγικά, μεταξύ τους. Ο φωτογραφικός φακός αποτυπώνει χειμάρρους από λάσπη, τη διαχωριστική γραμμή ανάμεσα στη στεριά και στη θάλασσα να χάνεται, αυτοκίνητα και κορμούς δέντρων σε ανεξέλεγκτη πορεία, ανθρώπους σε απόγνωση να μην ξέρουν πώς και τι να προστατέψουν, βάρκες να διασχίζουν λεωφόρους, τα ανθρώπινα σώματα βυθισμένα έως τη μέση, σχεδόν, στο νερό, πυροσβέστες και εθελοντές να προστρέχουν σε πλημμύρες και σε φωτιές. Από τις καμένες εκτάσεις στις επιπλουσες πόλεις. Στην Ελλάδα, στην Ιταλία, στην Ισπανία, στην Αμερική, στον Καναδά.

Πριν από ένα χρόνο, ο βραβευμένος Βρετανός φωτογράφος Γκίντιον Μέντελ, που είχε βρεθεί στην Εύβοια, τον Αύγουστο του

Τι είδους άνθρωποι γινόμαστε μέσα σε αυτό το όλο και πιο απρόβλεπτο και λιγότερο φιλικό περιβάλλον;

'21, μετά τη μεγάλη πυρκαγιά, για να καταγράψει αυτό που απέμεινε στη φύση και στις ζωές των κατοίκων, δεν μπορούσε να απειριλάκει συναισθηματικά από ό,τι είδε. Αυτή είναι και η δουλειά του, εξάλλου, να φωτογραφίζει τους ανθρώπους μετά την καταστροφή. Τους ζητάει να μείνουν ακίνητοι. Είτε βρίσκεται σε μια καλύβα στο Μπανγκλαντές είτε σε ένα εντυπωσιακό σε μέγεθος σπίτι στο Τέξας, η πλημμύρα ή η φωτιά ενοποιούν τη φύση του βλάμματος («Κ», 4/7/2022).

Παρακολουθούμε άναυδοι την καταγικτική συχνότητα των ακραίων καιρικών φαινομένων. Το Διαδίκτυο αναπαράγει πληθωρικά, βίντεο και ειδήσεις, σε ροή 24ώρου. Είτε συμβαίνει στη χώρα μας είτε αλλού. Εξοικειωνόμαστε ή συνετιζόμαστε; Γινόμαστε περισσότερο κυνικοί ή προνοητικοί; Πιο ευαίσθητοι ή περισσότερο τρομαγμένοι, θυμωμένοι, αισθανόμαστε όλο και πιο μόνοι και απροστάτευτοι μέσα σε κρατικές δομές που δυσκολεύονται πολύ (αν δεν αδυνατούν) να αντιμετωπίσουν στα προβλήματα που διογκώνονται; Τι είδους άνθρωποι γινόμαστε μέσα σε αυτό το όλο και πιο απρόβλεπτο και λιγότερο φιλικό περιβάλλον; Κανείς δεν μπορεί πλέον να ισχυριστεί ότι είναι «αθώος», ότι δεν γνωρίζει ή δεν μπορεί να αναλογιστεί τις συνέπειες, άμεσες, κυρίως, αλλά και μελλοντικές – πιο δύσκολο το δεύτερο, καθώς τεχνολογία και επιστήμη χαράσσουν τις δέχες τους, παράλληλες, διαδρομές.

Πώς θα μετασχηματιστεί η ανησυχία σε δημιουργία; Οι διεξοδοί της τέχνης είναι θεραπευτικές, αλλά δεν επαρκούν. Σε αυτόν τον ιδιότυπο πόλεμο χάνονται περιουσίες, διαλύονται ζωές, δάση εξαφανίζονται, ζωα πεθαίνουν, κλωρίδα και πανίδα μεταβάλλονται ραγδαία. Η οικονομική στήριξη από την πολιτεία είναι, προφανώς, αναγκαία, όμως δεν επαρκεί από μόνη της. Η ζωή μας ανασχεδιάζεται, πλέον, ερήμην μας, σε διαφορετικές βάσεις, που σημαίνει μετατοπίσεις στις συνήθειες, στις επιλογές, στις μετακινήσεις, στον τρόπο σκέψης και δράσης. Η κοινωνική συνοχή και αλληλεγγύη, ο ψυχράιμος δημόσιος διάλογος φέρνουν συγκλίσεις και οι συγκλίσεις δημιουργούν στρίβωματα. Πώς αλλιώς θα αφομοιώσουμε το διαρκώς έκτακτο, ψυχρή τε και σώματα, και θα το εντάξουμε στην καθημερινότητά μας; Είναι ένα μικρό, στέρεο, βήμα σε ένα έδαφος σαθρό και ολισθηρό.

Ποιος είναι, επιτέλους,
αυτός ο κ. Κουρτς;

Ο έμπορος ελεφαντόδοντου και το σφάλμα του Κόπολα

TZOZEΦ KONPANT

«Η καρδιά του σκότους»

Μτφρ: Μαργαρίτα Ζαχαριάδου
Εκδ. ΔΩΜΑ, 2023, **Σελ.** 145

Του **ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΧΑΤΖΗΝΙΚΟΛΑΟΥ**

Υπάρχουν βιβλία και βιβλία. Καμιά φορά σκέφτομαι πως δεν είναι ανάγκη να διαβάσεις παραπάνω από δέκα. Τα υπόλοιπα είναι σαν σκυλιά που σε οδηγούν στη δεκάδα. Η νουβέλα του Κόνραντ, τόσο ηλικιωμένη και νέα, είναι σίγουρα ένα από εκείνα τα κρίσιμα βιβλία. Κρίσιμα επειδή αν δεν τα διαβάσεις, τñ γλιτώσες. Αν τα διαβάσεις, την πάτνους. Πρόκειται για βιβλία που έρχονται από το κέντρο της Γης. Τι άλλο να ήω; Κανονικά θα έπρεπε να σταματήσω εδώ και να στείλω στην εφημερίδα το πιο σύντομο κριτικό σημείωμα που έχω γράψει, για ένα βιβλίο που στην πραγματικότητα δεν διαβάζεται. Αφού είναι αδύνατον να διαβάσουμε την «Καρδιά του σκότους». Είναι πάρα πολύ κοντά στη δική μας καρδιά κι έτσι, κατά τη διάρκεια της ανάγνωσης, μπερδεύεται ο χτύπος μας με τον σφυγμό των σελίδων της.

Προσποιούμαστε, λοιπόν, πως περνάμε από τη μία σελίδα στην άλλη, ακολουθώντας την αφήγηση του Μάρλοου, ενώ τίποτα τέτοιο δεν συμβαίνει. Ποιος έχει την αντοχή να διαβάσει ένα τόσο πυκνό και σκοτεινό γραπτό; Ο Κόνραντ το έφτιαξε με τέτοιο τρόπο που να μοιάζει με ζούγκλα,

Η νοβέλα του Κόνραντ, τόσο ηλικιωμένη και νέα, είναι ένα από εκείνα τα βιβλία που έρχονται από το κέντρο της Γης.

Μια «φευγαλέα εικόνα», κέρβερος στη θύρα της κόλασης, φάντασμα, σκιά. Οπωσδήποτε, κάτι περισσότερο από τον ιδρωμένο Μπράντο που ξύνει το κρανίο του κοιτώντας τη φωτιά.

μαύρη και πυρετώδης, με αποτέλεσμα η ανάγνωση να θυμίζει ένα βασανιστικά αργό ταξίδι πάνω σ' ένα τρύπιο ατμόπλοιο που ανεβαίνει το ποτάμι: αυτό το «βουπό πράγμα», όπως το αποκαλεί ο Μάρλοου. «Βουβό», επειδή έχει

την όψη ενός σιωπηλού δαίμονα που θερίζει. «Πράγμα», επειδή νομίζεις πως μπορείς να το κρατήσεις στα χέρια σου. Αλλά δεν μπορείς.

«Αποκάλυψη τώρα»

Είναι απολύτως φυσιολογικό που ο σύγχρονος κόσμος προτιμάει μια πιο μαλακή εκδοχή της «Καρδίας του σκότους», την κινηματογραφική εκδοχή της. Γιατί όσο αποκαλυπτική ταίνια είναι το «Αποκάλυψη τώρα», άλλο τόσο είναι δεσμευμένη στις συμβάσεις του αμερικανικού σινεμά: φόνικες που καίγονται από ναπάμ καθώς κάποιος μετράει χρήματα σ' ένα σκοτεινό δωμάτιο που μυρίζει μούχλα. Και για να είμαι ειλικρινής, τις προάλλες που την είδα ξανά, μου φάνηκε σαν ένα καλό αντίγραφο του «Αγκίρε». Μόνο που η επιφύα του Κόπολα ξεπέρασε την τρέλα του Χέρτσογκ. Κατάφερε να μεγαλώσει την κλίμακα των εικόνων του, γεμίζοντας το φιλμ με φλυαρίες, ευπρόσδεκτες από το πλατύ κοινό. Κανείς δεν θέλει ένα αιχμηρό βέλος στο στομάχι του.

Ο Κόπολα, όμως, διέπραξε ένα φοβερό λάθος. Κατέστρεψε την αόρατη υπόσταση ενός χαρακτήρα που έπρεπε να παραμείνει χαμένος στην ελεύθερη ζώνη της λογοτεχνίας, η οποία ορίζεται από την υπαινικτική υπόσταση των λέξεων. Εδωσε σάρκα και οστά στον Κουρτς. Εβαλε τον ιδρωμένο Μπράντο να ξεστομίζει αμυλο-

Ο Κόνραντ έφτιαξε το βιβλίο του με τέτοιο τρόπο που να μοιάζει με ζούγκλα, μαύρη και πυρετώδης, με αποτέλεσμα η ανάγνωση να θυμίζει ένα βασανιστικά αργό ταξίδι στο ποτάμι: αυτό το «βουβό πράγμα».

φιλοσοφίες περί θηκικής, μασουλώντας χαροποιά, με την ξέπνοη φωνή ενός λαλοπληρωμένου ηθοποιού. Ή όπως είχε γράψει ο Σαμ Σέπαρντ, ίσως με κάποια δόση ζήλιας: «Ο Μπράντο έτριβε το ξυρισμένο κεφάλι του σαν να ήταν σκυλάκι και κοιτούσε τη φωτιά. Είχα την αίσθηση ότι ήταν περήςφανος για το σχήμα του κρανίου του». Μία σκηνή ανθολογίας, αθάνατη.

Ποιος είναι τελικά ο Κούρτης; Μια «φευγαλέα εικόνα», μία από εκείνες τις φιγούρες που συναντάς στη λογοτεχνία και είναι κέρβερος στη θύρα της κόλασης, φάντασμα με κόκαλα, κόκαλα ή ελεφαντόδοντα που ξεβράζει στο ποτάμι, σκιά. Κάποιος που σου υπενθυμίζει πως είσαι ζέλις, πεθαίνεις. Και την ίδια στιγμή είναι ο πατέρας σου, η μάνα σου, τ' αδελφία σου, οι φίλοι, οι εραστές και οι εχθροί σου. Βασικά, είναι τ' ομοίωμά σου που ψελλίζει την τελευταία σου λέξη: «Φρίκν». Γί' αυτό θυμώνω με τον Κόπολα. Η ηρική δεν έχει πρόσωπο, δεν

μοιάζει με κάτι, δεν γίνεται σα-
φής εικόνα. Η φρίκη απλώς είναι.

Αναζήτηση

Ο Μάρλοου ψάχνει τον Κουρτς στον πιο μακρύ γήινο τόπο της Γης. Φεύγει από το Λονδίνο. Πηγαίνει στις Βρυξέλλες και μπαράkuje για να τον βρει. Γιατί ψάχνει τον Κουρτς, τον καλύτερο έμπορο ελεφαντόδοντου της Εταιρείας; Επειδή είναι ένας άγιος, σοφός, πλήθιος θεός που σέβονται όλοι. Δεν ξέρει. Και αυτό είναι το κλειδί της νοβέλλας του Κόνραντ. Γιατί, αν κάποιος τολμήσει να απαντήσει στην παραπάνω ερώτηση, είναι υποχρεωμένος να απαντήσει σε μια λίστα ερωτημάτων. Πόσο τρώω αντέχει; Πόσο πάθος αντέχεις; Πόσους συμβιβασμούς αντέχεις; Πόση γαλήνη αντέχεις; Πόση παραφορά, έκσταση, βία, ανία, θλίψη, πληξη, χάος, άγχος, αγωνία; Πόσο ποταμίσιο νερό τολμάς να καταπιεις; Αυτή είναι η ιστορία της νοβέλλας και αυτό είναι το ποτάμι.

Να γιατί δεν μπορούμε να δια-

βάσουμε το βιβλίο. Επειδή κά-
θε σελίδα του γέρνει ύπουλα να
αφήνει τα μάτια μας να κυλήσουν
έξω από το βιβλίο, σε ό, τι θεωρεί-
ται γύρω του, σαν ζούγκλα: καθη-
μεριότητα, χρήματα, εξουσία,
φιλοδοξία, αγάπη, μίσος, υγεία,
θάνατος, φόβος για το μέλλον,
μανία με το παρόν, ενόχλη για το
παρελθόν, αίμα, τρόμος. Ακόμη
και τ' όνομα Κουρτς έχει τρομα-
κτικό ήχο. Σαν κλαδί που σπάει
και πέφτει στην άβυσσο. Είμαστε
στην άβυσσο λοιπόν;

Δεν ξέρω τι άλλο να γράψω.
Εγώ το κεφάλι μου, να δεν κατε-
βαίνει καμία ιδέα. Ούτε καν βγάω-
τα γράμματα μου από τις γρήγο-
ρες σημειώσεις που έχω κρατή-
σει στο περιθώριο των σελίδων:
«Φανταστείτε έναν άνθρωπο να
σέρνει μαζί του, στο ποουθενά,
ένα τέτοιο βιβλίο και να το μελε-
τά. Και να κρατάει σημειώσεις!»
Και μάλιστα τα κρυπτογραφημένες!
Ασύλληπτο μυστήριο». Στο τέ-
λος, το μόνο που μου μένει από-
τι νουβέλα είναι ο Μπράντο. Ο
χρυσός του όγκος, το σκοτάδι του.

Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΗΕΛΛΕΝΙΚ ΒΑΝΚ ΠΑΡΟΥΣΙΑΖΕΙ ΤΟ ΘΕΑΤΡΙΚΟ ΓΕΓΟΝΟΣ ΤΗΣ ΧΡΟΝΙΑΣ

**ΔΗΜΟΤΙΚΟ
ΘΕΑΤΡΟ
ΛΕΥΚΩΣΙΑΣ
4-5-6-7-8
ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ**

**ΠΑΤΤΙΧΕΙΟ
ΘΕΑΤΡΟ
ΛΕΜΕΣΟΥ
10-11-12
ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ**

Ελένη
Pάντου
ΣΥΝΟΔΕΥΟΥΝ ΜΕΛΩΔΙΚΑ
STRING DEMONS

**TO
PARTY!**

THE Zweis Mon

ΣΚΗΝΟΘΕΣΙΑ *Ανέστης Αζάς*

ΜΕΓΑΣ ΧΟΡΗΓΟΣ: **Electroline**
έντα στο αύριο

ΧΟΡΗΓΟΙ: **cablenet**

ΥΠΟΣΤΗΡΙΚΤΕΣ: **Parex**

ΧΟΡΗΓΟΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ:

ΧΟΡΗΓΟΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ: **LOVE 100.7 FM**
98.1 & 105.7

ΧΟΡΗΓΟΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ: **Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ**

ΕΙΣΙΤΗΡΙΑ: **Tickethour.com.cy**

ΕΙΣΙΤΗΡΙΑ: **7777 7040**
ΠΑΝΟΡΟΦΟΡΕΣ ΚΑΙ ΣΕ ΟΛΑ ΤΑ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ

ΕΠΙΣΗΜΟΣ ΑΕΡΟΜΕΤΑΦΟΡΕΑΣ: **SKY express**

ΕΙΣΙΤΗΡΙΑ: **ALAMBRA**

ΕΙΣΙΤΗΡΙΑ: **Pharma LEAD PHARMACY**

ΕΙΣΙΤΗΡΙΑ: **αλφάρμεγα**

ΕΙΣΙΤΗΡΙΑ: **LINCARS**

ΕΙΣΙΤΗΡΙΑ: **UNICARS**

ΕΙΣΙΤΗΡΙΑ: **UNICARS**

Πλέον, είναι κοινώς αποδεκτό ότι ένα αξιόλογο graphic novel στέκεται επάξια πλάι σε ένα αξιόλογο μυθιστόρημα, ποια είναι όμως η σχέση κόμικς και λογοτεχνίας; Αυτό το ερώτημα και άλλα πολλά θα απαντηθούν στη συζήτηση που διοργανώνει το Βιβλιότροπιο στη Λεμεσό.

Λογοτεχνία & Κόμικς: Δύο διαφορετικές τέχνες

Οι Γιάννης Παλαβός, Τάσος Καπλάνης και Θανάσης Πέτρου μιλάνε στην «Κ» για το graphic novel και τη λογοτεχνική αφήγηση

Συνέντευξη στον
ΑΠΟΣΤΟΛΟ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ
Σκίτσο: **ΘΑΝΑΣΗΣ ΠΕΤΡΟΥ**

Κόμικς και Λογοτεχνία, άραγε σε τι συγκλίνουν και σε τι αποκλίνουν οι δύο μορφές αφήγησης; Με ποιον τρόπο συνυπάρχουν; Είναι μόνο μερικά από τα ερωτήματα που θα κληθούν να απαντήσουν ο Τάσος Καπλάνης, επίκουρος καθηγητής ΑΠΘ, ο Γιάννης Παλαβός, συγγραφέας και ο Θανάσης Πέτρου, κομίστας στην εκδήλωση που διοργανώνει το Βιβλιότροπιο, στη Λεμεσό, την Τετάρτη. Για τη σχέση κόμικς και λογοτεχνίας μίλησαν στην «Κ» οι τρεις συμμετέχοντες στην εκδήλωση του Βιβλιότροπιου, δίνοντας μία πρώτη γεύση για την πολύ ενδιαφέρουσα συζήτηση που θα γίνει μεταξύ τους, αλλά και με το κοινό. Ο κ. Παλαβός και ο Τάσος Καπλάνης ξεκαθαρίζουν πως τα κόμικς και η λογοτεχνία είναι δύο διαφορετικές τέχνες, η καθεμιά με τη δική της γραμματική και το δικό της συντακτικό, τους δικούς της τρόπους, τα δικά της μέσα και εργαλεία. Ο κ. Πέτρου μάς λέει πως, εφόσον κάνουμε λόγο για διασκευή, η μεταφορά του αρχικού έργου σε μια άλλη τέχνη συνεπάγεται ότι πρέπει να γίνουν επιλογές, αλλαγές, προσαρμογές, ώστε να ακολουθηθούν οι κώδικες του νέου μέσου.

–Μπορεί η τέχνη του κόμικς να υπονομεύσει τη διήγηση ενός λογοτεχνικού έργου;

–Γιάννης Παλαβός (Γ.Π.): Τα κόμικς και η λογοτεχνία είναι δύο διαφορετικές τέχνες, η καθεμιά με τη δική της γραμματική και το δικό της συντακτικό, τους δικούς της τρόπους, τα δικά της μέσα και εργαλεία. Η διασκευή ενός λογοτεχνικού έργου σε κόμικς δεν είναι η εικονογράφηση του, αλλά η μεταγραφή του από τον κώδικα της μιας τέχνης –εν προκειμένου της λογοτεχνίας– στον κώδικα μιας άλλης, των κόμικς. Το ερώτημά σας δεν έχει μεγάλη διαφορά από το ερώτημα «αν η τέχνη του κινηματογράφου μπορεί να υπονομεύσει τη διήγηση ενός λογοτεχνικού έργου;» – η και το αντίστροφο, μια και έχουμε δει κινηματογραφικές ταινίες ή τηλεοπτικές σειρές να μεταγράφονται σε βιβλία που αυτοπαρουσιάζονται ως λογοτεχνία. Η απάντηση, λοιπόν, είναι: εξαρτάται από τις ικανότητες του κομίστα. Το μόνο σίγουρο είναι πως από τη στιγμή που ένα λογοτεχνικό έργο μεταγράφεται σε μια άλλη μορφή τέχνης –σε κόμικς ή στον κινηματογράφο– γίνεται κάτι άλλο. Κι αυτό το άλλο το αποτιμούμε με βάση τους δικούς του όρους.

Από αυτή τη σκοπιά, η τέχνη των κόμικς πάντα υπονομεύει τη διήγηση ενός λογοτεχνικού έργου και ταυτόχρονα είναι αδύνατο να την υπονομεύσει. Και σε κάθε περίπτωση, εφόσον πρόκειται για δύο τελείως διαφορετικά συστήματα, δεν χωρούν αξιολογικές συγκρίσεις.

– Τάσος Καπλάνης (Τ.Κ.): Θα έλεγα να μην μπερδεύουμε τα μύλα με τα πορτοκάλια και μάλιστα αξιολογικά: και τα δύο φρούτα είναι, αλλά προφανώς δεν μπορεί να «υπονομεύσει» το ένα το άλλο. Κόμικς και λογοτεχνία είναι δύο διαφορετικές τέχνες που καλό είναι να αξιολογούνται η καθεμιά για αυτό που είναι και όχι για κάτι άλλο.

– Θανάσης Πέτρου (Θ.Π.): Αν πάρουμε κυριολεκτικά τη σημασία του ρήματος «υπονομεύω»,

δηλαδή «βλάπτω» ή «μειώνω», τίθεται το ζήτημα για ποιον λόγο να θέλει ένας δημιουργός κόμικς να ασχοληθεί με ένα έργο λογοτεχνίας, εφόσον σκοπός του είναι να το ευτελίσει; Επομένως, δεν νομίζω ότι ισχύει κατά κυριολεξία η έννοια της υπονόμησης. Από την άλλη, εφόσον κάνουμε λόγο για διασκευή, η μεταφορά του αρχικού έργου σε μια άλλη τέχνη συνεπάγεται ότι πρέπει να γίνουν επιλογές, αλλαγές, προσαρμογές, ώστε να ακολουθηθούν οι κώδικες του νέου μέσου.

–Εικονογράφηση και κόμικς, πόσο λεπτή είναι η γραμμή;

–Γ.Π.: Άλλο η εικονογράφηση και άλλο τα κόμικς. Στα κόμικς έχουμε αφήγηση, πλοκή, διάλογο – ένα βλέμμα κι ένα νόημα που αναδύεται από την αλληλουχία των εικόνων, από το περιεχόμενο, τη διάταξη και τις μεταξύ τους σχέσεις στον χώρο της σελίδας, κι επίσης –κι αυτό είναι σημαντικό, νομίζω– από τα κενά, τις παύσεις και τις σιωπές δηλαδή, ανάμεσα

Η εικονογράφηση είναι στατική και συμπληρωματική του κειμένου, στα κόμικς η αφήγηση προϋποθέτει τη σύμπραξη λόγου και εικόνας σε αδιαίρετη αλληλουχία, λέει ο Τάσος Καπλάνης.

στις εικόνες. Η εικονογράφηση είναι κάτι στατικό και, συνήθως, λειτουργεί επικουρικά προς τον λόγο, έρχεται σε δεύτερη μοίρα. Δεν ισχύει πάντα αυτό, βέβαια – σκέφτομαι τα εικονογραφημένα παιδικά βιβλία, π.χ., όπου η εικονογράφηση παίζει κρίσιμο ρόλο. Και πάλι, όμως, ο λόγος είναι ο φορέας της αφήγησης και της πλοκής. Στα κόμικς, το νόημα παράγεται από την αλληλουχία των εικόνων και ο λόγος είναι που βρίσκει σε δεύτερη μοίρα.

–Τ.Κ.: Καθόλου λεπτή: η εικονογράφηση είναι στατική και συμπληρωματική του κειμένου, στα κόμικς η αφήγηση προϋποθέτει τη σύμπραξη λόγου και εικόνας σε αδιαίρετη αλληλουχία.

Στα κόμικς, κανένα καρέ δεν έχει υπόσταση και ύπαρξη χωρίς το προηγούμενο και το επόμενο του. Ένα μεμονωμένο καρέ είναι κυριολεκτικά ακατανόητο αν το απομονώσουμε από τη σελίδα στην οποία είναι τοποθετημένο.

–Θ.Π.: Η διαφορά της εικονογράφησης από τα κόμικς μόνο λεπτή δεν είναι. Πρόκειται για δύο τελείως διαφορετικά πράγματα. Τα κόμικς είναι η τέχνη της αφήγησης μέσα από αλληπνένδετες εικόνες με την παρουσία ή και χωρίς την παρουσία, κάποιες φορές, κειμένου. Στα κόμικς υπάρχει η έννοια της αφήγησης, της σκηνοθεσίας, του χρόνου και πολλά άλλα στοιχεία που προσδίδουν μία μοναδικότητα σε αυτά. Στην εικονογράφηση εστιάζουμε κυρίως στην εικαστικότητα της εικόνας και όχι στην αφηγηματικότητα της. Στην εικονογράφηση η κάθε εικόνα είναι αυθύπαρκτη, ενώ στα κόμικς, κανένα καρέ δεν έχει υπόσταση και ύπαρξη χωρίς

Η «μεταμόρφωση» ενός λογοτεχνικού έργου σε κόμικς μπορεί να είναι απλώς ένας πολύ θαμπός τροχιοδεικτικός οδηγός του, αν γίνει ως απλή μεταφορά της πλοκής ή κάποιων εξωτερικών γνωρισμάτων του, λέει ο Γιάννης Παλαβός.

Στα κόμικς, κανένα καρέ δεν έχει υπόσταση και ύπαρξη χωρίς το προηγούμενο και το επόμενο του. Ένα μεμονωμένο καρέ είναι κυριολεκτικά ακατανόητο αν το απομονώσουμε από τη σελίδα στην οποία είναι τοποθετημένο.

–Μπορούμε να ισχυριστούμε πως η «μεταμόρφωση» ενός λογοτεχνικού έργου σε κόμικς είναι τροχιοδεικτικός οδηγός του κειμένου;

–Γ.Π.: Αν εννοείτε ότι η διασκευή ενός λογοτεχνικού έργου σε μορφή κόμικς μπορεί να συμβάλει ώστε ο αναγνώστης να πάρει μια γεύση του λογοτεχνικού έργου και να το αναζητήσει αργότερα, φαντάζομαι η απάντηση είναι θετική. Ωστόσο, το λογοτεχνικό έργο είναι λογοτεχνία, γιατί

δεν μπορεί να είναι τίποτε άλλο: η λογοτεχνία γίνεται με λέξεις, όπως ο κινηματογράφος γίνεται με μονταρισμένες κινούμενες εικόνες και τα κόμικς γίνονται με στατικές εικόνες που κι αυτές είναι, τρόπον τινά, μονταρισμένες. Αν ένα έργο τέχνης μπορεί να μεταγραφεί στον κώδικα μιας άλλης τέχνης δίχως να χαθεί τίποτε από την ιδιουσυστασία του, από τη μοναδική του ταυτότητα, είναι μάλλον ένα κακό έργο. Σκεφτείτε το πασίγνωστο κλισέ «ποίηση είναι ό,τι χάνεται στη μετάφραση». Μπορείτε, λοιπόν, να φανταστείτε πόση ποίηση χάνεται όχι όταν απλώς μεταφράζεις ένα έργο αλλά όταν του αλλάζεις τελείως το DNA. Συνεπώς, η «μεταμόρφωση» ενός λογοτεχνικού έργου σε κόμικς μπορεί να είναι απλώς ένας πολύ θαμπός τροχιοδεικτικός οδηγός του, αν γίνει ως απλή μεταφορά της πλοκής ή κάποιων εξωτερικών γνωρισμάτων του ή ως απλή επένδυση με εικόνες. Εκείνο που χρειάζεται προκειμένου να έχουμε δύο ισοδύναμα, ισόκυρα έργα στους δύο διαφορετικούς κώδικες είναι ο διασκευαστής, ο κομίστας εν προκειμένω, να εισέλθει στον πυρήνα ενός λογοτεχνικού έργου, στην ψίχα του, και αυτή να μεταφέρει στον νέο κώδικα, επιφέροντας όλες τις αναγκαίες προσαρμογές και αλλαγές που απαιτούν οι τρόποι του νέου κώδικα, και επίσης μεταφέροντας, το κατά δύναμη, το βλέμμα, το αίσθημα, την ιδιουσυστασία του λογοτεχνικού έργου.

–Τ.Κ.: Αν με το «τροχιοδεικτικός οδηγός» εννοείτε ότι διαβάζοντας τα κόμικς παίρνουμε μια ιδέα για την πλοκή, τα επεισόδια, τις σκηνές, τους χαρακτήρες, κοκ. του λογοτεχνικού έργου-πηγή, προφανώς ναι, παίρνουμε, πάντα όμως μέσα από την ερμηνευτική και καλλιτεχνική ματιά των δημιουργών του κόμικς.

–Θ.Π.: Και πάλι τίθεται το θέμα των επιλογών που κάνει ο διασκευαστής. Υπάρχουν περιπτώσεις λογοτεχνικών κειμένων που βασίζονται πάρα πολύ στο γλωσσικό ύφος του συγγραφέα, οπότε το έργο θα χάσει τον ιδιαίτερο χαρακτήρα του, αν αυτός που το διασκευάζει προσπαθήσει να επέμβει, παραλλάσσοντάς το. Σε άλλες περιπτώσεις, υπάρχει η πιθανότητα, ο διασκευαστής απλώς να κρατήσει την αφηγηματική πλοκή του βιβλίου και να κάνει γλωσσικές επεμβάσεις, εφόσον τον εξυπηρετούν καλύτερα.

Πληροφορίες Τετάρτη 13 Σεπτεμβρίου, ώρα 7:30 μ.μ. Ξυδάδικο, Λεμεσός

Ανάμεσα σε σκοτάδι και φως

Τρεις συναντήσεις στην όχθη
του ψυχολογικού Ρουβίκωνα

ΤΖΟΝ ΓΟΥΪΛΙΑΜΣ
«Μόνο η νύχτα»
Μτφρ.: Ορφέας Απέργης
Εκδ. Gutenberg (2023), σελ. 168

Του ΔΙΟΝΥΣΗ ΜΑΡΙΝΟΥ

Σπάνια ένας συγγραφέας ζει μια δεύτερη ζωή, καίτοι ο ίδιος έχει αποχωρήσει από τον μάταιο τούτο κόσμο, με αποτέλεσμα το έργο του να γίνεται αντικείμενο βαθιάς μελέτης, τα βιβλία του να σκαρφαλώνουν στις λίστες των ευπώλητων και να θεωρείται μια εξαιρετική ανακάλυψη από το βάθος του παρελθόντος. Ο Τζον Γουίλιαμς ανήκει σε αυτή την κατηγορία, καθώς δεν σταματάει να μας εκπλήσσει.

Ο «Στόουνερ» είναι η επιτομή του αλυσμόντη ήρωα. Ο «Αύγουστος» είναι ένας επιδέξιος συνδυασμός Ιστορίας και μυθοπλασίας. Το «Πέρασμα του μακελάρη», ένα αντισυμβατικό γουέστερν με έντονο οικολογικό προβληματισμό. Τώρα, με την έκδοση του πρώτου μυθιστορηματός του, «Μόνο η νύχτα» (εκδ. Gutenberg, μτφρ.: Ορφέας Απέργης), έχουμε μια πλήρη εικόνα του συγγραφέα και του έργου

του. Κρίμα που τούτος ο τόσο ιδιαίτερος συγγραφέας δεν θέλησε να γράψει περισσότερα βιβλία.

Το χαρακτηριστικό του είναι ότι αυτά τα τέσσερα βιβλία είναι εντελώς διαφορετικά μεταξύ τους. Λες και έχουν γραφτεί από άλλον άνθρωπο. Ωστόσο, αυτό που τα ενώνει είναι ότι ακολουθούν ένα παρόμοιο αφηγηματικό τόξο: οι ήρωες του Γουίλιαμς είναι κυρίως νεαροί που βρίσκονται σε κατάσταση μύησης. Συχνά ανταγωνίζονται άλλους άνδρες, ενώ οι σχέσεις που συνάπτουν με γυναίκες διακατέχονται από λεπταίσθητες εντάσεις. Παρόμοια είναι η λύση του δράματος σε όλα του τα βιβλία: μια βαθιά αίσθηση απογοήτευσης έως και ματαιότητας κατατρέπει τους ήρωές του. Λες και δεν υπάρχει γι' αυτούς μια μορφή λύτρωσης.

Κάπως έτσι συμβαίνει με τον ήρωα του «Μόνο η νύχτα», τον φοιτητή Άρθουρ Μάξλεϊ, ο οποίος ζει μόνος και έρμητος σε μια πόλη που δεν κατονομάζεται. Ολο το βιβλίο είναι ένα 24ωρο της ζωής του, με τις απαραίτητες καταβυθίσεις στο παρελθόν που επεξηγούν την κατάσταση βαθιάς κατάθλιψης στην οποία

Ο ήρωας του Γουίλιαμς, Άρθουρ, έχει παρατήσει τις σπουδές του, ζει σε ένα ξενοδοχείο, πίνει σαν να μην υπάρχει αύριο, βουλιάζει σε ένα ψυχολογικό τέναγος το οποίο τον καταπνίγει σαν βάλτος.

Η μοναξιά γίνεται η μόνη διέξοδος για τον ήρωα, που βυθίζεται στο αλκοόλ και στην κατάθλιψη.

έχει περιέλθει.

Ο Άρθουρ έχει παρατήσει τις σπουδές του, ζει σε ένα ξενοδοχείο, πίνει σαν να μην υπάρχει αύριο, βουλιάζει σε ένα ψυχολογικό τέναγος που τον καταπνίγει σαν βάλτος, ενώ η σχέση με τον πατέρα του είναι τραυματισμένη από ένα καθοριστικό συμβάν που

άλλαξε τη μοίρα της οικογένειας.

Το μυθιστόρημα κινείται μεταξύ πληγωτικού φωτός και άγριου σκοταδιού, κάτι που έχει ευθεία αναφορά στην ψυχοσύνθεση του Άρθουρ, ο οποίος ταραζεται συνεχώς από σκιές που θυμίζουν τη μορφή της πεθαμένης μητέρας του. Ακόμη και μια μακρινή ενθύμηση μετατρέπεται μέσα του σε ανησυχία, φόβο και ψυχολογικό μαρτύριο.

Μέσα σε αυτό το 24ωρο ο Άρθουρ θα έχει τρεις συναντήσεις, που καθεμία θα τον οδηγήσει σε μια μορφή συνειδητοποίησης της ζωής του. Πρώτα θα βρεθεί με τον γκέι φίλο του, τον Στάφορντ,

και του αρνείται με σκληρό τρόπο την οικονομική βοήθεια που του ζητάει.

Στη συνέχεια συναντάει τον πατέρα του που μόλις έχει επιστρέψει από δουλειές στο εξωτερικό και ο συγκρωτισμός τους θα ανασύρει από το παρελθόν όλο το βάρος ενός ανείπωτου και σκληρού γεγονότος που έχει καθορίσει τη σχέση τους και έχει μετατρέψει τον Άρθουρ σε άνθρωπο που πενθεί διαρκώς.

Η άγνωστη

Το τρίτο πρόσωπο που θα συναντήσει ο Άρθουρ είναι μια άγνωστη γυναίκα, η Κλερ, σε ένα

Το «Μόνο η νύχτα», το πρώτο μυθιστόρημα του Τζον Γουίλιαμς.

νυχτερινό κέντρο. Θα ενώσουν τις μοναξιές τους κάτω από τα σκληρά φώτα της νύχτας, πίνοντας ακατάπαυστα. Θα καταλήξουν στο διαμέρισμά της, αλλά η ερωτική επαφή που προσδοκούσαν και οι δύο (ή μήπως όχι;) θα οδηγηθεί σε μια κατάσταση δεινής και βίαιης αποκάλυψης για τον Άρθουρ. Είναι η στιγμή που ο ήρωας περνάει τον ψυχολογικό του Ρουβίκωνα βιώνοντας ξανά το παιδικό τραύμα που κουβαλάει βαθιά μέσα του. Από αυτό το σημείο κι ύστερα, η μόνη διέξοδος είναι η μοναξιά του. Η πλήρης διάβρωσή του έχει επέλθει.

Ο Γουίλιαμς δημιουργεί ένα ψυχολογικό νουάρ με μελοδραματικούς τόνους και ένα στυλιζάρισμα στη γραφή που δεν θα το βρούμε με τόσο έντονο τρόπο στα κατοπινά βιβλία του.

Κρίνοντας εκ των υστέρων, είμαστε σε θέση να κατανοήσουμε πώς προέκυψε ο Στόουνερ και οι άλλοι ήρωές του. Στον Άρθουρ υπάρχει το πρόπλασμά τους, από αυτόν αρκείται η τέχνη της ψυχολογικής προσωπογραφίας, στην οποία ο Γουίλιαμς αποδείχθηκε οξυδερκής και ικανός συγγραφέας.

DEEJAY RADIO

29.5%

MIX FM

27.6%

ΚΛΙΚ FM

25.1%

ANT1

24.9%

SFERA

23.6%

No1

ΝΕΑΝΙΚΟΣ

ΣΤΑΘΜΟΣ

ηλικίες 18-24

ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ

DEEJAY

93.5

RADIO

Έρευνα ΣΠΚ: Ακροαματικότητα Μαρτίου - Μαΐου 2023

STANTAR

KKOMETY

Festival at Quidro

22 · 23 · 24 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 2023

• SEMINARIA • OPEN MIC • STAND UP ΣΤΗΝ ΠΛΑΤΕΙΑ •
• STANTAR KKOMETY LINE UP • MIDNIGHT RAW • & MANY MORE •

Comedians

HEAD LINERS

• ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΨΥΛΛΙΔΗΣ • ΓΙΩΡΓΟΣ ΚΥΡΙΑΚΟΥ •
• ΖΑΧΑΡΙΑΣ ΖΑΝΕΤΤΟΥ • ΠΑΥΛΟΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ • ΧΑΜΠΗΣ •

HOSTS ...wait for it

FEATURING

• ΑΛΕΞΗΣ ΠΟΥΛΛΙΤΑΣ • ΑΝΤΡΕΑΣ ΓΕΩΡΓΙΟΥ • ΔΕΣΠΩ ΛΕΟΝΤΙΟΥ •
• ΗΛΙΑΣ ΑΝΔΡΕΟΥ • ΚΡΥΣΤΑΛ ΧΡΙΣΤΟΦΗ • ΜΑΝΗΣ ΓΕΡΟΛΕΜΟΝ • ΜΑΡΙΛΕΝΑ ΣΩΔΙΑΤΟΥ •
• ΝΑΤΑΛΙΑ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΥ • ΙΡΕΝΕ ΟΡΦΑΝΙΔΕΣ •

ΚΑΙ Η ΑΦΡΟΚΡΕΜΑ ΤΟΥ ΚΥΠΡΙΑΚΟΥ ΣΤΑΝΤ ΑΠ.

AD

Poster desing
Antonis Dalitis
fine artist & graphic designer

ΧΟΡΗΓΟΙ

The Copy shop
ΔΙΟΜΗΛΗΣ
EXHIBIT GALLERY
DP

ΥΠΟΣΤΗΡΙΚΤΕΣ

motion comedy
CULT EXPERIENCES
HUMOR bar
Στο Δρόμο CARAVANÉ

ΧΟΡΗΓΟΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ

Netcast Zone
wizguide
IK

ΜΑΤΙΕΣ ΣΤΟΝ ΚΟΣΜΟ

Επιμέλεια **ΝΙΚΟΣ ΒΑΤΟΠΟΥΛΟΣ**

ADRIENNE GRUNWALD / THE NEW YORK TIMES

ΝΕΑ ΥΟΡΚΗ

Για ρομαντικά βιβλία

Ενα νέο βιβλιοπωλείο στη Νέα Υόρκη πουλάει αποκλειστικά και μόνο ρομαντικά μυθιστορήματα και όπως ήταν αναμενόμενο έκαναν ουρά στα εγκαίνια πολλές γυναίκες, αλλά όχι μόνο. Οι δημιουργοί του βιβλιοπωλείου «The Ripped Bodice» (στο Μπρούκλιν) είδαν ότι υπάρχει μεγάλο κοινό για όσες και όσους επιθυμούν ένα ευχάριστο αισθηματικό, κοινωνικό, ιστορικό, ρομαντικό βιβλίο. Είναι ένα μεγάλο κομμάτι της πίτας και οι εκδότες όπως και οι βιβλιοπώλες το γνωρίζουν καλά.

BETTMANN

ΜΝΗΜΗ

Κλοντ Πικάσο

Ο θάνατος του δεύτερου γιου του Πάμπλο Πικάσο έφερε στο προσκήνιο την προσφορά του για τη διαφύλαξη του έργου του πατέρα του. Γεννημένος το 1947, ο Κλοντ Ρουϊθ Πικάσο είχε ένα αυτόνομο και αξιόλογο δημιουργικό έργο ως φωτογράφος, κινηματογραφιστής, σκηνοθέτης, εικαστικός, ντιζάινερ, οδηγός αγωνιστικών αυτοκινήτων και επιχειρηματίας. Αυτή η φωτεινή προσωπικότητα κατόρθωσε να εξασφαλίσει νομικά το έργο του πατέρα του και να διοικήσει την κληρονομιά του.

MARITIME MUSEUM

ΛΙΒΕΡΠΟΥΛ

«Τιτανικός»

Το Λίβερπουλ συνδέεται με τον «Τιτανικό» με τρόπο αναπόδραστο καθώς το μεγάλο λιμάνι ήταν η έδρα του πλοίου, όπως και το «Olympic», και της εταιρείας που τα κατασκεύασε, της White Star. Στο Λίβερπουλ, στο Ναυτικό Μουσείο (Maritime Museum) υπάρχει μόνιμη πτέρυγα για τον «Τιτανικό» με έκθεση ανάμεσα σε άλλα και πολλών αντικειμένων που διασώθηκαν. Στη φωτογραφία, χρυσό ρολόι τσέπης κατασκευής του 1902, που ανήκε στον θαλαμηπόλο Τόμας Χιούιτ.

BSB

ΜΟΝΑΧΟ

Το «Κύμα» του Χοκουσάι

Η Κρατική Βιβλιοθήκη της Βαυαρίας, ακολουθώντας το πρόγραμμα αγοράς έργων τέχνης, ανακοίνωσε πως απέκτησε το διάσημο «Μεγάλο κύμα» του Κατσουσάικα Χοκουσάι (1760-1849). Ανήκει σε σειρά ξυλογραφιών και είναι ένα από τα πιο διάσημα έργα τέχνης. Αγοράστηκε από ιδιωτικό φορέα έναντι ποσού με επτά αριθμούς (στη χαμηλή κλίμακα) και εμπλουτίζει την ήδη πλούσια ιαπωνική συλλογή της Βιβλιοθήκης. Η Κρατική Βιβλιοθήκη της Βαυαρίας αριθμεί 90.000 τόμους και 100 χειρόγραφα.

NATIONAL GALLERY OF DENMARK

ΚΟΠΕΓΧΑΓΗ

Μπαρόκ ζωγραφική

Η Εθνική Πινακοθήκη της Δανίας παρουσιάζει μεγάλη και σημαντική έκθεση έργων ζωγραφικής από την περίοδο του Μπαρόκ, φέρνοντας κοντά έργα (όλα του 17ου αιώνα από διάφορες ευρωπαϊκές χώρες) που εκτίθενται για πρώτη φορά μαζί. Ενδιαφέρον είναι ότι πολλά από τα έργα της έκθεσης συντηρήθηκαν και αποκαταστάθηκαν πρόσφατα έπειτα από πολυετείς έρευνες και εργασίες. Όπως το εικονιζόμενο έργο του Ρούμπενς, έτσι και πολλά ακόμη παρουσιάζονται στο κοινό έπειτα από δεκαετίες.

Η μεγάλη φωτιά του Λονδίνου έθεσε τα θεμέλια για μια νέα πόλη.

Η μεγάλη πυρκαγιά του Λονδίνου το 1666

Η μεγάλη πυρκαγιά του Λονδίνου συνέβη το 1666, μήνα Σεπτέμβριο. Η ανάμνηση του γεγονότος πέρασε απλώς ως μια σημείωση στη λίστα των επετειών καθώς δεν συμπληρώνεται στρογγυλός αριθμός. Αλλά βεβαίως τα 357 χρόνια που μας χωρίζουν από τη φωτιά που άλλαξε το Λονδίνο δεν είναι ούτε λίγα ούτε πολλά αν δει κανείς τη μεγάλη γραμμή του ιστορικού χρόνου. Είναι όμως τόσο πυκνά που μας δίνουν την αφορμή να προσεγγίσουμε αυτό το καταστρεπτικό γεγονός που έμεινε

στην Ιστορία ως ένα από τα πολλά φαινόμενα φυσικής καταστροφής που άλλαξαν την ιστορία των πόλεων.

Η μεγάλη φωτιά του Λονδίνου τον 17ο αιώνα συγκρίνεται με τον μεγάλο σεισμό της Λισσαβώνας τον 18ο αιώνα (1755) ή του Σαν Φρανσίσκο τον 20ό αιώνα (1906), αλλά σε κάθε περίπτωση ήταν μια καταστροφή μοναδική σε μια περίοδο βαθιών μεταβολών στην Αγγλία. Το Λονδίνο άρχισε να γίνεται το «Λονδίνο» των νεότερων χρόνων μετά την πυρκαγιά που

κατέστρεψε χιλιάδες κτίρια, αστικές κατοικίες και φτωχόσπιτα, τα περισσότερα ξύλινα. Ήταν το τέλος του ελισαβετιανού Λονδίνου και του Λονδίνου του Σαίξπηρ σε μια καμπή κατά την οποία η Βρετανία προχωρούσε αναγκαστικά και μη σε νέα εποχή, μετά τους εμφυλίους πολέμους (1642-1651) και την επανάσταση του Ολίβερ Κρόμγουελ. Η μεγάλη πυρκαγιά, που λέγεται ότι ξεκίνησε από έναν φούρνο, κατέκαψε το μεσαιωνικό Λονδίνο και επεκτάθηκε και σε νεότερες συνοικίες, με μια ταχύ-

τητα που τα πυροσβεστικά μέσα της εποχής δεν μπορούσαν να παρακολουθήσουν. Το Λονδίνο εκείνη την εποχή είχε πληθυσμό κάτι λιγότερο από 400.000 και αν και ταχέως αναπτυσσόμενο υπολείπονταν σε αίγλη των Παρισίων της μπαρόκ εποχής. Η πυρκαγιά στο Λονδίνο συνέβη ένα χρόνο μετά τη φοβερή επιδημία της βουβωνικής πανώλης που είχε αποδεκατίσει το 25% του πληθυσμού. Λέγεται πως η πυρκαγιά λειτούργησε και ως κάθαρση. Κάπκαν χιλιάδες ακάθαρτα και μολυσμένα κτίρια

και μικρότερα σπίτια. Η δημόσια υγιεινή άρχισε να συζητείται με πιο επεξεργασμένο τρόπο.

Θύμα της πυρκαγιάς ήταν και ο παλιός γοτθικός ναός του Αγίου Παύλου. Στη θέση χτίστηκε ο μεγαλοπρεπής ναός σε ρυθμό βρετανικού μπαρόκ, που γνωρίζουμε σήμερα. Ήταν μέρος του σχεδιασμού της νέας πόλης μετά την πυρκαγιά. Αρχιτέκτων του Αγίου Παύλου ήταν ο σερ Κρίστοφερ Ρεν, έργο του οποίου είναι το μνημείο της μεγάλης πυρκαγιάς, ένας επιβλητικός δωρικός κίονας.

Ο ΚΥΡΙΟΣ ΓΚΡΙ

Γράφει ο **ΗΛΙΑΣ ΜΑΓΚΛΙΝΗΣ**

«Μα τι καλό κορίτσι που είσαι!» έγραψε ο Νίκος στη Νέλλη

«Αγαπητή φίλη! Εχω όλα τα ωραία σου γράμματα κοντά και απολαμβάνω διπλή μοναξιά! Είναι ωραία πραγματικά τα όσα μου γράφεις για μένα και δεν ξέρεις πόσο χαίρομαι για την καλή –παρ' ολίγο να πω “υπερ” καλ-λ-λ καρδιά σου. Μα τι καλό κορίτσι που είσαι! Μου 'στειλεις και βιβλία, όλα τόσο γρήγορα, σύντομα κ' εγώ ο πλιθίος μόλις απόψε (Σαββατόβραδο!) έρχομαι κοντά σου. Μα δεν ξέρεις όμως, τι εύθυμος που είμαι. Σ' όλο το δρόμο μου σφύριζα, κι αν δεν ετύχαινε μαζί με τα χιόνια να με τριγυρίζουνε σχεδόν κρύσι άνθρωποι, ασφαλώς θα έκανα τις μεγαλύτερες τρέλλες απόψε».

Ο κύριος Γκρι διαβάει τις νεανικές επιστολές του Νίκου Σκαλκώτα στη Νέλλη Ασκητοπούλου και έξω από το παράθυρό του αστράφτουν κάθε τόσο κεραυνοί. Ταιριαστό σκηνικό, ειδικά

Κάτι σαν «επιστολικό μυθιστόρημα», με θέμα «ιστορίες ανθρώπων που συναντιόνταν και χωρίζανε».

όταν βάζει να ακούσει ένα από τα τελευταία του έργα, το λαϊκό μπαλέτο «Η θάλασσα», κυρίως το «Νυκτερινό», το έβδομο γαλήνιο μέρος αυτής της έξοχης συμφωνικής σουίτας. Οι επιστολές αυτές εκδόθηκαν πέρυσι, σε έναν πολύ φροντισμένο, καλαίσθητο κόκκινο τόμο (με ωραίο φωτογραφικό υλικό) από τις εκδόσεις Loggia, με τον τίτλο «Νεανικές επιστολές», σε εξαιρετική επιμέλεια του μουσικολόγου και δικηγόρου Κωστή Δεμερτζή, συστηματικού ερευνητή του έργου και της ζωής του

Η Νέλλη Ασκητοπούλου με βιολί. Φωτογραφία από το βιβλίο. Αρχείο ερασιτεχνικού οπτικοακουστικού υλικού «των Ανωρύμων».

Σκαλκώτα, ο οποίος υπογράφει και τα άκρως κατατοπιστικά επίμετρα (δοκίμια στην ουσία) του τόμου.

Η έκδοση περιλαμβάνει τις νεανικές επιστολές που έγραφε ο Σκαλκώτας στη Νέλλη Ασκητοπούλου, ερωτική σύντροφο αρχικά και κατόπιν φίλη – ισόβια μάλιστα. Όπως σοφά γράφει ο Κ. Δεμερτζής, η σχέση τους «από ερωτική μετατράπηκε στη μόνη μορφή που μπορούσε να τη διατηρήσει στον χρόνο: σε μια ειλικρινή και ελεύθερη φιλία».

Ορθώς, επίσης, ο επιμελητής τονίζει πως το βιβλίο θα μπορούσε κάλλιστα να διαβαστεί και σαν «επιστολικό μυθιστόρημα», με θέμα «ιστορίες ανθρώπων που συναντιόνταν και χωρίζανε, που ξαναβρίσκονταν ή χάνονταν».

Παραδέχεται, βέβαια, πως λείπουν οι επιστολές της Νέλλης, αυτές που ο συνθέτης φυλούσε «στην

αριστερή επάνω τσέπη του σακακιού του», δηλαδή στη θέση της καρδιάς. Χάθηκαν όμως, μαζί με τη βιβλιοθήκη και όλα του τα χαρτιά, όταν ο Σκαλκώτας υπέστη οικονομική καταστροφή και η σπιτονοικοκυρά του πούλησε τα πάντα αντί των ανεξόφλητων ενοικιών. Ποιος αγόρασε άραγε τα γράμματα του νέου κοριτσιού; Ή πετάχτηκαν στα σκουπίδια; Ο Σκαλκώτας, πάντως, αναγκάστηκε να επιστρέψει στην Ελλάδα το 1933 (πράγμα που δεν επιθυμούσε...).

Ο κύριος Γκρι ακούει τώρα το πιο «επιθετικό» Κουαρτέτο εγχόρδων υπ' αριθμ. 3, που ο Σκαλκώτας συθέτει στην Ελλάδα το 1935, και στέκεται σε μια κουβέντα του στη Νέλλη του 1925: «Είναι άλλωστε τόσο όμορφο και ιδανικό να πεθαίνει κανένας υπερασπιζοντας τον “Ισπανικό πύργο” των παιδικών του ονείρων»...

ΕΞ ΑΦΟΡΜΗΣ

Της ΣΙΣΣΥΣ ΑΛΩΝΙΣΤΙΩΤΟΥ

«Ειδική καλλιτεχνική επιχείρηση» από τη Ρωσία

Στις 24 Σεπτεμβρίου 2023, η Ρωσίδα σοπράνο Γιελένα Στίκινα (Elena Stikhina) και ο Έλληνας βαρύτονος Δημήτρης Πλατανιάς σταχυολογούν από το ευρύ ρεπερτόριό τους αγαπημένες άριες της ιταλικής ρομαντικής όπερας στο Μέγαρο Μουσικής Αθηνών και στο πλαίσιο αφιερώματος στη Μαρία Κάλλας. Ουδέν μεμπτόν από καλλιτεχνικής απόψεως, τουλάχιστον για τους φίλους του... ποτ πουρί, εάν δεν παρείσφραε η εθνικότητα της σοπράνο: Ρωσίδα. Στη χορηγούμενη από το Μέγαρο Μουσικής διαφήμιση σε κοινωνικά δίκτυα, σχόλια αρκετών ανθρώπων κάτω από την ανάρτηση υπενθυμίζουν ότι η χώρα της έχει εισβάλει σε μια άλλη ανεξάρτητη χώρα, την Ουκρανία, βομβαρδίζοντας αμάχους και έχοντας μέχρι τώρα διαπράξει σοβαρά εγκλήματα πολέμου, και άρα η πρωτοβουλία του Μεγάρου να τη συμπεριλάβει στο πρόγραμμά του είναι τουλάχιστον άστοχη – για να επιλέξουμε μια κόσμια λέξη από αυτές που έγραψαν κάποιοι από τους χρήστες για να χαρακτηρίσουν την ενέργεια.

Το όλον επαναφέρει ένα ζήτημα που είχε λάβει –και σωστά– σοβαρές διαστάσεις υπό τη δυτική ορμή υπεράσπισης της Ουκρανίας τους πρώτους μήνες της ρωσικής εισβολής, και αφορούσε τον αποκλεισμό Ρώσων από ένα ευρύ φάσμα δραστηριοτήτων στους τομείς της κουλτούρας και του αθλητισμού επί δυτικού εδάφους. Εκπορευόταν από τη βασική αρχή –αποδεδειγμένα ισχυρή από την αρχαιότητα ακόμα– ότι η κουλτούρα, οι ανταλλαγές πτυχών του πολιτισμού αποτελούν εκφράσεις πολιτιστικής διπλωματίας. Συμβάλλουν στην ενίσχυση των σχέσεων σε όλα τα επίπεδα με άλλες χώρες. Η ήπια ισχύς μιας χώρας στηρίζεται στους πόρους του πολιτισμού, των αξιών και των πολιτικών της.

Προπαγάνδα

Η ενίσχυση αυτών των πόρων πολιτισμού μιας χώρας παντοιοτρόπως εχθρικής απέναντι στον δυτικό πολιτισμό, τον

Ο μαέστρος της «ειδικής καλλιτεχνικής επιχείρησης» του Κρεμλίνου, Βλαντιμίρ Πούτιν, με τον διευθυντή του θεάτρου Μαρίνσκι, Βάλερι Γκιοργκίεφ.

«Αλλαξαν γνώμη για την ακύρωση της ρωσικής κουλτούρας. Πώς τα αστέρια μας κατακτούν την Ευρώπη και τις ΗΠΑ», μετέδιδε πριν από μερικούς μήνες το πρακτορείο Ria Novosti.

πολιτισμό μας, ενισχύει τη δική της διπλωματία, τα δικά της επιχειρήματα και τελικώς βάσει ένα λιθαράκι νομιμοποίησης για την εισβολή στην Ουκρανία. Η Ρωσία το ξέρει. Ο τίτλος δημοσιεύματος του Ria Novosti στις 24 Φεβρουαρίου του 2023, ένα χρόνο ακριβώς μετά την εισβολή, το οποίο αναπαρήχθη από φιλωρωσικά ΜΜΕ είναι χαρακτηριστικός: «Αλλαξαν γνώμη για την ακύρωση της ρωσικής κουλτούρας. Πώς τα αστέρια μας κατακτούν την Ευρώπη και τις ΗΠΑ» για να συνεχίσει: «Πέρυσι, Ρώσοι καλλιτέχνες στη Δύση αποκλείστηκαν από τα προγράμματα διεθνών διαγωνισμών, συναυλίες ακυρώθηκαν, ταινίες δεν προβλήθηκαν σε φεστιβάλ. Τώρα, κρίνοντας από τις αφίσες, τα προγράμματα και τις διαφη-

μίες, η κατάσταση αλλάζει. Πού θα εμφανιστούν οι αστέρες μας και γιατί οι ΗΠΑ και η Ε.Ε. κάνουν πίσω».

Η άποψη που διατυπώθηκε από πολλούς –και εν πολλοίς επικράτησε– ότι δεν πρέπει να νιώσει αποκλεισμένος ο ρωσικός λαός, διότι τότε θα επιβεβαιωθεί το προπαγανδιστικό αφήγημα του Πούτιν ότι ο υπόλοιπος κόσμος είναι εναντίον τους, δεν φαίνεται να είχε το προσδοκώμενο αποτέλεσμα αντίληψης και κατανόησης εκ μέρους του ρωσικού λαού. Το τεράστιο ποσοστό υποστήριξης τόσο για την εισβολή στην Ουκρανία όσο και προς τον ίδιο τον Πούτιν, σύμφωνα με πρόσφατη έρευνα του Πανρωσικού Κέντρου Έρευνας της Κοινής Γνώμης (VTSIOM), βρίσκεται στο 80%!

Στο μεταξύ, αντιφρονούντες Ρώσοι καλλιτέχνες, που επικρίνουν τον Πούτιν και την εισβολή στην Ουκρανία, διακινδυνεύοντας ακόμα και τη ζωή τους, βλέπουν τη Γιελένα Στίκινα να εμφανίζεται και να ερμηνεύει ελεύθερα στη Δύση και παράλληλα στη σκηνή του θεάτρου Μαρίνσκι υπό τη διεύθυνση του μαέστρου Βάλερι Γκιοργκίεφ (Valery Gergiev). Για όσους δεν γνωρίζουν, ο μαέστρος και διευθυντής του θεάτρου είναι ένθερμος υποστηρικτής του Πούτιν και το θέατρο έχει απολύσει

όσους καλλιτέχνες μίλησαν κατά της εισβολής.

Σε περιόδους πολέμου και υψηλού διακυβεύματος όλοι πρέπει να τίθενται ενώπιον των ευθυνών τους κατά το μέρος που τους αναλογεί. Και αυτό συμπεριλαμβάνει τους εμπόλεμους αλλά και τους συμμάχους των αιμυνόμενων. Εάν μέχρι στιγμής το 80% του ρωσικού λαού υποστηρίζει την «ειδική στρατιωτική επιχείρηση», θα πρέπει κάποτε να καταλάβει ότι είναι εισβολή σε μια ξένη χώρα. Και δράσεις... ήπιες ισχύος όπως είναι ο αποκλεισμός των καλλιτεχνών του από τις δυτικές σκηνές μπορεί, έστω κατ'ελάχιστον, να βοηθήσει.

Η «θυσία»

Και η Δύση πρέπει κάπως να ξεβουλευτεί. Ο Τσαϊκόφσκι, ο Στραβίνσκι, ο Προκόφιεφ δεν έπαψαν να είναι σπουδαίοι μουσικοί, όταν ο Πούτιν έστειλε τους εγκληματίες να βιάζον και να σφάζουν στην Μπούτσα. Αλλά δεν είναι δα και τόσο τρομερή θυσία για το κοινό να απολαύσει τα έργα τους ερμηνευμένα από άλλους ικανούς, λαμπερούς καλλιτέχνες που διαθέτει η Δύση και όχι από τη Στίκινα και άλλες ενσαρκώσεις της ρωσικής ήπιες ισχύος, ούτε η απώλεια μερικών κερδών από την αναδιάρθρωση των καλλιτεχνικών συμβολαίων. Το τίμημα είναι ελάχιστο σε σχέση με το διακύβευμα.

Θα ήταν και ένας φόρος τιμής στον Γκουμίλεφ, στην Αχμάτοβα και τον Μάντελσταμ, σε όλους τους δραματουργούς, ηθοποιούς, μουσικούς που εξοντώθηκαν στην ΕΣΣΔ – πολιτικές της οποίας εφαρμόζει και το θρέμμα της, ο Πούτιν, αλλά και σε όσους συναδέλφους τους αντιστέκονται αυτήν τη στιγμή μέσα στη Ρωσία.

Το περίφημο θέλει αρετήν και τόλμην η ελευθερία δεν είναι πια για σχολικές εκθέσεις, ένας σίχως ξεντεριασμένος και στείρος από την πολλή χρήση. Είναι η πραγματικότητα εδώ και τώρα. Και για εμάς, που δεν είμαστε στην πρώτη γραμμή, η ανταπόκριση στο διακύβευμα απαιτεί ένα απειροελάχιστο κομμάτι αρετής και καθόλου τόλμης.

500 ΛΕΞΕΙΣ

ΜΕ ΤΟΝ ΕΥΘΥΜΙΟ ΣΑΚΚΑ

Ο Ευθύμιος Σακκάς γεννήθηκε στην Αρτα το 1980 και σπούδασε στη Φιλοσοφική Σχολή Αθηνών. Τα τελευταία χρόνια ζει και εργάζεται στην Αθήνα. Η νουβέλα «Ιβ & Βη» είναι το τρίτο του βιβλίο και κυκλοφορεί από τις εκδόσεις Βακχικών.

– Ποια βιβλία έχετε αυτόν τον καιρό πλάι στο κρεβάτι σας;
– «Fra Angelico and the rise of the Florentine Renaissance», καθώς και «Η ζωγραφική στο έργο του Προυστ» του Ερικ Καρπέλες. Γενικώς ζωγραφική...

– Ποιο ήταν το πιο ενδιαφέρον στοιχείο που μάθατε πρόσφατα χάρη στην ανάγνωση ενός βιβλίου;
– Μας εκπαιδεύουν πολύ καιρό στη βλακεία ώστε στο τέλος να μας γίνεται δεύτερη φύση, οπότε μια καλή μέθοδος σκέψης είναι να σκέφτεται κανείς ενάντια στον εαυτό του. Συγχωρέστε με, αλλά δεν έχω συγκρατήσει την πηγή.

– Ποιο κλασικό βιβλίο διαβάσατε πρόσφατα για πρώτη φορά;
– «Το νυχτολόγιο» του Τάκη Σινόπουλου.

– Περιγράψτε την ιδανική αναγνωστική συνθήκη.
– Κάποτε πίστευα στην απόλυτη ησυχία, αλλά με τον καιρό συνειδητοποίησα ότι η εκάστοτε όλη-

ση από το περιβάλλον εντείνει την αναγνωστική προσοχή μου και ορισμένες φορές μπορεί ν' αποτελέσει και την αιτία ώστε να διαμορφωθεί μια ισχυρή αναγνωστική ανάνηψη.

– Υπάρχουν βιβλία για τα οποία να νιώθετε ενοχές που σας άρεσαν;
– Όλα, εκτός από τον «Μολλόυ» του Μπέκετ.

– Τι είναι αυτό που σας συγκινεί περισσότερο σε ένα βιβλίο;
– «Το μυαλό μου είναι τόσο πλήρες που συνεχώς ξεστρατίζει», γράφει η Τζούνα Μπαρνς σε κάποιο σημείο στο «Νυχτοδόσος». Αυτό το ξεστράτισμα λοιπόν...

– Ποιο είναι το επόμενο βιβλίο που θα διαβάσετε;
– «Τα αμερικανικά μαθήματα» του Ιταλο Καλβίνο. Πρόκειται για διαλέξεις που είχε δώσει το 1984 με θέμα τις λογοτεχνικές αξίες που πρέπει να διασωθούν στη χλιετία που διανύουμε.

– Ποιοι είναι οι Ιβ και Βη;
– Δύο φίλοι που αποφάσισαν να ξεστρατίσουν από την πραγματικότητα.

– Μπορεί η τέχνη να είναι συστατικό στοιχείο για τη διαμόρφωση της καθημερινότητας του ανθρώπου;
– Αυτό είναι και το θέμα που με τολνίζε κατά τη συγγραφή του βιβλίου, και κατ' επέκταση και τους δύο ήρωες. Αλλά ας το πιάσω αλλιώς. Οι δύο πρωταγωνιστές αποπειρώνται, υπό ένα ορισμένο πρίσμα, να διαμορφώσουν μια πραγματικότητα που ο κεντρικός της άξονας περιστρέφεται γύρω από την τέχνη. Από τη μια πλευρά μπορεί να φαντάζει ιδανική, όμορφη ή οτιδήποτε παρόμοιο μια τέτοια απόπειρα, από την άλλη όμως μπορεί να οδηγεί σε έναν παράδοξο τρόπο σκέψης και να διαμορφώσει περίεργες ψυχικές καταστάσεις. Αυτό το πεδίο επιδιώξα να διερευνήσω έχοντας σταθερά ως οδηγό το ζήτημα της συντροφικότητας.

Επιμέλεια: ΑΛΕΞΑΝΔΡΑ ΣΚΑΡΑΚΗ

ΨΗΦΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

από τη Read LIBRARY

Tolstoy, Leo, graf, 1828-1910
What is Art?
Μετάφραση: Maude, Aylmer, 1858-1938
Credits: Tim Lindell, David King, and the Online Distributed Proofreading Team at <http://www.pgdp.net>. (This file was produced from images generously made available by The Internet Archive/Canadian Archives.)

Στο βιβλίο «What is Art» ο Τολστόι πραγματεύεται την έννοια της Τέχνης και αναπτύσσει τις απόψεις του ως προς το θέμα αυτό. Βλέπει τον αναπτυσσόμενο επαγγελματισμό της τέχνης ως εμπόδιο στη δημιουργία καλών έργων. Ο επαγγελματίας καλλιτέχνης παράγει έργο για να βιοποριστεί, δημιουργώντας τέχνη που είναι ανειλικρινής και πιθανότατα κατευθυνόμενη - φτιαγμένη για να ταιριάζει στις ιδιοτροπίες της μόδας ή των θαμώνων. Η κριτική τέχνης, όπως ισχυρίζεται, είναι ένα σύμπτωμα της αφάνειας της τέχνης, γιατί «... ο οποιοσδήποτε καλλιτέχνης, αν είναι αληθινός καλλιτέχνης, έχει μεταφέρει τα συναισθήματα που έχει βιώσει στο έργο του άρα, δεν θα πρέπει να υπάρχει κάτι που να χρήζει επεξήγησης». Η κριτική, εξάλλου, τείνει να συμβάλει στη λατρεία «αυθεντιών» όπως ο Σαίξπηρ και ο Δάντης για παράδειγμα. Με τη συνεχή δυσμενή σύγκριση, ο νεαρός καλλιτέχνης, παρασύρεται στη μίμηση των έργων των μεγάλων και καταξιωμένων, καθώς λέγεται πως όλα αυτά είναι η αληθινή τέχνη. Εν ολίγοις, οι νέοι καλλιτέχνες μιμούνται τους κλασικούς, παρμερίζοντας τα δικά τους συναισθήματα, κάτι που, σύμφωνα με τον Τολστόι, είναι αντίθετο με την έννοια της τέχνης. Σύμφωνα με τα λόγια του Τολστόι, «Καμιά σχολή δεν μπορεί να λειτουργήσει συγκινησιακά για κανέναν, και ακόμη λιγότερο μπορεί να διδάξει σε έναν άνθρωπο ποια είναι η ουσία της τέχνης ή πως να καταφέρει να αποδώσει τα συναισθήματά του με τον δικό του ιδιαίτερο τρόπο».

Το ηλεκτρονικό βιβλίο διατίθεται στα αγγλικά. Βρείτε το δωρεάν στην εφαρμογή Read Library. Επισκεφθείτε τον ιστότοπο www.read-library.com/ για πληροφορίες και περισσότερα βιβλία.

ΚΡΙΤΙΚΗ

Της ΛΙΝΑΣ ΠΑΝΤΑΛΕΩΝ

«Εύπορη» λογοτεχνία

ΣΩΤΗΡΗΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ
Μια Μαρίνα Τζάφου
εκδ. Πατάκι, σελ. 432

Μια Μαρίνα Τζάφου. Η αποθέωση της αντίφασης. Ένα ονοματεπώνυμο ακουρωμένο από μια αδρίστη αντανούμια. Ούτε ο τίτλος στο βιβλίο του Σωτήρη Δημητρίου ούτε το ομώνυμο διήγημα μνημειώνουν δριμύτερα τη Μαρίνα Τζάφου από το κλειδί στην αυλόθυρά της. Προτάσσοντας την αντανούμια, ο Δημήτριος την επανατοποθετεί στην απέραντη χορεία της ανθρωπότητας, την απύθμενη πηγή κάθε αντινομίας. Στα ογδόντα εφτά διηγήματα της συλλογής προεξάρχει η απειρία των ανθρώπων έξω, οι κρύφτες εμμονές που κανοναρχούν τον εσώτερο βίο, τα ιδεοληπτικά βασάνα, η ομηρία από εκκρεμότητες και σφηνοειδείς σκέψεις, ο δεινός μετεωρισμός μεταξύ προσδοκίας και μεταυλούς, όλα λαβές για να μην ξεπεραστεί το όριο, το αναθεματισμένο όριο του καταληπού, του αποδεκτού.

Είτε στον κεντρικό πεζόδρομο της Ηγουμενίτσας είτε στο πέταλο του Αρδηντού, ο αφηγητής, παρατηρητής και περιπατητής αλιεύει την πρόσφορη ύλη της μυθοπλασίας, ανθρώπους που εκούσια ή αθέλητα ξεστρα-

τίζουν από την πεπατημένη και λοξεύουν στις παρυφές. Σε κάθε πεζοπορία ελλοχεύει το ασύλληπτο, ένα ανίδωτο αντάμωμα. Ένα αστέιο μπορεί να γίνει σουρεάλ και ένα δάκρυ να θερμύσει σε αναφιλητό. «Και κάθεται στο ηλιόφως, κολλητά, στο πλάι, βαθύ σκότος». Και παντού βλέμματα, «όλο εκείνο το ασίγηστο μικροπέλαιο».

Στη «ζούγκλα του προσώπου» θάλλει απόρρομνη, απόκοσμη ομορφιά, λυσοσμανά το ανεξικνίστο. Οι ανήμερες παρεκκλίσεις περιθάλλουν σφοδρότατες συγκινήσεις. Η ομορφιά, το κατεξοχήν ζητούμενο, αποκαλύπτεται σε ανύποπτες ασυμμετρίες, σε ατακτοποιήτους σχηματισμούς. Οχι μόνον τη φαντασία αλλά και τη σάρκα αναπάλει το παρόλογο, το αταίριαστο. Μεσ στο λυσοσδες σμίξιμό τους ένας νέος άνδρας και μια μεσλήικη γυναίκα «ανακάλυπταν την ζούγκλα της καύλας που κυρίως θρασομανά στο πρόσωπο». Η ομορφιά κρύβεται στις τσακίσεις, στα τσακίσματα, στις εσώτατες συνθλί-

ψεις της ψυχής. Ο Δημήτριος τις ανασύρει στο χαρτί με άκρα προσοχή και ευαισθησία. «Πάλι και πάλι στις τσακίσεις με άκρα επιμέλεια».

Στο αριστουργηματικό μυθιστόρημα «Ουρανός απ' άλλους τόπους», έναν γλωσσικό θησαυρό της ελληνικής λογοτεχνίας, ο Δημήτριος έφταξε, θαρρείς, από λέξεις παλιές και πολύτιμες μια εξάισια επιτύμβια στήλη. Στο παρόν βιβλίο επανέρχεται στο μυθιστόρημα, τονίζοντας πως μείζων σκοπός του ήταν να μεταφέρει «τον ήχο όπως ακριβώς τον άκουσα». «Είχα αποφασίσει πως σε αυτό το βιβλίο δεν θα κάνω την παραμικρή γλωσσική παραχώρηση, δεν θα προσφέρω οικείες αναγνωστικές στιγμές». Σε ένα πεζό της συλλογής παραχωρεί μια γλωσσική επεξήγηση: «Ποριά στον δημόδη λόγο σημαίνει το πέρασμα σε κήπο, σε χωράφι, σ' αμπέλι που κλείνει με πρόχειρο πορτόνι. Αυτό το πορτόνι λέγεται λιάσσα και προέρχεται απ' το αρχαίο ελάσσα, για να μάθουμε και κάτι χρήσιμο.

Με τον Λουκίνο Βισκόντι στη Σκάλα του Μιλάνου. Ο κορυφαίος σκηνοθέτης είχε χαρακτηρίσει την Κάλλας όχι απλώς αξεπέραστη, αλλά «αξεπεράσιμη».

Με τον Τζον Φ. Κένεντι, στο Μάντισον Σκουέαρ Γκάρντεν, στις 19 Μαΐου του 1962, όταν τραγούδησε για τα γενέθλια του προέδρου των ΗΠΑ.

Με τη Μέριλιν Μονρόε στα γενέθλια του JFK. Η Κάλλας τραγούδησε «Κάρμεν» και η Αμερικανίδα ηθοποιός «Happy Birthday Mr President».

Μαρία Κάλλας, η ιερή φλόγα

Κορυφαίες ερμηνεύτριες μιλούν στην «Κ» για τη «La Divina», την Ελληνίδα που για την όπερα αποτελεί σημείο αναφοράς

Της **ΕΛΕΝΑΣ ΜΑΤΘΑΙΟΠΟΥΛΟΥ**

«Οχι **μόνον** αξεπέραστη, αλλά “αξεπεράσιμη” ήταν η προφητική δήλωσή του θρυλικού Λουκίνο Βισκόντι, σκηνοθέτη θεάτρου, κινηματογράφου και όπερας «μόνο για χάρη της Κάλλας», ενώ ο μέγιστος μαέστρος και συνθέτης Λέοναρντ Μπέρνσταϊν παρατήρησε ότι «να βλέπεις παράσταση ή ν’ ακούς δίσκο της Κάλλας είναι σαν να βάζεις το δάκτυλό σου σε ηλεκτρική πρίζα!».

Κάτι διαισθάνθηκαν σωστά λοιπόν οι Ιταλοί κριτικοί και φιλόμουσοι που, ενώ βάφτισαν τη Ρενάτα Τεμπάλντι La Superba και την Τζόαν Σάδερλαντ La Stupenda, για την Κάλλας –την Ελληνίδα καλλιτέχνη που με την επανάστασή της μετέτρεψε την όπερα σε θέατρο δραστικό και πειστικό, αλλάζοντάς την για πάντα και διαιρώντας την σε π.Κ. και μ.Κ. εποχή– διάλεξαν τον

«Εισήγαγε στην όπερα την υποκριτική, που έως τότε ήταν ανύπαρκτη και τώρα απαιτείται απ’ όλα τα μεγάλα θέατρα του κόσμου», υπογραμμίζει η Άννα Πιρότσι.

ύψιστο χαρακτηρισμό La Divina. Να πούμε ωστόσο εδώ δυο λόγια για το ίδρυμα Maria Callas Foundation (Fonds de Dotation Maria Callas), που παραχώρησε ευγενικά το σημερινό σπάνιο φωτογραφικό υλικό στην «Κ». Εγκαινιάστηκε το 2017 από στενούς φίλους και συνεργάτες της, συμπεριλαμβανομένου και του μαέστρου Ζορζ Πρετρ, ο οποίος διπύθνε πολλές παραστάσεις και ηχογραφήσεις της. Πρόκειται για το μόνο επισήμως αναγνωρισμένο διεθνές ίδρυμα αφιερωμένο στη διάσωση και προβολή της καλλιτεχνικής κληρονομιάς της Κάλλας. Έχει συγκεντρώσει μια μοναδική συλλογή από παρτιτούρες, γράμματα, προσωπικά είδη (φορέματα, κοστούμια και κοσμήματα), καθώς και ένα τεράστιο αρχείο από 5.000 φωτογραφίες, 200 ώρες οπτικοακουστικού υλικού και 30 ώρες από φιλμ, παραστάσεις και συνεντεύξεις. Κύριος σκοπός του ιδρύματος (που ήδη οργανώσε δύο εκθέσεις στο Παρίσι και στο Μόντε Κάρλο) είναι να καταστήσει αυτό το ανεκτίμητο υλικό προσβάσιμο στο ευρύ κοινό μέσω της ίδρυσης Μουσείου Μαρίας Κάλλας στο Παρίσι το 2024 και να προσελκύσει τις νεότερες

γενεές στον κόσμο της όπερας. Η ασύγκριτη φωνητική και σκηνική τέχνη της Κάλλας επηρέασε και συνεχίζει να επηρεάζει τις περισσότερες σύγχρονες και νεότερες συναδέλφους της. Οι τραγουδίστριες του εορταστικού Γκαλά της ΕΛΣ και άλλες κορυφαίες τραγουδίστριες του χθες και του σήμερα εξηγούν

στην «Κ» τι σημαίνει γι’ αυτές και τη λυρική τέχνη η Μαρία Κάλλας.

ANNA ΠΙΡΟΤΣΙ

«Δεν είναι υπερβολή να σας πω ότι η Κάλλας άλλαξε ολοκληρωτικά και καθοριστικά τη ζωή μου για πάντα. Η Κάλλας είναι αυτή που μ’ έκανε να ανακαλύψω και να ερωτευτώ τη λυρική τέχνη

όταν η ενασχόλησή μου ήταν ακόμη μόνο με τη μουσική ποπ και δεν ήξερα απολύτως τίποτα για την όπερα. Σ’ εκείνην οφείλω την αλλαγή που μου χάρισε την καριέρα μου, τη δουλειά που αγαπώ, αυτό που είμαι σήμερα. Πρώτα απ’ όλα, εισήγαγε στην όπερα το δραματικό ταλέντο, την υποκριτική, που έως τότε ήταν

ανύπαρκτη και τώρα απαιτούνται απ’ όλα τα μεγάλα θέατρα του κόσμου. Οσον αφορά το τραγούδι, το εμπότισε με ακόμη αξεπέραστη εκφραστικότητα, συναισθηματική ένταση και ψυχική διείσδυση στους ρόλους που ερμάνευε. Σίγουρα έχω επηρεαστεί από αυτήν. Ήταν και είναι το πρό-

τυπό μου. Χάρη σ’ εκείνην προσπάθη να εκφράσω το απόλυτο που πρέπει αντιπροσωπεύει το τραγούδι. Χάρη σ’ εκείνην προσπάθη να πειραματίζομαι με τις χειρονομίες, το σώμα, τα μάτια, ώστε να υποστηρίξω τη φωνή, τη μουσική και το τραγούδι, να τονίζω και να προβάλλω σωστά τα λόγια, ώστε όλα να εναρμονίζονται με το μήνυμα που θέλω να περάσω.

ΚΑΘΡΙΝ ΦΩΣΤΕΡ

Η Μαρία Κάλλας ήταν και παραμένει για μένα μια εικόνα, ένα πρότυπο που προσδιορίζει την ουσία του τι σημαίνει να είσαι τραγουδίστριας, το επίπεδο που φιλοδοξείς να φτάσεις.

Η Κάλλας ήταν μοναδική και στην εποχή της χάραξε ένα καινούργιο μονοπάτι για την όπερα. Δεν έβγαινε στη σκηνή και απλά τραγουδούσε, αλλά ζούσε τους ρόλους με όλο της το είναι

«Δεν έβγαινε στη σκηνή και απλά τραγουδούσε, αλλά ζούσε τους ρόλους με όλο της το είναι και τους έδινε σάρκα και οστά», λέει η Κάθριν Φόστερ.

και τους έδινε σάρκα και οστά. Αυτή η ικανότητά της, όχι μόνο ως ερμηνεύτρια αλλά και ως ηθοποιός, με επηρέασε πολύ και αυτό είναι κάτι που προσπαθώ να κάνω κι εγώ σε κάθε παράσταση. Όταν σπούδαζα επικεντρώθηκα στο ρεπερτόριο της κολορατούρας –τη Νόρμα, τη Λουτσία– και σημαδεύτηκα πολύ από εκείνην σ’ αυτούς τους ρόλους και αργότερα και στην Τόσκα. Να αδειάζω την καρδιά μου και να δίνω την καλύτερη παράσταση που μπορώ κάθε φορά. Να ζω τις ηρωίδες μου μέσα από τη μουσική και το λιμπρέτο. Η πρόσκληση να τραγουδήσω για τον εορτασμό της 100ης επετείου από τη γέννησή της –και μάλιστα με έναν από τους πρώτους ρόλους της, τη Λεονόρα στο Φιντέλιο– είναι τεράστια τιμή για μένα και ένα θαυμάσιο ντεμπούτο στην Ελλάδα με την Εθνική Λυρική Σκηνή.

Γκαλά όπερας για τη Μαρία Κάλλας
16 Σεπτεμβρίου 2023
Ωδείο Ηρώδους Αττικού
Ωρα έναρξης: 20.30
<https://www.nationalopera.gr/hrodeio/synaulies-hrodeio/item/5435-i-kallas-sto-irodeio>

Μοναδική ερμηνεία της Μαρίας Κάλλας στον ρόλο της Βιολέτας, στην «Τραβιάτα» του Τζουζέπε Βέρντι (1951, Πόλη του Μεξικού).

© FONDS DE DOTATION MARIA CALLAS

«Τεράστια πηγή έμπνευσης και θαυμασμού»

ΒΑΣΙΛΙΚΗ ΚΑΡΑΓΙΑΝΝΗ

«Η Μαρία Κάλλας υπήρξε από τα παιδικά μου χρόνια και από την πρώτη στιγμή που την πρωτοάκουσα, τεράστια πηγή έμπνευσης και θαυμασμού. Και ως καλλιτέχνις, λόγω των μοναδικών ερμηνειών της, αλλά και ως προσωπικότητα. Για μένα είναι η απόλυτη και ακόμα αξεπέραστη ερμηνεύτρια των ρόλων που ερμήνευσε. Και όταν είδα τα ελάχιστα βίντεο που διασώζονται στα οποία τραγουδάει επί σκηνής, με συγκλόνισε ο τρόπος που μεταμορφώνεται κάθε φορά στον ίδιο τον ρόλο, και γίνεται η ίδια η ηρωίδα των έργων. Και αυτό το κέρδισε όχι μόνο με το έμφυτο θείο δώρο της φωνής και του ταλέντου της, αλλά και με συνεχή και αδιάκοπη δουλειά χωρίς να επαναπαυτεί στα προσόντα της.

Η προσφορά της στη λυρική τέχνη είναι τεράστια. Δεν είναι εξάλλου τυχαίο που μετά το “πέρασμά” της χωρίστηκε η ιστορία της όπερας σε προ Κάλλας και μετά Κάλλας εποχή. Πρώτα απ’ όλα έσπασε το στερεότυπο του μέχρι τότε λυρικού τραγουδιστή, και τον ανέδειξε και ως ηθοποιό. Βεβαίως το ταμπεραμέντο και το ταλέντο της ήταν τεράστια και όλα αυτά μαζί, σε συνδυασμό με τη μοναδικών δυνατοτήτων φωνή της, την έκαναν να μαγνητίζει και να μαγεύει κυριολεκτικά το κοινό.

Ενα άλλο σημαντικό που έκανε είναι ότι “ξέθαψε” έργα ξεχασμένα σχεδόν από την εποχή που γράφτηκαν, τα ανέδειξε με μεγάλη επιτυχία και τα κατέστησε εκ νέου διάσημα, ειδικά στο ρεπερτόριο του μπελκάντο του οποίο υπεραγαπούσε.

Είναι αδύνατον να μην επηρεαστεί ένας λυρικός τραγουδιστής από μια τέτοια προσωπικότητα. Οχι φυσικά σε επίπεδο μίμησης – πώς μπορείς άλλωστε να μιμηθείς έναν μύθο; Θα ήταν αυτοκαταστροφικό. Αλλά σε επίπεδο θαυμασμού, ναι. Πώς να μην επηρεαστείς από μια προσωπικότητα η οποία είχε μια φωνή με τεράστιες δυνατότητες όχι όμως με το ομορφότερο χρώμα –κατά κοινή ομολογία υπήρξαν και υπάρχουν ομορφότερες φωνές από τη δική της– και που όμως έγινε μύθος λόγω των αξεπέραστων ερμηνειών της; Πώς να μη θαυμάσεις μια γυναίκα που ενώ ως νεαρή υπήρξε ευτραφής, κατάφερε να γίνει fashion icon της εποχής της; Πώς να μην εκπλαγείς από μια γυναίκα που ενώ η σχολική της εκπαίδευση ήταν ελλιπής, κατάφερε να συναναστρέφεται τους μεγαλύτερους λόγιους, πολιτικούς και το κορυφαίο τζετ σετ της εποχής της χωρίς να υστερεί σε τίποτα δίπλα τους;

Από την Κάλλας έμαθα πως τίποτα δεν είναι ακατόρθωτο αρκεί να το θέλεις βαθιά μέσα σου. Έμαθα πως το ταλέντο και τα φυσικά προσόντα δεν έχουν καμιά αξία αν δεν συνδυαστούν με σκληρή, συνεχή και αδιάκοπη δουλειά. Η δουλειά του λυρικού καλλιτέχνη πάνω στη φωνή και την τεχνική του δεν σταματάει ποτέ. Είναι ισόβια. Έμαθα και μαθαίνω πάντα ακούγοντάς την, πόσο σημαντικό είναι να ξέρεις λέξη προς λέξη τι τραγουδάς, αλλά και να ακούς τη μουσική που συνδέεται με αυτές, γιατί έτσι οδηγείσαι ενστικτωδώς στην ερμηνεία της κάθε φράσης.

ΛΑΙΔΗ ΤΖΟΑΝ ΣΑΔΕΡΛΑΝΤ

Το 1952, πολύ πριν γίνει με τη σειρά της διάσημη ντίβα, η Σάδερλαντ τραγούδησε στο πλευρό της Κάλλας τον ρόλο της Κλοτίλδης στη «Νόρμα» στο Covent Garden και θυμώταν «σαν να ήταν σήμερα τη συγκλονιστική της ερμηνεία που διαπερνούσε όλο σου το είναι. Και ποτέ δεν θα ξεχάσω στην άρια Casta Diva τον αντίκτυπο αυτής της εξαιρεσίας φωνής που

έμοιαζε να ξεχειλίζει αβίαστα από μέσα της. Θυμάμαι τον εαυτό μου να σκέπτεται, “μα πώς το καταφέρνει αυτό αυτή η γυναίκα; Πώς καταφέρνει να κρατάει τη φωνή της σε τέτοιο επίπεδο και τέτοια ένταση από την αρχή έως το τέλος;”. Αν εγώ επιχειρούσα κάτι τέτοιο, θα κατέρρεα!.

Η γοητεία αυτών των παραστάσεων παρέμεινε τόσο ζωντανή στη μνήμη μου, ώστε για μια ολόκληρη δεκαετία, έως το 1962, απέφυγα να επιχειρήσω να τραγουδήσω αυτόν τον ρόλο. Όταν επιτέλους τόλμησα να το κάνω για πρώτη φορά στο Βανκούβερ, οι αναμνήσεις από την Κάλλας ήταν τόσο έντονες, ώστε για πρώτη και τελευταία φορά στη ζωή

Ρεσιτάλ στο θέατρο Σανς Ελιζέ, στο Παρίσι, τον Ιούνιο του 1963.

«Θυμάμαι τον εαυτό μου να σκέπτεται, “μα πώς καταφέρνει να κρατάει τη φωνή της σε τέτοιο επίπεδο και τέτοια ένταση από την αρχή ως το τέλος;”. Αν εγώ επιχειρούσα κάτι τέτοιο, θα κατέρρεα!» λέει στην «Κ» η λαίδη Τζόαν Σάδερλαντ.

μου είχα μια δυσάρεστη ψυχοσωματική αντίδραση: Μια τόσο τρομερή κι επίμονη ναυτία, που αναρωτήθηκα μήπως είμαι έγκυος. Δεν ήμουν, ώστε ο μόνος τρόπος που μπορώ να την εξηγήσω είναι ο τρόπος που αισθανόμουν επειδή θα επιχειρούσα να τραγουδήσω τη Νόρμα μετά την “Ξέρετε-Ποια” που τον είχε τραγουδήσει τόσο θεϊκά».

ΜΟΝΣΕΡΑΤ ΚΑΜΠΑΓΙΕ

Η Καμπαγιέ, μιλώντας για την Κάλλας στο εξαιρετικό ντοκιμαντέρ του Αλαν Σιβράι για τη δεκάτη επέτειο από τον θάνατό της, ψιθύρισε κλαίγοντας, «Ευχαριστώ Μαρία, που έδειξες σε όλες μας τον δρόμο...».

«Ήμασταν φίλες και μιλούσαμε πολύ συχνά», μου εξήγησε όταν τη συνάντησα αργότερα στη Μαδρίτη. «Πολύ θα ήθελα να είχα μαγνητοφωνήσει τις πάμπολλες συζητήσεις μας στη διάρκεια ετών, οι οποίες ποτέ δεν αναφέρονταν σε κουτσομπολιά ή σε αναμνήσεις, αλλά είχαν πάντα ως επίκεντρο τη μουσική, τους συνθέτες και την τέχνη της ερμηνείας.

»Περιστασιακά, η Μαρία, ξέροντας καλά την αγάπη και τον θαυμασμό που έτρεφα για εκείνην, μου έδινε πολύτιμες συμβουλές. Θυμάμαι ότι όταν της είπα ότι πρόσφατα μου είχε προταθεί ο ρόλος της Αμπιγκαίλε στο “Ναμπούκο” του Βέρντι, τον οποίο δεν ήξερα και είχα αρχίσει να μελετώ ακούγοντας την ηχογράφη-

© FONDS DE DOTATION MARIA CALLAS

Η Ελληνίδα ντίβα με το κουστούμι από την «Τουραντότ» που ανέβηκε στη Σκάλα του Μιλάνου το 1958.

© FONDS DE DOTATION MARIA CALLAS

Με τον Πιερ Πάολο Παζολίνι στον Σκορπιό, το 1970, λίγους μήνες μετά την πρεμιέρα της «Μήδειας».

© FONDS DE DOTATION MARIA CALLAS

Με τον Αριστοτέλη Ωνάση και την Γκρέις Κέλι, στο Μονακό το 1961.

© FONDS DE DOTATION MARIA CALLAS

σή της, αναφώνησε: “Τι, η δική σου φωνή αυτόν τον ρόλο; Είναι σαν να βάζεις κρύσταλλα μπακαρά σ’ ένα κουτί που κουνιέται! Θα σπάσει!” Της απάντησα ότι αν εκείνη νομίζει ότι ο ρόλος δεν είναι σωστός για μένα, τότε δεν θα τον κάνω. “Να θυμάσαι ότι δεν είναι κατάλληλος για σένα, όχι μόνο τώρα, αλλά ποτέ! Η φωνή σου δεν είναι αιχμηρή, είναι πολύ λυρική και γλυκιρά γι’ αυτή την ηρωίδα!”. Φυσικά την άκουσα και δεν το μετάνιωσα ποτέ».

ΡΕΝΑΤΑ ΣΚΟΤΟ

«Ήμουν αλλεργική στην όπερα όπως ερμηνευόταν πριν από την επανάσταση της Κάλλας: σχεδόν αποκλειστικά εξαρτημένη από τη φωνητική δεξιότητα και πυροτεχνήματα. Με την έλευση της Κάλλας όμως, τα πράγματα άρχισαν να βελτιώνονται κι εγώ από την πλευρά μου έκανα ό,τι περνούσε από το χέρι μου για να προωθήσω την ιδέα της όπερας ως πραγματικό θέατρο, όπως την είχαν οραματιστεί και οι συνθέτες της. Επίσης,

η Κάλλας ήταν η μόνη που πραγματικά κατάλαβε και διέδωσε στο ρεπερτόριο του μπελκάντο και έδειξε τον δρόμο σε όλες εμάς που ακολουθήσαμε. Εμπνευσμένη από εκείνην, εγώ με τη σειρά μου προσπάθησα να κάνω το ίδιο με τον βερισμό». (Το «ρεαλιστικό» ρεπερτόριο που εγκαινίασε ο Πουτσίνι και συνέχισαν οι διάδοχοί του.)

ΤΕΡΕΖΑ ΜΠΕΡΓΚΑΝΖΑ

«Όταν πρωτοείδα την Κάλλας ως Βιολέτα στην “Traviata” το 1957 έτρεμα από συγκίνηση και σημάδευτκα για πάντα. Αυτά τα μάτια, αυτή η οικονομία στις κινήσεις που έκανε ένα βλέμμα να αρκεί για να εκφράσει έναν ολόκληρο κόσμο... Με δίδαξε, ή μάλλον μας δίδαξε όλους, ότι όσο πιο έντονα εκφράζεις το δραματικό στοιχείο στην όπερα, τόσο πιο δυνατή γίνεται και η μουσική. Αποφάσισα να προσπαθήσω να κάνω κι εγώ τη δουλειά μου ή έτσι ή καθόλου. Αλλά κανείς, ποτέ, δεν πρόκειται να αγγίξει επίπεδό της ή να φθά-

σει στα ύψη που έφθασε εκείνη...

»Αργότερα, όταν είχα την τύχη να τραγουδήσω μαζί της τη Νέριδα στη “Μήδεια” ανακάλυψα ότι ήταν η πιο τρυφερή συνάδελφος –ίσως η μόνη τρυφερή συνάδελφος– που συνάντησα στην καριέρα μου.

Καμία συνάδελφος δεν υπήρξε τόσο γενναιόδωρη όσο η Κάλλας στις παραστάσεις της “Μήδειας” στο Ντάλας του Τέξας. Καθ’ όλη τη διάρκεια των παραστάσεων μου συμπεριφερόταν σαν να είχε να κάνει με τη μικρότερη αδελφή της. Μ’ έπαιρνε μαζί της σε όλα τα πάρτι, πράγμα που μ’ έκανε να αισθάνομαι σαν την Αλίκη στην Χώρα των Θαυμάτων. Ποτέ δεν με άφηνε πίσω, μόνη μου στο δωμάτιο του ξενοδοχείου. Θυμάμαι ακόμη πως, όταν το κοινό με αποθώωσε μετά μια άρια που τραγουδούσα με την πλάτη προς την πλατεία και το πρόσωπο προς τη Μαρία, εκείνη μου ψιθύρισε “γύρισε προς το κοινό και δέξου το χειροκρότημα”, και σιγά, με βολήθηκε να στρίψω. Γι’ αυτό όταν

άκουγα τον κόσμο να αναφέρεται σ’ αυτήν σαν τίγρη, μου φαινόταν πως δεν αναφέρονται στη γυναίκα που γνώρισα εγώ».

ΡΕΝΕ ΦΛΕΜΙΝΓΚ

«Μόνο η Κάλλας ανταποκρίθηκε πραγματικά στην πρόκληση του μπελκάντο που δεν είναι άλλη παρά η ικανότητα να μεταμορφωθείς αυτά τα έργα σε κάτι παραπάνω από μια απλή επίδειξη δεξιότητας και φωνητικών πυροτεχνημάτων και να τα εμψυχήσεις με δραματικό περιεχόμενο, ν’ αναζητήσεις και να εκφράσεις την αιτία για αυτά τα πυροτεχνήματα».

ΕΡΜΟΝΕΛΑ ΓΙΑΧΟ

«Όταν πήγα στα Τίρανα από το χωριό μου για να σπουδάσω στη Μουσική Ακαδημία, έμενα με μια φίλη που είχε μια κασέτα της “Τραβιάτα” με τη Μαρία Κάλλας και της ζήτησα να τη βάλει να την ακούσω. Η συγκίνηση που μου προκάλεσε ήταν απείρηρη. Όταν βρίσκεσαι αντιμέτωπος με τέτοιο πάθος, τέτοια ολόψυχη ταύτιση με τον ρόλο, δεν σκέπτεσαι πια τον ήχο ή αν κάθε νότα είναι τέλεια. Διότι η συναισθηματική ένταση είναι τέτοια, που σε συμπαρασύρει και σε κάνει να φλέγεται, όπως εκείνη... Κανείς μας δεν είναι τέλειος. Αυτό που σε συνεπαίρνει και σε συγκλονίζει δεν είναι η τελειότητα, είναι η αλήθεια – η κραυγή, ο σπαραγμός».

ΠΡΙΤΙ ΓΕΝΤΕ

«Μόνο από εκείνην αντλώ την έμπνευσή μου! Ποτέ μου δεν είχα είδωλα, γιατί όλοι οι καλλιτέχνες έχουν κάτι ιδιαίτερο να προσφέρουν στην τέχνη μας. Όμως η Μαρία είχε έναν απίστευτο τρόπο να διηγείται μια ιστορία με τη φωνή της – και αυτή είναι η μοναδική μου έμπνευση. Ελπίζω να είμαι μια από τις καλλιτέχνιδες που μεταλαμπαδεύουν τη φλόγα της, την πυρετώδη και ασταμάτητη αναζήτησή της για την αλήθεια. Οχι την τελειότητα –άλλωστε ποιος είναι τέλειος;– αλλά την αλήθεια».

Φωτίζοντας τα σκοτεινά «ρετιρέ» της εξουσίας

Μια αληθινή ιστορία από τη Γαλλία

Εύκολος στόχος ★★ ★

ΔΡΑΜΑ (2022)

Σκηνοθεσία: Ζαν-Πολ Σαλομέ

Ερμηνείες: Ιζαμπέλ Ιπέρ, Μαρίνα Φόις

Του ΑΙΜΙΛΙΟΥ ΧΑΡΜΠΗ

Μια σχεδόν απίστευτη αλλά αληθινή ιστορία με κοινωνικοπολιτικές προεκτάσεις μάς έρχεται αυτή την εβδομάδα στις αίθουσες από τη Γαλλία. Η Ιζαμπέλ Ιπέρ υποδύεται τη Μορίν Κίρνεϊ, επικεφαλής συνδικαλιστική εκπρόσωπο μιας γαλλικής πολυεθνικής που δραστηριοποιείται στον τομέα της πυρηνικής ενέργειας. Έχοντας στα χέρια της στοιχεία για ένα τεράστιο σκάνδαλο, ικανό να βλάψει το δημόσιο συμφέρον, αλλά και να βάλει σε κίνδυνο περισσότερες από 50.000 θέσεις εργασίας, η Μορίν το καταγγέλλει διακινδυνεύοντας προσωπικά. Τελικά, η ζωή της όντως θα ανατραπεί καθώς δέχεται βίαιη επίθεση μέσα στο σπίτι της, ενώ τα πράγματα θα γίνουν ακόμη χειρότερα, όταν νέα στοιχεία δημιουργούν αμφιβολίες γύρω από τους ισχυρισμούς της και απειλούν να τη μετατρέψουν από θύμα σε ύποπτη. Ο σκηνοθέτης και σεναριογράφος Ζαν-Πολ Σαλομέ («Η νονά της νύχτας») βασίζεται εδώ στην πραγματική ιστορία, προκειμένου αφενός να τη φέρει ξανά στο φως και αφετέρου να μιλήσει για την προκατάληψη με την οποία αντιμετωπίστηκε η πρωταγωνίστρια λόγω του φύλου αλλά και της ιδιότητάς της. Οι «ενοχλητικοί» συνδικαλιστές έρχονται ξανά και ξανά σε κόντρα με εταιρικούς εκπροσώπους, αλλά και κυβερνητικούς παράγοντες -ή τους πιο επικίνδυνους λακέδες τους- προσπαθώντας να υπερασπιστούν τα δικαιώματα των εργαζομένων. Η δολοφονία χαρακτηρη είναι το πρώτο βήμα, για να ακολουθήσει η κανονική βία και, τελικά, η αντιστροφή των ρόλων

όταν το θύμα βρίσκεται στη θέση του κατηγορουμένου. «Η ανατριχιαστική ιστορία της Μορίν Κίρνεϊ δεν ρίχνει μόνο φως σε σκοτεινές περιοχές των υψηλών θέσεων εξουσίας, είναι ένα δράμα που τρομάζει μέσα από την κλινική του προσέγγιση σε θέματα τόσο επίκαιρα και φλέγοντα όσο η θέση της γυναίκας στην εξουσία, η σημασία που δίνεται σε όσα λέει και η αυ-

Η Μορίν Κίρνεϊ, επικεφαλής συνδικαλιστική εκπρόσωπος μιας γαλλικής πολυεθνικής στον τομέα της πυρηνικής ενέργειας, καταγγέλλει ένα σκάνδαλο, ικανό να βάλει σε κίνδυνο περισσότερες από 50.000 θέσεις εργασίας.

τόματη υπόθεση της τρέλας και της χειριστικής της φύσης. Η υπόθεση Κίρνεϊ είναι τόσο η ιστορία μιας πληροφοριοδότριας όσο και η ιστορία μιας γυναίκας σε έναν κόσμο ανδρών, που δεν είναι συννηθισμένοι να βλέπουν γυναίκες να ρισκάρουν τα πάντα για να επιτεθούν στην κορυφή», σημειώνει χαρακτηριστικά ο Ζαν-Πολ Σαλομέ. Η ταινία του, αν και δεν χρησιμοποιεί εξζητημένες τεχνικές και προτιμά τη γραμμική αφήγηση, κυλάει σαν ένα γεμάτο ένταση δράμα-θρίλερ, το οποίο έχει και τις ανατροπές του. Φυσικά, καθοριστική εδώ είναι η «ψυχρή» ερμηνεία της Ιζαμπέλ Ιπέρ, η οποία καταφέρει να μεταφέρει στην οθόνη μια σπουδαία γυναικεία φιγούρα, προικίζοντάς την και με τη δική της μοναδική κινηματογραφική υπόσταση.

Καθοριστική είναι η «ψυχρή» ερμηνεία της Ιζαμπέλ Ιπέρ ως Μορίν Κίρνεϊ, η οποία καταφέρνει να μεταφέρει στην οθόνη μια σπουδαία γυναικεία φιγούρα, προικίζοντάς την και με τη δική της μοναδική κινηματογραφική υπόσταση.

HOME CINEMA

Ο χαμογελαστός νεαρός που ήθελε να γίνει πειρατής

One Piece
ΦΑΝΤΑΣΙΑΣ (2023)
Δημιουργός: Στίβεν Μάεντα, Μάτ Οουενς
Ερμηνείες: Ινιάκι Γοδόι, Εμίλι Ρουντ

Ένα από τα δημοφιλέστερα ιαπωνικά anime βρίσκει τη live action εκδοχή του μέσα από την πλατφόρμα του Netflix. Η σειρά των οκτώ (προς το παρόν) επεισοδίων ακολουθεί τις περιπέτειες του Μόνκι Ντ. Λούφι, ενός μονίμως χαμογελαστού νεαρού, ο οποίος φιλοδοξεί να γίνει ο σπουδαιότερος πειρατής του κόσμου. Μαζί με ένα πλήρωμα εκλεκτών συντρόφων, ο κάπτεν Λούφι θα σαλπάρει στους ωκεανούς προς αναζήτηση ενός θρυλικού θησαυρού, που έχει κρύψει κάποιος άλλος... συνάδελφος, γνωστού ως «One Piece». Η σειρά τοποθετείται σε έναν φανταστικό κόσμο, κάπου ανάμεσα στις κλασικές πειρατικές ιστορίες και στα ιαπωνικά κόμικς, όπου κάθε πιθανή και απίθανη κατάσταση είναι εφικτή. Κάπως έτσι ο ανοικτόνυχτος πρωταγωνιστής έχει τη θαυμαστή ιδιότητα να είναι απολύτως ελαστικός, μακραίνοντας πόδια και χέρια κατά το δοκούν. Γύρω του συγκεντρώνονται πολ-

λοί ακόμη ήρωες, φίλοι και εχθροί, αλλά και αλλόκοτα μέρη, τα οποία ζωντανεύουν χάρη σε ειδικά εφέ. Γενικώς η σειρά μοιάζει πολύ καλοφτιαγμένη, ενώ το σενάριο της βασίζεται σε ένα πραγματικά εμβληματικό πρότυπο, το οποίο συνδυάζει το χιούμορ με την καθαρή δράση, ενώ παράλληλα δημιουργεί μια σειρά από γοητευτικούς χαρακτήρες με τους οποίους δέ-νεται εύκολα το κοινό.

Ευτυχισμένος
Λάζαρος ★★ ★½
ΔΡΑΜΑ (2018)
Σκηνοθεσία: Αλίτσε Ρορβάχερ
Ερμηνείες: Αντριάνο Ταρντιόλο, Αλμπα Ρορβάχερ

Από την πλατφόρμα του Ertflix επιλέγουμε ένα από τα τελευταία φιλμ της Αλίτσε Ρορβάχερ, το οποίο «πειράζει» ευχάριστα τη νεορεαλιστική μανιέρα. Ένας απομονωμένος οικισμός χωρικών ζει στην άγνοια και στην αμάθεια περασμένων αιώνων, υποταγμένος σε μια πλούσια «μαρκησία». Ανάμεσά τους είναι και ο καλοκάγαθος—στα όρια της αφέλειας—Λάζαρος· όταν τελικά η απάτη θα

αποκαλυφθεί, εκείνος θα βρεθεί μαζί τους στη μεγαλούπολη αναζητώντας τα ίχνη του φίλου του Τανκρέντι. Η Ιταλίδα δημιουργός κατασκευάζει έναν έξυπνο αλληγορικό μύθο, αντλώντας στοιχεία από μια αληθινή ιστορία της δεκαετίας του 1980, αλλά και από τον «Ηλίθιο» του Ντοστογιέφσκι και τα θρησκευτικά κείμενα. Στόχος της, ωστόσο, δεν είναι τόσο ο φιλοσοφικός στοχασμός όσο η κοινωνική παρατήρηση και η διαδοχή εποχών και κοουλτούρας. Τίποτε, βέβαια, εδώ δεν μοιάζει σίγουρο και υπαγορευμένο. Οι άλλοτε ξέγνοιαστοι—αν και εξαπατημένοι—αγρότες γίνονται μίζεροι μικροκλέφτες στην πόλη, ενταγμένοι πάντως στο νέο περιβάλλον. Ο δε Λάζαρος μοιάζει περίπου εξωγήινος, ένας αθώος αμνός που πρέπει (;) να θυσιαστεί για το καλό των υπολοίπων. Μοναδική του δύναμη είναι η ανιδιοτελής καλοσύνη, η οποία φέρνει συνθήκες σε αμνηχανία τους γύρω του. Σε δεύτερο επίπεδο, η ταινία αποκτά το κλασικό ταξικό πρόσωπο του νεορεαλισμού, δίχως όμως το ίδιο δραματουργικό βάθος και με περισσότερη παιγνιώδη και ειρωνική διάθεση.

ΚΡΙΤΙΚΗ ΜΟΥΣΙΚΗΣ

Του ΝΙΚΟΥ Α. ΔΟΝΤΑ

Γαλήνια «θάλασσα» αλλά τρικυμιώδης «Σεχραζάντ», από την ΕΡΤ

Ανισοήταν η συναυλία που πραγματοποιήσε η Εθνική Συμφωνική Ορχήστρα της ΕΡΤ στην αίθουσα «Χρήστος Δ. Λαμπράκης» στις 2 Ιουνίου, υπό τη μουσική διεύθυνση του Μιχάλη Οικονόμου. Η βραδιά περιλάμβανε δύο γνωστά έργα, τη «Θάλασσα» του Κλοντ Ντεμπισί και τη «Σεχραζάντ» του Νικολά Ρίμσκι-Κόρσακοφ. Τα «τρία συμφωνικά σχεδιάσματα για ορχήστρα» με γενικό τίτλο «Η θάλασσα» δεν υπήρξαν ούτε η πρώτη ούτε η μόνη τριμερής ορχηστρική σύνθεση του Γάλλου συνθέτη. Όμως, είναι όσο πιο κοντά έφτασε ο συνθέτης στη μορφή της «Συμφωνίας», όρο του οποίου συνειδήτη προσπάθησε να αποφύγει, παρότι αναφέρεται ότι ορισμένες φορές και ο ίδιος είχε αποκαλέσει τη «Θάλασσα», «Παιχνίδι των κυμάτων» και «Διάλογος του αέρα και της θάλασσας», είναι κυρίως εμπνευσμένα από έργα τέχνης και όχι από το ίδιο το υδάτινο στοιχείο. Όχι τυχαία την αρχική έκδοση της παρτιτούρας κοσμεί το «Με-

γάλο κύμα της Καναγκάβα» του Χοκουσάι: ο «ιαπωνισμός» είναι μία από τις αισθητικές που εξέφρασε με τη μουσική του ο Ντεμπισί, πλάι στον ιμπρεσιονισμό και τον συμβολισμό.

Στο πρώτο από τα «σχεδιάσματα» ο Μιχάλης Οικονόμου άφησε το φως να αναδυθεί από το σκοτάδι και να λάμψει εκτυφλωτικά στην τελική κλιμάκωση του μέρους. Αντιστοίχα, το «Παιχνίδι των κυμάτων» διέθετε τις απαραίτητες εναλλαγές και την ανάλαφρη, φευγαλέα ατμόσφαιρα. Το τελευταίο «σχεδιάσμα» ξεκίνησε

Παρά την καλή μουσική διεύθυνση του Μιχάλη Οικονόμου, η «Σεχραζάντ» δεν κατόρθωσε να γοητεύσει.

με την απειλητική βουή του ανέμου και συνέχισε συναρπαστικά μέχρι το τέλος. Ο Οικονόμου είχε τα έγχορδα σταθερά υπό τον έλεγχό του: οι κλιμακώσεις δεν έχαναν τη διαύγεια τους και ο

Τη «Θάλασσα» του Ντεμπισί και τη «Σεχραζάντ» του Ρίμσκι-Κόρσακοφ διηύθυνε ο Μιχάλης Οικονόμου.

παλμός του οποίου έδινε ο αρχιμουσικός στις φράσεις συμπύκνωναν τον πλούτο του ήχου. Ταυτόχρονα, τα ξύλινα πνευστά συνεισέφεραν με επιτυχία στην «ιμπρεσιονιστική» ατμόσφαιρα

της μουσικής και τα χάλκινα προσέθεταν την ένταση και το δραματικό στοιχείο όπου αυτό προβλέπεται.

Η ορχήστρα αντιμετώπισε με επιτυχία την τρικυμία του Ντε-

μπισί αλλά χάθηκε μαζί με το καράβι του Σιμπάντ στη φουρματισμένη θάλασσα του Ρίμσκι-Κόρσακοφ. Η δημοφιλέστατη συμφωνική σουίτα «Σεχραζάντ» βασίζεται αποφασιστικά σε σο-

λιστικές συνεισφορές πολλών μουσικών, οι οποίοι επωμίζονται σημαντικό φορτίο καθώς καλούνται να αποδώσουν τον αισθησιασμό των σκηνών από τις «Χίλιες και μία νύχτες» που αφηγείται η μουσική και να σαγηνεύσουν τον ακροατή. Προφανώς η τονική ακρίβεια και η ποιότητα του ήχου είναι απαραίτητες αρετές, αφού τα σολιστικά αυτά όργανα δεν αναλαμβάνουν μονάχα φευγαλέες φράσεις μέσα σε έναν συμφωνικό ιστό, αλλά αποτελούν κρίσιμες σταθερές παρουσίες, που λειτουργούν συνεκτικά. Συνολικά ξεχώρισαν κυρίως τα ξύλινα πνευστά, τα φλάουτα της Μελίνας Μακρή και του Κωνσταντίνου Μάργαρη, το όμποε του Σπύρου Κοντού, το κλαρινέτο του Μάριο Αντρέοβερ Πάρδο, το φαγκότο του Θεόδωρου Καλογερόπουλου, το κόρνο του Αντώνη Λαγού, όπως και η άρπα της Γωγώς Σαγαρά, μουσικού της Κρατικής Ορχήστρας Αθηνών. Όμως, η ποιότητά τους και η καλή μουσική διεύθυνση του Οικονόμου δεν άρκεσαν ώστε να αναπληρώσουν την ατυχή συνεισφορά των σολιστικών εγχόρδων.

Ο ζωηρός «παππούς» του Χάρι Πότερ

Ο Νάιτζελ Μόλσγουορθ, που ενέπνευσε την Τζ. Κ. Ρόουλινγκ, είναι συνδυασμός του «Μικρού Νικόλα» με τους Μόντι Πάιθον

Του ΔΗΜΗΤΡΗ ΚΑΡΑΪΣΚΟΥ

Μέσα από τα βιβλία του «Μικρού Νικόλα» των Ρενέ - Γκοσινί, δύο γενιές Ελλήνων αναγνωστών, από το 1960 και μετά, μίπηκαν στον παλαβό μικρόκοσμο ενός δημοτικού σχολείου μιας γαλλικής πόλης του '50, ακολουθώντας μια παρέα πιτσιρικάδων μαθητών στις περιπέτειές τους.

Υπάρχει όμως και ένας Αγγλος «ξάδελφος» του μικρού Νικόλα, που παρόλο που στη χώρα του έγινε κάτι σαν εθνικό σύμβολο, στη χώρα μας έμεινε αφανής. Δημιούργημα του Αγγλου συγγραφέα Τζέφρι Ουίλιαμς και της συνεργασίας του με τον συμπατριώτη του κορυφαίο εικονογράφο Ρόναλντ Σιρλ, φέρει το παράξενο όνομα Νάιτζελ Μόλσγουορθ και είναι μαθητής στο St Custard's, αυστηρό προπαρασκευαστικό σχολείο για αγόρια ηλικίας έως 12 ετών στην Αγγλία των αρχών της δεκαετίας του '50. Πρωταγωνιστεί σε μια σειρά τεσσάρων βιβλίων, που κυκλοφόρησαν από το 1953 έως το 1958 και, όπως ακριβώς συμβαίνει και στα βιβλία του «Μικρού Νικόλα», σκίτσα και κείμενα γίνονται ένα.

Ξεφυλλίζοντας το πρώτο βιβλίο της σειράς «Down with Skool» (1953), σε ελεύθερη μετάφραση «Κάτω το σχολείο», δυσκολευόμαστε να ξεχωρίσουμε συγγραφέα και εικονογράφο. Ο πρώτος δίνει φωνή συγγραφέα στον νεαρό πρωταγωνιστή και τον κάνει να αφηγείται σουρεαλιστικές σκέψεις, ιδέες και περιστατικά από τη σχολική ζωή, ενώ ο δεύτερος τον πλάθει τόσο πειστικά στα σκίτσα του, που καταφέρνει να τον κάνει δικό του.

Με τον αιχμηρό του τρόπο απεικονίζει χαρακτήρες του σχολείου, όπως ο αυστηρός διευθυντής Γκράιμς ή ο «τρελός» καθηγητής μαθηματικών, ο οποίος εμφανίζεται στους εφιάλτες του μικρού μαθητή. Από τα τόσα σχέδια του βιβλίου ξεχωρίζει μια σειρά θεοπάλαβων καρέ, που απεικονίζουν «Σκηνές από τη ζωή του Αρχιμήδη», όπου

ο αρχαίος Έλληνας μαθηματικός κυνηγάει παραλληλόγραμμα που «λιάζονται στην κορυφή του Ολύμπου» και προβληματίζεται από ένα νέο θεώρημα που του παρουσιάζει ο Μόλσγουορθ.

Το επιδέξιο πενάκι του Σιρλ μοιάζει να έχει κάτι «παιδικό» και το ίδιο φαίνεται να συμβαίνει και στο κείμενο του Ουίλιαμς, που εκτός από εκφράσεις από την «αργκό της αυλής» είναι γεμάτο συντακτικά και ορθογραφικά λάθη, προσπαθώντας έτσι να μιμηθεί την πρόζα ενός δεκάχρονου

Στα τέσσερα βιβλία που κυκλοφόρησαν από το 1953 έως το 1958 με ήρωα τον μαθητή του σχολείου St Custard's, σκίτσα και κείμενα γίνονται ένα.

παιδιού. Αν ισχύει πως τα καλά παιδικά βιβλία είναι προϊόντα ενήλικων που μπόρεσαν να δουν μέσα από τα μάτια των παιδιών, το «Down with Skool» το έχει καταφέρει αυτό στο μέγιστο.

Δημοφιλής «παράδοση»

Το βιβλίο ήρθε να συνεχίσει (και να εκμοντερνίσει απότομα και θαρραλέα) μια παράδοση δημοφιλών «σχολικών ιστοριών» με πρωταγωνιστές αγόρια σε αυστηρά ιδιωτικά σχολεία της Αγγλίας, ανάμεσά τους ο Μπίλι Μπάντερ και ο Τζ. Σ. Τ. Τζένινγκς, πρόδρομοι του διάσημου Χάρι Πότερ, με τον ίδιο τον Μόλσγουορθ να λέγεται πως υπήρξε προπάτορας του διάσημου ήρωα της Τζ. Κ. Ρόουλινγκ και έμπνευσή της για τη δημιουργία του.

Σε δημοσίευση του Independent από το 2000, διαβάζουμε τα εξής: «Η σύνδεση μεταξύ Χάρι Πότερ και Μόλσγουορθ ανακαλύφθηκε από τον καθηγητή Κλασικής Φιλολογίας της Οξφόρδης Ρίτσαρντ

A joke's a joke chaps
but don't go too far.

«Το αστείο είναι αστείο, παιδιά, αλλά μην το παρακάνετε», λέει ο καθηγητής για τον λόγο που βλέπετε. Βρετανικό χιούμορ...

Τζένκινς. Στο δεύτερο βιβλίο της σειράς ("How to be Torp") εμφανίζεται μια παρωδία ενός λατινικού θεατρικού έργου με τίτλο "Οι Χόγκγουορτς". Επίσης, "Χόγκγουορτς" είναι το όνομα που ο συγγραφέας έχει δώσει στον διευθυντή ενός ανταγωνιστικού σχολείου. (...) Ακόμη και η εμφάνιση του Χάρι Πότερ, με τα στρογγυλά του γυαλιά, μοιάζει να έχει εμπνευστεί από τον χαρακτήρα του Μόλσγουορθ, έτσι όπως τον σχεδίασε ο Σιρλ».

Κι όμως, η απολαυστική αγγλική σάτιρα των Ουίλιαμς και Σιρλ

Το πενάκι του Σιρλ έχει κάτι «παιδικό», όπως και το κείμενο του Ουίλιαμς, ένα μείγμα συντακτικών και ορθογραφικών λαθών με την «αργκό της αυλής».

έχει κάτι ανατρεπτικό και αναρχικό, κάτι από το πνεύμα των Μόντι Πάιθον, που δεν συναντάμε στον κόσμο του Χάρι Πότερ.

Αιχμάλωτος πολέμου

Οι κοφτερές γραμμές των σκίτσων του Σιρλ σκιαγραφούν με δήθεν παιδικό τρόπο έναν αλλόκοτο, σκοτεινό και κωμικοτραγικό κόσμο ενηλίκων. Αυτές οι τόσο έντονες γραμμές της πέννας του, με το μέλανι να απλώνεται κατάμαυρο στο χαρτί, μοιάζουν κιόλας να προδίδουν κάτι από την περιπέτειά του στον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο, όταν επιβίωσε τρία χρόνια εξαντλητικής αιχμαλωσίας από τους Ιάπωνες. Τα σκίτσα που έφτιαχνε ασταμάτητα εκείνα τα τρία εφιαλτικά χρόνια αποτυπώνουν τη φρίκη του πολέμου με τον πιο γυμνό τρόπο.

Για 65 χρόνια –από το 1946 έως το 2011– εικονογράφησε μεγάλο αριθμό βιβλίων, ανάμεσά τους και μια έκδοση της «Χριστουγεννιάτικης ιστορίας» του Τσαρλς Ντίκενς (1961), των περιπετειών του βα-

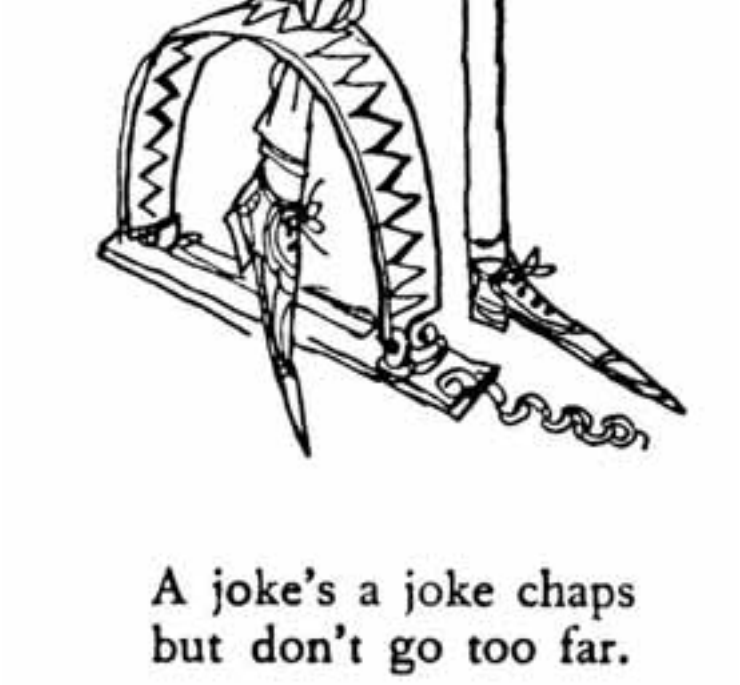
ρουνου Μινχάουζεν (1969) και της Ιλιάδας του Ομήρου σε μετάφραση Ρόμπερτ Γκρέιβς (1959). Εκεί, επιφανείς ήρωες της παγκόσμιας λογοτεχνίας, από τον Σκρουτζ του Ντίκενς έως τον Αχιλλέα του Ομήρου, στα χέρια του Σιρλ αποκτούν μια νέα, αλλόκοτη εικόνα της φαντασίας. Είναι αυτό που ο Αγγλος δημοσιογράφος Ράσελ Ντέιβις, στη βιογραφία που είχε γράψει για τον Σιρλ το 1990, είχε ορίσει ως μια «κάλπικα λεπτεπλεπτή φαντασία», έναν κόσμο στο πίσω μέρος του καθρέφτη που ζει στη σκιά του αληθινού και αποτελεί μαγική και μαζί σαρκαστική του αντανάκλαση.

Τον κόσμο αυτό βλέπουμε ακόμη και στα πολλά εξώφυλλα και τις εικονογραφήσεις που φιλοτέχνησε για το New Yorker, ανάμεσά τους και μια απολαυστικά σκοτεινή σειρά γελοιογραφιών με τίτλο «Διασταυρωμένα μονοπάτια», όπου ο Χεμινγκουέι συναντάει τον Πόε και σκοτώνει το «κοράκι» του με την καραμπίνα του. Σε μια άλλη συλλογή σκίτσων του με τίτλο «Φανταστικά πορτρέτα», η Αίρις Μέρντοχ απεικονίζεται να έχει μόλις αποκεφαλίσει τον εαυτό της με ένα τσεκούρι-βιβλίο, με το κομμένο της κεφάλι στο πάτωμα να χαμογελά σαρδόνια, θυμίζοντας το μακάβριο χιούμορ του σύγχρονου του σπουδαίου Αμερικανού εικονογράφου Εντουαρντ Γκόρι.

Ο Σιρλ μετοίκησε στο Παρίσι το 1961 και το 1975 σε ένα ορεινό χωριό της νότιας Γαλλίας, όπου έζησε με τη δεύτερη γυναίκα του, Γαλλίδα σχεδιάστρια κοσμημάτων, έως τον θάνατό του το 2011. Ίσως έτσι προσπάθησε να κάνει μια επανεκκίνηση και να ξεχάσει το μετατραυματικό σοκ του πολέμου, όμως η «δηλητηριασμένη» γραμμή του έμεινε έως το τέλος. Σχεδίαζε ασταμάτητα (όπως έκανε και σε όλη του τη ζωή) και παρέμεινε παγκόσμια περιζήτητος έως τον θάνατό του, στα 91 του χρόνια. Από πολλούς θεωρείται ο μεγαλύτερος μεταπολεμικός Αγγλος εικονογράφος.

Ο Εντγκαρ Άλαν Πόε αντικρίζει το «κοράκι» του νεκρό, ενώ η καραμπίνα του Έρνεστ Χεμινγκουέι ακόμη καπνίζει. «Διασταυρωμένα μονοπάτια», Ρόναλντ Σιρλ.

Η συγγραφέας Αίρις Μέρντοχ έχει αποκεφαλίσει τον εαυτό της. Έργο του Ρόναλντ Σιρλ από τη σειρά «Φανταστικά πορτρέτα».

Η συγγραφέας Αίρις Μέρντοχ έχει αποκεφαλίσει τον εαυτό της. Έργο του Ρόναλντ Σιρλ από τη σειρά «Φανταστικά πορτρέτα».

Ο Νάιτζελ και οι συμμαθητές του αποκτούν φωνή και κίνηση

Οι κόρτινες σχολικές περιπέτειες του Νάιτζελ Μόλσγουορθ πρόκειται σύντομα να αποκτήσουν ήχο και κίνηση σε μια νέα ταινία animation, που βρίσκεται στο στάδιο της παραγωγής. Πρόκειται για μια δημιουργία του Ούλι Μέγιερ, έμπειρου και καταξιωμένου animator, που είχε για χρόνια θαυμασμό για το έργο του μεγάλου Βρετανού εικονογράφου και που για χρόνια προσπαθούσε να φέρει τον τρελό κόσμο του St Custard's στη μεγάλη οθόνη. Το 2008, μάλιστα, γνώρισε προσωπικά τον Σιρλ, κερδίζοντας την εμπιστοσύνη του

Οι καθηγητές όχι μόνο δεν ένιωθαν δημόσια ξεγυμνωμένοι από τα βιβλία του Σιρλ, αλλά τα έδιναν στους μαθητές τους ως δώρα αποφοίτησης.

και παίρνοντας την πολύτιμη βοήθειά του, κάτι που γίνεται αμέσως φανερό βλέποντας ένα teaser της ταινίας, όπου η γραμμή των αυθε-

ντικών ασπρόμαυρων σχεδίων, όχι μόνο έχει μείνει ανέπαφη, αλλά έχει περάσει με απόλυτα φυσικό τρόπο στον κόσμο της κίνησης και του χρώματος.

Σκανταλιάρης διευθυντής

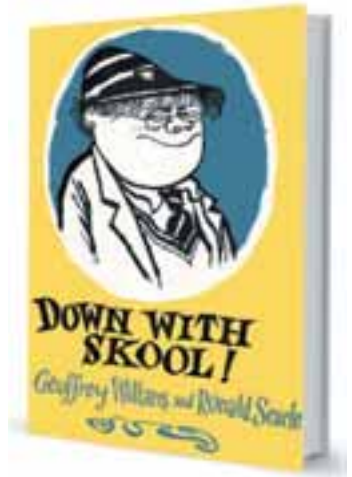
Αξίζει όμως να πούμε δυο ακόμη λόγια για τον συγγραφέα Τζέφρι Ουίλιαμς, βετεράνο κι αυτό του Β' Παγκοσμίου Πολέμου, που πολέμησε στη Μάχη της Κρήτης πάνω σε καράβια του βρετανικού πολεμικού ναυτικού. Αρχισε να γράφει για το δημοφιλές και μακράιωνο κωμικό αγγλικό

περιοδικό «Punch» το 1939, ενώ μεταπολεμικά δούλεψε ως κειμενογράφος για το BBC και έγραψε άλλα τέσσερα βιβλία στη σειρά του Μόλσγουορθ, που εγκαινιάστηκε με το «Down with Skool».

Όσα περιγράφει μάλιστα στο εν λόγω βιβλίο (οι χαρακτήρες, η κωμική ανορθογραφία και η απολαυστικά λανθασμένη σύνταξη, η διάλεκτος των μαθητών) αποτελούν βίωμά του, όχι μόνο επειδή φοίτησε και ο ίδιος σε ένα παρόμοιο ιδιωτικό ελίτ σχολείο για αγόρια, αλλά αργότερα έγινε και διευθυντής του. Φαίνεται κιόλας

πως οι συνάδελφοί του εκπαιδευτικοί, μέλη μιας κοινωνίας που έχει μέσα στο αίμα της τον σαρκασμό (και τον αυτοσαρκασμό), δεν ενοχλήθηκαν από το καυστικό του χιούμορ.

Όταν πέθανε από ανακοπή καρδιάς το 1958, μόλις 47 ετών, ο Ρόναλντ Σιρλ γράφοντας προς τιμήν του έναν επικήδριο στους Times, ανέφερε: «Ήταν ενθουσιασμένος που οι διευθυντές των σχολείων όχι μόνο δεν ένιωθαν δημόσια ξεγυμνωμένοι από τα βιβλία του, αλλά τα έδιναν κιόλας στους μαθητές τους ως δώρα αποφοίτησης».

Ο Νάιτζελ Μόλσγουορθ ήταν «εθνικό σύμβολο» για τους μαθητές των αγγλικών σχολείων τη δεκαετία του '50.

Ο,ΤΙ ΚΙ ΑΝ ΧΡΕΙΑΖΕΣΑΙ, Η ΑΠΑΝΤΗΣΗ ΕΙΝΑΙ LEXUS ELECTRIFIED

Η σειρά Lexus Electrified κάνει την πολυτέλεια στην ηλεκτροκίνηση προσωπική υπόθεση. Θέλετε να οδηγείτε χωρίς να ψάχνετε σταθμούς φόρτισης; Ή μήπως οι υψηλές αποδόσεις είναι πιο σημαντικές για εσάς; Επιζητάτε τους πιο αναβαθμισμένους υβριδικούς κινητήρες με την τελευταία λέξη της τεχνολογίας; Ή προτιμάτε ένα ισχυρό, πολυτελές και 100% ηλεκτρικό SUV; Επιλέξτε αυτό που σας ταιριάζει, από τις Self-charging Hybrid, Performance Hybrid, Plug-in Hybrid και All-Electric τεχνολογίες ηλεκτροκίνησης. Η σειρά Lexus Electrified έχει πάντα την απάντηση. Όποια και αν είναι η ερώτηση.

THE EXTRAORDINARY AWAITS

NEO LEXUS LBX - ΚΑΝΤΕ ONLINE ΚΡΑΤΗΣΗ

Ως ένα πραγματικά συναρπαστικό αυτοκίνητο, υπάρχουν αναρίθμητα ολοκαίνουργια χαρακτηριστικά για το Νέο Lexus LBX που σας περιμένουν να αποκαλύψετε. Ανακαλύψτε τη νέα γενιά τεχνολογίας Lexus Hybrid Electric, το αναζωογονητικό και πολυτελή σχεδιασμό, την αδιαπραγμάτευτη ασφάλεια, την προηγμένη τεχνολογία πολυμέσων και ακόμη περισσότερα.

Ανακαλύψτε και διαμορφώστε το δικό σας Lexus LBX στην ιστοσελίδα μας και κάντε Online Κράτηση για να είστε οι πρώτοι που θα το αποκτήσετε!

LEXUS CYPRUS

Λεωφ. Γρίβα Διγενή, Έγκωμη, Λευκωσία T 22593838, E: info@lexus-cyprus.com | www.lexus.com.cy | [f](#) [@](#) [v](#) [in](#) LexusCyprus

